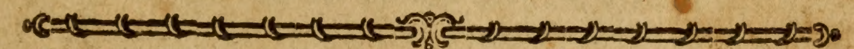
JAC. REINBOLDI SPIELMANN

Doctoris & Profeſſoris Medici, Acad. Cæſar. Natur. Curioſ. & Petropolit. Regiæ Berolin. Elect. Mogunt. & Palatin. Sodalis, Regiæ Scientiarum Pariſienſ. Correſpondentis

INSTITUTIONES MATERIÆ MEDICÆ

PRÆLECTIONIBUS ACADEMICIS ACCOMMODATÆ.

ARGENTORATI,

Apud BAUERUM & SOCIUM, Bibliop. 1774.

Cum Permiſſu Superiorum.

AUDITORIBUS SUIS

S. P. D.

J. R. SPIELMANN.

Numerum librorum, quibus Materia Medica traditur, augere nullus dubito, quotiescunque enim, Vestra commoda, quæ meis semper antepono, promoveri posse perspicio, nulla res tanta est, ut ab ea me unquam retineri patiar. Instrumentorum notitiam, quorum ope sanitas restituitur æque ac conservatur, Medico omnino necessariam esse, vel ex eo quod omni arti, sim-

pliciſſimæ quoque commune eſt, liquet, quarum nulla niſi perſpectis mediis, quibus exercetur, poteſt adminiſtrari. Varii, id quod Vos non latet, Auctores Hiſtoriam remediorum concinnarunt, & eam varia ratione diſpoſuerunt, quidam etiam tali, quæ non male Artis ſcopo videbatur reſpondere, eorum lectionem Vobis commendavi, & nunquam deſinam commendare, varios etiam pro baſi mearum Prælectionum ſelegeram, cum autem in tanta rerum, quas tirones in re Medica addiſcere tenentur multitudine, non melius intellectui ſuccurri poſſe ducam, quam ſingulas Artis partes ea ratione tradendo, qua proxime cum Praxi nectitur, hinc Materiem Medicam ordine therapeutico explicare, præ aliis methodis, quibus Auctores uti ſolent, magis proficuum mihi videbatur, & eum ad ductum, quo Vos Pathologiam Generalem doceo, componere, ita enim aſſecuturum ſpero, ut, junior Medicus quam primum perſpicit, quid ſibi ſit agendum, ſtatim in promtu habeat media, fini, quem in-

tendit, idonea. Omnia recenſere medicamenta, quæ unquam morbis oppoſita fuerunt aut adhucdum opponuntur, nimis magnum negotium fuiſſet, nec utilitas, quæ inde ſurrexiſſet, tempus quod & Vos & ego eo impendiſſemus, compenſaſſet, ſed nec rei medicamentariæ contractum nimis penum volui exhibere, qui compendiariam inſtructionem ſemper perniciofam eſſe, certiſſimus ſum, multa ſane ſunt, quæ ſuadent plura in promtu habere corpora, quæ viribus vix differunt, & ſi quæ alii magni faciunt medicamenta, ipſi non vultis in uſum trahere, ea ſaltem debetis noſſe, & rationem callere, cur ea relinquenda eſſe judicetis; cum autem omnino ea, quæ crebrius in uſum ducatis præ reliquis firmius menti imprimenda ſint, hinc minus, inter nos ſaltem, uſitata, aſteriſco notavi, ut mox poſſitis videre, quæ recentiſſima ſemper memoria ſint ſervanda, & ea ab illis diſtinguere, quæ modo aliorum ergo noſſe, tenemini. Prolixior fui circa alimenta, quam alias in Materie Medica eſſe ſolent, certus

enim facilius ſanitatem conſervari quam reſtitui, conſultum fore duxi materiem, quæ tanti momenti eſt in morbis præcavendis, non perfunctorie tractare; omnes homines nutrimentis opus habent, medicamentis nonniſi ægrotantes, nec hi illis poſſunt carere, ideo in tractatu unde Medici media, quibus ſuum ſcopum aſſequi poſſint, diſcere debent, non mediocrem alimentis locum dandum eſſe, judicavi. Corporum quæ recenſeo & genericas & ſpecificas notas adduxi, ut certo conſtaret, quæ debeant recipi. Circa animalia Eximios BRISSON & KLEIN maxime ſum ſecutus; circa Vegetabilia Illuſtrem LINNÆUM, hujus cum jure maxima ſit in Hiſtoria Naturali auctoritas, ejus denominationes ubique adjeci, etiam tunc cum alios characteres, quam ipſe dedit, duxi aſſumendos eſſe, & cum adhucdum, non ſine dolore videam, Rei herbariæ ſtudium neutiquam ab omnibus qui ſtadium Medicum ingrediuntur pro dignitate tractari, vegetabilibus adjeci, qua tabula in Opere BLACWELLIANO eorum icon

occurrat, ut Medici inde faltem circa plantas officinales fupplere poffint, quæ in Academiis neglexerunt, & fibi cavere ne Rhizotomarum, feplafiariorum &c. fidei Artis dignitatem & hominum falutem fuperftruant. Analyfes ex probatorum Auctorum & propriis experimentis adjeci, ut videre poffitis fub qua forma optime medicamenta adminiftrari & ad fines propofitos accommodari queant. Cum non femper certo conftat, num vox, quæ apud Veteres occurrit, idem medicamentum denotet, quod hodie eo nomine venire folet, id indicavi fincere, recentiorum medicamentorum epocham, quantum potui, determinavi. Cautionem & diligentiam adhibui in recenfendis viribus; non eas, quas ex hypothefi finxerunt, aut quas tumultuariis ex experimentis collegerunt, fed ipfa Natura evidenter dictitat, aut quas haud fallax experientia confirmavit, adduxi; allegavi præterea Auctores præcipuos quorum fide nobis de illis conftat. Plures errores typographicos, quos mihi permultis negotiis, uti

noſtis, diſtricto eliminare non licuit, ut mihi condonetis a Veſtra humanitate ſpero: non paucos annotavi, multi metuo ne adhuc ſuperſint. Valete & ſemper memineritis, ratione, qua ſtudia academica tractatis, niti quicquid commodi per reliquam vitam ipſi expectatis, quicquid Reſpublica, cui ſoli vivit Vir bonus, a Vobis ſibi pollicetur. Dabam ex Muſæo Argentorati X. Calendarum Aprilis MDCCLXXIV.

PROLE-

PROLEGOMENA.

§. I.

MATERIES MEDICA ὕλη ἰατρικὴ eſt doctrina, quæ corporum naturalium in Corpus humanum effectus docet; receptum vulgo eſt in Materia Medica corpora ſimplicia & a Natura producta recenſere, in Pharmacologia autem & Chemia ea enarrare, quæ ars parat, aut inter ſe miſcet. Materiæ Medicæ *ſubjectum* eſt Corpus humanum; *objectum* ejus conſtituunt corpora naturalia; *finis* verſatur in eo, ut Medicus adminiculis ad ſcopum obtinendum idoneis inſtruatur. Eluceſcit hinc Artis antiquitas, nobilitas, dignitas; & ſimul evidens fit, quod is, qui eandem cum fructu cupit addiſcere, callere debeat & *Hiſtoriam Naturalem*, quæ corporum naturalium characteres docet, & *Chemiam*, unde eorum natura patefit, & *Phyſiologiam*, ut, qua ratione effectus in Corpus noſtrum poſſint edere, perſpiciatur.

§. II.

Corpora quæ homini applicata in ejus naturam mutantur, & partes nobis inquilinæ fiunt, dicuntur *Alimenta*; illa autem, quæ hominis, à quo recipiuntur, statum mutant, nec in ejus naturam verti possunt φάρμακα, *Medicamenta* dicuntur. Illi qui strictius loqui malunt, nonnisi illis Medicamenti denominationem reliquerunt quæ corpus ægrotum in sanum convertunt; *Venena*, quæ talem mutationem producunt, unde mors sequitur; alimenta autem, quæ dum assumuntur, etiam aliquid quod præter naturam obtinet, corrigunt, *Medicamenta Alimentosa* vocant.

§. III.

Corpora naturalia agunt in Corpus humanum ex indole ipsis propria, ex natura hominis priva, & ex varia ratione qua applicantur: prius nunc explicatum imus, alterum ex Physiologia & Pathologia liquet, tertium Physices principia declarant, & quæ huc pertinent medicamenta creberrime *Mechanica* solent appellari. Patet hinc quemvis, quo magis hypothesibus & ingenii lusibus indulget, eo minus adæquate de actionis medicamentorum ratione præcipere, quemvis illam eo magis juste explicare, quo castius & exquisitius Naturam sequitur.

§. IV.

Idem corpus diversos omnino effectus edere posse facile perspiciet, qui perpendit homines eorumque varias partes vario irritabilitatis & sensibilitatis gradu gaudere, ipsam variam rationem qua medicamenta adhibentur, multum eorundem actionis modum posse

variare, in corpore ægrotante per ipſam mutationem morbo factam, aſſumtis varia poſſe commiſceri a quibus eorum natura mutatur, & ipſam irritabilitatem a modo naturali recedere, nec nullos eſſe idioſyncraſiæ & conſuetudinis effectus.

§. V.

Vires corporum externorum in humanum ſola experientia nobis poteſt cum certitudine patefacere, præcipiente jam GALENO; probe autem cavendum eſt, ne quodvis quod poſt applicatum homini corpus videmus in illo oriri phænomenon, mox pro iſtius effectu habeamus, & ejus virtutibus deberi reputemus; tunc demum de efficacia corporum externorum in nos certi evadimus, quando eandem crebrius, iteratis vicibus, & ſub variis circumſtantiis obtinuiſſe nobis conſtat, nec id quod hac ratione inde ſurrexiſſe vidimus phænomenon, aliunde poteſt explicari: neglecta hæc cautela, ut pluribus medicamentis vires alienæ fuerint adſcriptæ, erat in cauſa. Sed nec inde, quod aliquod corpus non ſemper aliquem effectum edat, licet eundem eidem in totum denegare; varia enim poſſunt obtinere in certis individuis obſtacula, quæ morantur vim, quam in univerſum obtinere, plurima tentamina evicerunt.

§. VI.

Circa vires corporum, quas experientia nondum claræ luci expoſuit, eruendas, non una ratione procedebant Auctores; id ipſum cum ad amplificandum artis noſtræ ambitum plurimum faciat, quia experientia, monente HIPPOCRATE, periculoſa, & longum tempus, antequam certi quid inde ſtatui queat, requiratur, (§. V.) nimis diu etiam inter Medicos rece-

ptum fuerit corporum vires ad principia generalia potius, quam ad experientiam dijudicare, hinc non inconſultum erit, variam rationem, qua circa hoc argumentum verſari mos erat, recenſere.

Vetuſtiſſimi à brutis medicamenta addidiciſſe dicuntur, id quod quoque circa nonnulla quæ ex America nobis afferuntur, perhibere ſolent, multum hic omnino fabuloſi ſubeſt, & hanc viam valde ambiguam eſſe, facile patet.

GALENUS ad hypotheſin, quam de quatuor qualitatibus cardinalibus aluit, medicamenta quoque in humida, ſicca, calida & frigida diſtinxit, pro qualitate nimirum præ reliquis eminente, quamlibet harum claſſium in quatuor gradus diviſit, minimum primum, maximum quartum appellavit. Ratio hæc per quindecim ſecula in ſcholis Medicorum viguit; cum autem felici omine theoria Galenica ex arte noſtra ſit proſcripta, & facile pateat, multo plures virtutes à corporibus externis in corpus noſtrum exſeri, quam quæ ad quatuor modo genera poſſint referri, eaque ipſa in ſingulis determinare plerumque multum difficultatis habeat, hinc hodie optime negligitur.

Illos hic non eſſe audiendos, qui, præeunte PARACELSO, ſive ex ſiderum in corpora naturalia influxu, ſive ex horum figuræ cum illa viſcerum aut morborum cauſis convenientia, id quod *Signaturam* dixerunt, eorum vires indicare auſi ſunt, quæ ultima ratio jam apud Veteres Ægyptios obtinuit, vix opus erit ut moneam; omnia enim hic imaginatione, nihil plane obſervatione caſta determinari nemo non videt.

Sed & ipſa Chemica analyſis hic crebro non ſufficit, cum inde non raro remota duntaxat, non proxima corporum principia obtineantur, eæ quas Chemia ex corporibus educit ſubſtantiæ, non ſemper etiam per vires corporis humani inde poſſint ſeparari, principia præterea cum aliis in compoſitione corporum nexa,

plane alios creberrime edant effectus, quam sigillatim adhibita. Chemia omninò multum Materiem Medicam juvat, neutiquam autem ejus ope semper cum plenaria certitudine de viribus medicamentorum licet præcipere.

§. VII.

Corporum Naturalium in hominem effectus ex eorum odore & sapore dijudicare, jam HIPPOCRATES & GALENUS susceperunt, ad id ipsum per omnia secula Medici attenderunt & vel nostra ætate egregii Auctores uberius illustrarunt; cum hac ratione omnino ad vires corporum detegendas magnum nobis surgat adminiculum, hinc præcipuos, qui huc faciunt, canones exponere, non inconsultum fore judico:

I. Amara humores attenuant, solida roborant & stimulant, digestionis & venæ portarum vitiis maxime medentur, putredinem arcent, vermes necant.

II. Acria humores resolvunt, solida stimulant, sanguinem commovent, scorbuticis conducunt, urinam cient.

III. Aromatica humores fluidiores reddunt, solida irritant & roborant, vim nerveam augent, morbis capitis & primarum viarum maxime laudantur, putredini quoque resistunt.

IV. Austera, acerba, humores cogunt, solida roborant, ad sistendos fluxus præternaturales faciunt.

V. Acida, refrigerant, ad morbos biliosos maxime conducunt, putredini resistunt, laudantur scorbuticis.

VI. Salsa solida stimulant, humores attenuant, in morbis a muco conducunt.

VII. Insipida, quæ non male in sicca, aquosa, viscosa & pinguia distinguuntur, emolliunt, relaxant, obtundunt, crebro saponum vires edunt.

VIII. Dulcia etiam evidentiores insipidorum effectus edunt, ad nutritionem faciunt.

IX. Odore virulento prædita motus humorum ſiſtunt, caput obnubilant, morbos phantaſiæ gignunt.

X. Fragrantia motum ſpirituum incitant, morbis à debilitate oriundis proſunt, omnes vires motrices intendunt.

Hæc licet creberrime obtineant, tamen nequaquam adeo conſtantia ſunt, ut non corpora præter vires, quas ſapor indicare videtur, interdum etiam alias habeant, quas non niſi experientia diſcimus; id quod nec HIPPOCRATEM latuit.

§. VIII.

Inde quoque quod plura genera, ad eandem claſſem pertinentia, viribus convenire videamus, non improbabiles conjecturæ naſcuntur circa virtutem corporum, quorum effectus nondum per experientiam confirmati ſunt. Poſt CÆSALPINUM Recentiores maxime hanc vires medicamentorum determinandi rationem ſtabilire conati ſunt. En præcipua quæ inde hactenus innotuerunt momenta:

I. Filices roborant & humores attenuant.

II. Gramina nutriunt & humores reſolvunt.

III. Liliacea ſolida ſtimulant, humores ſpiſſos corrigunt.

IV. Flore compoſito inſtructa nutriunt, humores attenuant, obſtructa reſerant.

V. Cruciformi flore inſtructa, ad tetradynamiam pertinentia, ſolida ſtimulant, humores exagitant & valide reſolvunt.

VI. Aſperifolia ſolida leviter roborant.

VII. Apocyna evidenter acria ſunt.

VIII. Malvacea relaxant, obtundunt, inſpiſſant.

IX. Oleracea nutriunt, refrigerant, attenuant, relaxant.

X. Verticillata morbis oſſium præcipue medentur.

XI. Umbellifera nutriunt, humores commovent & ſolvunt, ſolida ſtimulant, maxime ad vitia digeſtionis adhibentur.

XII. Cucurbitacea refrigerant, vires ſaponaceas edunt, interdum alvum movent.

XIII. Pomifera & quæ baccas habent cum Cucurbitaceis conveniunt.

XIV. Craſſifolia refrigerant, ſaponacea ſunt.

XV. Leguminoſa nutriunt, demulcent, relaxant.

XVI. Ringentia roborant, ſtimulant, reſolvunt.

XVII. Amentacea adſtringunt, nutriunt, balſamicæ ſunt.

XVIII. Lacteſcentia ad §. VII. n° 1. 2. 7. 8. determinandæ.

XIX. Pinguedines animalium ſecundum §. VII. n° 1. 7. 9. 10. dijudicandæ.

XX. Inſecta aliquid acris habent, in renes maxime agunt.

XXI. Teſtæ teſtaceorum vires alcalium edunt, in putredinem excitandam pronæ.

XXII. Quicquid ad lapides vitreſcentes pertinet, iners eſt.

XXIII. Calcarea in modum alcalium agunt.

XXIV. Bitumina reſolvunt, abſtergunt, vim nerveam varia ratione modificant.

Sed hic quoque notandum, non raro exceptiones valde inſignes dari, & hos etiam canones nonniſi conjecturis anſam præbere ſola experientia (§. V.) confirmandis.

§. IX.

Ab effectu, quem medicamenta edunt, illa varie diſtinguere ſolent: *δραστικὰ*, *generoſa*, *heroica* dicuntur illa, quæ exigua doſi aſſumta, inſignes in homine mutationes producunt: *Panacea*, qua voce Veteres

pro denotando medicamento polychresto, ad multos usus faciente, usi sunt, ab Alchemicis dicitur substantia, quæ omnibus omnino morbis medetur, talem medicinam ad non entia referendam esse, nec tyro Pathologiæ ignorat, & quid quæso magis absurdum potest cogitari, quam morbis à contrariis inter se causis oriundis idem medicamentum opponere velle? *Specifica* vocant illa medicamenta, quæ per rationes hactenus ignoratas in certas corporis partes agunt, vel propriis morbis medentur; eorum numerum multum auxere mox superstitio, mox fœda lucri cupido, mox falsæ theoriæ pathologicæ, mox vel nimis frequens in nostra Arte argumentandi ratio à particulari ad universale; hinc quo magis Medicina crescit, quo dignius Ars nobilissima exercetur, eo magis specificorum catalogus decrescit: eorum quæ omnino obtinent agendi ratio, ex eis quæ in Physiologia de certis corpusculis sanguini commixtis ad certas, præ aliis partibus, secedentibus demonstrat, aliquatenus potest illustrari; probe autem & circa specifica notandum, quod non debeant, nisi ex justa indicatione exhiberi. Medicamenta minus bene a partibus corporis humani, quibus præcipue mederi putantur, denominari prudenter jam GALENUS annotavit. Medicamenta *magnetica* & *sympathetica* Medicum rationalem, *Arcana* ingenuum, philosophum, christianum dedecent.

§. X.

Medicamenta *interna* appellantur ea quæ deglutienda offeruntur, agunt ea evidenter in fauces & œsophagum, non raro quoque in ipsam tracheam, nec non in ventriculum & canalem intestinalem; quæ sub hoc itinere à vasis resorbentibus hauriri possunt, cum sanguine commiscentur, & inde ad omnes cor-

poris receſſus perveniunt; ſed etiam illa quæ in primis viis ſubſiſtunt, ob conſenſum, qui inter has & reliquum corpus intercedit, in remotas a canali alimentari partes operari quoque poſſunt; ea quæ ſanguinem ſubierunt, magna humorum quantitate in vaſis majoribus merſa, in minimis demum, per quæ globuli ſolitarii & cum difficultate tranſeunt, ſuas vires videntur exſerere; ea præterea, quæ Phyſiologi circa ſingula viſcera, per ſuam fabricam certas moleculas præ aliis admittentia, demonſtrant, illuſtrant quomodo dentur medicamenta in propria viſcera evidentius efficacia. *Externa* appellantur illa, quæ alio quovis modo quam per deglutitionem corpori applicantur; nec horum quoque effectus ſubſiſtit modo in parte, cui admoventur, ipſa enim circulatio & quicquid inde pendet, pro vario corporis externi habitu varie ſe habet, & omnis corporis ſuperficies innumeris gaudet vaſis reſorbentibus, quæ ea quæ receperunt, ſanguini, cordi & omni corpori tradunt; hinc medicamenta externa, partibus ſubtilioribus aut talibus inſtructa, quæ ab humoribus ſolvi poſſunt, eoſdem effectus, ac ſi intus fuiſſent recepta, producere ſolent, hac ſola differentia, quod mitius operentur quam interna, quæ integra ſua mole in ſenſilem multum & irritabilem canalem alimentarium agunt.

§. XI.

Inſignem medicamentorum farraginem recenſet Materies Medica; Medicum enim nil debet latere, quod aliquem effectum in ſanitatem edere certa fide compertum eſt, aut ſaltem dicitur; hæc autem omnia enarrare, cum multum limites Compendii excederet, hinc illa modo tradam, quæ in Syllabis *Pariſino*, *Wurtembergenſi* & *Noſtrate* occurrunt, & ex his, omiſſis illis quæ tota eviluerunt, amplam ſatis penum

proponere vel ideo consultum duxi, quia Medicus varia, quæ viribus conveniunt tenentur in promptu habere, cum ei incumbat ægrorum gustui, quantum id per morbi naturam licet, blandiri, idiosyncrasiæ quoque rationem habere, per quam non raro certa medicamenta ferri non possunt, & in morbis longis, eadem indicatione subsistente, non raro indicata mutanda sint; multa præterea virtute convenientia remedia Medicus nosse debet quia ejus opera non raro imploratur in locis, ubi medicamenta selecta ad manus non sunt, & tunc præstat minus efficax, quam nullum remedium dare. Medici prudentis interim est ad monitum ERASISTRATI pauca modo medicamenta & ea efficacissima in usum trahere, cum sesquipedales formulæ, coacervatio talium quæ viribus conveniunt, & crebra medicamentorum mutatio sive ignorantem sive fluctuantem artificem demonstrent, Pharmacopolæ præterea melius adstringi queant, ut medicamenta exquisita asservent, si pauca modo eorum curæ committuntur.

CAP. I.

§. 1.

Alimentum, *Nutrimentum*, τροφὴ, σιτίον, ὄμπνη dicitur omnis illa substantia, quæ restituit ea, quæ per vitam erant deperdita. Distinguunt alimenta in εὔπεπτα & δύσπεπτα, concoctu facilia & difficilia, in δύσλυτα porro & εὔλυτα, quæ firmum nimirum, & quæ facile dissipandum nutrimentum largiuntur, præterea in πολύτροφα & ὀλιγότροφα multum & parum nutrientia.

§. 2.

Modus agendi medicamentorum in eo consistit, ut eorum partes partibus corporis nostri analogæ, inde ope

viſcerum chylopoicorum extrahantur, ſyſtemati arterioſo tradantur, ejus actione in naturam noſtram vertantur, fluida humoribus commiſceantur, ſolida foveoles fibrarum ſubeant & in eis ſe firmari patiantur; cum Phyſiologia evincat aquam, olea, mucilagines, glutina eſſe ſubſtantias, quæ corporis noſtri partibus analogæ ſunt, hinc quæ corpora alimentis ſint adſcribenda elucefcit, & patet ſimul, quod ſingula ex propria non ſolum natura, ſed etiam ex ſtatu virium chylo & hæmatopoieticarum ejus hominis à quo aſſumuntur, debeant dijudicari; illa præterea, cum facilius aut difficilius partes alibiles, quas vehunt, dimittant, craſſiora ſint & teneriora, partes nutritias parcius ſive largius vehant, & hæ, pro vario quo gaudent genio, magis aut minus firmiter partibus corporis noſtri poſſint accreſcere, hinc ratio differentiarum (§. 1.) perſpicitur.

§. 3.

Ipſam vitam Nutrientia indicare Phyſiologia evincit, facile etiam perſpicitur ea eo copioſius ingerenda eſſe, quo majus obtinet corporis incrementum, & quo màjor eſt conſumtio; hinc infantes, ſanguinei, qui ſub cœlo frigido vivunt, qui corpus multum exercent &c. largius ſunt nutriendi, ſenibus, phlegmaticis, otioſis &c. parciora alimenta ſufficiunt; fames in quantitate ciborum menſuranda optimus ut plurimum index eſt; conſuetudinis præterea etiam ratio habenda eſt, nec non viſcerum ad chylopoieſin & hæmatopoieſin facientium, hinc his ſe præter naturam habentibus, parcius omnino nutrientia erunt exhibenda. Quæ mala ex excedente nutrientium uſu ſurgant, egregie tradit Illuſtris GAUBIUS.

§. 4.

Desumuntur alimenta ex omni Naturæ regno: Vegetabilia dant *Substantias farinaceas*, *Olera*, *Fructus horræos*, *Nuces*; Animalium & solidæ & fluidæ partes nobis in alimentum cedunt; ex Fossilium ordine Aqua huc pertinet.

§. 5.

FARINAM appellamus substantiam pulverulentam, quam vegetabilia includunt, cum aqua in pastam reducendam, quæ fermentationi obnoxia est; illa cum in formam granulorum diffracta est πτισάνη, *Ptisane*, *Gruau*, *Grütz* dicitur; hæret sive in fructibus, sive in radicibus, sive in caudicibus. Fructus, qui farinam habent, sive ad graminum ordinem pertinent, & *Grana cerealia*, *Frumenta*, *Far*, *Blè*, *Getreide* dicuntur, sive desumuntur ex plantis flore papilionaceo instructis & *Legumina* appellantur, quia non secando, sed vellendo leguntur, *Legumes*, qua voce tamen etiam olera comprehendere solent, nostratibus *Gekœrns*, *Gekirns*. Grana cerealia dum in usum cibarium recipiuntur, opus est, ut cribri ope tam à granis macilentioribus, quam à seminibus heterogeneis, quibus ab herbis peregrinis, vix non omnium agrorum pestibus, separentur.

§. 6.

Farina ab involucris, quibus à Natura obvoluta est, vulgo ope molendini separatur; hæc involucra postquam à farina fuerunt separata πίτυρα, κιγκύβια, *Furfures*, *du Son*, *Kleyen* dicuntur; illis si in corpus nostrum vires sunt, eæ a farina ipsis adhærente, sive ab asperitate qua gaudent, erunt deducendæ. Cum

farina mucilaginem habeat, hinc nutrit, demulcentes præterea, relaxantes, imò abstergentes vires habet (*Instit. Chem.* Exp. 4.), eadem cum calore acida fiat, hinc refrigerat & putredini resistit, quod ultimum recentiora experimenta egregie confirmant.

§. 7.

Farinæ in cibum receptæ usus cum multum incommodi habeat, hinc à longissimo jam retro tempore obtinuit, eandem certo gradui fermentationis committere, quo ejus principia laxentur, eo autem cum pervenerit, ulteriorem resolutionis progressum caloris furni ope cohibere, surgit ita *Panis*, ἄρτος, *Pain*, *Brod*, quem a Mythologorum PANE quidam derivant; illi tam gratiæ ergo, quam ut si adhuc aliquid viscidi retinuisset, mox medicina adsit, Salem communem adjicere solent. Commendat se panis albedine, levitate & substantia multis foraminibus distincta, quæ vulgo oculi dicuntur, ab aëre, ope caloris & fermentationi expulso, relictis. Panis portio superior & ob majorem, quem passa est, furni calorem, & magis sicca & magis colorata dicitur θρύμμα, *Crusta*, *la Croute*, *Rinde*; substantia mollis à crusta tecta μυελὸς, *Mica*, *Mie*, *Krume*, *Brosame*. Panis αὐτόπυρος, *cibarius*, *secundarius*, *ater*, *confusaneus*, *Pain de munition*, *Commisbrod* ex farina à furfuribus non separata coquitur; βολτὸν, *sordidum*, *gregarium*, *squarrosum*, *acerosum*, *furfuraceum*, *Pain de recoupe*, *Kleyen-Brod*, *Hundsbrod* illum appellant, qui ex furfuribus coquitur, is pro varia ratione, qua furfures farinam retinuerunt, varius est. Panis iterata coctione siccissimus redditus ναυτικὸς, ψωμὸς, *buccellatus*, *nauticus*, *biscoctus*, *biscuit*, *Zwiback* dicitur, hic omni humido privatus longissimam ætatem fert, & cum nutrientem panis partem habeat in arctius volumen coactam,

hinc præ reliquis panis generibus largiſſime nutrit; hujus ad naturam Cruſtam ſupra dictam propius accedere facile patet. Sed multas adhuc panis ſolet induere differentias, pro vario cereali unde paratur, pro varia ejuſdem farinæ ætate, ubi notandum, quod eadem quo recentior eſt, eo difficilius viſcidi medelam aſſumat, pro varia ratione qua molendinum furfures a farina ſeparavit, aut hæc ipſa a molliori molari inquinata fuit, de quo triſtes obſervationes apud Ill. LINNÆUM proſtant, pro ratione porro fermentationis & cocturæ, pro vario etiam humore quo farina ſubigitur, & pro variis ſubſtantiis quæ ipſi adjiciuntur.

§. 8.

Panis exequitur vires ejus cerealis unde erat paratus, & cum aquam facile ſubeat, nec ipſi lentorem conciliet, hinc facillime a primis viis ſubigitur, nec debilibus reformidandus, omni ætati & omni temperamento optimum alimentum. Calens panis plus aquæ & aëris habet quam pridianus, hinc difficilius digeritur & flatus gignit, ejuſdem odorem excitantes vires edere DEMOCRITUS jam expertus eſt. Mica extus emolliendi ergo adhibetur; ejuſdem ope medicamentis ex tempore formam pilularem dari poſſe alibi docetur; cruſta cum ſucceſſu ex jure coquitur pro illis roborandis, quorum ventriculo nec leviſſimus cibus conducit.

* *Aqua Panis* Wurtemberg. Eſt aqua ſpirituoſa a cruſta panis & aromatibus abſtracta, roborandi ergo cochleatim exhibetur.

* *Emplaſtrum de cruſta Panis* MONTAGNANÆ, præter cruſtam panis etiam varia aromata recipit; compoſitio Wurtembergenſium magis aromatica eſt quam illa Noſtratium, ventriculo aut umbilico imponitur in vomitu & vario diarrhoeæ genere.

§. 9.

Farina, dum aquam ipſi affundimus, ex eadem quidem ſe ſuſpendi patitur, ſed mora interpoſita, inde iterum ſecedit, & in ſubſtantiam abit non mediocri viſcedine inſtructam, primis viis hinc ingeſta validas earum vires exigit, ut digeri queat, & iſtis deficientibus, mala quæ a Viſcido oriri Pathologi oſtendunt, excitat, pueros inde tumido ventre languiſſe & hydropicos mortuos eſſe VAN SWIETEN vidit; præterea multum aeris fixi eidem inhærere cum HALES evicerit, hinc cur ejus eſus flatulentus ſit, evidens eſt. Dum autem validæ vires primarum viarum viſcido ſubigendo pares ſint & id ipſum nutrimentum non facile diſſipandum largiatur, hinc farina hominibus robuſtis & qui valide corpus movent, non modo concedenda, ſed etiam commendanda eſt. Romanorum antiquiſſimi fortes & bellicoſi ea utebantur PLINIO teſte. Varium pulmentorum, pultium, placentarum, bellariorum, cruſtulorum, artocreatum &c. genus inde paratur, quod præter ea, quæ nunc dixi, pro vario inſuper Cerealis genere, variis quæ farinæ additæ fuerunt ſubſtantiis, vario etiam calore, qui ad ejus coctionem fuit adhibitus, dijudicandum eſt. Multo præterea in uſu eſt eadem cum aqua ſubacta & in fila ducta, quæ *Vermicelli*, *Nudlen* nomine venit, in iis parandis maxime Italorum induſtria occupata fuit, hodie pluribus in locis parantur *Macaroni*, *Karagni*, *Vermicelli*, *Semoulles*, *Paters* &c. Farina extus adhibita integumenta relaxat, materiem acrem ad cutem hærentem demulcet, materiem perſpirabilem abſorbet, hinc digerendi, maturandi, diſſipandi ergo ad eryſipelas, intertriginem, tumores œdematoſos, ſub forma epithematis vel aſperginis in uſum trahitur.

Pulvis Eryſipelatodes Mynſicht. Saturnina quoque & reſinas habet, agit evidenter repellendo; inſpergi-

tur parti affectæ & ſupra eam ope chartæ cœruleæ retinetur.

§. 10.

I. α. GRANA CEREALIA.

AVENA, βρῶμος, *Avoine*, *Haber*. Grana ſiſtit ſtrigoſa, utrinque acuta, uno extremo obtuſiore, facie una convexa, altera plana ſulco medio diſtincta, ſapore leviſſime dulci inſtructa, ſub cuticula alba, flava, nigricante, medullam albam includentia.

AVENA. Locuſta multiflora, corolla biglumis, ariſtam verſus baſin emittens, trianthera, digyna, calice mutico biglumi ſuſtentata. *Sativa* L. BLAKWELL 422. locuſta biflora, glumis & ſeminis glabris gaudet.

Ubi ſponte creſcat hodie ignoratur, ANSON ſe illam in Inſula Maris Auſtralis Ivas Fernandez reperiſſe teſtatur.

Varietas cortice nigro *Eichel-Haber*, reliquis præferri ſolet; illa quæ gryſea eſt, reputatur viliſſima cum parciſſimam farinam vehat; flavicans, quæ alba Anglica vel gravis dicitur, reliquas largioribus meſſibus & granis majoribus & craſſioribus vincit, copioſe in Palatinatu & Bohemia, teſte Cl. SCHREBER, colitur, creberrime etiam inter nos ſeri ſolet.

Avena nuda L. in Anglia ſeptentrionali, *Avena fatua* L. in Dalekarlia colitur.

Seritur menſe Martio, ſub finem Julii, inter nos, matureſcit.

Farina Avenæ dimidium ſui ponderis mucilaginis pellucidæ & albæ largitur. Cl. KESSELMAYER.

Refragante omnino experientia GALENUS avenam minus bonum alimentum hominibus largiri contendit, teſtatur enim PLINIUS Veteres Germanos pulte avenacea victitaſſe, & RAYUS cum HALE, ruſticos Scotos & illos qui Angliam ſeptentrionalem inhabitant robuſtiſſimos homi-

homines, nullo alio cereali quam avena vivere; omne præterea avium & pecorum genus, equi quoque & ſues optime inde nutriuntur. Ptiſanum avenæ, quam recentiores *Grualdum* dicunt, Medicorum Gallorum inventum, teſte BRUGERINO, ſuaviſſimum omnino edulium eſt, & inter nos non modo ægrotis, tanquam cibus digeſtu facilis, exhibetur, ſed etiam optimis menſis apponitur. Puls ex avena toſta, in Helvetia ſeptentrionali teſte Illuſtr. HALLER, & inter nos comeditur. Panis ex avena paratus niger eſt, amarus & difficilius digeritur; amara etiam obſervatur cereviſia ex avena parata.

Scopo medicato Avena ob largam, qua gaudet, mucilaginem, tam relaxandi, quam demulcendi ſcopo optime præſcribitur & ſub ſorbitionis forma exhibetur, aquam cum eadem coctam, præeunte HIPPOCRATE, ad febres ardentes & inflammatorias exhibemus, ut inde tenſioni fibrarum medeamur, acrimoniam temperemus, ſpiſſitudini medelam afferamus, putredinem arceamus, & cum præ reliquis cerealibus citius aceſcat, hinc hoc ultimo ſcopo etiam reliquis præferenda eſſe videtur.

Avenam degenerantem morbos phantaſiæ producere plures Auctores cum FABRO tradunt, ſed hic effectus granis Lolii tumulenti, quod cum Avena adolevit, omnino eſt adſcribendus.

* *Decoctum Avenæ Loweri* Hecticis, & illis quibus ſanguis æſtuat, multum commendatur; de eodem bis de die duo cyathi exhibentur.

*FAGOPYRUM, *Fagotriticum*, *Frumentum Saracenicum*, *Bled noir*, *Sarraſin*, *Buchweitzen*, *Heidenkorn*, hoc nomine veniunt grana triquetra, quæ ſub cortice nigro farinam albiſſimam & inſipidam includunt; a colore & figura ad fructus Fagi accedente, denominationis ratio petita eſt.

RUELLIO teſte Seculo XIV. ex Oriente in Europam hæc grana fuerunt illata.

POLYGONUM Corolla 4 vel 5 fida, ſtamina à 5 ad 8, 2 vel 3 ſtyli, ſemen unicum, nudum *Fagopyrum* L. Folia cordato ſagitata, caules inermes, ſemina integerrima.

Aſiæ indigena planta, hodie in terris ſterilioribus & talibus, quæ facile a frigore vernali afficiuntur, ſeritur, cum ſemen verſus Maji finem ſatum adhuc matureſcat; poſt avenam demetitur.

Ad urbem noſtram non colitur, nec inter nos in uſum trahitur.

Panis inde coctus niger eſt, nec ejus mica cohæret.

Digeſtu facile eſſe & exiguum alimentum hominibus præbere dicitur; avibus ſaginandis exhibetur. Pultes inde paratæ, quæ cineritium colorem habent, hominibus alvi ſegnioris commendantur.

HORDEUM κριθὴ, *Orge*, *Gerſt*, ſiſtit grana oblonga, medio ventricoſa, ad utrumque extremum acuta, angulata, facie magis convexa ſulco notata; ſub cuticula leviter flaveſcente, dulceſcentem & albam farinam includentia.

HORDEUM locuſta triflora, involucro hexaphyllo tres corollas biglumes, quarum una gluma in ariſtam terminatur, triantheras, digynas ſuſtentat.

Hordeum Vulgare, L. *Orge quarré*, *Reisgerſte*, BLACWELL tab. 423. floſculi omnes hermaphroditi, ſexfariam poſiti, ordinibus duobus magis eminentibus; grana cortice tenuiore tecta & magis flavicante; farina propius ad triticeam accedit.

Hordeum hexaſtychum L. *Wintergerſt*, ab antecedente ordinibus omnibus æqualibus differt.

Hordeum diſtychum L. *Orge de Mars*, *kleine Gerſt*, *Sommergerſt*; floribus lateralibus muticis, maſculis diſtinguitur. Hanc ſpeciem ſponte in montibus inter Sibiriam & Tartariam occurrere, monet Cl. HEINZEL-

MANN. Duæ priores ſpecies autumno ſeruntur & ſub finem menſis Junii matureſcunt, ultima Martio menſe terræ committitur, ejus meſſis fit menſe Julio.

Hordeum ſuo cortice privatum Veteribus πτισσάνη, *Ptiſana* dicebatur, hodie *Mundatum*, *Orge mondé*, *gerollte Gerſt* ſolet appellari, cum integrum *Crudi* nomine veniat; illius plura genera molendinæ ope parari ſolent, grana quo ſunt minora & exquiſitius rotunda, eo magis laudantur, optima à margaritis ſive ab Ulma nomen accipiunt.

Sed nec id omittendum, quod apud HIPPOCRATEM & GALENUM etiam aqua in qua hordeum decoctum fuit πτισσάνη dicatur. Hordeum toſtum apud Veteres ἄλφιτον, *Polenta* appellabatur; aqua ab hordeo viſcida reddita autem πτισσάνης χυλὸς *Cremor*, is hodie *Crême d'Orge*, *Gerſten-Schleim* audit.

Mucilago hordei dodrantem efformat KESSELMAIER.

Panis ex hordeo albus eſt, ſed gravis & diu viſcedinem retinet.

Parum nutrire poſt ARISTOTELEM communis ſemper opinio fuit, interim illud antiquiſſimum hominum alimentum fuiſſe, tradit PLINIUS, & illo Suecos ſeptentrionales vitam ſuſtentare, teſtatur Illuſtris LINNÆUS, idem quoque de Alpicolis aſſeverat Celeb. HALLER. Medicato ſcopo HIPPOCRATI jam in creberrimo uſu fuit, quem etiam omnium ætatum Medici ſecuti ſunt; maxime laudatur propter vim refrigerantem, quam ſolida laxando, humorum alcaleſcentiam arcendo, eorundem acrimoniam obtundendo, & efficiendo ut aqua ſanguinem phlogiſticum ſubire poſſit, edere videtur; datur hinc ad omne febrium genus; ſed exhibetur quoque cum ſucceſſu in plurimis aliis morbis, ubi vel acrimonia peccat, vel ſtrictura aut irritabilitas excedens; idem calculum diſſolvere vidit LOBB. Propinatur vel ſub forma Cremoris cum jure coctum, vel ejus una uncia cum dua-

bus libris aquæ uſque dum grana diſſilierint, id quod crepaturam vocant, coquitur, & pro potu ordinario datur, ſive pro eodem ſcopo aliis vegetabilibus, morbo appropriatis, adjicitur; cum vix aliquid efficacis a glumis expectari poſſit, hinc mundatum ſemper crudo præferendum eſſe videtur; licet hoc etiam, imo ipſos furfures commendaverit HIPPOCRATES. Polentam quidam in modum fabarum Caffée ſolent aſſumere, illa autem cum igne aliquam acrimoniam contraxit, (*Inſt. Chem.* §. 80.) hinc fruſtra hordei virtutes inde expectantur.

Farina hordei quatuor reſolventibus adſcribitur. *Hordeatum Orgeate* ab amygdalis maxime ſuas vires habet, pro eo ex tempore parando proſtat * *Syrupus hordeatus* Pariſ. *Decoctum hordei.* *Saccharum hordei* Sacchari vires ſequitur. *Cereviſiæ* hiſtoria *Inſt. Chem. Exp.* 125. tradita; illam vulgo ex hordeo ſolent parare, ejus in corpus humanum effectus, partim ex ſpiritu quo ſcatet, & cujus vires l. c. Exper. 128. recenſui, fluunt, partim ex mucilaginoſo quod de cereali recepit, ob hoc ad nutritionem facit, ſed cum id ipſum fibras primarum viarum relaxet, hinc cereale torrendo & eidem amara, Lupulum maxime adjiciendo, ut Cereviſia ventriculo non obſit efficere tentant; horum igitur ad variam, quæ in variis cereviſiis obtinent, rationem attendendum eſſe liquet, & quia mucilago pro vario cereali variat, hinc etiam horum ergo, cereviſiæ ſunt dijudicandæ; triticeam reliquis magis nutrire, ſed etiam facilius viſcera abdominalia obſtruere docuit experientia, largiori præterea qua cereviſiæ gaudent mucilagini debetur hominum, ea pro potulento ordinario utentium, habitus ut plurimum ſpongioſus, humores mucoſi, ſolida inertiora. Sed cum largam quoque aquæ copiam cereviſia habet, hinc hujus quo-

que vires exequitur & illas eo evidentiores, quo magis tenuis eſt, pauciora amara recepit, ex cereali minus toſto parata eſt. Cereviſia non rite fermentata producit mala a viſcido & ab acrimonia fermentante oriunda, ea quæ aceſcit, morbos ab acri fermentante & acore ſurgentes ſuſcitat Cereviſiam antequam fermentaverit pro potu ordinario hauſtam egregie ad ulcera phagædenica curanda facere experti ſunt Cl. GIBSON & RUSH.

* MANNA *Schwaden*, *Polniſche*, *Francfurter*, *Berliner Manna*. Grana exigua, fere cylindracea, cortice fuſco inſtructa, quo privata albiſſima ſunt, ſapore dulci inſtructa.

FESTUCA L. Locuſta multiflora, corolla biglumis ariſtam infra apicem emittens, biglumi calice ſuſtentata. *Fluitans* L. panicula ramoſa; ſpicæ ſubſeſſiles. Pois omnino reddenda.

Creſcit in omni Europæ.

Mannæ quæ ſemen graminis eſt, reſtauratores Botanices meminerunt, omnes illud a ſpecie quadam Panici derivarunt, num recentiores id quod hodie obtinet, illi veterum ſubſtituerunt? num MATTHIOLUS primus erravit & ſucceſſores in errorem induxit?

In Germania ſeptentrionali & regionibus ipſi vicinis colligitur, modum eam colligendi tradit Celeb. SCHREBER.

Hordeo minus nutrire, Milio facilius digeri dicitur; in ſuave pulmenti genus cum jure vel lacte ſolet cogi. Noſtrates Gallos imitantes eidem alicæ Tritici Barbarici genus, quod SEMOULES dicunt, ſolent ſubſtituere.

* MAYS, *Frumentum Turcicum*, *Blé de Turquie ou d'Eſpagne*, *türkiſch Korn*. Siſtit grana rotunda, inferne leviter anguſtata & compreſſa, utrinque plana, altera facie ſulco diſtincta, altera ſubſtantia grani-

17

formi parva notata, ſub cortice varie colorato, medullam albiſſimam includentia.

ZEA *Mays* L. Planta relativa monophyta, mares locuſta biflora, calyce & corolla biglumi, antheris tribus gaudent & in ſpicam laxam ordinantur, fœminæ calyce & corolla maribus ſimili, ſtylo longiſſimo inſtruuntur, & inhærent receptaculo magno, ſucculento, vagina foliacea incluſo.

Planta in America a longiſſimo retro tempore culta, ſub initium XVI Seculi in Europam allata, jam diu in regionibus meridionalibus ſeritur; in Germania ſerius coli cœpta eſt.

Frigoris impatientiſſima planta, menſe Aprili ſeritur, Octobri matureſcit.

Mays ultra dimidium ſui ponderis de mucilagine, grata aciditate gaudente edit Cl. KESSELMEIER. Panis inde paratus non ingratus eſt, & albus ſi ex granis albis coquitur, ſed gravis; cum autem Mays granis cerealibus, unde vulgo panis paratur, adjiciunt, bonus omnino panis ſurgit. Digeſtu facilis farina, obſervantibus HERNANDEZ & DUPUY DEMPORTES egregium omnino alimentum præbet, cum teſte HERNANDEZ hoc uno cereali Americani ab omni tempore vitam ſuſtentarint, & vulgari experientia conſtet, omne armentorum, porcorum, avium &c. genus inde optime ſaginari. Aciditas quæ ejus mucilagini ineſt, illud refrigerandi ergo vel aliis cerealibus præferendum eſſe ſuſpicare facit, quam ſuſpicionem etiam HERNANDEZ confirmat.

Receptacula florum fœmininorum tenella, cum aceto condita, ſuaviſſimum edulium cum carne comedendum ſiſtunt.

* MILIUM κέγχρος, *Millet*, *Hirs* habet grana exigua, rotunda, ſplendentia, ſtriata, gryſea, ſubſtantiam albam farinaceam includentia.

PANICUM Calice triglumi, unifloro, corolla biglumi gaudet. *Miliaceum* L. paniculam laxam ha

bet, flores muticos, foliorum vaginas piloſas. Apud Indos ſponte creſcit, quo tempore in Europa coli cœperit ignoratur.

Martio menſe ſeritur, ſub finem Auguſti ejus meſſis fit.

Molendinæ ope in grana flava frangitur & hac ratione in uſum trahitur.

Farina pauciſſimam aquam recipit & in panem abit viſcidum, gravem & cujus mica nulla foramina habet.

Æthiopum & Sarmatarum olim cibo, a multo jam tempore Itali utuntur, Gallis quoque & Hiſpanis uſitato; pultes inde paratæ, ad illas quæ ex Manna cereali coquuntur, videntur accedere, illas difficilioris digeſtionis & pauci alimenti eſſe, omnes per omnia ſecula tradunt Auctores, alvum inde ſtringi jam HIPPOCRATES monuit, qui ipſa grana ad varios morbos commendavit; apud nos nonniſi infimæ plebi in uſu ſunt.

Variarum aliarum *Panici* ſpecierum grana quæ hinc inde in Europa, calidiore maxime, coluntur, ratione virium cum Milio videntur convenire.

ORYZA, ὄρυζα, ὄρυζον, *Ris*, *Reis*, ejus grana ſunt oblonga, ventricoſa, uno extremo acuminata, altero obtuſa, ſtriis diſtincta, albiſſima: eadem quo majora, magis alba, quoque propius ad pelluciditatem accedunt, eo meliora.

Oryza, Calyx biglumis uniflorus, corolla ex quatuor glumis inæqualibus, quarum una ariſtata eſt, efformatur, hexanthera, digyna.

Panis ex oryza coctus illi ſimilis eſt qui ex Milio paratur.

Planta Indiæ, Nigritiæ & Inſulis Philippinis, Americæ quoque indigena, hodie vix non in omni Oriente colitur, inde ejus 1200000 centenarios ex una Damiata Ægypti in Europam duci teſtatur HASSELQUIST; ſed colitur præterea in Carolina, Geor-

gia, Jamaica nec non in Italia & Hiſpania. Orientalis & Hiſpanica rubet, Carolinenſis Europæam magnitudine & albedine ſuperat.

Vulgaris cum ſit omni Orienti cibus hinc ipſi vires nutrientes nequeunt denegari, eas autem cedere illis quibus triticum, ſecale & hordeum gaudet, docuit experientia; eadem cum aquam facile ſubeat, nec ipſi tenacem viſciditatem conciliet, hinc manifeſtum, quod digeſtu facilis ſit, mucilagine qua ſcatet demulcentes quoque vires edit & hordeo ſubſtituitur. Vim alvum ſiſtendi, quam ipſi ſecundum DIOSCORIDEM vulgo ſolent adſcribere, tunc demum videtur obtinere, quando alvus, ob acrimoniam in inteſtinis hærentem, laxa eſt. Calculum inde diſſolvi LOBB obſervavit. In Oriente grana emollita per aquam, ad omne ciborum genus, ea ratione qua inter nos panem adhibemus, ſolent comedi; Europæi eam ſub forma cremoris menſis apponunt, ſcopo medicato quoque decoctis adjiciunt.

Arack ſpiritum inflammabilem ex oryza paratum eſſe, vulgo perhibent, ſed RUMPHII & SHAW fide conſtat, Indos omnem ſpiritum inflammabilem hoc nomine inſignire, OSBECK aſſeverat illum qui ad nos affertur ex oryza, ſaccharo & coccos nucibus confici.

SECALE, *Seigle*, *Roggen*, *Korn.* Exhibet grana ſtrigoſa, inferne acuta, ſuperne obtuſa, teretia, ſulco longitudinali notata, ſub cuticula flavicante veſtigio nigri tincta, farinam albiſſimam includentia.

SECALE. Calyx biglumis, glumis acutis, bi- vel triflorus, ſeſſilis, corollæ una gluma in ariſtam terminata, aſpera. *Cereale* L. BLACWEL 424. glumas ſcabras habet.

In Sibiria ſpontaneum eſſe dicitur.

Vernum grana minora & leviora, ſed farinam magis albam largitur, illud apud nos non colitur; hybernum quod autumno ſeritur, primis menſis Julii diebus apud nos metitur.

Ejus dodrans a mucilagine efformatur KESSELMAIER.

Secalis dimidiam partem a ſpiritu acido, undecimam circiter ab oleo conſtitui Cl. ROSE, ope deſtillationis, eſt expertus.

Cereale quod nunc *Secale* dicitur, a Secali veterum diverſum eſſe, ex deſcriptione, quam PLINIUS de eodem tradit, eſt evidentiſſimum, ad id cum multi non attenderint, hinc noſtrum Secale viliſſimæ notæ frumentis adſcribere nulli dubitarunt

Bonum inde alimentum ſurgere Germania & regiones magis ſeptentrionales, apud quos panis ſecalinus frequentiſſimo in uſu ſolet eſſe, abunde probant, eſt is quidem triticeo minus albus, ſed ejus ſapor eundem multis commendat, nec non quod præ omni reliquo, ex aliis cerealibus cocto, minus cito areſcat; non raro vel apud Noſtrates farinæ triticeæ aliquid ſecalinæ adjicitur, pro coquendo pane familiari.

Secale toſtum ultra $\frac{7}{8}$ ſui ponderis de extracto aquoſo largiri, $\frac{1}{4}$ modo Extracti reſinoſi Cl. ROSE tradit; SCHWANECKE & Cl. NONNE $\frac{3}{8}$ modo Extracti aquoſi adducunt, ejus infuſum illi fabarum Caffée ſubſtitui poſſe aſſerit DILLENIUS, ſed obtuſo omnino guſtu gaudent, qui unum ab altero vix diſtingui poſſe contendunt.

Secale cum aqua maceratum facile acorem contrahit, hinc vulgo ferro quod ſtannum recipere debet ſolet illiniri, nec male forſan refrigerandi ſcopo reliquis cerealibus anteponeretur. Secalis viridis ſuccum ad nephritidem facere TIMÆUS à GULDENKLEE monet, & illum non ſine ſucceſſu adhibitum fuiſſe novi.

In locis ſeptentrionalibus, ubi nullus viticulturæ locus eſt, ex ſecali fermentato ſpiritum inflammabilem parant, qui gratia & viribus genuino ſpiritu Vini multo inferior eſt.

Accidit interdum ut grana Secalis proprio morbi genere afficiantur quo præter modum elongantur & turgent, creberrime quoque incurvantur, extus fuſco vel nigro colore tinguntur, aſpera & ſtriata evadunt, intus ſubſtantiam albam includunt, circa quam ego ſaltem nihil acris potui detegere, talia grana *Secale turgidum*, *cornutum*, *Clavos Siliginis*, *Blé ergotté*, *Korn-Zapfen*, *Mutterkorn* ſolent appellare; inde, ſi ab hominibus comeduntur, graviſſimos morbos convulſivos & gangrænas deterrimas excitari multi Auctores obſervationibus probare nituntur, ſed alii & inter hos magnæ auctoritatis Viri, hos ipſos morbos non tam Secali cornuto, quam potius epidemiæ, quæ ab eodem tempeſtatis vitio, quod ſecale corrupit, etiam homines afficiente, originem duxit, vel etiam aliis cauſis adſcribendos eſſe ducunt, experimenta inter nos circa homines, columbas, gallinas & canes inſtituta illud innocuum nobis ſtiterunt, & licet noſtrum ſecale crebro hoc vitium & quidem uno anno copioſius quam altero habeat, tamen epidemiæ, quas inde oriri alibi obſervarunt, nunquam apud noſtros homines obtinuerunt; id unum adhuc addendum eſſe duco, obſervatores Gallos a Secali cornuto ortas gangrænas, Germanos autem convulſiones recenſere.

Glumæ Secalinæ in faſciculum collectæ pro ſcarificatione oculorum adhibentur.

TRITICUM πυρὸς *Froment*, *Waitzen*. Exhibet grana cylindroidea, utrinque rotundata, una facie planiore ſulco longitudinali notata, ſub cuticula flaveſcente farinam albiſſimam includentia.

TRITICUM. Calyx biglumis glumis obtuſis, 3 vel 4 florus, ſeſſilis, corolla biglumis una gluma ſemper mutica, altera mox ariſtata, mox non.

Triticum æſtivum L. *trimeſtre* τριμηνιαῖος, σιτάνιος Veterum, calyces quadriflori, flores ariſtati, noſtras hyemes non fert & grana graciliora dat, in montibus

Sibiriam inter & Tartariam ſponte creſcere dicit HEINFELMANN.

Triticum hybernum L. BLACWEL 40 f. 1, 2, 3 locuſtæ quadrifloræ, flores mutici, ſed ejus varietatem multum ariſtatam, etiam colunt noſtrates in agris ſylvis vicinis & incurſui ferarum expoſitis.

Triticum ſpelta L. ζειὰ δίκοκκος, *Arinca*, *Kern*, *Dunckel*, *Spelt*, *Epautre*, locuſta mutica, quadriflora, ſed cujus duo modo flores fertiles ſunt; in ſabuloſis Alſatiæ inferioris agris colitur. Cum farinam & pauciorem & leviorem det, panis ex ea confectus citius areſcat, hinc nonniſi ſolo pro reliquis ſpeciebus nimis macro, mandatur.

Varia ratione Triticum molæ ope ſolent frangere, illud ſi ita comminuitur, ut inde corculum modo remaneat ſub forma grani exigui & albiſſimi χόνδρον, *Alica*, *Gruau*, *Grütze*, *Gries* dicitur, farina quæ hoc ambiebat *Pollen* Πγύρις, *Semoule*, *Farine de blé*, *Boll* audit, alica in farinam redacta *Similago*, σεμίδαλις, *fleur de Farine*, *Farine de Bourgeois*, *Semmel* appellatur.

Panis qui ex Tritico ſurgit omnes reliquos albedine vincit.

Triticum omnia reliqua cerealia nutriendi facultate anteire, omnium ſeculorum experientia evincit, hujus vis ratio patet per experimenta a Cel. BECCARIO primum inſtituta & a Cl. KESSELMEIER repetita, ex quibus quippe patet eidem præter ſubſtantiam farinaceam, aliam ad naturam animalem proxime accedentem, caſeoſæ lactis parti valde analogam ineſſe, quæ cum ex ſe in aqua ſolubilis non ſit, ope ſubſtantiæ farinaceæ diſponitur, ut ſe ex aqua ſuſpendi patiatur, & ejus rationem in vario tritico variam eſſe obſervavit KESSELMEIER. Hinc eluceſcit minus bene illum acturum, qui reliquis cerealibus vellet triticum in febribus ſubſtituere. Dum grana tritici cum aqua calida infunduntur, uſque dum eorum farina inde

digitis exprimi poſſit, dein ex illis, proprio molendinæ genere, quod habet laminas metallicas foraminibus perforatas, eliſis, farina in lacum ligneum eliquatur, ea iteratis vicibus per anguſtius cribrum tranſmittitur & ab omnibus furfuribus ſeparatur, id quod dein ſubſidet ἄμυλον, *Amidon*, *Ammlung* dicitur, & duplici facie apparet, infima tenacior optimum Amylum conſtituit, id ſaccis immittitur ut omnem aquam dimittat & dein in aëre exſiccatur, eſt hoc amylum albiſſimum, aſt friabile, glutinoſum & aquam cui committitur viſcidam reddit. Lotricibus & tinctoribus multo in uſu eſt, ut pannis ſplendor concilietur; pulverem coſmeticum inde parari notiſſimum eſt, a Medicis demulcendi & glutinandi ergo, tam extus quam intus adhibetur.

§. II.

I. β. LEGUMINA.

Siliquæ tenellæ λόβοι, *Gouſſes*, *Schiffen* quæ ſi in cibum aſſumuntur, proxime ad olera accedunt, ejuſdem fere naturæ ſunt grana recentia nondum indurata, grana adulta vero & exſiccata farina gaudent difficilius præ cereali digerenda & multo aëre fixo fœta, hinc niſi ſub eorum eſu validior corporis exercitatio organorum chylo- & hæmatopoieticorum actionem intendat, flatus inde excitari, & chylum crudum ſanguini varium acrimoniæ genus affricare obſervamus; cortex, quibus farina incluſa eſt, ipſe etiam magis primis viis oneri eſt.

Legumina fracta *Freſa*, ἐρικτὰ, *egrugés*, *geſchroten* appellant, farinam ipſam *Lomentum* λείωμα Veteres dixerunt.

* Ciceres ἐρέβινθοι, *pois Chiches*, *Kichererbſen* ſunt grana rotunda, piſis majora, inferne in acumen producta, hinc inde leviſſime compreſſa, includunt ſub cortice rufo-fuſco, medullam flavicantem, inſipidam.

Cicer Blacwel 557. Calicis laciniis quatuor vexillo incumbentibus, vexillo reliquis petalis majore, carina minore, fructu irregulariter rotundo, inflato gaudet.

Sponte in Europa Meridionali & Syria crescit.

In Helvetia meridionali, Gallia meridionali, Italia, Hispania & Lusitania ubi calidius cælum minus culturæ pisorum favet, copiose seritur & in usus cibarios recipitur, inter nos, cum nonnisi ad usus medicatos recipiatur, hinc inde modo, & quidem satis parce seritur. Multum nutrire, sed flatulentum esse Auctores contendunt, urinam inde moveri Hippocrates jam monuit, & adeo validos esse ejus in vias urinarias vires quidam asserunt, uti illud in ulcere aut calculo vesicæ non usurpandum esse moneant; Calculum renalem autem ejus ope comminui tradit Galenus. Ego non video, quod aqua cum his granis decocta præter leves vires abstergentes, alias adhuc inde possit acquirere. Farina extus adhibita potenter resolvit & abstergit, tumoribus mammarum & testiculorum maxime commendata.

Fabæ, *φάβαι*, *κύαμα*, *Feves de Marais*, *welsche Bohnen*, *Saubohnen* magnitudine & colore multum variant, nostrates gilvas & minores colere solent, oblongæ sunt, uno margine hilo exciso, sub cortice duriore medullam albam & insipidam includunt.

Vicia. Calice bilabiato, vexillo reliquis petalis majore; carina minore, fructu oblongo, acumine terminato gaudet, *Faba* L. cirrhis caret.

Ægypto indigena, apud nos copiosissime in agris colitur, cum ejus fructibus frequentissime pro pabulo brutorum utantur.

Fabas flatulentas esse post Hippocratem omnis ætas affirmavit, virides quæ non raro, cortice privatæ, mensis nostris imponuntur, præ siccis magis flatulentas esse nemo Galeno credet; siccarum flatulentiam ad-

jectis ipsis aromatibus tentant corrigere, diarrhœam chronicam inde curatam vidit SIMON PAULI.

Farina cum abstergens sit ad eosdem ac præcedens adhibetur usus, quatuor resolventibus adscribitur, scopo quoque cosmetico usurpatur.

Flores fragrantissimum spirant odorem, qui diutius, circa agros ubi obtinent, obambulantibus non raro caput afficit; ex siccati omnem fragrantiam amittunt, plane inertes evadunt.

Aqua florum Fabarum. VAL. CORD. ob fragrantiam ad medicamenta cosmetica recipitur. * *Sal Fabarum* præ aliis salibus alcalinis nihil proprii habet.

LENTES φακοι, *Lentilles*, *Linsen* sunt grana rotunda, utrinque convexa, margine acuto cincta, colore albido instructa, includunt farinam quæ coctione fusca evadit.

LENS. HALLER. Fructu brevi & lato ab *Ervo* cui a LINNÆO adscribitur differt. Sponte crescit in Europa Meridionali, apud nos copiose in agris colitur. Quarta lentium pars extracto gummoso badio & nauseoso constat KESSELMAIER.

Lentes minus bonum nutrimentum largiri vix non omnes Medici docuerunt, GALENUS pessime de eis judicat & inde affectus cutaneos imo cancrum excitari tradidit, de legumine quod decoctum ad nigrum colorem accedit, morbos quos a melancholia deducere solebat, excitatum iri finxisse videtur: docet sane experientia lentes non alia incommoda quam quæ grana sicca aliorum leguminum producere solent, gignere. Arabes decoctum lentium variolis opitulari contendebant, morbo sub quo corpus intumescit, melancholiam id est, siccitatem inducens medicamentum opponendum esse rati; explosa absurda theoria, cur tamen a non paucis adhuc retinetur, inde deducta medendi ratio? HIPPOCRATES Decocto lentium abstergendi scopo est usus.

* LUPINI, Θέρμοι, *Lupins*, *Feigbohnen.* Sunt grana compressa, rotunda, margine leviter angulato, utraque facie levi sulco rotundo notata, sub cortice albo, medullam flavam & amaram includunt.

LUPINUS. Calycem bilabiatum, petala fere æqualia, fructus oblongos habet. *Albus* L. calycibus non appendiculatis & seminibus compressis gaudet. Quibusdam in hortis apud nos curiositatis ergo colitur.

Reliquis leguminibus minus malorum facere ab HIPPOCRATE dicitur.

In Europa meridionali in cibum recipiuntur, apud nos eorum farina nonnisi adusus medicatos adhibetur, quæ ob amaritiem qua gaudet, reliquas farinas leguminosas vi abstergente vincit.

PHASEOLI, Φασίολοι, Δόλιχοι, *Haricots*, *Bohnen*, quibusdam *welsche oder türkische Bohnen* sunt semina fabis minora, facie utrinque convexa, convexo utroque extremo, in uno margine hilo excisa, sub cortice variis coloribus ludente, substantiam albam includunt.

PHASEOLUS. Calicem bilabiatum, carinam spiraliter convolutam, fructum oblongum, acumine terminatum habet. *Vulgaris* L. flores racemosos, geminos, vexillum alis æquale, siliquas turgidas, pendulas & glabras sistit. Sponte in India crescit apud nos in agris & hortis colitur, frigoris impatientissima planta.

Innumeræ ejus varietates colore florum & maxime seminum, altitudine & firmitate caulium, nec non rectitudine fructuum differentes hodie obtinent.

Tertiam circiter Phaseolorum partem mucilago efformat KESSELMEIER.

Phaseolorum siliquas jam Veteres in cibum acceperunt, digestu faciles si recentes fuerint, nam sive exsiccatæ sive muria asservatæ ventriculo oneri sunt, leve est quod inde surgit alimentum, iisdem nostrates Satureiam solent adjicere. Ipsa grana exsiccata etiam

cibum recipiuntur, ea minus flatulenta esse reliquis leguminibus HIPPOCRATES statuit; eadem tritico adjecta in bonæ notæ panem coqui posse nuperiora experimenta probant.

PISA πίσα, *Pois*, *Erbsen* sunt semina rotunda quæ sub cortice gryseo, vel flavescente, medullam flavam includunt, hilo longitudinali in uno latere notata, coctione in pultem flavam proprio odore & sapore instructam abeuntia. Pisa tota viridia rarissime adhuc apud nos in usum trahuntur.

PISUM. Calyx bilabiatus, vexillum reliquis petalis majus, carina minor, stylus triangularis, fructus latus plus minus tumidus. *Sativum* L. BLACWELL 83 pedunculos habet multifloros & petiolos teretes.

Apud nos in agris & hortis copiose colitur; plurimæ ejus varietates occurrunt quæ rectitudine & altitudine caulis, colore floris & seminis, & siliquorum crassitie & teneritate differunt.

Pisa sui ponderis dimidium mucilaginis largiuntur.

Eadem minus flatulenta esse post HIPPOCRATEM vulgo solet assumi, sed inter nos saltem experientia omnino evincit eadem multum flatuum gignere, alvum obstruere & chylum crudum efficere, hæc incommoda dum cortices inde auferuntur, minuuntur quidem, non autem tolluntur; eadem tenella nondum matura, minus nutriunt sed facilioris digestionis sunt. Siliquæ tenellæ, magis pulposæ, *Pois goulus* olim Gallis & Belgis multum usitatæ inter nostrates *Schiffen* dicuntur & frequenti in usu sunt, ratione virium ad siliquas Phaseolorum accedunt, eis tamen difficilius digeruntur.

In locis montibus vicinis ubi Pisum sativum facile a phalænis destruitur Lathyri sativi L. grana loco pisorum serere solent.

§. 12.

§. 12.

I. 7. RADICES.

Veteres jam consueverunt farinam ex radicibus parare, recentior ætas plurium talium radicum notitiam accepit, cum varia calamitate pressi mortales, deficientibus granis cerealibus, quicquid urgentem famem lenire posset conquisiverint, cum etiam tales regiones fuerint detectæ, quarum incolæ omnis agriculturæ expertes, ea tantum, quæ sponte ex terra nascuntur, in cibum recipiunt. Tuberosas maxime farinam alibilem largiri, quæ hactenus prostant observationes evincunt, illæ quæ multa acrimonia gaudent, aut quæ alia aliena qualitate scatent, succum ex iis exprimendo, aut easdem multa aqua macerando, ad usus cibarios aptantur; earum duplex maxime genus apud homines nostros in usu est.

* POMA TERRÆ, *Topinambours*, *Erdæpfel.* Sunt radices tuberosæ quæ interdum ad duorum pugnorum magnitudinem ascendunt, plura in tubera elevatæ, sub cuticula ex rufo-fusca substantiam albam, proprio sapore instructam, continentes.

HELIANTHUS. Florem compositum habet, calice imbricato sustentatum, receptaculo paleaceo & seminibus tetragonis, involucro proprio cinctis gaudet. *Tuberosus* L. radice tuberosa instructus est.

Planta Americæ meridionalis civis, per ætatem altissime sub terram descendit, hinc nostras hyemes optime fert, mense Octobri apud nos floret. In Europa sub initium seculi superioris jam innotuit, sed versus ejus finem demum crebrius cœpit coli; inter nos hinc inde in hortis plantatur, in sabulosis, Alsatiæ inferioris maxime, agris & montibus vicinis colitur.

Nonnisi ex menstruo aquoso coctæ hæ radices recipiuntur in usum cibarium, ob majorem qua gaudent

viſciditatem & ad panificium & ad acetaria ineptiores. Evidenter nutrientes poſſident vires, ſed cum majori gaudeant viſcedine, hinc digeſtu difficiliores ſunt. Noſtrates eas nonniſi pro alendis brutis adhibent, & hoc quoque valde raro obtinet. In Alſatia Inferiore, Lotharingia & Ducatu Bipontino crebriori in uſu ſunt.

PYRA TERRÆ, *Pommes de Terre*, *Tartufflen*, *Grundbieren*, *Kartofflen* ſunt radices tuberoſæ mox rotundæ, mox oblongæ, hinc inde protuberantiis notatæ, ſub cortice, pro varia varietate ſive rufeſcente ſive albo, carnem album includunt, quæ exſiccata, radulæ ope, in tenerrimam farinam poteſt reduci, integra comeſta ſapore proprio, ad Caſtaneas accedente gaudent, varia magnitudine inſtructæ, quæ apud nos vix pugnum excedit.

SOLANUM. Corolla campaniformi quinquefida, calice quinquefido ſuſtentata, iſanthera, monogyna & bacca biloculari polyſperma inſtruitur: *Tuberoſum* BLACWELL 523 a & b & 587. caulem habet inermem, folia pinnata, pinnis integerrimis & pedunculis diviſis.

Americæ meridionalis planta, verſus finem ſeculi ſexti & decimi jam in Italia ſub nomine *Taratouffle* colebatur, inde Belgio & reliquæ poſtea Europæ innotuit; hodie copioſiſſime per omnem Europam ſeritur; noſtras hyemes non fert, radices exiguæ aut majores in fruſta ſectæ menſe Martio terræ committuntur, Julio florent & Octobri radices e terra eruuntur; dantur varietates præcoces, ubi radices jam verſus finem menſis Junii ita adoleſcunt, ut ex terra poſſint erui.

Quartam ſui ponderis partem mucilaginis largiuntur Cl. KESSELMEIER.

Multum & egregium inde alimentum & hominibus & brutis ſurgere, innumeræ obſervationes evincunt, quæ etiam confirmant eaſdem omni-

no digeſtu faciles eſſe; crudæ aſſumuntur, nec non toſtæ, etiam elixæ, earum farina, unde Americani panem coquunt, optime Triticeæ adjicitur, utriuſque ſi recipiuntur pares partes ſurgit optimus panis, non adeo cito areſcens & per aliquot menſes abſque ulla labe aſſervandus. Amylum egregium inde parari poſſe Recentioribus innotuit. Has radices calculum quoque ſolvere LOBB eſt expertus.

§. 13.

I. ♪. CAUDICUM MEDULLA.

* SAGO. Hoc nomine ad nos adducuntur grana illis ſub quibus Hordeum mundatum proſtat, ſimilia, non raro angulofa & variæ magnitudinis, extus ex albo flavicantia, intus medullam albiſſimam includentia, ſaporis & odoris expertia, evidenti tenacitate inſtructa, ita ut in teneram farinam nequeant reduci.

Formantur hæc grana, teſte RUMPH, ex duplici Palmarum genere. *Sago* nimirum & *Cyca* L. illud relativum monophytum eſt, mares polyantheræ, fructus drupa aliquot nuces continens, ſpadix ramoſus, ejus ſpecies quatuor RUMPH recenſet; Cycæ character nondum innotuit. Creſcunt in Inſulis Moluccis & Auſtralibus nec non a Borneo ad Siam uſque. Ex his palmis medulla ope aquæ eluitur, exſiccatur, denuo cum aqua in paſtam reducitur, quæ ope lapidum foraminibus exſculptorum, in panis modum coquitur, & formam ſub qua ad nos mitti ſolet induit.

Hæc grana tota in aqua fervida ſolvuntur & eam viſcidam reddunt, bonus quoque panis inde poteſt parari Cl. STECK. Angli primi eadem ſub initium hujus ſeculi ad uſus medicatos ad hibuerunt, anno 1740 a Gallis & anno 1744 a Germanis fuerunt recepta.

Farina Sago in omni Aſia meridionali pro cibo vulgari utuntur, tenue inde alimentum ſurgere annotat RUMPH. In Europa pro nutriendis infantibus & ſuſtentandis phtiſicis adhibentur grana, quæ cum menſtruis aquoſis, lacte, interdum etiam cum vino coquuntur, eundem plane in modum quo Hordeum mundatum exhiberi ſolent.

§. 14.

II. OLERA.

OLUS, λάχανον, *herbe Potagère*, *Legume*, *Gemüs*, *Gartenwaar*, dicitur omnis plantæ pars, præter fructum, quæ in uſum cibarium recipi ſolet & nullam farinam condit.

Nutriunt olera ratione mucilaginis qua ſcatent, hæc cum in ipſis ſemper multum diluta obtineat, hinc paucum & tenerum eſt quod inde ſurgit alimentum; eidem cum pro vario olere, varia in ratione partes terreſtres, aër fixus aut etiam principia acria adhæreant, hinc olera, tam reſpectu alimenti, quod inde ſurgit, quam reſpectu effectus in primas vias, differunt.

Coctio olera teneriora reddit & multum aëris fixi inde expellit, unde digeſtu faciliora evadunt; peſſime eadem prius cum aqua coquere, hanc aquam rejicere & denuo demum oleri menſtruum aquoſum adjicere ſolent, cum priori aqua enim, obſervante jam GALENO, optimas & efficaciſſimas oleris partes rejiciunt. Quæ condiendi fine oleribus elixis adjiciunt, non parum tam ad eorum ſaporem quam ad rationem, qua digeſtioni parent contribuunt.

Ea quæ cruda comeduntur & guſtui & primis viis magis accommodantur, aceto, ſale & pipere, quæ ipſis ſolent adjicere; oleum quod addunt *Acetaria* guſtui, ſecus ventriculo accommodant. Olera frixa vix non omni propria vi carent, facile præterea acrimoniam oleoſam excitant,

Acetosa, ὀξαλὶς, ὀξυλάπαθον, *Oseille*, *Sauerampfer*. Inde radices ad usus medicatos, folia ad eosdem & culinarios scopos adhibentur. Radices sunt fibrosæ ex uno capite plures fibræ longæ & tenues prodeunt, sub cortice ex rufo flavescente, medullam albidiorem includentes, sapore gaudent leviter amaricante, qui evidentius adstringit & in aquam transit; decoctum præterea colorem rubellum habet, quem acida destruunt, alcalia non mutant, martialia fuscum reddunt.

Folia sunt oblonga, sagittata, pro varia varietate sive oblonga sive evidentius rotunda, sapore gaudent evidenter acido.

Rumex. Corolla tripetala, simili calice sustentata, diplosanthera; isogyna, monosperma; species quæ huc pertinent sunt relativæ diphytæ. *Acetosa* L. Blacwell 230. foliorum sagittas rectas habet, copiose in pratis omnis Europæ occurrit, hæc inter nos præcipue in hortis colitur & in cibum recipitur. *Lapathum* n. 1598 Haller. folia magis rotunda, superne obtusa, sagittas parvas, divergentes habet, in Europæ septentrionalis & Helvetiæ montibus crescit, in hortis inter nos quoque culta, *Hispanica* dicitur. Succus Rumicis Acetosæ $\frac{1}{400}$ circiter sui ponderis partem Salis essentialis largitur.

A radicibus ego saltem præter adstringentes, vix alias vires expectarem. Folia in cibum recepta vix videntur nutrire, grata autem qua pollent aciditate appetitum excitant, digestionem juvant, hinc ad embammata recipiuntur, insipidis quoque aliis oleribus adjiciuntur, aut cibis animalibus, quorum in alcalescentiam nisum corrigunt. Eadem attenuandi & refrigerandi ergo cum successu ad febres adhibentur. Geoffroi eorum succi unciis sex aut octo, ante quemlibet paroxysmum exhibitis, febrem intermittentem vidit curatam. Bartholinus, Morin, Ill. Lin-

NÆUS ſcorbuticos inde curatos viderunt, & LOBB calculum diſſolutum. Extus adplicata egregie reſolvunt & maturant.

* *Syrupus ex Succo* MESUE. Refrigerandi & ſitim extinguendi ergo adhibetur. * *Aqua deſtillata* NIC. PRÆPOS. iners omnino. * *Conſerva*.

ALLIUM, σκόροδον, *Ail*, *Knoblauch*. Ejus triplex genus in uſum recipitur; *Vulgare* quod radicem ſiſtit ex multis bulbis, quæ olim ἄγλιθες, γέλγες, *nuclei*, *ſpicæ* audiebant, *Zehen* dicuntur, efformatam, qui incurvi ſunt & ad margines angulati, ſuperne in acumen educti, ſub cuticula leviſſime ruſeſcente carnem albam, ſolideſcentem, proprio, forti & evidenter acri odore & ſapore præditam includentes; quælibet radix plures faſciculos harum ſpicarum habet, tunicis albis & ſiccis involutos. *Aſcalonicum*, *Eſchaliottes*, *Chalottes*, *Schalotten* ſtructum ex pluribus bulbis qui nulla communi tunica in caput colliguntur, ſinguli bulbi ſub tunica ruſeſcente includunt bulbos prioribus minus angulares, convexo concavos, ſuaviori odore & ſapore minus acri quam antecedentes inſtructos. *Scorodopraſum*, *Rocambole* exhibet bulbos qui in umbella inter flores colorati ſunt, magis ad figuram rotundam accedunt, ad latera compreſſi, cuticulæ color ad violaceum vergit, ſapore & odore parum Allio vulgari cedunt.

ALLIUM. Corolla hexapetala, iſanthera, monogyna, fructu triangulari & triloculari, vagina marcida communem florum ortum ſuſtentante conſtituitur: ***Sativum*** L. ſtamina alterna tricuſpidata, umbellam bulbiferam, folia plana habet; ex Africa in Europam, Veterum fide, illatum, hodie ubique colitur. ***Aſcalonicum*** L. nequaquam Veterum, ſtamina tricuſpidata, umbellam nudam, ſcapum nudum, folia ſubulata habet. Palæſtinæ civis inter nos in agris colitur. *Scorodopraſum* L. ſtaminibus gaudet tricuſpidatis,

umbella bulbifera, foliis planis, ſcapo ante maturitatem contorto; cum antecedentibus colitur; varietas ſylveſtris in Gallia, Helvetia, Germania & Septentrione frequens.

WEDEL ex Allio Vulgari Spiritum acidum cum pauxillo Olei obtinuit, GEOFFROI largam quantitatem Acidi, minorem Liquoris alcalini volatilis, aliquid Salis volatilis & Oleum empyreumaticum: NEUMANN Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{8}$, Olei odorati $\frac{1}{512}$: Spiritum ammoniacalem VERATTI. Ego ex bulborum, unde omnes pelliculas ſeparaveram, libra una accepi libram dimidiam ſpiritus colorati, qui leviſſime colorem Syrupi Violarum mutavit, Mercurium ex ejus ſolutione non dejecit, & ob oleum quo ſcatebat cum alcalinis non efferbuit, huic ſpiritui pauciſſimæ modo Olei moleculæ inhærebant. Aqua a ſex libris Allii abſtracta mihi exhibuit unicam drachmam olei, quod omnia reliqua olea odorata odore penetrante vincit, in aqua fundum petit & citrinum eſt. LEWIS obſervavit Allii ſuccum inſpiſſatum omnes ſuas vires retinere, Extractum aquoſum iners eſſe, ſpirituoſum vires Allii ſervare, ſpiritum a bulbis abſtractum illos parciſſime redolere.

Ob evidentem, qua pollet, acrimoniam vix nutrientes poterit edere vires, ſed eadem acrimonia in cauſa eſt, ut cum ſummo ſucceſſu tanquam condimentum cibis adjiciatur, hinc in frequenti uſu eſſe ſolet in regionibus calidioribus, ubi ventriculi languent, nec non in regionibus frigidioribus & apud homines victu duro utentes, ut viſcidis menſtruis primarum viarum opem ferat. Sed medicato etiam ſcopo adhibetur, & quidem ad non pauca morborum genera, cum ad minimos quoque vaſorum ordines penetret, & ſtimulantes æque ac incidentes vires edat teſtibus anima, lacte, perſpiratione &c. eorum qui illud aſſumſerunt, & BLAIR obſervarit plantis pedum appli-

catum animam olidam reddidiſſe, BENNET autem quarta a comeſtione hora fonticulos inde fuiſſe vellicatos, ad mucum pulmones obſidentem jam HIPPOCRATI celebratur, qui idem in humoribus ſpiſſis abdomen vel uterum occupantibus quoque laudat; colicam a muco ſuſcitatam inde curatam viderunt GALENUS & TOURNEFORT; ad hydropem conducere præter HIPPOCRATEM, DIOCLES, FORESTUS, SYDENHAM, COHAUSEN obſervarunt, huic morbo medetur etiam ob evidentem, qua pollet, virtutem diureticam, qua quoque adverſus calculum valere a BARTHOLINO, HOYER, MOEHRING, LOBB, GOETZ confirmatum eſt, ſed etiam acri in maſſa humorum hærenti medelam affert. Scorbuticos inde ſanatos RIEDLIN vidit. BINNINGER ejus vires anthelminticas, jam DIOSCORIDE memoratas, probat, has vel inter nos innumera experimenta extra dubitationem ponunt. Podagricis inde medelam afferri, id quod TILEMANN annotaſſe lego, aliquoties inter nos fuit obſervatum, ſed habemus quoque exempla, quod apud eoſdem in caſſum fuerit tentatum. Scopo medicato ad tres ejus ſpicarum pro doſi dantur.

Ejus uſum illis qui morbo ſacro laborant HIPPOCRATES, ſiphyliticis etiam FALLOPIUS interdicunt.

Extus bulbi vel inter cineres cocti, ſive pinguedine recepti, rubefaciendi ergo, imponuntur, odontalgiam curatam poſt SERAPIONEM, PARE vidit & WEDEL verrucas inde conſumtas; extus quoque ad morbos varios, ob quos intus commendatur, ſolet adhiberi.

APIUM, *σέλινον*, *Ache*, *Eppich.* Inde recipimus in officinas Radices quæ ex capite craſſiore aliquot fibras emittunt, ſub cuticula flava carnem albam condentes, vix odoratam, ſapore acri ad illam Paſtinacæ accedente, diverſo omnino ab illo, quo varietates hortenſes gaudent, inſtructam. Culinæ utuntur varietate quæ *Celeri* dicitur, cujus radix ex capite craſſo fibras

interdum ad calami anſerini craſſitiem accedentes dimittit, ſub cuticula nigricante carnem albam, dulci, cum grata acrimonia, ſapore inſtructam, proprio non ingrato odore, nares irritante, includit. Inde duplex varietas proſtat, una cujus radicum capita valde craſſa evadunt ita ut pugnum excedant, *Rüben* vel *knollen Selery*, altera radices minores habet, magis albas, dulciores & gratius odoratas, *Franzöſiſcher Selery* hujus folia prioribus latiora & lætius viridia, ſub terra condita, ut dealbentur, ſuaviſſima redduntur & una cum radicibus ad acetaria recipiuntur, utraque varietas iterum alias produxit, quæ in hortis noſtris coluntur.

Apium Flores umbellatos habet, involucro utroque pauci folio inſtructos, ſemina convexo plana, profunde ſulcata. *Graveolens* L. Blacwell 533. pinnis cuneiformibus gaudet.

Paſſim creſcit per omnem Europam, præter maxime ſeptentrionalem. Sub initium Seculi ſuperioris Celeri tanquam propriæ plantæ cœperunt meminiſſe, ipſum Veteres ſemper adhibuiſſe certum eſt. Extracti aquoſi ſui ponderis dimidium, reſinoſi $\frac{1}{5}$ circiter largitur Neumann. Spiritus Vini inde Saccharum extrahit, tinctura ulterius evaporata Reſinam albidam, dulci & pungente ſapore linguam afficientem ſiſtit, Extractum aquoſum dulce eſt, omnis aromatis expers. Semina aliquid Olei odorati fundunt, omnem odorem & ſaporem Spiritui Vini cum ipſis digeſto relinquunt. Lewis.

Planta evidenter aromatica tanquam condimentum cum aliis cibis recipitur, ut appetitum excitet, digeſtionem promoveat, flatulentiam arceat; Radices, annotante Hippocrate, obſtructionibus medentur, quinque aperientibus annumerantur, nec non medicamentis urinam moventibus.

Calculum inde diſſolvi Lobb vidit. Plinii & Tralliani commenta de Apio oculis, & illis qui

morbo comitiali laborant noxio, experientia non confirmavit. Folia & Succum inde expressum quidam ad ulcera mundanda laudant. Seminum usus exolevit cum habeamus alia semina carminativa quae magis grata sunt.

* *Aqua destillata* NIC. PROP. * *Conserva.* * *Syrupus.* * *Unguentum Mundificans de Apio* Lugd. Inconcinna compositio.

ARMORACIA, ῥαφανὶς ἀγρία, *Raifort*, *Meerrettich.* Recipimus inde Radices quae cylindraceae sunt in varios ramos divisae, totae albae, insigni acrimonia & nares & linguam vellicant, comestae spiritum alliaceo odore afficiunt, brachium humanum interdum aequant.

COCHLEARIA. Florem cruciformem, siliculam sphaeroideam, stylo notatam habet: *Armoracia* L. BLACWELL 415 folia lanceolata & flores spicatos.

Crescit in Europa magis septentrionali, quae in temperata spontanea occurrit, ex cultae seminibus surrexisse videtur.

Non est ῥαφανὶς ἀγρία DIOSC. & multa dubitare faciunt nostram plantam esse Armoraciam Romanorum. Extracti aquosi $\frac{1}{8}$, spirituosi $\frac{1}{9}$, circiter $\frac{1}{256}$ olei odorati in aqua subsidentis, linguam non adurentis vehit NEUMANN. Extracti aquosi $\frac{1}{8}$, resinosi $\frac{1}{160}$, oleum odoratum parcissimum CARTHEUSER. Coctione & exsiccatione sua acrimonia privatur, eandem tam aqua quam alcohol inde recipiunt LEWIS. Ego inde accepi $\frac{2}{3}$ spiritus ammoniacalis & $\frac{1}{24}$ circiter olei empyreumatici tenacissimi.

A radice insigniter acri vix vires nutrientes possunt expectari, recipitur ad intinctus, ut digestionem promoveat. Multum inde humores attenuantur, vermes expulsos vidit SEBIZIUS, calculum & scorbutum curatum BARTHOLINUS, arthriticos levatos RAYGER, a vi diuretica jam DIOSCORIDI erat laudata.

Folia extus applicata inflammationem curaſſe vidit GOHL nec non eryſipelas HERRMANN & VRATISLAVIENSES.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD.

ASPARAGUS, ἀσπάραγος, *Aſperge*, *Spargel*: inde turiones, quos Græci ἀσπαράγυς dixerunt, in uſus cibarios, radices in medicatos recipimus.

Turiones pro varia varietate variam habent magnitudinem, variam craſſitiem, colorem mox album, mox viridem, capite gaudent ſquammoſo, ſapore dulci & urinam eorum qui ipſos comedunt, fœtentem reddunt.

Radices ex uno capite craſſiore multas fibras longas emittunt, ſtriis longitudinalibus notatas, ſub cortice leviter luteſcente medullam albam includunt, inſipidæ.

ASPARAGUS. Corolla gaudet hexapetala, iſanthera, monogyna, bacca polyſperma: *Officinalis* L. caule inermi, foliis mollibus & capillaribus nec non ramis erectis agnoſcitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime ſeptentrionalem & meridionalem, cultura ſuavior & craſſior fit.

Veteres *Aſparagum acutifolium* L. ſub nomine Corrudæ coluerunt, noſtra ſpecies demum TIBERII ætate innotuiſſe videtur.

Turiones alvum ſiſtere vix aliquis credet HIPPOCRATI, experientia etiam contra GALENUM, quod omnino boni ſucci ſint, teſtatur, renes inde abſtergi CELSUS annotat & fœtor inde in urina excitatus, cujus primus SIMON SETHI meminit, probat; rationes & obſervatio quibus HELMONTIUS calculum inde gigni evincere contendit, nullius momenti ſunt; calculum ab eis ſolvi LOBB vidit; adeo valide urinam pellere ut etiam mictus cruentus inde ſurrexerit SCHULTZ affirmat; ad rem veneream ob vim diureticam facere videntur.

Radices ob vires aperientes laudantur, & quinque aperientibus adſcribuntur, diureticæ quoque habentur, valde metuo vires ſolis turionibus competentes feſtinanter nimis radicibus fuiſſe adſcriptas, cum interim aquæ cum qua coquuntur aliquid acris ſoleant affricare, hinc nollem eis vires aperientes denegare.

* ATRIPLEX, ἀνδράφαξις, *Arroche*, *Bonne* ou *Belle dame*, *Milten*, *Melten*. Folia exhibet triangularia, evidenter mollia, farina quaſi conſperſa, pro varia varietate ſive rubra ſive viridia, ſapore fatuo inſtructa.

ATRIPLEX. Corollam habet pentapetalam, irregularem, iſantheram, monogynam, ſemen unicum, nudum: *Hortenſis* BLACWELL 99 & 552 foliis triangularibus diſtinguitur.

Aſiæ ſeptentrionalis civis, in noſtris hortis culta menſe Auguſto ſemen maturat & perit, ſemen Octobri terræ committitur & ſequente anno folia, antequam caulis prodierit, in uſum recipiuntur.

Rarius hodie menſis apponitur, per id anni tempus, ubi Betæ folia nondum germinarunt, illis ſubſtituitur.

Humida HIPPOCRATI dicitur, ventriculum gravare & exiguum alimentum præbere GALENO, illis maxime qui alvum ſtrictam habent laudatur. In tanta, quam habemus Emollientium copia, ad uſus medicatos non recipitur.

BETA, τεῦτλον, *Betta*, *Poirée*, *Mangold*. Variarum ejus varietatum Folia, duarum Radices in uſum trahuntur.

Folia magna ſunt & lata, ovata, ad marginem plicata, magnis & latis petiolis ſuſtentata, varie pro varia varietate colorata, levi dulcedine inſtructa, quæ etiam in petiolis evidentior eſt.

Radices ex capite rotundo ſubito in caudam gracilem terminantur, evidenti dulcedine inſtructæ, & vario, pro varia varietate, colore.

Beta. Corollam viridem habet, quinquefidam, regularem, isantheram, digynam & capsulam mox mono mox polyspermam, *Cicla* L. floribus congestis agnoscitur. Crescit in Europa meridionali. Apud nos in hortis colitur.

Varietas vulgaris alba vel pallescens est τεῦτλον σικελικὸν, Beta Sicla; rubra & lutea major, *Englischer* aut *Römischer Mangold* Seculo XVI innotuit, hujus cauliculi maxime recipiuntur.

Radices desumuntur ex *Beta Vulgari* L. quæ flores ternos habet; & quidem sive ex *Beta rubra radice Rapæ* C. B. *Beta nigra* Veterum BLACWELL 235, quæ Seculo XVI nondum in aliis præter Germaniam regionibus colebatur; sive ex *Beta radice flava.* Sola varietas Sicla nostras hyemes fert, omnes biennes. Ill. MARGGRAFF ex succo Betæ albæ $\frac{1}{16}$ sacchari, Betæ rubræ $\frac{1}{25}$ obtinuit. Alvum inde solvi HIPPOCRATES annotat, facile sed parcum nutrimentum largiri GALENUS, uterque resolvendi ergo nostrum olus exhibuit, quam vim quoque sapor ejus suspicare facit. Succum errhinis GALENUS adscribit & BORRICHIUS confirmat, inde in cephalalgia BAGLIVIUS, in odontalgia Cl. VOGEL egregios effectus viderunt. Folia recentia cuti, unde epidermis ablata fuit, cum successu imponuntur.

BRASSICA, ῥάφανος Græcis antiquissimis, κράμβη, *Olus*, *Caulis*, *Choux*, *Kraut*, *Kohl.*

Plantæ ab antiquissimis retro temporibus cultæ plures species, plures varietates, pluresque partes culinis inferuntur, quæ omnes dulci sapore gaudent, & aquam, cum qua coquuntur, fœtidissimo odore afficiunt.

Brassica. Corolla cruciformi, calice tetrapetalo, deorsum gibbo, siliqua tereti, polysperma, parvo apice eminente instructa gaudet: *Oleracea* L. calyce virescente, foliis petiolatis, siliqua quadrangulari gaudet; ad mare crescit. Num recte LINNÆUS ex hac una omnes reliquas tanquam varietates surrexisse contendit?

Illæ ſpecies, quæ ſuperficiem rugoſam habent a Sabaudia denominantur, noſtratibus *Kohl* vel *Wirſing*, *Chou de Milan*, an *Cumana* PLIN. Superficie lævi inſtructæ *capitatæ* L. noſtratibus *Kraut*, alias *Cappus*, audiunt, *Choux*, hujus varietas rubra inter nos ad acetaria & uſus medicatos recipitur. Eæ quarum folia profunde & tenuiter laciniatæ ſunt, *Apiacon*, *Selenoides* Veterum, *Chou-Brun*, *Blau-Kohl*, *Feder-Kohl*; hæ tunc demum cum gelu expertæ ſunt, omnem ſuam gratiam aſſequuntur. Eæ quarum germina florum in cibum recipiuntur *Botrytis* L. *Pompejanæ* Veteribus, *Choufleur*, *Blumen-Kohl* dicuntur & varietates tenerioribus caulibus inſtructæ *Broccoli* Italorum, *Aricinia* PLIN. *Spargel-Kohl*. *Gonyglodes* L. dicuntur illæ quarum caulis in tuber excreſcit, *Choux râves*; *Kohlraben*, harum demum Auctores Seculi XVI mentionem faciunt, videntur cum Botrytide & aliis forſan ſpeciebus per exercitus Chriſtianorum, ex Oriente in Europam allatæ fuiſſe. Ex his ſpeciebus plures ſurrexerunt varietates, quæ largiſſime inter nos coluntur; omnes præter *Botrytidem* L. quæ annua eſt, & *Selenoidem*, quæ perennat, ſunt biennes.

Aqua cum Braſſica cocta nullos alcalium effectus edit, ſed Mercurium ex ſolutione in Acido Nitri albo colore dejicit, id quod etiam eadem deſtillata facit; ipſa Braſſica per ſe deſtillata Spiritum ammoniacalem fundit.

Olus jam a PYTHAGORA celebratum, ab HIPPOCRATE dicitur boni ſucci eſſe, ad ſeceſſum facere & bilioſa ducere, CATONEM illud ad omnes morbos commendaſſe conſtat; ANDROCYDIS, de Braſſica crapulam ſedante, commentum, quod ab ARISTOTELE receptum, maximam auctoritatem accepit & ad nos uſque deſcendit, debetur falſæ Veterum opinioni de vite Braſſicæ adſita inerticula evadente. Omnem Braſſicam inflare CELSUS rectiſſime monet; in univer-

ſum, quo quævis ejus varietas eſt tenerior, eo citius digeritur, eo minus in primis viis moram agit&ad majorem corruptionis gradum aſcendit; Botrytidis cymæ præ reliquis citius digeruntur, Gongylodes autem difficilius.

Braſſica capitata, ratione inter Turcas quoque obtinente, ſolet condiri, & ita condita in cibum recipi; cum & ſal & fermentatio olus attenuent, multum quoque aëris fixi inde expellant, hinc eam digeſtu faciliorem reddi, veroſimile eſſe videtur.

Folia Braſſicæ mammis ſolent imponi pro diſcutiendo lacte.

Braſſicam ad uſus medicatos adhibituri, neſcio qua ex ratione, rubram recipere ſolent, ea ob vires abſtergentes, quæ tantæ ſunt, ut inde verrucas conſumtas viderit PAULI, ad morbos pectoris pituitoſos multo in uſu eſt, nec male datur in principio ulcerum pulmonalium. LOBB inde calculum vidit diſſolvi. Concionatores & cantores ejus decocto cum Paſſulis frequenter uti ad arcendam raucedinem GEOFFROI monet, eadem hydropicum curatum adducit GRUBE. Braſſicam muria conditam multum claſſiariis ab Illuſtr. LINNÆO commendari reperio.

Semen Braſſicæ rubræ exolevit.

Syrupus Braſſicæ MESUE ſapore ſuavi, odore ingrato gaudet, egregium ad morbos pectoris pituoſos remedium.

CAPPARIS, κάππαρις, *Capres.* Inde gemmæ florum ad uſus culinarias, Cortices ad medicatos adhibentur.

Gemmæ virides ſunt, pedunculo inſtructæ, variam habent magnitudinem, angulares, conſtant ex aliquot petalis, quæ rudimenta antherarum includunt, ſapor ipſis eſt proprius & levis; adducuntur ad nos aceto, ad morem a GEOFFROI indicatum, conditæ, ſenio viriditatem perdunt, quam peſſima ratione, ope æris, illis reddere vulgo audent. Exiguæ, Cubebis non majores, virides, pedunculo præditæ optimæ habentur.

Cortices desumuntur a radice, variam longitudinem & crassitiem habent, convoluti adduci solent, striis transversalibus & longitudinalibus notati, flavicantes & aliqua tenacitate instructi, odore nullo, sapore leviter amaro, cum vestigio acris gaudent.

Capparis. Corolla gaudet tetrapetala regulari, polyanthera, stylo unico, bacca carnosa: *Spinosa.* L. pedunculos solitarios & folia rotunda habet.

In Europa Meridionali, Asia & Africa crescit: Tolosæ præcipue colitur, & inde gemmæ per Europam divehuntur,

Aqua cum corticibus cocta colore ex rufo citrino & levissimo sapore acri instruitur, iidem dant Extracti rufescentis, salini $\frac{1}{2}$; resinosi, rufi, amaricantis $\frac{1}{16}$.

Gemmæ suas vires ab Aceto maxime habent, hinc præeunte GALENO non male tanquam condimenta assumuntur; observationes quæ de earum efficacia ad morbos splenis occurrunt, suspectæ sunt.

GALENUS Cortices aperiendi ergo multum commendat & eos tam intus, quam extus adhibet.

Oleum de Capparibus DE DONDIS. Varia Dispensatoria varias ejus præscriptiones habent; ad induratum hepar & lienem adhibetur.

CEPÆ, *κρόμμυα*, *Oignons*, *Zwieblen*: Exhibent radices & folia.

Radices sunt bulbosæ mox sphæroideæ, mox utrinque compressæ, mox oblongæ, albæ vel rubræ, continent sub aliquot tunicis siccis, carnem albam, quæ linguam, nares & oculos valide afficit.

Folia viridia sunt & fistulosa, sapore & odore bulborum, sed mitioribus.

Allium Cepa L. stamina alterne trifida, & scapum nudum inferne ventricosum habet, folia fistulosa.

Patria ignoratur, apud nos variæ varietates copiosissime coluntur.

Allium

Allium fistulosum L. staminibus simplicibus, scapo foliis vix altiore & radicibus oblongis a priore differt. *Jacobs Zwiebel.*

Ego a quatuor libris Ceparum cum abstraxerim aquam, illam odoratissimam inde accepi, linguam non ferientem, cui nec guttula olei adhærentis innatavit, nec ex duodecim libris Ceparum NEUMANN aliquid ejus obtinuit, qui expertus est Cepas exsiccatas $\frac{3}{4}$ extracti spirituosi, aquosi autem $\frac{4}{5}$ circiter largiri.

Ratione compositionis & virium proxime ad Allia accedunt, quibus autem minorem acrimoniam habent; & odorem minus nauseosum.

Calidæ, æstuosæ, nullum alimentum corpori exhibentes, urinam moventes dicuntur HIPPOCRATI; inter nos albæ ad affectus pectoris maxime adhibentur, ad quem scopum duæ aut tres pro dosi, ex jure vitulino coctæ, exhibentur. LANZONUS solo esu ceparum asciticum curatum vidit. Eædem sub cineribus assatæ, hypogastrio imponuntur pro pellenda urina, nec non abscessibus quibuscunque maturandis.

CHÆROPHYLLUM, *Cerfeuil*, *Körbel-Kraut.* Recipimus inde folia quæ læte viridia sunt, duplicato pinnata, pinnis parvis & integris & incisis, oblongis, exigua spinula terminatis, ut plurimum ternis, ultima impari; sustentantur folia petiolis convexo-planis, sulco notatis: nervi foliorum hinc inde pilos habent; proprius & aromaticus odor & sapor ipsis est. Nostram herbam eandem cum illa Veterum esse dubito.

Scandix flores umbellati, involucrum partiale, semina convexo plana, rostrata. *Cerefolium* L. BLACWELL 236, seminibus lævibus, laciniis obtusis agnoscitur.

In Gallia Australi, Helvetia, Suecia sponte crescere dicitur: annua planta, vulgatissimus nostrorum hortorum hospes, ex sponte cadentibus seminibus quotannis resurgens, per ipsam hyemem durat.

Succus inſpiſſatus evidenter ſalinus eſt, leviſſime Chærophyllum ſapit; aqua & Spiritus vini, ſi cum herba digeruntur, ejus odorem & ſaporem recipiunt. LEWIS. Parum olei odorati, Extracti aquoſi $\frac{5}{12}$, reſinoſi fere totidem fovet NEUMANN.

Non tam alimenti, ſed potius condimenti loco ad cibos recipitur, cum appetitum excitet, flatulentiam & viſcoſitatem ciborum corrigat. Scopo medicato ſolida ſtimulando, & humores attenuando morbis a debili, muco, obſtructionibus oriundis egregie conducit. GEOFFROI ejus ſuccum, quarta quaque hora aſſidue ſumtum, in qualibet hydropiſi maxime proficuum eſt expertus, & eundem paulo ante paroxyſmum ad uncias ſex epotum, febres intermittentes profligaſſe aſſerit. Ad grumos ſanguinis, poſt partum in utero hærentes, poſt SCHENCK commendat CRANZ. ERHARDT, Ill. HALLER & PLENK viſcera inde reſerata fuiſſe obſervarunt. Diuturniorem ejus uſum tuſſim excitare & hinc hæmopticos ejus uſu interdicendos eſſe GEOFFROI monet. Mammas induratas eo curavit PLENK. PAULLI eodem ex butyro frixo & pectini impoſito iſchuriam ſanavit, abdomini impoſito & enemati commixto graviſſimam colicam; mos ab EODEM recenſitus idem extus ad cardiogmum infantum applicandi, etiam inter nos viget. Sugillatis, mammis induratis, hæmorrhoidibus cum ſucceſſu imponitur, herba quæ per omnem annum recens haberi poteſt, & quæ exſiccatione vix non omnem virtutem perdit, ſemper recens adhibenda.

Aqua deſtillata omnino efficax eſt. * *Oleum deſtillatum* Wurtembergenſes habent. *Oleum coctum* a Chærophyllo nihil habet, quippe cujus virtus coctione in auras agitur.

CICHORIUM, κιχώϱιον, κιχώϱη, πιϰϱὶς, *Intubus*, *Ambubeja*, *Chichorée*, *Wegweis*. Inde recipiuntur radices & folia; flores & ſemina jure eviluerunt.

Radix fibrosa sub cuticula levissime fusca carnem & medullam albam includit, illam dulcem, hanc amaram.

Folia petiolis latis sustentantur, ex fine angusto latescunt, utrinque levissime hirsuta, viridia, amara, laciniis latis eundo crescentibus dentata, ad marginem notata.

Cichorium. Florem habet compositum ligulatum, calice ex duplici serie squammarum constante sustentatum, receptaculum paleaceum, semina dentibus coronata: *Intybus* L. Blacwell 177 & 183, caule glabro, floribus sessilibus, radicibus perpendiculariter sub terram descendentibus gaudet.

Crescit per omnem Europam.

Planta sylvestris in hortis culta omnes partes majores experitur, laciniæ foliorum minus profundæ sunt, minor ipsis foliis hirsuties, quæ etiam non raro aliquid purpuræ recipiunt; nostratibus *Hollændische Cichorien*, inde varietas cujus radix & folia pulcherrime purpura variegantur, surrexit.

Pro usibus cibariis varietates hortenses, pro medicatis planta sylvestris adhibetur. Folia ad acetaria adhibenda terra obruendo, alba & dulcia reddere solent.

Coctione nihil perdit, plus extracti aquosi quam spirituosi largitur, hoc præ illo linguam evidentius afficit. Lewis.

Cultura amaritie privata planta optime in cibum recipitur. Sibi relicta ob amaritiem roborat & succo suo saponaceo spissis humoribus medelam affert, hinc variis in morbis refrigerantes effectus edit; foliorum assidue in acetariis comestorum usu diuturnas & contumaces febres profligatas vidit Geoffroi; decocto radicum melancholiam hypochondriacam Rhodius, phtisin Hoyer, ulcus serosum tibiæ Henning. Van Swieten solo decocto meraciore Cichorii icteros satis pertinaces curavit.

Aqua destillata NIC. PRÆPOS. Iners. * *Syrupus simplex* BAUDERON paratur ex ſucco. *Syrupus compositus* FLORENTINI; variæ ejus proſtant præſcriptiones; ſimpliciſſima eſt illa Wurtembergenſium, Noſtrates minorem rationem Rhabarbari, quam reliquæ admittunt. * *Extractum* efficax omnino. * *Conditum Radicum* VAL. CORD. * *Conſerva Florum.*

CINARA, κύναρα, *Artichaut*, *Cardon*, *Artiſchock.* Inde calyx σπόνδυλος GALEN. *Archiocco* Italorum, & petioli cum coſtis, menſis noſtris apponuntur.

CYNARA. Flores compoſitos tubuloſos, calice imbricato, ſpinoſo, & carnoſo ſuſtentatos habet receptaculo ſetoſo gaudentes, ſemina tetragona, piloſa. *Scolymus* L. BLACWELL 458. foliorum nervo anguſtiore, foliis inermioribus, pinnatis & integris diſtinguitur. *Dracunculus* L. foliis omnibus pinnatifidis & nervo foliorum latiore gaudet.

Utraque in Europa & America meridionali nec non Syria creſcit, varias varietates produxit, in hortis colitur, apud nos per hyemem contra frigus defendenda eſt, altero demum a ſatione anno floret. Primæ ſpeciei calyces, menſe Majo prodire cœperunt; alterius folio quæ prodit autumno, antequam cauleſcat, ligantur & contra lucem defenduntur, ut alba & dulcia evadant.

Calices, reſecta ſquammarum parte non eduli, cum aqua cocti, eam virideſcentem & leviſſime ſapidam reddunt, $\frac{4}{7}$ circiter extracti aquoſi largiuntur.

Calicum primæ ſpeciei antequam flores excludunt receptacula, & ſquammarum baſis edulia ſunt, proprium & illum non fortem ſaporem habent; varietas ab Hiſpania denominata, cujus calices parvi ſunt, conoïdei, rubri, ſuaviſſima ad acetaria reputatur. Petioli & coſta, ablatis ſpinis, de Cinara Dracunculo adhibentur, varietas a Turonio Galliæ denominata, pinnis anguſtioribus & copioſioribus ſpinis inſtructa

præfertur. Etiam Cinaræ Scolymi L. coſtas edules eſſe, hodie conſtat.

A vegetabili tenero & dulci cur GALENUS melancholiam metuat, ego ſaltem non video, tam calices quam nervos foliorum digeſtu faciles eſſe, innumeræ obſervationes evincunt, urinam inde fœtidam reddi experientia non confirmat. Decoctum radicis in gonorrhæa proficuum vidit LANG. Succus foliorum cum paribus Vini Maderenſis partibus mixtus, & ad tria cochlearia mane & verſus veſperam aſſumtus, tanquam ſpecificum contra hydropem laudatur in *Journal Etranger*.

DAUCUS, Δαῦκος, *Carotta*, *Carottes*, *Vogelneſt*, *gelbe Rüben*, *Möhren*. Inde deſumuntur radices & ſemina ex ſpecie vulgari, aliud ſeminum genus ex propria planta.

Radices fibroſæ ſunt pro varia varietate albæ, luteæ, rubræ, proprio gaudent aromatico odore, & ſapore multum dulci.

Semina *Vulgaris* ſunt convexo plana, altera facie ſtriis rigidis, quæ ſingulæ pilis rigidiuſculis albis obſidentur, notata, fuſca, ſapor eorum eſt evidenter aromaticus, cum quadam amaritie.

Semina *Dauci Cretici* cylindracea ſunt, vix ſtriata, villoſa, ſapore antecedentibus ſimili, ſed evidentiore inſtructa.

DAUCUS. Flores umbellatos habet, utroque involucro, quorum laciniæ diviſæ ſunt, ſuſtentatos, ſemina hiſpida: *Carotta* L. Umbella ad baſin uſque diviſa gaudet.

Creſcit per omnem Europam; varietates hortenſes floſculo centrali purpureo ſterili carent.

ATHAMANTA flores umbellatos ſiſtit utroque involucro, cujus laciniæ integræ ſunt, inſtructos & ſemina villoſa, *Cretenſis* L. BLACWELL 471, minus bene, pinnis linearibus, hirſutis diſtinguitur.

In montibus Helvetiæ, Auſtriæ, Galliæ Meridionalis creſcit.

Utrumque ſemen aliquid olei odorati largitur, extractum aquoſum amaricat, reſinoſum fortem ſaporem, exiguum autem odorem habet. LEWIS.

Daucum & Paſtinacam Veteres videntur confudiſſe. Radices bonum alimentum largiri & ex earum ſapore eſt evidens & experientia evincit, licet ſecus videatur GALENO, qui flatus inde gigni, recte monet; diureticæ quoque vires ab iis non male expectantur; reſolvendi ergo ab HIPPOCRATE adhibebantur. *Berliner Sammlungen* radicum & ſeminum vires ad nephritidem calculoſam, obſervationibus ex variis novellis collectis, probant. In *Journal de Medecine*, *Obſervations by a Society of Phyſicians*, Ill. RICHARD *Recueil d'Obſervations* multæ exhibentur obſervationes de radicum, cum aqua in cataplaſma reductarum, egregiis effectibus ad ulcera cancroſa.

Semen utrumque a vi carminativa & diuretica laudatur, quam ultimam etiam obſervationibus HELMONTIUS probat.

DRACUNCULUS Barbar. *Eſtragon*, *Dragun*, *Kayſer Sallat.* Inde in uſum trahuntur folia quæ anguſta ſunt, oblonga, integerrima, acuta, atro viridia, ſapore grato, acri, aromatico inſtructa.

ARTEMISIA. Flores habet compoſitos tubuloſos, calice imbricato ſuſtentatos & receptaculo nudo, ſemina quoque nuda.

Dracunculus L. BLACWELL 116 foliis integerrimis & glabris diſtinguitur.

In Aſia ſeptentrionali ſponte creſcit; apud nos in hortis colitur, perennis.

Ad embammata & acetaria inter nos multum recipitur tam gratiæ ergo, quam ad juvandam digeſtionem.

* *Acetum* odore & ſapore gratiſſimum.

ENDIVIA, *Scariola* Barbar. σέρις ἥμερος, *Intubus*

Sativus, *Chicorée blanche*, *Endivie*: inde recipimus Folia, quae pro varia unde desumuntur varietate, sive lata sunt & sinuata, sive angustiora & in tenuiores lacinias divisa, non raro crispa, succo lacteo turgent, amaro multum sapore gaudent, quo ad usus culinarios recipienda privantur dum sive vinculis colliguntur, sive terra obruuntur, usque dum alba evaserint.

* Semina a Scariola denominata, & quatuor frigidis minoribus annumerata, eviluerunt.

Cichorium Endivia L. Blacwell 378 floribus pedunculatis & radicibus horizontaliter sub terra repentibus distinguitur.

Sponte in Palaestina dicitur crescere, annua planta, apud nos in hortis colitur; mense Junio folia adolescunt & per omnem aestatem & autumnum vigent.

Cum Cichorio ratione virium convenit, folia magis succulenta, etiam efficaciora sunt.

* *Aqua destill.* Nic. Praep. iners.

Fungus, Μύκη, *Champignon*, *Schwamm*. Est vegetabile nihil herbacei excludens, nec filamentosum, nec crustosum, a consistentia muci ad eam qua lignum gaudet, ascendens.

Agaricus. Pilei superficiem inferiorem lamellatam habet: *Campestris* L. *Champignon* stipite gaudet, pileo convexo & integro, lamellis integris; odorem proprium non ingratum habet; per aestatem & autumnum copiose occurrit, copiose quoque in hortis colitur. Interdum etiam adhibent alios, qui sunt *fungi verni*, *Moucerons* dicti J. B. *Dornschwamm* avellana non majores, toti albi, petiolo rugoso, pileo convoluto, proprio & grato odore & sapore instructi. Primo vere in Germania, Gallia, Italia, Borussia occurrunt.

Phallus. Subtus glaber est, superne callis reticulatus, *Esculentus* L. *Morille*, *Morchel* stipitem latum, planum, rugosum habet, pileum nulla valva

tectum, recens ochroleucus, exsiccatus gryseus, sapore gaudet fatuo, odore proprio.

In omni Europa, præter maxime septentrionalem, occurrit.

TUBER, ὕδνον, *Trufle* Parum a figura rotunda recedit, fuscus, extus squammis asper, intus substantia fusca lineis albis variegata gaudet, odoris & saporis aromatici, magnitudinis variæ. Est *LYCOPERDON*, quod figuram subrotundam habet, *Tuber* L. apice non dehiscens & radice carens. Occurrit in tota Europa, autumno demum sapidum fit & odorum. Veteres tubera immatura recepisse videntur.

Phalli exsiccati dederunt $\frac{7}{16}$ spiritus urinosi, $\frac{1}{16}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{3}$ Carbonis.

Tubera recentia perparum olei limpidissimi & fragrantis, spiritum urinosum & salem volatilem exhibuerunt.

Minus bonum alimentum fungos præbere, post GALENUM omnis semper Medicorum schola contendit; nec a cibo facillime in putredinem ruente, & cujus structura adeo evidenter ab illa qua nostra alimenta gaudent, recedit, bonam nutritionem expectamus. Cum præterea multa dentur fungorum perniciosorum genera, quæ facile pro esculentis possunt assumi, hinc cautissime circa fungos in cibum recipiendos versandum est. Tubera ob oleum odoratum, quo scatent, fibras primarum viarum irritant & motum fluidi nervei incitant, hinc aphrodisiacæ ab illis expectantur vires, languentes & decrepitos inde juvari WOLFF est expertus,

LACTUCA, θρίδαξ, θριδακίνη, *Laitue*, *Lattich-Sallat.* Inde recipiuntur folia tenella quæ colore, magnitudine, figura &c. plurimum variant, in planta adulta, quæ caulem producit, amara sunt & lacteo succo turgent.

Semen oblongum est, utrinque acutum, sub cu-

ticula leviter flavicante paucam medullam albam & dulcem includit.

LACTUCA. Flore compoſito ligulato, calyce cylindraceo, receptaculo nudo & ſeminibus pappo ſtipitato coronatis gaudet: *Sativa* L. BLACWELL 88, foliis rotundis & lævibus diſtinguitur.

Plantæ, a vetuſtiſſimis retro temporibus in hortis ſatæ, originem ignoramus, numeroſiſſimas varietates colimus: hæ ad duo genera reducuntur, quorum unum, folia in caput plus minus rotundum colligit: *Lactuca rotundicaulis*, *Laconica*, *Aſtylida*, *Eunuchion* *Laitue pommée*, *Kopf-Sallat*; alterum folia in meditullio, in formam oblongam, coire cogit *Romana* CRESCENT. *Chicon*, *welſcher Sallat*. A primo vere ad hyemem uſque noſtri horti menſis Lactucas exhibent.

Frigidam eſſe & imbecillitatem corpori afferre HIPPOCRATES monuit, optimis cibis eam GALENUS adſcribit, tenerum olus digeſtu facile eſſe & tenue alimentum præbere, liquet omnino, illud cum non in modum plurimorum ex reliquis oleribus, flatus gignat, ſomnumque turbet, ſomnum inde excitari putarunt Veteres & ipſi vires refrigerantes adſcripſerunt. GALENUS in ſe ipſo ſomnum illud conciliare expertus eſt, malum hypochondriacum ejus eſu curatum viderunt LANZONIUS & GEOFFROI.

Semen cum pauciſſimum medullæ vehat, hinc hodie eviluit, olim quatuor frigidis minoribus adſcriptum.

* *Aqua deſtill.* VAL. CORD. iners.

LACTUCA AGNINA, Barb. *Valerianella*, Barb. *Locuſta*, Barb. *Mâche*, *Blanchette*, *Rebkreſſen*. Sumimus inde Folia quæ ex baſi anguſta in finem latiorem & obtuſum educuntur, læviſſime crenata, læte viridia, ſapore grato auſteriuſculo inſtructa.

VALERIANA. Corollam quinquefidam irregularem, ſtamina quatuor pauciora, ſtylum unicum,

fructum non dehiſcentem habet: *Olitaria* L. flores triandri, caulis dichotomus.

Communis per omnem Europam, maxime ſeptentrionalem ſi excipis, planta, etiam in agris & hortis colitur, unde majora & craſſiora folia accipit. Annua & per hyemem perſtans.

Aquæ, cum qua coquitur ſuum ſaporem impertit, eam leviſſime modo tingit, $\frac{1}{19}$ extracti aquoſi largitur.

A Recentioribus demum in uſum tracta, digeſtu facilis eſt, & reſolventes vires habere videtur.

* LEPIDIUM, non λεπίδιον Græcorum, *Paſſerage*, *Pfefferkraut*: inde recipiuntur folia quæ longa ſunt & mediocriter lata, ſerrata, in acumen deſinentia, ſapore evidenter acri inſtructa.

LEPIDIUM. Corolla cruciformi, calice quadrifolio ſuſtentata, ſilicula compreſſa, non marginata, ſtylo inſtructa gaudet: *Latifolium* L. BLACWELL 445 foliis latis diſtinguitur.

In Gallia, Anglia & Helvetia ſponte provenit, noſtris hortis moleſtiſſima planta, cum ejus radices inſigniter repant.

Danorum mos a PAULI recenſitus, quo illud ad intinctus recipiunt, etiam apud nos obtinet; ad quos appetitum excitando, humores attenuando, digeſtionem promovendo eximie conducit.

* *Aqua deſtill.* Pariſ.

LUPULUS MESUE, *Lupus Salictarius*, PLIN. *Houblon*, *Hopffen.* Inde turiones & ſtrobili ad alimentarios æque ac medicatos uſus recipiuntur. Turiones parvi & graciles ſunt, exiguis nodis diſtincti; anguloſi, extus ſubruſi, intus albi, ſapore amariuſculo, qui aliquid aromatici habet, inſtructi.

* Strobili efformantur a ſquammis flaveſcentibus, laxis, uni communi axi affixis, odorem ſpirant aromaticum, ſaporem aromaticum & amarum habent.

Humulus L. Blacwell 536. Planta relativa diphyta; mares corollam quinquepetalam isantheram habent, fœminæ in amentum seu strobilum collectæ monopetalæ, digynæ, unum semen concludunt.

Per omnem Europam copiosus, in Anglia, Belgio & Germania colitur. Turiones primo vere, strobili autumno colliguntur.

Aqua cum turionibus infusa roseum colorem induit & extracti salini $\frac{1}{5}$ inde recipit.

Spiritus vini æque ac aqua principia strobilorum extrahunt, utrumque extractum cum aromate amarum est Lewis.

Turiones, quos nos tanquam olus recipimus, cum evidentiorem quam Asparagi saporem habent, eis etiam scopo maxime humores attenuandi, præferendi esse videntur, eosdem non male ad juscula medicata aperientia recipimus.

Strobili amaritie sua & aromate primas vias roborant, humores resolvunt, obstructa reserant, solida stimulant & urinam movent.

Eos extus applicatos ad discutiendos humores & dolores multum facere observat Pauli.

* *Extractum* Paris. quod est succus inspissatus.

Nasturtium, κάρδαμον, λεπίδιον, *Kresson*, *Kressen.* Ejus quadruplex genus in usum recipimus *Hortense* nimirum, *Aquaticum*, *Sylvestre* & *Indicum*. *Hortensis* folia angusta sunt, oblonga, obtusa, irregulariter & profundius dissecta, pallide viridia, sapore acriusculo, cui aliquid amaricantis accedit, instructa, odorem acrem spirant; Semina sunt oblonga, glabra, rufa, sapore oleoso non multum acri instructa.

Lepidium Sativum L. foliis difformiter sectis instruitur.

Planta annua per longe maximam anni partem in hortis colitur.

Ad eoſdem ſcopos ac Dracunculus & cum eodem effectu adhibetur. PARE hæc folia cum Axungia Porci ſubacta multum ad tineam commendat. * Semen HIPPOCRATES & GALENUS reſolvendi & excretiones aquoſas promovendi ergo in uſum receperunt; & extus rubefaciendi ſcopo.

* *Aqua deſtill.* VAL. CORD.

Naſturtium Aquaticum, *καρδαμίνη*, *σίον*, *Creſſon d'eau*, *Brunnkreſſen*, recipiuntur folia cum cauliculis, quæ ſunt impari pinnata, pinnis rotundis leviter inciſis, ſapore acri, amaricante, odore proprio & ſapore analogo gaudent, cauliculi cavi, ſulco longitudinali diſtincti.

SISYMBRIUM. Corolla cruciformi, calice non deorſum gibbo ſuſtentata, ſiliqua tereti, parvo ſtylo notata gaudet, *Naſturtium Aquaticum* L. pinnis rotundatis diſtinguitur.

Creſcit ubique, in Germania quoque coli cœpit.

Ejus principia activa tam ab aqua, quam a Spiritu vini extrahuntur, utrique etiam menſtruo inde abſtracto accreſcunt, a planta exſiccata abſunt, extractum aquoſum ſalinum eſt, oleum odoratum recens vegetabile fundit LEWIS.

Tanquam condimentum, ut antecedens, adhibetur. Scopo medicato multum a GALENO ad calculum laudatur, cui RIEDLIN, GRUGER & ZWINGER obſervationes ſuffragantur; ejus vires multum attenuantes in dolore ventriculi gravativo RIEDLIN, in morbis pulmonum MUSCHEL DE MOSCHAU & ZWINGER, in caro FORESTUS ſunt experti. Ad ſcorbutum, præeunte EUGALENO, ab omnibus laudatur. Adjicitur juſculis manipulus illius, ſuccus inde expreſſus ad uncias quatuor pro doſi datur.

* *Aqua deſtill.* VAL. CORD. parum efficax. * *Syrupus* e ſucco LEMERY. * *Conſerva.*

* SYLVESTRE, *κορωνόπους*, *Creſſon Sauvage*, *Feldkreſſen.* Folia habet longa, laciniis anguſtis pinnata, ſapore prioribus proximum eſt.

Cochlearia Coronopus L. BLACWELL 120, foliis pinnatifidis agnoſcitur, Vulgaris per Europam.

Olim recipiebatur ad acetaria, hodie eviluit, illi cum ratione foliorum ſimilis ſit *Plantago Coronopus* L. hinc hunc interdum ad acetaria ſolent recipere, inertem & inſipidum.

Naſturtium Indicum, *la Capucine*, *Capucinerlein*: recipiuntur gemmæ florum nondum apertorum & flores ipſi.

* Gemmæ virides ſunt, ſapore gaudent leviter aromatico & odore qui ad fructus Rubi Idæi accedit.

Flores ex fundo conoideo, qui cum cucullis Capucinorum ſolet comparari, in quinquepetala ciliata terminantur, colore ſive aurantio ſive luteo gaudent, odore proprio, ſapore acriuſculo.

TROPÆOLUM. Corollam quinquepartitam irregularem habet, ſimili calice ſuſtentatam, ſtamina octo, ſtylum unicum, fructum carnoſum, irregulariter angulatum: *Minus* L. foliis integris & petalis acuminatis diſtinguitur.

Sponte in America meridionali creſcit, inde a MONARDES in Europam allatum, hodie ubivis hortos ornat; per omnem æſtatem & autumnum flores excludens.

Flores non evoluti, cum carne comeduntur aceto conditi, & gemmis Capparidis ob majorem gratiam & evidentius aroma omnino præferendi videntur; evoluti acetariis admiſcentur; eos ad ſcabiem malignam inſigniter facere PAULI annotat.

Aqua a floribus deſtillata odore acri nares ferit. CARTHEUSER.

PASTINACA, ϛαφυλῖνος, *Panais*, *Peſtnägel:* inde radices in cibarios, ſemina in medicatos uſus recipiuntur.

Radices figura ad Daucum accedunt, carne magis laxa inſtructæ, albæ, proprio odore & ſapore, cui

præter dulcedinem etiam aliquid aromatici accedit, gaudent.

* Semina flavicant, odorem plantæ habent, saporem evidenter acrem & aromaticum.

Paſtinaca flores habet umbellatos, involucro nullo ſuſtentatos, ſemina plana, elliptica, marginata, ſtriata *Sativa* L. BLACWELL 319. foliis ſimpliciter pinnatis diſtinguitur.

Paſſim per Europam creſcit; cultam, quæ omnia majora habet, neutiquam ex ſylveſtri ſurgere obſervavit MILLER.

Radices oleum odoratum fundunt, Alcohol inde extractum dulce ſiſtit: ſemina $\frac{1}{640}$ olei odorati mediocriter acris exhibent, extractum eorum tam aquoſum quam ſpirituoſum acre & amarum eſt LEWIS. Radices $\frac{1}{8}$ extracti aquoſi exhibent KESSELMEIER. Saccharum ex radice obtinuit MARGGRAFF.

Ratione virium ad illas, quas Daucus habet videtur accedere. Si unquam radicum annoſiorum eſum morbi phantaſiæ ſecuti ſunt, ut poſt REBECQUE varii Auctores obſervationibus probare contenderunt, illi ſive radicibus Cicutæ pro radicibus Paſtinacæ aſſumtis, ſive aliis cauſis debentur, radices ſaltem Paſtinacæ cum annotinæ jamjam ligneſcant, nemo pro olere aſſumſiſſe videtur.

PETROSELINUM, πετροσέλινον, *Perſil*, *Peterſilien.*

Radices fibroſæ ſunt, ſub flavicante cuticula includunt carnem albam, ſapore dulci, cui aliquid acriuſculi accedit inſtructam.

Folia inſident petiolis ſulcatis, duplicato pinnatis, pinnis & integris & inciſis, ternatis, omnibus acutis, ſunt glabra, ſapore aromatico proprio ſimilique odore inſtructa.

* Semina convexo plana ſunt, oblonga, profundius ſtriata, ſapore leviter mordicante, minus ſuavi gaudent: illa ſemina quæ a Macedonia denominantur his

ipſis ſimilia ſunt, leviter hirſuta, evidentius aromatica.

Apium Petroſelinum L. BLACWELL 172 pinnis acutis diſtinguitur.

Fide COLUMNÆ in Sardinia creſcere dicitur, ſed non extat in Indice PLAZÆ. Copioſe cum ſuis varietatibus apud nos colitur.

* Semina Petroſelini Macedonici largitur *BUBON* quod flores umbellatos habet, involucro utroque ſuſtentatos, ſemina ſtriata, pilis mollibus ornata, *Macedonicum* L. BLACWELL 382 foliis ovatis & crenatis diſtinctum. Orienti indigena planta, Seculo XVI ex Macedonia in Italiam allata.

Ex radicibus Alcohol omne actuoſum extrahit, reſinam dulcem efformat, $\frac{1}{12800}$ olei odorati ſpiſſi largiuntur, herba $\frac{1}{2560}$, ſimilis olei, ſemina $\frac{1}{16}$ olei odorati in aqua fundum petentis, eadem parum virium aquæ impertiunt, reſina inde parata mordax eſt & amara. LEWIS.

Recentiores demum Petroſelinum in uſum receperunt; ad vires Apii accedit. * Semen monente GALENO, humores incidit & commovet, urinam quoque pellit, herbæ ad tuſſim effectus FORESTUS obſervavit; radicem autem ad expellendas variolas facere obſervavit Ill. DU HAMEL. Folia mammis impoſita lac diſcutere A CASTRO & WELSCH viderunt.

* *Aqua* VAL. CORD. melius ſecundum Pariſinos a ſeminibus abſtrahitur.

PIMPINELLA, Barb. *Sanguiſorba*, Barb. *Pimprenelle*, *Pimpernell*. Folia pinnata in uſum recipiuntur, nervo hirſuto notata, margine profundius crenato, ſapore nullo proprio inſtructa.

POTERIUM. Planta relativa diphyta corollis quadrifidis, calice triphyllo ſuſtentatis, ſive polyantheris ſive digynis, capſula diſperma gaudet; *Sanguiſorba* L. BLACWELL 413 habitu inermi & caule ſubanguloſo diſtinguitur.

Non ultra Saxoniam aſcendit.

A vi leniter roborante laudatur, olim hæmoptycis multum commendabatur, hodie ad acetaria recipitur aut juſculis vernalibus adjicitur.

Porrum, πράσον, *Porreau*, *Lauch*: ejus duplex genus culinæ noſtræ recipiunt, unum quod folia longa, plana, profundius viridia, odorem proprium, ſaporem reliquis cepaceis mitiorem & cui etiam aliquid dulcis accedit habet; alterum Recentiores *Schœnopraſum*, *Schnittlauch*, præeunte Dodonæo, appellant, ſunt illi folia fiſtuloſa ſive juncea, odor & ſapor priori magis mordicantes, reliquis cepaceis mitiores.

Allium Porrum L. Blacwell 421 caulem foliaceum habet, ſtamina alterna trifida, & radicem ſolitariam.

Patria ignoratur.

Allium Schœnopraſum L. ſcapum nudum, folia fiſtuloſa, ſtamina ſimplicia habet; in Alpibus Helveticis, Tyrolenſibus, Hercynicis, Oelandicis, occurrit, apud nos in hortis colitur.

Ejus varietas foliis craſſioribus & majoribus *Ciboule*, etiam a noſtratibus ſeritur.

Prius tanquam olus coquitur, alterum tanquam condimentum ad embammata recipitur.

Vires ad cepaceas accedunt; vocem claram inde reddi poſt Aristotelem plures monuerunt, diureticum Hippocrates monuit & ejus vires contra calculum obſervatione probavit, id quod quoque Lobb experimenta confirmant.

Portulaca, Ανδράχνη, *Pourpier*, *Burzel*: Exhibet folia quæ rotunda ſunt, inferne angulata, craſſa, viridia, multo ſucco ſcatent, ſaporis & odoris nullius.

* Semina exigua ſunt, nigra, ſapore oleoſo inſtructa.

Portulaca. Corollam pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatam, polyandram, monogynam, capſu-

capſulam polypyrenam *Oleracea* L. BLACWELL 287 foliis cuneiformibus diſtinguitur.

In Saxoniam uſque aſcendit, in hortos translata ſucculentior fit & ſuavior.

Planta ſucco aquoſo & ſaponaceo gaudens aperientes, demulcentes, refrigerantes vires edit, obſervante GALENO, ad ſcorbutum quoque commendatur. Semina quæ refrigerantibus minoribus adſcribebantur eiviluerunt, ab HIPPOCRATE emenagogis adſcripta.

Aqua deſtillata VAL. CORD. Iners. * *Syrupus* SCHROED.

RAPA, *Rapum*, γογγύλη, *Rave*, olim *Navet*, *Navau*, *Rübe*, hoc nomine veniunt radices rotundæ, aut fere totæ cylindraceæ, illæ autem quæ propius ad figuram fuſiformem accedunt NAPI, βουνιάδες, *Steck*- vel *Stückel* - *Rüben*, noſtratibus *Franzöſiche Rüben* audiunt.

Rapæ totæ rotundæ parvam caudam emittentes olim feminæ appellabantur, oblongæ autem mares, multæ earum porro varietates occurrunt, tam ratione coloris quam magnitudinis differentes; omnibus odor proprius eſt, ſapor antequam adoleverint amarus, ſed dulciſſimus in adultis.

Braſſica Rapa L. BLACWELL 231, ſtylo ſuperſtite majore & foliis caulinis dentatis agnoſcitur.

Belgio & Angliæ indigenæ plantæ, varietates apud nos in agris & hortis coluntur.

Extractum aquoſum inde paratum flavicat, Raparum odorem non habet, ſubdulce eſt, & radicum quartam partem æquat. LEWIS.

Optimum pabulum inde brutis ſurgere vulgaris experientiæ res eſt, qua etiam conſtat, earum ſaporem & in lac & in carnes animalium, quæ eis veſcuntur, tranſire, homines inde quoque aluntur, eaſdem longiorem coctionem requirere, ut flatulentiam exuant, obſervavit GALENUS; ob vim evidentem ſapo-

naceam in morbis, ubi reſolventia indicantur, multum conducunt, morbis nimirum pectoris & faucium, obſervantibus LANZONO & KETELAER, hydropi præterea, atrophiæ, renibus muco obſeſſis.

Externum ad perniones uſum jam CELSUS refert.

Radices Napi ad variam magnitudinem ſolent aſcendere, inter nos cultæ ad pedis longitudinem perveniunt, non raro etiam quatuor pollicibus craſſiores, ſub cuticula nigricante carnem albam, quæ nucleorum dulcedinem linguæ imprimit, includunt, cui autem evidenter aliquid acris accedit, cæterum odor Raparum.

* Semen *Rubſaamen*, *Rebs*, *Levat*, *Colſat* rotundum eſt, ſub cortice modo fuſco, modo rufo nucleum album, multo oleo turgidum includit, inodorum, nec gratum, nec nauſeoſum.

Ultra $\frac{1}{3}$ olei unguinoſi limpidi inodori & inſipidi inde obtinui.

Deſumitur a varietate, quæ habitu magis glauco, foliis anguſtioribus, radicibus minoribus & gracilioribus inſtructa eſt.

Braſſica Napus L. BLACWELL 410 foliis ſeſſilibus lyratis, caulinis amplexicaulibus integris diſtinguitur.

Creſcit in littore maris ſeptentrionalis Europæ, unica adhuc dum ejus varietas pro uſibus cibariis inter nos colitur. Germani Teltavienſes & Marchicas maxime laudant. Galli Vaugirardienſes & Freneſenſes.

Cum Rapis ratione virium conveniunt, inter nos juribus ad affectus pectoris ſolent adjici.

Semen venenis mederi Veteres tradiderunt, hinc in officinas receptum eſt, ſed non videtur aliquid proprii præ aliis ſeminibus oleoſis habere.

* *Syrupus*. Pariſ. *Oleum* ex ſeminibus expreſſum, quod vulgo proſtat, cum multum calorem paſſum ſit ſub expreſſione, flavum & ſapore & odore minus gratum ſolet eſſe, multum a noſtratibus ad lucernas adhibetur.

RAPHANUS, ῥάφανος, ῥαφανὶς, *Radicula*, *Radis*, *Rave*, *Rettich:* Semen quod Veteres βάλανον appellaverunt, hodie eviluit: Radices fibrosæ pro varia varietate magnitudine, colore, figura, acrimonia differunt, proprio odore & sapore acri gaudent.

RAPHANUS. Corollam tetrapetalam regularem, calice tetraphyllo sustentatam, siliquam oblongam seminibus eminentibus distinctam habet: *Sativus* L. BLACWELL 81, siliquis glabris & bilocularibus distinguitur.

In China dicitur sponte crescere, numerosæ ejus varietates inter nos coluntur.

Vires Armoraciæ edit, sed debiliores, non male tanquam condimentum cibis adjicitur, sed flatulentum esse experientia evicit, succum intus datum in spissitudine mucosa egregium opem attulisse, observavit SCHROECK. Rubefaciendi ergo plantis pedum interdum applicatur.

* *Aqua* VAL. CORD.

* RAPUNCULUS Barb. *Raiponce*, *Rapunzel:* hoc nomine veniunt radices digito minimo angustiores, albidæ, sapore dulci instructæ.

Variarum plantarum genus hoc nomine culinas solet ingredi, earum nulla inter nos colitur, sed nostrates hoc nomine recipiunt radices *PHYTEUMATIS* corolla quinquefida recurva; calice quinquefido sustentata, isanthera, monogyna & capsula multiloculari instructi, *Orbicularis* L. capitulo rotundo & foliis serratis gaudentis, & *Spicati* L. quod capitulo oblongo distinguitur: Europæ temperatæ civium: nec non *ŒNOTHERÆ* corolla tetrapetala calice quadrifido sustentata, diplosanthera, fructu tetragono & quadriloculari gaudentis: *Biennis* L. foliis ovato lanceolatis, dentatis, glabris, caule tuberculato præditæ, superiori Seculo ex Virginia allatæ, nunc per Europam, præter septentrionalem, spontaneæ.

SCORZONERA Barb. *Scorzonere*, *Scorzoneren*. Culinas æque ac officinas ingrediuntur Radices quæ longæ ſunt, fibroſæ, pollicaris ut plurimum craſſitiei, cuticula nigra obductæ, ſub qua ſubſtantia alba, proprio ſapore dulci inſtructa, & quæ diffracta lac fundit, continetur: hæ radices, ablata inde cuticula, exſiccatæ in officinis aſſervantur, extus rufæ, intus albæ, fere inſipidæ.

SCORZONERA. Flores compoſitos ligulatos, calice imbricato & receptaculo nudo ſuſtentatos, ſemina pappo ſeſſili coronata habet: *Hiſpanica* L. caule ramoſo, foliis amplexicaulibus & ſerratis diſtinguitur.

Hiſpaniæ, Siberiæ & Corſicæ civis, medio Seculi XVI. in uſum recipi cœpit; primum a JOHANNE ODORICO MELCHIORIO memorata, inter nos copioſe colitur; radices primo aut altero a ſatione anno in uſus cibarios recipiuntur, trimæ vel quadrimæ ad medicatos.

Extractum tam aquoſum quam ſpirituoſum dulce eſt, prius radicis dimidiam, alterum tertiam partem æquat. CARTHEUSER & LEWIS.

Ad uſus medicatos primum recepta radix, demum ſuperiore ſeculo ad culinarios aſſumta fuit, tenera, ſaponacea, dulcis, omnino egregium cibum eſſe apparet, apud debiles flatus excitare obſervatur, ad morſus ſerpentum commendata, inde quoque denominata, contra morbos malignos, a veneno quippe oriri creditos, diu uſurpabatur, ſed experientia medicamentum falſa theoria nixum, nunquam confirmavit; reſolvendi ergo ad ſpiſſos humores attenuandos facit omnino, viſcera abdominalia inde reſerari, PAULI confirmat.

Succum ad abſtergendas corneæ maculas ſolent adhibere.

Aqua deſtill. SCHROED. plane iners. * *Extractum* efficax omnino. * *Conditum* SCHROED.

SISARUM nequaquam σίσαρον vel Siſer Veterum, *Chervi*, *Zuckerwurzlen* inde recipiuntur ad uſus culi-

narios Radices tuberosæ, quæ oblongæ sunt, teretes, circulis distinctæ, quarum plures capitulis cohærent, includunt sub cuticula flavescente carnem albissimam, spongiosam, admodum dulcem, cui aliquid aromatici ad Petroselinum accedentis commixtum est.

Sium. Corolla umbellifera gaudet, involucro utroque sustentata, & seminibus ovatis convexo planis, striatis: *Sisarum* L. foliis floralibus ternis distinguitur. Patria ignoratur, apud nos in hortis, sed minus frequenter quam alia olera, colitur.

Radices tenerrimæ vix coctionem admittunt quin dissolvantur: Saccharum inde paravit Illustr. MARGGRAFF; aquam coctione levi flavedine tingunt, protracta coctione aroma perdunt, evidenter salino sapore linguam feriunt, Extracti aquosi $\frac{1}{4}$ largiuntur.

Radices teneræ & dulces omnino tanquam egregius cibus commendandæ sunt, cum etiam istas aroma quod habent, primis viis valde acceptas reddat.

SPINACHIA Barbar. *Epinars*, *Binetsch*, nostratibus *grün Kraut.* Folia inde recipimus, quæ ex ovatis rotunda sunt, ad basin hastata, appendicibus rotundis, utrinque viridia, sapore levissimo instructa.

Spinacia planta relativa diphyta, mares quinquefidi, isandri, feminæ quadrifidæ, isogynæ; semen unicum nudum: *Oleracea* L. fructibus sessilibus agnoscitur.

Planta annua, quæ autumno sata, per hyemem viget, ex Hispania in nostros hortis venit, primi Arabes ejus mentionem fecerunt.

Folia Spinachiæ aquam, cum qua coquuntur, non tingunt; eandem autem protracta coctione dulciusculam reddunt, edunt $\frac{1}{4}$ Extracti aquosi adeo salini ut & crystalli in ipso possint distingui.

Cum huic oleri, dum illud ad usus cibarios præparant, multum semper butyri soleant adjicere, hinc primæ viæ apud non paucos inde debilitantur, alvus

ſolvitur, interdum quoque nauſea excitatur, ergo minus bene olim illis quibus debilis ventriculus eſt, laudabatur.

TRAGOPOGON, τραγοπώγον, *Serſifi*, *Salſifi*, *Haberwurzlen*, *Artiſiſen.* Radices exhibet fibroſas, Scorzoneræ figura, magnitudine, craſſitie ſimiles, ſub cuticula flava albam carnem includentes, lacteum ſuccum fundentes, Scorzonera magis, Siſaro minus dulces.

TRAGOPOGON. Flores compoſitos, calice ſimplici & receptaculo nudo ſuſtentatos habet, atque ſemina pappo ſtipitato coronata: *Porrifolium* L. calice corolla longiore & foliis integris, ſtrictis, glabris diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Anglia ſponte creſcit, apud nos in hortis colitur, radix plantæ, quæ floruit, lignoſa eſt.

Radix vetuſtioribus abhinc temporibus menſis apponitur, cum Scorzonera viribus conveniens, qua tamen magis flatulenta obſervata eſt.

TARAXACUM Barb. *Dens Leonis* Barb. *Piſſenlit*, *Pfaffenrohrlein*, *Seichblumen:* interdum in uſus cibarios recipiuntur folia tenella, primo vere erumpentia, oblonga, pallidius viridia, majoribus dentibus diſſecta, leviter amara, lac fundentia: ad uſus medicatos autem adhibent ſcapos teneros, lacte leviter amaro turgentes: Noſtrates in officinis aſſervare jubent * Radices, quæ exſiccatæ ſub cortice nigricante medullam albam & dulcem includunt; recentes lac amaricans largiuntur.

LEONTODON. Flores compoſitos ligulatos habet, calyce ex duplici ſerie ſquammarum conſtante & receptaculo nudo ſuſtentatos, ſemina pappo ſtipitato coronata: *Taraxacum* L. BLACWELL I. calyce inferne reflexo diſtinguitur.

Vulgaris per Europam planta.

Folia ſicca $\frac{1}{8}$ circa reſinæ viridis, & quæ non ingrata acrimonia linguam ferit, $\frac{1}{5}$ Extracti Gummoſi, nec non ſalem vere nitroſum largiuntur. DELIUS.

Claſſe & ſapore a Cichorio haud diſtat, ad quod etiam a Veteribus relatum fuiſſe videtur, hinc ejuſdem quoque vires jure inde expectare licet; ejus ſuccum ad icterum laudat VAN SWIETEN, ſanguinem viſcidum inde attenuari, vidit DELIUS, ejus vires ad reſeruenda viſcera abdominalia patent ex obſervationibus BONAF. apud Illuſtrem RICHARD & Lipſienſium apud Cl. BOEHMER.

§. 15.

III- Fructus HORÆI, *Obſt.*

Denominantur ab anni tempore, quo in ſuo vigore ultra citraque conſiſtunt, æſtate nimirum, quam Græci ὥραν dixerunt; pertinent huc omnes fructus, qui ſubſtantia ſucculenta gaudent & in uſus cibarios recipiuntur, eoſdem non male ſub Romanorum *Pomi* denominatione comprehendunt. Recentiores hos fructus diſtinguunt in *Poma*, quæ pulpam conſiſtentem, & in *Baccas*, quæ diffluentem vehunt. Pro ſcopo qui huc facit, eos ratione ſaporis diſtinguimus in acidos, dulces, adſtringentes & amaros.

§. 16.

Hos fructus ab HIPPOCRATE jam minus laudatos. GALENUS pernicioſos pronuntiat, factum eſt inde, ut per omnia Secula noſtro ſuperiora, nonniſi cum metu & varia ratione præparati, ab illis qui ſuæ ſanitati proſpicere voluerunt, fuerint aſſumti. Sed ratio æque ac experientia evincunt, craſſiſſimum vel hic quoque errorem erraſſe Scholam; principia enim noſtrorum fructuum verum ſaponem conſtituere probatum dedit BOERHAAVE; & eoſdem ſaponum effectus edere evici in *Inſt. Chemiæ*, incredibili vi ſolvente

omnia fundere, teſtatur VAN SWIETEN, jure itaque effectus ſolventes & abſtergentes inde expectamus, & cum eodem eximio Auctore adoramus creatorem, *qui eos juſſit abundare eo tempore, dum moleſto calore æſtuant ſub æſtivo ſole homines, & diſponitur ſanguis ad atrabiliariam*, nec non inflammatoriam *cacochymiam*, *durant in autumnum uſque, ut illorum uſu ſolvi poſſit, & blanda vi alvum laxante expelli melancholica ſaburra, æſtatis tempore collecta*; nec inde dyſenteriam excitari, ut vulgo creditur, evicit inter multos alios Illuſtris PRINGLE; tam eorum dulcedine, quam exemplis primævorum hominum & plurium calidarum regionum incolarum, vires nutrientes poſſidere liquet, acido quoque, quod pluribus eorum ineſt, & egregie ſitim ſedant & putredini reſiſtunt, hinc eximie conducunt in morbis a putrido oriundis, iidem autem cum larga aëris quantitate ſcateant, hinc flatus inde gigni, non raro eſt obſervatum, cum porro eorum ſuccus in fermentationem pronus ſit, hinc largius debiliori ventriculo, ſi ingeruntur, mala varia & gravia ſolent excitare: Evitantur hæ noxæ, ſi modice aſſumuntur, & ſi pro debilibus ex aqua coquuntur: vinum, dum ipſis ſuperbibitur, efficit, ut citius iter per canalem inteſtinalem abſolvant. Saccharo ſi condiuntur, eorum vires ſolventes & nutrientes etiam intenduntur, Spiritu Vini omni virtute orbantur. Optime ingeruntur ventriculo vacuo, qui integras ſuas vires in eos exercere, aërem inde ſolutum valide expellere, ipſos, antequam fermentent, ex canali inteſtinali propellere valeat.

α. ACIDI.

BERBERIS Barbar. *Epine Vinette*, *Saurauch.* Inde radices & baccas recipimus.

* Radices fibroſæ ſunt ad inſignem magnitudinem & craſſitiem perveniunt, ſub cortice rugoſo & fuſco luteæ ſunt & inſigniter amaræ.

Baccæ cylindraceæ ſub cute tranſparente ſuccum vehunt læte rubrum, acido ſapore inſtructum & ſemina includunt oblonga, ſapore adſtringente inſtructa, exſiccatione nigreſcunt.

Berberis. Corollam habet hexapetalam, calyce hexaphyllo irregulari ſuſtentatam, iſantheram, baccam umbilicatam, oligopyrenam. *Vulgaris* L. Blacwell 165 floribus racemoſis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, Oriente quoque & America.

Autumno baccæ maturantur, tunc demum omnem gratiam habent, quando pruinam fuerunt expertæ.

Aqua cum radicibus cocta flava & intenſe amara evadit, extracti aquoſi lutei, amari, ſalini $\frac{1}{4}$ inde extrahit, Spiritus Vini inde etiam flaveſcit & amarus evadit, ejus ope $\frac{1}{24}$ reſinæ nigricantis & amaræ obtinetur.

Baccas primi Arabes in uſum traxerunt, ob virtutem ſaponaceam, indolem acidam & ſitim ſedantem multum refrigerant, commendantur cum ſucceſſu ad morbos inflammatorios & bilioſos; Alpinus eas Ægyptiis multo in uſu eſſe ad febres ardentes & peſtilentes teſtatur, ipſe febre peſtilentiali cum diarrhœa bilioſa inde curatus, id quod idem etiam in ſe ipſo expertus eſt Pauli.

Alvum a radicibus duci amicus Clusii expertus eſt & confirmatur a van Swieten, apud Cel. Cranz, eaſdem egregie contra Icterum facere Rajus obſervavit; rariſſime hodie præſcribuntur.

Conditum Val. Cord. * *Rob* Val. Cord. huic ſuavius *Gelatum* ſolet ſubſtitui. *Syrupus* Schroed. *Tabulæ* Schroed.

Cerasi, κέρασοι, *Cериſes*, *Kirſchen.* Sunt fructus varia figura rotunda inſtructi, vario colore, rubro maxime, præditi, ſapore gaudent plus minus acido & includunt oſſiculum rotundum, in quo nucleus albus pellicula fuſca cinctus, amaricans & rotundus hæret.

Prunus. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, baccam monopyrenam: *Ceraſus* L. Blacwell 449 floribus aggregatis & pedunculatis diſtinguitur, hanc arborem ultimo ante Chriſtum natum Seculo ex Ceraſunte Ponti oppido Romam delatam fuiſſe teſtatur, Plinius. Varietates aliquot ſylveſtres copioſe occurrunt, plures in hortis coluntur.

Præſtant Ceraſa acida abunde quæ de fructibus horæis in univerſum monui, van Swieten viginti & ultra libris quotide comeſtis, graviſſimas manias vidit ſolutas. decocto exſiccatorum plures melancholicos convaluiſſe teſtatur Fernelius, Idem non raro iis, qui febribus acutis afficiuntur, noſtrates propinant; ad eundem quoque ſcopum ſaccharo condita exhibentur.

Syrupus Schroed. ut majorem gratiam accipiat, ex Ceraſis cum nucleis contuſis parandus. *Conditum* Wurtemberg.

Citreum Malum, *Medicum*, μῆλον μηδικὸν, περσικὸν, κεδρόμηλον, κίτριον, λειμώνιον, *Citron*, *Limon*. Fructus varia magnitudine præditus, figura ut plurimum ovata inſtructus, creberrime ſuperne in papillam eductus, inferne calice reſiduo notatus; ſub cortice per maturitatem flavo, fragrante, proprio odore & aromatico ſapore inſtructo, ſubſtantiam albam ſpongioſo tenacem minus ſapidam & odoram vehit, ſub hac, cui varia craſſities eſt, reperitur pulpa in novem ut plurimum loculos diſtincta, ſucco flavo odorato & qui frequenter acidus eſt, interdum dulcis, interdum etiam auſterus repleta. * Semina oblonga, inferne anguſtata, ad latera compreſſa, leviter flaveſcentia, parum odorata, amara, condit.

Citrus. Corollam habet pentapetalam regularem, polyantheram, polyadelpham, monogynam, pomum

novem loculare, polypyrenum: *Medica* L. BLACWELL 361 petiolis linearibus distinguitur.

Arbor Orienti indigena, jam PLINII temporibus in Italia culta fuit, a Lusitanis in Americam translata est, hodie in Gallia Meridionali, Insulis Stœchadibus ad Lacum Benacum & in territorio Genuensi maxime colitur; inter nos cultæ fructus vix cedunt iis, qui ex regionibus meridionalibus adducuntur. Varietas *Bergamotte* dicta ob olei fragrantiam, multum laudatur. Ad usum internum Citra, primo a C. N. Seculo recepta fuisse, ex ATHENÆO patet. Centum poma únicam unciam olei odorati largiuntur. FERRARIUS.

Cortices, qui etiam *Flavedo* dici solent, non modo gratiæ ergo vario ciborum generi adjiciuntur, sed etiam refocillandi scopo, nec non ad roborandas primas vias, in usum trahuntur; ad priorem finem recentes præferendi, ad alterum qui exsiccati prostant tenues, substantia spongiosa privati, plicati, grata amaritie instructi. Pulpa, quæ etiam *Caro* dicitur, omnem suam virtutem a succo habet, qui, cum multum saponaceus sit, humores attenuat, obstructiones reserat, digestionem juvat, evidenti præterea qua gaudet aciditate, appetitum stimulat, sitim extinguit, æstum sanguinis temperat, putredinem arcet, princeps ad febres inflammatorias & malignas remedium, notante FRANCO, nec non ad scorbutum, observante RIVERIO & testibus passim *Itinerariis*, ad varium quoque vomitus genus, annotantibus PISONE, PAULI &c. facit, ejus usu nephritidem calculosam curatam, testantur *Berliner Sammlungen*, contra venena facere jam Veteres annotarunt, WEPFER & LOSS confirmant & ex nota virtute acidorum vegetabilium in venena narcotica liquet; externe cosmetico scopo ad abstergendas cutis sordes adhibetur.

Seminum, quæ ad vermes & morbos viscerum abdominalium commendabant, usus eviluit, & in

locum Florum, Aurantiorum flores adhibentur. Poma integra cibis condimenti loco adjiciuntur, gratum inde & ſanis & qualicunque febre correptis ſurgit potulenti genus, ſi, præeunte MYNSICHT, eorum tria in taleolos ſecta cum ſex libris Aquæ ad remanentiam librorum quatuor coquuntur, & decoctum colatum tribus unciis ſacchari edulcoratur.

Vinum cum corticibus infuſum & ſaccharo edulcoratum olim inter nos multum appetebatur.

Aqua a Corticibus abſtracta SCHROED. aromatica, * eadem a *Bergamotte* deſtillata etiam proſtat; *Oleum odoratum* & deſtillatione & expreſſione ex corticibus paratum, hoc illo majorem evidenter gratiam habet, & ex Italia ſub nomine *Quintæ Eſſentiæ* adducitur, proſtat etiam ex Bergamotte elicitum. *Elæo ſaccharum* optime paratur ſaccharum pomis recentibus affricando. *Conditum Corticum* nec Arabibus ignoratum; *ſiccum Citronade* dictum, ex Italia ad nos advehitur, *liquidum* VAL. CORD. *Syrupus Corticum* MESUE, eum Pariſini addito Elæo ſaccharo gratiorem reddunt, Wurtembergenſes ad morem Arabum granis Chermes tingunt. * *Spiritus* Wurtemberg. eſt claretum Stomachicum gratum. * *Electuarium de Citro* MESUE Pariſini parum mutatum receperunt & ſub forma Morſulorum aſſervant, inconcinna compoſitio, quæ reſinoſa purgantia recipit & ad drachmas ſex pro doſi præſcribitur. * *Conſerva ex Pulpa* PH. AUGUST. *Rotulæ ex Succo* Noſtrat. & adhuc gratiores *ex Succo & Elæo ſaccharo* proxime ad *Morſul. de Citro* SCHROED. accedunt. *Syrupus Acetoſitatis Citri* MESUE & hunc ſuavitate ſuperans *Syrupus Citri e toto* Wurtemberg. ab illo non differt * *Syrupus Limonum* VAL. CORD.

MALUM, *Pomum*, μῆλον, *Pomme*, *Apfel*. Græca & latina vox interdum pro omni fructu ſumitur, proprie autem denotat fructum varia ſuperficie, varia magnitudine, vario odore inſtructum, utrinque exca-

vatum, ſub cuticula varii coloris, pulpam varie tinctam proprio ſapore, qui autem varios quoque modos aſſumere ſolet, includit, ipſi innidulantur ſemina ex anguſto fine obtuſe & latius terminata, convexo-plana, quæ ſub cuticula nigricante medullam albam & dulcem continent.

Pyrus. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, pentagyna, pomo nudo, quinque loculari gaudet: *Malus* L. BLACWELL 141. pomis baſi concavis & foliis ſerratis diſtinguitur.

Arbor Orbi temperato propria, quæ in regionibus calidioribus non bene vegetat, in frigidioribus autem fructus non maturat. Hujus loci ſunt varietates, quæ vinoſo ſapore gaudere dicuntur, eæ autumno ſolent matureſcere, per tempus aſſervatæ demum ſummam gratiam acquirunt.

Malis multum aëris fixi ineſſe, docet unanimis Medicorum ab HIPPOCRATE ad noſtra uſque tempora conſenſus, nec dubium, flatulentiæ vel idioſyncraſiæ attribuendos eſſe malos effectus, quos inde natos HOFFMANN, PAULI, J. BAUHINUS &c. obſervarunt; evicit ſane experientia, quod mala bene matura reliquorum fructuum horæorum virtutes omnino exſerant. Ob fragrantiam qua pollent, analepticas quoque vires edunt.

Ex ſucco malorum, ſylveſtrium maxime, & earum varietatum, quæ proxime ad ea accedunt, fit Vini genus ὑδρόμηλον, *Pomatium*, *Cidre*, cujus parandi rationem GEOFFROI, *Journal Oeconomique*, Ill. DU HAMEL &c. tradunt, illud ſi bene paratum fuerit, ad ſeptem & ultra annos poteſt aſſervari, Vini effectus, infra dicendos, edit, acidulum & pauciore Alcohole fœtum æſtate maxime bibitur, optimum in Normannia paratur, minus bene defæcatum, aut nimis recens colicam Pictonum gignit. *Gelatum* SCHROED. ſuave multum.

* *Syrupus* Mesue. * *Compositus* Sapor Regis, ejus unciæ uni duo circiter scrupuli foliorum Sennæ respondent; *Helleboratus* Parisin. *Ungnuetum Pomatum* Ph. Hag. correctum Parisini habent, ad cosmeticos maxime usus adhibetur. *Ungentum Pomatum Rubrum. Paris.* ad fissuras labiorum conducit.

Ribes Arab. *Grossula* Barbar. *Johannis-Beeren*; *Groseilles* sunt baccæ rotundæ pisis majores, sive rubræ sive albæ, umbilico notatæ, sapore acido proprio instructæ: illæ quæ nigræ sunt *Chassis*, saporem minus acidum, & nauseosum cimicum odorem habent.

Ribes. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido sustentatam, isantheram, monogynam, baccam unilocularem, polypyrenam: *Rubrum* L. Blacwell 285 racemis glabris & pendulis distinguitur. Crescit in omni Europa, & copiose in hortis colitur, varietas alba Seculo XVI. innotuit: *Nigrum* L. Blacwell l. c. pedunculos villosos habet, occurrit ubique, Europa maxime septentrionali excepta.

Prioris speciei baccæ ad vires succi Citri accedunt, Ischiaticum inde refocillatum allegat Wolff, earum pelliculæ difficilius digeruntur, hinc varia mala inde surrexisse observatum est, testibus Hannemann & Grubel; Ribesia nigra primum a Schwenckfeld ad morbos tentata, ob vim diureticam solent laudari.

Conditum Val. Cord. *Rob* Val. Cord. quod aqua dilutum in morbis acutis egregium medicamentum esse, propriis experimentis confirmat Ill. Haller; in angina salutare vidit Cl. Vntzer. * *Syrupus* Ph. August.

β. DULCES.

Ananas Barb. Est receptaculum variæ magnitudinis, ovatum, sub cuticula solidiore quæ fructus

tegit, flava & multum fragrante, includit pulpam citrinam, ſeptis tenacibus diſtinctam, gratiſſimo ſapore, dulci & vinoſo inſtructam.

Bromelia. Corollam trifidam habet, ſimili calice ſuſtentatam, diploſanthera, monogyna, pomo polypyreno gaudet: *Ananas* L. Blacwell 567 & 568 receptaculo ſimplici diſtinguitur.

Americæ Meridionalis civis, in Madagaſcar quoque occurrit, apud nos in hortis colitur.

Multum negotii cum faceſſat ejus cultura, magnatum modo menſis ſolet apponi, fragrantia ſua motum ſpirituum refocillat, ſucco ſaponaceo humores attenuat, digeſtionem hinc promovet, urinam quoque pellere dicitur. In taleolas diſſectam a febricitantibus ore detineri, refrigerandi & ſitim ſedandi ergo, annotat Hernandez.

Armeniaca Mala, μῆλα Αρμενίακα, *Abricots*, *Apricoſen*, *Möllelin.* Noſtr. ſunt fructus variæ magnitudinis qui figuram rotundam habent, ſulco longitudinali in uno latere notati, ſub cuticula pellucida pulpam ſolidiuſculam, flavam, fragrantem, ſapore proprio dulci inſtructam fovent, hæc includit oſſiculum læve, rotundum, inferne compreſſum, quod nucem globoſam, ſub flavicante cuticula medullam ſuavem, amaricantem ſiſtentem, vehit.

Prunus Armeniaca L. Blacwell 281 floribus ſeſſilibus & foliis ſubcordatis in acumen productis diſtinguitur.

Plures ejus varietates horti noſtri colunt.

Ob dulcedinem, qua pollent, nutrientes vires edunt, Perſicis a Galeno præferuntur, quia ſolidiora ſunt, nec ita facile corrumpuntur, neutrum experientia circa noſtratia confirmat.

* Nuclei effectus ſaponaceorum, oleoſorum & amarorum edunt.

Aurantia Barb. νεράντζια Græc. Rec. *Oranges*,

Pomerantzen. Fructus ut plurimum rotundi ſunt, illi qui dulces ſunt ſuperficie lævi, per maturitatem crocea, umbilico non multum eminente, pulpa ſive flavicante ſive rubra gaudent, ſapore vinoſo, dulci, gratiſſimo prædita, cortex ſive inſipidus ſive leviſſime modo amarus eſt.

Flores a Napha denominantur, albi ſunt, carnoſi, odorem ſpirant gratiſſimum, ſaporem habent amaricantem, exſiccati multum de ſua gratia perdunt & flaveſcunt.

Folia ſunt ex ovatis oblonga, firma, læte viridia, ſapore gaudent aromatico, amaro, odor eorum eſt fragrans.

Citrus Aurantium L. BLACWELL 349 pedunculo cordiformi diſtinguitur.

Arbor a Veteribus communi cum Citro nomine comprehenſa, Seculo XIII. circiter diſtingui cœpit, iiſdem cum Citro locis creſcit & colitur, frigoris minus patiens.

Aurantia dulcia ut plurimum deſumuntur ex arbore Chinæ indigena, unde primum Olyſſiponem traducta ſunt, hinc *Aranza de Sina* dicuntur.

Folia deſtillatione cum aqua oleum odoratum fundunt; Florum libra una vix grana tria olei flavi, odoratiſſimi exhibet. FERRARIUS.

Folia quidem paſſim ab Auctoribus laudabantur, ſed Illuſtris DE HAEN demum ipſis magnam famam conciliavit, dum exempla adducit de convulſionibus quæ eorum decocto aquoſo æque ac ipſis in pulverem redactis, ſublatæ fuerunt, quibus etiam obſervationes Cl. HANNES, LOCHER & STOERCK accedunt; Cel. TISSOT non magnos inde effectus vidit.

Flores, ob fragrantiam, qua pollent, motum ſpirituum intendunt & in illis caſibus, ubi analeptica indicantur, locum habent, id quod autem præcipue de recentibus valet, ope ſacchari in confectionem ſiccam

cam redacti, non male pro mensis secundis apponuntur.

Pulpa, cum illa pomorum Citri, ratione virtutis solventis convenit, eidem ob majorem gratiam, & ubi humores etiam demulcendi sunt, praefertur; in affectibus pectoris, febribus biliosis & inflammatoriis cum successu propinatur; scorbuticis quoque solet laudari: integrum pomum cum cortice ante paroxysmi accessum comestum, tertianas persaepe curasse RAJUS notat.

Aqua florum, illam vernacula Italica *Nanfa* qua voce aquam fragrantem denotant, inter primos RENODAEUS *Aquam Naphae* appellavit; cadaveris Comitis cujusdam, qui ante mortem per plures dies hac aqua usus fuit, omnia viscera & omnes ventres eandem redoluisse, expertus est HEISTER; praecipuus ejus inter nos usus est, ut medicamentis gratia concilietur. * *Oleum* ex floribus destillatum colorem rubrum habet & *Neroli* dicitur, illud cum sit valde pretiosum, hinc ei vulgo oleum Behen cum floribus digestum, & inde eorum odore imbutum, solent substituere, optimum Grassae & in territorio Nicaeensi paratur. * *Syrupus Florum* Paris. * *Conserva Florum* SCHROED. * *Spiritus florum per ferment.* Paris. *Tinctura florum* Paris. *Unguentum sive Pomatum florum.* Paris.

CERASA dulcia, ab acidis sapore maxime differunt, varia illis est magnitudo, color niger, ruber, albidus, consistentia plus minusve solida. Plurimas varietates habet, quae desumuntur ex varietate sylvestri, *Cerasus major ac sylvestris, fructu subdulci nigro colore inficiente* dicta, parva sunt, nigra, dulcissima *Merises*, nostratibus *Ruprechtsauer Kirschen*, *Actiana* PLINII creduntur esse: illa quae magna & lateribus compressa sunt *Bigarottes*, *Herzkirschen* dicuntur, *Duracina* PLIN. & hujus denuo multas varietates nostri horti colunt.

Cerasa dulcia ratione virium satis prope ad mala armeniaca accedunt, non video cur GALENUS ea digestu difficilia dixerit. Nigra vetus fabula, quæ autem vix Seculo XVI. antiquior est, morbis nervinis mederi, tradit.

* Nuclei sunt oblongi, ventricosi, sub cuticula pallida includunt medullam albam, multum gratam.

* GUMMI flavescens est. pellucidum, insipidum, inodorum, sordes si habet, solutione in aqua, colatione & inspissatione depuratur.

Succus cerasorum nigrorum cum nucleis contusorum cui saccharum adjicitur, si vino commiscetur *Vinum Cerasorum* surgit, quod Nostrates magni faciunt, qui quoque multum delectantur Clareto *Ratassia* dicto, quod ex succi quatuor partibus, cum una Spiritus Vini mixtis, & saccharo edulcoratis paratur.

Aqua VAL. CORD. omnem gratiam a nucleis habet. *Spiritus per fermentationem* SCHROED. copiose a monticolis nostratibus paratur, & post largiora prandia, ut digestionem promoveat bibitur, a non paucis omnibus reliquis claretis anteponitur.

Nuclei cum Armeniacis viribus conveniunt, laudantur maxime ob virtutem diureticam.

Gummi pro acrimonia demulcenda exhibetur, & iis maxime commendatur, qui difficultate urinæ laborant, rarius in usum trahitur, ab Illustr. LINNÆO nutriendi scopo commendatur.

* CITRULLI Bart. *Anguriæ* Barb. *Melons d'eau*, *Wassermelonen.* Sunt fructus prægrandes, ita ut HASSELQUIST in Ægypto viderit, quorum diameter longitudinalis tres pedes & transversalis duos æquavit, glabri, virides, qui sub cortice teneriore, pulpam rubram multo succo saccharina dulcedine instructo gaudentem, Cucurbitas redolentem includunt; in pulpa nidulantur semina majora ex ovatis oblonga, utrinque compressa, quæ sub cortice nigro, ad basin mar-

ginato fovent medullam albam, inferne acutiſſime terminatam.

Cucurbita. Planta relativa, monophyta: Corolla quinquefida, ſimili calice aucta, nectario ornata mares anthera unica inſtruuntur, tribus filamentis ſuſtentata, feminæ ſtigmate trifido, & pomum triloculare efformant. *Citrullus* L. foliis multifidis diſtinguitur.

Aſiæ civis in Europæ hortis colitur, rarius inter nos.

Evidenter nutritii fructus, ita ut vulgus Ægypti, per omne id tempus quo vigent, teſte HASSELQUIST vix alio nutrimento utatur, ſucco, quo ſcatent, ſaponaceo humores ſolvunt, attenuant & contra alcaleſcentiam defendunt, hinc æſtate ſanis multum proficui, in morbis calidis quoque multum laudantur; ad noxas ab aſſumto opio conferre RUMPH expertus eſt, Cl. KALM autem quod fortiter urinam moveant: cum inſigniter refrigerent & facile fermentent, hinc cum prudentia debent in uſum trahi. Optime menſis ſecundis apponuntur.

Semina cortice privata, unguinoſorum & ſaponaceorum effectus edunt, humores demulcendo & ſolida relaxando æſtum ſanguinis imminuunt, refrigerantes vires exerunt, unum ex quatuor ſeminibus frigidis majoribus conſtituunt, per morem receptum vix non ſemper reliquis tribus adjecta in uſum trahuntur, & quidem ſive ſub forma Emulſionis, ſive quod eis contuſis repleatur venter pulli gallinacci exenterati, qui dein cum libris tribus aquæ ad remanentiam librarum duarum coquitur, & ſub nomine *Eau de Poulet* exhibetur.

* *Aqua Citrullorum* Pariſ. iners. * *Oleum S. quatuor frigidorum* VERNY.

CUCUMIS, *Cucumer*, σίκυος, *Concombre*, *Cucumer*. Eſt fructus oblongus, variis tuberculis obſeſſus, non raro incurvus, utrinque obtuſus, per maturitatem,

pro varia varietate ſive flaveſcens ſive albeſcens, pulpam albam multo ſucco ſcatentem, proprio odore & ſapore leviter dulci inſtructam includens; in pulpa hærent copioſa ſemina parva, oblonga, utrimque compreſſa, ad unum extremum leviſſime emarginata, ad alterum, apicem acutiſſimum & exiguum emittentia & quæ ſub cortice duriuſculo, flaveſcente, medullam albam & dulcem continent.

Cucumis. Planta relativa diphyta, Corolla quinquefida ſimili calice ſuſtentata, maribus anthera unica, tribus filamentis inſidens, feminis monogynis ſtigmata tria bipartita, pomum triloculare. *Sativus* L. Blacwell 4 foliis angulatis & angulis acutis diſtinguitur.

Ejus varietates in noſtris hortis coluntur, fructus per omnem æſtatem obtinent.

Cucumim pinguefacere Hippocrates tradit, id quod de fructu, quem noſtra ætate nondum maturum aſſumunt, vix auderem promittere, vires quas de Citrullo dixi, etiam a Cucumere non male expectamus, ut eorum in fermentationem niſus, & quæ inde oriri poſſent mala, minuatur, portionem ſucci inde exprimere, eoſdem quoque aromatibus condire ſolent, antequam in uſum trahantur: refrigerandi, abſtergendi, urinam movendi ergo ab Hippocrate laudantur. Pulpam juſculis incoctam cum ſucceſſu febricitantibus dari, monet Rajus; lepram Cucumeribus ſanatam vidit Heurnius; in variis mente captis eoſdem utiliſſimos expertus eſt Hoffmann; Succo Cucumerum ad duas uncias bis de die exhibito, tabidos & hecticos curatos vidit Schulz.

Fructus tenellos ſale & aceto conditos, *Cornichons*, cum carne comedere ſolent, horum vis, vix non omnis, a condimentis pendet, cavendum ne tales aſſumantur, qui, ut læte virides ſint, ære inquinati fuerunt. Semina cum reliquis frigidis majoribus uſurpantur.

Aqua destill. Paris. iners.

CUCURBITA, κολοκύνθη, *Courge*, *Kürbis*, *Calabasse* Indis & Hispanis. Est fructus variae magnitudinis & figurae, cortice instructus, qui ut plurimum per maturitatem flavescit & totus siccus evadit, sive laevi sive tuberculis obsesso, pulpa autem magis quam in congeneribus sicca, ut plurimum insipida, includente semina majora, utrimque plana, medullam albam vehentia; illa ex *Pepone* tota margine tumido cincta sunt, superne ovata, inferne quasi resecta, eorum nucleus cuticula viridi tegitur.

Cucurbita Pepo L. *Plebeia* PLIN. foliis asperis & pomis laevibus distinguitur.

Colitur in hortis & praegrandes fructus sistit.

Cucurbita Melopepo L. *Pepo* Veterum *Pfaffenhütel* caulem erectum habet & poma depresso nodosa.

Inter nos in agris copiose colitur.

Pepones nostrates maxime ad saginandos porcos adhibent, Melopepones cum lacte a plebejis in cibum recipiuntur.

Cucurbitas parum nutrire GALENUS monet, refrigerantes & abstergentes inde effectus HIPPOCRATES pollicetur. Pulpa Cucurbitae capiti imposita phreneticos curatos testantur BORELLUS & BARTOLETTUS.

* *Syrupus ex succo* MESUES, illum ex America sub nomine *Syrop de Calabasse* etiam adducere & phtisicis multum commendare solent.

Semina inter quatuor frigida majora recipiuntur.

DACTYLI, φοίνικες, φοινοβάλανοι, *Dattes*, *Dattlen* sunt fructus qui ad Prunorum majorum magnitudinem accedunt, recentes καρῶται, teste KAEMPFER, carnem habent pellucentem, mollem, rufescentem, dulcissimam, vinosam, exsiccati quales inter nos prostant, sunt *Tragemata* Veterum, figuram habent oblongam, superne pulvinati, umbilico cartilagineo notati, inferne parum angustati, rugosi, sub cuticula

tenerrima carnem includunt viſcidam, ex rufo flaveſcentem, quam ſequitur membrana ex multis lamellis conſtans, alba, in qua oſſiculum hæret convexo planum, oblongum, albidum, in facie plana ſulco longitudinali diſtinctum.

Rejiciuntur profundius ſulcati, albidi, molliores æque ac aridi, flaccidi & qui concuſſi ſonitum edunt.

Phoenix. Palma relativa diphyta, corolla hexapetala irregularis, calice trifido ſuſtentata, marium iſanthera, feminarum monogyna. In Aſia Occidentali, Africa & Americæ regno Mexicano ſponte creſcit, in Europa Meridionali & Occidentali colitur, ſed nunquam fructus maturat.

Utiliſſima arbor cujus folia corbes, ſcopas, flabella, lignum egregiam materiem, liber funes, ſpatha maſculina gratiſſimum & aphrodiſiacum obſonium præbent, truncus vulneratus autem dulciſſimum & ſuaviſſimum potulenti genus, oſſicula fructuum recentium in pabulum camelis cedunt.

Dactyli inter nos proſtantes ex Syria, Ægypto & Regno Tunetano adducuntur, in ipſa arbore ſole exſiccati. Hiſpanicos & Salonenſes rejiciendos eſſe Geoffroi monet.

In Ægypto integras familias ſolis Dactylis vivere, & eoſdem per omnem Turciam in cibum cedere teſtatur Hasselquist, eoſdem in Perſia olus & panem plebi præbere Kæmpffer monet, hinc nutrientes ipſis vires eſſe, facile liquet; levis adſtrictio cum pulpæ ſaponaceæ accedat, hinc non male menſis ſecundis apponuntur, ipſi demulcentes & relaxantes non male aliis hujus generis medicamentis adjiciuntur ut nimiam relaxationem moderentur. Aquam ex Dactylis Hippocrates ad diarrhœam commendat.

* *Electuarium Diaphœnicon* Mesue Pariſini mutatis doſibus receperunt, inconcinnum medicamentum.

Ficus, σῦκον, σύκη, *Figue*, *Feige*. Eſt ſubſtantia, quæ figura rotunda & turbinata variat, cuticula violacea vel alba includens concolorem pulpam dulcem, proprio odore & ſapore inſtructam, per quam plura grana ſparſa ſunt, quæ & vulgus cum Plinio *Grana* appellat, Botanici flores & ſemina eſſe evincunt.

Ficus immatura ὄλυνθος ἐρινὸς, *Groſſus* dicitur; exſiccata ἰσχὰς *Carica* colorem flavum habet, ſaporem dulciſſimum, cuticulam arctiſſime cum pulpa cohærentem.

Caricarum triplex genus tabernæ aſſervant, unum eſt magnum flavum & rotundum, denominatur a *Smyrna*, alterum a *Genua* nomen habet, magnum, flavum & oblongum, tertium eſt *Maſſilienſe* flavum, rotundum, dulciſſimum & gratiſſimum, quod autem vix ultra unum annum poteſt aſſervari. Rejiciuntur ſicciores, pulvere albo obſeſſæ, vermibus exæſæ, nigricantes & quarum ſapor ſive ad acidum ſive ad auſterum vergit.

Ficus. Receptaculum pulpoſum excludit, quod & maſculinos & femininos flores continet, illi trifida corolla gaudent, iſanthera, hi corollam habent quinquefidam, monogynam & ſemen nudum. *Carica* L. Blacwell 125 foliis palmatis, & quod relativa monophyta ſit diſtinguitur.

Vulgaris in Europa Occidentali & Meridionali arbor, noſtras hyemes, niſi terra vel ſtramine defendatur, vix fert, plurimas dedit varietates. In Archipelago creſcit ſpecies nonniſi flores mares vehens circa quam τὸν ἐρινασμὸν, *Caprificationem* jam Theophrasto memoratam, egregie a Tournefortio, Pontedera & Illuſtri Linnæo deſcriptam, ſolent inſtituere, ficus hac ratione fœcundatæ, ne a larvis teredinum ficariarum deſtruantur, clibano exſiccari ſolent, ſed inde eorum gratia & virtus multum imminuuntur.

Ficus dulces multum nutrire Veteres jam noverunt, hinc, PLINIO teste, eas athletis exhibuerunt, hodieque præcipuum Archipelagi rusticorum alimentum constituere, TOURNEFORTIUS refert. Multum virtute abstergente & relaxante pollent, observante HIPPOCRATE, ad alvum strictam, morbos pectoris etiam & renum, quia demulcentes quoque vires habent, cum successu, præcipiente GALENO, adhibentur; notat Illustris LINNÆUS, "quod si quis ante prandium insignem caricarum copiam comederit, tamen consuetam fere ciborum quantitatem, sine ulla ventriculi molestia consumere queat"; Sed hoc ipsum de omnibus fructibus horræis valet; easdem ad minores usque vasorum ordines penetrare, sudoris fœtor, quem frequentem earum usum excitare, post ATHENÆUM, SIMON PAULI quoque observavit, nobis persuadet; hinc non male ab AVICENNA ad exanthemata laudari videntur, num etiam inde GALENI effatum, a multis Medicis confirmatum, quod eis crebro utentes pediculis infestentur, id quod tamen jam ATHENÆUS refutavit, explicandum est? certe vis earum contra venena, post GALENUM & PLINIUM, ab Arabibus maxime commendata, inde erit deducenda.

Sed extus quoque cum successu resolvendi ergo adhibentur, assatæ imponuntur abscessibus, illis maxime qui ad gingivas hærent, aqua cum iis cocta ad morbos faucium, præeunte HIPPOCRATE, adhibetur, nec male suppositorii vice ano intruduntur

FRAGA, *Fraises*, *Erdbeeren*. Nostri fructus ab illis Veterum diversi esse videntur.

Radices tenues sunt longæ, repentes, plurimas fibrillas capillares emittunt, sub cortice ex fusco rufescente substantiam magis albam includunt, sapore gaudent evidenter adstringente.

Folia ternata, ex ovatis oblonga sunt, serrata, hirsuta, adstringentia.

Fructus ſunt receptacula carnoſa ſive oblonga ſive rotunda, eorum tota ſuperficies acinis efformatur, ſive rubra ſive alba, odore proprio vinoſo, ſapore ſimili nec non dulci gaudent.

FRAGARIA. Calice decemfido corollam pentapetalam, regularem ſuſtentat, polyantheram, polygynam, fructus eſt receptaculum pulpoſum, copioſa ſemina in ſuperficie gerens. *Veſica* L. BLACWELL 77 foliis ternatis diſtinguitur & quod flagellis repat. Vulgaris per omnem Europam planta; in noſtris hortis variæ ejus varietates coluntur & quidem præcipue le *Fraiſier*, *Freſant* DU CHESNE, *le Fraiſier Ananas* EJUSD. & *le Fraiſier ecarlate*. EJUSD.

Radices exhibent $\frac{3}{8}$ Extracti aquoſi, fuſci, multum ſalini, Fraga ipſa ſimilis Extracti fuſci, ſapore amaricante, grate vinoſo inſtructi $\frac{1}{6}$.

Radices cum aqua decoctæ eam rubro colore afficiunt, & hoc decoctum etiam fæces rubras reddere eſt obſervatum, celebrantur multum ad viſcera aperienda, in ictero conducere a BARTHOLINO & S. PAULI annotatum fuit. Adſtringendi quoque ergo in uſum trahuntur.

Folia ad eoſdem ac radices uſus commendantur. NEBEL eorundem uſum ad ulcera pedum iteratis obſervationibus probavit.

Fraga ipſa, fructibus horræis hactenus recenſitis, nequaquam viribus cedunt, ab HILDANO obſervatæ noxæ, quæ eorum abuſum excipiebant, neutiquam ea ſuſpecta reddunt; cum largius comeſta evidenter ſuo odore urinam imbuant, notante GEOFFROI, hinc evidens fit eorum virtus ad vitia viarum urinariarum jam a GESNERO perſpecta & a LOBB confirmata; hecticos inde curatos SCHULZ vidit, & phtiſicum HOFFMANN. Furentiſſimos melancholicos & maniacos ad viginti libras quotidie per aliquot ſeptimanas comeſtis VAN SWIETEN curatos allegat, fragis quotannis copioſe comeſtis per plures annos a podagra immunis vixit Ill. LINNÆUS.

Mos non laudandus esse videtur, quo fraga sive vino & aromatibus, sive lacte condita assumere solent, prior ratio præcipuas eorum vires enervat, altera coagulo lactis ventriculum onerat.

* *Aqua Fragariæ* VAL. CORD. iners. *Aqua Fragorum* VAL. CORD. licet odorem fragorum habeat, eorum tamen vires frustra inde expectantur. *Syrupus Fragorum* SCHROED. * *Spiritus Fragorum per ferment.* SCHROED.

GRANATUM, *Malum Punicum*, ῥοὴ, σίδα. Recipimus Flores βαλαύστια, *Balaustia*, quos, si germen in ipsis jam intumuerit, κοτίνους dixerunt, pomi præterea pulpam, & qui ipsam ambit, Corticem, hic σίδη, unde Barbarorum *Psidium* ortum, nec non *Malicorium* dicitur.

Balaustia plena modo nostras officinas ingrediuntur, efformantur a petalis pluribus sanguineo colore fulgentibus, ovatis, inodoris, sapore leviter adstringente & amaricante instructis; calyce comprehensis solidiore, tenaci, magno, quinquefido, flavescente & purpura tincto, amaro & adstringente.

Fructus est rotundus, varia magnitudine præditus, umbilico quinquefido coronatus, includit sub cortice extus purpureo intus luteo, solido, rugoso, multum adstringente, pulpam liquidam, rubram, fragrantem, vinoso & dulci sapore præditam, septis carnosis distinctam, & cui semina κόκκωνες innidulantur, propria membrana rubente *Cico* inclusa, oblonga, ventricosa, angulata, sub cortice duro medullam amaricantem includentia.

PUNICA. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido sustentatam, polyantheram, monogynam, pomum calice coronatum, novemloculare, polypyrenum. *Granatus* L. BLACWELL 97 foliis lanceolatis distinguitur.

In Asia, Africa, Europa Meridionali & Occi-

dentali ſponte provenit, noſtras hyemes difficilius fert.

Aqua & alcohol pallida a Balauſtiis rubedine & ſapore adſtringente imbuuntur, extracta evidenter adſtringunt, ſpirituoſum præ aquoſo parcius obtinetur, pallidius & magis adſtringens: Cortex ſui ponderis dimidium extracti aquoſi largitur; alcohol vix aliquid inde recipit. LEWIS.

Balauſtia adſtringendi ſcopo ad omne genus fluxuum intus ad drachmam unam pro doſi exhibentur; externe roborandi ergo ad medicamenta gingivalia; nec non ad injectiones & epithemata adſtringentia recipiuntur. *Malicorium* HIPPOCRATES puerperis exhibuit, valide adſtringit, nonniſi caute ægrotis propinandum, menſium obſtructiones inde reſeratas obſervavit LANGELOTT. *Pulpa* reliquorum fructuum horræorum vires exequitur, cardialgiam inde curatam vidit HIPPOCRATES, id quod etiam FABRICIUS apud SIM. PAULI obſervavit, ille quoque eandem ad humores attenuandos commendat. Succo granatorum, diarrhœas & dyſenterias curavit VAN SWIETEN. * *Semina* hæmorrhoidariis conducere BARTHOLINUS & LENTILIUS viderunt.

Syrupus MESUE egregium medicamentum roborans & æſtum ſedans. * *Vinum Granatorum* PALLADII proxime ad Syrupum accedit.

JUJUBÆ Arabum, *Jujubes*, *Bruſtbeeren* exſiccatæ quales apud nos proſtant, ventricoſæ ſunt, cylindraceæ, utrinque pulvinatæ, ſub cuticula ſicca, præ laxitate rugoſa, rubra, pulpam includunt, flavam, dulcem, fungoſam, quæ condit oſſiculum ventricoſum, utrinque acutiſſimum, nucleum craſſiuſculum includens, qui ſub cuticula rubra medullam albam continet.

RHAMNUS. Corollam quinquefidam habet regula-

rem, ſquammis auctam, iſantheram, mono vel digy-nam, fructum baccam oſſiculo biloculari gaudentem. *Zizyphus* L. BLACWELL 569 foliis ovato oblongis, aculeis geminatis, rectis diſtinguitur. In Italiam tempore AUGUSTI translata, hodie in omni Europa Meridionali copioſa eſt.

Recentes in Gallia Meridionali vulgarem populo cibum largiuntur, ſcopo medicato caricis vulgo ſolent adjici, cum autem pulpa parciore & minus ſuavi gau-deant, hinc prudentius omitterentur.

* *Syrupus de Jujubis* MESUE mutatum Wurtem-bergenſes recipiunt, adhuc magis a præſcriptione MESUE Noſtrates recedunt; demulcendi & relaxandi ergo ad morbos pectoris commendatur.

MALA DULCIA inertia licet a GALENO dicantur, tamen & vires omnibus fructibus horræis proprias habent, & præter effectus, quos ob fragrantiam edunt, egregiam opem ferunt ubi demulcendi ſcopus obtinet, laudantur maxime ad morbos pectoris, ſtricturas la-xandi, acre temperandi, mucum attenuandi ſcopo. Hunc in finem ſive datur aqua cum eis cocta, ſive ipſa comeduntur aſſata, ſive ex aqua cocta & cum ſaccharo edulcorata, ſolent quoque umbilicum inde reſecare, ejus in locum fruſtum ſacchari Candi illis committere, & ita aſſare.

MELO, Μηλοπέπον, *Melon*, *Melone*. Eſt fructus va-riæ magnitudinis interdum malo non major, interdum ad cucurbitarum volumen accedens, figura gaudet mox rotunda, mox oblonga, ſuperficie viridi ſive lævi, ſive reticulo obducta, ſive tuberculis notata, cortex etiam variam craſſitiem habere ſolet, pulpa interdum viridis eſt, crebro rubra, creberrime flava, odore grato qui varios gradus habet, ſapore dulci, leviter vinoſo, cui interdum aliquid aromatici accedit, gau-det; includit ſemina minora, compreſſa, ex albo fla-vicantia, inferne marginata & anguſtata, quæ ſub

cortice duriuſculo medullam albam & dulcem fovent.

Cucumis Melo L. foliorum angulis & pomis rotundatis diſtinguitur.

Ex Oriente ad nos deſcendit, varietas cujus tota ſuperficies in tubercula elevata eſt, & quæ carne duriuſcula, cui evidenter aroma accedit, gaudet, ex Armenia in Europam delata eſt & cum primum Cantoloupæ in Italiæ Marchionatu Anconitano culta fuerit, inde quoque denominatur.

Ob vinoſum & aromaticum quo gaudent principium cucurbitis & ſuaviores ſunt & citius e ventriculo deſcendunt, hinc quoque a GALENO laudati. Perſpirationem inde minui, diureſin autem augeri annotat SANCTORIUS; BORELLUS phtiſicum Melonum eſu curatum adducit. Immaturi tenelli in modum cucurbitarum conditi, harum quoque in modum dijudicandi ſunt.

Semina quatuor frigidis majoribus adſcribuntur.

Aqua Pariſ. iners.

MORA, συκάμινα, μόρα, *Mœures*, *Maulbeeren*. Sunt fructus qui prunorum minorum magnitudinem habent, ex acinis rotundis conflati, ſucculenti, ſapore dulci vinoſo inſtructi, colore ſanguineo præditi.

* *Radices* fibroſæ ſunt, dulces potius quam amaræ, flavo colore præditæ.

MORUS. Planta relativa diphyta: mares amentacei tetrandri, feminæ corollam habent tetraphyllam, digynæ. *Nigra* L. BLACWELL 126 foliis cordatis & ſcabris diſtinguitur.

Europæ Meridionali indigena arbor, apud nos copioſe colitur & optime noſtras hyemes fert.

GALENUS radices contra lumbricum latum laudat. Fructus vires reliquorum horræorum habent, ego ſaltem nihil adſtringentis in eis poſſum deprehendere. Laudantur quoque ab HIPPOCRATE.

Syrupus jam ante GALENUM usitatus, ad morbos oris & faucium maxime adhibetur. *Rob* NICOL. Syrupus optime substituitur.

PERSICA MALA, μῆλα περσικὰ, *Pêches*, *Pfirsching*. Sunt poma variæ magnitudinis, superficie sive lanuginosa instructa sive glabra, hæc *Nucipersica* Barbaris, *Brugnons*, *Nectarines*, *nackete Pfirsching* dicuntur, colore varie rubro & flavo variant, odore fragrante gaudent, sapore plus minus vinoso, includunt ossiculum ventricosum, oblongum, sulcatum in quo nucleus hæret compressus, qui sub cuticula fusca, medullam grata amaritie linguam ferientem continet. Persica quorum pulpæ ossiculum fortius adhæret dicuntur Pavies.

Flores asservantur cum calycibus, roseo colore, proprio & suavi odore nec non sapore amaricante gaudent.

AMYGDALUS. Corollam pentapetalam calyce quinquefido sustentatam habet, polyantheram, monogynam, fructum drupam. *Persica* L. fructu pomo distinguitur.

Americæ & Asiæ indigenæ arboris aliquot varietates in agris & vinetis crescunt, plurimæ, magis exquisitæ, in hortis coluntur.

Saluberrimi fructus non paucis, nimis Veterum auctoritati tribuentibus suspecti sunt, quippe qui non raro quæ de Persia arbore venenata, hodie ignorata, dicebantur de nostris quoque fructibus metuebant; Decocto hordei intrita in obstructionibus & febribus biliosis solatio fuisse vidit VAN SWIETEN. Saccharo, Vino, coctione fictitias eorum noxas correcturi, laudandas qualitates imminuunt. Spiritu Vini condita hæc mala cum inde indurentur, minus bene mensis secundis apponuntur.

Nuclei demulcent, abstergentes quoque, cum amari sint, vires habent, laudantur illis qui renibus laborant.

Flores exſiccati aquæ cum qua infunduntur, ſuavem odorem, qui nucleos refert, affricant, ſaporem evidenter amarum, & cui aliquid acris junctum eſt, colorem flavum ad rubrum accedentem habent. Extracti aquoſi fuſci, amaricantis, parum ſalini $\frac{1}{3}$ circiter, exhibent.

Reſolventes & catharticas vires edunt, majori doſi, aut hominibus delicatioribus dati, tormina & vomitum excitaſſe obſervatum eſt, non male quoque ſcopo anthelmintico exhibentur. Ad drachmas duas pro doſi ſive cum ſero lactis infunduntur, ſive medicamentis eccoproticis adjiciuntur.

* *Oleum ex Nucleis expreſſum* SCHROEDER. Neſcio cur ſpecifice ad dolores capitis laudetur. * *Aqua deſtillata Florum* Noſtrat. unice pro parando Syrupo aſſervatur. * *Conſerva Florum* Noſtrat. *Syrupus Florum* MESUE ratione a Noſtratibus tradita præparatus & fragrans & multum efficax evadit; infantibus ad unciam dimidiam, adultis ad uncias duas cathartico ſcopo exhibetur.

PRUNA, *προύμνα*, *κοκκομῆλα*, *Prunes*, *Zwetſchen*, *Pflaumen*. Sunt Fructus ab avellanæ uſque ad majoris ovi magnitudinem variantes, vario quoque colore tincti, ſive oblongi ſive rotundi, ſapore dulci, qui interdum aquoſus, interdum acidulus eſt, præditi, includunt oſſiculum ventricoſum ſive rotundum ſive oblongum, in quo nucleus dulcis hæret, cui pauciſſima amarities eſt.

Prunus Domeſtica L. pedunculis ſubſolitariis, foliis lanceolato-ovatis & ramis inermibus diſtinguitur.

Ex arbore Europæ Auſtrali indigena, varietates copioſiſſimæ in noſtris hortis coluntur.

Prunus Inſitiva L. quæ pedunculis geminis & ramis ſpineſcentibus gaudet, copioſe apud nos creſcit; ejus fructus ſub nomine *Haberſchlehen* a plebe comeditur.

Pruna cum malis Armeniacis ratione virium conveniunt; varietates magis aquosæ facilius in ventriculo fermentant; dulces exsiccatæ vi sua saponacea alvum laxant, observante jam GALENO, & hoc scopo eorum decoctum non raro apud nos adhibetur.

* *Pruna laxativa* Wurtemberg. ratione virium cum Passulis laxativis conveniunt. * *Electuarium Diaprunis simplex* Paris. demulcentes & adstringentes vires habet. * *Electuarium Diaprunis laxativum* Paris. Ejus uncia una grana duo Diagrydii vehit. *Electuarium Catholicon simplex* Nostrat. Ad sesquiunciam in clysteres stimulantes & flatus pellentes recipitur.

RUBI, βάτινα, eorum tria maxime genera in usum trahuntur; unum *Rubi mora*, *Meures de Renard*, *Brombeeren*, satis prope ad mora ratione figuræ appropinquat, colore nigro, odore nullo, sapore aquoso dulci, cui aliquid viscidi accedit gaudet, secundum primo simile saporem magis aquosum habet & colorem cærulescentem, tertium rubrum est, interdum album, sapore gratissimo vinoso, odore suavissimo gaudet.

RUBUS. Corolla pentapetala regularis, calyce quinquefido sustentata, polyanthera, polygyna, fructus ex multis baccis tanquam totidem acinis exstructus. *Fruticosus* L. BLACWELL 45 foliis quinatis & ternatis subtus tomentosis, fructu glabro distinguitur, *Cæsius* L. folia ternata utrinque viridia habet, *Idæus* L. a primo, caule magis recto, aculeis rigidioribus instructo & fructu hirsuto differt. Hæ tres species per omnem Europam copiose crescunt.

Priorum specierum fructus effectus horræis communes edunt, cum minus suaves sint, hinc nonnisi a ruriculis in cibum recipiuntur. Idæi ob fragrantem quo scatent odorem, analepticis quoque adscribuntur, humores attenuandi, sitim sedandi, æstum

æstum sanguinis refrænandi ergo cum successu recipiuntur, & optimo consilio, præeuntibus GESNERO & BARTHOLINO, febricitantibus exhibentur.

Rubi Idæi Aqua destill. & odore & acidulo sapore se commendat: *Syrupus* SCHROED. * *Conditum* Wurtemberg. *Rob* Wurtemberg. * *Vinum* Wurtemberg. Syrupo etiam gratius est: * *Spiritus per ferment.* Paris.

UVA, σταφυλὴ, *Raisin*, *Traube*. Est racemus lignosus, qui baccas gerit *Acinos*, *Beeren*, *grains* dictas variæ magnitudinis, varii coloris, figuræ sive rotundæ sive oblongæ, saporis dulcis, sub cuticula tenaci includentes pulpam plus minus solidescentem & semina *vinacea*, γίγαρτα, sapore leniter adstringente prædita.

VITIS corollam pentapetalam habet, calice quinquefido sustentatam, isantheram, monogynam, baccam unilocularem, polypyrenam.

Vinifera L. foliis lobatis & sinuatis gaudet; *Laciniata* L. *Cioutat*, *spanische Trauben* foliis multifidis distinguitur.

Prior maxime species innumeras varietates dedit, colitur in Europa calida & temperata, nec non in omni reliquo orbe ubi æstates non nimis breves sunt, aut clima non longiores pluvias gignit. Viticulturam non ultra quinquagesimum primum gradum septentrionalem & trigesimum versus æquatorem locum habere observarunt. Ultimo demum ante C. N. Seculo Romæ, in Avernis nec non & Sequanis vites coli cœperunt, in Gallia Narbonensi postquam ipsa in provinciam Romanam redacta fuit, in reliqua Gallia demum post Seculum quartum, versus finem tertii in Alsatia, octavo autem in Rhingovia.

Uvæ sive sole aut clibano exsiccatæ sive recentes in usum trahuntur, priores *Passulæ* dicuntur.

Passularum duplex genus tabernæ asservant, unum quod dicitur: *Corinthen*, *Rosinlein*, *Raisins de Corinthe*

efformatur ab acinis varietatis *Apyrenæ* L. ſunt illi exigui, ribeſiis minores, ex purpura nigricantes, ſaporis dulciſſimi, cui levis aciditas accedit. Rejiciuntur aridæ, ſitum redolentes, & quæ ob mel ipſis aſperſum humidæ ſunt. Olim petebantur ex Corintho, ibi autem hodie non ulterius coluntur, noſtra ætate in Maris Jonici inſulis Ithaca, Cephalene & Zacyntho, nec non in Moreæ Natholico, Voſtiza & Patris parantur, acinos ſole & aere exſiccando, & propriis cellis, ſuperne apertis, committendo, ubi ſubſident & adeo fortiter cohærent, ut nonniſi inſtrumentorum ope ſeparari poſſint, ex his cellis, doliis immittuntur, pedibus conculcantur & aqua marina conſperguntur. Quotannis ultra centum millia centenariorum divendi tradunt.

Paſſularum majorum, *Zibebarum* Arabum, *Meertrauben*, *Zibeben* duplex genus proſtat, maximæ parvis prunis æquales, denominantur a Damaſco ſive a Smyrna, *Raiſins de Damas*, oblongæ ſunt, compreſſæ, rugoſæ, fulvæ, non raro ſale, ſaccharo ſimili conſperſæ, dulces, minus gratæ; ab his ſapore magis grato & quod ventricoſæ ſunt, differunt *Raiſins aux Rubis*, quæ in Gallo-Provincia exſiccantur, Calabrinæ his ſimiles, racemis adhuc adhærentes & filo connexæ proſtant; minores in Gallo-Provincia exſiccantur, ubi lixivio, quod oleum habet, immittuntur, ſole coquuntur, in areis exſiccantur.

Paſſulas a vi ſaponacea & ſopiente jam HIPPOCRATES laudat, alvum laxant, egregie demulcent, & hinc ad varium affectuum pectoris & renum genus, cum ſucceſſu, adhibentur; nutrientes quoque vires habent, notante HIPPOCRATE.

* *Paſſulæ laxativæ* Auguſt. ad unciam unam & ultra aſſumuntur ab illis quibus alvus ſtricta eſt.

Uvæ recentes immaturæ *Verjus*, ſuccum habent ὀμφάκιον & vernacula Italica *Agreſta*, acidum, multum

adſtringentem, qui ab HIPPOCRATE ad lippitudinem laudatur, hodie rarius ſcopo medicato uſurpatur, juribus gratiæ ergo adjicitur.

* *Syrupus de Agreſta* MESUE cum alios Syrupos acidulos habeamus, eviluit: * *Rob Uvarum* Pariſ. * *Unguentum de Uvis* Brandeb. egregium ad herpetem & fiſſuras labiorum remedium, quo magis omnino præſtat *Unguentum ad fiſſuras labiorum* Noſtrat.

Uvæ recentes fructuum horæorum vires exequuntur, ventriculo debili largius ingeſtæ facile in eodem fermentant, pelliculæ earum difficillime a primis viis ſubiguntur, notante jam GALENO, & KERCKRING obſervavit uvas per tres menſes integras in ventriculo ſubſtitiſſe.

Vinacei adſtringentes vires poſſident, ab HIPPOCRATE puerperis laudantur. Id quod ab uvis remanet, quando ſuccus inde expreſſus fuit *Vinacea*, στέμφυλα, *Mare*, *Draberen*, *Treberen* adſtringentes vires, & ob muſtum, quod ipſi adhuc adhæret, roborantes quoque habet, ſive ſub epithematis ſive ſub balnei forma adhibetur illis qui ſive rheumaticis ſive paralyticis affectibus laborant; egregias inde in ſiſtendo ſphacelo vires vidit Cl. PLENCK.

Succus ex uvis expreſſus γλεῦκος, *Muſtum*, *Mouſt*, *Moſt* appellatur, ſine preſſione effluens πρότροπον, *Lixivum*, *Mere goutte*, *Vorlauf*, id autem quod poſt primam preſſuram, ex inciſis vinaceis obtinetur *Circumcidaneum*, *Tortivum*, *Vin du preſſurage* dicitur. Eſt autem Muſtum liquor turbidus & dulcis, qui licet linguæ blandiatur, tamen bibendus non eſt, dum facillime inde noxæ a fermentatione in primis viis oriri poſſint, monente HIPPOCRATE, id quod obſervationibus confirmarunt PLATERUS, ZACUTUS LUSITANUS &c.

Muſtum ad tertias partes decoctum ἕψημα, *Defrutum*, *Weinmus*, *Vin Cuit* dicitur, *Sapa* autem σίραιον,

Ἕψερον ſi ad dimidium, *Carenum* denique ſi ad duas tertias; noſtrum muſtum etiam ad quartas reducendum eſt pro parando inde Defruto. Muſtum coctione ſpiſſius evadit, ſaporem acidulum, & colorem qui ad nigrum accedit induit.

Muſto varia ratione inſpiſſato olim tanquam medicamento ſaponaceo multum utebantur, illud etiam adhibebant ad condiendos cibos, ipſi hodie mel vel ſaccharum ſolemus ſubſtituere; Defrutum patrum noſtrorum ætate in deliciis erat, Sapa, quam Pariſini in officinas recipiunt, vulgo pro ſemine Sinapeos in embamma reducendo adhibetur.

Muſtum juſta fermentatione in Vinum vertitur, quod ex aqua, alcohole, mucilagine, reſina & tartaro conſtat, ab alcohole generoſitatem habet, a reliquis principiis cæteras, quibus pollet, qualitates; innumera cum proſtent vitis genera, varia tellus & varium cœlum quoque uvas diverſiſſimis rationibus alant & coquant. hinc diverſiſſima quoque Vina obtinent, ea pro noſtro ſcopo non incommode ratione coloris & ſaporis diſtinguuntur in talia quæ propria dulcedine ſaccharina linguam feriunt, & in talia quæ hac dulcedine carent; in alba porro & rubra; in albis ſemper evidens acidum eminere, refutatur a Vinis albis Burgundiæ & Aquitaniæ, rubris autem omnino ſemper aliquid adſtringentis ineſt.

Vina dulcia illa ſunt quæ ex regionibus orientalibus & Europa meridionali, orientali & occidentali ad nos adducuntur; hæc vina enim cum ob cœli calorem facile in fermentationem acetoſam tranſeant, ſive aliquid careni illis adjiciunt, more apud Romanos uſitato, ſive eadem aliqua aquæ portione, vel parum coquendo vel calcis vivæ ope, privant, ſive nonniſi uvas paſſas exprimunt & ita Veterum *Vinum paſſum* parant; tale in Alſatia ſuperiore conficitur, quod a ſtramine denominant, & quod nec optimo Cana-

rienſi ſuavitate cedit. Hæc vina multum generoſa ſunt, hinc Gallis *Vins de Liqueurs*, Italis autem *Vini Secci* dicuntur, cum plura eorum ex uvis paſſis parentur.

Hujus generis vinorum generoſitas non a largiore alcoholis ratione pendet, cum poſt PORZIUM per experimenta NEUMANNI pateat, illa ejus nonniſi modicam vehere portionem, ſed potius a majori partium reſinoſarum, qua ſcatent quantitate, quippe quæ fibras evidentius ſtimulant, deducenda eſſe videtur, id quod experimenta ejuſdem Auctoris, ſicca horum vinorum viſcoſitas, ſaturatus magis præ aliis color & eminentior vis corpora ipſis commiſſa contra corruptionem defendendi, evincere videntur.

Vina etiam ſecundum patriam diſtinguere ſolent, circa quod argumentum BOECLER, BÆHR & NEUMANN mire copioſi ſunt; cum autem innumeris fraudibus, hac diſtinctione admiſſa, locus concedatur, idem etiam terræ tractus diverſiſſimæ indolis vinum largiatur, hinc melius ex qualitatibus, quas in vino deprehendimus, quam ſecundum patriam, quæ ipſi non raro affingitur, ejus præſtantiam dijudicamus.

Lora, δευτερίας οἶνος, *Piquette*, *Leger*, ſurgit ex aqua vinaceis affuſa & in fermentationem acta, tanquam tenue valde vinum dijudicanda.

Plurium vinorum analyſes NEUMANN habet, nimis prolixas, quam quæ hic adduci poſſent.

Neocomenſe $\frac{1}{6}$ alcoholis vehere *Prince* vidit, HOFFMANN eandem vinum Rhenanum proportionem ſervare expertus eſt, in Franconico $\frac{1}{9}$ alcoholis, in Hungarico $\frac{2}{7}$, in Burgundico $\frac{2}{9}$ invenit.

Vinum partes quibus conſtat, ſi reſpicimus, alios atque alios edit effectus; hinc HIPPOCRATES jamjam pro variis caſibus varia vini genera commendat; ab aqua, ejus vires diluentes & ſitim ſedantes pendent; ob gummoſas partes demulcet & nutrit, obſervante GALENO; alcohol caput petit, exhilarat, ebrietatem cau-

ſatur, motum humorum accelerat, ſudorem promovet, hinc ad febres malignas a LENTILIO, RIEDLINO commendatur, & ubi ægroti refocillandi ſunt, omnibus analepticis omnino præferendum eſt, ſed ob eandem cauſſam, & cum evidenter ſanguinem & ſerum cogat, ego nollem in febribus inflammatoriis, continuis & intermittentibus illud concedere, licet ab HIPPOCRATE, GALENO, CÆLIO AURELIANO, BORELLO, HELMONTIO &c. multum commendatum; reſinoſæ, quibus ſcatet, partes & multum ad odoris & ſaporis ſuavitatem faciunt, & roborantes æque ac exæſtuantes ejus vires augent; tartaro debet diureticas vires ab HIPPOCRATE & GALENO celebratas, a RIEDLINO confirmatas, nec non quod ſcorbuto medeatur obſervante SACHSIO. Idem fragrantia, qua pollet, ad ſubitaneam refectionem multum facere, omnis ætatis experientia docet.

Vina dulcia præ reliquis in uſum trahuntur, cum vires multum augere animus eſt; rubra roborandi & adſtringendi ergo reliquis præferuntur; alba præ cæteris evidentius ſitim ſedant, & urinam movent, minus caput petunt. Illa vina in quibus fermentatio ſuppreſſa fuit, & quæ eam, cum aër ad ipſa accedit, denuo ſuſcipiendo multum ſpumam faciunt *Vins mouſſeux*, tam quia partes mucilaginoſas non debita ratione attenuatas habent, quam quia non poſſunt non in primis viis fermentationem violentam continuare, ab iis qui ſanitati ſuæ conſulere ſtudent, nunquam haurienda ſunt.

Vini cura, quam HOFFMANN commendat, ubi homines per aliquot ſeptimanas nullo alio potu quam vino uti jubentur, vix niſi apud valde phlegmaticos videtur locum poſſe habere.

Infantibus licet vinum HIPPOCRATES commendet, & RIEDLINUS exempla proferat infantum, quibus matres mammas præbere non potuerunt, ſolo vino aqua

temperato ſuſtentatorum, ego tamen ætati teneræ, ſumme irritabili, potum qui caput petit, fibras denſat & ſtimulat, humorum impetum intendit; commendare nunquam auderem; illi quoque qui vinum, lac ſenum eſſe reputant, meminerint quæſo, ejus uſu rigiditatem ſolidorum, unde præcipue ſenectutis incommoda pendent, non poſſe non augeri.

Id præterea circa uſum vini adducendum eſſe duco, mucilaginem ejus, quando per fermentationem non ſufficienter fuit attenuata ad renes ferri & calculi ortui occaſionem dare, id quod vulgo peſſime a tartaro, ſive calce; quæ nunquam in vino obtinere poteſt, derivare ſolent.

Sed externe quoque vinum conducit, adhibetur fotus vel balnei forma ad partes roborandas, nec non ad fluida loco errantia diſcutienda, eodem butyro ſive oleis unguinoſis juncto ad ulcera abſtergenda & ad cutis ſquammas auferendas utuntur; vinum rubrum præcipue pro roborandis partibus in teneſmo, prolapſu &c. adhibent.

Acetum ſimplex, *Acetum deſtillatum*, *Spiritus Vini, rectificatus*, *tartariſatus*, *Tartarus*, *Cremor Tartari*, *Sal Tartari*, *Tinctura Tartari*, *Terra foliata Tartari*, *Tartarus Chalybeatus*, *Tartarus Emeticus*, *Tartarus tartariſatus*, *Sal Polychreſtus de Segnette*, *Sal Tartari*, *oleum Tartari per deliquium*; de ſingulis in *Inſtit. Chemiæ* egi. * *Syrupus Acetoſus* MESUE multum hodie in Gallia ad Julapia recipitur: *Tinctura Tartari acris* Wurtemb. vix videtur a Tinctura Tartari vulgari differre: *Liquor terræ foliatæ Tartari per deliquium*, *limpidus* eſt ſolutio terræ foliatæ in quadruplo aquæ ſecundum Noſtrates, in triplo vero ad normam Wurtembergenſium: * *Sal Tartari volatile* Wurtemb. * *Sal Tartari volatile* TACHENII: * *Specificum Tartari pharyngicum* ZOBEL abſurda compoſitio.

Uvæ crispæ, Gesner., *Groseilles à maquerau*, *Kriselbeeren*. Sunt baccæ ex rotundis ovatæ, umbilico eminente notatæ, per maturitatem sive flavæ sive rubræ, striatæ, multum dulces.

Ribes Uva crispa L. habitu spinoso & fructu glabro distinguitur; crescit per omnem Europam; in hortis culta, fructus majores sistit. Fructus immaturi loco uvarum immaturarum ad condiendos cibos recipiuntur; maturi cum cerasis dulcibus, vires quod attinet, conveniunt.

γ. ADSTRINGENTES.

Corni, κράνεια, κράνια, *Cornouilles*, *Cornes*, *Cornel*, *welsche Kirschen*. Sunt fructus umbilicati, qui olivarum figuram & cerasorum magnitudinem habent, vel cerei vel sanguinei, sub cuticula tenui includunt carnem dulcem, cui aliquid adstringentis accedit & in qua officulum hæret, quod fructui parum magnitudine cedit, durissimum, duos nucleos exiguos condens.

Cornus. Corollam habet tetrapetalam regularem, calyce quadrifido sustentatam, isantheram, monogynam & pomum umbilicatum dipyrenum. *Mas* L. Blacwell 121 involucro umbellas æquante distinguitur.

Habitat in Europa temperata, non ultra Saxoniam ascendit.

Proxime ratione virium ad pyra minus adstringentia accedunt, minus bene a Galeno adstringentibus fortioribus adscripti.

* *Aqua destill.* Paris. iners omnino: * *Rob* Val. Cord. demulcendi & refrigerandi ergo laudatur.

Cydonia, *Cotonea*, κυδώνια, κοδύμαλα, *Coins*, *Quitten*. Sunt poma variæ magnitudinis, turbinata, mox plus mox minus rotunda, plus turbinata a Pyris, rotundiora a Malis denominantur, umbilicata, ad um-

bilicum angulis eminentibus notata, cute aurea instructa, quam densior lanugo tegit; caro firma est, flavicans, multum adstringens & acida, proprio odore prædita, quinque loculis osseis instructa, in quibus *Semina* hærent oblonga, muco obducta, quæ sub cortice spadiceo medullam albam vehunt, & cum aqua consistentiam mucilaginis induunt.

Pyrus Cydonia L. BLACWELL 137 foliis integerrimis distinguitur. Ex Creta in Italiam advecta hodie per omnem Europam colitur, multis etiam in regionibus spontanea occurrit.

Una seminum pars viginti quatuor aquæ partes viscidas reddit, eadem dimidium sui ponderis de mucilagine vehunt.

Fructus nimis acerbus, recens per se non potest comedi; in taleolos sectus & exsiccatus multum de sapore acerbo deponit, evidentes vires adstringentes habet, notante jam HIPPOCRATE, & ideo tam mensis secundis imponitur, quam ægrotis exhibetur, varia ratione præparatus. Eorum decoctum ad procidentias commendat GALENUS, analeptico quoque scopo ob fragrantiam laudantur. Semina primi Arabes in usum traxerunt; mucilago inde parata demulcendi & relaxandi scopo apprime inservit, cum fructu ad morbos faucium, & cum acre in ventriculo hæret, exhibetur; extus ad ambusta, fissuras, ophtalmiam usurpatur.

Conditum Græcis & Romanis jam usitatum, hodie adhuc mensis apponitur: * *Panis* Recentiorum, *Diacydonium* VAL. CORD. Μηλοπλακοῦντα Iberiæ edulium GALENI, vel hodie adhuc tam *simplex* quam *aromatisatum* prostat: *Syrupus* Arabum ὑδρόμηλον PAULI, ab hoc parum differt *Rob* Wurtemberg. Parisini *Rob* simplex habent: * *Miva* Arabum exolevit: *Vinum* SCHROEDERI ad illud DIOSCORIDIS accedit, ab illo Veterum, quod per fermentationem

parabatur, diverſum eſt: * *Spiritus per fermentationem* Wurtemb. rariſſime uſurpatur: * *Diacydonium*, *Cotignac*, *Quitten-Lattwerg Simplex* Auguſtanorum, *Marmelata* SCHROED. *Aromatiſatum* GALENI: * *Diacydonium laxativum pellucidum* ZWOELLFERI, Noſtrates hoc modo parant ut $\frac{1}{20}$ circiter reſinæ Jalappæ vehat, vix non in totum eviluit, crebrius uſurpatur *Diacydonium Jalappinum*, quod ope menſtrui aquoſi in hauſtum reducitur & $\frac{1}{16}$ reſinæ Jalappæ continet; ſecurum ſatis medicamentum, ſi rite fuerit paratum: *Oleum Cydoniorum* DIOSCORID. leniter adſtringit, id quod MESUE habet cum Omphacium receperit, validius erat.

* MESPILI, Μέσπιλα, *Nefles*, *Meſpeln*. Sunt fructus turbinati, qui ad magnitudinem minorum malorum accedunt, umbilico cavo coronati, rubiginoſi, villo conſperſi, qui ab arbore decerpti, elapſo demum aliquo tempore molleſcunt, & ſaporem gratum, vinoſum, cum evidenti adſtrictione, induunt, clibano exſiccati, quales in officinis proſtant, fuſci ſunt, evidenter adſtringentes.

MESPILUS. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, pentagyna, bacca coronata, umbilicata, pentapyrena gaudet: *Germanica* L. foliis lanceolatis integerrimis diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, ultra circulum Rhenanum in Germania non occurrit.

Crudi comeduntur, minus quam Cydonia adſtringentes, ſed rarius in menſas ditiorum aſſumuntur: A virtute adſtringente jam HIPPOCRATI laudati fuerunt, alvi fluxus inde ſopitos vidit FORESTUS.

* *Aqua* Pariſ. iners.

MYRTILLI Barb. *Vitis Ideæ fructus* GESNER *Airelles*, *Heidelbeeren*. Sunt fructus globoſi, umbilico no-

tati, cæruleo-nigricantes, labia inquinantes, ex ſtyptico dulces.

Vaccinium. Corolla quadrifida vel quinquefida calice ſimili ſuſtentata, diploſanthera, monogyna, bacca globoſa gaudet. *Myrtillus* L. Blacwell 463 folia habet ovata, glabra, ſerrata.

Creſcit in omni Europa.

Præter vires omnibus fructibus horæis communes, etiam adſtringentes edunt, eorundem uſum in cachexia ſcorbutica vidit Bscherer.

* *Syrupus* Brandeburg. raro in uſum trahitur.

Olivæ, *Oleæ*, ἐλαῖαι, *Olives*, *Oliven.* Sunt fructus ſubovati, variæ magnitudinis, maximi ex Hiſpania adducuntur, carnoſi, virides, per maturitatem albeſcentes, demum nigricantes, ſapore adſtringente, plus minus amaro gaudent & includunt oſſiculum oblongum, & duriſſimum, in quo nucleus parvus & dulcis hæret.

Olea. Corollam regularem quadrifidam, ſimili calyce ſuſtentatam habet, oligantheram, monogynam, fructus drupa eſt bilocularis. *Europæa* L. Blacwell 119 & 213 foliis lanceolatis diſtinguitur.

In Europa meridionali & Aſia orientali ſponte creſcit & copioſſimæ ejus varietates coluntur, pro quibus & fructus & oleum inde obtinendum differunt.

Fructus verſus initium menſis Octobris colliguntur, nondum maturi, lixivii cinerum ope, privantur amaro, qui ipſis proprius eſt, ſapore, tunc collocantur cum aromatibus per ſtrata, & aqua ipſis affunditur, hac ratione conditi eduntur & embammatibus adjiciuntur, ἁλμάδες, κολυμβάδες Græcis dicti.

Vires roborantes edere olivæ creduntur, & appetitum excitare, notante jam Galeno. Pro bono oleo unguinoſo inde acquirendo nec immaturæ, nec tales quæ juſtum maturitatis terminum exceſſerunt, debent recipi; illæ oleum amarum & quod difficulter clarum fit, hæ tale

quod acrius, rancidum & nimis pingue eſt, largiuntur; Novembri menſe ut plurimum juſtum maturitatis terminum ſolent aſſequi, mox poſtquam decerptæ fuerunt torculari committendæ ſunt, nam fermentatio ſi conceditur, copioſius quidem, ſed quod minus bonum eſt, ſolent largiri oleum; id quod primum defluit, *Virgineum* dici ſolet, & præſtantiſſimum eſt; vilioris autem conditionis id habetur quod obtinent, dum Olivis jam expreſſis aqua adjicitur & denuo torcular adigitur. Limpiditas & ſaporis & odoris abſentia, de olei bonitate teſtantur, his adde ut non nimis unctuoſum ſit, quale Hiſpanicum eſſe ſolet.

Oleum vires oleorum unguinoſorum exequitur, apud gentes meridionales loco butyri ad cibos recipitur, ſcopo medicato non male oleo amygdalarum ſubſtitui ſolet, ejus vires contra venena quæ animalium ictus vulneri inſtillat, obſervationibus evincere annituntur *Philoſophical Tranſactions*, VATER POUTENU, ſed has dubias reddunt experimenta a GEOFFROI & HUNAULD coram Academia Pariſina inſtituta, nec non obſervationes BORGIANI & Illuſtris LINNÆI. OLIVER, præeuntibus GALENO & DIOSCORIDE, hujus olei abdomini illiti ope, hydropem tolli aſſeverat, & Cl. MEDICUS obſervationibus confirmare ſatagit. Hoc oleum vix non omnia Emplaſtra, Unguenta, Linimenta, Olea infuſa & cocta officinalia ingreditur; creberrime quoque clyſteribus adjicitur, cum autem ad hæc medicamenta ut plurimum vilius oleum, aut quod per ipſam præparationem corrumpitur, ſoleat recipi, hinc illa potius ab abſtergente quam a demulcente & relaxante virtute ſunt commendanda.

Sapo vid. *Inſtitut. Chem.*

* *Pilulæ Saponaceæ* Pariſ. ſunt ſapo in formam pilularem redactus: * *Oleum Saponis* JUNGKEN vires oleorum empyreumaticorum exequitur: * *Oleum Philoſophorum* vid. *Inſtit. Chem.*

PYRI, ἄπια, *Poires*, *Birnen*, *Bieren*. Sunt fructus turbinati variæ magnitudinis & varii coloris, sapor eorum varium adstrictionis gradum habet, eidem creberrime aliquid aromatici aut vinosi jungitur, semina in eis hærentia proxime ad malorum semina accedunt; eorum quidam cito a maturitate in corruptionem ruunt, quidam demum postquam per septimanas, imo menses collecti fuerunt, omnem gratiam acquirunt; quidam acerbum saporem nunquam deponunt, & nonnisi aqua cocti & saccharo edulcorati in usu sunt.

Pyrus Communis L. pomis basi productis agnoscitur; ejus innumeræ varietates in hortis coluntur; fructus speciei sylvestris ἀχράδες, *Holzbieren* nunquam, ob acerbum nimis saporem, in cibum recipiuntur, pauperiores rustici ex iis Pyraceum parant.

Pyra cum malis dulcibus ratione virium conveniunt, primæ viæ inde minus laxantur, HIPPOCRATES alvum ducere asserit.

SORBA, ὄα, *Cornes*, *Sorbes*, *Speyerlinge*, *Aschenröslein*. Sunt fructus rotundi, umbilicati, parvorum pyrorum magnitudinem habent, uno latere pallidi, altero rubri, pulpam includunt flavam, adstringente & leviter vinoso sapore instructam; aliquo demum, postquam ab arbore decerpti fuerunt tempore, edules fiunt.

SORBUS. Corollam habet pentapetalam, regularem, calyce quinquefido sustentatam, polyandram, trigynam, pomum tripyreneum. *Domestica* L. BLACWELL 74 foliis pinnatis & subtus villosis distinguitur. In iisdem cum Mespilo locis crescit.

Sorba alvum sistere HIPPOCRATES monuit, mespilis autem minus adstringere GALENUS. BRUYERINUS eorum ope dysenteriam curavit, apud nos infantum & plebis deliciæ, ad usus medicatos nunquam recipiuntur.

ſ. AMARI.

Aurantia amara. Immatura ſolent *Curaſſavica* dici. Conveniunt aurantia amara, ratione fragrantiæ, cum dulcibus, ad intinctus recipiuntur, & vel integra vel eorum cortex ad uſus medicatos, nimirum ad roborandas primas vias & reſerandas obſtructiones viſcerum abdominalium, adhibentur. Pomis his, ex vino albo coctis, ſutorem quendam quartanam pertinacem curaſſe, Riverius refert. Corticibus, quos *Flavedinem* dicunt, rejecta, qua intus obducuntur, ſubſtantia albeſcente, fungoſa, tanquam inutili, Medici maxime utuntur; eoſdem multum ad flatus diſcutiendos commendat Hoffmann, ob vires aperientes fluxum menſtruum & hæmorrhoidalem inde moderari vidit Werlhoff, & hydropicos curatos Heister, eorum evidentes in curandis febribus intermittentibus effectus obſervationibus adſtruunt Lanzonius, Nigrisolius, Werlholff, Moehring, Heister.

Aqua Schroed. efficax omnino; * *Aqua vinoſa* Wurtemberg. * *Spiritus abſtractitius* Pariſ. * Ille Wurtembergenſium eſt claretum gratum & ſtomachicum: *Syrupus* Zwoelffer, ipſi oleum eſſentiale Pariſienſes adjiciunt, iidem cum Noſtratibus cortices cum aqua infundere jubent; Wurtembergenſes, præſcripto Zwoelfferi inhærentes, vinum recipiendo, eum & gratiorem & ſuaviorem parant: *Conditum ſiccum* ex Italia adducitur: *liquidum* Val. Cord. ad Electuaria recipitur: *Eſſentia ex Corticibus ſiccis* Auguſtan. ex *cortibus recentibus* Hamburg. parata omnino præferenda: * Eandem quoque cum *Vino Malvatico* Wurtembergenſes parant: * *Elixir balſamicum ſtomachicum temperatum* Hoffmanni egregium ad roborandas primas vias medicamentum: circa * *Oleum eſſentiale* ea, quæ circa Oleum Citri monui, retinenda:

* *Elæosaccharum* Angustanis *Essentia Corticum Aurantiorum* dicitur.

§. 17.

IV. NUCES.

Nuces, κάρυα, sunt substantiæ, quæ involucro plus minus duro, substantiam siccam tegunt, oleo unguinoso fœtam, quæ πυρὴν, *Nucleus*, *Noyau*, *Kern* solet dici. Dum nuclei & oleo unguinoso gaudent & etiam mucilaginem habent, quæ efficit, ut illud ab humoribus nostris possit recipi, hinc evidens est, quod multum ad nutritionem faciant, cruorem enim & pinguedinem ab oleo præcipue constitui, alibi evincitur; cum autem mite modo oleum in nostrum nutrimentum possit verti, hinc de illis solum Nucibus hic verba faciam, quæ dulci, quem linguæ imprimunt, sapore de miti olei, quod vehunt, natura testantur. Sed medicatos quoque effectus Nuces edunt, ratione olei enim, quo scatent, acria obtundunt, & hinc *Demulcentibus* adscribuntur, stricturas quoque relaxant & ob utramque hanc virtutem annumerantur *Refrigerantibus*; sopientes præterea effectus edunt; cum autem inde primæ viæ debilitentur, eædem insuper diutius in primis viis subsistentes facile corrumpantur, hinc sive nimia quantitate ingestæ, sive ab hominibus, quibus ventriculus debilis est, assumtæ, viscera digestionis debilitant, acrimoniam etiam oleosam causantur. Ea denique, quæ in *Inst. Chem.* circa tostionem monui, evincunt, quod inde Nuces quidem sapidiores reddantur, sed cum evidenti virium medicatarum & nutrientium dispendio.

AMYGDALÆ, *Nuces Græcæ*, ἀμύγδαλα, θάσιαι, *Amandes*, *Mandlen.* Sunt nuclei oblongi, mox ventricosi, mox compressi, variæ magnitudinis, sive dulces, sive amari, albi, cuticula tenui, rufescente vestiti.

Amygdalas longas *Jordanicas*, latas *Hispanicas*; parvas *Barbaricas* quidam solent appellare: graciles, quarum medulla flavescit, diffractæ, rugosæ rejiciuntur.

Amygdalus Communis L. BLACWELL 105 fructu exsucco dignoscitur.

Arbor Syriæ & Arabiæ indigena, CATONIS ævo ex Græcia in Italiam allata, in Europa occidentali & meridionali copiosissime colitur, apud nos quoque & in Palatinatu viret. Flores sub initium Aprilis apparent, autumno fructus maturat.

Amygdalæ dulces sui ponderis dimidium Olei fundunt, quod levissime flavicat & amygdalas redolet; furfures ab expressione reliqui, semper aliquid olei retinent, hinc cum aqua lactescunt, & vires saponaceas edunt. Amaræ sui ponderis quartam partem olei largiuntur, antecedenti simillimi, amarities in mucilagine & partibus terrestribus hæret, ab aqua & spiritu vini recipitur & ab iisdem supra alembicum ducitur. LEWIS. Aqua ab amygdalis destillata proprium odorem, quem a nucibus denominant, habet.

Nutrientes, demulcentes & resolventes vires amygdalis inesse HIPPOCRATES jam monuit, pro his scopis sive in emulsiones redactæ, sive varia ratione cum saccharo mixtæ, ad sopiendam tussim, mitigandos dolores intestinorum & viarum urinariarum, nec non sanguinis qualescunque fluxus adhibentur; nutricibus dantur, ut ipsis lac augeatur; refrigerandi quoque scopo in multo febrium genere usurpantur: externe ad excoriationes, fissuras, ambustiones præscribuntur.

Amygdalæ amaræ, cum evidentem acrimoniam habeant, brutis omnino lethalem, observantibus *Ephemeridibus Naturæ Curiosorum*, WEPFERO &c. hinc resolvendi fine, præeunte GALENO, laudantur, roborandi appetitus ergo, ad mucum renum solvendum SOLENANDRO & UNZERO monen-

monentibus, nec non fcopo anthelmintico adhibentur, earum vis ebrietatem arcendi, a DIOSCORIDE celebrata, jam diu eviluit: ad præcavendam hydrophobiam facere Cl. THEBESIUS eft expertus. Externe ad delendas cutis maculas, & ut ipfi nitorem concilient, ufurpantur, quo fcopo eafdem in paftam tundunt, illis variis adhuc cofmetica nec non fuaveolentia adjiciunt; diverfæ tales compofitiones fub nomine *Pates d'Amandes* proftant.

Oleum Amygdalarum dulcium COSTÆI cum gratia reliqua olea unguinofa vincat, hinc præ reliquis intus exhibetur. * *Oleum Amygdalarum amararum*, ratione virium a priori non differt. * *Ceratum Amygdal.* Parif. non male *Refrigeranti* GALENI fubftituitur.

AVELLANÆ, *Nuces Ponticæ*, *Prænestinæ*, καρυα ἡρακλεωτικά, *Noiſſettes*, *Haſelnüſſe*. Sunt Nuces calice viridi complexæ, qui fi nuce minor eft *Calva* Veteribus audiebat; five rotundæ, five oblongæ, majores, minores, fub cortice lignofo, fragili, umbilico notato, includunt nucleum album, pellicula five alba, five rubra tectum, fuavi & proprio odore inftructum.

CORYLUS. Arbor relativa monophyta, amentacea. Mares inter fingulas fquammas ad 8. ufque antheras habent; feminæ folitariæ, ftylis duobus gaudent: *Avellana* L. ftipulis ovatis & obtufis diftinguitur.

Crefcit per omnem Europam.

Primo vere flores prodeunt, fub finem æftatis fructus maturefcunt.

Varietatis propriæ fructus, quæ præcipue in Abbellino Regni Neapolitani Ducatu colitur, fub nomine *Römiſche Haſelnüſſe* in noftris tabernis per omnem annum proftant.

Avellanæ fui ponderis dimidium olei unguinofi fundunt, amygdalino, præter odorem, fimillimi.

Eft his nucibus evidens quædam adftrictio, hinc præferuntur amygdalis ubi roborandi fcopus obti-

net, ad alimentarios potius quam ad medicatos usus adhibentur.

Ligni & Visci Coprylini usus eviluit, nec non Olei empyreumatici, quod sub *Heracleotici* nomine olim celebrabant.

* *Oleum Avellanarum* MESUE maxime ad augendum capillorum incrementum laudatur.

CACAO NUCES subrotundæ sunt, interdum oblongæ, includunt sub putamine rufescente fragili, duriusculo, medullam siccam, oleosam, in plures partes inæquales divisam, extus fulvam, intus fuscam, sapore proprio grato, leniter acerbo, levissime amaro instructam, & odore proprio levi præditam.

Quadruplex harum genus in tabernis solet prostare. *Caraccas* a Nicaragua, Regni Mexicani regione, denominatæ, reliquis majores sunt, earum cuticula externa miculis albis ut plurimum videtur conspersa esse, nucleus spadiceus & evidenter oleo turgens; *Barbiches* priores magnitudine sequuntur, pellicula ex rufo fusca, medulla profundius quam antecedens tincta, minus olei vehit, ex Antillis majoribus afferuntur; *Insularum* reliquis minores & magis aridæ a Caribæis nobis mittuntur; *Basilienses* reliquis longiores sunt & magis rufæ.

THEOBROMA. Corollam quinquefidam, calice quinquefido sustentatam, nectariis instructam, isantheram, monogynam, fructum oblongum, multas nuces continentem habet: *Cacao* L. foliis integerrimis gaudet.

Præter regiones jam dictas ad fluvium Amazonum quoque crescit, ab Hispanis in Insulas Philippinas etiam transplantata, per omnem annum fructus gerit; nuces ex fructibus exemtæ, in acervos colliguntur, ut incalescant, & inde sapore acerbo & amaro priventur.

Nuces Cacao seculo sexto & decimo, imo superioris medio adhuc parum frequentes in Europa fuisse

ex CLUSIO & SCHROEDERO patet; ſui ponderis tertiam circiter partem Olei albiſſimi, quod in noſtro climate conſiſtentiam ſpiſſam habet; & hinc *Butyrum* dicitur, fundunt. $\frac{1}{8}$ Extracti reſinoſi amari & acerbi exhibent. CARTHEUSER.

Hæ nuces ob oleum unguinoſum, quo ſcatent, vires nutrientes omnino edunt, cum autem idem ſpiſſum ſit & hinc difficilius digeri queat, ideo vix nudæ in uſum trahi ſolent, ſi autem torrentur, ſaccharo præterea & aromatibus condiuntur, quo fit ut facilius viribus coctionis cedant, & humoribus noſtris commiſceri queant, tunc demum corpus noſtrum inde inſigniter nutritur, hinc jam Hiſpani, cum primum Regnum Mexicanum adierint, viderunt quod Americani iſtas toſtas & cum aromatibus mixtas ſub *Chocolatæ* nomine receperint; Chocolata ante medium ſuperioris ſeculi in Europa in uſu eſſe & parari cœpit, priores illam parandi rationes fuerunt admodum prolixæ, hodie ſimplicior & melior componitur, parum refert, ex qua urbe petatur, dummodo rite fuerit confecta; illam quæ aromatibus & Vaniglia caret a *Sanitate* ſolent denominare, quam ego ſaltem cum Chocolata medicamentum roborans eſſe debeat, alteri nequaquam vellem præferre. Tanquam inſigne nutriens ſenibus & debilibus exhibetur, phtiſicum inde curatum MUNDIUS vidit, aphrodiſiaco quoque ſcopo laudatur. Ejus uncia cum aqua aut lacte pro doſi datur. Recipitur quoque ad Electuaria, Morſulos &c.

Butyrum quod, refragante omnino experientia, nunquam rancorem recipere dicitur, tam ad internos quam ad externos uſus ſpermati ceti ſubſtituitur, imo cum eodem majorem gratiam habeat, etiam præfertur.

CAFFEA, *Cofea*, dicuntur Semina variæ magnitudinis, ovata, convexo plana, quorum facies plana ſulco longitudinali notata eſt, odore pauco, ſapore

leniter austero, colore flavicante gaudent, sub cortice sicco medullam siccam includunt.

Hæc semina pro varia patria unde advehuntur, varia ratione differunt: illa quæ ex Arabiæ Yemen adducuntur ab Oriente denominantur *du Levant*, parva sunt, pallide flava, cum vestigio viroris, reliqua gratia vincunt; his proxime accedunt quæ Mocca nobis largitur, prioribus magis flava; ea sequuntur in Insula Bourbon collecta, propius ad albedinem accedentia; Java grana majora & quæ evidentius flava sunt nobis mittit, his etiam majora sunt Surinamensia, quibus præferri solent minora, quæ Martinica subministrat.

COFFEA. Corollam quinquefidam regularem habet, calice quadrifido sustentatam, isantheram, digynam, fructum baccam habet: *Arabica* L. bacca dipyrena gaudet.

Arabiæ indigena arbor, in Insulis Americanis circa annum 1715, in Asiaticis anno 1719, in Java anno 1723, in Insula Bourbon anno 1726 circiter coli cœpit, illam anno 1680 RAUPES Divioni suo horto intulit, anno 1710 in horto Amstelodamensi ex seminibus surrexit, hodie non infrequenter in caldariis curiosorum occurrit. Ubi sub libero cœlo crescit per omnem annum fructibus maturis abundat, largissimas messes Majo mense fundit, baccæ ab arbore decerptæ sole exsiccantur & cylindris ligneis agitantur, ut semina dimittant.

MAPPUS destillatione spiritus $\frac{3}{16}$, olei $\frac{1}{16}$, DU FOUR olei $\frac{1}{6}$ fere, BOURDELIN spiritus $\frac{1}{2}$ fere, olei $\frac{1}{6}$ fere, GEOFFROI spiritus $\frac{3}{8}$ fere, olei ultra $\frac{1}{5}$ NEUMANN spiritus $\frac{3}{8}$ fere, olei ultra $\frac{1}{3}$ Cl. ROSE spiritus $\frac{7}{16}$, olei $\frac{1}{7}$ fere inde obtinuerunt. Ex fabis tostis NEUMANN Extracti aquosi suavis dimidiam earum partem & quartam Extracti spirituosi extraxit, Cl. ROSE de Extracto aquoso eandem quantitatem ac

NEUMANN accepit, Extracti autem ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ fere: Aqua & ſpiritus vini, ſi a fabis toſtis abſtrahuntur, earum odore & ſapore imbuta deſtillant.

Infuſum horum ſeminum verſus finem Seculi XVI in frequentiſſimo uſu apud gentes Orientales fuit, ipſa ſemina anno 1657 primum Maſſiliam & anno 1669 Pariſios fuerunt advecta; ex illo tempore immenſa quotannis quantitas in Europam adducitur. DU FOUR teſtatur eorum ultra 120000 Centenaria quotannis ex Arabia divendi; anno 1723, 19061 Centenaria Amſtelodamum fuiſſe advecta memorant *Breſslauer Verſuche* & ex Martinica anno 1756, 180000 Centenaria Europam miſſa fuiſſe refert Cel. JAQUIN.

Fabæ Caffe antequam in uſum trahuntur, torrentur, unde & ſapidæ & odoræ redduntur, ita ut multum earum gratia a juſto toſtionis modo pendeat, ſed inde quoque earum oleum attenuatur & diſponitur, ut & aquam poſſit ſubire & ventriculum irritare & ad humores noſtros pervenire.

Infuſum cum amarum ſit & evidenter linguam ſtimulet, ideo rectiſſime medicamentis, quæ digeſtionem promovent & obſtructionibus viſcerum medentur adſcribitur (§. VII.) hoc ſcopo etiam, teſte ALPINO, apud Orientales laudatur & ejus ad cephalalgiam ſympathicam utilitatem a BONETO, BAGLIVIO, STAHL, DU FOUR, LENTILIO, NEBEL, Cl. RITTER &c. obſervatam accepimus, evidens porro fit, quod prudenti conſilio poſt prandium hauriatur, ex hac ejus virtute vitia digeſtionis corrigendi patet, cur febres & diarrhœas inde curatas viderit DU FOUR & vertiginem DE MURALTO. Sed idem infuſum etiam pro indole olei empyreumatici, quo ſcatet, ſolida ſtimulando & humores attenuando agit, quem ultimum effectum quoque, dum ſanguini e vena fluenti affunditur, quotidiano experimento poſſumus videre, denuo itaque, quod ad reſerandas obſtructiones egregie

faciat, patet, hinc ALPINUS & DU FOUR catamenia inde reserata viderunt, ultimus quoque podagram curatam & asthma pituitosum sopitum. Hoc autem infusum, quia penetrante suo odore evidenter quoque in nervos agit, hinc somnum arcere & tremores interdum excitare observatur, sed id quod abusui aut idiosyncrasiæ debetur, nihil contra virtutes optimi potulenti probat. HOFFMANNI hypothesis, quod Caffeæ usus ortui exanthematis miliaris causam præbuerit, vel ex inde refutatur, quod probante Cl. ALLION hoc exanthema obtinuerit, antequam illa in usum tracta fuerit, & quod apud plures gentes hoc demum seculo exanthema fuerit observatum. Vapore decocti Caffe grandinem curatum vidit ZWINGER, & eodem sub forma clysmatis injecto apoplexiam sanatam MALLEBRANCHE. Optime fabarum tostarum & in pulverem comminutarum uncia una cum unciis sex aquæ semel modo ebullire permittitur.

Varia semina oleosa, dum torrentur, dant infusum, quod ad illud fabarum Caffe accedit, sed omnia quæ hactenus tentata fuerunt, ipsi omnino gratia multum cedunt.

CASTANEA, βάλανος, *Chataigne*, *Castanie*, *Keste*. Est Nux ventricosa, ex ovato triangularis, umbilico notata, uno latere convexa, altero plana, inferne in exiguum macronem producitur, sub cortice coriaceo, tenaci, badio, interne multum tomentoso includit nucleum album, solidum, proprio suavi odore & sapore dulci instructum, cuticula striata & fulva tectum.

FAGUS. Planta relativa monophyta, marium amentum corollas quadri, quinque ad sex fidas, octantheras continet, feminarum corollæ quadri, imo sex fidæ, trigynæ, amento oblongo inclusæ, capsula spinosa polypyrena est: *Castanea* L. BLACWELL 330 Amentis maribus prælongis & foliis nudis dignoscitur,

inoculatione in ſativam mutatur, cujus fructus *Marons* dicti, ſylveſtres & volumine & gratia ſuperant.

Creſcit in Europa minus frigida, non alte in Germaniam aſcendit; ſativa in Gallia Meridionali & Italia colitur.

Ex duabus Caſtanearum libris torcularis ope nullum oleum, ſed ſuccum, qui in fermentationem vinoſam ruit, obtinui.

Caſtaneas efficaciter nutrire GALENUS monet, easdem Græcos olim pro pane comediſſe XENOPHON teſtis eſt, hodie etiam vulgarem monticolarum in Gallia Meridionali & Italia cibum conſtituunt; elixando vel torrendo digeſtu faciliores redduntur; minus bene nuces difficilius a ventriculo ſubigendæ cum butyro menſis ſecundis apponuntur.

COCCOS NUCES quæ fructus τῆ φοίνικος ἐλάτης, videntur eſſe, prægrandes ſunt, irregulariter rotundæ, fuſcæ vel nigræ, inferne uno foramine & duabus foveolis ſemilunatis notatæ, ſub cortice duro, præter liquorem dulciſſimum, medullam albam, duram, dulcem, ſapidam includunt.

Coccos L. Palma relativa, monophyta, ſpatha univalvi & ſpadice ramoſo gerens corollas tripetalas ſimili calice exceptas, in maribus diploſantheras, in feminis autem monogynas, drupa gaudet coriacea, fibroſa, obſolete trigona, nucem includente.

Creſcit inter Tropicos.

Nuces Indi comedunt, & variarum inſularum Americanarum coloni eis ſolis vitam ſuſtentant; recentium ſuccus in potum recipitur, nec non liquor qui ex vulnerata ſpatha ſtillat, quem *Vin de Palma* dicunt, probe diſtinguendum a Vino, quod ex Palma una Canarienſium inſula ad nos adducitur.

De his Nucibus tegmen oſſeum ad nos mittitur, quod ſive tabernas Seplaſiariorum ornat, ſive vario artificio condecoratum in muſea recipitur; ha-

bemus præterea oleum inde expressum, quod in officinis dicitur.

* *Oleum Palmarum*; albissimum, inodorum, insipidum & in nostro aere consistentiam spissioris unguenti habens.

Emplastrum Diapalmæ seu *Diachalciteos* GALENI, hinc inde Dispensatoria a præscriptione GALENI recedunt. Multum exsiccat, ad inflammationes dissipandas & ulcera exsiccanda adhibetur; a GALENO præterea rheumaticis, arthriticis, herniosis commendatum.

JUGLANDES NUCES, *Persicæ*, *Regiæ*; κάρυα, κάρυα βασιλικά, *Noix*, *Nüsse*. Sunt nuces rotundæ, variæ magnitudinis, quæ sub putamine viridi, tenaci, adstringente, amaro, digitos nigredine inficiente, sulco longitudinali notato, *Culiola* Barbarorum, includunt ossiculum durum, albicans, rugosum, sub quo nucleus quadrilobus, septo distinctus, rugosus, dulcis, cuticula flavicante & adstringente tectus reperitur. Juglandes ossiculo fragili tectæ *Tarentinæ* PLINIO *Molusca* Recentioribus audiunt, qui illas, quæ præduro cortice gaudent, *Moracillas*, illas vero, quæ magnitudine multum eminent *Caballinas*, Junio mense demum vernantes, a *festo Johannis* denominant.

JUGLANS. Planta relativa monophyta, flores mares amentacei, corolla sexfida, polyanthera gaudent, feminæ calice quadrifido, corollam quadrifidam, digynam sistunt, fructus drupa: *Regia* L. BLACWELL 247 foliis pinnatis quinatis & septenis agnoscitur.

Syriæ civis apud nos copiosissime in hortis, agris & ad vias colitur; floret mense Aprili, Septembri fructus maturat.

Exsiccatæ dimidium sui ponderis olei fundunt, dulcis, flavicantis, suavissimi, nullo frigore consistentis, pictoribus utilissimi.

Nuces immaturæ, sub nomine *Cerneaux* mensis solent imponi, substantia potius aquosa, viscida, quam

oleosa gaudent, justo majore quantitate si assumuntur, ventriculum gravando & in eodem corruptionem subeundo, graves noxas excitant. Maturæ & recentes nutriunt evidenter, ab omni tempore contra venena fuerunt laudatæ, quem effectum ratione olei videntur edere. Per aliquod tempus asservatæ flavescunt & rancorem suscipiunt, tunc omnino noxius est earum usus.

Reliquæ Juglandum partes sive ad Medicinam non adhibentur, sive eviluerunt.

* *Aqua destillata.* * *Oleum* SCHROED. vix amygdalino inferius, olivaceo ad lucernas magis præstare dicitur, intus sumtum tæniæ mederi GEOFFROI, PASSERAT DE LA CHAPELLE & BINET observarunt. * *Conditum* VAL. CORD. ob putaminis vires adstringentes ventriculum roborat. * *Rob* GALENI vires resolventes & roborantes habet, ad collutiones & gargarismata maxime adhibetur.

PINEÆ NUCES Barbar. *Nuclei Pinei* Veterum, στρόβιλα, κόκκαλοι, *Pignons*, *Pinien.* Nuclei parvi, oblongi, ventricosi, utrinque obtusi, albissimi, tunica rufescente, sicca, gracili vestiti, sapore dulci cui aliquid proprii, minus grati accedit gaudent.

PINUS. Arbor relativa monophyta, amentacea, flores mares in racemos dispositi, plura stamina inferne connata habent; feminæ in conum squammis ligneis efformatum disponuntur, monogynæ, fructus nux est, ala membranacea superne aucta. *Pinea* L. BLACWELL 198 foliis in juniore planta solitariis distinguitur.

Crescit in Hispania, Italia & Gallia meridionali.

Ultra tertiam sui ponderis partem olei unguinosi fundit.

Ab HIPPOCRATE ad morbos inflammatorios commendantur, eas multum nutrire GALENUS perhibet; a gentibus meridionalibus in cibum recipiuntur, inter

nos vix nisi ad resinosa in pulverem aut emulsionem reducenda adhibentur.

PISTACIÆ NUCES, πιςάκια, *Pistaches*, *Pistacien.* Nuclei oblongi, obsolete trigoni, sub cuticula rufescente includunt medullam viridem, dulcem, suavem.

PISTACIA. Arbor relativa diphyta. Mares amentacei corollam quinquefidam, isantheram, feminæ trifidam & trigynam, drupam autem siccam monopyrenam habent. *Vera* L BLACWELL 461 foliis impari pinnatis & foliolis subovatis distinguitur.

Sponte in Asia crescit, colitur in Europa Meridionali & Occidentali, quo primo nostræ æræ Seculo fuit delata.

Olei aurei $\frac{1}{11}$ circiter largiuntur.

Ratione virium ad Pineas accedunt, eis suaviores in bellaria & morsulos, scopo nutriendi, recipiuntur.

* *Oleum expressum* SCHROED.

* TRIBULUS AQUATICUS, τρίβολος, ἔνυδρος, *Chataigne d'eau*, *Wassernüsse.* Est fructus castanea minor, quatuor alis acutis instructus, qui sub cortice nigro, nucleum cordiformem, album, sapore dulci præditum condit.

FRAPA L. Calice quadripartito sustentat corollam tetrapetalam regularem, tetrantheram, monogynam.

Crescit in omni Europa, præter maxime septentrionalem.

A GALENO contra inflammationes laudatur, proxime ratione virium videtur ad Castaneas accedere.

§. 18.

Animalia cum vehant gelatinam, hæc autem sit præcise id, quod solida nostra restituit, serum quoque a gelatina restituatur, pinguedo præterea ad reparandas oleosas, quas continuo perdimus partes faciat, & præcipuum cruoris principium constituat, hinc

evidens est, animantia ad nutriendos homines apprime facere, quia autem quodlibet animantium genus propriam & gelatinam & pinguedinem habet, quæ tunc demum nos nutrire valent, quando per nostras vires in nostram naturam mutantur, eædem præterea pro vario animali, aut varia ejus parte, variam digestionis operam requirant; hinc Medicorum est determinare, quomodo varia animalia & variæ eorum partes sese circa nutriendos varios homines gerant.

§. 19.

Docuit autem experientia, gelatinam teneriorem, facilius per vires digestionis extrahendam, & nutritioni aptandam, largiri animalia juniora & animantium musculos, qui sub *Carnis* nomine veniunt, succosiores, viscera porro laxa, nec non ossa spongiosa & tenera; hæc gelatina, quo tenerior est, eo tenuiores gignit humores, eo laxiora inde surgunt solida, eo citius per vitam consumitur alimentum quod subministrarunt; gelatinam viscidiorem, digestu difficiliorem, difficilius nostris partibus assimilandam, humores densiores, solida firmiora efficientem, ægrius per vitam consumendam, exhibent animalia annosiora, carnes tenaciores, cartilagines, tendines, ligamenta, membranæ, viscera spissiora membranacea, ossa denique duriora. Observandum præterea est, quodlibet animal non modo eo meliorem gelatinam vehere, quo ipsum magis perfecta sanitate gaudet, sed etiam reliquorum succorum, quo gaudet, rationem habendam esse, cum illi una cum gelatina nostrum corpus subeant, hinc non alia, nisi quæ integra sanitate gaudent bruta, quæ loca salubria inhabitant, & quæ vitam rite exercitiis temperatam vivunt, sunt assumenda, & probe attendendum quo pabulo fuerint pasta. Carnes animalium, quæ in sylvis & agris

verſantur, optime laborant, ſanguine abundant, locis minime aquoſis, ſiccis & æſtuoſis vitam agunt, reliquis magis nutrire, monuit HIPPOCRATES. Alcalinum principium, quod in brutis victu animali utentibus obtinet, in cauſa eſt, ut minus homines nutriant, & varium morbi genus ipſis facile affricent. Quadrupedum ſtructura cum proxime ad noſtram accedat, hinc eorum gelatinam nobis proxime accomodatam eſſe evidens eſt, & docuit experientia inter hæc, pecora nobis nutriendis præ reliquis aptiora lacte nutrita & fœmellas digeſtu quidem faciliora, ſed minoris nutrimenti eſſe, caſtrata optime digeri & largiſſimum alimentum præbere. Poſt quadrupeda aves nos optime nutriunt, ſequuntur piſces, ipſi ab amphibiis excipiuntur & hæc a vermibus.

§. 20.

Animalia, ſi teſtacea excipimus, rariſſime cruda aſſumuntur, horror quo corripimur, ſi eis crudis veſci debemus, num exemplo debeatur, an ſit vox Naturæ, hic non diſputo; comeduntur ſive *Elixa*, ubi menſtrui aquoſi ope fibræ emolliuntur, & digeſtioni aptantur, ſive *Aſſata*, cum carni is admovetur caloris gradus, ut cruor & ſerum in exterioribus vaſis denſentur, fibræ exſiccentur, & ita cruſta excitetur, ſub qua coërciti in interioribus humores per continuantem calorem agitantur, in vapores reſolvuntur, fibræ omnes in vero balneo vaporis maceratæ emolliuntur, ſive *Frixa*, dum ope pinguedinis calore denſatæ, cruſta carnibus inducitur, ſub qua ea fiunt, quæ ſub aſſatione contingere dixi, *ſive Sale condita & fumo indurata.* De carne elixa multum gelatinæ aquam, cum qua coquitur, ſubit, quæ inde *Juris* nomen induit, hinc ſi coctio modum excedit, talis caro plane iners redditur, notante jam HIPPOCRATE; dum ſub

aſſatione optime fibræ emolliantur, nec quicquam de gelatina perdatur, hinc pro optima carnem ad cibum præparandi ratione jure habetur; Frixa facile incommoda ab acrimonia oleoſa metuenda cauſatur. Dum ſale carnem condimus, ſub ipſa conditura multum gelatinæ inde eluitur, fibræ rigidiores & hinc digeſtu difficiliores redduntur, ſal qui fibris accreſcit, in gelatinam uſque penetrat, reſolutioni, quæ in primis viis fieri debet, obicem ponit, gelatinam ad nutritionem minus aptam reddit; fumus, dum vernice quaſi fibras obducit, empyreumate quoque ipſam gelatinam afficit, ea quæ a ſale fieri dixi, etiam auget, imo ipſam pinguedinem carni interpoſitam rancore afficit; hinc tali ratione præparatam carnem minus laudandam eſſe, evidens fit.

I. QUADRUPEDA.

α) Cicura.

Bos. Animal quadrupes, pedibus biſulcis inſtructum, utraque maxilla duodecim molares, inferior præterea octo inciſivos gerit; *Taurus* L. cornubus erectis, teretibus, fronte glabra, dorſo non gibboſo juba mediocri a congeneribus differt. Pro varia patria magnitudine quoque boves diſtant, ſeptentrionales maximi ſunt, meridionales minimi, illi maxime quos Barbaria alit.

Mares ταύροι, *Tauri*, *Taureaux*, *Stiere* verſus ſecundum ætatis annum puberes evadunt, & ad hanc vitæ periodum uſque δαμάλαι, *Juvenci* dicuntur, taurus caſtratus proprie βοῦς, *Bos*, *Ochs*, *Bœuf*, appellatur; femellæ βόες, *Vaccæ*, *Vaches*, *Kühe*, ſeſqui ætatis anno puberes, ab Aprili ad Julium uſque taurum admittunt, prægnantes *Hordarum*, βόων ἐγκύων, *Vaches pleines*, *tragende Kühe* nominibus veniunt, per novem menſes utero gerunt, & edunt *Vitulum*, μόλον, *Veau*,

Kalb, qui ſexta a partu ſeptimana optimus ad cibum eſt; tauri & vaccæ poſt nonum ætatis annum decreſcunt, vix ultra quintum & decimum vitam extendunt.

Bos ut plurimum in latus ſiniſtrum ſolet decumbere, hinc hujus lateris renem, quem Galli *Rognon* dicunt, majorem eſſe, & copioſiorem pinguedinem habere obſervatur; triennis novos dentes & nova cornua producit, quæ ultima quotannis novo circulo augentur; decennis ad uſus cibarios adhibendus eſt, & tunc granis cerealibus & radicibus alendus.

Caro bovina $\frac{1}{16}$ fere gelatinæ, vitulina ultra $\frac{1}{12}$, cor vituli $\frac{1}{24}$ fere, pedes ultra $\frac{1}{12}$ vehunt. Gelatina ex carne bovina & corde vitulino nunquam conſiſtentiam ſiccam acquirit. GEOFFROI.

Carnem vitulinam bovina leviorem eſſe, monet HIPPOCRATES, eſt illa mollis & tenera, & ideo digeſtu facilis, ſed debilius inde ſurgit alimentum, multum eadem præterea muci vehit, hinc jura vitulina in morbis, ubi demulcendi & relaxandi animus eſt, præ reliquis commendantur, & patet cur in morbis pectoris & inflammatoriis multum laudentur. Pulmones præ carne plus muci vehere evicit experientia.

Caro taurina & vaccina ſiccior, durior, digeſtu difficilior eſt bovina, quam difficilius digeri minus bene dicit HIPPOCRATES. Eodem aſſerente, & ſuffragante omnino experientia, reliquis validius roborat, cum autem varii muſculi variam firmitatem habeant, hinc omnino caro bovina, pro vario loco, unde deſumitur, varia eſt, ſive lanionum ſive culinæ vitio debetur omnino quod veteres eam minus commendarint.

Lingua dotes optimæ carnis ſequitur.

Ventriculi in fruſta diſſecti, ſub *Trippes*, *Kuttelfleck*, *Bletzer*, *Caldaunen* nomine veniunt, membranacei cum ſint, hinc difficilius digeruntur, & minus nutriunt.

Medulla eſt liquor oleoſus, qui omne oſſium longorum cavum replet, ipſa pinguedo largiori aquæ portione inſtructa, & hinc facilius, quam ea, quæ in membrana cellulari hæret, humoribus noſtris commiſcenda, hinc recte validioribus nutrientibus adſcribitur; extus ſi quidem reliquis pinguibus præſtat, id ipſum majori, qua gaudet, penetrandi virtuti erit adſcribendum.

Sebum. Pinguedo conſiſtentiæ ſolidæ & duriuſculæ, proprio nauſeoſo odore & ſapore gaudet, nunquam interne datur, externe ſcopo demulcendi & relaxandi adhibetur interdum; œconomicis maxime uſibus relinquitur.

* *Sanguinem Tauri*, præeunte NICANDRO, Veteres venenis adſcripſerunt, ut videtur, ex hypotheſi potius quam ex experimento.

Fel Tauri cui creberrime bovinum ſubſtituitur, inſpiſſatum, a quibuſdam ad morbos ab inertia bilis oriundos & ad viſcerum abdominalium obſtructiones referandas adhibetur: HOFBERG eodem, ad drahmam unam bis de die exhibito, epilepſiam vidit curatam: externe abſtergendi, reſolvendi, vermes necandi ergo adhibetur, ab HIPPOCRATE ſuppoſitoriis pro educendis fæcibus immiſcebatur.

Lac Vaccinum, γάλα, *Lait*, *Milch*; eſt liquor albus in uberibus vaccæ ſecretus, ex triplici principio conſtans *Cremore*, πῖαρ, πῖον, *Creme*, *Rahm*, *Saane*, *Sero*, ὀῤῥὸς, *petit Lait*, *Molcken*, *Schotten* & *Caſeo* τυρὸς, *Frommage*, *Käſs*. Cremor quoad maximam partem ex oleo conſtat in *Butyrum* efformandus, ſerum copioſiſſimam aquam habet, aliquas partes oleoſas & ſalem eſſentialem, qui inde ſub *Sacchari* nomine educitur, caſeus genium animalem fert.

Cum Lac conſtituatur a chylo circulationem paſſo, quæ ejus partes in naturam animalem vertit, hinc illud ſicuti pro vario animalium genere, ita & in varia ejuſdem generis ſpecie, imo in eodem individuo pro

assumtis, constitutione corporis, motu humorum, ætate, distantia a pastu &c. differt; id quod ex vacca trienni, nigricante, tribus circiter a partu mensibus, tempore verno, cœlo sereno, matutino tempore emulgetur, pro optimo habetur. In universum, lac per quod albedo æqualiter diffusa est, odoris alieni expers, & quod illam pinguedinis rationem habet, ut ejus gutta supra unguem effusa non diffluat, commendari solet.

Lac vaccinum, caprino & equino levius esse, copiosiorem quam reliqua usitata aquam vehere, post ovillum largius oleum, parciorem quam ovillum & caprinum, caseum habere probavi in Dissertatione *de optimo infantis recens nati alimento.*

Secedit lac in sua principia mora, calore, acidis, alcalinis, spiritu vini. Si semel aut bis ebulliverit diutius sine secessione principiorum potest asservari.

Innumeri, quos lac præstat usus, ad tres potissimum classes possunt revocari.

I. Cum sit liquor per fabricam animalem ad nutritionem aptatus, hinc inter nutrientia primum locum habet, eodem non modo integræ gentes vivunt, observante jam ARETÆO, sed idem, illis quorum viscera chylo & hæmatopoietica ita debilitata sunt, ut non sufficiant nutrimento ex cibis parando, optimum alimentum est, cum habeat partes nutritias, per viscera vaccæ jamjam ad nutritionem aptatas. Infantes loco lactis materni non raro vaccino nutriuntur, quod aqua diluunt, amygdalarum ope ejusdem partes caseosas ita temperari, ut humano proximum fiat, ostendi in Dissertatione citata. Rusticum, qui lacte potissimum vescebatur, ultra centum annos vixisse GALENUS refert, & BETTUS adducit aliquem, qui lactis usu ad centesimum quinquagesimum secundum ætatis annum ascendit. Tabidis ab HIPPOCRATE commendatur.

Lac calidis primis viis ingestum, & quæ vix non semper aliquid acidi continent, in eis quidem secedit, sed

fed cafeofæ partes a faponaceis liquoribus chylopoieticis ita attenuantur, ut oneri effe non poffint, debili autem ventriculo cum lac ingeritur, id ipfum, ne is a partibus oleofis relaxetur, aqua diluere, unde Gallorum *Lait coupé* furgit, five adjecto fâccharo, monente AVICENNA, ejus fecelfum in partes impedire folemus.

II. Ob dulcedinem & oleofas, quibus fcatet, partes ad omnem acrimoniam, fi acidam exceperis, commendatur, ejus ufum ad fcorbutum omnes Auctores poft EUGALENUM laudant; in morbo articulari ad præcepta HIPPOCRATIS, a WERLHOFF, PYE, GALLO &c. confirmata ufurpatur, funt qui his morbis fæpius vexatis *diætam*, quam *lacteam* dicunt, commendant, fub qua, per plures menfes, imo annos nullus alius cibus præter panem & lac affumitur, & non paucos magnum inde folamen expertos effe, conftat omnino, fed cum fub tali vitæ regimine primæ viæ debilitentur, & folida digerere defuefcant, hinc non raro, fi ad priftinam diætam redeunt ægroti, ut plurimum graviores recidivas experiri folent, SYDENHAM & VAN SWIETEN obfervantibus; ad venena, acria maxime, lac etiam ob omni tempore, tanquam optimum remedium fuit in ufum tractum; illis etiam qui ulceribus internis laborant, tam pro demulcendo ichore, quam pro alendo debili corpore, exhibetur, HIPPOCRATIS & GALENI confilia, auctoritate & propriis obfervationibus longe plurimi Auctores commendant, inter quos GALLO, GULLMANN, MORTON, HOFFMANN, BOERHAAVE, VAN SWIETEN, Cl. TRALLES, Ill. PRINGLE allegaffe fufficiat; fed interdum in his morbis obtinent difpofitiones, quæ optimi medicamenti ufum diffuadent, quo præter febrem fortiorem, etiam ab ejus ufu furgentes cardialgia, ructus, preffiones ventriculi, diarrhœæ &c. pertinent; his in cafibus lac erit diluendum aqua

hordeata aut infuso quodam roborante, vel ad monita MORTONI & HOFFMANNI aquis soteriis; id præterea notandum, prudentes medicos etiam lac appropriata morbo vegetabilia sive vaccæ exhibendo, sive cum lacte in fundendo, suo scopo adhuc magis aptare.

III. Ratione omnium suarum partium fibras relaxat, stricturas & inde surgentes morbos tollit, spasmos mitigat, dolores lenit; alvum ejus ope laxari, post DIOSCORIDEM omnium seculorum observata docent, TRALLIANUS & GALLO hæmoptysin, WEPFER colicam, SYDENHAM passionem hystericam, SYLVATICUS malum hypochondriacum, HIPPOCRATES Dysenteriam, RIVERIUS tussim chronicam, GALLO motus convulsivos, tussim convulsivam, anginam, gravia a vermibus symptomata, nephritidem &c. curata viderunt.

Curam lacteam suscepturi purgaante eccoprotico primas vias evacuare tenentur, mane & versus vesperam ejus, mox postquam e vacca emulctum est, uncias sex bibant, sensim sensimque ad duas libras usque de die hauriendas ascendant, eidem saccharum adjicere nunquam oblivischantur; pessime agunt, qui illud coquendo & sollicite cuticulas inde auferendo, dum nescio quam viscedinem inde auferre volunt, illud spissius reddunt, & ut difficilius ex alvo exeat, id quod jam Veteres perspexerant, efficiunt, & subtili principio privant, cujus præsentiam egregie VAN SWIETEN evicit; id denique adhuc notandum, quod per omne, quo cura lactis usurpatur, tempus, id quod ad minimum per quatuor septimanas extendendum est, cibis eupeptis, vino generoso, rubro maxime, debeant uti ægroti, corpus decenter movere, puro & libero aëre vesci, omnes graviores animi motus evitare &c. & ut omnia paucis comprehendam, talem debeant sequi vitæ rationem, ut lactis effectus inde juventur, corruptio arceatur.

Lactis usu febricitantes interdicendos esse HIPPOCRATES rectissime monuit, cum tales homines vires digerentes vitiatas habeant, nutriendi non sint, & major, quo ardent, calor facile pinguedinem lactis rancidam posset reddere, hypochondriaci quoque inde abstinere debent, nec non illi quibus viscera abdominalia obstructa sunt, observante GALLO etiam tuberculis pulmonum laborantes, plethorici porro, phlegmatici & obesi. Gravia quæ usum lactis præposterum excipiunt symptomata, egregie delineavit HOFFMANN; dentes quoque inde lædi GALENUS monet. Externe ad cataplasmata, balnea, enemata emollientia, nec non ad abluendas partes excoriatas adhibetur.

Serum, præ equino pauciorem aquam vehere evici in Differtat. citat; ejus partes oleosæ, & si quas adhuc fovet, caseosæ paucæ sunt, & principio saponaceo, quo gaudet, solutæ, hinc qui a lactis insignioribus viribus nutrientibus & laxantibus, aut ab ejus in partes secessu metuuntur effectus, sub seri usu locum non habent.

Pingues partes, quibus serum scatet, ut illud vires nutritias habeat, efficiunt, eo solo BOERHAAVE per aliquot menses, FERGUSON per octodecim annos vixit; medicato scopo ob vim saponaceam maxime commendatur, inde ejus vires alvum ducendi, GALENO notatæ, fluunt, & quidem sine commotione, ita ut in febribus continuis ipsis, suadente jam HIPPOCRATE, cathartico scopo possit exhiberi, in quibus ipsis sanguinem diluendo, spissitudinem phlogisticam arcendo & tollendo, stricturas relaxando, excretiones aquosas promovendo, egregie conducit; dysentericis quoque, secundum HIPPOCRATEM, cum successu datur, nec non illis qui qualicunque acrimonia laborant; hinc tempore verno optimo consilio, ad eluendas e corpore sordes per hyemem collectas, exhibetur spissitudini cuivis humorum egregie medetur. SYLVATICO ob-

servante ad obstructiones viscerum abdominalium reserandas, mala hypochandriacum & hystericum sopienda, ad rheumaticos porro & arthriticos morbos arcendos & curandos, secundum observata SYDENHAM, præstans omnino medicamentum, multum quoque ad mitigandam drasticorum virulentiam, & leniendas, quæ inde ortæ fuerunt, noxas conducit, confirmante HIPPOCRATIS monita HOFFMANNO. Datur sive solum, sive cum medicamentis morbo appropriatis unitum, ad libram unam pro dosi, non malo consilio quoque pro potu ordinario præscribitur. Idem GALENUS abstergendi scopo ad ulcera adhibuit, & intestino recto infudit.

Serum Lactis dulce HOFFMANNI acido evoluto caret, copiosiores partes pingues fovet, & illas levi empyreumate instructas; ubi demulcendi scopus est vulgari præferendum, in febribus autem & obstructionibus reserandis isti omnino postponendum.

* *Aqua destillata Seri lactis* Paris. iners. * *Aqua Lactis Alexiteria* BATEI. parum mutata a Parisinis recipitur; nomini non respondet.

Butyrum, βȣ́τυρον, *Beurre*, *Butter*. Est pinguedo ex lacte, ope agitationis, a sero separata & collecta, eidem autem & seri & casei partes adhuc connexas manere, docet ejus coctio, qua illæ partim quoad maximam partem in auras abeunt, partim cum his sub nomine *Anckentröster* secedunt.

Cum butyrum ex lacte surgat, hinc hujus indolem sequitur, & evidens fit, cur Majale reliquis præferatur.

Optimum habetur, quod satis pingue est, flavo colore gaudet, gratum præterea saporem & odorem exhibet.

Alcohol inde aliquid recipit, ultra $\frac{1}{2}$ olei, ultra $\frac{1}{6}$ aquæ, vix $\frac{1}{3}$ terræ vehit. NEUMANN.

Ut ætatem ferat, sive sale condiri, sive coctione disponi solet, hæc moderato igne instituitur, usque

dum per butyrum limpidiſſimum fundus vaſis poſſit videri & ſordes, quæ ſub coctione ſecedunt, probe inde removentur. Optimum butyrum ſalitum ad nos ex Belgio adducitur, Galli id quod in Normannia aut Gallo-Britannia paratur maximi faciunt, eo rarius utimur, cum ex montibus Alſatiæ ſuperioris & ſylvæ Martiæ larga quantitas butyri nobis advehatur, quod coctione, ut aſſervari poſſit, noſtrates diſponere ſolent.

Butyrum, Scytharum præparatum, monente HIPPOCRATE, & Barbarorum cibus ſecundum PLINIUM, hodie creberrimo in uſu ſolet eſſe, oleorum unguinoſorum & virtute & nocendi facultate pollet, large nutrit, ſed primas vias quoque relaxat, & acrimoniam oleoſam gignendo, non raro graviſſima excitat ſymptomata. Medicato effectu in morbis a rigiditate fibrarum, aut cum hæ præter naturam irritantur, conducit. Butyrum calore diſſolutum & ſaccharo mixtum feminas Luſitaniæ ad menſes dolorificos haurire, ZACUTUS refert; illi qui per vitæ rationem vaporibus acribus ſeſe exponere coguntur, non male Butyrum jentaculi loco aſſumunt; Externe relaxandi & demulcendi ſcopo in uſum trahitur, clyſmatibus quoque, emolliendæ alvi ergo, adjicitur.

Butyrum coctum, *beurre fondu*, *Ancken*; coctione aliquam mutationem paſſum eſt, hinc & odore & ſapore a butyro integro recedit, eo maxime culinæ opus habent ad paranda ea frixorum genera, quæ ſicca fragilitate debent gaudere, Medici eodem vix interne, crebro autem externe utuntur, abſtergendi maxime ſcopo. * *Unguentum Potabile Rubrum* Auguſt. parum mutatum Wurtembergenſes & Argentoratenſes recipiunt, cur medicamento, quod reſolvendi ſcopo commendant, adſtringentia addantur, non video. *Unguentum Potabile Viride* SCHROEDERI. Wurtembergenſes aliqualiter a SCHROEDERO recedunt, abſur-

diſſima compoſitio, evidentur roborans, a noſtratibus crebro ventriculo infantum, qui cardiogmo laborant, ſolet inungi.

Caſeus formatur a lactis partibus tenacioribus, illæ pro varia forma qua ſecedunt, varie denominantur. Serum & caſeus, dum cremore in butyrum acto, remanent, *Lactis ebutyrati* Barb. *Babeure*, *Buttermilch* nomine veniunt, ſi lac effuſo acido cogitur, ὀξύγαλα, σχιστὸς, *Lac ſchiſium*, *Recocta* Barb. *Lait caillé*, *Zieger* appellari ſolet, inde ſi ſerum effuſum & ponderibus quoque impoſitis expreſſum eſt, *Caſeus* ſurgit, variat is non modo pro vario lactis genere unde fuit paratus, ſed etiam eo, quod quidam ex integro lacte paretur, butyraceis hinc partibus ſcatet, pinguis, alius ex lacte ſurgat, unde prius cremor fuit ablatus, hinc ſiccior. Vaccinum ovillo minus, reliquis magis tenacem eſſe in Diſſertatione citata oſtendi.

Quidam caſei ex regionibus ubi parantur famam aſſecuti ſunt. *Parmeſan* præparatur ad Parmam, nec non in Laudenſi Ducatus Milanenſis tractu, flavus, recens, non pinguis eligitur; ex Helveticis *Gruyerenſes* ab oppido pagi Freiburgenſis denominati, annoſi, pingues & *Glaromenſes* multum acres, ſicciſſimi & Trifolio Meliloto cœruleo L. viridi colore, nec non ſapore & odore aromatico imbuti laudantur; inter Belgicos, illi qui cruſtam rubram habent, reliquis præferuntur, ad eos *Caſtrienſes* Anglorum proxime accedunt, inter Gallicos *Caſſenaticum Delphinatus* & *Brienſem* ad Campaniæ Meldas paratum valde laudant; *Roquefortenſis* ex lacte ovillo conficitur.

Ab acidis & alcalibus quoad maximam partem diſſolvitur, ultra $\frac{1}{2}$ ſpiritus alcalini, $\frac{1}{16}$ ſalis urinoſi, $\frac{1}{4}$ fere olei, $\frac{1}{5}$ circiter aquæ fundit. NEUMANN.

Cum caſeus ex partibus lactis jam in naturam animalem verſis ſurgat, hinc eundem multum nutrire

eſt evidens, ut jam HIPPOCRATES monuit, qui autem etiam eundem difficilis digeſtionis eſſe, ſagax perſpexit & non pauca quæ inde ſurgere poſſunt mala adduxit, id quod ex inſigni, qua gaudet tenacitate, facile patet, hinc quoque videmus ejus abuſum primas vias onerare, chylum ſpiſſum & acrem ſanguini infundere, varium acrimoniæ genus gignere, calculos renum inde cauſari GALENUS monet, cum recocta & lac ebutyratum caſeum ſaponaceo ſero dilutum vehant, hinc ſecurior eſt eorum uſus, id quod & GALENUS monet.

Caſeus extus applicatus reſolvit & glutinat, in arthritide & vulneribus egregios ejus effectus vidit GALENUS.

* CANIS, κύων, *Chien*, *Hund.* Animal quadrupes quod in utraque maxilla ſex dentes inciſores habet, digitos unguiculatos quinque in pedibus anterioribus, quatuor in poſterioribus. *Familiaris* L. cauda ſiniſtrorſum recurva diſtinguitur. Animal carnivorum, innumeris varietatibus ludit, hinc difficillime ejus characterem naturalem determinare licet, nono aut decimo ætatis menſe puber evadit, tempus libidinis per decem circiter dies durat, & bis de anno obtinet, graviditas per duos menſes obtinet, plures catuli uno partu excluduntur, vitam canes ad vinginti uſque annos protrahere ſolent.

Stercus caninum $\frac{1}{80}$ extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{12}$ aquoſi ſalini, $\frac{1}{6}$ fere phlegmatis, $\frac{1}{11}$ ſpiritus $\frac{1}{64}$ olei empyreumatici NEUMANN dedit.

Carne canina in Inſulis Canarienſibus, India, China, Africa & Canada veſci ſolent, illam facile digeri & parum nutrire HIPPOCRATES præcipit, qui ejus eſum ægris inflammationibus, alvo adſtricta aut viſceribus abdominalibus obſtructis laborantibus commendat. ROBERTI FLUDD animadverſionem de podagra lambitu canum curata Illuſtr. LINNÆUS confirmat, obſervationes

de epilepſia & aliis morbis in canes tranſplantatis mitto.

* *Stercus*, quod Barbari *Album græcum* dixerunt, eligitur ſiccum, & quod ab immixtis oſſium recrementis album eſt, illud GALENUS aliquem ſuorum Præceptorum ad anginam, dyſenteriam, ulcera inveterata adhibuiſſe, ſe quoque cum optimo ſucceſſu eodem uſum eſſe, teſtatur. In Suecia tanquam polychreſtum remedium ad mammas induratas adhiberi refert VIGELIUS. Stercus, oleo acri & alcali conſtans, vires reſolventes editurum facile largior, ſed non video cur caninum aliis ſit præferendum, & in tanta remediorum reſolventium quantitate quam habemus, ſordidum medicamentum ſit in uſum trahendum. * AXUNGIA nihil proprii videtur habere. * *Hepar Canis rabidi* virtutes antilyſſas nondum probavit. * *Oleum Catellorum* Pariſ. ad morbos nervorum laudatur.

CAPRA, αἴξ, *Chevre*, *Geis*. Cornubus rectis a bove differt: *Hircus* cornua apice recto inſtructa, ſemel modo arcuata, extus rotundata, intus cultrata, pilos rectos, aures minores habet.

Mares τράγοι, *Hirci*, *Tragi*, *Boucs*, *Bœck*, anniculi jam puberes ſunt, ſexennes jam effœti; capræ, quæ non raro cornubus carent & pauciores quam hirci dentes habent, ſeptimo ætatis menſe puberes, per quinque menſes utero gerunt & tunc deponunt ἐρίφους, *Hædos*, *Chevraux*, *Zickelchen*, *Geisbœckgen*, *Geislein*; per quinque a partu menſes copioſiſſimum lac fundunt, ſeptimo ætatis anno effœtæ, hœdi ſexto a partu menſe caſtrantur, & tunc *Capri* ſolent dici.

Gens caprina in ſeptentrione procerior eſſe ſolet, vix ultra duodecimum annum vitam extendit.

Cum & hircorum & caprarum caro durior ſit, hinc nonniſi hœdorum in cibum recipitur, quæ de ejus

minus ſalubri eſu adducunt HIPPOCRATES & GALENUS hircinam & caprinam non hœdorum ſpectant, quippe quam & digeſtu facilem eſſe, & bonum alimentum largiri quotidiana experientia docet.

Lac caprinum aſinino & equino copioſorem pinguedinem vehere, & minus caſei, qui vaccino tenerior eſt, ejus ſerum poſt ovillum minus oleoſarum partium habere, evici in *Diſſertat. citat.* Cum capræ plantis adſtringentibus veſcantur; hinc earum lac, cum roborare volumus, reliquis præferre ſolemus, eodem ad malum hyſtericum cum ſucceſſu uſus eſt GALLO.

* *Sanguis Hirci inſpiſſatus* unde ventriculus, præter quaſdam partes empyreumaticas, nihil extrahere valet, jure exolevit inter Medicos rationales. * *Sevum Hirci* præ bovino nihil proprii habet, niſi quod mollius ſit, & ad colorem cœruleſcentem vergat.

OVIS, πρόβατον, ὄϊς, *Brebis*, *Schaaf.* Cornubus retrorſum verſis a pecoribus cicuribus reliquis differt. *Aries* L. caudam rotundam, brevem & corpus lanigerum habet.

Mas κριὸς, *Aries*, *Belier*, *Widder* ſeſquiennis puber, octennis effœtus, ad decimum quartum annum vitam extendit, ſexto ætatis menſe caſtratur & tunc ἔθρις, *Vervex*, *Mouton*, *Hammel* dicitur. Ovis annicula puber eſt, duo loco cornuum tubera in fronte fert, per quinque menſes utero gerit, per octo menſes a partu lac fundit, octavo ætatis anno effœta; ejus catuli ἄρνες, *Agni*, *Agneaux*, *Lämmer.*

Oves, in locis ſiccis vitam degentes, multo meliorem carnem largiuntur, quam illi, qui humida inhabitant, antequam macello committuntur, cerealibus & leguminibus nutriri ſolent.

Caro arietis tenax eſt, & in modum hircinæ ſaporis nauſeoſi, ovilla inſipida, viſcida, vervecina

ſucculenta, digeſtu facilis, ultra $\frac{1}{11}$ gelatinæ largitur, GEOFFROI; præ reliquis tranſpirationem auget obſervante SANCTORIO; agnina caro, notante etiam HIPPOCRATE, faciliime digeritur, $\frac{1}{32}$ gelatinæ teneræ & mucoſæ fundit.

Lac ovillum præ reliquis copioſius & tenerius butyrum, largiorem & tenaciorem caſeum vehere in *Diſſertat. citat.* monui; patet hinc quod cæteris magis nutriat quidem, ſed difficilius digeratur.

Pedes vervecini glutinoſi ſunt, in morbis ubi acre inteſtina tenet, aqua cum eis cocta ano injicitur.

Lana Succida eſt talis, quæ pinguedine farta eſt, ea inde aquæ ope extracta οἴσυπος dicitur & non videtur aliquid proprii præ reliquo adipe habere, monente jam GALENO; lana ſuccida e collo & abdomine pendens ὑσώπερα Græcis dicitur, calore partes quibus applicatur fovet & hinc relaxat, mammis induratis, membris luxatis, collo, cum fauces affectæ ſunt, imponitur, creberrime, ex præcepto HIPPOCRATIS, tanquam vehiculum, quo medicamenta emollientia partibus affectis imponuntur, adhiberi ſolet.

PORCUS, *Sus*, ὗς, χοῖρος, *Cochon*, *Schwein*. Eſt quadrupes dentibus inciſivis in utraque maxilla & pedibus biſulcis inſtructum.

Sus Scrofa L. cauda piloſa, auriculis oblongis, abdomine non ad terram uſque propendente diſtinguitur, ubique in antiquo orbe occurrit, Hiſpani eam demum Americæ intulerunt, in regionibus meridionalibus nigra & procerior eſt.

Mas *Verres*, *Verrat*, *Eber*, nono menſe puber evadit, dentes caninos extra os prominulos habet, triennis effœtus eſt, ſexto ætatis menſe caſtratur & tunc *Majalis*, *Barg* ſolet dici. *Scrofa*, *Truie*, *Mohr* bis de anno porcellos, *Fercklein*, *Heizlein* deponit & illos plures qualibet vice, porcelli qui ubera ducunt, *Cochons de Lait*, *Spanferchlein* duos ſeu tres menſes

nati in cibum recipiuntur, ſcrofa vulgo poſtquam quarta vice peperit evadit effœta.

Gens ſuilla ſimplici ventriculo gaudet, & inteſtina habet illis, quæ in ruminantibus obtinent, multo minora, ad vigeſimum uſque ætatis annum ſolet pervenire. Vegetabili æque ac animali victu veſcitur, optime impinguatur glandibus Quercus & Fagi, ſedhæ lardum minus ſolidum gignit.

Lardum, *Lard*, *Speck*. Eſt pinguedo dura in panniculo adipoſo ſubcutaneo hærens; *Axungia*, *Saindoux*, dicitur mollior pinguedo ex inteſtinis, meſenterio &c. collecta.

Caro ſuilla digeſtu difficilis eſt, & chylum viſcidum largitur, hinc nonniſi hominibus robuſtis & qui vitam exercitatam vivunt concedenda, eam hac ratione in uſum tractam copioſe nutrire HIPPOCRATES tradit, multum inde tranſpirationem imminui obſervavit SANCTORIUS. Porcellos digeſtu difficiliores eſſe, & alvum laxare jam HIPPOCRATES præcepit & experientia confirmat.

Farcimina quæ ex hac gente maxime parantur ex eis quæ de viſceribus & partibus animalium fumo induratis, ſub Bovis hiſtoria dicta fuerunt, dijudicanda ſunt, aromatibus quæ ipſis adjici ſolent & linguæ & ventriculo magis accomodantur.

* *Stercus* quod CUMMIUS contra febres intermittentes commendat, Ill. LINNÆUS autem ad drachmæ pondus intus datum dyſentericis, extus ad hæmorrhagiam narium laudat, in tanta quam habemus, meliorum & minus nauſeoſorum remediorum caterva negligitur.

* *Vulvas* Romanis olim multum uſitatas MOELLEBROECK & LEDEL in incontinentia urinæ auxilium afferre tradunt, ſed quis talibus fidem adhibebit?

β. FERA.

Quadrupeda fera cum ſub cœlo libero vivant, & illa maxime, quæ ſicciora & montana loca inhabitant, exercitatam magis quam cicura vitam agant, hinc præ his melius alimentum præbere videntur, cum autem eorum caro, ob eam vitæ rationem, magis firma ſit, hinc validiores vires digerentes exigunt, nec conducunt debilibus; ut caro tenerior & ſapidior evadat, animal demum aliquot a morte diebus ſolent in cibum recipere, ubi autem probe cavendum, ne putredo juſto majores progreſſus fecerit, & ab ejus uſu acrimonia putrida ſurgat; fera animalia præ cicuris ſicciora, crudiora, digeſtu faciliora eſſe & minus nutrire tradit HIPPOCRATES.

APER, χοῖρος ἄγριος, κάπρος, *Sanglier*, *Wildſchwein* auriculis brevioribus & ſubrotundis, dentibus caninis longioribus, cauda brevi & magis recta a Porco domeſtico differt; tardius quam verres puber fit, Decembri & Januario menſibus æſtu venereo agitatur, capto, ſi per paucas modo horas teſticuli relinquuntur, omnis caro nauſeoſo inde afficitur odore, femina *Laye* catellos *Marcaſins*, *Friſchling* Majo vel Junio excludit, horum cutis per ſex aut ſeptem a partu menſes ſtriis variegata eſſe ſolet.

Cum aper corpus ſuum magis quam porcus domeſticus exerceat, alimento etiam minus ſordido, quam Sus ſcrofa utatur, hinc ejus caro ſuilla & ſapidior eſt, & digeſtu facilior.

Dentes canini *Defenſes*, *Fangzæhne* ut plurimum ex maxilla inferiori deſumuntur, toti cavi ſunt, albi, in annoſiore animali flavicant, in arcus formam flexi ſunt, tribus faciebus longitudinalibus inſtructi, ad pleuritidem laudantur, ſed quis a ſubſtantia abſorbente aliquid boni ad morbum inflammatorium expectabit?

Capreolus, δορκὰς, *Chevreuil*, *Reh*. Pedes bisulcos, cornua ramosa, in maxilla inferiore octo, in superiore nullos dentes habet. *Cervus Capreolus* L. cornubus teretibus, erectis, nudis distinguitur.

Sub finem Octobris venere agitatur, femella *Chevrette*, *Ziege*, circa finem Aprilis per viginti & duas septimanas utero gerit, circa finem Aprilis duos ut plurimum catulos edit δορκάδια, *Faons*, *Rehkitzlein*, qui duodecimo jam a partu die matrem sequi possunt. Capreoli non gregatim vivunt, singulæ familiæ ex parentibus & catulis anniculis compositæ singulatim vivunt; eorum vita vix ultra decimum & quintum annum extenditur.

In variis Galliæ provinciis nulli, nulli in Anglia, pauci in Italia & Succia, in America copiósi. Colles amant & sylvarum regiones steriliores, agris cerealibus vicinas, in sylvas densiores se nunquam immittunt.

Mares anniculi typhos exiguos, *Dagues*, *Spiese* edunt, eos ad finem autumni deponunt & per hyemem restituunt, Martio mense cutim, qua nova cornua teguntur, abradunt; singulis annis usque ad quartum, ramorum, in quos cornua dividuntur, *Andouillers*, *Ende*, numerus augetur. Caro capreolorum biennio majorum, quos *vieux Brocards* solent appellare durior & minus sapida est, catellorum mucosa, anniculorum optima, exquisitissima ad lumbos *Filet*, *Ziemer* hæret, hanc sequitur illa pedum posticorum *Schlegel*, *Cuissot*.

* Catus, αἴλουρος, *Chat*, *Katze*. Differt a cane unguibus hamatis & retractilibus, nec non lingua aculeis instructa. *Felis Catus* L, caudam elongatam, annulis distinctam & pilos ex fusco, nigro, flavicante & albido variegatos habet. Sylvestris per omnem Europam occurrit.

A plebe interdum comeditur, ejus carnem ad leporinam accedere, testatur Gesner.

Aliquoties de anno libidine agitatur, femella per duos circiter menses utero gerit, primo jam ætatis anno puber evadit, raro vitam ultra decem annos extendit, animal carnivorum.

* *Axungia* præter vires cum reliquis communes aliquam acrimoniam ob catorum victum animalem & vitam valde agitatam videtur possidere, & hinc evidentiores effectus resolventes edere.

Cervus, ἔλαφος, *Cerf*, *Hirsch.* Dentes in inferiore maxilla octo & cornua ramosa habet, *Nobilis* L. cornubus teretibus nudis, solidis, ad latera incurvis & collo non jubato distinguitur.

Septembri mense libidine agitatur & per omne hoc tempus, quod raro ultra quatuor septimanas extenditur, multum furit & validissimum odorem spirat. *Cerva Biche*, *Hündin*, *Hirschkuh* per octo menses utero gerit, & Junio mense unum *Hinnulum*, *Faon*, *Hirschkalb* excludit, cujus corpus striis & maculis variegatur, accipit is sexto ætatis mense, si mas fuerit, tubera in fronte, quæ si in cornua simplicia excreverunt, animal παλταλία, *Subulo*, *Daguet*, *Spieshirsch* dicitur, a tertio ad quintum vitæ annum *Furcarius* Barbar. *jeune Cerf*, *Gabelhirsch* appellatur, septennem Galli *Cerf de dix Cors*, annosiorem *vieux Cerf* denominant. Ad octavum usque ætatis annum crescit, quadragesimum raro excedit, singulis annis mense Aprili cornua deponit, Augusto cuticulam, qua nova teguntur, ad arborum truncos abradit, castratus nova cornua non protrudit, ramorum, in quos cornua finduntur, numerus nihil constantis habet, sed pendet a quantitate & qualitate alimenti, idem cervus uno anno plures & altero anno pauciores habet, apud nostrates raro ultra duo & viginti occurrunt.

Gens cervina hyeme gregatim pascitur, vere juniores modo se in greges colligunt, cervi colles,

valles, planitiem inhabitantes majores ſunt, & capita magis rufa habent. Veſcuntur vegetabilibus.

Dum HIPPOCRATES & GALENUS carnem cervinam difficilem & mali ſucci eſſe pronuntiant, de cervis annoſioribus aut hyeme captis verba faciunt, quæ a cerva vel ſubulone deſumitur ſatis tenera, ſapida & nutritia ſolet eſſet; maxime ſi a talibus animalibus recipitur, quæ loca altiora inhabitant. *Typhi* Barbar. *Crues*, *Kolben* cornua tenella, a prolongatione integumentorum perioſtei & vaſorum, quæ apophyſes frontales cingunt, efformata, alimentum quidem guſtui gratum ſed viſcidum, hinc digeſtu difficile, & unde minus bonus ſanguis ſurgit, largiuntur.

Cornua una cum baſi quæ ea nectit *Merein*, *Geweih* nomine veniunt, cornu corpus *Perche*, *Stange*, rami *Andouillers*, *Ende*, baſis eorum tumida *Meule*, *Roſe* dicitur. Cornuum omnis ſuperficies tuberculis *Perlen* obſidetur, majoribus ad baſin *Pierrures*, minoribus per reliquum corpus *Perlures*.

Cornua ultra $\frac{1}{6}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{29}$ fere olei empyreumatici, ultra $\frac{1}{12}$ ſalis volatilis fundunt. *Inſt. Chem.* NEUMANN inde ultra $\frac{1}{11}$ ſpiritus urinoſi, ultra $\frac{1}{28}$ olei, $\frac{1}{15}$ fere ſalis obtinuit. Gelatinæ $\frac{1}{4}$ fere. *Inſt. Chem.* NEUMANN, CARTHEUSER.

Raſura Cornu Cervi eſt cornu radula comminutum, minus bene ex officinis ſamiariorum, cultrariorum &c. recipitur, quippe tale non raro ramentis æris inquinatum eſſe ſolet, nec placet cornu cervi torno comminutum, quippe quod caret interna cornuum ſubſtantia, præ exteriore largiorem gelatinæ rationem vehente. Coquitur ex aqua & illi vires relaxantes & demulcentes impertit, ejus drachma circiter ad libram aquæ hoc ſcopo recipitur.

Gelatina SCHROED. demulcendi & nutriendi ſcopo adhibetur, ejus uncia dimidia duodecuplo juris diluta pro doſi datur, ad morbos pectoris & febres

lentas maxime adhibetur. * *Gelatina ſicca* Noſtrat. ad pulveres demulcentes, ubi acrimonia primis in viis obtinet, adhibetur: * *Gelatina Cornu Cervi Citrata* Wurtemb. egregium medicamentum ad febres lentas. *Cornu Cervi uſtum* a GALENO adſtringendi ſcopo commendatur, præter abſorbentes, nullas alias vires exſerit, peſſime ad decocta præſcribitur. *Cornu Cervi philoſophice præparatum* SCHROED. per ipſum quo præparari ſolet, laborem iners redditur, bezoardicæ quæ ipſi adſcribuntur vires debentur ſomniis ſuperiorum ſeculorum de vi cervi alexipharmaca. * *Cornu Cervi auratum* FINCK antecedenti viribus par eſt. * *Decoctum Album* SYDENHAM non placet. *Aqua Cornu Cervi Citrata* Noſtrat. inconcinna compoſitio, quæ ſi quas virtutes habet, illas corticibus citri maxime debet, mixturis mediis, gratiæ ergo ſolet adjici. * *Pulvis Cervinus* CAMERAR. Inconcinna compoſitio, quæ præter abſorbentes, nullas alias vires habet. *Spiritus*, *Oleum*, *Sal*, vid. *Inſtitut. Chem.* * *Spiritus Cornu Cervi externus* Wurtemb. eſt ſpiritus vini oleo empyreumatico fœtus. * *Aqua deſtillata e typhis Cervi* SCHROED. iners omnino, * *Aqua e typhis Cervi compoſita* Wurtemb. eſt aqua vinoſa analeptica, parum efficax. *Liquor Cornu Cervi Succinatus* vid. *Succinum.*

Medulla Cervi etiam HIPPOCRATI laudata, vix aliquid proprii præ bovina videtur habere.

* Os de Corde Cervi planum, figura irregulari inſtructum, eſt portio cordis ad ortum utriuſque orificii arterioſi, per frictionem, indurata, de ſubſtantia oſſea, jam a PLINIO ad uſus medicatos laudata, quis aliquid efficacis expectabit?

* *Aqua e Corde Cervi* MYNSSICHT correcta a Wurtembergenſibus recipitur, vires, ſi quas habet, eas vino & aromatibus debet.

Oleum Animale DIPPELII. vid. *Inſtitut. Chemiæ.*

CUNI-

Cuniculus, δασύπους, *Lapin*, *Kunigle*, *Kaninichen*; ad lepores pertinet qui pedibus digitatis, unguiculatis, duobus in utraque maxilla inciſoribus, caninis nullis, cauda minima gaudent: *Lepus Cuniculus* L. pupillas rubras habet. Frigus regionum ſeptentrionalium non fert; cuniculos ſylveſtres ſemper gryſeos eſſe, domeſticos nullas foveas fodere, quibus ſe cum catulis abſcondant, Perilluſtris Buffon annotat; ſexto ætatis menſe puberes fiunt, marem vel ſexies in una hora congredi cum femellis ferunt; femella per unum menſem utero gerit, & quolibet partu ſex ad octo catulos, *Lapraux*, edit, quibus per ſeſqui menſem mammas præbet, duplicem uterum habet, minus frequenter tamen quam lepus ſuperfœtationem experitur, ad nonum uſque ætatis annum cuniculi perveniunt, caro albicat, præ leporina magis ſucculenta, alimentum dat laudabile.

* *Axungia* a Leporina parum differt.

Lepus, λάγως, *Lievre*, *Haas*, *Lepus timidus* L. auriculis apice nigris diſtinguitur; in Europa copioſiſſime, parcius in Aſia, parciſſime in America occurrit. Primo jam ætatis anno puber eſt; femella *Haaſe* per unum menſem utero gerit, uno partu tres ad quatuor catulos, *Levrauts*, excludit, & mox a partu marem denuo admittit; ob uterum duplicem, quo gaudet, facile ſuperfœtationem experitur, per viginti dies catulos lactat. Lepores qui loca paludoſa inhabitant, *Ladres*, carnem habent nauſeoſam; nec exquiſiti ſaporis ſunt, qui in planitie & vallibus degunt; monticolæ & majores & magis bruni ſunt, & carnem habent magis acceptam, in locis ſeptentrionalibus per hyemem albi ſunt, ſed tales quoque interdum in Gallia fuerunt obſervati.

Tali eorum $\frac{1}{16}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{4}$ aquoſi ſalini, $\frac{1}{5}$ fere ſpiritus, $\frac{1}{12}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{8}$ ſalis volatilis exhibuerunt. Neumann.

Carnem leporinam digeſtu facilem eſſe, & corpus bene nutrire HIPPOCRATES & GALENUS tradunt; vires pilis jam ab HIPPOCRATE, veſicæ & talis, ſuperioribus ſeculis adſcriptas, experientia non confirmavit.

* *Axungia* flava eſt, reſolvendi & abſceſſus maturandi ergo laudatur.

* LUTRA, ἐνυδρὶς, *Loutre*, *Otter*. Dentibus in utraque maxilla ſex & digitis membrana inter ſe junctis gaudet, *Muſtela Lutra* L. digitis palmatis, glabris, æqualibus agnoſcitur. Vivit piſcibus & avibus aquaticis, piſcinis pernicioſiſſimum animal; caro ejus dura eſt, tenax, nauſeoſo piſcium putridorum odore perfuſa, difficilis digeſtionis, mali nutrimenti.

* TAXUS Barb. *Meles*, *Blaireau*, *Dachs*. Eſt animal quadrupes, quod dentes inciſivos in utraque maxilla ſex, digitos in ſingulis pedibus quinque, & pollicem reliquis digitis proximum habet. *Urſus Meles* L. Corpus ſupra ſordide cinereum, inferne nigrum, caput tæniis albis & nigris variegatum oſtendit. Animal carnivorum maximam vitæ partem dormiendo tranſigit.

In Europæ ſpiſſioribus ſylvis occurrit.

* *Axungia*, pinguedini cati ſylveſtris ſimilis, cum meles vitam parum agitatam agat, minus reſolvens eſſe videtur.

* URSUS, ἄρκτος, *Ours*, *Bæhr*. Non male ab Ill. LINNÆO ad idem cum melibus genus reducitur & cauda abrupta diſtinguitur.

Occurrit in Alpibus, Germania & regionibus magis ſeptentrionalibus.

Animal carnivorum, autumno libidine corripitur, per centum & duodecim dies utero gerit, raro ultra quintum & vigeſimum annum vitam extendit.

Pedes urſi gratum edulii genus conſtituere, Perilluſtris BUFFON monet.

* *Axungia* alba eſt, porcina mollior, ego nullum proprium in eadem odorem poſſum detegere, ad alopoeciam laudari GALENUS refert, hinc eam vel hodie adhuc, vulgus pro accelerando incremento pilorum adhibet.

* VULPES, ἀλώπηξ, *Renard*, *Fuchs*. *Canis Vulpes* L. cauda recta diſtinguitur, animal carnivorum proprium fœtorem emittens, hyeme libidine agitatur, ad quatuordecim annos vitam extendit.

Interdum in cibum recipitur, & tempore vindemiarum pro exquiſita habetur, ut poſt GALENUM Perilluſtris de BUFFON monet.

* *Pulmones* cum arteria aſpera exſiccati aſſervantur, probe cavendum ne vermibus exedantur, nauſeoſum ſaporem habent, & præeunte GALENO, ab omni tempore aſthmaticis fuerunt commendati, per ſe vix hodie præſcribuntur, ſed crebriori in uſu eſt *Loch de Pulmone Vulpis* quod MESUE a GALENO deducit, reſolvens omnino medicamentum, ad morbos pectoris non inutile, ex quo optime Pulmones Vulpis exularent.

Oleum Vulpis ſimplex GALENUS, quod in principio arthritidis profuerit, ſe crebro expertum eſſe, teſtatur; Wurtembergenſes & Pariſini, præeunte MESUE, varia vegetabilia aromatica ipſi adjiciendo illud magis reſolvens reddunt, Wurtembergenſes majorem præ Pariſinis aromaticorum rationem recipiunt.

II. AVES.

Aves facile digeri, ſed parum nutrire HIPPOCRATES præcipit, circa eas æque ac circa quadrupeda experientia docuit, annoſiores carnem tenaciorem habere, quæ autem etiam validius nutrit, inter eas granis vel baccis veſcentes, eis quæ inſectis vivunt, & hæ ichtyophagis præferuntur, cadavera ſectantes a menſis no-

ſtris jubemus exulare; minus bonum præ reliquis alimentum, eas quæ ad aquas vivunt præbere, jam HIPPOCRATES monuit; verno tempore, avium in univerſum eſus minus laudatur, quippe quo plurima earum genera rem veneream exercent, migratoriæ autem, poſt longiora itinera, ad nos veniunt. Illæ etiam quas in cortibus alimus, cum largiore alimento nutriantur, illis quæ vaga Cerere vivunt, præſtant. Aves annoſæ ſive ad jura recipiuntur, ſive in ollis lutatis per plures horas vapore aquæ maceratæ, elixantur; aves exiguæ frixantur, reliquæ omnes ſolent aſſari.

α. GRANIS CEREALIBUS AUT BACCIS VESCENTES.

ALAUDA, κόρυδος, *Alouette*, *Lerche*. Gaudet digitis quatuor, quorum unus poſticus eſt, & cujus unguis ipſum digitum magnitudine ſuperat, roſtro ſubulato & naribus detectis. *Vulgaris* L. *Feldlerche* dorſo nigricante, griſeo, rufeſcente & albido vario, abdomine ex rufo albo, tænia ſupra oculos albo-rufeſcente diſtinguitur.

Inhabitat prata & agros cereales, inter ſolſticium vernale & hybernum ter ova, & ſingulis vicibus quatuor, deponit; primo vere & autumno gregatim ſolet volare, & tunc in cibum recipi, verſus Calendas Novembris noſtras terras relinquit, ad decimum annum uſque vitam extendit.

Caro facile digeritur & bonum alimentum largitur.

ANSER, χὴν, *Oye*, *Gans*. Roſtro craſſitie, latitudinem æquante ab anate differt. *Domeſticus* BR. *Anas Anſer domeſticus* L. corpore inferiore ſemper albo, ſuperiore cinereo, albo, fuſco ludente gaudet, roſtrum & pedes in adultis rubent.

Herbis & granis veſcitur, anſeres, qui ad loca

paludosa degunt, majores & obesiores sunt illis qui in siccis vivunt; a Martio ad Julium usque ova excludunt, mensem integrum in cubando transigunt, vere & autumno deplumantur.

Anseris carnem digestu difficiliorem esse HIPPOCRATES & GALENUS annotarunt; hepar hodie multum a delicatioribus expetitur, ut illud voluminosum & pingue multum evadat, variis artificiis solent obtinere; esu omnino suavissimum, ventriculo minus amicum est, multum nutrit.

* *Axungia* vix aliquid proprii habere videtur.

* *Sylvestris*. BR. *Anas Anser ferus* L. *Oye Sauvage*, *Schneegans*, dorsum cinereo fuscum, pectus album, rostrum nigrum in medio croceum habet & pedes luteos aurantios.

Tenacioris carnis avis hyeme in artocreata recipitur.

* CARDUELIS, χρυσομίτρης, *Chardonneret*, *Distelfinck*. Digitos quatuor habet, quorum unus est posticus, pedes ad calcaneum plumosos, rostrum conoideum in verticem gracilem, acutum, elongatum abiens. *Carduelis* BRISSON. *Fringilla Carduelis* L. tænia nigra utrinque, a rostro ad oculum, protensa, dorso ex fusco rufescente; pectore albo, rostro albo & pedibus fuscis distinguitur: *Ligurinus* BRISSON. *Fringilla spinus* L. ἀκανθίς, *Zisel*, *Zeisig*, dorsum ex viridi olivaceo flavescens, pectus citrinum, rostrum candidum, pedes nigros habet.

Bonum chylum largiri & facilis digestionis esse dicitur.

COLUMBA, περιστερά, *Pigeon*, *Taube*; digitos quatuor habet, quorum unus posticus, pedes ad calcaneum usque plumosos, rostrum conoideum, mandibulæ superioris apicem crassum & incurvum: *Domestica* L. parte dorsi inferiore alba, pedibus rubris, rostro fusco, materia farinacea tecto solet distingui.

plurimæ ejus varietates proſtant, aliquoties de anno bina ova ponit, per viginti dies incubat, tres ſeptimanas educationi pullorum impendit, quinto ætatis menſe puber, ſexennis effœta, ad vigeſimum ætatis annum pervenire dicitur; caro juniorum, *pigeonnaux* quæ nondum volare poſſunt, digeſtu facilis eſt, & bonum chylum largitur; adultiores elixatione ventriculo accomodantur, & bonum alimentum ſiſtunt: Qui columbam dilaceratam capiti aut pectori phreneticorum, apoplecticorum, pleuriticorum &c. imponunt, præter vires a calore expectandas dum nihil ſibi promittere poſſunt, caveant ne præter horrorem, quem cruento ſpectaculo ægroto incutiunt, putridas animalis partes, maſſæ humorum in putredinem abeuntium ingerant. Columbæ ſpecies ſylveſtres apud nos non in cibum recipiuntur.

COTURNIX, ὄρτυξ, *Caille*, *Wachtel.* PERDIX. BRISSON. digitis tribus anticis, uno poſtico, roſtro conico incurvo, capite paleis deſtituto, pedibus nudis gaudet: *Coturnix*, *Tetrao Coturnix* L. tres in capite tænias, dorſum nigrum, rufo & pauco gryſeo variegatum, pectus rufum, nigricantibus maculis varium, roſtrum cinereum, pedes carneos habet; ad Septembrim uſque ova ponit, ſingulis vicibus ad quatuordecim uſque, Octobri menſe nos relinquit, Majo reditura.

Ob pinguedinem, qua abundant, digeſtu paulo difficiliores ſunt, ſed copioſum & bonum alimentum largiuntur, frequentiſſime cum inter nos edantur, nec unquam evidentem noxam inde ſurrexiſſe fuerit obſervatum, hinc morbi qui a GALENO, RIEDLIN, NEBEL inde orti recenſentur, aliis omnino cauſis, quam optimis avibus ſunt adſcribendi.

* *Axungia* Wurtemb. officinalis eſt.

GALLINA CORYLORUM Barb. *Attagen*, ἀτταγᾶς, *Gelinotte*, *Haſelhuhn.* LAGOPUS BRISSON. Cruribus ad calcaneum uſque plumoſis, tribus digitis anticis,

uno poſtico gaudet, roſtro conico incurvo, capite paleis deſtituto, pedibus plumoſis: *Bonaſa*, *Tetrao Bonaſa* L. dorſum cinereum, lineis minimis & punctis fuſcis, rufis, nigricantibus varium, faciem maculis albis diſtinctam, pectus album inter quod fuſcum translucet, roſtrum nigrum, pedes gryſeo-fuſcos habet, appendiculis ſquammoſis ornatos.

Ad decem ova uſque ponit, in calidiore Europa non occurrit, altiora coryleta & pineta inhabitat.

Carnem teneram & albam habet, bonum alimentum largitur.

GALLUS, αλέκτωρ, *Coq*, *Hahn*. Roſtrum conicum incurvum, tres digitos anticos, unicum poſticum habet, caput paleis ornatum, pedes ad calcaneum uſque plumoſos: *Domeſticus* BRISSON. *Phaſianus Gallus* L. paleis binis longitudinalibus, ſub gutture pendulis & criſta membranacea in fronte diſtinguitur; varietates *Caudata* L. ex Perſia, *Morio* L. ex Guinea & Senegal, *Puſilla* L. ex Bantam in Europam fuerunt allatæ; mares calcaribus diſtinguuntur & duabus rectricibus mediis longiſſimis, reflexis: femina ἀλεκτορίς, *Poule*, *Henne*, æque ac mas quarto ætatis anno effœta evadit, *Pouſſins*, *Glücklein* ex ovis per tres ſeptimanas incubatis prodeunt, ad aliquot ſeptimanas cum pervenerunt, *Poulets* dicuntur, mares tertio ætatis menſe caſtrantur & tunc *Caponum*, *Chapons*, *Capaunen* nomine veniunt. *GALLO PAVO* BRISSON. *MELEAGRIS* L. *Dindon*, *Coq d'Inde*, *Calecutiſcher Hahn*, *welſcher Hahn* palea unica ſub gutture pendente, ornamento frontis carneo gaudet. Malabar & Coromandel veram ejus patriam eſſe, aſſeveratur apud OSBECK. Inter nos coloribus ludit, harum avium greges quotannis ex Lotharingia ad nos adductos, omnes nigro colore gaudent, quem Americanis proprium eſſe, teſtatur Illuſtris LINNÆUS. Per integrum menſem ova incubant, bis de anno ad

quindecim usque ova excludunt. * *Meleagris* Brisson. *Numida* L. *Peintade*, *Perlhuhn*, paleis binis ad rictum oris pendentibus & cornu conico in fronte distinguitur. Africana avis, rarius in nostris cortibus ob horridos, quos edit, clamores educatur, ejus caro ad carnem gallo-pavonis accedit.

Galli, qui crebrius rem veneream exercuit, caro sicca, tenax, digestu difficilis est, elixatione emollitur, ejus gelatina sextam partem æquat; recipitur præcipue ad jura nutrientia. Gallinæ, quæ aliquoties ova exclusit, caro etiam tenax est, hinc nonnisi eæ quæ nulla adhuc ova ediderunt & *Poulardes* dicuntur, assari solent. Galli æque ac gallinæ juniores & digestu faciles sunt, & egregium chylum largiuntur, Hippocrati multum laudati, jus inde paratum, demulcendi & relaxandi ergo commendatur, nostrates illud puerperis exhibent, pertinacissimam alvi obstructionem ejus ope felicissime curatam vidit Ovelsun. Jus ex pullis paratum, ad attenuandos humores & relaxanda solida egregie facit, hinc in morbis inflammatoriis, acutis & ubi primæ viæ spasmo agitantur, cum successu solet exhiberi. Capo & sapore & facili digestione & nutriendi facultate præstat. Gallo-pavo Gallo domestico etiam validius nutrit.

Ventriculi membrana interior, roborandi ergo laudatur, nostrates illam infantibus pro firmando ventriculo exhibent, videtur hunc effectum ratione acidi, quod ejus vis lac cogens evincit, exserere.

Ovorum albumen quod $\frac{7}{8}$ fere phlegmatis, $\frac{1}{24}$ spiritus urinosi, $\frac{1}{49}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{36}$ salis volatilis Neumann fudit, cum sero sit analogum, hinc nutritioni omnino inservit, egregium præterea medicamentum est demulcens, hinc ad morbos pectoris multum commendatur, cum muci defectum suppleat, etiam ad vocem claram reddendam multum confert; extus relaxando, lubricando, demulcendo, contra

nerem defendendo, in inflammationibus & ambustis, nec non ubi epidermis deficit, egregiam opem fert. Calore induratum, digestu difficillimum est. *Vitelius* multo oleo unguinoso turgens, unde NEUMANN destillatione $\frac{6}{11}$ fere aquæ, $\frac{1}{9}$ spiritus urinosi, $\frac{1}{3}$ olei empyreumatici obtinuit, cum totus in aqua dissolvi possit; hinc multum saponaceus est, digestu facilis & & multum alit, viribus medicatis cum oleis unguinosis convenit, aqua agitatus & edulcoratus ad pertinacissimas tusses, sub nomine *Lait de Poule* adhibetur. *Testæ*, destillatione $\frac{5}{19}$, spiritus urinosi, paucissimum olei empyreumatici, $\frac{1}{67}$ salis volatilis fundunt secundum NEUMANN. Præter vires absorbentes nullas alias habent. Cum itaque ova habeant substantiam nutritioni aptissimam, quæ sine dispendio primarum viarum sanguinem subire potest, hinc vel ægrotis cum successu, nutritionis ergo, exhibentur, consentiente HIPPOCRATE, sed simul elucescit quod in febribus exulare debeant.

* *Aqua Caponum* quam VAL. CORD. a Florentinis recepit, phtisicis laudatur, rectissime ZWOELFFER jura, aquis destillatis præfert. * *Axungia Gallinæ: Oleum Ovorum.* vid. *Inst. Chem.* * *Loch de Ovo* Parisiensium suave medicamentum demulcens & relaxans.

OTIS non Veterum, ὠτὶς, *Outarde*, *Trappe.* Pedes tridactylos habet, crura inferiora denudata, rostrum conicum incurvum. *Tarda* L. maris os pennis gryseis barbatum est, dorsum nigricans, flavo & rufescente variegatum, pectus album, cui aliquid fulvi accedit, rostrum gryseo-fuscum, pedes cinerei.

Nonnisi rigidiore hyeme nos accedit, caro dura, vix elixatione in vasis clausis emollienda, & tunc validum nutrimentum largitur.

* PASSER, στρουθὸς, *Moineau Franc*, *Sperling*, *Spatze.* Crura ad calcaneum usque plumosa habet,

tres digitos anticos, unum poſticum, roſtrum conicum attenuatum, apice craſſo & brevi terminatum, mandibulam utramque rectam, integram, roſtri baſi capite multo minore: *Domeſticus* BRISSON. *Fringilla domeſtica* L. tænia ſpadicea per occiput ad alterum oculum ducta, dorſo ſuperne nigro & rufo, inferne gryſeo & rufo variegato, pectore cinereo-fuſco, roſtro nigricante, inferne ad baſin flavicante diſtinguitur. Ter de anno quinque ova ponit, præter grana cerealia inſecta quoque aſſumit.

Paſſeres juniores pingues ſunt, ſed raro in cibum recipiuntur, cum inde epilepſiam excitari poſſe, vulgus reputet, cui faventes etiam obſervationes quidam Medici litteris conſignarunt, figmentum falſiſſimum omnino.

PERDIX, πέρδιξ, *Perdrix*, *Feldhuhn*. *Gryſea* BRISSON. *Tetrao Perdix* L. dorſum ex cinereo, rufo & nigro tranſverſim varium, pectus ex cinereo-cœruleſcens, nigrum, tranſverſim ſtriatum, maculis rufis ornatum habet, roſtrum & pedes cinereo-cœruleſcunt. Mares calcar in pedibus gerunt.

Formicas quoque in cibum recipiunt, 16 ad 18 ova ponunt, hyeme gregatim incedunt, a Julio menſe ad hyemem uſque optimæ; in Europa temperata & ſeptentrionali obtinent.

Caro digeſtu facilis & egregii alimenti eſt; annoſæ in jura nutrientia recipiuntur.

* *Rubra* BRISSON. *Tetrao rufa* L. Dorſo gryſeo fuſco, pectore dilute cinereſcente, roſtro & pedibus rubris, qui in maribus calcar habent, agnoſcitur. In Europa calida maxime, apud nos rarius occurrit.

A quibuſdam, priorem gratia ſuperare, dicitur, id quod alii negant, decidant delicata lingua præditi.

* *Græca* BRISSON. *Bartavelle*, *Rebhuhn*; prioribus major, dorſo & pectore cinereis cum aliqua rufi mixtura, tænia nigra utrinque a naribus ſupra oculos per

collum ad pectus ducta, roſtro rubro, pedibus pallide rubris, in maribus calcaratis. Italiæ propria avis, in Alpibus Helveticis quoque occurrit, & inde ad nos mittitur; exquiſiti omnino ſaporis eſt.

PHASIANUS, φασιανὸς, *Faiſan*, *Faſan*. A Perdice cauda longa differt: *Phaſianus* BRISSON. *Phaſianus Colchicus* L. dorſo fuſco, caſtaneo-purpureo, maculis albis variegato, pectore caſtaneo, purpureo, nigricante, ſplendente agnoſcitur; femina & magnitudine & pulchris coloribus mari cedit.

Sylvarum incola, nonniſi Martio & Aprili menſibus venerem exercet, ad triginta ova ponit, & per quinque & viginti dies incubat.

Exquiſiti ſaporis avis, facile digeritur, & optimum alimentum largitur.

TURDUS. Crura ad calcaneum uſque plumoſa, tres digitos anticos, unum poſticum habet, roſtrum ſub rectum, maxillam ſuperiorem convexam, apice deflexo & utrimque emarginato habet: *Major* BRISSON. *Viſcivorus* L. *Grive*, *groſser Grammetsvogel*, dorſo gryſeo-fuſco, ventre ex albo flavicante, maculis nigris notato, roſtro gryſeo-fuſco & pedibus fuſcis diſtinguitur; veſcitur baccis & inſectis, bis de anno ad quatuor uſque ova ponit, optimus verſus hyemem.

Bonum alimentum largitur, digeſtu facilis.

* *Minor* BRISSON. *Muſicus* L. *petite Grive*, *Droſſel*, magnitudine & pectore ruſeſcente, rectricibus, nullo albo marginatis a priori differt; nidificat in ſepibus, inſectis maxime veſcitur, hinc minus quam reliqui ſalubris.

* *Iliacus* BR. & L. *Mauvis*, *Weindroſtel*, tænia utrimque a naribus ad occiput ducta, albo-flavicante, dorſo gryſeo-fuſco, pectore maculis gryſeo-fuſcis variegato, roſtro nigro, pedibus dilute gryſeis agnoſcitur. Gregatim autumno ad nos advolat, uvas maxime appetit, in ſepibus nidificat.

Pilaris Brisson & L. τριχάς, *Litourne, Tourdelle, Krammetsvogel.* Dorſum ſuperne fuſco-rufeſcens, inferne cinereum, pectus rufeſcens maculis nigris variegatum, roſtrum flavicans, pedes nigros habet; autumno nos adit, vere relinquit, baccis juniperi maxime veſcitur, quas quoque ejus caro ſapit; in Europa non nidificare dicitur.

* *Merula* Br. & L. κόσσυφος, *Merle, Amſel,* corpore toto in maribus nigro, in feminis fuſco, roſtro luteo & pedibus nigris diſtinguitur, vere ad nos venit, autumno noſtras regiones relinquit, bis de anno quinque ova ponit; qui hyeme apud nos manent, omnes mares ſunt; caro minus quam antecedentium æſtimatur.

Vrogallus Barb. *Lagopus Vrogallus major* Br. *Tetrao Vrogallus* L. *Coq de Bruyere, Auerhahn.* Dorſo tæniis tranſverſis undulatis, alterne cinereis & nigricantibus inſtructo, pectore ex fuſco-nigricante, maculis aliquot albis variegato, roſtro cinereo albo, digitis fuſcis, appendiculatis, utrinque ſquammoſis gaudet.

Copioſus in pinetis, ſeptentrionalibus præcipue, occurrit, gemmis abietis veſcitur, quas etiam ejus caro ſapit, per æſtatem baccis & inſectis vivit, tempore verno venere agitatur, femina ultra tredecim ova excludit & ea per quatuor ſeptimanas incubat. Caro ejus duriuſcula, ſicca, validum alimentum largitur.

* *Lagopus Vrogallus minor* Br. *Tetrao Tetrix* L. *Coq de Bruyere à queuë fourchue, Birckhahn.* Dorſo & pectore nigro violaceo, cauda bifurca, roſtro nigro, digitis fuſcis, utrinque appendiculatis, dignoſcitur.

Ad Europam calidam non deſcendit, montium altiorum betulaceas ſylvas inhabitat, femina duodecim ova ponit, vario genere vegetabilium & inſectis veſcitur.

β. INSECTIS VIVUNT:

* FICEDULÆ Br. *Motacillæ* L. Crura ad calcaneum uſque plumoſa, tres digitos anticos, unum poſticum, qui in arcum flexus eſt, roſtrum ſubulatum, nares nudas habent, plures ſpecies in cibum recipiuntur.

Digeſtionis facilis & boni alimenti eſſe reputantur.

* HIRUNDO, χελιδών, *Hirondelle*, *Schwalbe*. Cruribus ad calcaneum uſque plumoſis, tribus digitis anticis, uno poſtico, roſtro minimo, baſi compreſſo, apice adunco gaudet. *Minor ſeu Ruſtica* BRISSON. *Urbica* L. capite & dorſo nigro-cæruleſcentibus, collo inferiore, pectore & ventre niveis, pedibus lanugine alba obſeſſis, roſtro nigro, cauda bifurca diſtinguitur.

Martio menſe nos adit, Auguſto ulterius migrat, ſub tectis nidificat, bis de anno & qualibet vice quatuor aut quinque ova excludit.

Rarius in cibum recipitur & inde minus bonum alimentum ſubminiſtrari dicunt, a virtute antepileptica SERENO SAMMONICO laudari cœpit, quam autem æque ac illam, qua viſus aciem acuere & morbis faucium mederi, Veteribus dicebatur, experientia non confirmavit; pro his ſcopis eos in cineres combuſtos ſolebant exhibere: nidum hirundinum ad anginam adhibere, jam ante GALENUM in more fuit, & hodie adhuc a quibuſdam laudatur, ſi qui inde effectus ſequitur, is debetur reſolventi ſtercoris, quod continet, virtuti. Proprium lapidis genus quod in ventriculis & nidis hirundinum reperiri olim aſſeruerunt, *Chelidonium* dixerunt, & de eo miras vires prædicarunt, hodie eviluit, ipſi *Achates Chelidonios minerales* WALLER. ſolent ſubſtituere, inertes omnino.

* *Aqua Hirundinum cum Caſtoreo* Auguſt. Ad ſpaſmos hyſtericarum commendatur. * *Aqua Hirun-*

dinum sine Castoreo Auguſt. præ aqua Sambuci vix aliquid proprii habet.

* PARUS, αἰγίθαλος, *Mesange*, *Meise*. Digitos tres anticos, unum poſticum habet, crura ad calcaneum uſque plumoſa, roſtrum ſubulatum, nares plumis tectas: *Fringillago* BR. *Major* L. *Charbonniere*, *Brandmeise* macula utrinque candida infra ocu- los, dorſo viridi, olivaceo, pectore flaveſcente, roſtro nigro, pedibus plumbeis diſtinguitur.

Autumno in hortis & ſylvis occurrit, novem ova excludit, nucibus, muſcis, cadaveribus, veſcitur, ſaporis minus boni eſt & difficilis digeſtionis.

PLUVIALIS Barb. digitis tribus, omnibus anticis, cruribus inferne nudis, roſtro, recto brevi gaudet. *Aurea* BRISSON. *Charadrius Pluvialis* L. *Pluvier doré*, *Brachvogel*, extimo digito cum medio poſtice, ope membranæ, nexo, dorſo nigricante, flavo variegato, pectore gryſeo fuſco, cum maculis flavis, roſtro & pedibus nigricantibus agnoſcitur; in campis & ad aquas degit.

Exquiſiti ſaporis avis, digeſtu facilis, alimentum inde ſurgens facile diſſipari aſſerit LEMERY.

* RALLUS Barb. tribus digitis anticis, uno poſtico inſtructus eſt, cruribus inferne deplumatis, roſtro longo, recto, lateraliter compreſſo: *Aquaticus* BR. & L. *Rasle-d'eau*, *Rohrhühnlein* dorſo in medio nigricante, ad margines ex fuſco rufeſcente, pectore cinereo, roſtro ad originem rubro, reliquo nigro, pedibus fuſco virideſcentibus agnoſcitur.

Julio menſe ova ponit.

Exquiſiti ſaporis eſt, difficilius digeri, minus bonum alimentum præbere dicit. LEMERY.

* *Maruette* BR. *Porzana* L. *Weinkernel* dorſum medium nigrum, margine fuſco olivaceo, maculis candidis vario, pectore cinereo, olivaceo, maculis

albis diſtincto, roſtro & pedibus fuſcis olivaceis gaudet; ad aquas cum priori occurrit.

* *Ortygometra* Br. *Crex* L. *Rasle de Genet*, *Roi des Cailles*, *Wachtelkönig* dorſum nigrum gryſeo rufeſcente variegatum habet, pectus cinereum, cui aliquid rufi accedit, roſtrum antecedentibus brevius, cum pedibus gryſeum.

In pratis & ericetis occurrit, ad octodecim, per annum, ova excludit.

Prioribus & exquiſitioris ſaporis eſt, & digeſtu facilior & magis probum alimentum ſubminiſtrat.

Scolopax, σκολόπαξ, *Beccaſſe*, *Schnepfe*. Pedes tres anticos, unum poſticum ſiſtit, crura inferne denudata, roſtrum gracile, longiſſimum, rectum, apice obtuſo: *Ruſticola* L. tænia nigra utrinque ab ore ad oculum deſcendente, dorſo caſtaneo & nigro variegato, pectore gryſeo rufeſcente, nigricante, tranſverſim ſtriato, roſtro ex gryſeo ad carneum tendente, inferne nigro, pedibus gryſeo-fuſcis diſtinguitur.

Occurrit ad loca paludoſa, autumno optimus.

Exquiſiti ſaporis avis, ſed monente Lemery, digeſtu minus facilis.

Gallinago Br. & L. *Beccaſſine*, *Waſſerſchnepfe*, priore minor, dorſo nigricante & fulvo diluto, utrinque binis tæniis notato, pectore albo, roſtro fuſco in extremitate nigro, pedibus fuſco vireſcentibus gaudet.

Ad rivos & paludes degit, priore ſapidior & digeſtu facilior.

Sturnus, ψὰρ, *Etourneau*, *Staar*, tres digiti antici, unus poſticus, pedes ad calcaneum uſque plumoſi, roſtrum integerrimum, rectum, convexum, apice obtuſo, latiuſculo: *Vulgaris* Br. & L. dorſo & pectore nigris, albo maculatis, roſtro flaveſcente, pedibus luteis diſtinguitur.

Habitat ad paludes & ſtagna.

Multis in deliciis eſt, ſed antequam in cibum re-

cipiatur., multa aqua abluendus eft, ut amarities ejus carni propria inde auferatur.

* Tringa Barb. tres digitos anticos habet, unum pofticum, crura inferne nuda, roftrum gracile, longum, apice obtufo & levi. *Glareola* L. *Cul blanc*, *Steingallel*, digito medio utrimque membranula aucto, dorfo fufco & candido maculato, tæniis utrinque duabus a roftro fupra oculos ductis, pectore albo, roftro & pedibus virefcentibus diftinguitur.

Habitat ad ftagna, annumeratur avibus faporis exquifiti & digeftu facilibus.

* *Guinetta* Brisson. *Hypoleucos*, *Guignette*, *Pfifterlein*, digito medio membranula aucto, dorfo gryfeo-fufco undulato, pectore albo, fufco variegato, roftro & pedibus fufcis diftinguitur: ab Aprili ad Novembrim inter nos occurrit; priori etiam præfertur.

* *Totanus ruber* Brisson, *Gambetta* L. *Chevalier rouge*, *Rothbeinel*, digitum medium utrinque appendiculatum, dorfum ex fufco & gryfeo variegatum, pectus album, gryfeo-fufco variegatum, roftrum fufcum, pedes rubros habet.

A vere ad autumnum ufque apud nos obtinet, carnem habet exquifitam, autumno optimam.

Vanellus Barb. αἶξ, digitis tribus anticis, uno poftico, crurum parte inferiore denudata, roftro recto, ad apicem craffiore, unguiculis breviffimis inftruitur.

Tringa Vanellus L. *Vanneau*, *Kibitz*, *Fifitz*, criftam nigram habet, dorfum viride aureum, pectus album, roftrum nigrum, pedes ex fufco rufefcentes.

Degit ad aquas, autumno & hyeme optima, quatuor ad quinque ova excludit, digeftu facilis, minus bonum alimentum largitur. Lemery.

Gryfeus Br. *Squatarola* L. πάρδαλος, *Koppel*, dorfum ex albo & fufco-variegatum fiftit, pectus album, fufco nigricante diftinctum, roftrum cum pedibus nigrum. Gregatim volat, ejus caro priori quoque præfertur.

ICH-

γ. ICHTYOPHAGI.

ANAS, νῆσσα, *Canard*, *Ente*. Tres digitos membrana nexos, posticum solutum habet, crura extra abdomen posita, rostrum, cujus latitudo crassitiem superat, denticulatum, superne convexum, in apicem unguiculatum, obtusum terminatum. *Domestica* BR. *Boschas* L. Rostro recto, ex viridi flavescente, capite nec cristato, nec papilloso, collo torquato, cauda parva, pedibus aurantiis, pectore castaneo, dorso cinereo variegato distinguitur: mas *Canard*, *Entrich*, *Erpel*, *Entvogel*, rectricibus quatuor intermediis sursum erectis, torque, capite, gutture, collo viridi aureo splendentibus &c. a femella *Cane*, *Ente* differt; hæc ad quatuordecim usque ova excludit, & per quatuor septimanas incubat. Octobri mense & per omnem hyemem gregatim volat, & mensis apponitur, eadem avis etiam in cortibus coli solet.

Anatis feræ caro suavior & digestu facilior est, quam caro domesticæ, quæ omnes sordes devorat & corpus minus movet.

* *Axungia* nihil proprii habet.

Querquedula BRISSON & L. *Sarcelle*, *Kernel*. Priori magnitudine multum cedit, tæniis candidis ad oculos, dorso fusco, pectore rufescente, fusco, undulato, rostro nigro, pedibus ex fusco plumbeis gaudet.

Querquedula minor BR. *Crecca* L. *petite Sarcelle*, *Dræsel*. Antecedente minor, tæniam albo-rufescentem per omnem faciem habet, aliam quoque exiguam sub utroque oculo, dorsum striis albidis & nigricantibus undulatum, pectus rufescens, nigro variegatum, rostrum nigrum, pedes gryseos.

Utraque querquedula exquisitioris saporis & digestu facilior quam Boschas reputatur.

* ARDEA, ἐρωδιὸς, *Heron*, *Reiger*. Digitis nudis, tribus anticis, uno postico ad extimum anteriorem

inclinato, roſtro longo, recto, acuto, ſuperne ſulco longitudinali gaudet: *Cinerea* L. Caput habet cinereo nigrum, dorſum gryſeum, tæniam, quæ inferius corpus percurrit, nigram, roſtrum ex flavo virideſcens, pedes vireſcentes.

Botaurus Br. *Stellaris* L. ἀστερίας, *Butor*, *Rohrdummel*, priori minor, tænia fuſca utrinque a maxilla inferiori ad collum ducta, dorſo & pectore fulvo & nigro variegato, roſtro fuſco & pedibus viridi flaviecantibus diſtinguitur.

Caro piſces ſapit, chylus inde minus bonus ſurgit.

Colymbus Barb. Digitos quatuor habet, quorum tres anteriores membranis lobatis connexi ſunt, crura ad podicem poſita & intra abdomen abſcondita, roſtrum rectum, acutum. *Auritus* Br. & L. *la Grebe à Oreilles*, *Tauchentlein*. Dorſum ipſi ex fuſco nigricat, pectus, venter & crura albent, latera candida, aurantio variegata, roſtrum nigrum, pedes exterius obſcure virideſcentes, interius rubeſcentes, ad utrumque oculum faſciculus plumarum aurantiarum obtinet.

Piſciculos ſapit, minus bonum chylum largitur.

Fulica, φαλαρὶς, *Foulque Pfaff*. Tres digitos anticos, unum poſticum, totos membrana lobata obſeſſos, roſtrum conicum, lateraliter compreſſum, crurum partem inferiorem nudam, frontem deplumatam, calloſam habet. *Atra* L. fronte coccinea, dorſo & pectore gryſeis, roſtro flavo-olivaceo & pedibus fuſco-olivaceis diſtinguitur.

Boni ſaporis eſt, nec illaudabilem chylum ſubminiſtrat.

Gallinula Barb. Crura inferne deplumata habet, æque ac ſinciput, tres digitos anticos, unum poſticum, per totam longitudinem membranis fiſſis & ſimplicibus auctos. *Gallinula minor* Briss. *Fulica fuſca* L. *Poule d'eau*, *Waſſerhühnlein*. Caput, collum, dorſum, fuſco-olivacea ſunt, pectus & venter cine-

reum colorem habent, ſinciput craſſiſſima membrana flavo-olivacea obducitur, roſtrum & pedes viridi-olivaceum colorem habent.

Exquiſiti ſaporis, nec digeſtu difficilis eſt.

* STERNA Barb. digitos tres anticos membrana nexos, poſticum ſolutum habet, pedes extra abdomen poſitos, parvos, roſtrum rectum, lateraliter planum, mandibulam utramque æqualem: *Major* BR. *Hirundo* L. *grande Hirondelle de Mer*, *Spyrer:* capite toto nigro, dorſo cinereo, pectore niveo, roſtro & pedibus rubris diſtinguitur.

Ab Aprili ad autumnum uſque inter nos occurrit, in Rheni inſulis nidificat.

Ejus caro minus tenera eſt, & piſciculos ſapit.

Minor BR. *Nigra* L. *Fiſcherlein* ſincipite albo, reliquo capite nigro inſtructus, pectore niveo, roſtro & pedibus rubris.

Menſe Majo optima, priori præfertur.

Nigra BR. *Fiſſipes* L. *l'Epouvantail*, *Brandvogel.* Caput nigrum, dorſum cinereum, pectus ex cinereo nigrum, roſtrum nigrum, pedes obſcure rubros ſiſtit.

Cum inſectis potius quam piſcibus veſcatur, hinc reliquis pro cibo præfertur.

III. PISCES.

Teneram ob carnem, qua gaudent, digeſtu faciles ſunt, ſed cum eorum fabrica ab humana inſigniter diſtet, hinc alimentum leve largiuntur, docente HIPPOCRATE, quod facile diſſipatur, nec hominibus multum virium ſubminiſtrat, eadem caro cum facile in putredinem ruat, hinc non auderem illis accedere, qui febricitantibus aut a graviori morbo reconvaleſcentibus piſces commendant. Marinos, ut ſapore, ita quoque ſalubritate anteire, vulgo aſſerere ſolent, ad nos cum rariſſime niſi ſaliti adveniant, carnes ſalitas autem minus ſalubres eſſe, monitum fuerit,

(§. 17.) hinc tale encomium inter nos non merentur; illi qui limum fluviorum aut ſtagnorum inhabitant, multo inferiores ſunt, HIPPOCRATE jam obſervante, illis qui in fluviis aut torrentibus crebro motu agitantur. Sed etiam idem piſcium genus, pro vario quo veſcitur alimento, obſervatur differre, hinc minus laudantur piſces quos in fluviis, ad majores urbes, multo ſordium genere inquinatis, capiunt, notante GALENO: pinguedo piſces commendat guſtui, digeſtu difficiliores reddit; multi tempore verno minus commendandi, cum per hyemem & venerem fuerint exhauſti: ætas non tantam in piſcibus differentiam facit, quam in quadrupedibus & avibus.

α. FLUVIATILES.

* ACIPENSER *Elops*, ἀκκιπήσιον, γαλαξίας, *Eſturgeon*, *Stœr*. Branchias apertas habet, corpus longum, verſus caudam attenuatum, os in acumen eductum, edentulum, pronum. *Sturio* L. ore obtuſo, quatuor cirrhis inſtructo, cute tuberculis rigidis aſpera, non maculata diſtinguitur.

Piſcis marinus, a Majo ad Septembrim uſque in Rheno capitur, olim apud nos rariſſimus, nunc frequentior, ad novem pedes longitudine, ad trecentas libras pondere accedit, quod omne volumen in fluviis acquirit, cum in mari vix cubitum excedat; femellæ maribus majores ſunt, caro marium præfertur, bovinæ pingui ſimilis, lactes maximi fiunt, ejus ova contrita & ſale condita, ſub nomine *Caviat* per Ruſſiam, Italiam & Turciam in cibum recipiuntur.

Digeſtu difficilior ob copioſam, qua ſcatet, pinguedinem; validum alimentum dat, exſiccatus aut ſale conditus multum gratiæ perdit, ventriculum magis gravat.

ALOSA, *Aloſa*, *Mayfiſch*. Ad *HARENGOS* a KLEI-

NIO refertur, qui branchias apertas, pinnam unicam brevem ad medium dorſi, corpus cultellatum ſpiſſum, caput imberbe habent: *Clupea Aloſa* L. ventre ita compreſſo, ut carina ejus in aciem producatur, dorſo ex albo flaveſcente, lateribus nigro maculatis diſtinguitur.

Ex Oceano, Aprili menſe nos adit, quo etiam ad cibum optimus eſt, ſub finem Maji ſemen emittit, Junio noſtras aquas relinquit, minus piguis apud nos eſt, quam ad mare captus, digèſtu facilis, mediocris alimenti.

BARBO Barb. *Barbeau*, *Barbe*, *Bärbele*. MYSTUS KLEIN. branchiis apertis, pinna una ſolitaria brevi, ad medium dorſi, corpore cultellato, ore barbato gaudet: *Cyprinus Barbus* L. maxillam ſuperiorem longiorem, caudam bifurcam, dorſum cultellatum, dilute olivaceum, punctis nigricantibus diſtinctum habet.

Illi qui in Ello capiuntur Rhenanis præferuntur, Junio ſperma dimittunt, optimi Auguſto, non exquiſitiſſimis piſcibus annumerantur, digeſtu faciles, ova nauſeoſa & emetica eſſe dicuntur.

BRAMA Barb. *Brême*, *Breſem*. Branchias habet apertas, unicam pinnam dorſalem & illam brevem, ad medium dorſi, corpus præterea latum & ſpiſſum; *Cyprinus Brama* L. dorſo ex cœruleo nigricante, ventre plumbeo & pinnis ex cœruleo nigricantibus diſtinguitur; in fluviis & aquis ſtagnantibus occurrit; Februario optimus eſſe reputatur, Majo ſperma emittit; ejus varietas occurrit minor, magis nigricans & pinguior *Waſſerbreſem*, hæc elixata, illa frixa, menſis imponitur. Difficulter digeri, SEBITZ annotavit.

Cyprinus Ballerus L. *Bordelure*, *Blieck*; corpus ex plumbeo argenteum habet, pinnas fuſcas, caudam ex rubro liventem. Vilioribus piſcibus adſcribitur. *Cyprinus Rutilus* L. *Rottel* pinnis omnibus, præter pectorales, cum cauda rubris, dorſo fuſco cœrule-

ſcente, ventre argenteo, iride rubra agnoſcitur: Aprili ſemen emittit, Februario & Martio optimus, in fluviis & ſtagnis occurrit; ad piſces meliores refertur.

Capito, *Schnotfiſch.* Ad *Leuciscos* Kl. pertinet, qui branchiis apertis, pinna brevi ad medium dorſi, corpore caſtigato, ore imberbi, dorſo ventreque æqualiter arcuatis gaudent. *Cyprinus Dobula* L. pinnam dorſalem glaucam, ſquammas in dorſo fulvas, ad latera argenteas habet. Februario ſemen emittit, ad pedis longitudinem & libræ pondus interdum excreſcit; digeſtu facilis, mediocris ſaporis.

* *Cyprinus Jeſes* L. *Kopp*, dorſum carinatum habet, latera preſſa, pinnas rubeſcentes.

Leuciscus Barb. *Cyprinus Leuciſcus* L. *Vandoiſe, Laucke.* Ventrem argenteum, pinnas albas ſiſtit & ventrem linea recta diviſum. Junio ſemen emittit, optimus Aprili & Majo, boni ſaporis eſt & digeſtu facilis; ejus ſquammæ adhibentur ad margarithas artificiales.

Lucius, *Brochet*, *Hecht.* Branchiis apertis inſtructus eſt, pinna dorſali unica, parva, ano proxima. *Eſox Lucius* L. mandibula inferiore longiore, dentata, dorſo fuſco, ventre albo, & pinnis maculatis diſtinguitur. Lucii anniculi *Brochetons*, *Heuerling*, ſolent appellari.

Primus Ausonius Lucii meminit, furit is in propriam gentem, & anates feras jam in ejus primis viis fuiſſe repertas, ſunt qui aſſerunt, Lucii vel viginti libras pondere excedentes in fluviis noſtris occurrunt; Martio & Aprili ſemen emittit, optimus a Junio ad Decembrim.

Digeſtu paulo difficilior eſſe reputatur, ſapore exquiſitus, bonum alimentum largitur; hepar ejus a delicatioribus multum laudatur; ova nauſeoſa & cathartica eſſe, ſunt qui aſſeverant.

* *Mandibulæ* inferiores, antice ſurſum flexæ dentibus prioribus parvis, poſterioribus majoribus inſtructæ in officinas recipiuntur, $\frac{1}{50}$ circiter Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{3}$ fere aquoſi, $\frac{1}{5}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{8}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{5}$ fere ſalis volatilis edunt. NEUMANN. Præter vires abſorbentes vix alias poſſident.

* *Fel* abſtergendi ergo ad ulcera corneæ & meatus auditorii adhibetur.

NASUS Barb. *Cyprinus Naſus* L. roſtro oblongo, pinnis flavicantibus, fuſco & rubro variegatis, ore edentulo agnoſcitur.

Illi qui in Ello capiuntur, Rhenanis meliores reputantur, Aprili ſemen emittunt, optimi Junio eſſe cenſentur, ad trium librarum pondus interdum accedunt, mediocribus cibis adſcribuntur, digeſtu, teſte SEBITZ., difficiles.

PERCA, πέρκη, *Berſing*, *Kaulbarſch*, *Perche*. Branchias apertas, pinnam dorſalem unicam, longam, interruptam habet. *Perca fluviatilis* L. pinnis duabus ventralibus cum cauda rubris, corpore nigris maculis conſperſo, agnoſcitur.

Ad quatuor librarum pondus aſcendit, Martio & Aprili ſemen emittit, piſcium prædator, in aquis non multum agitatis habitat. Julio optimus, ob carnem duriuſculam minus bene digeri reputatur.

* *Lapides Percarum* ſunt exigui, elliptici, albi, ſemipellucidi, ſuperne duplici linea longitudinali diſtincti, inferne albi, duri, inſipidi, cum acidis effervеſcunt, bini in ſingulis piſcibus, ad oſſis occipitalis inferiorem partem, vertebris vicinam, hærent. NEUMANN inde Extracti aquoſi, $\frac{1}{4}$ fere, $\frac{1}{32}$ liquoris empyreumatici obtinuit.

Præter abſorbentes nullas vires habent.

* PERCIS KL. pinna dorſali ſinuata ab antecedente diſtinguitur: *Perca Cernua* L. *Kutt*, caput compreſſum habet, & pinnæ dorſalis radios duos minores,

Majo & Junio ſemen emittit, Aprili optimus, priori æquiparatur.

SALMO, *Saumon*, *Salm*. *Trutta* KL. branchiis apertis, pinnis dorſalibus duabus, quarum una cutanea eſt, agnoſcitur. *Salmo Salar* L. corpore argenteo, maculis diſtincto gaudet, & roſtro acuto. Piſcis marinus, qui inde in fluvios aſcendit, plurimus in Rheno.

A Februario menſe ad Auguſtum noſtratibus *Lachs* dicitur, a Martio ad Junium uſque pro cibo optimus eſſe reputatur, ad ſexaginta librarum pondus interdum excreſcit; Novembri ſemen emittit, Majo menſe ejus ova inter lapides excluduntur: juniores *Sælmling*, *Saumoneaux* a Septembri ad Majum uſque capiuntur, Majo optimi, eo elapſo ad Oceanum deſcendunt, nec ad nos redeunt uſque dum ad quatuor circiter librarum pondus excreverint, in torrentibus excluſi, in illis ad ſecundum uſque ætatis annum hoſpitantur, Rhenanis majores, flaveſcentes, rubris punctulis notati; cum Rhenani albi ſint, nigris maculis diſtincti.

Caro Salmonis rubet, & coctione ejus rubedo intenditur, caput reliquis partibus ſolent præferre, ob pinguedinem, qua abundat, digeſtu difficilior eſt, cum primæ viæ validæ ſunt, bonum alimentum largitur; Salmerones & facile digeruntur, & probe alunt.

THYMALLUS Barb. θύμαλλος, *Ombre*, *Aſche*. *Salmo Thymallus* L. ventre plano, ore edentulo, dorſo in acumen contracto agnoſcitur.

Martio ſemen emittit, Junio ad cibum optimus, illi qui in torrentibus occurrunt minores & ſapidiores ſunt fluviatilibus, digeſtu faciles ſunt & boni alimenti.

* *Axungia* abſtergendi ſcopo & ad oculos & ad aures adhibetur.

TRUTTA, *Truitte*, *Forelle.* Ejus duæ maxime ſpecies noſtrates in cibum recipiunt: *Salmonem* nimirum *Farionem* L. qui os dentatum, ventrem album, maculis conſperſum habet, hæ maculæ ſi rubræ fuerint *Lachs-Forelle*, *Truitte Saumonée* dicitur; in torrentibus occurrit, Novembri menſe ſemen emittit, optimus Junio & Julio habetur, noſtri piſcatores hunc piſcem culturæ ope ad ſex librarum pondus aſcendere faciunt, omni reſpectu egregius piſcis, & * *Salmonem Truttam* L. *Weisforell* qui cauda æquali, corpore albo, maculis nigris & rubris diſtincto agnoſcitur, raro inter nos occurrit, ex Rheno piſcatur, Farioni quoque anteponitur.

β. LIMO INHABITANTES.

ANGUILLA, ἔγχελυς, *Anguille*, *Aal.* Ad CONGROS a KLEINIO refertur, qui branchias occultas habent, pinnati ſunt & ſpiraculo unico gaudent: *Muræna Anguilla* L. dorſo fuſco, ventre ex flavo albo, tubulis breviſſimis in mandibula ſuperiore, diſtinguitur.

Semper ſub aqua in limo hæret, piſciculis, cancris & inſectis veſcitur, ad trium pedum longitudinem aſcendit, in vivariis culta vel decem libras pondere exceſſiſſe eſt obſervata, Majo menſe ſemen emittit, piſcis viviparus.

Exquiſitiſſimi ſaporis eſt, ſed digeſtu difficilis & humores viſcidos gignit, hinc menſis imponendus ſive aromatibus ſive ſinapi conditur.

* *Hepate anguillæ* nyctalopiam curatum fuiſſe, quis credet PAULLINI obſervationi? & mulier, quam exuviis intus aſſumtis iſchuria liberatam, refert CRUGER, aliis medicamentis potius ſuam debuit ſalutem.

* *Axungia* abſtergendi ſcopo commendatur.

* CENTRISCUS Barb. *Stichling.* Branchias apertas & corpus aculeatum habet: *Gaſteroſteus acu-*

leatus L. aculeis tribus in dorſo; duobus in ventre, uno ad anum diſtinguitur.

Aquas ſtagnantes inhabitat; Aprili ſemen emittit, vilioribus piſcibus a noſtratibus annumeratur.

COBITIS, *Goujon*, *Gründling*, *Grundel.* ENCHELYOPIS a KLEINIO adſcribitur, *Cobitis Barbatula* L. cirrhos ſex, maculas fuſcas, corpus flaveſcens, pinnam dorſalem brevem habet; in fundo fluviorum occurrit, Martio menſe optimus habetur, Aprili ſemen emittit, exquiſitioribus piſcibus annumeratur, digeſtu difficilior eſt: * *Cobitis tænia* L. *Perée*, *Steinbeiſſer* cirrhis ſex, pinna dorſali brevi, maculis rotundis, nigricantibus, lineas longas efformantibus agnoſcitur & aculeo utrimque retro oculos diſtinguitur.

Sub finem Junii ſperma emittit, optimus Aprili, aquas ſtagnantes inhabitat, carne tenaciore gaudet, inter viliores piſces numeratur.

CYPRINUS, κυπρῖνος, *Carpe*, *Carpfe.* Branchias apertas, pinnam dorſalem unicam longam, æqualem & os edentulum nobis ſiſtit: *Cyprinus Carpio* L. ore quatuor cirrhis inſtructo, dorſo fuſco, ſquammis majoribus diſtinguitur.

In fluviis & lacubus copioſus, multi etiam ex Lotharingiæ lacubus nobis advehuntur, qui autem æque ac illi qui in piſcinis coluntur, illis quos ex fluviis piſcantur, gratia multum cedunt, quam vero, ſi fluviis per aliquot menſes immittuntur, aſſequuntur; Aprili optimi, Majo & Junio ſperma ejaculant, ad quadraginta libras interdum aſcendunt, ultra centum annos vitam extendunt.

Digeſtu non adeo difficiles ſunt, paroxyſmos podagricorum inde excitari dicitur in *Suite de la Matière Medicale de* GEOFFROI.

* *Lapides Carpionum* ſunt cartilagines inter palatum & primam vertebram ſitæ, cornu conſiſtentiam

& colorem habent, facies eorum altera linea longitudinali divisa est, & duabus facieculis gaudet, cum acidis non effervescunt, $\frac{3}{4}$ gelatinæ vehunt. CARTHEUSER. $\frac{1}{48}$ Extracti spirituosi, $\frac{1}{8}$ aquosi, $\frac{1}{4}$ spiritus ac $\frac{1}{3}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{4}$ salis volatilis fere. NEUMANN. Quas ipsis adscribunt vires antepilepticæ & diureticæ, experientia non confirmat.

GOBIO. *Loche*, *Kresse*. *Cyprinus Gobio* L. a reliquis *ENCHELYOPIS* KL. cirrhis duobus, ventre albo, pinna dorsali brevi, dorso nigris maculis consperso distat.

Ad fundum fluviorum occurrit, Aprili & Majo optimus, Junio semen emittit, primus AUSONIUS ejus mentionem fecit; annumeratur piscibus mediocribus, frixus maxime comedi solet,

* LAMPETRA, γαλεξία, *Lamproie*, *Lampret*, *Neunauge*. *PETROMYZON* KL. branchias occultas, pinnas laterales & ventrales nullas, spiracula septem, habet: *Petromyzon fluviatilis* L. ore nudo, unico ordine dentium minorum, præter inferiores majores, duabus pinnis cutaneis dorsalibus, una ad caudam gaudet. Martio mense nos adit & tunc optimus est, Aprili semen emittit, carne gaudet tenaci & quæ limum sapit, digestu difficilis est & minus boni alimenti; qui conditi ad nos adducuntur adhuc minus salubres sunt. * Varietas corpore minore & lineis transversalibus nigris distincta, *Brüke* Februario & Martio mense nos copiose adit, Aprili semen emittit, priore digestu facilior esse reputatur. * *Petromyzon branchialis* L. *Neunhacken* ore edentulo, appendicibus in margine oris agnoscitur, Martio & Aprili semen dimittit, a Januario ad Martium optimus; vilis valde piscis.

MUSTELA FLUVIATILIS, *Lotte*, *Ruffolck*. *ENCHELYOPIS* a KLEINIO annumeratur, qui branchias apertas habent & corpus anguillæ-forme. *Gadus*

Lota L. pinnam dorſalem longam habet, mentum barbatum & caudam flabellatam.

Junio & Julio menſe optimi habentur, a noſtris piſcatoribus culti, ad ſex librarum pondus uſque aſcendunt, ſaporis exquiſiti ſunt, alimentum bonum largiuntur, digeſtu non multum difficiles.

TINCA Barb. *Teinte*, *Tanche*, *Schley*. BRAMÆ a KLEINIO adſcribitur. *Cyprinus Tinca* L. cauda atra, integra, pinnis circinatis nigris, corpore ex atro viridi & flavicante diſtinguitur.

Occurrit in aquis ſtagnantibus & turbidis, Majo optimus eſſe cenſetur, Junio ſemen emittit, ad quinque librarum pondus non raro aſcendit. Digeſtu difficilis & minus boni alimenti eſt.

γ. MARINI.

ASELLUS, ὄνος, *Callarias* KL. branchiis apertis & tribus pinnis dorſalibus gaudet; *Gadus Morhua* L. ore cirrhato, cauda æquali, corpore ſordide olivaceo, maculis flavis notato, agnoſcitur. Recens *Cabeliau*, exſiccatus *Merluche*, *Stockfiſch*, ſalitus exſiccatus *Morüe* dicitur.

Occurrit in Oceano ſeptentrionali, maxime ad Terram novam, nec non in mari Baltico, interdum etiam ad Galliam ſeptentrionalem, piſcibus & cancris veſcitur. Piſcatura ejus quæ anno 1500 cœpit, a Martio ad Octobrim uſque inſtituitur.

Piſcis recens exquiſitiſſimi ſaporis eſt, inter nos nonniſi exſiccatus proſtat, digeſtu difficilis & omnem gratiam a condimentis accipit.

Gadus Ægelfinus L. *Callarias* PLIN. *Merlan*, *Labberdan*, *Bolchen* ore cirrato, cauda diviſa, corpore albicante diſtinguitur: copioſe in mari Baltico & ad littora Galliæ ſeptentrionalis occurrit, veſcitur ut antecedens animalibus; recens reputatur ſaluberri-

mus, ad nos ſale conditus adducitur, hinc digeſtu facilior eſt, ſapidior & magis ſalubris.

ENCRASICOLUS Barb. ἐγκρασίχολος, *Anchois*. *Clupea Encraſicolus* L. Maxilla ſuperiore longiore & ſquammis exiguis, facile decidentibus diſtinguitur. Hi piſces ex mari Mediterraneo ad nos adducuntur, muria conditi, condimenti loco apud nos aliis cibis, in modum gari Veterum adjiciuntur; appetitus inde excitatur, & viſcidum ciborum corrigitur.

HARENGUS Barb. *Clupea* PLIN. ? *Harang*, *Hæring*. *Clupea Harengus* L. corpore toto argenteo, cum interlucente cœruleo, diſtinguitur.

Inſignes turmæ mare Germanicum ex ulteriore Septentrione, lacubus Kamtſchakæ maxime, adeunt, eorum piſcatura, cujus initia ad annum 1565 referuntur, a feſto Johannis Baptiſtæ ad Decembrem uſque inſtituitur; variæ ejus varietates a mercatoribus Belgis recenſentur: *Virgineos* illos appellant in quibus genitura nondum poteſt diſtingui, reliquis pinguiores, *plenos* dicunt, qui eandem integerrimam habent, *clauſos* denique, qui venerem exercuerunt, hi viliores eſſe reputantur; illi qui ad Magnam Britanniam capiuntur, reliquis præferri ſolent. Adducuntur ad nos haleces ſive ſale conditi ſive infumati; rationem illos condiendi BEUKELSEN circa initium Seculi XV. reperiſſe dicitur, illi, præ reliquis, ſal marinus & quidem Hiſpanicus & Luſitanicus conducit, infumati *Büking*, *Pickling* parantur dum muria macerati, capitibus ex verubus ſuſpenduntur, & ſub eis per quatuor & viginti horas ligna, quæ multum fumum emittunt, comburuntur.

Haleces recentes & digeſtu facillimi eſſe & exquiſiti ſaporis dicuntur, ſaliti digeſtu difficiles ſunt & alimentum ſubminiſtrant & tenue & ad gignendam acrimoniam pronum, deteriores etiam ſunt fumo indurati (§. 17.)

*

Sardina, τριχίας, *Sardine*, *Sardelle*. Encrasicoli varietas, minus longa & lata, sex maculas nigras ad latera habet; cum encrasicolo piscatur, salita nobis adducitur & eodem modo ac iste in cibum recipitur.

IV. AMPHIBIA.

Ad naturam piscium propius accedunt, carnem habent digestu minus facilem, & unde minus laudabile alimentum surgit, cum hæc animalia ut plurimum ad loca paludosa degant, nec corpus multum moveant.

Rana, βάτραχος, *Grenouille*, *Frosch*: corpore quadrupede, cauda & alis carente, gaudet: *Esculenta* L. Capite producto & antice acuminato, dorso viridescente, maculis nigris consperso, tæniis tribus flavis longitudinalibus distincto, agnoscitur: ad aquas & paludes copiosa occurrit, ultra sedecim annos vitam producit, juniores sub finem Martii, annosiores ad finem Aprilis ex limo, quo se per hyemem recipiunt, prodeunt; æstate & autumno optima pro cibo est; insectis & junioribus aviculis vescitur, tertio demum ætatis anno puber evadit: cum hæc rana serius ex limo prodeat, hinc evidens est, quod femora, quæ primo vere comedere solent, sive a *bufonibus* sive a *rana temporaria* desumantur.

Digestu difficilem esse & humores viscosos gignere, observatur; scopo medicato jura ex femoribus cocta, demulcendi & relaxandi ergo, cum successu assumuntur; hinc, præeunte Hippocrate, hecticis & phtisicis laudantur, nec non illis, qui affectibus cutaneis laborant; hoc scopo sex ad octo paria femorum, cum carne vitulina & vegetabilibus indicationi inservientibus, cum tribus libris aquæ ad remanentiam libræ unius decoquuntur.

* *Sperma Ranarum* ſubſtantia alba, viſcida, albumen ovorum referens, germina novorum animalium, ſub forma corpuſculorum rotundorum & nigrorum gerens, recipitur, tempore verno aquis innatans, a *Rana Bufone* L. ſive a *Rana temporaria* L. emiſſa. A PARACELSO in uſus medicatos receptum, extus modo adhibetur, demulcendi & refrigerandi ſcopo laudatur.

* *Oleum Ranarum* coctum, quod Arabibus in uſu fuit, eviluit, ejus in locum hodie adhibemus *Emplaſtrum de Ranis* VIGONIS, cujus deſcriptiones in Diſpenſatoria receptæ variant, nullæ non reprehendendæ; reſolvendi ergo adhibetur, quam virtutem, id cui Mercurium addunt, eminentem poſſidet, & cum ſucceſſu ad glandulas induratas adhibetur, ſi ejus uncia drachmam Hydrargyri ſuſcepit, cum ſimplo Mercurii dicitur præparatum eſſe. *Emplaſtrum de ſpermate Ranarum* ZWOELFFER, correctum hodie proſtat, ad inflammationes diſſipandas, levia vulnera & ulcera curanda conducit; gangrænam unquam inde fuiſſe curatam multum dubito, egregias ejus vires ad diſſipandum lac in mammis ſtagnans expertus eſt FISCHER. * *Oleum de ſpermate Ranarum* Wurtemb. vix præ ſimplici oleo olivarum, aliquid proprii videtur habere: * *Aqua ſpermatis Ranarum*, quam PARACELSUS ſub nomine *Sperniolæ* deſcripſit, plane iners eſt: * *Sperniola* CROLLII, abſurdum medicamentum, peſſime ad ſiſtendas hæmorrhagias commendatur.

Bufo L. *Rubeta*, φρῦνος, *Crapaud*, *Krott*, *Kröte*. Pedibus poſticis minoribus & duplici tuberum genere retro oculos, quorum poſticum foraminibus pertuſum eſt, diſtinguitur.

Vitam ultra quindecim annos extendit, tempore verno venerem exercet, Junio menſe ejus pulli apparent.

Bufonem venenatum esse, post NICANDRUM omnium temporum scholæ Medicæ asseruerunt, non pauci id idem lepidis fabulis confirmare allaborarunt; postquam Medici curatius observationes instituere, & res naturales propriis, non alienis, oculis considerare, nec cuilibet historiolæ fidem adhibere, sed ipsi in veritatem eorum, quæ facta fuisse dicebantur inquirere, cœperunt, numerus observationum de effectibus venenatis animalis vulgatissimi, multum est imminutus: BORELLUS, CLAUDER, VALISNERIUS bufones sine noxa comestos viderunt, id ipsum testantur innumera exempla eorum, qui ipsorum crura, loco crurum Ranæ esculentæ, primo vere, assumunt; BLAU vidit liquorem e Bufonibus lacessitis in oculos jaculatum, nonnisi pruritum excitasse, urina eorum manibus æque ac vultu excepta SAUVAGES nulla noxa affecit, ROESEL se creberrime pulmones bufonum impune inflasse testatur. Minus recte itaque effectus venenati a bufonibus metuuntur, licet omnino concedendum sit, animal quod vulgo horrere solent, apud homines sensiles præternaturales affectus producere posse.

* *Bufones exsiccati* a MARCELLO primum laudati, si unquam hæmorrhagiam narium stiterunt, illud horori inde excitato erit adscribendum.

* *Cineres Bufonum.* Illorum, sub forma amuleti adhibitorum, laudes apud prudentiores recte ridentur, si vera est SOLENANDRI de hydrope, eorum usu interno curato observatio, id ipsum a virtute cineribus communi erit deducendum.

* TESTUDO, χελόνη, *Tortue*, *Schildkröte.* Est amphibium quadrupes, carne molli gaudens, caput & pedes verrucis, in modum squammarum obsidentur, testa dura, ex duabus laminis constante, variis maculis picta tegitur. *Orbicularis* L. pedibus palmatis, testa orbiculata, planiuscula distinguitur.

Occur-

Occurrit in Gallia meridionali & Italia.

Seculo decimo quinto ad ulcera interna uſurpari cœpit, ejus uſus in Gallia & Italia maxime obtinet: una teſtudo, rejectis capite & pedibus, ex aquæ libris duabus ad remanentiam unius coquitur & pro una doſi exhibetur. Mihi nulla exacta obſervatio nota eſt, quod hoc jus, a BIANCHI maxime laudatum, præ aliis gelatinoſis proprias vires ediderit.

* *Syrupus de Teſtudinibus reſumtivus* RENOD. Syrupus egregie demulcens eſt, maxime ſi melius ad artis regulus, quam præſcriptio jubet, præparatur.

V. INSECTA.

CANCER, καρκῖνος, *Ecreviſſe*, *Krebs.* Animal exſangue, pedibus ſex pluribus, duobus prioribus chelatis, oculis duobus, cauda articulata, inermi gaudet: *Aſtacus* L. corpore cylindraceo, cauda ſquammata & longa, thorace levi, baſi utrinque dente ſimplici aucta diſtinguitur: duplex ejus inter nos varietas proſtat, una cujus chelarum baſis rufeſcit *Edelkrebs*, illa in altera albeſcit, nec coctione colorem mutat *Steinkrebs*, hæc nonniſi ab infima plebe in cibum recipitur.

Veſcitur inſectis, amphibiis, interdum in proprium gentem furit, menſe Auguſto totam, qua tegitur loricam deponit, una cum interna ventriculi tunica, & tunc cuticula modo tectus eſt, hoc tempore ad ventriculum lapides, quos *Oculos* dicere ſolent, occurrunt, ſubſtantiæ pro firmando & indurando novo thorace collectæ, hinc eodem confirmato diſparent.

Caro digeſtu difficilior eſt, & aliquid acris fovet, quod non raro fauces, ſub deglutitione incommodat; exanthemata, cardialgias, affectus arthriticos excitaſſe eſt obſervatum, gelatina quæ inde ſanguinem ſubit &

valde nutriens eſt, & demulcentes vires exerit; hinc jura cancrorum debilibus, hecticis, vitiis cutaneis laborantibus laudantur, humectare & ventrem refrigerare ab HIPPOCRATE dicuntur, a FRANCO & BRUNNER tam ore hauſta, quam ano injecta, multum ad gangrænam inteſtinorum commendantur; alcalina eſſe, nec in gelatinam conſiſtentem cogi poſſe, obſervarunt BONONIENSES, RIVINUS eſu cancrorum melancholicam vidit curatam, & SCHULZ ſcorbutum.

Oculi Cancrorum Barb. *Yeux d'creviſſe*, *Krebsaugen.* Subſtantiæ rotundæ, convexo-concavæ, recentes cœruleſcunt, dein albi evadunt, proprio odore gaudent, ex lamellis arcte ſibi invicem incumbentibus, ad faciem concavam laxioribus conflati, hærent inter utramque ventriculi tunicam, unus in utroque latere; maxima eorum copia ex Ruſſia, ubi ad confinia Tartariæ leguntur, ad nos ſolet adduci, ibi cancros ſive piſtillis ligneis contundunt, ſive in acervos collectos putredini relinquunt, carnem aqua eluunt, & hac ratione lapides colligunt, obſervante BAKER. Sed factitii quoque interdum proſtant ex qualicunque terra alba alcalina parati, hos CRUGER a veris differre monuit abſentia impreſſionis venularum, levitate, friabilitate, fortiore ad linguam adhæſione, minori, ſi calcinantur, ſalſedine & ſpuma cum in acidis diſſolvuntur, citius ſubſidente. Exhibent $\frac{7}{32}$ ſpiritus urinoſi, NEUMANN. Hujus medicamenti uſus ſeculo ſuperiore non videtur antiquior eſſe; quæ ipſi præter abſorbentes, adſcribuntur vires Auctorum luxurianti ingenio & hypotheſi de acido communi febrium cauſa, debentur.

* *Sal vel Solutio & Magiſterium Oculorum Cancrorum* SCHROED. rectiſſime exoleverunt. *Oculi Cancr. citrati Act. Med. Berol.* cum ſint terra ope acidi, vel abſorbendi virtute privata, mihi ſaltem inertes eſſe

videntur. * *Tabellæ de Oculis Cancrorum* Parif. ad acrimoniam acidam non ineptæ funt.

* *Cancri Paguri* qui cauda parva, thorace utrimque obtufo plicato, & chelarum apice nigro gaudent, Oceani civis, chelæ recipiuntur ad * *Pulverem e chelis cancrorum* HAMILTON, eidem viperas Parifini adjiciunt, nullas alias nifi abforbentes vires edit; ingredientia pretiofa omittendo, Brandeburgenfes eum *incompletum*, nequaquam virtute minorem reddunt.

VI. VERMES TESTACEI.

COCHLEA, κοχλίας, *Limaçon*, *Schneck*. Ex numerofa gente recipitur *HELIX*, tefta fpirali, cujus apertura coarctata eft, femilunata, fegmento circuli deficiente gaudet: *Pomatia* L. eo quod fubovata fit, decolor, umbilicata & anfractus in figuram coni fibi invicem impofitos habeat, agnofcitur.

In Europa temperata vel nimis vulgaris, hortorum noftrorum peftis.

Animal oviparum, cujus ova crufta quadam obducta funt & conglutinata; copiofiffimo femper muco turget; hyeme fub terram defcendit & teftæ orificium muco claudit, qui in operculum prædurum cogitur. Vefcitur vegetabilibus. Hodie etiam, more apud Romanos multum ufitato, cochleæ propriis receptaculis five vivariis affervantur, ut femper hyeme præfto fint.

Multum in cibum recipiuntur & gratum omnino edulii genus conftituunt, fi probe a muco, qui ipfis extus adhæret, mundantur; mollem carnem digeftu non difficilem fore prævideo, fed ab animali, adeo infigniter a noftra natura diverfo, non auderem multum alimenti promittere, plane aliter vifum fuit GALENO, cui plures Medici fubfcribunt. Cum hæc animalia plures partes vifcidas aquæ, cum qua coquuntur,

largiantur, hinc jura inde parata ad acres humores demulcendos maxime laudantur, multo hinc in usu contra tussim sunt, nec hecticis dantur sine successu: scopo medicato earum octo ad decem cum una aquæ libra decoquuntur.

* *Aqua destillata* LEMERY hecticis laudatur.

OSTREA, *Huitre*, *Auster*. Animal quod foramina lateralia sinistra gemina habet, & in testa bivalvi, cujus valvæ inæquales sunt & cardine edentulo, fossulam ovatam intercipiente, uniuntur habitans: *Edulis* L. semi orbiculata est, valva superiore undulata, inferiore plana, integerrima, gaudet.

Oceani civis.

Magnitudine & colore variat; quæ ad Angliam piscantur, & illa quæ in fossis ubi aqua marina stagnat reperiuntur, virides evaserunt, reliquis solent præferri. Digestu facilis est, alvum laxat, paucissimum alimentum nobis subministrat. GALENUS.

Testæ vires absorbentes habent; quæ circa illa observatæ fuisse leguntur vires antilyssæ, jure suspectæ sunt.

§. 21.

Fossilium ordo multa quidem condimenta, unicum modo alimentum nobis subministrat, cum enim quotidie multam aquæ jacturam faciamus & hæc omnino, si sanitas stare debet, sit restituenda, hinc hujus loci omnino est.

AQUA, ὕδωρ, *Eau*, *Wasser*. Liquor qui certo frigoris gradu in substantiam solidam, pellucentem, decolorem, quam Glaciem dicunt, abit.

Aquæ elementi considerationem Chemia suscipit, eam, quæ vulgo in usum trahitur, pro nostro scopo, distinguimus in insipidam, quam *dulcem* appellant, & sapidam quam Recentiores *Mineralem* dicunt, de ea intelligendi sunt Auctores, quando simpliciter de aqua loquuntur.

Aquam dulcem five defumimus ex terra, five meteora illam nobis fubminiftrant.

Fontana, *Eau de Roche*, *Quellwaſſer*; femper ex ftrato filiceo, creberrime media inter faxa, fcaturit, ex aqua marina, calore fubterraneo in vapores refoluta, furgens, qui per fiffuras montium in cavernas afcenderunt, ad eorum lacunaria in guttas denfati, inter filicea decurrentes, in propria gazophylacia collecti, per canales inde defcendentes, vi quæ a lapfu furgere folet, ex terra erumpunt; vehit quidem hæc aqua principia quæ aquæ marinæ propria funt, fed ea vehit in parca adeo ratione, ut nullos plane effectus edere queant, hinc hæc aqua omnem reliquam, ratione levitatis & puritatis, vincit.

Putealis quam labente ævo etiam *Aquam fundi* nec non *vivam* appellare confueverunt, *Eau des Sources* vel *des Puits*, *Brunn* vel *Grundwaſſer* occurrit, quando terra corticalis ad ufque ftratum filiceum foditur, & fub hoc argilla obtinet; eft ipfa aqua fontana, quæ ex receptaculo in ftratum argillofum defcendit, & ibi collecta, in confpectum noftrum prodit, five quando ipfi incumbens terra fodiendo removetur, five quando hujus adeo exigua ratio eft, ut propria vi inde erumpere poffit, five fluvius quidam ad ipfam ufque terram penetravit; interdum etiam efformatur a pluvia ad ftratum argillofum ufque defcendente, creberrime utraque ratione furgit: ea fi nulla ftrata percurrit, unde aliquid peregrini diffolvere potuit, æque pura eft ac antecedens, imo fi heterogeneis etiam inquinata fuerit, dummodo antequam fe hauriendam præbeat, per ftratum filiceum fuerit filtrata priori omnino erit æqui paranda: variam itaque hanc aquam effe perfpicitur, mox puriffimam, mox variis alienis inquinatam, falia fi vehit, ea affufione alcalium deteguntur, terras & fapor & quod legumina non emolliat declarat, in grumos inde coiens fapo acidi index

eſt; juſta evaporatio & reliqua ad principia Chemiæ accomodata analyſis, cum plena demum certitudine quas fovet ſubſtantias determinat.

Fluviatilis, *Eau de Rivieres*, *Bach-* ſive *Flusswaſſer*, ex fontana ſurrexit, non raro putealem quoque recipit, meteorica eam etiam ſubit. Dum per ſylvas, vicos, urbes fluit, plures ſordes accipit, inquinatur præterea a ſtratis alveum fluvii efformantibus, nec non a piſcibus, amphibiis, vegetabilibus, quæ vehit, tam integris quam putredine reſolutis, unde ejus limus, & hinc a motu impedita adeo facile putreſcit; cum autem fluvius celeri curſu ſupra arenam aut ſilices fertur, ſuas ſordes deponit & hinc hæc etiam aqua pro vario fluvii alveo, variis locis quibus vicinus decurrit &c. variæ puritatis ſolet eſſe.

Aqua Lacuum, *Eau de Lacs*, *Seewaſſer*, non multum a genio fluviatilis recedit, minus hæc mota, etiam minus bona eſſe reputatur.

Paluſtris, *ſtagnans*, *Eau de marais*, *Sumpfwaſſer*, ob inſecta, quibus ſcatet, vegetabilia putreſcentia, inter quæ ſtagnat, innumeras ſordes, quæ in ipſam illabuntur, & ob ſoli laxitatem inde non ſecedunt, omnium deterrima eſt, ita ut vel ejus exhalationes graviſſimos morbos excitare conſtet.

Ad aquas meteoricas pertinet.

Pluvialis, *Eau de Pluïe*, *Regenwaſſer*. Ab Alchemicis multum celebrata, recte a BOERHAAVE athmoſphæræ lixivium dicitur, continet quicquid ex terra in aërem aſcendit, ſed quantis ſordibus hinc inquinetur nemo non videt, diverſiſſima præterea pro vario unde aſcendit ſolo, pro varia qua decidit tempeſtate, pro vario quo adducitur vento; Cl. RUTTY in eadem alcali foſſile, ſalem mirabilem, ſalem communem, nitrum, petroleum, &terram calcaream detexit; Ill. MARGGRAFF nitrum, ſalem communem & terram calcaream, ſed vehit præterea innumera in-

ſecta, ovula, ſemina vegetabilium &c. unde mox ſulphur, mox ſanguinem habere credita fuit, hinc ex eadem, vegetabilia ſurrexiſſe mirati ſunt Alchemici, & ideo jure impuriſſima habetur.

Nivalis, *Eau de Neige*, *Schneewaſſer*: cum aqua frigore conſtricta omnes ſordes deponat, hinc ſi pura nix fuerit liquata, aqua ſurgit ſi quæ alia pura, formata quippe a vaporibus in altum elevatis, & hinc ab omni heterogeneo liberis, per frigus autem ab omni heterogeneo, quod ipſis accreverat, depuratis; eadem ac antecedens principia habet, præter nitrum, terra quoque in ipſa in minori ad reliqua ratione eſt. RUTTY & MARGGRAFF; cum autem laxæ nivi facile aliquid heterogenei, ſive dum ex aëre deſcendit, ſive dum terram tegit accreſcat, hinc ea omnino purior eſſe videtur

Aqua Grandinis, *Eau de Grêle*, *Hagelwaſſer*, quippe quæ in altioribus athmoſphæræ locis efformata, quæ vix ſordes habent, in glaciem concreta quicquid heterogenei habuerat depoſuit, & ſub hac forma per inferiorem aërem deſcendens, etiam nihil peregrini potuit recipere.

Aqua Roris, *Eau de Roſée*, *Thauwaſſer*: formatur ab exhalationibus, calore in non magnam altitudinem elevatis, hinc impuriſſima eſt, pro variis unde ſurgit locis & vario anni tempore, varia omnino, hinc patet iteratas quoque analyſes, nihil certi circa ejus naturam poſſe determinare.

Depuratur aqua dulcis quiete, coctione, filtratione per ſabulum, putrefactione, optime deſtillatione, ſed nec hæc omne heterogeneum inde valet auferre, in aqua deſtillata ELLER & acidi & olei veſtigia deprehendit, BOYLE & Ill. MARGGRAFF ex aqua iteratis deſtillationibus non mediocrem terræ quantitatem obtinuerunt, ita ut aquam in terram mutari, non pauci crediderint, & phænomenon ab aqua calore agi-

tata, ſemper aliquid terræ ſecum elevante, pro metamorphoſi aquæ in terram habuerint.

Aquæ Minerales quæ calore gaudent illo, quem temperata athmoſphæra habet, majorem, *Thermæ* dicuntur, ſurgit ille ſive a calore, quo viſcera terræ ſemper calent ſive a ſtratis in quibus pyritæ reſolvuntur, & quas tales aquæ, brevi antequam ex terra ſcaturiverint, perfluxerunt. Thermæ æque ac aquæ minerales frigidæ a ſapore vulgo ſolent diſtingui, in terreſtres, *tophaceas* W. duras vulgo, ſalinas & ſulphureas. Salis ſapore inſtructæ, ſive vinoſi quid linguæ imprimunt *Acidulæ*, *Eaux aigres*, *Sauerwaſſer* ſive ſalem communem ſapiunt *Salinæ*, ſive amaritiem, junctam habent, quæ nauſeoſiſſima eſt in *Aqua Marina*, *Eau de Mer*, *Seewaſſer*, multo mitior in *Amaris*, *Eaux Ameres*, *Bitterwaſſer*. Sulphureæ hepar ſulphuris & olent & ſapiunt.

Multa ratione in principia aquarum mineralium inquirere ſolebant, illa quæ per reagentia fit, multum ambigui habet, optima eſt cum largam aquæ quantitatem rite evaporant, prudenter ſingula, quæ ita obtinentur, examini ſubjiciuntur, probe obſervando id quod creberrima experimenta evicerunt, nimirum eandem aquam, vario tempore tentatam, variam principiorum rationem exhibere.

Aquæ tophaceæ vel ipſo ſapore ſeſe produnt, terram quam habent calcaream, ſeleniticam, argillaceam, corporibus ſupra quæ decurrunt, aut quæ illis immittuntur, appendent, varias incruſtationes, varia lapidum genera, quæ *Tophi* vel *Stalactites* dicuntur, efformant, legumina non emolliunt, terram, qua ſcatent, cum ipſis alcali adjicitur, dimittunt; eaſdem pro elixandis piſcibus, candefaciendis linteis, paranda cereviſia, conficiendo cæmento, ſcopis tinctoriis &c. reliquis præſtare Cl. Rutty annotavit, innoxie bibi Borrichius & Scheuchzer obſerva-

tionibus probant, sed videtur hic aliquid consuetudini dandum esse, terra enim harum aquarum vix non primis viis potest non oneri esse, & ad viscera delata & obstructiones & varia concrementa causari.

Acidulæ sive martiales sunt, sive alcali fossili scatent; ochra, quam tales aquæ ad fundum dimittunt, violaceus insuper vel niger color, quem cum vegetabilibus adstringentibus induunt, martiales ex tempore detegunt; hæ aquæ vix non semper etiam alcali fossile vehunt, quod, dum illæ supra terram erumpunt, vitriolum, sub cujus forma ferrum receperunt, aggreditur & effervescentiam excitat, sub qua aër fixus, qui his aquis copiosior, per experimenta Cl. VENEL inhæret, vi quadam erumpit, aquam in bullas agit, ut ea propria ratione linguam afficiat, efficit & vitra quibus includitur disrumpat, hic aër, ita per effervescentiam agitatus, constituit illum spiritum æthereum, circa cujus naturam explicandam & vires prædicandas adeo multi sunt Auctores. Vitriolo omni resoluto, ferrum, quod in aqua hærebat, inde dejicitur, & perit omnis ejus qualitas, quæ ab effervescentia sive a ferro pendebat; sed dantur etiam aquæ martiales quæ sive nullum sive paucissimum modo alcali vehunt, ex his ope evaporationis verum vitriolum martis obtinetur, nec in illis spiritus æthereus hæret, testibus SHORT, Cl. RUTTY, Cel. CADET; interdum etiam vitriolum sub terra jam fuit destructum, tunc aquæ neutiquam vinosum saporem habent, nihil spirituosi exhibent & salem mirabilem, dum evaporantur, sistunt, observante Cl. BROUZET: *Acidulæ alcali fossili* scatentes etiam aere fixo copiosiore gaudent & acidum vehunt, quod, quando supra terram erumpunt cum alcali coit & effervescentiam excitat, hinc ipsis quoque spiritum æthereum solent adscribere; hoc genus aquarum, antequam acidum cum alcali coiit, alcalium effectus solet edere.

Aquæ Amaræ: A ſale mirabili Glauberi, quo ſcatent, & ſaporem & vires habent, huic ſali cum terra quædam alcalina in varia ratione juncta ſit, hinc ſalia amara cryſtalliſationis ope ex his aquis obtinenda, tam a ſincero ſale mirabili, quam ſingula a ſe invicem differunt.

Aquæ Sulphureæ: Odore, qualitatibus alcalinis, colore nigro, quam metallis, quæ ex eorum menſtruis dejiciunt, affricant, aut argento ipſarum vaporibus expoſito, non raro etiam ſulphure ſolidis ſcaturigini vicinis accreſcente, agnoſcuntur.

Quando ad ea quæ de ortu aquæ fontanæ monui applicantur obſervationes apud Auctores occurrentes de pyritis reſolutis, alcali foſſili, ſulphure, ſale communi & vaporibus acidi vitriolici creberrime ſub terra occurrentibus, harum omnium aquarum origo facile perſpicitur & ratio patet, cur in illis crebro præter reliqua principia, ſelenites, ſal ammoniacus fixus & ſal communis occurrant.

Immenſus eſt numerus aquarum mineralium quæ hactenus innotuerunt, copioſiſſimæ earum deſcriptiones proſtant, præcipuas collegit Cl. RUTTY, de Germanicis multum meruit Cl. ZUCKERT. En illas quæ apud nos uſitatæ ſunt.

MARTIALES.

Petrinæ ſalis mirabilis $\frac{1}{960}$, terræ calcareæ & vitreſcentis $\frac{1}{1920}$, ſalis ammoniaci fixi, acidi ſalis, petrolei, ferri veſtigium. BOECLER.

Pyrmontanæ ferri $\frac{1}{2880}$, ſalis mirabilis $\frac{1}{288}$, ſelenitiæ $\frac{1}{1440}$, terræ calcareæ $\frac{1}{720}$, alcali foſſilis veſtigium. SEIP.

Rippelſavienſes ſalis mirabilis $\frac{1}{570}$ terræ calcareæ & vitreſcentis $\frac{1}{640}$ ſalis communis, ammoniaci fixi, ferri, petrolei, veſtigium BOECLER.

Schwalbacenſes ſalis mirabilis & alcali foſſilis $\frac{1}{443}$, ochræ $\frac{1}{823}$. HOFFMANN.

Spadanæ falis mirabilis $\frac{1}{1152}$, totidem terræ martialis, terræ calcareæ $\frac{1}{823}$. SPRINGSFELD.

Sulbacenses alcali foffilis $\frac{1}{115}$, terræ felenitic æ, calcareæ, vitrefcentis $\frac{1}{1440}$, falis mirabilis, ferri, petrolei, veftigium. HAUSMANN.

Wadwilenses $\frac{1}{1920}$ falis mirabilis cum ochra mixti. MOREL.

SALINÆ.

Castonacenses falis mirabilis $\frac{1}{198}$, falis communis $\frac{1}{350}$, terræ vitrefcentis & calcareæ $\frac{1}{115}$, petrole veftigium. KÜRSCHNER.

Plumbariæ saponaceæ fubftantiæ ex petroleo, argilla, calce, fale communi & alcali foffili compofitæ $\frac{1}{2880}$. MALOUIN.

Selteranæ falis communis & alcali foffilis $\frac{1}{120}$, terræ $\frac{1}{180}$. VENEL.

AMARÆ.

Sedlizensis falis mirabilis $\frac{1}{36}$, terræ $\frac{1}{576}$. WALTH.

THERMÆ.

Aquisgranenses calore gaudent ad illum aquæ ebullientis proxime accedente, $\frac{1}{215}$ alcali foffilis, $\frac{1}{960}$ terræ calcareæ, totidem falis polychrefti, nec non fulphur continent. SPRINGSFELD.

Badenses in Marchionatu, præcalidæ fcaturiunt, $\frac{3}{320}$ falis communis, ochram quoque & felenitem vehunt. *Abhandl. von dem im Marggrafthum Baaden gelegenen warmen Baad.* 1756.

Bourbonenses multum quidem calent, fed albumen ovorum inde non induratur, fubftantiæ ex fale mirabili, petroleo, fale communi, felenite, terra calcarea, alcali foffili & fulphure conftantis $\frac{1}{192}$, continent. BAUDRY.

Carolinæ Sprudel calore ad 165 gradus Farenheit, afcendente calent, falis mirabilis $\frac{1}{192}$, alcali foffilis $\frac{1}{760}$, falis communis $\frac{1}{1440}$, totidem fere terræ fovent; *scaturigo Molendinæ* thermometrum ad 123° afcendere

facit, continet ſalis mirabilis $\frac{1}{288}$, alcali foſſilis $\frac{1}{576}$, ſalis communis $\frac{1}{1440}$, terræ ultra $\frac{1}{1920}$. BECHER.

Ferinarum Wurtembergenſium calor 100° æquat, exhibent $\frac{1}{2880}$ fere ſubſtantiæ ex ſale communi, petroleo & ſelenite conſtantis. GESNER.

Niederbronnenſes calorem 63° habent, ſalis communis $\frac{1}{240}$, ſalis mirabilis $\frac{1}{3840}$, ſalis ammoniaci fixi, terræ vitreſcentis, petrolei, ferri veſtigium. LEUCHSENRING.

Piperinæ ad 93° calent, terræ pinguis $\frac{1}{1920}$ fere, ſalis communis veſtigium, habent. RAHN.

Wisbadenſes ſalis communis $\frac{1}{384}$ & veſtigium ferri vehunt. HOFFMANN.

Aqua Marina nauſeoſo ſapore gaudet, ſi deſtillatur prima aqua inſipida eſt, poſterior autem nauſeoſa, acido ſalis fœta, eandem ab alcali fixo abſtrahendo, optime depurari, & potui aptari, viderunt Recentiores; in eadem præter ſalem communem, alcali fixum quoque, ſal Glauberi & petroleum hæret. RUTTY.

Dum rimamur maximam humorum noſtrorum quantitatem ex aqua efformari, ejuſdem autem non mediocrem quantitatem nunquam non per varium excretionis genus e corpore eliminari, nullam præterea non lædi functionem, ſi humores juſta aquæ ratione non attenuantur, nulli omnino dubitabimus aquæ dulcis maximam eſſe ad ſuſtentandam vitam neceſſitatem. Sed eadem non modo præcipuum eſt alimentum, optimis etiam omnino medicamentis adſcribenda eſt. ſi quod aliud polychreſti nomine celebranda: glutinis dum in ſolidis auget rationem, emollientes edit effectus, medetur præterea ex ſua natura *Inſtitut. Chemiæ.* omni morbo a ſpiſſitudine oriundo, eadem, cum omnis acrimonia genium ſalinum habeat, ipſam & mitigat, & ut e corpore eliminetur, efficit, excretiones aquoſas præterea promovet, & quicquid commodi inde nobis ſurgit; ab indicatione vitali ita.

que ſemper, a reliquis creberrime indicatur, vix non omnes Obſervatores ab HIPPOCRATE ad recentiſſimum quemque, eſſent adducendi, ſi morbos ubi aquæ potus profuiſſe obſervatus eſt, vellem colligere.

Sed inſignis quoque eſt aquæ uſus, quando externe adhibetur, ſive ea partes modo abluantur, & ita a ſordibus liberentur, ſive eadem partibus extus patentibus injecta, eluantur in ipſis quæ hærent heterogenea, ipſa relaxentur, ſive eadem dum ſibi partes corporis immittuntur, *Balnei* vice fungatur; hujus & antiquiſſimus & ampliſſimus omnino uſus eſt, inde non modo auferuntur ſordes & tranſpiratio reſtituitur, ſed pars eidem commiſſa relaxatur evidenter, hunc effectum moderatus balnei calor etiam multum juvat, hic ſi excedit, omnia mala ab aucto præter naturam calore oriunda, debent timeri omnino: aquam ex alto in partes induratas cadentem eas quoque efficacius emollire, Auctores medii ſeculi primi perſpexerunt, hanc rationem a Græcorum ἐμβροχὴ, *Embrocationem* dicunt, *Ducia* quoque, *la Touche*, *Tropfbaad* ſolet appellari, & vel hodie cum ſucceſſu in uſum trahitur, ſi aliquam partem inſignior durities occupat, aut ſi ſuſpicio eſt, quod a nervo preſſo morbus originem habeat, hoc in caſu, ſive vertici capitis, ſive medullæ ſpinali, ſive loco, ſub quo non multum ab integumentis remotus nervus decurrit, aqua ex alto inſtillatur: maxime autem vires aquæ emollientes intenduntur, ſi ea ſub forma vaporis applicatur, hic mos crebro olim apud Lacedæmones obtinuit, hinc talia balnea *Laconica* ſolent dici, βαλάνεα ξηρὰ, *Balnea ſicca*, *Sudatoria*, *Etuves*, *Schwitzbæder* &c. ea aut per artem parantur, dum in conclavi detinentur vaſa aqua plena, ex quibus ſuppoſitus ipſis ignis, continuo vapores aſcendere facit, ſive ſub conclavi excitati vapores per varia ſpiracula in illud admittuntur, ſive inſtituuntur in propriis domunculis, quas medii ævi Auctores

Stuphas appellarunt; aut nativa occurrunt ad metalli fodinas, montes ignivomos, ſcaturigines fontium, ubi vaporibus copioſe ex terra aſcendentibus fornices ſuperſtruuntur, tales plures in Italia occurrunt, Pyrmonti quoque obtinent, teſte SEIPP. Cubiti articulationem, ob indurata ligamenta immobilem, priſtinam flexilitatem per talia balnea recuperaſſe, VAN SWIETEN vidit & CAPPEL contracturam a Mercurio in corpore retento, curatam. Cum humores ſemper eo ruant, quo ipſis minus reſiſtitur, hinc balneorum ope ab interioribus ad exteriora, a ramis aortæ ſuperioris in inferioris, vel vice verſa, evocantur, hinc pro varia Medici intentione, variæ partes balneo ſolent committi; ſed nec negligenda eſt aquæ a vaſis cutaneis reſorptio, quam balneantes experiuntur, id quod experimentis ad ſtateram captis MARTYN, & alii a Cl. SPRINGSFELD, & Illuſtr. HALLERO, citati auctores evincunt, inde cur balnea excretiones aquoſas promoveant, in ſcabie aut aliis exanthematibus retropulſis adeo egregie conducant, ad viſcera indurata vel ſtricta, laxandam alvum faciant &c. fit evidens; preſſio denique, quam experiuntur partes balneo merſæ omnino quoque debet attendi, ejus effectus eo ſunt majores, quo altior eſt aquæ columna corpori imminens, eam, ſi ad duos pedes mergimur, vel 2280 libris æqualem eſſe, WAINEWRIGHT evicit, inde roborantur vaſa, acceleratur refluxus ſanguinis venoſi, retardatur arterioſi ſanguinis motus, novum de vi balneorum aperiente argumentum ſurgit. Commoda & pericula, quæ ab excedente balnei calore vel frigore oriuntur, ex eis quæ circa effectus caloris & frigoris Pathologia præcipit, ſunt dijudicanda, quicquid etiam in laudem talium balneorum adducatur, illa mihi ſaltem, cum omnem mutationem ſubitaneam periculoſam eſſe nemo ignoret, ſemper ſunt ſuſpecta. Ex his quæ de effectibus balneorum hacte-

nus monui, ſequuntur regulæ, quæ ſub eorum uſu obſervandæ ſunt, earum præcipuæ ſunt, monente HIPPOCRATE, corpus a ſordibus prius liberandum; plethora venæſectionibus imminuenda; frigus & omnes mentis perturbationes ſedulo vitanda; æſtate maxime uſus balneorum ſuſcipiendus, debiles præcipue, nonniſi ſenſim ſenſimque in balneum deſcendant, in univerſum regulis diæteticis accuratiſſime ſit obtemperandum.

Aquæ minerales, quas etiam Veteres adhibuiſſe, FALLOPIUS probat, præter effectus, quos ratione aquæ edunt, propriis quoque a reliquis quibus ſcatent principiis, pollent, omnes cum ſalia media vehant, hinc omnes vires aperientes edunt, ſpiſſos humores attenuant, excretionem urinæ & tranſpirationis intendunt; illæ quæ Ferrum fovent, evidenter etiam roborant & ad morbos, qui ab humoribus difficilius per ſyſtema venæ portarum movendis ſurgunt, cum magno ſucceſſu adhibentur, & ſi quæ aliæ ad ulcera interna etiam cum ſucceſſu poſſunt adhiberi, cum ichorem diluant & temperent, viſcus debilitatum roborent, vires bonum ſanguinem præparantes reſtaurent, id idem MORTON & SEIP multa experientia ſuffulti confirmant, mirandum omnino quod AVICENNÆ commentum de his aquis ad morbos pectoris noxiis, adhuc dum etiam nimis frequenter obtineat: aquæ, quæ *Alcali foſſile* vehunt, cum mucum pulmonum attenuent, & aliquid roboris pulmonibus dare videantur, hinc ad pulmones debiles aut tophis obſeſſos laudantur; illæ quæ *ſalis mirabilis* eam vehunt rationem, ut etiam amaræ inde evadant & incidentes effectus edunt, & alvum movent; *ſulphure* ſcatentes ad promovendam diaphoreſin, roboranda ſolida, ulcera interna ſolidanda, præprimis faciunt. Spiritus, quem præeunte HOFFMANN, vulgo mire extollere ſolent, ad virtutem harum aquarum plane

nihil facit, cum Physiologi uberrime evincant, aërem elasticum sanguinem subire non posse, & si eum subiret perniciosissimos editurum effectus; ex eis præterea, quæ in Pathologicis circa elasticorum in primas vias effectus docentur, sequitur elasticum aquarum mineralium ventriculo & intestinis adeo non conducere, ut eis etiam noxium esse jure reputetur, eodem sane res redibit, aër sive per fermentationem sive per effervescentiam extricatus & calore primarum viarum rarefactus, tragœdiam ludat. Circa potum harum aquarum, præter ea quæ sanitatis leges in universum suadent, cavendum ne a non assuetis nimis frigidæ assumantur, ne major quantitas, intervallis nimis brevibus, ingurgitetur, ne ventriculo cibis repleto ingerantur; purgantium dosin limitat numerus secessuum, inde excitatus, reliquæ non per dies sed per septimanas sunt usurpandæ, usque dum effectus, quem inde expectamus, obtineatur; earum quantitatem de die hauriendam, determinat ventriculus inde non gravatus; tandem & id adhuc est observandum, quod aquis soteriis, quarum ope demulcendi nobis animus est, aut a quarum stimulo noxiam quandam irritationem metuimus, optimo consilio lac adjiciatur.

Aquæ minerales, si sub forma balnei adhibentur, se ratione aquæ gerunt, ut supra dictum est, cum autem & ferrum & salia & sulphur & terræ, quibus scatent, fibras roborent, hinc effectus quidem balneorum aquæ dulcis edunt, quamdiu corpus ipsis immersum est, cum autem cuti applicatas relinquant partes, quæ illam firmiorem reddunt, alios quoque qui ipsis proprii sunt edunt effectus, hinc eadem quoque & vario alio fine præscribuntur & multis casibus vel aquæ dulci præferuntur. Cum salia resolvant, terræ & inter has maxime selenites, nec non sulphur & ferrum evidenter adstringant, alcalia insigniter abstergant, maxime si petroleo unita sunt, argillæ saponis

effectus

effectus edant, hinc patet quomodo pro varia Medentis indicatione varium balneum debeat ſeligi, imo quomodo balnea naturalia per artem etiam efficaciora poſſint reddi.

Cum ex hactenus dictis liqueat, aquas ſoterias ratione principiorum quæ fovent, agere, hæc principia autem juſta analyſi quam accuratiſſime poſſint determinari, hinc evidens eſt, eaſdem, monente jam GALENO, ubivis poſſe imitari, nec opus eſſe ex longinquo accerſere aquas, aut longo itinere adire, quas domi æque efficaces poſſumus parare: cum autem mutationi aëris, remotioni ab objectis domeſticis, vitæ, toti proſpiciendæ ſanitati accomodatæ, non paucæ omnino vires ſint ad mitigandos & curandos, chronicos maxime, morbos, ratio quoque fiduciæ in medicamentum a multis laudatum habenda ſit, hinc nollem in totum morem ægrotos ad fontes ſoterios mittendi improbare.

De ſedimento thermarum, quod vulgo *Lutum* dicere ſolent, non eſt quod multa verba faciam, ſequitur illud naturam ſubſtantiarum unde efformatur, has Chemia inde eruit, earum autem facultates ſuis quæque locis dicentur.

Aqua deſtillata tanquam puriſſima ad ſcopos medicatos adhibetur.

CAP. II.

ROBORANTIA.

§. 22.

Alimenta robur nativum conſervant, id ſi per morbum fuerit imminutum, *Medicamentis Roborantibus* reſtituitur; imminuitur autem robur nativum ſive vitio fluidorum, & tunc his proſpiciendum vel per Chi-

rurgiam, vel per medicamenta suis locis indicanda, sive vitio solidorum, horum robur, cum tam a soliditate pendeat, quam a propriis, quibus in corpore vivo gaudent, viribus, irritabilitate nimirum & vi nervea, hinc Roborantia quadruplici maxime modo videntur agere 1) glutinis rationem imminuendo, 2) partes terrestres augendo, 3) irritabilitatem intendendo, 4) vim nerveam excitando, duo priora *Amara*, *Adstringentia* & *Resinæ* præstant, duo posteriora *Resinæ* & *Aromata*, ultimum, præprimis *Fragrantia*.

§. 23.

Placuit Auctoribus Roborantia pro variis, quæ ex eorum actione fluunt, effectibus variis nominibus appellare: *Visceralia* Barb. dicuntur, dum viscerum robori medentur, & cum Recentioribus receptum sit justum viscerum robur tonum appellare, hinc eadem etiam *Toncia* solent dici, imo ipsis sequior ætas pro vario viscere, quod roborare putabantur adhuc propria nomina indidit *Cephalica*, *Cardiaca*, *Stomachica*, *Uterina* &c. aut pro varia quæ inde intenditur actione *Carminativa*, *Aphrodisiaca*, *Emmenagoga*, *Nervina* &c. eadem quia efficiunt, ut vasa minorum ordinum, crassiores quos acceperunt humores, majoribus reddant, *Discutientia* solent appellari. Indicari Roborantia quoties nativum robur deficit, aut id ipsum ex intentione Medici intendendum est, facile liquet: eorum abusus, in universum morbos a rigiditate, ab angustia, ab errore impactorum, a retentione excernendorum post se ducit; de indicantibus & contra indicantibus singularum Classium, singulis titulis dicetur.

§. 24.

I. AMARA.

Præ reliquis roborantibus indicantur *Amara* 1) cum debilitati lentor quoque junctus est, hinc maxime

conducunt in obstructione viscerum abdominalium, 2) si bilis sive iners est, sive non rite in canalem intestinalem effunditur, 3) si acrimonia alcalina primas vias obsidet, 4) si vermes obtinent, hinc *Anthelminticis* sequioris aevi adscribuntur, 5) Extus, ad humores frigidos resolvendos 6) Ad sphacelum exteriora occupantem.

Eorundem abusus, systema Venae Portarum praecipue offendit, intestina exsiccat & inflammat, alvum obstruit, haemorrhoides, febres & turbas in utero excitat.

α. VEGETABILIA.

ABROTANUM vid. *Aromata.*

ABSYNTHIUM, *ἀψίνθιον*, *Absinthe*, *Wermuth.* Ejus duplex genus hodie in officinis prostat, unum quod *Vulgare*, alterum quod *Ponticum* dicunt; valde probabile videtur, nostrum vulgare Veterum ponticum fuisse.

Vulgaris Folia laciniata sunt, laciniis latiusculis, utrinque alba, proprio odore, minus grato & sapore amarissimo instructa.

* *Pontici* Folia tenera sunt, tenuissime laciniata, odorem non fortem spirant, saporem habent levissime amarum, evidenter aromaticum.

Artemisia Absynthium L. BLACWELL 17. Receptaculo villoso, foliis multifidis, floribus cernuis, caule tomentoso distinguitur: *Pontica* L. receptaculo nudo, foliorum laciniis linearibus, floribus cernuis & caule herbaceo agnoscitur; prior in omni Europa; posterior in Helvetia & Germania Orientali occurrit, in hortis nostris colitur.

Folia Vulgaris $\frac{1}{3}$ fere Extracti aquosi largiuntur, quod amarissimum est, sed nauseoso odore caret, alcohol inde ex viridi flavicante colore tingitur, & omnem ejus odorem, aeque ac saporem retinet; aqua inde destillata & odorata & sapida est, spiritus vini

parum ſub deſtillatione inde recipit. LEWIS. Olei flavi & amari $\frac{1}{256}$ fundit.

Sanguinem diſſolvit SCHWENCKE.

Abſynthium vulgare, inſigni qua gaudet amaritie, & oleo æthereo quod fovet, potens medicamentum eſt ad roborandas primas vias, attenuandum mucum, & corrigendam bilis inertiam, hinc ab omni tempore tanquam medicamentum polychreſtum ad vitia digeſtionis fuit commendatum. HIPPOCRATES illud ad icterum, GALENUS hypochondriacis laudat, febres inde curatas ALBRECHT, aſcitem VOLCKAMER vidit, & ad arcendum calculum, præeunte ÆTIO, Ill. LINNÆUS laudat; longo uſu podagram avertiſſe expertus eſt Ill. HALLER qui & ejus vires ad icterum & hydropem vidit, EUGALENUS autem antiſcorbuticas; idem cum egregie ad cavendam putredinem faciat, hinc celebratur ad omnes morbos malignos, & nimis frequenter præſervationis ergo vino infuſum, more a PALLADIO jam laudato, adhibetur; nec inefficax eſt ad necandos vermes & nidum eorum deſtruendum. Sed probe ſemper ſub ejus uſu retinendum, motum humorum inde augeri. Ejus uncia dimidia cum libra aquæ aut vini infunditur. Externe ſcopo ſtomachico & anthelmintico adhibetur, nec non diſcutiendi & contra ſphacelum defendendi ergo.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆP. efficax omnino, * *Spiritus* parum proprii habet. *Conſerva* VAL. CORD. *Syrupus ſimpl.* LEMERY: * *Syrupus compoſitus* MESUE non ingratum medicamentum: *Sal* VAL. CORD. præ aliis ſalibus alcalinis, nullas proprias vires habet: *Eſſentia ſimpl.* ZWOELFFER. * *Eſſentia compoſita* JUNGKEN, ſimplicior eſt illa quam Pariſienſes habent: *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. ob acrimoniam qua gaudet vix intus datur, extus ſcopo carminativo & anthelmintico præſcribitur: *Oleum coctum* VAL. CORD. ad unguenta & clyſmata carminativa, anthelmintica,

ſtomachica recipitur: *Extractum* VAL. CORD. * *Vinum* tam per fermentationem paratum COLUMELLÆ, quam id quod infuſione fit, olim magni fiebat. *Species pro Vino Abſynthii* Noſtrat. non male ad infuſa ſtomachica adhibentur.

Ponticum ab aromate potius, quam ab amaritie dijudicandum eſt.

AGARICUS vid. *Purgant. Specific.*

ALOES vid. *Purgant. Specif.*

AMMEOS SEMEN vid. *Aromata.*

AMMONIACUM GUMMI. Succus concretus mediocri calore lenteſcens, qui ſub forma magnorum fruſtorum ad nos adducitur, conſtat ex grumis flaveſcentibus, quibus copioſe grana lactei coloris, quæ ſequior ætas *Ungues*, *Lachrymas*, *Amygdalas* dixit, immixta ſunt, odorem habet fragrantem, ſaporem amarum, acriuſculum, nauſeoſum.

Quo pluribus unguibus gaudet, eo melius.

Noſtrum non videtur *θυμίαμα ἀμμονιακὸν* Veterum eſſe; ignoramus plantam unde deſumitur, ſemina, quæ ipſi interdum commixta reperiuntur, illud ex umbellifera quadam planta deſumi, videntur ſuadere.

Ex deſerto Africæ Barca, ubi olim Jovis Ammonis templum celebrabatur, Alexandriam & inde ad nos ducitur.

Totum ſe ex aqua ſuſpendi patitur & ipſi lacteum colorem affricat, inde autem elapſo aliquo tempore denuo recedit, alcohol ejus dimidium diſſolvit; nec oleum odoratum fundit, nec aqua inde abſtracta evadit odorata, ſpiritus inde deſtillatus levem odorem contrahit. Extracti aquoſi, debiliore ſapore inſtructi $\frac{9}{10}$ circiter & $\frac{3}{4}$ circiter extracti ſpirituoſi ſapidioris inde obtinuit CARTHEUSER. Extracti aquoſi $\frac{5}{6}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{3}{4}$ NEUMANN.

Validas vires reſolventes poſſidet, laudatur ma-

xime ad mucum pulmonum attenuandum, nec non ad obſtructa viſcera abdominalia. Datur ad drachmam dimidiam, ſub forma ſive emulſionis ſive pilularum. Extus quoque cum magno ſucceſſu adhibetur ad reſolvendos tumores ſcirrhodeos, ſcrophulas, tophos &c. Applicatur ſub forma cataplaſmatis, emplaſtri, unguenti &c.

* *Spiritus & Oleum* VAL. CORD. præ aliis ſpiritibus & oleis empyreumaticis vegetabilibus nihil proprii videntur habere: *Pilulæ de Ammoniaco* QUERCETANI. Rationem G. Ammoniaci auxerunt Noſtrates, & adhuc magis Wurtembergenſes, qui minus extracti Aloes & Myrrhæ quoque recipiunt; medicamentum variam adhuc correctionem admittens, vi reſolvente inſigni gaudet, & cum ſucceſſu ad attenuandum mucum pulmonalem, & reſeranda viſcera abdominalia adhibetur, ſcopo reſolvendi ad ſcrupulum unum, purgandi ergo ad drachmam dimidiam datur; magis placent * *Pilulæ Tartareæ* BONTII, cum ſimpliciores ſint, in his Tartarus Vitriolatus expungendus. * *Syrupus* Wurtemberg. egregium ad affectus pectoris mucoſos videtur medicamentum eſſe. *Emplaſtrum ſive Ceratum de Ammoniaco* FOREST. Recentior noſtri Diſpenſatorii editio præſcriptionem Wurtembergenſium ſequitur, magis placet illa FORESTI, laudatur hoc medicamentum ob vires reſolventes, quas & ad ipſa viſcera extendere dicitur.

ANAGALLIS, *Mouron*, *Gauchheil.* Recipimus Cauliculos cum foliis, quæ ovato oblonga ſunt, acumine terminata, integerrima, ſapore acri & amaro linguam feriunt.

ANAGALLIS. Corollam habet quinquefidam, rotatam, regularem, iſantheram, monogynam, calice quinquefido ſuſtentatam & capſulam horizontaliter dehiſcentem: *Arvenſis* L. BLACWELL 43 & 274 foliis

ovatis & sessilibus agnoscitur, vulgo illa quæ florem phœniceum habet, solet in usum trahi.

Crescit in omni Europa, præter maxime septentrionalem.

Dat extracti aquosi & amari $\frac{3}{8}$, resinæ magis amaræ & acris $\frac{1}{4}$. BUCH. SCHRADER inde $\frac{1}{3}$ extracti aquosi, ultra $\frac{1}{5}$ resinosi obtinuit.

Resolvendi ergo jam a GALENO laudatur, hinc feminæ Westphalæ illam ad pellendos menses adhibent, teste HOFFMANN; sub seculi superioris initia, QUERCETANI & HARTMANN maxime auctoritate, ejus contra melancholiam vires cœperunt extolli, unde quoque Germanica denominatio surrexit, BOENNCKEN eas etiam propriis observationibus confirmare nititur; maxime autem ejus vis antilyssa solet laudari, quam post TRAGUM plures Auctores adducunt, MAROLDUS & BRUCH propriis observationibus evincere cupiunt, inefficacem Ill. HALLER vidit; sed & fateor me semper plus Chirurgiæ, quam cuicunque etiam specifico, cum homo ab animali rabido morsus fuerit, fidere. Datur singulis diebus demorsis ad scrupulos quatuor, sub forma pulveris, quem quoque quotidie vulneri, usque dum consolidatum fuerit, jubent inspergi. Externe abstergendi ergo ab HIPPOCRATE commendatur.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. iners æque ac * *Oleum coctum* August. quod nescio cur ad dolores colicos laudant.

* ARISTOLOCHIA. Potius a viribus secundum PLINIUM & DIOSCORIDEM, quam a proprio alicujus Viri nomine, ut CICERO autumat, denominata esse videtur. Sub hoc nomine varium radicum genus officinæ recipiunt.

Aristolochia longa, *mas*, *ἀριστολόχια μακρὰ*, *ἄῤῥη*, *Aristoloche longue*, *lange Osterluceywurzel*, pollicis circiter crassitiem, dimidii pedis longitudinem habet, leviter

rugosa, extus dilute fusca, intus ex luteo-albens, leviter spongiosa, odore nullo, sapore aromatico, quem acriuscule amarus excipit, instructa.

Aristolochia. Corolla nuda gaudet, ex basi ventricosa in limbum producta, hexanthera, monogyna, capsula sexangulari: *Longa* BLACWELL 257 foliis cordatis, integerrimis, petiolatis & floribus solitariis distinguitur.

Crescit in Europa meridionali.

Tam aquae quam alcoholi suas vires transmittit, spiritus vini inde si destillatur, fere iners, aqua odorata & sapida, cum ipsi oleum odoratum sit immixtum, Extractum spirituosum saporem radicis retinet, resinosum nauseosum est. LEWIS. Extracti aquosi rob sambuci redolentis, subsalso amaricantis $\frac{1}{3}$, spirituosi aloen spirantis, valde amari, austeriusculi $\frac{1}{4}$ obtinuit inde CARTHEUSER.

Ob vires abstergentes, quarum suspicionem ejus sapor praebet (§. 7.) in morbis pectoris frigidis, obstructione viscerum abdominalium aut vasorum uterinorum, praeeunte HIPPOCRATE, laudatur. Externe ab ejus pulvere egregios in ulcere cacoetheo tibiae effectus vidit S. PAULI.

Aristolochia rotunda, *Malum terrae*, *ἀριστολόχια στρογγύλη*, *θηλεῖα*, *Aristoloche ronde*, *runde Osterlucey.* Radices nobis subministrat ex pluribus tuberibus concretas, rugosas, priore pallidiores, intus rufas, antecedente acriores & magis amaras.

Aristolochia rotunda L. BLACWELL 256 folia cordiformia, parum petiolata & flores solitarios habet.

In iisdem cum priori locis crescit; simili quoque ratione se ad menstrua habet. LEWIS.

Prae longa magis abstergere, GALENUS monuit & sapor suadet, tincturae spirituosae inde extractae vires antarthriticas celebrat KLAUNIG.

* *Extractum* Wurtemb.

Ariſtolochia Clematitis, *Cretica*, *ἀριστολόχια κληματῖτις*, *Ariſtoloche de Vigne*, *Oſterlucey*. Radices & Folia officinæ recipiunt.

Radices longæ ſunt, fibroſæ, digito minimo anguſtiores, extus rufeſcunt, intus pallidæ, antecedentibus minus acres & minus amaræ, inodoræ.

Folia cordiformia, firmula, viridia, ſapore acriuſculo prædita ſunt.

Ariſtolochia Clematitis L. BLACWELL 255 foliis cordatis & floribus confertis axillaribus diſtinguitur.

Etiam in Europam temperatam aſcendit, creberrimum ad vites noſtras vitium.

Radices ad eoſdem ac antecedentes adhibentur uſus, iis evidenter debiliores, ab HELDIO multum ad arthritidem celebrantur. Folia noſtrates vino macerant & tanquam vulnerarium polychreſtum adhibent.

* *Extractum* Wurtemb.

Ariſtolochiæ Piſtolochiæ, *Polyrrhizæ*, *Ariſtoloche menue*, *petite Ariſtoloche*, Radices ex communi capite plures fibras longas & tenues emittunt, ſubluteæ, odore non ingrato, ſapore acri & amaro gaudent.

Ariſtolochia Piſtolochia L. foliis cordatis crenulatis & floribus ſolitariis gaudet.

Creſcit in Europa meridionali.

Proxime antecedentis vires habet.

Ariſtolochiæ fabaceæ Barb. *Holwurzel*, Radices ſunt bulboſæ mox ſolidæ, mox cavæ, cute fuſca tectæ, ſub qua caro alba & amara hæret.

FUMARIA. Corolla irregulari, in calcar educta, calice nullo aut diphyllo ſuſtentata, hexanthera, monogyna, ſilicula uniloculari gaudet: *Bulboſa* L. caule ſimplici & bracteis longitudine florum diſtinguitur.

Copioſe in Europa calida & temperata creſcit, in Boruſſiam uſque aſcendit.

N 5

Extracti aquosi valde amari ultra $\frac{3}{8}$, resinosi amari, acris $\frac{3}{16}$ circiter sistit. CARTHEUSER.

Inter primos TRAGUS has radices Aristolochiis annumeravit, nulla propria vi, præ aliis amaris, instructas.

AURANTIA AMARA v. *Fr. Horræi,*

* BDELLIUM GUMMI, βδέλλιον. Sub hoc nomine hodie asservamus massas majusculas ex rubro fuscas, quarum portiones a sordibus liberæ pellucent, inter dentes friabiles, & eis leviter adhærentes, earum fumus suavem odorem spirat, sapor evidenter amarus est.

Ex Arabia, India & Africa ad nos adducitur, nondum constat ex quo vegetabili.

Et alcohol & aqua largam ejus portionem dissolvunt, aqua inde abstracta ejus odore imbuitur, spiritus vini levissime. LEWIS. Extracti aquosi amaricantis & aromatici ultra $\frac{3}{8}$ & totidem spirituosi largitur. CARTHEUSER. Extracti aquosi $\frac{5}{8}$, spirituosi $\frac{1}{4}$. NEUMANN.

Valide resolvit, hinc jam a GALENO ad mucum viarum primarum & urinariarum nec non pectoris, externe quoque ad tumores aquosos & mucosos commendatur; multi quoque illud, præeunte FORESTO, sive intus sumtum, sive accensi fumum, ano recipiendum, ad hæmorrhoides laudant.

BEHEN NUCES vid. *Emollientia.*
BERBERIS RADIX vid. *Fr. Horræi.*
BRYONIA vid. *Emetica.*

* BUGULA Barb. *Consolida media* Barb. *Bugle*, *Goldengunsel.* Folia recipimus ovato oblonga, longis petiolis sustentata, margine dentato notata, sapore amaro instructa.

AJUGA. Corolla labiata, cujus labium superius bifidum & minimum est, inferius trifidum, calyce

quinquefido ſuſtentata & ſeminibus nudis gaudet: *Reptans* L. ſtolones reptantes habet.

In Boruſſiam uſque aſcendit.

A vi adſtringente laudata, hodie evileſcere cœpit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. plane iners.

CALAMUS vid. *Aromata.*

* CALENDULA Barb. *Soucy*, *Ringelblume.* Flores læte luteos exhibet, ligulatos, ſuperne inciſos, qui exſiccati omni odore & ſapore carent, aquam autem, cum qua infunduntur, amaram reddunt.

CALENDULA. Flore mixto gaudet, calice ſimplici multipartito, receptaculo nudo, ſeminibus triangularibus, incurvis: *Officinalis* L. BLACWELL 106 ſeminibus craſſis, muricatis & foliis ſpatulatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos copioſe in hortis colitur.

Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ fere, $\frac{1}{4}$ circiter ſpirituoſi inde obtinuit CARTHEUSER.

Cum hi flores exſiccatione omnem odorem, quem recentes ſpirabant, exuant, hinc ab illis minus bene ſive aromaticæ ſive balſamicæ vires expectantur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. omnino iners, * *Acetum* & * *Conſerva* Seculo XVI in officinas intrarunt, cum flores Calendulæ multum cœperint ad peſtem, laudari.

CAPPARIS CORTICES vid. *Olera.*

* CARDIACA Barb. *Agripeaume*, *Herzgeſpann.* Siſtit Folia quæ ex anguſtiore fine dilatantur & tribus dentibus inæqualibus terminantur, odorem nullum, ſaporem intenſius amarum habent.

LEONURUS. Corollam exhibet labiatam, calice pentagono & quinquefido ſuſtentatam, labium ſuperius integerrimum, villoſum, inferius tripartitum, parum inæquale, reflexum, ſemina nuda: *Cardiaca* L. foliis trifidis, laciniis vix inciſis diſtinguitur.

Ubique in Europa occurrit.

Ob amaritiem viſcidos primarum viarum humores attenuare, eaſque roborare videtur, hinc ad diſtenta hypochondria & cardiogmum infantum multum olim laudabatur.

Unguentum Cardiacum SCHROED. Cardiacam non pro baſi habet, medicamentum reſolvens, multo in uſu eſt ad cardiogmum.

CARDUUS BENEDICTUS Barb. *Chardon Benit, Cardenbenedicten.* Et Folia & Semina adhibemus: illa ſunt oblonga magnis ſinubus dentata, hiſpida, inodora, intenſe amara; hæc majuſcula, ventricoſa, ſtriata, flava, margine rotundo coronata, qui in ſetas rigidas educitur, medulla alba & dulci farta.

CENTAUREA flores compoſitos tubuloſos, calice imbricato comprehenſos habet, receptaculum ſetoſum, ſemina pappoſa: *Benedicta* L. calice per maturitatem clauſo, duplicato ſpinoſo, floribus parum difformibus, foliis ſemidecurrentibus, denticulato-ſpinoſis diſtinguitur.

Europæ Meridionali & Orienti propria planta, FRIDERICO Imperatori ex India, ſub initium Seculi XVI allata, teſte TRAGO, apud nos in agris colitur.

Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{7}$ circiter, aquoſi autem $\frac{3}{4}$ circiter largiuntur folia. NEUMANN.

Primæ viæ a foliis roborantur, hinc eadem ad febres intermittentes & alios morbos a læſis digeſtionis viribus commendantur: laudari quoque ſolent a vi propria ſudorifera, non video quo jure, & ſi quidem ad morbos malignos proſunt, de quo mihi ſaltem nulla juſta obſervatio innotuit, proderunt virtute omnibus amaris communi. (§. VII.)

* Semina unice ratione nuclei oleoſi agunt, hic cum parvam ad involucrum, quo cingitur, rationem habeat, & ſæpe carie exeſi in officinis occurrant, hinc rarius in uſum trahuntur.

Aqua destillata VAL. CORD. iners: * *Extractum* EJUSD. *Essentia* Noric. * *Syrupus* QUERCET. * *Sal per incinerationem paratus* nihil proprii habet.

CARLINA vel CARDOPATIUM Barb. *Ebertswurzel* num χαμιλεών Veter.? Desumitur inde Radix quæ fibrosa est, digitum crassa, aliquot pollices longa, rugosa, superne in aliquot ramos divisa, extus fusca, intus ex albo flava, odore proprio nauseoso, sapore acri & multum amaro instructa.

CARLINA. Florem compositum habet tubulosum, calice imbricato & cujus squammæ externæ siccæ sunt cinctum, receptaculum paleacum & semina papposa: *Acaulis* L. BLACWELL 532 caule unifloro distinguitur.

Non ascendit ultra Germaniam septentrionalem, nec in Anglia occurrit.

Aqua parum inde recipit, $\frac{1}{220}$ olei odorati spissi largitur. LEWIS. Olei spissi $\frac{1}{108}$, Extracti resinosi ultra $\frac{1}{11}$ & ultra $\frac{1}{2}$ aquosi inertioris NEUMANN inde obtinuit. Extracti aquosi ultra $\frac{3}{8}$, resinosi $\frac{1}{4}$ circiter. CARTHEUSER.

A viribus contra pestem maxime laudatur, quas cum in exercitu CAROLI M. probasse dicitur, inde nomen suum accepisse volunt, hodie rarissime hominibus exhibetur, multus autem ejus usus est in Mulomedicina.

CASCARILLA vid. *Aromata*.

CENTAUREUM MINUS, κενταύριον μικρὸν, λιμναῖον, *Centaureum Lepton*, *Fel Terræ*, *petite Centaurée*, *tausend Gulden-Blumen*. Ejus Flores adhibentur cum summis caulibus, quos aggregatim terminant, rubri, inodori, intense amari, cum sensu acrimoniæ.

GENTIANA. Corollam monopetalam, cujus laciniarum numerus varius est, calice sustentatam, pentantheram, digynam, capsulam unilocularem habet:

Centaurium L. corollis quinquefidis, infundibuli formibus, ſtylo unico, & caule dichotomo diſtinguitur.

Creſcit ubique per Europam.

Tam aquoſa quam ſpirituoſa menſtrua vires inde extrahunt. LEWIS. Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ fere, aquoſi $\frac{2}{3}$ exhibet. NEUMANN.

Multum laudatur ad roborandas primas vias & aperiendas obſtructiones viſcerum abdominalium, monente jam GALENO, hinc ad fugandas febres multum commendatur, ad podagram ab ÆTIO; a MAUR. HOFFMANN hydropicis auxilium attuliſſe fuit obſervatum. Extus ad ulcera maligne laudatur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. & odore & ſapore ſatis evidentibus, ſed minus gratis gaudet, evidenti acrimonia linguam ferit, hinc nollem inertem dicere: * *Extractum* EJUSD. ad ſcrupulum dimidium pro doſi datur: * *Eſſentia* Wurtemberg. a collectoribus Diſpenſatorii ad drachmas duas data, alvum ducere eſt obſervata: **Syrupus* ZWOELFFER. **Conſerva* Hafnienſ. *Sal per incinerationem* SCHROED.

CHAMÆDRIS, χαμαίδρυς, χαμαίδρωψ, λινόδρυς, *Germandrée*, *Gamænderlein.* Inde proſtant Folia parva, oblongo-ovata, crenata, inodora, amara.

TEUCRIUM. Corolla labiata, labio ſuperiore deficiente, inferiore quinquefida, lacinia media maxima, calice quinquefido ſuſtentata, gymnoſperma gaudet: *Chamædris* L. BLACWELL 80 foliis ovatis petiolatis & floribus pedunculatis, crenatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa minus ſeptentrionali, in Saxonia adhuc occurrit.

Tam aquæ quam alcoholi ſuas vires largitur, Extractum aquoſum magis amarum eſt quam ſpirituoſum. LEWIS. Utrumque in pari ratione vehit. CARTHEUS.

A vi reſolvente & aperiente maxime commendatur, præeunte GALENO. VESALIUS ad podagram com-

mendatam recenſet, RAJUS polychreſtam ad reſerandas menſium obſtructiones & curandas ſcrophulas, RIVERIUS & CHOMEL ad febres intermittentes.

* *Extractum* VAL. CORD.

CHAMEMELUM, *Chamomilla* Barbar. χαμαίμηλον, ἄνθεμις, *Camomille*, *Camillen.* Aſſervamus ejus Flores, qui parvi ſunt, compoſiti, mixti, radio albo & diſco flavo inſtructi, odorem proprium fortem ſpirant, ſapore gaudent amaro, cui quædam acrimonia juncta eſt. Triplex florum Chamæmeli genus recenſetur inter plantas officinales quorum uni *Vulgaris* nomen relinquunt, alterum a *Roma*, tertium a *fœtore* denominant.

Primum deſumitur a MATRICARIA floribus mixtis, calice hemiſphærico, cujus ſquammæ fere æquales ſunt, ſuſtentatis, receptaculo & ſeminibus nudis inſtructa: *Chamomilla* L. BLACWELL 298 receptaculis conicis, ligulis non deflexis & foliis ſetaceis, parum tomentoſis diſtinguenda.

In omni Europa vulgaris.

Secundum eſt ANTHEMIS floribus mixtis, calice hemiſphærico, ſeminibus nudis, receptaculo-paleaceo inſtructa: *Nobilis* L. BLACWELL 526 foliis ſetaceis & caneſcentibus diſtincta.

In Europa temperata, inter nos quoque occurrit & in Anglia.

Officinæ Germanicæ nonniſi varietatem floribus plenis recipiunt, quæ minus odorata eſt, & minorem ſaporem habet; in hortis apud nos colitur.

* Tertium ſubminiſtrat *Anthemis Cotula* L. receptaculo conico, ligulis anguſtiſſimis & foliis viridibus agnoſcenda: in iiſdem cum prima locis creſcit.

Florum Chamomillæ Vulgaris libra, olei quod per plures annos cœruleum colorem ſervat, Cl. LEWIS drachmas tres, NEUMANN ſcrupulum unum, mihi drachmam unam ſubminiſtravit, flores Chamomillæ

Romanæ LEWIS olei flavi drachmas quinque exhibuerunt, ego ex triginta libris florum Chamomillæ fœtidæ plane nihil olei recepi. NEUMANN porro expertus eſt Vulgares æque ac Romanos $\frac{1}{2}$ extracti aquoſi & $\frac{3}{8}$ extracti ſpirituoſi vehere, quod utrumque inertius eſt. Ex floribus Chamomillæ Romanæ CARTHEUSER $\frac{1}{2}$ fere extracti aquoſi, $\frac{1}{3}$ ſpirituoſi, ex Vulgaribus ſimiles fere rationes obtinuit.

Poſſidet Chamæmelum vires inſignes ad reſerandas obſtructiones viſcerum abdominalium, obſervante GALENO, & ab HOFFMANN inſigniter ad malum hypochondriacum laudatur, principio, quo ſcatet, odorato evidenter in nervos agit, hinc jam ab Ægyptiis, ad febres intermittentes fuit commendatum, id quod quoque plurimi ex poſterioribus Medicis obſervarunt, inter quos GASER, ZACUTUM, DIEMERBROECK, BAGLIV, MORTON, WERLHOFF, HOFFMANN, SCHULZ, BOERHAAVE nominaſſe ſufficiat, ejus vires ſopientes etiam, in omni ſpaſmorum genere inſignes fuerunt obſervatæ, ad dolores ventriculi & inteſtinorum multum a FORESTO laudatur, ad nephritidem a S. PAULI & HAGENDORN, ad dolores poſt partum a FORESTO, ad reſeranda lochia a TREW, & intus & extus applicatum ſe egregie gerere ad tormina dyſenterica vidit Illuſtris PRINGLE & eximias vires antiſepticas habere.

Extus cum magno ſucceſſu ad epitemata & cataplaſmata diſcutientia & reſolventia adhibetur.

Aqua deſtillata VAL. CORD. efficax omnino, *Aqua Carminativa* DORNCRELLII præter flores Chamomillæ, etiam varia alia carminativa recipit, concinnior omnino poſſet parari, ad duo cochlearia pro doſi datur in colica flatulenta. * *Aqua Carminativa* SCHROED. vinoſa eſt, calidiora quoque quam antecedens ingredientia habet, hinc nonniſi in caſibus frigidis adhibenda, * *Aqua Carminativa* Wurtemb. eſt

est *Dorncrelliana* correcta: * *Aqua Carminativa spirituosa* Wurtemberg. Calidum medicamentum, quod ad aliquot drachmas, post usum flatulentorum, assumitur: * *Oleum destillatum* VAL. CORD. ad guttas octo intus datur, egregium antispasmodicum: *Oleum per Infusionem* AETII, male per coctionem parari jubetur, discutiendi & sopiendi ergo praescribitur, cynanchen gravissimam ejus usu externo sopitam vidit SARTORIUS: * *Syrupus* August. * *Tinctura Spirituosa* Paris.

CHAMAEPITYS, χαμαιπίτυς, ὁλόκυρον, ἰωνιὰ, σιδηρῖτις, *Ivette*, *Schlagkräntlein.* Folia exhibet officinis hirsuta, trifida, odore nullo, sapore amaro, qui aliquid aromatici habet, instructa.

Teucrium Chamaepitys L. BLACWELL 528. folia trifida habet & flores sessiles, solitarios.

In Marchiam usque ascendit.

Aqua aeque ac alcohol vires inde extrahunt, Oleum odoratum fundit, Extractum aquosum amarum est & salinum, spirituosum dulciusculum & acre. LEWIS; Extracti aquosi $\frac{1}{4}$ & totidem spirituosi largitur. CARTHEUSER.

Ad eosdem ac antecedens, praeeunte GALENO, morbos adhibetur, ob evidentius principium balsamicum vel praeferenda esse videtur.

CICHORIUM vid. *Olera.*

CHINAE CORTEX vid. *Aromata.*

CINAE SEMEN Barb. an σαντόνιον Veterum? hanc vocem in *Sanctum* inflexerunt, prouti Italorum *Zina* in *Cina*, *Semen Contra*, *Wurmsaamen.* Prostant his nominibus Semina oblonga, flava, stipitibus inquinata, sapore amaro cui aliquid acris junctum est, odore forti, nauseoso instructa. Id quod ab *Aleppo* denominatur reliquis praestat, hoc excipit *Orientale*, *Indicum* ab exiguis flosculis, *Barbarum* seu *Africanum*, a cauliculis maxime constituitur.

Artemiſia Judaica L. foliis caulinis obovatis, obtuſis, lobatis, floribus paniculatis & pedicellatis diſtinguitur. Creſcit in Syria, Perſia &c.

Tam aqua quam alcohol ejus ſaporem & odorem recipiunt, infuſum ſpirituoſum majorem, præ aquoſo, gratiam habet, Extractum aquoſum inodorum eſt Lewis: Neumann $\frac{7}{16}$ Extracti ſpirituoſi $\frac{13}{24}$ aquoſi, fere inertis obtinuit: Cartheuser autem hujus ultra $\frac{3}{8}$, illius $\frac{5}{8}$.

Inter Latino-Barbaros hoc medicamentum cœpit in uſum trahi, nec male remedium, quod acrimoniam habet, fœtet & amarum eſt, ad hunc ſcopum recipitur. Datur ad ſcrupulum unum. Cum multi, nauſeoſum medicamentum horreant, hinc a Matthioli ætate proſtat, ſaccharo incruſtatum ſive

Confectio: * *Pulvis contra Vermes* Noſtrat. præter ſemen Cinæ etiam alia anthelmintica & cathartica recipit; inde parantur *Tabulæ* Noſtrat. * *Morſuli contra Vermes* Wurtemb. $\frac{1}{24}$ Æthiopis mineralis & totidem radicis Jalappæ vehunt.

Colocynthis vid. *Purgantia Specifica.*

* Colubrinum Lignum Barb. *Bois Couleuvré*, *Schlangenholz.* Adducitur ad nos ſub forma fruſtorum, quæ dimidii pedis circiter craſſitiem habent, ſolida ſunt, ponderoſa, colore albo, cui luteſcens accedit inſtructa; cortex, quo teguntur, caſtaneus eſt, rugoſus, & tuberculis concoloribus, ſparſis gaudet, odor nullus, ſapor valde amarus.

Strychnos. Corollam quinquefidam, ſimili calice ſuſtentatam habet, iſantheram, monogynam, baccam unilocularem, ſeminibus villoſis fartam: *Colubrina* L. Blacwell 403 foliis trinerviis diſtinguitur.

Creſcit in India.

CARTHEUSER inde $\frac{1}{6}$ circiter Extracti aquosi amarissimi, $\frac{1}{4}$ fere spirituosi æque amari obtinuit, & observavit aquam inde abstractam, balsamicum odorem spirare.

Ab Indis commendatur ad morsus serpentum; Seculo XVI in Europa innotuit, ad curandas febres & enecandos vermes a quibusdam laudatur: HEYDE inde stuporem, tremorem, fatuitatem, surrexisse observavit. A medicamento suspecto, & quod præ aliis securioribus nihil proprii habet, jure abstinemus. Commendatur ad sesqui drachmam, aqua infusum.

* CONSOLIDA REGALIS Barb. *Calcatrippa* Barb. *δελφίνιον? Pied d'Alouette*, *Ritterspörlein.* Inde recipimus Flores qui cœrulei sunt, amari, inodori, & qui cum aqua infusi, tincturam rufam sistunt.

DELPHINIUM. Corollam quinquepetalam irregularem, nectario caudato instructam, polyantheram, mono- seu trigynam, capsulam unam seu tres habet: *Consolida* L. nectariis monophyllis, caule subdivifo gaudet.

Crescit ubique in Europa.

Extracti spirituosi $\frac{5}{24}$, aquosi ultra $\frac{3}{8}$ largitur, utrumque Extractum odorem suavem spirat. CARTHEUSER.

Præter vires, quas cum omnibus amaris communes habet, ego saltem nullas proprias inde expecto, nec video quo jure ipsi olim traumaticas adscripserint.

Aqua destillata VAL. CORD. Cur ad morbos oculorum laudetur non perspicio.

* COSTUS, *κόστος*. Noster ab illo Veterum evidenter diversus est; primus AVICENNA amari mentionem fecit, Græci recentiores demum dulcem addiderunt; inter Recentiores de hoc non constat, hodie pro eo Canellam albam exhibere solent; tam dulcis quam Arabicus, quos POMET habet, ex mente potius

ficti esse, quam vere obtinere videntur; unicus igitur modo prostat Costus nimirum *Amarus*, qui constituitur a Radicibus aliquot pollices longis, unum crassis, extus flavis, intus profundius tinctis, medulla laxa fartis, violas olentibus, sapore evidenter amaro & acri instructis.

Costus L. Corolla a quatuor petalis efformatur, quorum unum labiatum est, labio superiore simplici, inferius sexpartitum, calice tridentato supero sustentata, monanthera, monogyna; fructus est capsula trilocularis, polypyrena.

Crescit in India.

Extractum aquosum vix odorum, non multum amarum $\frac{2}{3}$, spirituosum magis amarum, vix $\frac{1}{9}$ radicis æquat. Lewis.

Amaritie, qua gaudet, & principio acri humores attenuat & solida roborat, expectorantibus, diureticis & diaphoreticis adscribitur.

Dosis ad drachmas duas in Infuso.

* *Caryocostinum* Bayri est medicamentum purgans quod $\frac{1}{16}$ Diagrydii vehit: * *Extractum Maracostinum* Mindereri, absurda formula in qua Aloes primas, Costus autem & Marum exiguas valde rationes habent, Wurtembergenses aliquatenus correctum præscribunt: * *Oleum Costinum*, nec hujus compositio placet.

Crocus vid. *Aromata.*

Cupressi Nuces vid. *Adstringentia.*

* Cyanus Barb. *Bluet*, *Kornblumen.* Recipimus Flores ex calice evulsos, tubulosos, in plures lacinias dissectos, pulchre cœruleos, inodoros, qui, si sicci gustantur, insipidi sunt, aquam autem, cum qua infunduntur, evidenter amaram reddunt.

Centaurea Cyanus L. Blacwell 270 calycis squammis serratis & foliis linearibus distinguitur.

Crescit per omnem Europam, æstate floret.

Vires resolventes, aperientes, diureticas inde se expertos esse, HOFFMANN & ALBRECHT testantur.

Aqua destillata SCHROED. quid ad curandos oculorum morbos debeat facere, ego saltem non perspicio.

DICTAMNUS ALBUS vid. *Aromata*.

ELATERIUM vid. *Vomitoria*.

ENDIVIA vid. *Olera*.

* EUPATORIUM, ἐυπατώριον, illud Græcorum est omnino Agrimonia, quos quoque AVICENNA sequitur, id autem cujus MESUE mentionem facit, ita vage descriptum reperio, ut nihil de eo audeam decidere; quod hodie *Cannabini*, *Kunnigundskraut*, *Eupatoire* nomine prostat, sub Latino-Barbaris demum cœpit in usu esse. Ejus recipimus Folia cum floribus, illa sunt digitata, oblonga, acuminata, serrata, amara, hi parvi, rufescentes, tubulosi, semini papposo insident.

EUPATORIUM. Floribus compositis tubulosis, calice imbricato, inæquali sustentatis, thalamo nudo insistentibus & seminibus papposis instruitur. *Cannabinum* L. foliis digitatis gaudet.

Crescit ad aquas, rarius in Septentrione occurrit.

Ad aperienda viscera abdominalia olim laudabatur & ad referandos menses, & ad curandum hydropem commendabatur; extus contra œdemata & hydrocelen in usum trahitur.

EUPHRASIA potius *Eufragia* Barb. *Eufraise*, *Augentrost*. Caules officinis exhibet teneros, foliis viridibus, rugosis, dentatis, levius amaris, adstringentibus, salinis vestitos, nec non floribus albis, qui sive luteis sive purpureis lineis picti sunt.

EUPHRASIA. Calice quadrifido sustentat florem labiatum, cujus labium superius concavum, inferius tripartitum est, laciniis æqualibus, capsula gaudet biloculari. *Officinalis* L. BLACWELL 427. foliis ovatis, argute dentatis distinguitur.

Frequentissime per omnem Europam occurrit.

Ad vitia oculorum a Latino-Barbaris commendata, HILDANUS ejus ope ſeptuagenariis videndi facultatem reſtituit: LANZONIUS eandem ad caliginem curandam cum ſucceſſu adhibuit, inter nos Vir vixit qui vino cum Euphraſia, ad monitum VILLANOVANI, confermentato utens, octogenarius optima viſus acie pollebat; num hi effectus vere Euphraſiæ adſcribendi ſunt? vix id mihi perſuadere poſſum, & nullus dubito, noxas, quas commilito LOBELII a vino, quod Euphraſiam habuit, expertus eſt, potius vino in nimis magna quantitate hauſto, quam innocenti omnino herbæ, adſcribendas eſſe. Scopo oculos roborandi, ſive cum muſto confermentatur, ſive pani incoquitur & per annos ejus uſus continuatur; vires quas ab hac herba in reſerandis obſtructis viis biliaribus HOFFMANN eſt expertus, ex ejus indole amara & ſubſalſa fluunt. Extus quoque ad effectus oculorum adhibetur.

Aqua deſtillata NICOL. PRÆPOS. iners omnino eſt. * *Conſerva* VAL. CORD. * *Tragea Ophtalmica* Wurtemberg. in morbis oculorum a ſpiſſitudine humorum conducere videtur.

* FABÆ ST. IGNATII Recent. ſunt Nuces oblongæ, avellana majores, angulares, ſubſtantia duriore, intus ſplendente, ad cornu accedente, efformatæ, extus gryſeæ, ſapore amariſſimo inſtructæ.

CAMELLUS ad inſulas Philippinas Miſſionarius primus harum fabarum meminit ſub finem ſeculi ſuperioris, arborem unde deſumuntur adeo imperfecte deſcribit, ut ejus character definiri non poſſit; ipſas fabas, venenis reſiſtere & incantationibus aſſerit, antifebriles præterea, diureticas, emenagogas, ariſtolochicas, anthelminticas, ſtomachicas vires poſſidere, vomitum, catharſin, tremores & convulſiones inde excitari quoque vidit. Medicamento, de cujus viri-

bus nonniſi per tumultuaria experimenta conſtat, rectiſſime hodie abſtinemus.

Continent $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{24}$ ſpirituoſi. NEUMANN.

FOENUGRÆCUM vid. *Emollientia.*

FRAXINUS, μελία, *Frêſne*, *Eſchenbaum.* Inde Cortex & Semen ad uſus medicatos adhibentur, ille gryſeus eſt cum admixto fuſco, ſapore evidenter amaro gaudet; hoc oblongum, compreſſum, fuſcum, tenax, ſapore adſtringente præditum eſt cum quadam acrimonia, cui aliquid oleoſi & leviſſime acris accedit, obvolvitur involucro ſicco, dilutius fuſco, quod ipſum multum excedit, progrediendo dilatatur & obtuſe terminatur, unde a Latino-Barbaris *Lingua Avis* dicitur.

FRAXINUS. Corolla mox bifida, mox quadrifida gaudet, interdum calyce ſuſtentata, flores mox hermaphroditi, mox relativi ſunt, & hi in quibuſdam monophyti, in aliis diphyti, mares diandri, feminæ monogynæ; ſemen cruſta membranacea compreſſa & producta, tectum, characterem eſſentialem conſtituit: *Excelſior* L. BLACWELL 328 foliis ſerratis, oblongis, floribus apetalis, androgynis agnoſcitur.

Creſcit in omni Europa.

Semen HIPPOCRATES ad dolores uteri & pellendam urinam adhibuit, FLOYER quartanam inde vidit curatam, vis aphrodiſiaca, quam ipſi Arabes adſcribunt, fabuloſo de ſignaturis commento nititur.

Corticem a longo jam retro tempore multum ad aperienda viſcera abdominalia commendant, ſunt qui eundem ligno quajaco omnino ſubſtitui poſſe contendunt.

FUMARIA Barb. καπνός, *Fumeterre*, *Taubenkropf.* Ejus proſtant cauliculi teneri, ramoſi, quadrangulares, quibus longis petiolis inſident folia tenuiter ſecta, una cum floribus parvis & rubentibus; tota planta evidenti amaritie gaudet.

Fumaria officinalis L. BLACWELL 237 pericarpiis monofpermis & foliis nudis diftinguitur.

Per omnem æftatem in omni Europa obtinet.

Extractum aquofum amarum eft & falinum, fpirituofum parum amarum eft, neutiquam falinum. LEWIS.

Ab omni tempore ad referanda vifcera abdominalia laudata fuit, icterum & vomitum inde curatos vidit RIVERIUS, efficax præterea ad fcorbutum eft & ad dyfcrafiam, unde varium fcabiei genus furgit, ut S. PAULI obfervationibus probat, de LINDERN illam cum egregio fucceffu tæniæ latæ oppofuit. Datur five fuccus ad uncias quatuor, five ejus manipulus cum appropriato, ad Medici intentionem, menftruo, infunditur.

Aqua Fumariæ VAL. CORD. iners omnino aqua, quam, JUNCKERI auctoritate feducti non pauci Medici, fanguinem acrius commovere & impellere fibi perfuaferunt: * *Conferva* VAL. CORD. * *Extractum* VAL. CORD. ad fcrupulum unum exhibetur: * *Syrupus* Auguft. * *Effentia* Wurtembergenf.

GALBANUM vid. *Refolventia.*

GENISTA vid. *Diuretica.*

GENTIANA, γεντιάνη, *Enzian.* Radix ejus exficcata, aliquot pollices craffa eft, rugofa, fungofa, fecedit in plures fibras digitum craffas, extus fufca, intus flava, odore nullo, fapore amariffimo inftructa.

Gentiana lutea L. Corollis quinquefidis, rotatis, verticillatis diftinguitur.

Ad Lapponiam & Norwegiam ufque afcendit, non occurrit in Floris Saxoniæ.

Spiritus vini inde majorem, quam aqua amaritiem extrahit. LEWIS.

Extracti aquofi $\frac{9}{16}$, fpirituofi $\frac{7}{16}$ fere obtinuit NEUMANN. CARTHEUSER autem illius fere $\frac{3}{8}$, hujus ultra $\frac{1}{4}$.

A GENTIO Illyriæ Rege, qui XXXVIII ab orbe condito feculo floruit, primum in ufum tracta radix

primas vias roborat, obſtructiones abdominales reſerat, monente jam GALENO, ad curandas febres intermittentes & necandos vermes adhibetur, laudatur quoque podagricis, nec non ad curandum calculum. Ill. PRINGLE ejus vim antiſepticam confirmavit; Cl. PLENCK efficaciam extracti ad ſcrophulas.

Extus inde turundæ efformantur ad dilatanda orificia vulnerum & ulcerum, adhibetur quoque ad mundificanda ulcera.

Extractum DIOSCORIDIS ad drachmam dimidiam præſcribitur: * *Eſſentia* Brandeburg.

Paſſim, in Germania maxime, Radices *Gentianæ rubræ* L. recipiunt; non crediderim illam, quæ a *Gentiana cruciata* deſumitur, ratione virium a priori differre, hinc miror utraſque in quibuſdam Indicibus publicis proſtare juberi.

GRATIOLA vid. *Emetica*.

HELENIUM vid. *Incidentia*.

JAPONICA TERRA, *Cachou*. Eſt ſubſtantia, ſicca, dura, extus rufa, nigricans, intus e rubro fuſca, ſapore adſtringente primum dulci, deinde amaro inſtructa.

Rejicimus, quæ in ore detenta non tota deliqueſcit, nec non illam quæ arena, aut aliis ſordibus inquinata eſt.

Neutiquam ex Japponia, ſed ex India ad nos adducitur, peſſime quoque terra appellatur, cum ſuccus ſit, qui ex variis MIMOSÆ L. ſpeciebus, & diverſis aliis plantis, cortice adſtringente & rubro præditis, paratur, referente de JÆGER; cum hoc ſucco tanquam maſticatorio utantur, ex nucibus autem *Arecæ Catechu* L. Indi quoque maſticatorium parent hinc fama obtinuit, terram Japonicam eſſe hunc ipſum ſuccum, cum autem Auctores autoptæ de Arecca loquentes noſtri præparati non meminerint, Arecca Catechu teſte GARÇIN in variis locis, unde tamen no-

ſtrum medicamentum adducitur, non creſcat, hinc potius narrationi teſtis autoptæ credo adhærendum eſſe, quam hypotheſi in Europa effictæ.

Vix non tota, ſi pura fuerit, in aqua poteſt diſſolvi, non parum ejus etiam ſpiritus vini recipit. LEWIS: ejus $\frac{15}{16}$ aquam $\frac{3}{4}$ Alcohol ſolvere, NEUMANN vidit.

Hujus medicamenti uſus, medio ſuperioris ſeculi inter nos obtinuit, ſcopo adſtringente maxime adhibetur, in vomitu, fluxibus alvi, hæmorrhagiis, gonorrhœa, fluore albo HAGENDORN & WEDEL non ſpernendos inde viderunt effectus, medicina roborans & reſolvens etiam bene ſe gerit in affectibus muci, hinc ad morbos catarrhales multum laudatur, ulcus ſordidum narium, & pertinaciores tuſſes eodem HAGENDORN curavit, idem non male ad reſtituendas vires digeſtionis adhibetur. Datur ſub forma pulveris ad ſcrupulum unum; extus ad dentifricia adhibetur.

Eſſentiam Noſtrates ſpiritu vini, Wurtembergenſes ſpiritu Cydoniorum parant, multum adſtringit; *Trochiſci* præter ſaccharum etiam varia ſuaveolentia recipiunt, Wurtembergenſes majorem ſacchari rationem admittunt quam Noſtrates & Pariſini, Ambram & Moſchum quoque adjiciunt, efformantur ad figuram muſcerdarum, ut commode poſſint ſub lingua teneri, cum præcipuus eorum uſus ſit ad oris fœtorem corrigendum. * Alios adhuc Wurtembergenſes habent qui ſuccum Liquiritiæ & ſpecies Diatragacanthæ recipiunt, & quos multum hæmoptycis commendant: * *Tabellæ* Pariſ.

Proſtant interdum in tabernis * Placentulæ variæ magnitudinis, aliquot pollices latæ, lineam circiter craſſæ, extus ſaturatius flavæ, intus pallidiores, albeſcentes, ſapore aromatico, amariuſculo, ſubadſtringente præditæ, quas *Catagamber* appellant, earum jam JÆGER anno 1684 meminit, SEBA refert

eas parari ex Cachou cum argilla mixto, affusa aqua & calore solis in fermentationem acto, spuma liquori fermentanti supernatante collecta, & in modulis orbicularibus exsiccata, harum placentularum drachmæ duæ, cum aqua per aliquot horæ minuta infundunt, & in morbis pectoris, oris &c. adhibent, DU BUISSON easdem cum successu in anginosis & aphtosis faucium affectibus, nec non in diarrhœis, dysenteriis &c. adhibuit. GEOFFROI meminit * pastillorum, qui nucis vomicæ magnitudinem & figuram habent, ex terra Catechu, variis aromatibus mixta, parantur & a Belgis nomine *Siri Gata Gamber* in Europam advehuntur.

IMPERATORIA vid. *Incidentia.*

LAURUS vid. *Aromata.*

LILIUM CONVALLIUM vid. *Aromata.*

LUPINI SEMEN vid. *Legumina.*

LUPULI FLORES vid. *Olera.*

MARRUBIUM, πράσιον, *Andorn.* Folia nobis largitur quæ subrotunda sunt, margine crenata, rugosa, inferne maxime tomento obsessa, inodora, sapore amaro, cui aliquid salini accedit, instructa.

MARRUBIUM. Corolla labiata, quæ calice mox quinquefido, mox decemfido sustentatur, & cujus labium superius bifidum, inferioris trifidi lacinia media latior & emarginata est, gaudet, gymno-sperma: *Vulgare* L. BLACWELL 479 foliis crenatis, superne viridibus distinguitur & calice decemfido.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquosi inertioris $\frac{9}{16}$; spirituosi viridis, odorati, amari $\frac{5}{16}$ inde obtinuit NEUMANN. Extracti spirituosi ultra $\frac{1}{6}$, aquosi $\frac{5}{16}$ CARTHEUSER.

Ejus decoctum sanguini e vena fluenti affusum eum rubicundiorem & fluidiorem reddit. SCHWENCKE. Humores spissos resolvit, hinc a GALENO ad ob-

ſtructiones pulmonum, viſcerum abdominalium & uteri laudatur, nec non extus detergendi ſcopo ad vitia oculorum & aurium. Arabibus maxime ad morbos pectoris pituitoſos in uſu fuit, BORELLUS aſſerit ſe innumeris comprobaviſſe exemplis marrubium mire ad menſtrua promovenda, ſtomachum roborandum, appetitum reſtituendum, cachexiam & fœdos virginum colores curandos feciſſe; vermem inde expulſum LENTILIUS vidit; ſalivationem quæ ultra annum juvenem, cui curandæ luis ergo Mercurius exhibitus fuerat excruciaverat, brevi ſe ope noſtræ herbæ ſuſtuliſſe, teſtatur Illuſtris LINNÆUS. Eximii HALLER & DE HAEN in abſceſſibus pulmonum bonos inde viderunt effectus, ſed non conſtanter; LOESEKE & HALLER in difficili ſcreatu.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. quam & ſapidam & odoram CARTHEUSER dicit, prouti vulgo proſtat, plane iners eſt. * *Syrupus de Praſio* DIOSCORID.

MENTHA vid. *Aromata*.

* MATRICARIA Barb. παρθένιον, *Matricaire*, *Metram:* inde proſtant Folia pinnata, pinnis ovatis & crenatis, albicantia, nullo, ſi exſiccata fuerint, odore, ſapore leviter amaro inſtructa.

Matricaria Parthenium L. BLACWELL 192 pinnis ovatis, inciſis diſtinguitur.

Vulgaris per Europam minus Septentrionalem, in Boruſſiam uſque aſcendit.

Oleum deſtillatum fundit obſervante jam SCHROEDER: Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$, aquoſi ultra $\frac{1}{2}$ inde ſeparavit NEUMANN.

Variæ ipſi adſcribuntur vires, quæ omnes ab ejus principio odorato pendere videntur, quod cum a planta exſiccata abſit, non multum virtutis inde audeo polliceri.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆP. ſi ex herba paratur, plane iners. * *Spiritus* Pariſ. etiam vix aliquid proprii videtur habere.

MYRRHA, σμύρνα, Æolibus μύῤῥα, ſub variæ magnitudinis fruſtis, quæ mox avellanas, mox juglandes æquant, ad nos adducitur; pellucida, intus rufa, diffracta maculas albas, quas *ungues* dicunt, exhibet, gaudet ſapore ſubacri, aromatico, inſigniter amaro & odore proprio gravi; hanc ſpeciem Veteres στάκτην, dixerunt, cum ſponte ex arbore effluxerit, nec non τρογλοδυτικὴν, a tractu in quo provenire dicebatur, magis tincta πλάστη illis audiebat, inciſione arboris obtenta, hodie ambæ ſub communi *Electæ* nomine proſtant; fruſta ad nigredinem vergentia, arida, ſordibus inquinata apud ſeplaſiarios *in Sorten* appellantur, rejicienda omnino.

Planta, unde obtinetur, nos adhucdum latet.

Adducitur ex Arabia & Æthiopia, inde magni ſacci ex corio confecti quatuor aut quinque centenarios ponderantes apportantur, in quibus variæ bonitatis grana hærent, pro varia forſan patria, ubi colliguntur, differentia; Veteres ſane Myrrham, pro vario ejus loco natali, diſtinxerunt.

Exhibet $\frac{25}{32}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{16}$ ſpirituoſi, & cum deſtillatur $\frac{3}{8}$ ſpiritus acidi, $\frac{1}{9}$ circiter olei empyreumatici fundit, aquæ ab ejus una libra abſtractæ, tres drachmæ olei innatant NEUMANN. Eandem olei odorati quantitatem inde obtinuit HOFFMANN, ego ſolummodo aliquot guttas olei butyracei accepi. Ultra $\frac{7}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{2}$ ſpirituoſi refert CARTHEUSER.

Valide reſolventes & abſtergentes vires poſſidet, jam a GALENO ad aſthma & tuſſim laudata, ob eaſdem virtutes, quibus etiam roborantes accedunt, ad læſam digeſtionem & aperienda viſcera abdominalia cum ſucceſſu adhibetur, ad febrem ſingultuoſam & dolores uteri ab HIPPOCRATE commendabatur, Cl. CARTHEUSER hypochondriacum ejus ope vidit curatum, præterea ab omni tempore vis ejus putredinem

arcendi fuit celebrata, hinc ad ulcera interna quoque cum successu fuit applicata, Cl. CARTHEUSER in hæmoptysi ad phtisin tendente, in ipsa phtisi LOESECKE egregios inde viderunt effectus, nec non in ulcere renali, & multi illam in febribus malignis præscribunt, contra vermes quoque facere facile perspicitur, sed probe notent quæso Medici, motum humorum etiam insigniter sub usu Myrrhæ incitari, abortum inde excitari monet GALENUS, & mictum cruentum ab eadem excitatum a LEBENWALD observavit. Cum experientia evicerit hanc Myrrhæ vim æstuantem, a resinoso præcipue ejus principio pendere, hinc prudenter nonnisi ejus extractum aqua frigida paratum, ad usus internos recipitur.

Datur ad scrupulum unum pro dosi, HIPPOCRATES eam ultra drachmam dimidiam extendit.

Extus abstergendi, contra putredinem defendendi & consolidandi ergo adhibetur, ab HIPPOCRATE medicamentis ocularibus adscripta, & ad ulcera capitis, morbos aurium a muco, scirrhum uteri, reseranda catamenia &c. præscripta, ad cariem ossium etiam & ulcera cacoethea, probante CARTHEUSER, cum successu adhibetur, nec male medicamentis dentifriciis adjicitur, Cosmeticis Veteres annumerabant.

* *Aqua destillata* Wurtemberg. non inefficax medicamentum, roborans & analepticum videtur esse: * *Spiritus* & * *Oleum* Paris. præ aliis empyreumaticis nihil proprii habent: *Tinctura* sive *Essentia* Hamburg. pro vario Dispensatorio variam Myrrhæ rationem recipit, Wurtembergenses & Nostrates etiam *alcalisatam* pro usibus internis præscribunt, commovens valde medicamentum dosi viginti guttas non excedente propinandum. * *Oleum per deliquium* vid. *Inst. Chem.* * *Trochiscorum de Myrrha* RHAZES prolixam jam descriptionem, adhuc ampliorem reddide-

runt Parisini. Medicamento insigniter commovente jure abstinemus.

* OPOPANAX, ὀποπάναξ. Est succus spissus, qui sub forma granorum, quorum maxima, vix ad juglandem accedunt, ad nos adducitur, extus hæc grana lutescunt, intus albida, saporem habent amarum cum pingui & proprio nauseoso mixtum, odor ipsis est balsamicus non ingratus; eodem autem etiam nomine ad nos adducuntur massæ majores, in quibus grana, substantia quadam granulosa variis sordibus inquinata, conglutinata sunt.

Ex Oriente ad nos adducitur.

Pastinaca Opopanax L. foliis bipinnatis distinguitur & in Europa Meridionali crescit.

Ex aqua se patitur suspendi, ea inde abstracta odorata evadit. LEWIS. Ultra $\frac{1}{3}$ Extracti spirituosi, $\frac{1}{2}$ aquosi inde NEUMANN obtinuit.

Cum Gummi-resina sit, hinc humores valide attenuat & ad morbos a viscerum abdominalium obstructione oriundos, aut a pulmonibus muco obsessis, cum successu exhibetur.

Datur ad drachmam dimidiam pro dosi.

Externe quoque ad qualescunque indurationes, resolvendi ergo exhibetur.

PAREIRA BRAVA Recent. Est Radix sive Sarmentum lignosum, cujus frusta variæ crassitiei, quæ interdum ad brachium usque accedit, sub cortice rugoso, fusco, substantiam lignosam, obscure flavescentem, inodoram & amaram condunt. Denominatio Lusitanis debetur, qui Parra vitem & brava sylvestrem appellant.

CISSAMPELOS. Relativa dyphyta, mares monopetali indivisi, calice quadrifolio sustentati, tetrandri, feminæ superæ monopetalæ, trigynæ, bacca monopyrena: *Pareira* L. folia peltata habet.

Crescit in America meridionali.

Anno 1688 ex Luſitania per Dominum Amelot Galliæ Oratorem, Pariſios fuit allata, & cum ibi fuerit tentata, in officinas recepta.

Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{4}$, aquoſi autem priore debilioris $\frac{7}{24}$ inde obtinuit Neumann, qui præterea vidit, nec aquam nec ſpiritum vini, ſi inde abſtrahuntur, ejus aliquid recipere.

Eximia gaudet vi reſolvente & ad renes depurandos & urinam pellendam jam a Pisone laudatur, id quod etiam Medici Pariſini apud Pomet, Helvetius, Locher & Geoffroi confirmarunt, duo poſteriores etiam propriis obſervationibus ejus vires ad obſtructiones viſcerum abdominalium & aſthma evicerunt. Drachmæ duæ cum ſeſquilibra aquæ ad remanentiam libræ unius coquuntur.

* *Eſſentia* Wurtemb.

Persicæ Nuclei & Flores vid. *Fructus Horæi.*

* Petasites, πετασίτης, *Peſtilenzwurzel.* Radices habet fibroſas, digitum craſſas, extus fuſcas, intus albas, ſapore acriuſculo & amaro præditas.

Tussilago. Flore compoſito mox tubuloſo mox mixto, calice imbricato cylindraceo ſuſtentato, receptaculo nudo, ſeminibus papposis gaudet: *Petaſites* L. Blacwell 222 thyrſum ovatum habet & flores tubuloſos.

Creſcit in omni Europa.

Aqua inde abſtracta odora eſt, & aliquid olei odorati ſiſtit; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ circa, ſpirituoſi autem $\frac{1}{8}$ exhibet. Cartheuser.

Radix a Galeno ad curanda ulcera laudata, putredini opem ferre creditur, Forestus in peſte utilem fuiſſe teſtatur, nondum certis obſervationibus, quod aliquas virtutes proprias habeat, eſt evictum. Folium membro podagrico applicatum eidem magno ſolatio eſſe, obſervavit Rajus.

Pix vid. *Reſinas.*

Populi Oculi vid. *Reſinas.*

Quas-

* QUASSIÆ LIGNUM Recent. Hoc nomine afferuntur frusta Radicis, varia longitudine & crassitie instructa, ponderosa, cortice ex gryseo albo tecta, nonnunquam fisso, tenui, intus albescente, lignum flavicat & in tenues lamellas secedit, odor nullus, sapor intense amarus.

QUASSIA L. Corollam habet pentaphyllam, simili calice sustentatam, quinque nectariis, decem antheris, uno stylo instructam, fructus a quinque capsulis, receptaculo carnoso innatis, monopyrenis, efformatur.

Crescit in Americæ Meridionalis Surinam.

Extracti aquosi $\frac{1}{6}$ inde Cl. SCHLEGER obtinuit, Cl. PAARMANN vix $\frac{1}{8}$ Extracti aquosi amarissimi, $\frac{1}{24}$ spirituosi separavit.

Medicamentum, quod Surinami ad putridas febres multo in usu esse dicunt, servus nigrita QUASSI Illustri DAHLBERG recentissimis temporibus detexit, qui illud Celeberrimo LINNÆO misit, a quo tentatum, & laudatum fuit, ab aliis postmodum Medicis in usum tractum. Ejus vires adstringentes in sudoribus nocturnis hecticorum, salivatione nimia, diabete & diarrhœa colliquativa expertus est Cl. SCHLEGER, ad roborandum ventriculum etiam ipso cortice chinæ præstare, observationibus nisus, contendit Eximius TISSOT. Evincunt Cl. SCHRADER Exper. GESNER & Cl. SCHLEGER, nec non Illustr. HALLER observata, ejus virtutem resolventem in podagra retropulsa, Ill. LINNÆUS in doloribus podagricis cum successu adhiberi nec non Cel. VALMONT DE BOMAR & SCHLEGER probant, qui etiam ejus successus in lue venerea, apoplexia & hydrope vidit, vermes inde curatos TISSOT adducit; de ejus virtute antiseptica, etiam SCHLEGER testatur, quam tamen cortici chinæ multum cedere, experimenta Cl. PAARMANN evincunt, a quo etiam respectu virtutis febrifugæ vinci, & Ill. TISSOT & inter nos instituta experimenta evincunt.

Datur optime ſub forma Infuſi aquoſi, unam ejus drachmam cum libra aquæ infundendo & aliquoties de die aliquot cochlearia exhibendo.

RHABARBARUM vid. *Purgantia Specifica.*

RUTA vid. *Aromata.*

SABINA vid. *Aromata.*

SALVIA vid. *Aromata.*

SCHOENANTHUM vid. *Aromata.*

SCORDIUM, σκόρδιον, *le Chamaras*, *Lachen-Knoblauch.* Exhibet folia ex ovatis oblonga, crenata, hirſuta, odore proprio ad allium accedente, ſapore amaro, acriuſculo inſtructa.

Teucrium Scordium L. BLACWELL 475 foliis ex ovato oblongis & floribus geminis pedunculatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquoſi $\frac{9}{16}$, ſpirituoſi magis amari & efficacioris $\frac{3}{8}$ ſiſtit. NEUMANN. Illius ultra $\frac{3}{8}$, hujus vix $\frac{1}{16}$ obtinuit CARTHEUSER.

Duobus demum retro ſeculis in Germania innotuit.

Ejus vires, qua putredini reſiſtit, GALENUS obſervatione probat, IDEM illud ad recludanda viſcera & promovendas excretiones laudat, KLEINKNECHT anaſarcam inde curatam & catamenia reſerata vidit, ob vires anthelminticas multum a RIVERIO laudatur; noſtram herbam ad morbos malignos adhibituri probe meminerint, obſervante jam GALENO, corpus inde calefieri. Extus ad ulcera adhibetur & gangrænam.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. licet recens aliquid odorati habeat, tamen prouti vulgo in officinis proſtat, omnino iners eſt. * *Extractum* VAL. CORD. minus omnino quam herba efficax. * *Syrupus* Auguſt. non contemnendus: * *Eſſentia* vel *Tinctura* STAHL integerrimas plantæ vires habet, multum calefacit: * *Eſſentia de Scordio compoſita* ſeu *Diaſcordium liquidum* HOFFMANN præter ſcordium multa inſuper cale-

facientia & opium recipit, Wurtembergenses Camphoram omiserunt: * *Essentia Alexipharmaca* STAHL præter scordium plura ingredientia calida habet, in compositione Nostratium scordium omissum est: * *Essentia Alexipharmaca temperata* STAHL minus quam antecedens calefacit; omnes hæ essentiæ, cum hodie evictum sit, quam perniciosa sit therapia calida, rarissime adhibentur: *Diascordium* FRACASTORII prolixæ & inconcinnæ compositioni Parisini & Nostrates rosas adjiciunt; cum vini & mellis ratio, tempore labente, imminuatur, hinc non accurate, quantum opii certum ejus pondus vehat, potest determinari, in præscriptione Nostratium drachma una tertiam circiter grani partem opii habet. Medicamentum evidenter adstringens, hodie unice adhibetur ad sistendos alvi fluxus, & minus bene ad febres commendatur.

SERPENTARIA vid. *Aromata*.

SIMAROUBA Recent. Hoc nomine ad nos adducitur Cortex in frustis teneris, pede etiam longioribus, aliquot pollices latis, in lacinias divisis, fractu contumacibus, tenacibus, extus levissime rugosis, intus magis albis, odore nullo, sapore valde amaro instructis: * *Ligni* frusta, quæ nobis mittunt, crassa sunt, levia, alba, insipida.

BURSERA L. Corollam tripetalam habet, simili calice sustentatam, diplosantheram, monogynam, baccam sexlocularem.

Crescit in Americæ Meridionalis insulis, sed dubitat Ill. JAQUIN autopta, hanc arborem esse Simaroubam & BANCROFT memorata Simaroubæ arbor a Bursera omnino differt.

Largitur $\frac{1}{4}$ fere extracti aquosi amarissimi, nauseosum odorem spirantis, $\frac{1}{16}$ Extracti spirituosi. CARTHEUSER. CRELLIUS inde $\frac{1}{6}$ Extracti aquosi obtinuit.

Jesuitæ fratri SOLEIL collegio Parisino adscripto

anno 1713 quædam hujus corticis ſpecimina miſerunt, ille in dyſenteria gravi, quæ anno 1718 Pariſiis furebat, juſſu Regio, fuit tentatus, bonos inde obſervatos effectus, anno 1723 reiterata experimenta uberius confirmarunt, variis itaque in locis in uſum tractus efficaciam ſuam in ſiſtenda dyſenteria ubivis probavit DEGNER, SCHWENCK, TISSOT, GRASHUIS, BOENNIKEN, WERLHOFF teſtibus, efficacem quoque in alvi fluxu chronico & lienteria SCHWENCK, TISSOT, BOENNICKEN, JUSSIEU ſunt experti, in hæmorrhagia uteri DU BUISSON & JUSSIEU: has ejus virtutes non modo a vi adſtringente, qua pollet, pendere, ſed illam ipſam materiem quoque horum morborum corrigere & e corpore educere, SCHWENCK & JUSSIEU ex eo probant, quod ſub ejus uſu excretiones aquoſæ promoveri obſerventur.

Datur ſive ſub forma pulveris ad ſcrupulum unum, ſive & quidem melius, cum a pulvere ventriculum gravari DEGNER obſervarit, corticis tenuiter inciſi drachmæ duæ cum duabus libris aquæ, ad tertiæ partis conſumtionem coquuntur, & decocti quatuor unciæ tertia quaque hora exhibentur.

SQUILLA, *Scilla*, σκίλλα, *Meerzwibel*. Eſt Radix bulboſa, quæ non raro ad aliquot pugnorum magnitudinem accedit, ex baſi anguſtiore rotunda, fibrillas emittit, mox in corpus amplum & ventricoſum diſtenditur, quod in formam conoideam contrahitur, & ex apice primum flores, deinde folia emittit, aliquot ſtrata cuticulæ ſiccæ, aridæ, rubræ tegunt bulbi ſquammas albas, levi rubore ſuffuſas, ſapore exquiſite amaro inſtructas, cui propriam adhuc acrimoniam accedere non potui detegere, meditullium, τὸ μυξῶδες HIPPOCRATIS multo minorem amaritiem habet.

SCILLA. Corollam habet hexapetalam, nudam, iſantheram, monogynam, capſulam triſulcam, trilo-

cularem : *Maritima* L. scapo spicato ante folia erumpente & bracteis flexis distinguitur.

Crescit ad littora maris Europæ Meridionalis, Asiæ Occidentalis & Africæ.

* Varietatem radice alba instructam *Marem* PLIN. etiam quædam officinæ, qua ex ratione non perspicio, asservant.

Aquæ & spiritui vini suas vires communicat, ejus amaritiem alcalina infringunt, largitur Extracti resinosi, evidenter acris $\frac{1}{20}$ circiter, aquosi $\frac{1}{1}\frac{5}{6}$ fere. SCHULZ.

Ad vetustissima, quæ habemus, medicamenta pertinet, de ejus viribus volumen condidisse PYTHAGORAM, testatur PLINIUS. Ejus amaritiei propriam inesse acrimoniam uno ore omnes contendunt Auctores, catos & cuniculum inde periisse, vidit Cl. HILLEFELD, ut acrimonia temperetur, radicem pasta farinacea, ad præceptum DIOSCORIDIS, obduci jubent & clibano coqui, hunc morem, rationibus, quæ minus placent, impugnat ZWOELFFER. Ab omni tempore a vi resolvente laudabatur, & a Veteribus ac Recentioribus æque ad urinam pellendam, & hydropem curandum commendata fuit. DIOSCORIDEM, SCRIBONIUM LARGUM, HOFFMANN, WAGNER, VAN SWIETEN, COHAUSEN, KOEHLER, JOERDENS, SCHUSTER, D'APPLES, hic allegasse sufficiat, in asthmate egregias ejus vires viderunt HESSE, ALBRECHT, BAUMLIN, SCHULZ, in nephritide calculosa & pituitosa WAGNER; ipsis empyicis ab HIPPOCRATE præscribitur, qui eandem quoque extus tanquam pessarium in usum traxit: ad verrucas & perniones in oleo fervescentem, aut cum resina liquefactam efficaciter illini, monet Cl. VOGEL.

Dosis est ad scrupulum dimidium, etiam minor ejus quantitas apud delicatiores cardialgiam & nauseam solet excitare.

Acetum ex ſchola PYTHAGORÆ ad nos deſcendit, infuſio viginti quatuor horarum omnino ſufficit; eximium medicamentum reſolvens, quod etiam in pituitoſis faucium morbis, prudenter ſub forma gargariſmatis adhibetur. *Oxymel Scilliticum* Noſtrates rationem NICOLAI PRÆPOSITI ſequuntur, & gratia & viribus priore præſtat; ab eo vix differt * *Syrupus* Wurtembergenſium, *Oxyſaccharum* Londin. his omnino inferius eſt * *Mel ſcilliticum* BAUDERON. * *Vinum* quod COLUMELLA per confermentationem parat, Pariſini per infuſionem jubent conficere: * *Loch ad Aſthma* MESUE non male reſolvendi ergo in morbis pectoris adhibetur: * *Eſſentia* Wurtemb. nunquam placent ſpirituoſa, cum reſolvendi animus eſt: * *Pulvis compoſitus* STAHL, præeunte HELMONTIO, ſcillæ radix vincetoxici adjicitur, non video cur? * *Pilulæ* Edimburgenſ. ſcopo aperiendi ad pectoris æque ac abdominis morbos cum ſucceſſu adhibebuntur: * *Trochiſci* ANDROMACHI differunt præſcriptiones Diſpenſatoriorum, inconcinna compoſitio nonniſi ad præparandam Theriacam adhibetur.

SENNÆ FOLIA vid. *Amara*.

SPICA NARDI vid. *Aromata*.

TAMARISCUS, *Tamarix*, μυρίκη, *Tamaris*, *Tamarisken*. Ejus caulium recipimus Cortices, qui ſunt tenues, anguſti, extus rufi, intus albi, ſapore amaricante, qui evidenter adſtringit, inſtructi.

TAMARIX. Corollam habet pentapetalam calice quinquefido ſuſtentatam, quinque vel decantheram, trigynam, fructum unilocularem, ſeminibus papposis fartum. *Germanica* L. corolla diploſanthera agnoſcitur.

In Auſtria, Pononia, Helvetia & apud nos creſcit.

Præeunte GALENO ad obſtructiones lienis & omnes morbos inde oriundos commendatur; datur ad drachmas duas in Infuſo.

* *Sal per incinerationem paratus*, ſi ex Tamarice

Gallica paratur, est sal mirabilis Glauberi observante MONTET.

TANACETUM Barb. *Tanais*, *Rheinfarn* sistit:

* Folia quæ longa sunt, viridia, pinnata, pinnis dentatis, odore proprio minus grato, sapore amaricante instructa.

* Flores tubulosi sunt, flavi, odore & sapore foliis similes.

Crescit in omni Europa.

Spiritus vini, saporem & odorem inde, magis quam aqua extrahit. LEWIS. Flores ultra $\frac{1}{4}$ Extracti aquosi, $\frac{1}{6}$ fere spirituosi, linguam evidentius ferientis, largiuntur. CARTHEUSER.

Oleum odoratum quod fundit flavum est, acre & amarum.

Ad vermes maxime laudatur, nec non ad morbos uteri, scopo aperiendi etiam, a quibusdam adhibetur, nauseosum medicamentum eviluit.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Oleum destillatum* Wurtemberg. ad aliquot guttas pulveribus anthelminticis adjicitur: * *Extractum* Wurtemb.

TRIFOLIUM FIBRINUM, TABERNÆMONT. *Menyanthe*, *Biberklee*. Recipiuntur folia quorum tria uni petiolo insident, ovata sunt, firmula, odore nullo, sapore intense amaro prædita.

MENYANTHES. Corollam habet monopetalam, quinquefidam, hirsutam, calice quinquefido sustentatam, isantheram, monogynam, capsulam polypyrenam; *Trifoliata* L. BLACWELL 474 foliis ternatis distinguitur.

Occurrit per omnem Europam.

Extracti aquosi $\frac{1}{3}$ & Oleum odoratum largitur. SCHROER.

CORDUS inter primos, hujus plantæ meminit, ejus vires antiscorbuticas PAULI, DOLÆUS, WILLIUS & SCHROER sunt experti, in roborandis primis viis per

obſervata VAUGHAN, & attenuando muco, aperiendis obſtructionibus viſcerum abdominalium conducit egregie, œdemata inde curata SCHROER, hydropem DOLÆUS, febres intermittentes WILLIUS, arthritidem SCHULZ & DOLÆUS, paralyſim WILLIUS, videre.

Optime datur ſub forma infuſi aquoſi, ejus pugillus dimidius pro doſi, cum aquæ unciis quatuor aut ſex infunditur.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. iners. * *Extractum* quod Pariſini habent, eſt ſuccus inſpiſſatus: * *Eſſentia* Auguſtan. * *Spiritus abſtractitius* Wurtemb.

* VERBENA, *Verveine*, *Eiſenkraut* non eſt *Verbena* Romanorum, quibus omnes herbæ ſacræ hoc nomine venerunt, nec eſt περιστερεών Veterum; Folia, quæ hodie ita appellantur, ſunt longiuſcula, laciniata, laciniis denuo diviſis, viridia, ſapore amaro inſtructa.

VERBENA. Corolla inſtruitur monopetala, quinquefida, irregulari, di vel tetranthera, monogyna, fructu capſula: *Officinalis* L. BLACWELL 41 corollam tetrantheram, caulem ſolitarium, folia multifido laciniata habet.

Creſcit in omni Europa.

Quæ apud Veteres de virtutibus verbenæ legimus, & ſuperſtitioni debentur & non ad noſtram plantam ſpectant, quæ præ reliquis amaris omnino nihil proprii præſtabit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. plane iners.

VINCETOXICUM vid. *Reſolventia*.

VOMICÆ NUCES Barb, *Noix Vomiques*, *Kræhenaugen*. Sunt Nuclei rotundi, utrinque plani, ſive leviſſime convexo-concavi, villoſi, gryſeo albidi, intus cornei, amariſſimi.

Strychnos Nux vomica L. BLACWELL 395 foliis ovatis & caule inermi diſtinguitur.

Creſcit in India.

Extracti aquoſi circiter $\frac{1}{2}$, reſinoſi ultra $\frac{3}{16}$ vehit. NEUMANN.

Primi Arabes harum nucum mentionem faciunt, easdem contra ictus serpentum homines immunes reddere, si una aut duæ per duos continuos annos quotidie assumuntur, testatur VAN RHEDE, FALLOPIUS se a Germanis audivisse memorat, eas ad drachmam unam in peste assumi cum successu, febres intermittentes inde curatos WEDEL adducit, & confirmant Collectores *Dispensatorii Brandeburgici*, nec non MURALTUS & Medici Scaphusienses apud KOENIG, qui quoque eas in gonorrhœa virulenta præsens remedium esse, asserunt, THEBESIUS earum vires ad hydrophobiam, & ad delirium hypochondriacum est expertus, MONTINUS Lappones contra colicam, dimidiam nucem vomicam cum spiritu vini non sine successu assumere, testatur. Cum interim GESNER, WEPFER, LOSSII, DE HEYDE, SEUTTER, Cl. HILLEFELD &c. experimentis pateat canes, feles, cuniculos &c. inde convulsos perire, MATTHIOLUS quoque, HOFFMANN, DE SORBAIT & SEUTTER exempla adducant homines inde convulsos imo necatos fuisse, prudentis Medici esse duco, cum securiora prostent medicamenta, ab usu suspecti desistere, & licet, præter quas adduxi observationes, etiam MELICHIUS, GEBAUER & omnes, qui olim famosum *Electuarium de Ovo* laudarunt Auctores, nuces vomicas impune assumi posse fidem faciant, ego saltem eas unice pro necandis animalibus, gliribus &c. ad quem scopum etiam in frequenti usu sunt, duco esse adhibendas.

ZEDOARIA vid. *Aromata.*

β. ANIMALIA.

FEL TAURI vid. *Bos.*

* LAPIS PORCINUS Recent. *Lapis Hystricis, Pedro del Porco* Lusitanis. Ejus duæ species in commercio prostant, quæ secundum patriam distinguuntur, *Malaccensis* multo majori pretio quam *Zeilanicus* venit, illius unum vidi, qui unciam dimidiam circiter pon-

dere æquabat, cui pretium ſeptingentorum florenorum mercator Amſtelodamenſis ſtatuerat. Uterque lapis evidenti amaritie gaudet, quam etiam aquæ, cui immittitur, communicat. *Malaccenſis* mox ovatam, mox rotundam figuram habet, utrinque compreſſam, colorem corneum cum rufo mixtum, ſuperficiem lævigatam, ſplendentem, aqua, ſi ipſi affricatur, aliquid viſcidi, in modum ſaponis ſiſtit. *Zeylanicus* quem poſſideo, coloris nigricantis eſt, conſiſtentiam habet, qualem ſolent habere ſucci inſpiſſati, quorum quoque in modum ſuperficies extima in ſquammas dehiſcit, quas Auctores tunicas ſolent appellare, ſapore gaudet amariſſimo, quem etiam aquæ communicat, unam circiter unciam pondere æquat, pro eo trecentos florenos ſolvi.

Dicitur reperiri in veſicula fellea *Erinacei*, qui duobus dentibus inciſivis in utraque maxilla gaudet, quibus etiam canini accedunt: *Malaccenſis* L. auriculis pendulis diſtincti. Aſiæ civis.

Luxurians gentium Orientalium ingenium, huic lapidi maximas ad vincenda venena adſcribit vires, illum deinde Europæi ad omnes febres malignas & exanthematicas multum facere aſſerebant, accedebat his auctoritas ab enormi ejus pretio ſurgens, & molimina eorum, qui eos poſſidebant, ut ſibi de quæſtu bene proſpicerent: fateor me non poſſe perſpicere, quod calculus felleus Erinacei præ aliis debeat aliquid proprii habere, & quod bili inſpiſſatæ, cui particulæ terreſtres accreverunt, adeo inſignes inſint vires, quales ab hoc calculo in febribus malignis Decker, Rayger, Behrens &c. obſervationibus probare ſunt anniſi, morbus a Natura victus non raro remedio creditur ceſſiſſe, quod eo tempore dabatur, quando ejus cauſa a Natura fuit ſuperata.

Dantur aliquot grana pro doſi, aut integer lapis alicui aquæ deſtillatæ per horæ quadrantem immittitur & infuſum exhibetur.

Ægagropilarum quoddam genus rotundum, fuſcum, valde leve, cujus diameter ſeſqui pollicem circiter æquat, in animalis ventriculo reperiri dicitur, & ſub nomine *Lapidis hyſtricis ſpurii* a curioſis aſſervatur.

§. 25.

II. AROMATA.

Vegetabilium partes ſolidæ, quæ linguam acri & calefaciente ſapore afficiunt, & evidenti odore nares ſtringunt, dicuntur *Aromata*, roborant iſta fibras irritando & fragrantia, qua pollent, vim nerveam intendendo. Cum eorum uſu cor & arteriæ ſtimulentur, hinc *Calefacientibus* adſcribuntur, dum ſanguinem ſolvunt & ejus motum intendunt, ſudorem movent, ab hac earum vi, & a virtute, qua gaudent, antiſeptica *Alexipharmacis* ſolent annumerari. Abuſus aromatum circulationem augendo febres acutas gignit, primas vias rigidas & torpidas reddit, proprio acrimoniæ genere humores inficit. Cum eorum vis ab oleo odorato, quo ſcatent, pendeat, hinc patet, quomodo ſub forma concentrata poſſint dari, & quod vinum & ſpiritus vini ſint optima menſtrua, quando eadem ſub ſpecie Infuſorum exhibendi animus eſt. Ob gratiam, qua gaudent, & vires ſtomachicas æque ac carminativas quas habent, creberrime tanquam condimenta cibis adduntur. Indicantur præcipue 1) cum ſpiſſitudo frigida obtinet, 2) quando debilitas a vi muſculari imminuta originem ducit, 3) in debilitate viſcerum. Extus in uſum trahuntur, ad diſſipandos humores, in inflammatis, contuſis, ſugillatis, œdematoſis, rheumaticis, arthriticis, contuſionibus capitis &c. nec non ad membra reſoluta.

* Abrotanum, *αβρότανον ἄρρεν*, *Aurone*, *Stabwurzel.* Ejus aſſervamus cauliculos herbaceos, foliis ſetaceis, albis, obſeſſos, forti & grato odore,

nec non ſapore aromatico proprio inſtructos, cui aliquid amari accedit.

Artemiſia Abrotanum L. BLACWELL 555. Caule frutеſcente erecto & foliis ſetaceis diſtinguitur.

Sponte in Europa Meridionali creſcit, apud nos in hortis colitur & optime noſtras hyemes fert.

Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ fere, $\frac{3}{8}$ ſpirituoſi efficacis largitur. CARTHEUSER. Valde exiguam quantitatem Olei odorati. LEWIS.

Ad peripneumoniam ab HIPPOCRATE laudatur, calefacere, vermes necare, incidere, digerere, diſcutere jam a GALENO eſt obſervatum, qui autem minus bene monet, ſtomacho inimicum eſſe, & ejus cinerem cum oleo ſubactum ad alopæciam, & promovendum crinium incrementum conducere; raro hodie in uſum trahitur, non quod iners ſit, ſed quod per ſeculi mores, alia, quibus ſimiles vires ſunt, medicamenta uſurpantur. Laudatur ad fugandos cimices.

* *Oleum coctum* SCHROED. melius per infuſionem paratur.

* *Montanum* ἀβρότανον θῆλυ, *la Garde robe:* inde recipiuntur cauliculi teneri, cum foliis anguſtis, dentatis & albentes, odore grato, ſapore levi, aromatico & amaricante inſtructis.

SANTOLINA. Flores compoſitos tubuloſos, calice imbricato, hæmiſphærico ſuſtentatos, receptaculum paleaceum, ſemina nuda habet:

Chamæcypariſſus L. foliis dentatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, noſtras hyemes non fert.

Priore vires remiſſiores habet.

ABSYNTHIUM PONTICUM vid. *Amara.*

AGNUS CASTUS vid. *Adſtringentia.*

* AMMI, ἄμμι, κύμινον αἰθιοπικὸν? proſtant hoc nomine ſemina exigua, ovata, gryſea, ſulcata, inodora,

ſapore aromatico & amaricante inſtructa; hæc ſemina, præeunte LOBELIO, a Creta denominantur. * *Ammi Vulgaris* ſemina, exigua ſunt, fuſca, ſtriata, ſapore leviſſime aromatico, odore nullo inſtructa.

Prius nobis exhibet *SISON*, quod flores umbellatos habet, involucrum utrumque pauci folium, ſemina ovata ſtriata: *Ammi* L. foliis decompoſitis, illis quæ vaginam petiolarem terminant, reliquis longioribus diſtinguitur.

Creſcit in Italia, ubi Seculo XVI innotuit.

Alterum deſumitur ab *AMMI* quod floribus umbellatis, involucro utroque polyphyllo, univerſali pinnatifido & ſeminibus ſtriatis gaudet: *Majore* L. cujus foliorum inferiorum pinnæ laciniatæ ſunt, ſuperiorum lineares.

Creſcit in Europa Meridionali, eadem cum priori æra annotata.

Prius modicam Olei odorati quantitatem fundit, $\frac{1}{5}$ fere Extracti ſpirituoſi, totidem aquoſi. CARTHEUSER. Non parvam quantitatem Olei, Extractum aquoſum amarum, ſpirituoſum aromatico ſapore gaudens. LEWIS.

Creticum vulgari efficacius eſſe, monent Auctores, ad movendam urinam a GALENO laudatur, ad morbos ventriculi ab aliis.

AMOMUM, ἄμωμον, illud Veterum nos latet omnino, Pariſini ejus in locum Cardamomum ſubſtituunt; vulgo, præeunte CLUSIO, ſub nomine Amomi recipiuntur Fructus, variæ magnitudinis, piſis crebro majores, badii, rotundi, umbilico notati, rugoſi, biloculares, in utroque loculo ſemen utrinque depreſſum, uniforme, fuſcum, rotundum includentes, ſapore acri caryophyllos & cinamomum referente, ſimilique odore inſtructos.

MYRTUS. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, monogyna,

bacca triloculari, calyce umbilicato gaudet: *Pimenta* L. BLACWELL 355. Calyce duplici, corolla tetrapetala, fructu biloculari distinguitur. Non male a BROWN ad *Caryophyllum* videtur referri.

Jamaicæ indigena planta.

Baccæ, antequam plenariam maturitatem induerint, colliguntur & in sole exsiccantur.

Largiuntur Oleum in aqua subsidens, ad oleum Caryophyllorum accedens, Extractum aquosum iners, spirituosum aromaticum. LEWIS; Olei proxime ad oleum Caryophyllorum accedentis $\frac{1}{16}$, Extracti aquosi fere inertis ultra $\frac{1}{4}$, spirituosi viridis ultra $\frac{1}{8}$. NEUMANN. Olei $\frac{1}{256}$ CARTHEUSER.

In Anglia crebro, loco aliorum aromatum ad condiendos cibos adhibetur.

Ratione virium, medium inter antophyllos & caryophyllos locum videtur tenere.

ANETHUM, ἀνήθον, *Anet*, *Dyll.* Prostant ejus Semina, ovata, fusca, flavo margine marginata, una facie levissime convexa & evidentius striata, altera plana & obscurius striis notata, odore leviore, sapore aromatico instructa.

* *Herba* constituitur a foliis glaucis, tenuissime dissectis, odore gravi, sapore aromatico instructis.

ANETHUM. Flores umbellatos habet, involucrum neutrum, semen ovatum, striatum: *Graveolens* L. BLACWELL 545 seminibus planiusculis, marginatis distinguitur.

Sponte in Lusitania & Hispania crescit, inter nos colitur.

$\frac{1}{16}$ Olei odorati inde obtinui, ad ejus infusionem melius spiritus vini quam aqua recipitur. LEWIS.

Herbam olim ad condiendos cibos recipiebant. Semen HIPPOCRATES ad morbos pectoris maxime adhibuit, ad usus carminativos laudatur, in cohibendo singultu a DIOSCORIDE commendatur, & egregias inde

vires vidit FORESTUS. Non raro illius carboni injecti fumum, odontalgia laborantes ore hauriunt.

* *Oleum coctum* ex herba GALENUS, ad conciliandum somnum, & digerendi ergo præscribit: * *Oleum destillatum* VAL. CORD. * *Oleum ex seminibus expressum* habent Parisini.

ANISUM, ἄνισον, *Anis.* Semen quod hoc nomine inter nos asservatur ab illo Veterum differt omnino. Est illud rotundum, & cum ut plurimum duo grana cohærentia occurrant, hinc ventricosum solet prostare, striatum præterea est, cinereum, odore proprio suavi instructum, sapore evidenter dulci cum levissima acrimonia.

PIMPINELLA. Flores sistit umbellatos, petalis cordatis efformatos, involucro neutro sustentatos & semina striata: *Anisum* L. BLACWELL 374 foliis radicalibus & trifidis distinguitur.

Sponte provenit in Ægypto & Syria, apud nos large in agris colitur, largissime in Thuringia, nec non apud Turonenses Galliæ & in Hispania, quod ultimum ab Alona denominatur, reliquis minus & magis aromaticum.

Omnem odorem & saporem spiritus vini inde recipit, Olei destillati $\frac{1}{48}$, expressi $\frac{1}{16}$. LEWIS. Olei destillati $\frac{1}{32}$ circiter NEUMANN. Ego olei destillati $\frac{3}{85}$, expressi, viridis $\frac{1}{16}$ obtinui. CARTHEUSER Extracti aquosi inertis $\frac{1}{3}$, spirituosi efficacis $\frac{1}{10}$ fere.

Multum extollitur ob vires, quibus pollet, humores spissos attenuandi, ventriculum roborandi, & flatus discutiendi, non raro cibis tanquam condimentum adjicitur, sæpe quoque scopo carminativo catharticis validioribus admiscetur. HEURNIUS observavit ejus scrupulo uno, recens natos egregie purgari.

Aqua destillata VAL. CORD. efficax omnino: *Oleum destillatum* VAL. CORD. thermometro ad gradum temperatum descendente, substantiam albam

cryſtalli in modum pellucentem ſiſtit, magna quantitate in Thuringia paratur, & inde late per Europam devehitur; minor illi quam aliis odoratis, acrimonia ineſt, non modo intus datur, ſed etiam extus; ſcopo carminativo uſurpatur cum ſucceſſu, tumoribus a contuſione ortis inunctum citam opem ferre, obſervavit FORESTUS. * *Oleum expreſſum* CHARAS vix in uſum trahitur: *Spiritum abſtractitium* pro remedio polychreſto ad diſcutienda tormina adhibent, multum ejus Manhemio ad nos adducitur, & ſub titulo *Mannheimer-Waſſer* proſtat: * *Confectio Aniſi ſimplex* SCHROED. * *Confectio Aniſi laxativi* Auguſt. variæ ejus compoſitiones in variis Diſpenſatoriis proſtant, omnes reſinoſa recipiunt, medicamentum incertum omnino. *Elæoſaccharum* Auguſt. frequentiſſimo in uſu eſt ad tormina infantum. * *Balſamum ſulphuris Aniſatum* MYNSICHT. differunt præſcriptiones ratione ſulphuris ad oleum, nauſeoſum medicamentum prudentiores negligunt: *Spiritus ſalis Ammoniaci Aniſatus* Hamburg. ad effectus pectoris & inteſtinorum, cum reſolventia & roborantia indicantur, præſcribitur: * *Species Dianiſi* MYNSICHT. congeries plurium aromatum, quæ ad reſtituendas vires primarum viarum a mucoſis humoribus dejectas facit: * *Elixir Proprietatis* MYNSICHTI ſi quas vires habet, illas debet ſpiritui Aniſi.

ANISUM STELLATUM Recent. *Anis de la Chine*, *Stern-Anis*. Hoc nomine proſtant fructus ex pluribus, ad octo uſque, capſulis efformati, fuſcis, oblongis, inferne convexis, ſuperne apertis, in figuram ſtellæ horizontaliter connatis, non raro inæqualibus, compreſſis, quælibet capſula continet ſemen rotundum, quod ſub cortice ſplendido, ſpadiceo, fragili, nucleum album condit, proprio odore & ſapore aromatico dulci inſtructum.

ILLICIUM

Illicium L. Corolla polypetala irregularis, calice quinquefido fuſtentata, polyanthera, polygyna; fructus, capſulæ ad duodecim uſque, in formam ſtellæ concretæ.

Hæc arbor in Japonia & Florida creſcit.

Primus CLUSIUS ſeminis Aniſi ſtellati mentionem facit, & refert illud ſub finem Seculi XVI in Europam ex Inſulis Philippinis fuiſſe allatum. ELSHOLZ illud multo in uſu apud Ruſſos eſſe tradit, & ab eis *Badiani* appellari monet.

Oleum odoratum fundit, Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ circiter inertioris, ſpirituoſi aromatici $\frac{1}{4}$. CARTHEUSER.

Laudatur a vi aromatica, carminativa, fœtorem oris corrigente. Proſtant interdum * Cortices convoluti, qui digiti craſſitiem & dimidii pedis longitudinem habent, rugoſi, gryſei, ſapore aromatico, cui dulcedo jungitur, ſimilique ſapore, inſtructi, quos *Cortices Lavola*, vel *Seminis Aniſi* appellant.

ANTOPHYLLI vid. *Caryophilli*.

ARISTOLOCHIA LONGA vid. *Amara*.

ARTEMISIA, *Armoiſe*, *Beifus*. Ejus folia ſunt pinnata, pinnis latiuſculis, dentatis, inferne tomentoſa, ſapore aromatico inſtructa.

Artemiſia Vulgaris L. caule herbaceo, foliis pinnatifidis inciſis & floribus erectis diſtinguitur.

Copioſe creſcit per omnem Europam, nec non in Aſia.

Oleum odoratum inde BAYER obtinuit: Extractum aquoſum amarum, leviſſime ſapidum, ſpirituoſum aromaticum inde educi teſtatur LEWIS, utrumque iners eſſe, aſſeverat CARTHEUSER.

Artemiſiam ad pellenda ea quæ utero continentur, facere contendit HIPPOCRATES, unquam autem abortum inde excitatum fuiſſe, ut AMMANN contendit, dubito, ZACUTUS ejus infuſi ope, menſes per decennium obſtructos curatos fuiſſe teſtatur.

* *Moxa* qua gentes Orientales membra eorum qui morbo articulari laborant, curare ſolent, eſt tomentum ab Artemiſia probe exſiccata & trita remanens, quod digitorum ope in turundam formant; hoc medicamentum non tam ratione Artemiſiæ, quam quia cauterium eſt, operatur.

* *Aqua deſtillata* Nic. Præpos. * *Extractum* Wurtemb. Utrumque medicamentum iners, * *Syrupus ſimplex* Pariſienſium. * *Syrupus compoſitus* Fernelii, etiam auctus apud Pariſinos occurrit, Wurtembergenſes ſequuntur Auguſtanos: * *Oleum deſtillatum* Schroed.

* Calamintha, καλαμίνθη, *Calament*, *Bergmüntze*. Recipimus inde Folia petiolata, ex ovatis-oblonga, hirſuta, evidentius crenata, quæ exſiccata parum odoris & ſaporis aromatici habent.

Melissa. Calice bilabiato quinquefido ſuſtentat corollam labiatam, cujus labium ſuperius fornicatum eſt, inferius trifidum, lacinia media majore: *Calamintha* L. flore parvo, foliis minoribus, minus acutis differt. Creſcit in Europa Meridionali, Helvetia & Anglia.

Proſtant interdum folia *Meliſſæ Nepetæ* L. pedunculis axillaribus, dichotomis, folia excedentibus, diſtinctæ, quæ minora ſunt, magis ovata, magis odorata & ſapidiora.

In iiſdem cum priori locis creſcit.

Oleum odoratum fundit, Extractum aquoſum iners eſt, ſpirituoſum aromaticum. Lewis.

Vires reliquarum plantarum aromaticarum habet, a meliſſa & mentha depreſſa, exolere cœpit, cum Ill. Haller a Meliſſa Nepeta veſicas excitari viderit, hinc ea præ reliquis propius ad Calamintham Veterum accedere videtur.

Calamus Aromaticus Barb. Ἄκορος Veterum, *Calmus*. Proſtant hoc nomine Radices longæ, com-

pressae, lineis longitudinalibus & transversis, nec non tuberculis notatae, quae exsiccatae, extus ex flavo rubent, intus albae & fungosae sunt, fractu faciles, odore gaudent grato & aromatico, sapore amaro, linguam feriente.

Acorus L. BLACWELL 466. Spadice amentaceo, flores hexapetalos, isantheros, monogynos, in capsulas triangulares abeuntes gerit.

In Europa, praeter maxime Septentrionalem multum occurrit, ultra Alsatiam in Galliam non ascendit.

* Radices tenuiores interdum prostant rufescentes, odore jucundiore, sapore leviter amaro, aromatico, minus acri instructae, ex varietate Acori in India Orientali & China Septentrionali crescente desumtae, & has *Radices Acori veri* solent appellare.

Olei odorati vix $\frac{1}{128}$, ultra $\frac{3}{16}$ Extracti spirituosi multum aromatici, $\frac{1}{2}$ fere aquosi inertis largitur NEUMANN. Extracti aquosi $\frac{3}{8}$ fere, $\frac{1}{4}$ circiter spirituosi CARTHEUSER. Spiritus vini a radice Calami abstractus parum sapidus & odoratus inde evadit. LEWIS.

Vi multum resolvente & primas vias roborante gaudet, hinc in affectibus ventriculi maxime, in obstructionibus mensium cachecticarum, morbis pectoris pituitosis, multum laudatur, lotii suppressione laborantes eodem FALLOPIUS curavit; ad drachmam dimidiam in haemorrhagiis internis exhibitum, egregios effectus edidisse LE BEAU observavit.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Oleum destillatum* VAL. CORD. * *Electuarium de Acoro* SCHROED. minus bene Pseudacorum recipit, ex magna farragine medicamentorum aromaticorum concinnatum, & ad roborandas primas vias laudatum: * *Extractum* spirituosum & aquosum commixta, Wurtembergenses asservant: * *Conditum* VAL. CORD. *Confectio* SCHROED.

* CARDAMOMUM, καρδάμωμον, hoc nomine occurrunt Folliculi sicci, ventricosi, trifido septo

intus diſtincti, ſeminibus angulatis, aromaticis fœti.

Majus L. BLACWELL 385 & 584 appellantur folliculi oblongi, aliquot pollices longi, turbinati, ſuperne apertura lacera hiantes, cinereo-rufi, ſtriati, tenaces, quæ ſemina includunt coriandro non minora, ſub cute ex cinereo-ferruginea medullam albam vehentia, ſapore acri, ad camphoram accedente, linguam ferientia, ſingula ſepti productionibus involuta.

Ex Syria, Malabaria, Ægypto & littore Orientali Africæ ad nos adducitur, creberrime cum folliculo Granorum Paradiſi confuſum.

Olei eſſentialis ex albo virideſcentis, $\frac{1}{43}$ circiter, Extracti aquoſi ad caryophyllorum ſaporem accedentis $\frac{1}{5}$, Extracti ſpirituoſi parum aromatici $\frac{1}{12}$ largitur.

Rotundum, *Javanicum*, *Medium* LOBEL. Figura & magnitudine avellanas refert, in tres angulos obtuſos diſtinguitur, extremitas ſuperior parum eminet, neutiquam hiat, folliculus fragilis eſt, color plus minus flavus, ſemina angulata, cinerea, fuſca, intus alba, ſuavem odorem ſpirant, ſapor aliquid amari habet, evidenter ad Camphoram accedit.

Ex Java & Malacca nobis mittitur.

Extracti aquoſi, ſpiculis ſalinis diſtincti, butyrum Cacao ſapientis $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi inertioris $\frac{1}{32}$, olei odorati pellucidi $\frac{1}{16}$ fere fundit.

Zeylanicum, *Majus* CLUS. *Medium* MATTHIOL. ſiſtunt folliculi triquetri, unciales, apice acuto, fuſco inſtructi & ſeminibus badiis, rugoſis, anguloſis, odore ſuavi, ſapore amariuſculo, minus quam antecedentium acri, gaudentibus.

Ex Ægypto, Perſia, India & Java, in Europam fertur.

Olei odorati, ſpiſſiuſculi, dulciuſculi $\frac{1}{192}$, Extracti aquoſi, inodori, ſpiculis ſalinis diſtincti $\frac{1}{12}$, ſpirituoſi acris & aromatici $\frac{1}{20}$ exhibuit.

In Germania præcipue usurpatur.

Minus, *Malabaricum*, *Majus* C. B. Folliculos semiunciales circiter habet, subflavos, levissime striatos, in tres angulos distinctos, papilla in apice coronatos; semina angulosa sunt, rugosa, subrufa, sapore & odore Camphoræ propiora. Desumitur ab

Amomo. Corolla quadrifida irregulari, calice trifido sustentata, monanthera, monogyna, capsula triloculari gaudente: *Cardamomo* L. BLACWELL 584 & 585 scapo simplicissimo & bracteato distincto.

In Malabaria & Zeylana crescit.

Olei odorati pellucidi $\frac{1}{27}$, Extracti aquosi omnis aromatis expertis, salini $\frac{1}{4}$, spirituosi aromatici $\frac{1}{16}$ inde extraximus: NEUMANN Olei odorati $\frac{1}{24}$, Extracti aquosi $\frac{1}{21}$, resinosi $\frac{1}{32}$: CARTHEUSER autem Extracti aquosi $\frac{1}{8}$, resinosi perparum; LOESECKE Olei odorati $\frac{1}{12}$.

Reliqua Cardamoma, quæ unquam in usum recepta fuisse non novi, mitto, id saltem adhuc monens quod Cl. HERRMANN evicerit, PLINIUM primum Zeylanici meminisse, rotundum a DIOSCORIDE & GALENO intelligi, quando simpliciter de Cardamomo præcipiunt, majus autem ab Arabibus.

Medicamentis uterinis HIPPOCRATES Cardamomum adscribit, a DIOSCORIDE roborandi ventriculi ergo laudatur, nec non ad movendam urinam & necandos vermes, quos etiam effectus ab indole ejus aromatica jure expectamus, & præcipue quidem a rotundo; extus discutiendi scopo, nec non tanquam masticatorium, ut fœtorem oris corrigat, solet adhiberi.

Oleum Cardamomi Majoris sub nomine OLEI CAJEPOET in officinis prostat, ejus inter primos LOCHNER, undecim circiter retro lustris, meminit, videtur succedaneum esse olei, quod apud Indos ex foliis *Melaleucæ Leucodendræ* L. quam ipsi Cajepoet dicere solent, paratur, illud ad cephalalgiam, odontalgiam,

retrogressa exanthemate & apoplexiam, egregium medicamentum BEYER est expertus. In *Commercio Norico*, valide inde sudorem moveri, convulsiones, epilepsiam, catalepsin mitigari, ab una aut altera ejus gutta, gossypio excepta & denti dolenti immissa, odontalgiam serosam fascini instar curari, cæcitatem, podagram retropulsam, cardialgiam curari observationibus probatur, Cl. RAMSPECK eximios inde effectus in morbis convulsivis & vertigine vidit: * *Oleum destillatum Cardamomi* VAL. CORD. * *Essentia* Brandeb.

CARUM, κάρον, *Carvi* LONICER. *Carvi*, *Matten-kümmel*. Semina exhibet convexo-concava, incurva, oblonga, striata, subnigricantia, odore & sapore proprio, aromatico, suavi instructa.

CARUM L. BLACWELL 529. Involucrum nullum, flores fere regulares, semina oblonga, striata habet.

Crescit in omni Europa, præter maxime Meridionalem, occurrit adhuc in Lombardia; hinc inde colitur.

Spiritus vini inde plus saporis, aqua plus odoris recipit, Extractum spirituosum aromaticum, gummosum fere insipidum est, Oleum odoratum $\frac{1}{30}$ æquat, LEWIS. Ego inde saltem $\frac{1}{64}$ obtinui, CARTHEUSER ultra $\frac{1}{6}$ Extracti spirituosi, aquosi autem $\frac{3}{16}$ fere.

Radices olim ad usus alimentarios recipiebantur, eas ad urinam ciendam, & flatus pellendos GALENUS commendat, illis scopo medicato efficaciora hodie substituuntur semina, puellas Suecicas inde pallidas reddi, monet Illustris LINNÆUS, & illud in tertiana non floccifaciendum esse; nostrates ejus aliquot pugillos ex jure carnium coquunt, & inde in colica flatulenta egregios experiuntur effectus, idem, more apud Veteres jam usitato, cibis flatulentis adjicitur, sed a semine paulo acriore caveant sibi homines sensibiliores. Clysmata carminativa, nec non epithemata discutientia non male ingreditur.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Oleum expressum* Parif. *Oleum destillatum* VAL. CORD. Ob evidentem acrimoniam rarius interne ufurpatur, externe ad unguenta & clyfmata carminativa recipitur.

* CARYOPHYLLATA Barb. *la Bénoite*, *Benedictenwurzel.* Exhibet Radices quæ ex capite craffiufculo, fibras emittunt capillares, extus rufas, intus albas, odore ad caryophyllos aromaticos accedente, & fimili fapore, qui aliquid adftringentis linguæ imprimit, inftructas.

GEUM. Calice decemfido, fuftentat corollam pentapetalam regularem, polyantheram, polygynam, gymnofpermam: *Urbanum* L. BLACWELL 253, feminibus caudatis, uncinatis, floribus erectis & foliis lyratis diftinguitur.

Crefcit in omni Europa.

Oleum deftillatum album, fpiffum, fragrans, Extractum aquofum leniter adftringens, fpirituofum aromaticum & adftringens largitur. LEWIS ultra $\frac{1}{6}$ Extracti aquofi fubminiftrat.

Potius a vi adftringente, quam ab aromatica videtur effe dijudicanda, hanc tamen non omnino negligendam effe ex Ill. HALLER obfervatione patet, qui inde in febre maligna deliria excitata fuiffe vidit, & OVELGUN ejus vim aphrodifiacam atteftantis; ab Ill. LINNÆO poft PARACELSUM ad confervandam cerevifiam laudatur. Extus difcutiendi fcopo adhibetur.

CARYOPHYLLI Græcorum recentiorum, *Cloux de Geroffles*, *Nægelein*: funt germina, quæ aliquot pollicum longitudinem habent, inferne obtufa, fuperne in quatuor lacinias æquales diffecta, quibus creberrime globulus, ex quatuor petalis convolutis conftans, infidet, floris rudimentum, rugofa, rubiginofo colore tincta, faporis proprii, linguam urentis, odoris proprii, fragrantiffimi. Varietas, cujus latera in ali-

quot quasi alas producuntur *Caryophyllorum regiorum* nomine venit.

Pinguiores, acriores, & qui pressi humidum pingue digitis affricant, eligendi sunt.

Carpuntur hæc germina antequam florem dimittunt, mensibus Octobri & Novembri, collecta per aliquot dies fumo exponuntur, unde colorem rufum contrahunt, deinde in sole exsiccantur, unde illum induunt colorem, quo ad nos mittuntur.

Caryophylli, quando arbori relinquuntur, ut maturescant, abeunt in fructus, qui exsiccati, nostras officinas intrant, & dicuntur. ANTOPHYLLI Barbar. *Cariophylli mares* AVICENNÆ *Meres de Geroffles*, *Mutternägelein*, unciam circiter longi, ventricosi, utroque extremo parum angustati, inferne exiguo pedunculo instructi, superne umbilico quadrifido coronati, in cujus medio exiguus stylus conspicitur; sub eorum cortice fusco & tenui hæret substantia nigra, splendens, sinu longitudinali in duos lobos divisa, odore & sapore caryophyllorum, sed remissioribus gaudent.

CARYOPHYLLUS L. BLACWELL 338. Corollam tetrapetalam habet, calice quadrifido supero sustentatam, polyantheram, monogynam, capsulam umbilicatam, monospermam.

Arbor, quæ olim in omnibus Moluccis copiose crescebat, ex conventione Belgarum cum Rege Ternatensi anno 1652 pacta, ubivis destructa, hodie nonnisi in Amboina colitur. In Tartaria quoque crescere dicitur.

Caryophylli, olei limpidi $\frac{7}{32}$ fundunt, quod integris minus acre est, Extracti spirituosi acerrimi, minus odorati $\frac{1}{4}$; spiritus vini inde minus odoris, sed plus saporis quam aqua, recipit. LEWIS, Olei odorati $\frac{1}{7}$ circiter, Extracti spirituosi $\frac{3}{8}$ & paulo ma-

jorem quantitatem aquofi CARTHEUSER obtinuit: NEUMANN olei odorati $\frac{1}{7}$, Extracti aquofi $\frac{5}{12}$ circiter, fpirituofi $\frac{5}{16}$.

Caryophylli fragrantia fua, motum fpirituum augent, acri, quo pollent fapore, fibras ftimulant, & hinc non male tanquam condimenta cibis adjiciuntur, ad morbos præterea, a primis viis debilitatis, aut muco fpiffo oriundis, apprime adhibentur. Probe autem circa eorum ufum cavendum, ne acrimonia aromatica inde excitetur. Dantur ad fcrupulum dimidium & in Infufis ad drachmam unam. Extus ad epithemata ftomachica recipiuntur.

* *Oleum deftill.* WECKER gratiæ ergo aliis medicamentis adjicitur, & ad offa cariofa maxime adhibetur. * *Aqua deftillata* SCHROED. minus bene eviluiffe videtur. * *Conditum* VAL. CORD. ex India ad nos adducitur.

Antophylli, quorum primus AVICENNA meminit, eafdem vires cum Caryophyllis habent, fed remiffiores.

CASCARILLA Recent. hoc nomine veniunt Cortices in tubos convoluti, aliquot pollices longi, lineam craffi, extus rugofi, cinerei, intus nigri, odore proprio, fapore amaricante, acriufculo, aromatico inftructi, & qui accenfi odorem non ingratum fpirant.

Defumuntur hi cortices fide Ill. LINNÆI a

CROTON. Planta relativa monophyta, cujus mares corolla interdum pentapetala gaudent, fimili calice fuftentata, nectario ornata, diplos-interdum polyanthera, ftaminibus connatis; feminarum corolla mafculinæ fimilis eft, trigyna, capfula triloba, trilocularis: *Cafcarilla* L. foliis lanceolatis, acutis, fubtus tomentofis diftincta.

Crefcit arbor in America Meridionali, præcipue in Peru.

Extracti refinofi $\frac{5}{8}$ BOULDUC inde obtinuit, HOFFMANN olei odorati $\frac{1}{128}$, CARTHEUSER Extracti aquofi

inertioris $\frac{1}{3}$ circiter, ſpirituoſi autem parum ſapidi $\frac{7}{24}$; Ego $\frac{1}{4}$ extracti aquoſi & ultra $\frac{1}{32}$ olei odorati.

Primus STISSER ſub finem ſeculi ſuperioris, noſtri corticis tanquam novi medicamenti, quod in Anglia, nicotianæ, cujus fumum hauriunt, adjicere ſolent meminit, & addit, ſuo tempore eundem pro cortice Chinæ venditum fuiſſe, id quod etiam DE LA CONDAMINE teſtatur, qui ipſum corticem Chinæ, in regno Peruviano Caſcarillam dici, refert, quod ab Hiſpanis factum non miramur, qui omnem tenuem corticem, *Caſcarilla*, ſuo idiomate ſolent appellare. Ex homonymia ortus error, APINUM ſeduxit, ut febre epidemica annis 1694 & 1695 graſſante, hunc corticem ad fugandas febres adhibuerit, illum deinde omnis ſecta Stahliana, pro ſummo, quo corticem Chinæ proſequebantur, odio, eſt ſecuta; nec medicamentum valide reſolvens in vario febrium genere Medicorum ſpem fruſtrare, facile largior, ſed omni experientiæ refragantur illi, qui corticem Caſcarillæ æque univerſale febrifugum eſſe ac cortex Chinæ contendunt. Caſcarilla ratione vis valide reſolventis, cui roborans accedit, ad morbos pectoris cum ſucceſſu adhibetur, eandem in dyſenteria, hæmorrhoidibus, malo hypochondriaco & hyſterico conducere obſervavit BOULDUC. Datur ejus pulvis ad ſcrupulum unum.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. efficax omnino. * *Eſſentia* Brandeburg. *Extractum aquoſum* Pariſini, ſpirituoſum & aquoſum mixta Wurtembergenſes, aquoſum & vinoſum Noſtrates habent, omne ipſo cortice minus efficax eſt. * *Syrupus* Pariſ.

CASIA CARYOPHYLLATA PISON. *Canelle geroflée*, *Nägelein-Rinde*; hoc nomine proſtant cortices aliquot pollices longi, tenues, ſemi convoluti, extus dilutiores, hinc inde lichene albo obſeſſi, intus fere nigri, odore & ſapore caryophyllorum, ſed remiſſioribus, inſtructi.

Myrtus Caryophyllata L. pedunculis trifido multifloris & foliis obovatis diſtinguitur.

Arbor Indiæ indigena & in Americæ Martinica, Guadelupa & Grenada occurrit. Ill. JAQUIN eam odorem laurinum, non caryophyllaceum habere, aſſerit.

Hic cortex medio ſeculi ſuperioris adhuc, nonniſi in collectionibus curioſorum occurrit.

Cum aqua & ſpiritu vini ſe in modum Caryophyllorum gerit, Oleum deſtillatum vehit illo Caryophyllorum acrius LEWIS. Ex integra libra corticis, nonniſi aliquas miculas Olei aquæ innatantis obtinuit CARTHEUSER, qui ex hoc cortice præterea vix $\frac{1}{8}$ Extracti ſpirituoſi, valde acris & $\frac{1}{16}$ aquoſi, non aromatici accepit.

Ratione virium ad Caryophyllos accedit, quorum pulveri quoque non raro, augendi quæſtus ergo, adjicitur.

* CASIA LIGNEA, HERNANDEZ, ξυλοκασία MYREPSI, *Mutterzimmet.* Ita appellantur Cortices, qui pollicis circiter latitudinem habent, antecedentibus parum craſſiores, mox plani, mox in tubos convoluti, colore obſcuriore cinamomeo, ſapore & odore cinamomi, ſed multo remiſſioribus, inſtructi; maſticati evidentem viſcedinem linguæ imprimunt.

Varii alii cortices, inſuper ſub Caſiæ ligneæ nomine, apud Auctores, interdum quoque in tabernis occurrunt, videtur in univerſum, varias Lauri ſpecies cortices habere cinamomeo odore & ſapore inſtructos, hos omnes Caſiæ ligneæ nomine ſolent inſignire, illum, qui inter nos proſtat ajunt deſumi a

LAURO, corolla hexapetala, enneanthera, nectario inſtructa, monogyna, fructu drupa, nuce fœta gaudente: *Caſſia* L. foliis trinerviis, lanceolatis diſtincta.

Ex integra libra CARTHEUSER ne guttulam quidem Olei obtinuit, idem inde Extracti aquoſi multum

mucilaginosi, parum aromatici, salini $\frac{1}{5}$ circiter, spirituosi quoque debilis fere totidem separavit.

In Malabaria, insulis Asiaticis, Philippinis maxime crescit.

Cinamomo multo debilior cortex hodie vix ulterius in usum trahitur.

* CATARIA Barbar. *Nepeta* PLIN. *l'Herbe aux Chats*, *Katzenkraut*. Recipiuntur ejus Folia tomento obsessa, profundius crenata, ex ovatis in acumen protensa, proprio odore & sapore minus gratis instructa.

NEPETA. Corollam labiatam habet, cujus labium superius emarginatum est, inferius trifidum, lacinia media majore, calice bilabiato sustentatam: *Cataria* L. BLACWELL 455 floribus spicatis, pedunculatis & foliis integris gaudet.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Parum Olei odorati fundit, Extractum spirituosum gratum est. LEWIS.

Laudatur ad morbos uterinos, chloreticis ab Illustri LINNÆO commendatur, ejus in locum Pulegium succedit.

CHÆROPHYLLUM vid. *Olera*.

CHAMÆPITYS vid. *Amara*.

CHINÆ CORTEX Recent. *Cortex Peruvianus*, *Quinquina*, *Fieberrinde* qualis ad nos adducitur, vix digitum longitudine excedit, extus scaber est, fuscus, non raro lichene obsessus, intus lævis ferrugineus, odore proprio aromatico, sapore amaro, evidenter aromatico instructus. Rejiciendi sunt cortices evidentius amari, non convoluti, linea crassiores, minus aromatici; nec non illi qui extus albi, intus grysei sunt, sapore amaro, acriusculo, aromatico quidem, sed ab illo quo genuinus gaudet diversissimo gaudent, & *Corticis Peruviani albi* nomine veniunt.

Cinchona. Corollam habet quinquefidam, ſimili calice ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, fructum bilocularem, ſeminibus parvis fœtum, proprio receptaculo affixis: *Officinalis* L. floribus paniculatis diſtinguitur.

Creſcit in montibus Loxæ regni Peruviani.

Cortex inde omni anni tempore deglubitur, & probe in ſole exſiccatur. Si a variis Auctoribus inſtituta experimenta rimamur, $\frac{1}{3}$ circiter Extracti gummoſi & $\frac{1}{5}$ reſinoſi vehit; ego Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ & reſinoſi $\frac{1}{6}$ obtinui.

Egregium remedium primum ab Americæ incolis uxori Comitis DE CINCHON, qui in regno Peruviano regis locum tenuit, anno 1638 fuit detectum, quæ, cum eodem in pulverem redacto a febre pertinaci convaluit, magnam ejus quantitatem inter ægrotos diſtribuit, unde *Pulvis Comitiſſæ* dicebatur, miniſterio Jeſuitarum ad hunc ſcopum uſa, hi per Procuratorem generalem Regni Peruviani in Europam reducem, ejus largam quantitatem Cardinali DE LUGOS miſerunt, in cujus primum palatio, dein in collegio Jeſuitarum Romano diſpenſabatur, hinc a *Cardinali* æque ac a *Jeſuitis* denominatur; anno 1640 Comite DE CINCHON Europam repetente, ejus Medicus largam corticis quantitatem ſecum attulit, & illum inſigni pretio vendidit; inde factum, ut quæſtu incitati mercatores cortici genuino varios alios cortices commiſcerent, & ita optimi medicamenti fama, malis artificiis malorum hominum, multum imminueretur. Interim ſemper extiterunt, qui cortice, & illo genuino, cum ſucceſſu utebantur. Schedula quædam anno 1649 Italico idiomate impreſſa, STURM Medicus Delphenſis anno 1659, BADUS Medicus Genuenſis anno 1663 publica circa ejus præſtantiam ediderunt teſtimonia. Difficultas interim Medicorum novam medendi rationem tentandi, falſa de febrium & cor-

ticis natura hypothefes & perniciofus mos medicamenta non ad experientiæ lucem, fed ex theoria dijudicandi, parca, qua medicamentum nonnifi magno pretio comparandum dabatur, dofis quam vix ad duas drachmas extendebant, ejufdem crebra præterea fophifticatio, unde fpei creberrime non refpondit, fuerunt in caufa, ut per aliquod tempus rarior ejus fuerit ufus. Ea ætate TALBOT Eques Anglus genio hominum fe accomodans, corticem fub perfona arcani dedit, is ipfe fub *Febrifugi Anglici* titulo multum celebrabatur; LUDOVICUS XIV qui noluit fummi medicamenti notitiam diutius latere, eam a TALBOT vere regia liberalitate emit, & anno 1682 publici juris fieri juffit, ex hoc tempore cortex, non obftantibus varia ratione occœcatorum clamoribus, fe non in febribus modo, fed etiam in aliis morbis non tam egregium fed unicum, quo certiffime vinci poffint, probavit medicamentum.

Ad quinque præcipue capita corticis, Peruviani falutares effectus poffunt reduci: 1) fiftit difpofitionem nervorum ad fufcipiendos fpafmos; hac ratione omne febrium genus fopit, & medetur omni morbo, qui per periodos invadit: 2) ftomachicorum princeps eft, primas vias roborat, & vifcerum obftructiones referat, hinc & ad icterum, & ad malum hypochondriacum, & ad hydropem debellanda egregie facit, nec non ad deftruendum vermium nidum, obfervantibus TORTO, WERLHOFF & Cel. TISSOT: 3) roborat organa quæ fanguinis motui præfecta funt, omne genus hæmorrhagiarum inde curatum, menfes referatos, morbos arthriticos fugatos, excretiones colliquativas fopitas, fluorem album curatum legimus: 4) fpecifica plane virtute, fanguinis in putredinem nifui refiftit, id quod inter alios Ill. PRINGLE, TORACEA & MAUTH experimentis probarunt, primus DOUGLAS, proprio tractatu 1732 edito, ejus in

curanda gangræna effectus recenſuit, quos longe pluribus exemplis in omni morborum genere, quod putredo humorum comitatur, hucuſque fuit obſervatum, ipſas obſervationes, nec non illas quæ priora confirmant, non cito, cum vix non omnes Obſervatores eſſent adducendi. 5) Vi, cujus rationem ego ſaltem non audeo allegare, etiam aliis humorum corruptionibus reſiſtere, compertum eſt, adcruſtam aphtoſam ſeparandam egregie facere, SYDENHAM, VAN SWIETEN, Ill. PRINGLE, Cl. KRATZENSTEIN teſtantur, ſpinæ ventoſæ mederi Cel. DE HAEN vidit, qui poſt DIETRICH æque ac Cl. RITTER & VAN SWIETEN corticem in cancro mammæ exulcerato vidit efficacem. Cl. FORDYCE & FOTHERGILL, quantum in morbis ſcrophuloſis conducat, probatum dederunt.

Qua ratione ſua miracula cortex edat, non audeo decidere, id tamen nolo ignorari, illum, peſſime adſtringendo agere reputari, BLEGNY, a BRUNN, ALBERTINI, HOFFMANN, BERGER, LOESECKE obſervationibus ſane conſtat, ſub ejus uſu ſemper aliquam excretionem augeri, id quod & ipſe creberrime vidi; ALSTON præterea experimentum, de cortice cum vitriolo non nigreſcente, evidenter evincit, quod minime adſtringentibus debeat annumerari. BRUNNER & SCHWENKE viderunt, eundem ſanguinem e vena emiſſum rubicundiorem & fluidiorem reddere. Exhibetur optime ſub forma pulveris ad drachmam dimidiam pro doſi, & datur quater de die, per omne, quo morbus urget, tempus, febres ſi inde fuerint profligatæ, prudenti conſilio ejus uſus adhuc per aliquot ſeptimanas continuatur, & ſenſim doſium numerus imminuitur, non male iidem interdum alia medicamenta ad morbum facientia commiſcentur, ſed non raro, dum ipſi, quæ corrigentium vice fungi debent, adjiciunt, ſalutaribus ejus effectibus obicem ponunt. Contra

gangrænam etiam majoribus & crebrius repetitis dosibus datur. Forma infusi exhibitus debilius agit, optime ad tales infusiones menstruum aquosum recipitur. Sub forma clysmatis, ad ductum HELVETII, ano injectus, suas vires quoque edit, nec non sub forma balnei, si in usum trahitur, observante Cl. ALEXANDER. Febre per corticem curata, si indicatio alvum adhuc ducere suadet, sine ullo recidivæ metu eccoprotica possunt exhiberi, licet secus videatur SYDENHAMO & aliis, qui illum adstringendo agere fingunt. Cl. BEAUMÉ non male observat, efficacissimum esse illum corticis pulverem, unde is qui primus sub contusione surgit, quippe inertior, fuit separatus.

Extractum Parisini aquosum habent, Nostrates spirituosum, Wurtembergenses ambo commixta, optimum id est quod in modum Comitis DE LA GARAYE paratur, jam diu in Gallia sub nomine salis celebratum, datur ad scrupulum unum usque: * *Syrupus*, duplicem Parisini habent, quorum alteri, præeunte LEMERY, infusum vinosum adjiciunt, idem quoque Wurtembergenses habent: * *Decoctum febrifugum* Paris. etiam salia recipit: * *Vinum febrifugum* Paris. * *Tinctura* sive *Essentia* TALBOT, minus bene corticem spiritu vini extrahi, experientia evicit: ille ipse solus, multo melius febres malignas profligabit, quam *Tinctura composita* HELWIGII, & multum metuo in *Elixir Antifebrili* Wurtemberg. corticis vires potius imminui, quam augeri.

CINAMOMUM, neutiquam κινάμωμον Veterum, *Canelle*, *Zimmetrinde*; cortices convolutos, dræ longos, tenues sistit, proprio colore fusco, qui extus dilutior est, odore proprio fragrantissimo, sapore grato, & cui aliquid dulcis accedit, instructos.

Laurus Cinamomum L. BLACWELL 354 foliis trinerviis, nervis versus basin coeuntibus distinguitur.

Crescit

Crescit in Zeylan, Malabar, Moluccis, Tartaria, Martinica Americæ.

Cortex ex arbore Zeylanica desumtus reliquis præstat; arboris radix camphoram & oleum odoratum, quod istam perfecte redolet, fundit.

Olei destillati vix $\frac{1}{128}$ largitur, quod fragrantissimum est, aureum colorem habet, & gratissima acrimonia, dulci juncta, linguam ferit. Extracti spirituosi aromatici $\frac{1}{6}$ largitur. LEWIS. Extracti spirituosi ultra $\frac{1}{8}$, aquosi $\frac{1}{10}$ circiter. NEUMANN. Olei destillati $\frac{1}{64}$, Extracti aquosi leviter adstringentis $\frac{1}{8}$, resinosi $\frac{3}{16}$. CARTHEUSER.

Penetrante & fragrantissimo, quem spirat, odore evidenter in origines nervorum agit, & hinc egregie conducit in encephali & nervorum morbis a languore oriundis, datur quoque cum successu ad roborandas primas vias, & cum mucum attenuet & vires circulationes stimulet, hinc opponitur morbis, quos frigidos solent appellare, adjicitur quoque gratiæ ergo tam medicamentis, quam alimentis.

* *Aqua Cinamomi simplex* GARZIÆ ab HORTO jam memorata, efficax omnino, cum oleum Cinamomi, præ omnibus reliquis pertinacius aquæ, cum qua destillat, adhæreat; Wurtembergenses Aquam Cerasorum a Cinamomo abstrahunt: *Aqua hordeata* Parisinis a nostratibus prioris in locum recipitur: * *Aqua Buglossata* a prioribus neutiquam diversa: * *Aqua spirituosa* Paris. non multum differt ab *Aqua cum Vino* Coloniens. gratiæ multum habet: * *Aqua Cinamomi cordialis* Noricorum ab aqua Buglossata non diversa est: *Aqua Cinamom. Cydoniata* ad sistendos alvi fluxus maxime commendatur: * *Aqua Cordialis temperata* Augustan. a ZWOELFFER jam correcta, & a Collectoribus *Pharmacopœæ Wurtemberg.* adhuc magis contracta, nimis tamen adhucdum est prolixa: * *Aqua Cordialis frigida* No-

rimberg. correctam Wurtembergenses exhibent: cum Cinamomum habeat, neutiquam medicamentis frigidis potest adscribi: * *Confectio cinamomi regia* Wurtemb. egregium omnino medicamentum analepticum, & quod multum ad roborandas primas vias facit: * *Species Diacinamomi* MESUE, congeries aromatum ad morbos a viscido primarum viarum faciens: * *Tinctura* SCHROED. gratum omnino medicamentum: *Syrupus* Augustan. optime secundum præscriptum Nostratium paratur: *Vinum Hippocraticum* RENODÆI, parum mutatum Nostrates recipiunt, gratum potulenti genus vix ad usus medicatos adhibetur: *Species Ejusdem* tam roborandi ergo variis Infusis adjiciuntur, quam a cauponibus uvis adduntur, quibus vinum superfundunt, & ita *Rebs* parant: *Oleum Cinomomi* VAL. CORD. cum genuinum carissimo pretio vendatur, hinc vix non semper adulteratum prostat, pertinet ad præcipua medicamenta analeptica, extus adhibetur ad ossa cariosa; inde parant: * *Balsamum* SCROED. * *Elæosaccharum* August. nonnisi usus tempore præparandum: *Pulverem auratum Germanicum* seu *Zellensem* Paris. Wurtembergenses ambram omittunt, Nostrates matrem perlarum & folia auri adjiciunt, rationem olei imminuunt, remedium princeps pro refocillandis viribus cordis.

CITRI CORTICES vid. *Fructus Horæi.*

CONTRAJERVA Recent. Ejus Radices sunt fibrosæ, plurimis fibrillis instructæ, tenues, parvæ, rugosæ, foris rufæ, intus pallidæ, sapore gaudent subadstringente, levissime aromatico, exiguo quoque odore.

DORSTENIA. Flores habet quadrifidos, isantheros, monogynos, receptaculo communi tectos, quod per maturitatem carnosum evadit: *Contrajerva* L. BLACWELL 578-581 habitu acauli, foliis pinnatifidis & pinnis serratis distinguitur.

Crescit in America Meridionali.

Contrajerva est vox Hispanica, qua plantam venenis oppositam denotant, tales cum plures prædicare solent, hinc plures Contrajervæ apud Auctores occurrunt. Primus DRACKEN Eques Anglus anno 1581 quasdam radices in Europam attulit, illa demum medio seculo superiore in officinas fuit recepta.

Aquam inde multum viscidam reddi LEWIS observavit. Extractum spirituosum, aquoso, multo magis sapidum est. LEWIS & CARTHEUSER. Extracti aquosi ultra $\frac{3}{13}$, spirituosi $\frac{1}{5}$ circiter. NEUMANN.

Olim cum morbos malignos a veneno oriri crediderunt, hæc radix magni fiebat, explosa hac theoria, ipsa etiam evilescere cœpit.

* *Pulvis compositus* Edinburg. ad morbos exanthematicos commendatur: *Syrupus* Argentoratens. a succo citri præcipue, in morbis exanthematicis laudandus: * *Syrupus Contrajervæ compositus* Viennensium, inconcinna compositio: * *Tinctura* Paris.

CORIANDRUM, κορίαννον, κορίανδρον Græcis recentioribus, *Coriandre*, *Coriander*. Semina sistit rotunda, cava, striata; sapore proprio aromatico, odore in recentibus cimices redolente, in exsiccatis non ingrato, instructa.

CORIANDRUM. Flores umbellatos habet, involucro utroque paucifolio sustentatos, semina sphærica, concava: *Sativum* L. BLACWELL 176 fructibus globosis distinguitur.

In Italia & Palæstina sponte crescit, apud nos in agris colitur.

Exiguam Olei destillati portionem fundit, spiritus vini omnem inde odorem extrahit. LEWIS. Extractum aquosum parum, spirituosum multum aromaticum est, CARTHEUSER.

Neutiquam aliquid venenati his ſeminibus ineſſe, ut NICANDER & DIOSCORIDES finxerunt, HIPPOCRATES jam perſpexit, qui illud ventriculo gratum eſſe aſſerit, ad morbos pectoris quoque, hepatis & uteri commendat, nec non ad ructus acidos. TARZAGUS, a Coriandro cum vino ante paroxyſmum exhibito, crebro quartanam fugatam fuiſſe, obſervavit.

* *Confectio* SCHROED. * *Aqua deſtillata* SCHROED. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

COSTUS vid. *Amara*.

CROCUS, κρόκος, *Safran*: ita appellantur filamenta fulva, inferne anguſtata, proprio odore & ſapore aromatico, amaro inſtructa, aquam luteo colore tingentia.

Rejicitur humidus, qui inter digitos preſſus eos non tingit, levem aut peregrinum odorem ſpirans, & cui filamenta alba aut lutea commixta ſunt.

CROCUS. Corollam ſexfidam habet, ſpatha monophylla ſuſtentatam, triandram, monogynam & capſulam trilobam: *Sativus Officinalis* L. BLACWELL 144 & 566 tubo longiore & foliis per æſtatem diſparentibus, diſtinguitur.

Creſcit in Natolia & Archipelago. Colitur in variis Europæ regionibus. Orientalis & Auſtriacus optimus cenſetur eſſe, his non cedit Vaſtinienſis, quem per annos non poſſe aſſervari, minus bene dicunt, Italicus ex Magliano minus puniceus eſt, ſed in pulverem redactus, præ reliquis magis tingit, Hiſpanicus oleo irroratus, rejici debet.

Stigmata ex floribus recentiſſime explicatis decerpuntur, & chartis impoſita, in proprio fornacis genere exſiccantur, ſtamina, quæ ſub eorum collectione admiſcentur, manuum ope ſeparantur.

Extracti ſpirituoſi, minus odorati $\frac{2}{3}$, aquoſi $\frac{3}{4}$ largitur. NEUMANN. Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{4}$, totidem aquoſi, $\frac{1}{82}$ Olei odorati. LEWIS.

Crocus ad quatuor ſcrupulos aſſumtus, neque in calore, neque in pulſu aliquid mutavit, neque urina inde fuit tincta, per experimenta ALEXANDRI.

Evidenti vi humores reſolvendi gaudet, hinc concoquentibus a GALENO adſcribitur, & ad morbos pectoris jam a SERAPIONE laudatur, & ad hunc uſque diem cum ſucceſſu adhibetur, hanc etiam maxime ob rationem ad promovendas excretiones uterinas eo utuntur; ſed inde quoque motum ſpirituum retardari obſervatum eſt, ita ut & anodynas vires edat, & largiori doſi datus, delirium, imo mortem producat; cachinnum lethalem inde excitari, finxerunt Arabes, & obſervationibus voluerunt confirmare LUSITANUS, CAMERARIUS & KOENIG, vel ſolo ejus odore exanimatos adducunt LUSITANUS & BORELLUS. Vim ejus antiſepticam omnis ætas confirmavit. Interdum quoque cibis aut potulentis adjicitur. Doſis ad ſcrupulum unum.

Externe reſolvendi & ſopiendi ergo in uſum ducitur. HIPPOCRATES ad morbos oculorum commendat, in inflammationibus, abſceſſibus, tumoribus arthriticis & rheumaticis cum ſucceſſu adhibetur.

Extractum VAL. CORD. Noſtrates minus efficax ſpirituoſum recipiunt, datur ad grana quatuor: *Tinctura* ZWOELFFER etiam externe diſcutiendi ergo adhibetur: *Tinctura* vel *Eſſentia Vinoſa* SCHULTZ priore minus calefacit: *Oleum infuſum* MESUE: * *Syrupus* Wurtemberg. datur pueris ſcopo anodyno: *Emplaſtrum Oxycroceum* NICOL. a ZWOELFFER correctum, in Diſpenſatoria recipitur, ſed ita, ut fere ſingula, ratione proportionis ingredientium varient, Noſtrates præ reliquis minorem Croci rationem recipiunt, vix monendum eundem demum addendum eſſe, quando maſſa mox refrigeſcit; laudatur ſcopo reſolvendi ad luxationes, fracturas, ſugillationes.

CUBEBÆ Arab. κόμπεβα, κύμπεπε Græcor. Recent. *Poivre à queue*, ſunt Fructus rotundi, qui piperis circiter magnitudinem & figuram habent, rugoſi, includunt granum ex rufo nigrum, intus album, ſapore gaudent acri aromatico, & ſuſtentantur pedunculo brevi & tenui.

Majores, nucleo ventricoſo inſtructæ, reliquis præferuntur.

Nil certi de planta, unde deſumuntur, conſtat, niſi quod caulem volubilem habeat, & in Java, Malabar & inſula Bourbon creſcat.

Parum Olei eſſentialis mitis fundunt, utrumque Extractum inde paratum, acre eſt. LEWIS. Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter, aquoſi $\frac{5}{12}$ fere. NEUMANN. Extracti ſpirituoſi $\frac{5}{16}$, aquoſi $\frac{3}{8}$. CARTHEUSER.

Præter vires, quas cum reliquis aromatibus communes habent, ſpecifice, præeunte CRATONE, vertiginoſis laudantur.

* *Oleum deſtillatum* Pariſ. * *Confectio* SCHROED.

* CULILAWAN CORTEX Recent. ſub forma fruſtorum lineam craſſorum, ſeſqui pollicem circiter latorum, ſive planorum ſive concavorum, colore cinamomeo inſtructorum, tenera & rugoſa epidermide tectorum, ad nos adducitur, textura gaudet laxiore, odore fragranti ad caryophyllaceum accedente, ſapore lenius aromatico, caryophyllos ſapiente.

Laurus Culilaban L. foliis trinerviis, ovato acutis diſtinguitur.

Creſcit in Amboina.

Nequidem $\frac{1}{100}$ olei limpidi, quod Caryophyllos & L. Saſſafras ſapit, Extracti ſpirituoſi acris & glutinoſi $\frac{1}{5}$, totidem aquoſi, modice amaricantis fundit. CARTHEUSER.

Sub finem Seculi ſuperioris demum, Europæ innotuit, ratione virium inter Caſiam ligneam & Caryophyllatam medius eſſe videtur.

* CUMINI SEMEN κύμινον, *Cumin*, *Römischer Kümmel.* Est Semen majusculum, odore & sapore minus gratis instructum, oblongum, striatum, ex gryseo flavescens, quod hodie obtinet, ab illo Veterum evidenter diversum est.

CUMINUM L. Planta umbellifera est, involucro utroque, germine flore majore, seminibus striatis instructa.

Ægypto & Palæstinæ indigena; in Sicilia & Melito colitur.

Olei odorati $\frac{1}{32}$ exhibet. LEWIS. Extracti aquosi ultra $\frac{3}{8}$, spirituosi evidentius aromatici vix $\frac{1}{5}$. CARTHEUSER.

Ob vires carminativas interne, ob resolventes externe, ad lac discutiendum maxime, tumores testiculorum & sugillationes usurpatur.

* *Aqua destillata* SCHROED. * *Oleum destillatum* VAL. CORD. * *Emplastrum* Hamburg. Baccis Lauri & Oleo destillato auctum receperunt Wurtembergenses, abdomini imponitur, dum intestina flatibus distenduntur.

* CURCUMA Barbar. κύπειρον Ινδικὸν DIOSCORID. *Cyperis Indica* PLIN. *Crocoma* Arab. *Terra merita* Gallis, largitur Radices tuberosas, geniculatas, geniculis & cylindraceis & subrotundis, foris pallidas, intus splendentes & croceas, rugis distinctas, sapore acri & aromatico, odore levissimo vel nullo instructas.

CURCUMA. Corollam quadrifidam habet, calice sustentatam, monantheram, monogynam, filamentis quinque præditam, fructum trilocularem, polyspermum: *Longa* L. foliis multi nerviis distinguitur.

Crescit & colitur in omnia India aquosa.

Olei odorati $\frac{1}{120}$, Extracti resinosi $\frac{1}{8}$, aquosi autem $\frac{1}{2}$ separavit. LOEBER. Extracti aquosi $\frac{1}{3}$, spirituosi ultra $\frac{1}{8}$ NEUMANN. Olei odorati vix $\frac{1}{256}$, Extracti aquosi amaricantis & plurimum falsi $\frac{1}{4}$ fere, spirituosi

acris, aromatici quidem ſed ſimul nauſeoſi $\frac{1}{5}$ circiter. Cartheuser. Aqua cum his radicibus cocta, aurantium colorem induit, qui ab acidis citrinus fit, ab alcalinis ex rufo-fuſcus evadit. Poerner.

Virtute aromatica, qua gaudet, primas vias roborat, hinc teſte Rumph vulgare in India ciborum condimentum eſt, humores quoque attenuat, & ideo egregie ad hepar obſtructum facit, ad icterum hinc conferre multoties Bontius vidit, ad œdemata & febres intermittentes Loeber.

Doſis ad ſcrupulos duos, in Infuſo ad totidem drachmas.

* Cyperus, κύπειρον, κύπερον, *le Souchet.* Duo ejus genera occurrunt.

Rotundi Radices ſunt turbinatæ, extus pallide rufæ, intus albæ, odore gaudent leviore, ſapore evidentius aromatico, olivæ magnitudinem habent.

Cyperus. Spicam diſticham imbricatam habet, corollam glumoſam, nudam, triantheram, monogynam: *Rotundus* L. culmo triquetro, umbellæ ramis diviſis, ſpiculis alternis linearibus diſtinguitur.

Creſcit in India, maxime Java, nec non in Ægypto & Syria.

Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, aquoſi $\frac{3}{4}$ largitur. Neumann. Extracti amari & aromatici $\frac{1}{3}$ & totidem ſpirituoſi obtinuit Cartheuser.

Longi Radices, quæ demum a Latino-Barbaris in uſum tractæ fuiſſe videntur, evidentius quam antecedenter odoratæ ſunt; calamo anſerino craſſiores, circulis & nodis notatæ, extus fere rufæ, intus pallide rufæ, utroque extremo in craſſatæ, ſapore prioribus remiſſiore gaudent.

Cyperus Longus L. culmum triquetrum folioſum habet, umbellam folioſam, multum diviſam, pedunculos nudos & ſpicas alternas.

Crefcit in Gallia Meridionali & Italia, noftras quoque hyemes fert.

Extracti aquofi inodori, fubacris & amari $\frac{5}{5}$ circiter, fpirituofi amari & aromatici ultra $\frac{1}{4}$ largitur. CARTHEUSER.

HIPPOCRATES Cyperum extus ad morbos uteri adhibet, GALENUS ad nephritidem, obftructiones menfium, levandam urinam commendat; extus autem ad ulcera manantia; hodie rarius in ufum trahitur.

* *Aqua deftillata* Parif.

* DICTAMNUS, δίκταμνον. Ejus duo genera officinæ recipiunt: unum quod a Creta denominant, genuinus Veterum Dictamnus, alterum Recentiores addiderunt, & illud *album* appellant.

Dictamni Cretici folia rotunda funt, multo albo tomento obfeffa, odorem levem, faporem evidenter aromaticum, fed parum acrem habent.

ORIGANUM. Flores habet involucro fuftentatos, corolla ringente gaudentes, cujus labium fuperius emarginatum eft, inferius trifidum, laciniis parum irregularibus, femina nuda: *Dictamnus* L. BLACWELL 462, foliis tomentofis & fpicis nutantibus diftinguitur.

Crefcit in Europa multum Meridionali.

Olei odorati $\frac{5}{256}$, Extracti fpirituofi $\frac{3}{15}$, aquofi autem inertioris $\frac{7}{24}$ inde obtinuit NEUMANN.

Pro pellendis menfibus & fecundinis ab HIPPOCRATE laudatur, olim ad promovendum partum commendabatur, cum id, quod hodie inter nos proftat, parum aromatis habeat, hinc vix ulterius in ufum trahitur.

Dictamni albi Radices oblongæ funt, albæ, intus aliqualiter fungofæ, calami circiter craffitiem habent, faporis & odoris expertes, aquam cum qua infundunduntur amaram reddunt.

DICTAMNUS L. BLACWELL 75. Calice quinquefido fuftentat corollam irregularem pentapetalam,

diplosantheram, monogynam, fructus quinquecapsularis.

Crescit in Europa temperata, in Saxoniam usque ascendit.

Planta in Italia sub nomine Fraxinellæ nota, seculo XVI demum Dictamni nomine cœpit appellari.

Extracti aquosi leviter amari $\frac{5}{8}$ exhibet. CARTHEUSER.

Radicem de qua nullæ, quod proprias vires habeat, prostant observationes, jure omnino negligimus.

* DORONICUM Barbar. *Gemsenwurzel.* Recipimus Radices quæ parvæ sunt, rotundæ, in finem angustum terminatæ, totidem nimirum articuli radicis longioris, extus flavicantes, intus albæ, odore nullo, sapore dulciusculo, cui aliquid aromatici accedit instructæ.

DORONICUM. Flores mixtos habet, calice duplici serie foliorum efformato, sustentatos, receptaculo plano & nudo inhærentes, & semina papposa: *Pardalianches* L. BLACWELL 239 foliis cordatis gaudet.

Crescit in montibus Europæ Meridionalis.

Extracti aquosi $\frac{7}{8}$, spirituosi magis dulcis & aromatici $\frac{7}{32}$ NEUMANN obtinuit.

MABANTÆ figmentum a MATTHIOLO sustentatum, hanc plantam esse Aconitum Pardalianches Veterum, effecit ut plures Auctores has radices venenatas esse reputarint, falsum commentum, experimento in se ipso capto, refutavit GESNER; earum vires medicatæ, cum nulla observatione sint confirmatæ, hinc hodie negliguntur.

* FILIPENDULA Barb. φιλιπεύδυλα Græc. Recent. *rother Steinbruch.* Radices fibrosas sistit, plures fibrillas emittentes, quarum extremitatibus noduli adhærent, foris ex rubro nigræ, intus albæ, sapore leviter aromatico & amaricante, odore suavi instructæ.

Spiraea. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido fuftentata gaudet, polyanthera, quinque vel polygyna, & capfulis pluribus: *Filipendula* L. foliis pinnatis, ferratis, uniformibus & floribus cymofis diftinguitur.

Crefcit in omni Europa.

Ob vim diureticam, uterinam & roborantem laudata, eviluit.

Foeniculum μάραθρον, *Fenouil*, *Fenchel.* Inde Radices, Folia & Semina proftant.

* *Radix* alba eft, fufiformis, digiti craffitiem habet, faporem dulcem cum aromate, odorem proprium, fragrantem.

* *Folia* longa, capillaria, in longa filamenta fecta, feminum odori & fapori proxime accedunt.

Semina oblonga funt, convexo plana, ftriata, odore proprio, fimili fapore, qui aromaticus eft & aliquam dulcedinem habet, inftructa; quo magis calido fub climate planta adolefcit, eo majora & magis dulcia femina perficit; hinc dulce, Italicum, Creticum Auctores folent laudare.

Anethum Foeniculum L. Blacwell 288 feminibus oblongis, marginatis diftinguitur.

Sponte in Europa Occidentali & Meridionali, nec non in Anglia crefcit, apud nos multum colitur.

Radices Extracti fpirituofi aromatici, & cum quadam amaritie dulcis $\frac{1}{12}$, aquofi, infipidi parum, largiuntur. Semen $\frac{1}{25}$ Olei odorati, quod fub aëre temperato confiftit, largitur. Neumann Olei deftillati $\frac{1}{48}$, expreffi viridis $\frac{1}{8}$, Extracti refinofi $\frac{1}{12}$, aquofi $\frac{1}{4}$ fere inde obtinuit. Cartheuser $\frac{3}{8}$ Extracti refinofi & paulo majorem quantitatem aquofi refert.

Radices refolvendi ergo laudat Hippocrates, eas in fuffufione profuiffe Reusner allegat, quidam ad debellandas febres intermittentes profuiffe teftantur. Folia rariffime in ufum trahuntur, creberrime

autem ſemina, quæ vires ſeminis Aniſi exſeruut, quo tamen largiore aromate turgent, a GALENO ad augendum lac & ſcopo diſcutiendi commendantur, hoc ultimo fine maxime, ad morbos oculorum ſolent adhiberi.

Aqua deſtillata quæ non bene ex herba ad monitum NICOLAI PRÆPOSITI, ſed melius ex ſemine, ſecundum VAL. CORD. paratur, morbis oculorum maxime dicata: *Confectio* SCHROED. * *Oleum expreſſum* Pariſini recipiunt: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. rariſſime interne præſcribitur: *Elæoſaccharum* Noſtrat.

* GALANGA Barb. γαλάγγας MYREPS. Ejus duplex genus in officinis proſtat: *Major* conſtituitur a Radicibus intortis, variis ramis & tuberculis notatis, circulis diſtinctis, extus rufis, intus parum pallidioribus, odore aromatico ad Camphoram accedente, ſapore ſimili inſtructis, aliquot pollices longis, unum circiter craſſis: *Minor* & magnitudine & craſſitie priori cedit, ſapore acriori linguam ferit.

Plantam autopta RUMPH corollam tetrapetalam habere, & baccam duobus vel tribus ſeminibus cordiformibus fœtam edere, teſtatur, hinc non audeo eam *MARANTÆ* L. adſcribere.

Creſcit in India.

RUMPH monet Galangam minorem, quæ in officinis Europæorum obtinet, ex China adduci, eandem ex China in Indiam tranſplantatam, hodie ibi coli ex *Hiſtoire générale de Voyages* XVII. video.

Triplo plus Extracti aquoſi, quam ſpirituoſi & $\frac{1}{128}$ Olei deſtillati parum odori & acris largitur. LEWIS. Olei deſtillati $\frac{1}{187}$, Extracti aquoſi aromatici $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{11}$ circiter. NEUMANN. Olei deſtillati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ circiter, ſpirituoſi acerrimi fervidi $\frac{1}{12}$. CARTHEUSER.

Primi Arabes Galangam in uſum traxerunt, reliquorum aromatum effectus edit, ventriculo maxime

& utero proficua credita. Minor, magis quippe aromatica, majori præfertur. Extus in paralyfi linguæ & atrophia membrorum profuiffe Cl. PLENCK monet.

* *Effentia* Wurtemberg.

* GRANA PARADISI Recent. *Malaghetta* Barb. *Graine de Paradis*, *Paradies-Körner*, funt Grana parva, angulata, badia, odore non magno, fapore fervido inftructa. Folliculus, quo continentur, multa cum Cardamomo majore communia habet, hinc creberrime cum Cardamomo ab Auctoribus confunduntur.

Ill. LINNÆI auctoritate noftra grana fubminiftrat *Amomum Gran. Paradifi* L. quod fcapo ramofo breviffimo diftinguitur.

Copiofe ad Africam Occidentalem occurrit.

Pauxillum Olei odorati fuaveolentis fundunt, Extractum aquofum acre, fpirituofum cauflicum eft. LEWIS. Ultra $\frac{1}{8}$ Extracti aquofi, $\frac{1}{7}$ Extracti fpirituofi. CARTHEUSER.

Ab Arabibus ad nos defcendiffe videntur, piperi ratione virium multum vicina.

HYSSOPUS, ὕσσωπος, *l'Hyffope*, *Ifop*, noftra, ab illa Veterum diverfiffima, per Arabes demum in officinas recepta: ejus proftant Folia quæ oblonga funt, acuta, tota viridia, proprio odore & fapore aromatico inftructa.

HYSSOPUS. Corollam labiatam habet, cujus labium fuperius rectum & emarginatum eft, inferioris trifidi lacinia intermedia major & crenata, calice quinquefido fuftentata, femina nuda: *Officinalis* L. floribus, unum latus fpectantibus, diftinguitur.

In Europa Meridionali & Sibiria fponte crefcit, apud nos in hortis colitur.

Olei odorati $\frac{2}{96}$, Extractum fpirituofum valde acre, aquofum fubfalinum & amarum largitur. LEWIS. Extracti aquofi $\frac{1}{2}$, fpirituofi $\frac{1}{4}$, Olei odo-

rati $\frac{1}{128}$. NEUMANN. Olei odorati $\frac{1}{64}$, Extracti ſpirituoſi ad $\frac{1}{8}$, aquoſi $\frac{3}{8}$. CARTHEUSER.

A virtute multum humores attenuante laudatur, & præcipue ad mucoſos pectoris morbos facere obſervataeſt: Extus adhibitam egregie ſugillationibus mederi, RIOLANUS & BOYLE viderunt.

Aqua deſtillata VAL. CORD. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. * *Syrupum ſimplicem* Pariſini habent: Wurtembergenſium *Syrupus compoſitus* egregium medicamentum reſolvens eſt, omnino præferendum abſurdæ MESUE præſcriptioni.

IRIS. Ejus duæ ſpecies hodie in officinis proſtant; una *Florentina* Latino-Barbaris, ſive ſimpliciter Iris Veteribus dicta, ſive ab Illyria, Africa, Macedonia denominata, altera a Latino-Barbaris *Pſeudacorus* dicta, *Iridis Noſtratis* nomine etiam venit.

Radices *Iridis Florentinæ*, *Violenwurzel* pollicem craſſæ ſunt, pauliſper compreſſæ, hinc inde tuberculis notatæ, intus leviter flaveſcunt, extus albæ, ſapore acri, leviter amaricante, & odore qui ad violas accedit, inſtructæ: illas, quæ rectæ ſunt & longiores, in tabernis *Longas* ſolent appellare.

IRIS. Corollam habet ſexpartitam, ſpatha bivalvi ſuſtentatam, triantheram, monogynam, ſtigmate trifido, quod petala mentitur inſtructam & capſulam triangularem: *Florentina* L. corolla barbata, caule foliis altiore, paucifloro, floribus ſeſſilibus diſtinguitur.

Creſcit in Italia, noſtras hyemes optime fert.

Ego ex exſiccatarum decem libris nullum Oleum potui obtinere. LEWIS $\frac{1}{15}$ reſinæ exhibuit. KORTUM exiguam valde Olei portionem, $\frac{1}{12}$ Reſinæ, $\frac{1}{9}$ Extracti aquoſi, pulpam prunorum redolentis, amaricantis, leviſſime acris. Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi. NEUMANN. Extracti aquoſi $\frac{1}{5}$ circiter, reſinoſi valde acris $\frac{1}{12}$. CARTHEUSER.

Radicis recentis ſuccus evidentem acrimoniam habet, hinc ad alvum ducendam, poſt DIOSCORIDEM, a multis Medicis adhibebatur, & medicamentis hydragogis adſcribebatur, ob hanc rationem hodie ulterius non uſurpatur, ſed exſiccatione mitior reddita radix, tanquam eximium reſolvens, ad morbos pectoris pituitoſos adhibetur, & præeunte MARTINI cum ſucceſſu infantibus datur, quos tormina, a muco excitata, torquent: Externe cum ſucceſſu ad maſticatoria & errhina adhibetur, recipitur etiam ad dentifricia, ut mucus & ſordes dentium incidantur & abſtergantur, ad epithemata reſolventia quoque recipitur, & ad uſus coſmeticos adhibetur; Radices, quas *Longas* dicunt, creberrime, ſed minus laudando conſilio; infantibus dentientibus mordendas exhibent.

Species ſive *Pulvis Diaireos* Auguſt. non placent, cum ſpecies Diatragacanthæ, quas recipiunt, vires Iridis obtundant: *Rotulæ* ſive *Tabulæ Diaireos* WECKER noſtrates rationem Ireos augendo, inde medicamentum mucum pulmonum incidens, gratiſſimum parant. * *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Oleum Irinum* PLIN. iners omnino. * *Extractum* SCHROED.

* Radices *Iridis Noſtratis* figuram priorum habent, odore & ſapore quoque ad eas accedunt, magis rugoſæ, extus rufæ, intus pallidæ.

Iris Pſeudacorus L. corollas imberbes, petala interiora ſtigmate minora & folia enſiformia habet.

Occurrit per omnem Europam.

Hujus præcipue ſuccum, ſcopo hydragogo & purgante, recentiores adhibuerunt, recte FALLOPIUS monet: *Iridis radix non eſt in uſu ad purgandum, quia habemus meliora medicamenta purgatoria.* WOLFF *Acta Med. Berol.* RAMSEY, PLATER obſervationes hydropis inde curati adducunt: ETTMÜLLER lumbricos inde vidit dejectos.

* *Extractum* Brandeburg.

JUNIPERUS, ἄρκευθος, *Genevre*, *Wachholder.* Lignum, Baccas & Resinam, quae improprie Gummi dicitur, recipiunt officinae.

Lignum prostat sub forma frustorum aliquot digitos longorum & quasdam lineas crassorum, tegitur cortice extus gryseo, intus ferrugineo, ipsum album est, odore gaudet aromatico & fragrante, qualem etiam, si accenditur, fumum emittit, sapor levissimum aroma habet.

Baccae pisis magnitudine & figura aequantur, superne umbilico exiguo notatae, nigrae, pulpam includunt dulcem, viscidulam, rufescentem, aromaticam, grato odore praeditam & tria semina includunt.

Gummi, quod est *Sandarax* sive *Sandaracha* SERAPIONIS, efformatur a granis variae magnitudinis & figurae, pellucidis, citrinis, inodoris, inter dentes non lentescentibus & quae accensa, fumum non ingratum dimittunt. Ex Africa ad nos mittitur.

JUNIPERUS. Planta relativa diphyta, flores mares amentaceos habet, nudos, tribus ad octo antheris instructos: foeminae corolla trifida & trigyna efformantur, baccae globosae sunt, trigynae: *Communis* L. BLACWELL 184 foliis ternis, patentibus, mucronatis distinguitur.

Crescit in omni Europa.

Baccae biennes demum maturantur: Gummi in Europa Meridionali ex specie, quam dixi, stillat, in Africa etiam ex aliis speciebus, in Suecia formicas illud in suos acervos colligere, monet Ill. LINNAEUS.

Ex Ligno $\frac{1}{16}$ Extracti aquosi amaricantis & salini obtinui. CARTHEUSER Extracti aquosi $\frac{1}{12}$ & $\frac{1}{8}$ spirituosi accepit.

Baccae mihi $\frac{1}{32}$ Olei odorati stiterunt: CARTHEUSER $\frac{1}{42}$ circiter, Extracti resinosi autem ultra $\frac{1}{2}$, totidem aquosi.

Lignum

Lignum humores valide attenuat & excretiones aquosas promovet, copiosam urinam, cui multus mucus innatavit, inde a sene affectibus catarrhalibus obnoxio secessisse Cl. SCOPOLI observavit, morbos venereos quoque, qui reliqua efficacissima remedia eluserant, inde vidit curatos, id quod PLATER prius animadverterat: BRUCH exempla adducit de cacochymia ulcera excitante, scabie, suffusione, obstructione hepatis, gonorrhœa virulenta, affectubus arthriticis inde fugatis, & idem extus cum successu ad ulcera uteri & ozænam adhiberi. Ejus suffitus non modo gratum per atmosphæram dispergit odorem, sed hujus indolem malignam quoque corrigit, œdemata & rheumatismos curat.

Baccas medicamentis uterinis HIPPOCRATES adscribit, humores inde attenuari, hepar aperiri, urinam pelli, ventriculum calefieri GALENUS monet, ob vires stomachicas, quas quoque HILDANUS confirmat, non raro cibis solent adjici; ASSVERUS & S. PAULI calculos inde viderunt pulsos, asciticis multum conducere VOLCKAMER, RIEDLIN, DU VERNEY, VAN SWIETEN observationibus patet. ACOLUTHUS ab earum diutius protracto usu vidit excitatam diabetem lethalem. Externe suffitus forma ad eosdem ac Lignum adhibentur usus, KHUNRATH suadente epithema inde paratur contra cephalalgiam.

Gummi resinarum vires exequitur, ejus suffitus aërem corrigit, partes, ad quas admittitur, roborat, & hinc ad catarrhos & œdemata commendatur. HIPPOCRATES hoc medicamentum naribus manantibus immisit.

* *Aqua destillata a baccis* medicamentum non iners est: *Oleum destillatum ex baccis* TRAG. calida multum medicina, tormina intestinorum inde sopita vidit WELSCH, verminosis conducere RIVERIUS observavit, multi ejus auribus instillati ope, surditatem cura-

tam fuiſſe, contendunt, eos ego ſaltem non auderem imitari: *Rob* ſive *Extractum* VAL. CORD. integerrimas baccarum vires habet, Germani ipſi etiam ſaccharum ſolent adjicere, quorum Theriaca a quibuſdam dicitur, ob polychreſtum uſum; tanquam egregium remedium etiam ad raucedinem & tuſſim commendatur; Doſis ad unciam dimidiam: *Spiritus ex baccis* SCHROEDERI per abſtractionem a Wurtembergenſibus paratur, vix interne datur, externe diſcutiendi fine adhibetur: *Elixir Malvaticum Juniperinum* Noſtrat. eſt *Elixir Juniperinum* SCHROED. bene Noſtrates loco ſpiritus Juniperi vinum Malvaticum recipiunt, egregie non modo in affectibus renum, obſervante SCHROEDER, ſed etiam in torminibus ventris medicamentum, quod ad dimidiam uſque unciam poteſt exhiberi: * *Tinctura baccarum* Pariſ. * *Spiritus & Oleum empyreumaticum* SCHROED.

LAVENDULA Barb. στάχυς Græcorum Recent. *Spica*, *Spica Nardi* &c. Recent. *Lavande*, *Aſpic*, *Lavendel*, *Spick*. Inde & Folia & Flores recipiuntur.

Folia ſolidiuſcula ſunt, obtuſa, pro varietate unde deſumuntur mox latiora, mox anguſtiora, incana, grato multum odore & ſapore aromatico inſtructa.

Flores aſſervantur calici incluſi, non magni, cœrulei, odore gratiſſimo ſimilique ſapore gaudent.

LAVENDULA. Calice regulari ſuſtentat corollam labiatam, cujus labium ſuperius bifidum eſt, inferius parum irregulariter trifidum, ſemina nuda: *Spica* L. BLACWELL 294 & 295 foliis integerrimis & ſpica nuda diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali & in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos in hortis, ejus varietas anguſtifolia maxime colitur.

$\frac{1}{256}$ Olei odorati ex floribus obtinui: LEWIS autem $\frac{1}{160}$ & CARTHEUSER vel $\frac{1}{22}$ circiter, qui præterea ad $\frac{1}{5}$ Extracti amaricantis & ſubfalſi &

fere $\frac{1}{4}$ Extracti spirituosi, balsamico sapore præditi separavit.

Ob fragrantiam capiti maxime dicata esse reputatur & affectibus nervorum opponitur, rarius interne usurpatur; frequentius multo externe ad epithemata roborantia & discutientia recipitur.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. Parisini aquas a singulis varietatibus abstractas asservant: *Spiritus* Noricorum optimus Monspelio ad nos mittitur & cosmetico & medicato scopo creberrime adhibetur: * *Conserva* VAL. CORD. una cum * *Tinctura* Parisin. optime ex nostris officinis exulat: * *Acetum* Wurtemberg. cosmeticis maxime usibus dicatum: *Oleum destillatum* gratum æque ac nervinum, ejus ope maxime insecta fugari observatum est, inde * *Balsamus Lavendulæ* SCHROED. * *Pomatum Fl. Lavendulæ* Paris. & * *Guttæ Anglicæ* Wurtemberg. quæ cum successu in affectibus capitis serosis solent exhiberi, parantur: *Oleum Spicæ* quod ad encausticam & ad vernices maxime adhibetur, monente jam GEOFFROI, oleum terebinthinæ est, cui pauxillum olei Lavendulæ adjecerunt.

LAURUS, *δάφνη*, *Laurier*, *Lorbeer.* Folia & Baccæ recipiuntur.

Folia sunt viridia, firma, lanceolata, integerrima, multis nervis notata, sapore proprio aromatico, amaricante, odore simili instructa.

Baccæ sunt ovatæ, nigræ, exiguo acumine terminatæ, levissime rugosæ, continent sub cuticula tenera, & fragili, nucleum ad colorem castanearum accedententem, facillime in duas partes secedentem, odore laurino minus grato, sapore acri, aromatico, amaro, nauseoso instructum.

Laurus Nobilis L. BLACWELL 175 Floribus dioicis distinguitur.

In Europa Meridionali vulgatissima arbor.

Ex baccis $\frac{1}{16}$ Olei unguinosi, viridis, quod unguenti consistentiam habet & ipsas multum redolet; obtinui.

Folia, ob aroma quo pollent, calefaciunt; teste GALENO, ideo ab omni tempore primis viis roborandis commendabantur, & vel hodie adhuc variis cibis, tanquam condimenta adjiciuntur, male igitur a quibusdam, PLINIO & DIOSCORIDE praeeuntibus, vomitoriis solent adscribi. Medici illa hodie rarissime adhibent, sed culinis relinquunt. Ab HIPPOCRATE extus contra tetanum fuerunt praescripta.

Baccae, GALENO jam notante, vehementius calefaciunt & in uterum praecipue agunt, maxime ob vim abortum promovendi infames sunt, & summo omnino jure, medicamento sanguinem multum exaestuante abstinemus: cujus dosin ad aliquot grana sub forma pulveris, & ad scrupulum unum in infusis determinant. Ab HIPPOCRATE extus abstergendi ergo adhibebantur.

* *Aqua destillata* ex foliis Parif. * *Aqua destillata* ex baccis Eorund. *Oleum expressum* HIPPOCRATES ad ulcera mali moris commendavit, ex Italia ad nos mittitur. multum a vi resolvente laudatur, adjicitur quoque medicamentis nervinis. * *Oleum per infusionem & coctionem* DIOSCORID. * *Oleum destillatum* VAL. CORD. * *Electuarium de baccis lauri* RHAZES mutatis dosibus varia Dispensatoria ingreditur, Nostrates quaedam expunxerunt, & parvam rationem salis gemmae jubent adjicere, in doloribus intestinorum a causa frigida, ad unciam unam clysmatibus adjicitur: * *Emplastrum de Baccis Lauri* MESUE a Bergomensibus correctum, valide resolvit, abdomini imponitur ad discutiendos flatus.

LILIUM CONVALLIUM Barb. *Muguet*, *Mayenblümlein*. Flores exhibet qui campanae figuram habent, recentes, gratissimum odorem spirant, unde caput

nunquam obnubilatur, iidem exſiccati toti inodori ſunt & leviſſime amari.

Convallaria. Corolla nuda monopetala, ſexfida gaudet, iſanthera, monogyna, bacca triloculari: *Majalis* L. Blacwell 70. diſtinguitur corolla campaniformi.

Creſcit in omni Europa, etiam Meridionali.

Ettmüller inde exiguam Olei odorati portionem ſeparavit, Lewis nullum obtinuit; Extractum utrumque, quod inde paratur, amarum eſt. Lewis & Cartheuser.

Flores recentes grato ſuo odore, ſenſorium commune grate afficiunt, & non fruſtra, ubi vires refocillandæ ſunt, naribus admoventur; exſiccati cum odore etiam omnem vim nervinam depoſuerunt, amarities, qua gaudent, eis acrimoniam quandam ineſſe, teſtatur, inde vis purgans a Schultz obſervata, & errhina, dum naribus hauriuntur, creberrime annotata.

Baccarum virtutem antepilepticam & antifebrilem Senckenberg aliquot obſervationibus tentavit probare.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. vulgari ratione parata, nihil proprii habet, æque ac * *Aqua vinoſa* Schroed. & * *Spiritus* Schroed. & * *Oleum Infuſum* Auguſt. nec * *Conſerva* Val. Cord. aliquid de odore florum retinet.

Macis vid. *Moſchata Nux*,

Majorana Barb. *Marjolaine*, ſi non eſt ἀμάρακον & σάμψυχον Veterum, ſaltem eo proxime accedit. Folia ſubminiſtrat quæ ovata ſunt & albida, proprio odore & ſapore aromatico inſtructa.

Origanum Majorana L. Blacwell 319 ſpicis ſubrotundis, pubeſcentibus agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos in hortis colitur.

HOFFMANN $\frac{1}{64}$ Olei odorati inde obtinuit, cum quo etiam mea experimenta conveniunt & CARTHEUSER; qui præterea ex foliis $\frac{1}{7}$ circiter Extracti aquosi obtinuit.

Cephalicæ, nervinæ & uterinæ ipsi adscribuntur virtutes, rarius tamen hodie intus datur, crebrior ejus usus est ad epithemata capitis roborantia & discutientia nec non ad formulas errhinas.

* *Aqua destillata* NIC. PRÆPOS. * *Oleum destillatum* VAL. CORD. quod nonnisi ad usus externos recipitur; * *Oleum coctum* VAL. CORD. iners. * *Balsamum* Norimberg. id ego semper præferrem *Unguento* seu *Butyro* ad Argentoratensium præscriptionem parato, quod a nostratibus radici & alis narium inungitur, muci spissi, nares obsidentis, attenuandi ergo.

* MALABATHRUM, μαλάβαθρον φύλλον, *Folium*, φύλλον ἰνδικὸν Græc. Recent. Hoc nomine asservamus Folia firma, ex viridi flavescentia, variæ magnitudinis, tribus nervis percursa, ad basin coeuntibus, odore vix ullo, sapore aromatico ad caryophyllos accedente, cui aliquid viscidi immixtum est, prædita. Spithamæa reliquis præferuntur.

COMMELINUS suspicatur hæc folia desumi a *Lauro Cinamomo* L. in Malabara crescente.

In tanta aromatum abundantia, folia Malabathri negliguntur, & nonnisi ad compositiones, quæ a Veteribus ad nos descenderunt, adhibentur, & in his quoque non raro casiam ligneam eis solent substituere.

MELILOTUS, μελίλωτος. Summitates nobis exhibet foliis ternatis, ex oblongo rotundis, crenatis, superne quasi resectis & floribus papilionaceis luteis obsessas, proprio non grato odore, & sapore leviter amaricante præditas.

Trifolium. Florem papilionaceum habet, calice quinquefido. ſuſtentatum, vexillum reliquis petalis longius, leguminina cylindracea: *Melilotus Offic.* L. Blacwell 80 leguminibus nudis, rugoſis, racemoſis & pedunculis ſulcatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Ob nauſeoſum quem ſpirat odorem, nunquam intus datur; Galenus digerendi & concoquendi ergo exhibuit, hodie diſcutiendi & anodyno ſcopo adhibetur, epithematibus, cataplaſmatibus, enematibus adjicitur, revellendi ergo quoque in pediluvia recipitur.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. leviter odorata, fragrantium odores, quando illis admiſcetur, augere contendit Ill. Linnæus: * *Oleum infuſum* Sylvii: *Emplaſtrum de Meliloto*, Galenus compoſitionem Andromachi adducit, quæ cum pro roborando ſtomacho fuerit præſcripta, varia ingredientia aromatica habet, Mesue inconcinnam formulam ex reſolventibus & emollientibus conſarcinatam ſubſtituit, quam ſive integram ſive correctam Diſpenſatoria recipiunt, Wurtembergenſis præ reliquis placet, ſed evidenter reſolvens eſt: * *Emplaſtrum de Meliloto ſimplex* Pariſ.

Melissa Barb. μελισσόφυλλον Græc. *Apiaſtrum* Latin. Folia exhibet cordata, leviter hirſuta, odore & ſapore ſuavi ad Citrum accedente inſtructa.

Meliſſa Officinalis L. Blacwell 27 foliis cordatis agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos in hortis colitur.

Olei odorati exiguam valde rationem largitur, Extracti ſpirituoſi, minus grati ad $\frac{1}{5}$, aquoſi autem auſteriuſculi & amaricantis $\frac{1}{3}$. Cartheuser.

Vegetabilium aromaticorum vires, ſed mitiores habet, affectibus capitis maxime laudatur.

Aqua destillata NICOL. PRÆPOS. mixturas cephalicas vulgo ingreditur: *Aqua Melissæ composita* LEMERY, *Eau des Carmes* vulgo, Nostrates Melissæ Dracocephalum Moldavicam L. substituunt, spiritus aromaticus in morbis capitis & cordis non frustra extus applicatur: * *Aqua Melissæ cum Vino* Wurtemberg. * *Aqua Melissæ Antihysterica* Wurtemberg. * *Spiritus* Augustan. * *Oleum destillatum* VAL. CORD. si quidem tantæ vires ab aqua iteratis vicibus supra Melissam cohobata expectandæ sunt, quantas BOERHAAVE promittit, crebrior hujus olei usus omnino esset commendandus: * *Conserva* VAL. CORD. * *Syrupus* SCHROED.

MENTHA, μίνθη, *Müntz*, duplicem quædam officinæ habent: *Aquaticam* nimirum & *Crispam*.

* *Aquaticæ* Folia ex ovatis acuminata sunt, glabra, majuscula, serrata, odore & sapore evidenter aromaticis & omnino gratis instructa.

MENTHA. Corolla labiata, non multum irregulari, calice quinquefido sustentata, labio inferiore regulariter trifido, parum superiore majore, seminibus nudis gaudet: *Aquatica* L. spicis capitatis, foliis ovatis, staminibus corolla longioribus distinguitur.

Crescit in omni Europa.

Crispæ, *Krausbalsam* Folia, sunt cordata, rugosa, margine dentato & plicato instructa, odore proprio valido & sapore evidenter amaro prædita, prioribus evidenter minus grata.

Mentha crispa L. BLACWELL 290, 2. spicis capitatis, foliis cordatis, hirsutis, staminibus corollam æquantibus gaudet.

Sibiriæ indigena, ubique in hortis colitur.

$\frac{1}{42}$ Olei odorati, $\frac{1}{8}$ Extracti aquosi fere inertis & totidem fere resinosi aromatici fundit. CARTHEUSER.

Hanc vulgo adhibere solent, qua tamen omnino

& aquatica & adhuc magis *Piperita* L. omnino & majorem gratiam & evidentius aroma habent.

Mentham calefacere, urinam provocare, vomitum sistere, obstructiones reserare, HIPPOCRATES asserit, qui etiam inde viris facultatem gignendi adimi contendit, id quod ANGELUS SALA multum impugnat, nec experientia confirmat. Lactis coagulationem inde impediri, ita ut vaccarum ea copiosius pastarum lac vix caseum largiatur monet Ill. LINNÆUS; qui, præeunte CRATONE, eam se in bubonibus mammarum a lacte stagnante egregie gerere, observavit, & in lochiis suppressis ejus efficaciam quoque expertus est. Eandem quoque ad tormina sistenda, tam intus dare, quam abdomini imponere solent.

Aqua destillata NICOL. PRÆPOS. a SYDENHAMO ad sistendum vomitum laudatur, omnino si qua alia efficax, quater cohobatam in roborando debili ventriculo, in frigida pituita stomachi, & vomitu hinc orto, & in lienteria incomparabile medicamentum esse, promtissime succurrens laborantibus, ut nihil sit supra, asserit BOERHAAVE: * *Aqua composita* Paris. est aqua aromatica spirituosa, in colica flatulenta omnino laudanda: majorem gratiam, nec minores virtutes habet * *Aqua stomachica* Wurtemb. * *Spiritus* BOERHAAVE: * *Oleum destillatum* VAL. CORD. *Oleum infusum* VAL. CORD. abdomini inungitur & clysmatibus adjicitur: * *Syrupus* Argentoratens. parum in usu est: * *Essentia* Wurtemb. phlegmaticis, & in morbis a causa frigida oriundis proficua: * *Conserva* VAL. CORD.

MOSCHATA NUX Lat. Barb. κάρυον μυριστικόν, *Noix Muscade*, *Muscatnuss*; hoc nomen dant Nucleis, qui vulgo figuram olivarum habent; magis oblongas olim *Mares* dixerunt, prostant quoque interdum quarum una facies compressa & plana est, & has *Mutter-Muscatnüsse* appellant; variam magnitudinem præ se ferunt facies externa grysea & reticulata est, interna pur-

pura variegatur, odor proprius aromaticus, ſapor ſimilis, paucam amaritiem, nullam acrimoniam habet, tota ſubſtantia oleo turget.

Arbor BLACWELL 353 unde deſumuntur hæ nuces, fide RUMPH. Corollam trifidam habet, nullo calice ſuſtentatam, monogynam & pomum maturat, quod ſub pulpa acerba non eduli, nucem nigram, unico nucleo fœtam, includit.

Creſcit in omnibus Moluccis, Banda maxime, & in Borneo colitur, occurrit quoque in America Meridionali.

Ter de anno, Martio nimirum, Julio & Novembri nuces colliguntur, aufertur inde tegmentum ex laminis anguſtioribus, in modum retis flexis, efformatum, oleoſum, proprio odore & ſapore aromatico parum acri & amaro inſtructum, MACIS Lat. Barb. *Fleur de Muſcade*, *Muſcat-Blütke* dictum, colore chermeſino tinctum, quem autem exſiccatio in ſole in croceum mutat; hoc ipſum aqua marina conſperſum, & in ſaccis contra aërem defenſum ad nos mittunt: nucleos autem aliquoties aqua calcis mergunt, & fumo exponunt, quo toti penetrentur, & ita a corruptione defendantur.

Macis $\frac{1}{5}$ Olei unguinoſi bruni, odoratiſſimi, quod unguenti conſiſtentiam habet & $\frac{1}{64}$ Olei odorati exhibuit. NEUMANN $\frac{1}{24}$ Olei odorati, ultra $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi, aquoſi $\frac{1}{4}$ inde obtinuit.

Nuces moſchatæ ultra $\frac{1}{3}$ Olei unguinoſi, odorati, flavi, quod ſebi conſiſtentiam habet, $\frac{1}{16}$ Olei odorati mihi ſtiterunt; NEUMANN illius ultra $\frac{1}{4}$, hujus $\frac{1}{32}$ circiter, $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi & $\frac{5}{16}$ aquoſi, plane inertis; CARTHEUSER Olei unguinoſi ad $\frac{3}{8}$, odorati ultra $\frac{1}{25}$, Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{3}$.

Utrumque aroma primum inter Arabes obtinuit, reliquorum aromatum vires habet, & cum minori acrimonia gaudeat, hinc in morbis primarum viarum,

ubi acrimonia vel ſtrictura obtinet, eis quoque præfertur; ſed præterea etiam eadem ſopientes vires habent, ita ut in majori doſi, dum fuerunt aſſumta, temulentiam, delirium, apoplexiam excitaſſe a BONTIO, LOEBEL, RUMPH, SCHMID &c. fuerint obſervata, hinc evidens fit, cur in vomitu & fluxibus alvi cum tanto ſucceſſu dentur; HOFFMANN pro gravidis, vomitione aut tuſſi correptis, non certius novit auxilium Nuce moſchata cum ſaccharo commixta, addit præterea, eandem Aluminі junctam paroxyſmos febrium intermittentium potenter ſiſtere.

Macis ad ſcrupulum unum, Nux moſchata ad drachmam dimidiam datur.

* *Oleum Macis expreſſum* Pariſini habent: * *Oleum Macis deſtillatum* VAL. CORD. * *Eſſentia Macis* JUNCKEN olim, cum guttæ ſtomachicæ in uſu erant, crebro uſurpabatur: * *Elæoſaccharum Macis* Auguſt. *Oleum expreſſum Nucis moſchatæ* NICOL. PRÆPOS. cum in Belgio venale variis pinguedinibus adulterare ſoleant, hinc optandum, ut Pharmacopolæ illud ipſi parent; datur intus ad ſcrupulum dimidium, extus ad ſiſtenda tormina & ſedandas evacuationes primarum viarum umbilico illinitur, temporibus vero, provocandi ſomni ergo; id ipſum, ſecundum SCHROEDER, ope Alcoholis colore & odore privatum * *Corpus pro balſamo* evadit: * *Oleum deſtillatum Nucis Moſchatæ*: * *Balſamum Nucis Moſchatæ* SCHROED. * *Syrupus Nuciſtæ* Brandeburg. *Nuces Indicæ Conditæ* VAL. CORD. ſunt ipſa poma, quæ ſaccharo condita, ad nos adducuntur, roborandi ergo comeduntur, Electuariis, Morſulis &c. adjiciuntur.

MYRRHA vid. *Amara*.

MYRTUS, μυῤῥίνη, μύρτος inde Folia & Baccæ in uſum trahuntur.

* Folia ſunt ex ovatis acuta, firma, viridia, proprium aroma ſpirant, ſuaviſſimum, ſapore gaudent

aromatico, proprio, cum evidenti adſtrictione amaricante.

* Baccæ exſiccatæ oblongæ ſunt, umbilico, ex cujus medio ſtylus eminet, inſtructæ, nigræ, odorem nullum, ſaporem leviter adſtringentem habent.

Myrtus. Corollam pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatatam, polyandram, monogynam & baccam trilocularem umbilicatam: *Communis* L. Blacwell 114. floribus ſolitariis, involucro ſuſtentatis diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Aſia obtinet.

Varietas *Italica* vulgo dicta, foliis ovato-lanceolatis, acutis, laxe diſpoſitis, præcipue in uſum trahitur.

Folia a vi aromatica & adſtringente, baccæ a viribus adſtringentibus laudantur, utraque ad morbos uteri maxime Hippocrates adhibuit.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. * *Spiritus* Pariſ. * *Syrupus e ſummitatibus ſiccis* Lemery. * *Syrupus Myrtinus compoſitus* Wecker, Mesue vulgo ſolet adſcribi, evidenter adſtringens: * *Oleum foliorum per infuſionem* Val. Cord. eſt *Myrtinum* Pariſ. * *Oleum baccarum per infuſionem* eſt *Myrteum* Galeni.

Nigella Barb. μελάνθιον, *Gith* Plin. *Nielle*, *ſchwarzer Kümmel* Semina exhibet parva, utrinque acuta, angulata, nigerrima, quæ medullam vireſcentem includunt, odore proprio aromatico, ſapore acri, linguam pungente gaudent.

Nigella. Corollam format pentapetalam, regularem, nectariis bilabiatis, in orbem poſitis ornatam, polyandram, penta vel decagynam, & capſulas numero ſtylorum reſpondentes: *Sativa* L. Blacwell 558 piſtillis quinque, capſulis ſubrotundis, muricatis diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Oriente ſponte provenit, in noſtris hortis colitur.

Paucissimum Olei odorati, $\frac{1}{12}$ Olei unguinosi, $\frac{1}{5}$ fere Extracti spirituosi, totidem aquosi inde obtinuit NEUMANN. Extracti aquosi inertis $\frac{1}{4}$. CARTHEUSER.

Intus data, a GALENO ob vires anthelminticas, becchicas & emenagogas laudatur, extus autem naribus admoveri jubetur in catarrhis. Hodie tanquam medicamentum internum non ulterius præscribitur, ruricolæ illud loco aliorum aromatum cibis solent adjicere; aquam cum eo conquassatam scopo errhino in usum trahimus.

* OCIMUM, ὤκιμον, βασιλικὸν Græc. Rec. *Basilic, Basilicum.* Folia inde & Semina in officinis occurrunt.

Folia ex ovatis oblonga sunt, albida, suavi & proprio odore, similique sapore, qui non acris est, instructa.

Semina sunt exigua, oblonga, nigra, saporis fatui, odoris nullius.

OCIMUM. Calice bilabiato, sustentat corollam labiatam, cujus labium inferius quadrifidum, superius integrum est & serratum, semina nuda in calice muturantur: *Basilicum* L. BLACWELL 104 foliis non serratis & calycibus ciliatis distinguitur.

In Asia spontaneum, apud nos in hortis colitur.

Cum multæ apud Veteres de facultate Ocimi insecta generandi, viguerint fabulæ, hinc ejus usum internum dissuadet GALENUS, Recentiores illud ob fragrantiam, qua pollet, cibis adjicere in more habent, nec ullam unquam inde noxam surrexisse, fuit observatum, HIPPOCRATES roborandi ergo intus dedit.

Semen plane iners est.

ORIGANUM, *Cunila bubila* PLIN. ὀρίγανος, *Dosten, Wolgemuth.* Vulgare quod ἡρακλεωτικὴ DIOSCORIDIS esse videtur & Creticum, τραγορίγανος altera EJUSDEM? asservantur.

Vulgaris folia ſunt ovata, integerrima, proprio & grato odore nares, ſapore autem aromatico linguam feriunt.

* *Cretici* nomine proſtant ſpicæ imbricatæ, pryſmaticæ, luteæ, aromatico multum odore, ſimilique linguam pungente ſapore inſtructæ. *Origanum Vulgare* L. BLACWELL 280 ſpicis ſubrotundis & paniculatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Origanum Creticum L. ſpicas pryſmaticas & bracteas calyce duplo longiores habet.

In Europa Auſtrali occurrit.

* *Origanum Hiſpanicum* quod interdum proſtat, a capitulis ovatis, acutis, hirſutis, Saturejæ odore & ſapore inſtructis conſtituitur, & deſumitur ab *Origano Maro* L. ſpicas hirſutas & folia tomentoſa proferenti, Archipelagi cive.

Olei odorati $\frac{1}{1536}$ ex Origano vulgari accepi.

HIPPOCRATES origanum multum roborandi & reſolvendi ergo, maxime ad ulcera interna laudavit, incidentem & calefacientem ejus virtutem commendat, rariſſime hodie intus exhibetur; frequenter autem ad epithemata diſcutientia & balnea roborantia recipitur; & cum Vulgare evidens ſatis aroma habeat, hinc non male exotica negligimus.

* *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

PIPER, πέπερι, *Poivre*, *Pfeffer*. Ejus tres ſpecies jam Veteribus innotuerunt, nimirum:

* *Longum* quod cylindraceum eſt, dimidii digiti longitudinis, amentum, cujus ſquammæ coalitæ ſunt, refert, odore aromatico & ſimili ſapore, linguam urente inſtructum.

* *Nigrum.* Grana parva, rugoſa, intus alba, fortiori, quam antecedens, odore & ſapore acerrimo prædita, ſiſtit.

Album. Grana nigro æqualia, lævia, alba, nigro paulo mitiora conſtituunt.

Piper. Corollam nullam habet, *Hortus Malabaricus* tri-quinque-ſexfidam recenſet, duas antheras, tres ſtylos exhibet: *Longum* L. Blacwell 356 foliis cordatis, petiolatis & ſeſſilibus dignoſcitur: *Nigrum* L. Blacwell 348 foliis ovatis, ſubſeptinerviis, glabris, petiolis ſimpliciſſimis dicitur diſtingui, cum autem nulla amenta gerat, ſed ſpicas, quæ fructibus ſeſſilibus arctiſſime congeſtis præditæ ſunt, quales non raro in Europam advehuntur, multum ſuſpicor, utrumque hoc aroma a plantis genere diverſis ſubminiſtrari.

Ambæ hæ plantæ in Inſulis Aſiaticis creſcunt.

Tam Piper longum, quam nigrum immatura decerpi, cum maturitate eorum aroma imminuatur, teſtatur Rumph & addit, baccas virides, quæ exſiccando nigreſcunt, per maturitatem luteſcere, & tunc ut conſervari poſſint, in aqua ſalſa conteri, donec exterior cuticula decidat, & dein in ſole vel fumo indurari.

Aquam parum de Piperis ſapore recipere, Alcohol illum integerrimum aſſumere, obſervavit Lewis, qui inde $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi fervidi & $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi fervidiſſimi obtinuit: Heister Olei mitis $\frac{1}{128}$: Illuſtris Gaub. $\frac{1}{64}$ inde ſeparavit, quam etiam eandem rationem ego accepi; Eximius Gaub. porro inde $\frac{1}{7}$ Extracti ſpirituoſi, unde omnem aromatis acrimoniam pendere expertus eſt, ſeparavit: Neumann ultra $\frac{1}{51}$ olei, Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{7}$, aquoſi $\frac{5}{8}$ inodori & inſipidi adducit: Cartheuser autem Olei $\frac{1}{96}$, Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{8}$, aquoſi $\frac{1}{2}$ fere.

Recenſitis Piperis generibus, recentiori ævo varia alia fuerunt addita, inter ea præ reliquis ſolet in uſu eſſe:

* *Piper Indicum* Recentiorum, καψικὸν ACTUAR. id cum Hiſpani, poſtquam primum in Europam allatum fuerit, crebro in ſuis hortis ſeverint, ab *Hiſpania* vulgo ſolet denominari. Efformatur a Siliquis variæ, pro varia varietate, figuræ, vulgo ovato-oblongis & rubris, in pulpa flavicante ſicca, ſemina reniformia, compreſſa, includentibus: Siliquis & ſeminibus rodens ſapor & plane nihil aromatici ineſt.

CAPSICUM. Corollam quinquefidam, ſimili calice ſuſtentatam habet, pentantheram, monogynam, fructus pulpa ſicca fartus eſt: *Annuum* L. caule herbaceo & pedunculis ſimplicibus agnoſcitur.

In America Meridionali ſpontaneum, colitur in noſtris hortis.

Extractum ſpirituoſum linguam adurens ſiſtit. LEWIS.

Piper HIPPOCRATES reſolvendi ergo tam intus quam extus adhibuit, illud multum calefacere annotavit GALENUS, & ad morbos ventriculi frigidos quoque laudavit, in ructibus acidis egregie profuiſſe, RIVERIUS vidit, ante frigus paroxyſmi febrilis idem DIOSCORIDES commendat, qui mos vel hodie adhuc inter plebem obtinet, peſſimus omnino, probante VAN SWIETEN. A CELSO urinam pellere & lumbricum latum curare dicitur: HEISTER aphrodiſiacum obſervavit: non male, præeunte DIOSCORIDE, cibis adjicitur.

Datur ad ſcrupulum dimidium.

Extus detergendi ergo ad vitia oculorum, & reſolvendi ad morbos faucium a DIOSCORIDE laudatur, nec ignotum eſt, quod magno cum ſucceſſu tumenti uvulæ admoveatur, revellendi præterea & apophlegmatizandi ſcopo uſurpatur. Dentem carioſum non male granis Piperis repleri, HEISTER monet.

* *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

Piper Indicum ob inſignem, qua eminet, acrimoniam, vix a Medicis in uſum trahitur; oenopolæ illud maxime ad acuenda vilioris notæ aceta, ſolent adhibere.

* POLIUM, πόλιον, *Poley.* Ejus duas ſpecies officinæ recipiunt: *Montanum* ſiſtit cauliculos, foliis oblongis, craſſiuſculis obſeſſos, quos multa capitula florigera diſtinguunt, omnia multum tomentum habent, odorem fragrantem, ſaporem pungentem & amarum. *Cretici* nomine in noſtris officinis aſſervantur calyces parvi, tomentoſi, vix odorati, quibus multi cauliculi pauco aut nullo tomento obſeſſi, nec non folia linearia ſuperne crenata, interdum quoque capitula oblonga, quadrangularia, intermixta ſunt, ſapor & odor prioris.

Teucrium Polium L. BLACWELL 456 floribus in capitulum collectis & foliis oblongis, obtuſis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali.

Teucrium Creticum L. folia lanceolato-linearia & flores racemoſos habet.

Archipelagi civis.

Ad viſcera reſeranda, urinæ menſiumque excretionem promovendam, & ad ulcera curanda a GALENO laudatur; hodie, cum tantam aromaticorum quantitatem habeamus, exolevit.

PULEGIUM, βλήχων, *Pouliot*, *Poley.* Cauliculos cum foliis & floribus nobis ſubminiſtrat: folia ſunt ovata, parva, obtuſa, leviſſime crenata, omnia proprium odorem & ſaporem aromaticum habent.

Mentha Pulegium L. BLACWELL 302 floribus verticillatis, foliis ovatis, obtuſis & caule repente diſtinguitur.

Creſcit in Europa non nimis frigida, in Marchiam & Daniam uſque aſcendit.

HIPPOCRATIS temporibus ad condiendos cibos adhibebatur, ab Eodem & a GALENO ad morbos uteri præcipue commendatur, BOYLE illud ad tuſſim convulſivam puerorum multum laudat; infuſum vinoſum cum chalybe Illuſtrem HALLERUM nunquam feſellit in referandis menſibus.

Aqua deſtillata VAL. CORD. ad mixturas uterinas maxime recipitur: * *Oleum deſtillatum* Wurtembergenſibus officinale eſt.

ROSMARINUS, λιβανωτὶς στεφανωματικὴ, ῥοσμάρινον, ἄνθος ACTUAR. *Romarin*, *Roſmarin.* Ejus & folia & flores recipiuntur.

Folia ſunt oblonga, integerrima, ſuperne viridia, inferne alba, ſaporem habent aromaticum & odorem proprium.

* Flores aſſervantur cum calice, cæruleſcunt, ſapore & odore foliis multo inferiores.

ROSMARINUS L. BLACWELL 129, Corollam labiatam habet, calice labiato ſuſtentatam, labium ſuperius bifidum eſt, inferius majus, trifidum, lacinia media maxima, diantheram, ſemina nuda.

In Europa Meridionali vulgatiſſima planta, in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos multa in hortis colitur, contra rigidiores hyemes defendenda.

$\frac{1}{200}$ Olei odorati, Extractum aquoſum debile & amaricans inde obtinuit Cl. LEWIS; Olei deſtillati minimam rationem, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter, aquoſi $\frac{1}{2}$ NEUMANN: Olei odorati, virideſcentis $\frac{1}{52}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$, aquoſi ultra $\frac{1}{3}$. CARTHEUSER.

A vi reſolvente GALENO laudatur, olim quoque multum, ob fragrantiam, qua pollet, capiti commendabatur; WELSCH in diarrhœa ad tabem vergente, & SCHOLZ in fluore albo, egregios ejus effectus viderunt. Hodie rariſſime intus datur, crebrius ad uſus externos diſcutiendi & roborandi ergo adhibetur; inertiores flores vix non toti negliguntur.

* *Aqua destillata* minus bene jubetur cum floribus parari: * *Conserva* MESUE: * *Acetum* NIC. PRÆPOS. cosmetico maxime scopo usurpatur: * *Mel Anthosatum* MESUE clysmatibus carminativis adjicitur: * *Oleum destillatum* VAL. CORD. ST. JAQUES Medicum Parisinum, hoc oleo ad guttas sex ante paroxysmum exhibito, febres curasse S. PAULI refert, HANÆUS gravissimum ossis coccygis dolorem inde vidit curatum: * *Tinctura* Paris. * *Species Dianthos* NICOL. congeries aromatum ad viscidum resolvendum faciens: * *Aqua Cephalica* BOECLER est claretum aromaticum, cujus basin folia rosmarini constituunt: * *Spiritus per fermentationem* Paris. *Spiritus abstractitius*, PREVOT refert Elisabetham Hungariæ Reginam, illum propria manu tanquam remedium, sibi ab Angelo detectum, quo a podagra liberata fuit, breviario suo annotasse, unde vulgo *Aqua Reginæ Hungariæ* appellatur: adhibetur cum successu externe refocillandi, discutiendi, roborandi scopo, ab ejus usu interno, unde non possunt non humores commoveri, prudentiores sibi cavent, sunt qui Rorimarino etiam alia adhuc aromatica pro paranda Aqua Reginæ Hungariæ adjiciunt.

RUTA, ῥυτὴ, πήγανον, *Rue*, *Raute*. Folia, interdum quoque semina usibus medicatis subministrat.

Folia pinnata sunt & crebrius divisa, pinnæ rotundæ & glaucæ, sapor acris, amarus, minus gratus, odor proprius & gravis; sed odor & sapor exsiccatione multum imminuuntur.

* Semen exiguum est, angulare, nigrum, sapore & odore ad folia accedit.

RUTA. Corollam tetrapetalam habet, calice quadrifido vel quinquefido sustentatam, diplosantheram, monogynam, capsulam quadrilobam, polypyrenam: *Graveolens* L. BLACWELL 7. foliis decompositis distinguitur.

In Europa Meridionali ſponte creſcit, in Helvetia adhuc occurrit; apud nos in hortis colitur & optime fert noſtras hyemes.

Olei odorati $\frac{1}{312}$, Extractum ſpirituoſum actuoſum, aquoſum amarum & calidum LEWIS inde ſeparavit; NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter, ultra $\frac{1}{2}$ aquoſi; CARTHEUSER Olei odorati $\frac{3}{320}$, Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ circiter; Ego $\frac{1}{464}$ olei, quod frigore conſiſtit, inde deſtillavi.

Medicamentum jam a PYTHAGORA celebratum, HIPPOCRATES reſolvendi, urinam ducendi & venena arcendi ergo commendat, ad flatus diſſipandos GALENUS adhibuit; rariſſime hodie intus datur; externe diſcutiendi ſcopo, nec non a vulgo maxime, in morbis malignis; denique rubefaciendi ergo in uſum trahitur. Ruta vino decocta Cl. PLENK ozænam curavit, & ulcus malignum gingivarum. Seminis uſus exolevit.

Sanguinem e vena emiſſum attenuat. SCHWENCKE.

* *Oleum Infuſum* VAL. CORD. vix aliquid proprii habet: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. præcipue inſervit ad parandum *Balſamum* SCHROED. quod ad effectus nervorum commendare ſolent: * *Acetum* SCHROED. prophylaxeos ergo olim in uſu fuit: * *Tinctura* Pariſ. *Extractum* Wurtemb.

SABINA, βράθυς, *Sevenbaum.* Folia ſiſtit longa, ex foliolis imbricatis efformata, odore forti, gravi, ſapore amaricante & acri prædita.

Juniperus Sabina L. BLACWELL 214 foliis alterne oppoſitis, cauli appreſſis agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, Helvetiæ quoque indigena, apud nos in hortis colitur, noſtræ hyemis patientiſſima.

Olei odorati ultra $\frac{1}{6}$ largitur HOFFMANN: Extractum aquoſum amarum, pungens, minus odoratum eſt LEWIS: CARTHEUSER Olei odorati parum,

ultra $\frac{1}{96}$, Extracti aquosi ultra $\frac{1}{4}$, spirituosi $\frac{1}{5}$ circiter.

Sanguinem e vena emissum resolvit. SCHWENCKE.

Validissime Sabinam in uterum agere, ita ut non modo menses moveat, sed etiam fœtus occidat & pellat, GALENUS monet, qui eandem quoque valide urinam pellere, & externe applicatam cutim inflammare, sordidissima ulcera expurgare & putredini resistere contendit; medicamentum quod sanguinem vehementissime exæstuat, ita ut eundem e pulmonibus prorumpere fecerit, observante Ill. HALLER, abortum quoque facile poterit excitare, cum, etsi non semper inde excitari IDEM vidit & ALBERTI probat, Cl. SCOPOLI quoque observavit non constanter menses inde referari, rectissime tamen prudentes Medici ab ejus usu interno abstinent, & Pharmacopolæ coërcentur, ne medicamentum, unde gravissima mala surgere possunt, promiscue vendant. Externe ad casus a GALENO recensitos vel hodie adhuc cum successu adhibetur, nec sine effectu umbilico contra vermes imponitur. Pulvis fungis cerebri inspergitur & ossibus cariosis.

* *Aqua destillata* NIC. PRÆPOS. * *Oleum destillatum* HOFFMANN. * *Extractum* Wurtemberg. foliis inertius.

SALVIA, σφακὸς, *Sauge, Salwey.* Folia ejus & Flores in officinis obtinent.

Folia sunt ex ovatis oblonga, rugosa, crenata, tomentosa, odore proprio, sapore aromatico, amaricante gaudent.

* Flores majores sunt, cœrulei, sapore & odore foliorum sed mitioribus instructi.

SALVIA. Corollam ringentem, calice bilabiato sustentatam habet, labium superius integrum est, inferius trifidum, lacinia media majore, dianthera,

filamenta bifulcata includens: *Officinalis* L. foliis lanceolato-ovatis & calicibus acutis diftinguitur.

Crefcit in Europa Meridionali, apud nos copiofe in hortis colitur, nec a noftra hyeme læditur.

Exiguum Olei odorati momentum largitur, Extractum aquofum leviter amarum & fubadftringens eft, fpirituofum aromaticum, fapore ad camphoram accedit. LEWIS; Olei odorati $\frac{1}{142}$, Extracti aquofi $\frac{1}{3}$, fpirituofi vix $\frac{1}{6}$ CARTHEUSER inde obtinuit.

Sanguis ex vena miffus inde attenuatur. SCHWENCKE.

Excalefacere & leniter adftringere GALENO dicitur, refolventes etiam evidentes vires habet, HIPPOCRATES ad morbos uteri & pulmonum commendat, ad quos ultimos ab ORPHEO ufurpatam fuiffe, AETIUS refert; ad eofdem etiam hodie adhuc præfcribitur; ad fudores nocturnos poft morbos laxitatem folidorum relinquentes, & in fluxu ferofo mammarum, poft ablactationem, fuperftite, Salvia nihil efficacius invenit VAN SWIETEN, fabula de noxia qualitate, qua a bufonibus imbuitur, exolevit; num palpebræ inflammatæ & inflammatio oculorum quas CADDEN ufum falviæ excepiffe vidit, innocenti alias herbæ, an aliis potius caufis debentur?

Florum, qui foliis evidenter inferiores funt, ufus eviluit.

* *Aqua deftillata* VAL. CORD. Nonnulli minus bene eam a floribus jubent abftrahi, linteolo ea imbuto & linguæ impofito aphoniam curatam fuiffe, GOETZ refert: * *Aqua compofita* Wurtemberg. a fpiritu multo aromate ditato, potius arceffi quam arceri apoplexiam, metuo. * *Acetum* QUERCETAN. * *Conferva* VAL. CORD. & hæc potius ex foliis quam ex floribus paranda eft: * *Oleum odoratum* VAL. CORD. * *Oleum infufum* Parif. * *Spiritus* Parif. * *Tinctura* Parif.

SASSAFRAS LIGNUM Recent. Ejus Radicis magna ad nos & ramosa frusta adducuntur, quae sub cortice, qui etiam seorsim in officinis prostat, rugoso, ferrugineo, spongioso, lignum continent pallidius, minus durum, cujus fibrae, si transversim secatur, facillime a se mutuo recedunt, odor fragrans ad foeniculum accedit, sapor valde aromaticus est; tam odor quam sapor in cortice, prae ligno magis eminent.

Laurus Sassafras L. BLACWELL 267 floribus dioicis, & foliis integris trilobis distinguitur.

Copiose in Florida, Virginia, Pensylvania, Carolina & Canada crescit.

$\frac{1}{32}$ Olei odorati inde accepi: HOFFMANN $\frac{1}{55}$ circiter: Extracti aquosi $\frac{1}{2}$ GMELIN: NEUMANN $\frac{1}{48}$ Olei & praeterea Extracti spirituosi $\frac{1}{6}$, aquosi autem $\frac{1}{4}$: CARTHEUSER Olei $\frac{1}{48}$, Extracti spirituosi $\frac{1}{4}$ circiter; aquosi vero ultra $\frac{1}{4}$.

MONARDES medio Seculi XVI primus ejus meminit: MUNTING primus arborem in Europa coluit.

Ratione aromatis, quo scatet, humores valide solvit & solida ad frequentiores contractiones stimulat, hinc ad catarrhos maxime & morbos rheumaticos commendatur, perspirationem quoque multum intendit, & ad affectus cutaneos, nec non ad virus venereum miris laudibus celebratur; circa homines calidae temperiei caute cum eodem mercandum est.

In infuso Cortex ad drachmam unam, Lignum ad sesqui drachmam adhibetur.

* *Aqua destillata Ligni* Paris. * *Aqua destillata Corticis* Paris. Utraque non inefficax est: * *Aqua composita* Wurtemb. in affectibus ventriculi frigidis non contemnenda: *Oleum destillatum* SCHROED. ejus paucissimae guttae, pro dosi, aliis medicamentis admiscentur: * *Extractum* Wurtemb. inertius: * *Essentia* Brandeburg. eam momentaneam operam ad discu-

tiendos flatus præstare, BAGLIV. monet: * *Essentia composita* Wurtemberg. * *Syrupus* Wurtemberg.

SATUREJA, *θύμβρα?* *Sariette*, *Bohnenkraut*. Recipimus cauliculos teneros, vestitos Foliis parvis, lanceolatis, acutis, odore aromatico, sapore forti & acri æque ac ipsi cauliculi, instructis.

SATUREJA. Calice quinquefido sustentat corollam ringentem, cujus labium superius inferiori æquale est, inferius in tres partes, parum inæquales divisum, semina nuda: *Hortensis* L. BLACWELL 419 pedunculis bifidis distinguitur.

Sponte in Europa Meridionali crescit, multum in nostris hortis colitur.

Spiritus omne aroma inde recipit, aqua odorem & paucum saporem, Olei odorati parum largitur, Extractum aquosum subadstringens est, spirituosum aromaticum. LEWIS. Extracti aquosi $\frac{1}{3}$ circiter exhibuit, CARTHEUSER.

Θύμβραν ad eosdem ac reliqua aromatica adhibuit HIPPOCRATES, Saturejam rarius scopo medicato, crebrius ad condiendos cibos adhibemus, a nostratibus siliquis phaseolorum adjicitur, ut earum gratiam augeat.

* *Oleum destillatum* VAL. CORD.

* SCHOENANTHUS AETII, *σχοίνε ἄνθος* GALEN. *Squinanthos* & *Juncus odoratus* PLIN. *Cameel-Heu*: hoc nomine prostant Culmi teretes, flavi, superne angusti & in plures ramos paralelos, capillares terminati, aliquot foliis vaginantibus, arctissime convolutis tecti, substantiam fungosam includentes, sapore acri, amaricante, aromatico præditi.

ANDROPOGON. Locustam unifloram habet, quæ calice biglumi sustentat corollam biglumen, a basi valvæ longæ aristam longam emittentem, triantheram digynam, semen aristatum est: *Schœnanthum* L.

paniculæ ſpicis conjugatis, ariſta intorta, floribus, rachi pubeſcente gaudet.

In deſertis Arabiæ copioſe creſcit.

Exiguam quantitatem Olei odorati largitur, Extractum aquoſum minus gratum eſt, ſpirituoſum evidenter aromaticum. LEWIS.

Ab HIPPOCRATE ad injectiones in uterum ulceratum recipiebatur, a GALENO ad movendam urinam, referandos menſes, morbos viſcerum abdominalium & hæmoptyſin laudabatur: in tanta quam habemus medicamentorum aromaticorum copia, ejus uſus viluit. Pulverem cum ſucceſſu cerebro fungoſo inſpergi, GOHL vidit.

SERPENTARIA VIRGINIANA Recent. Eſt Radix, quæ ex tenui capite plurimas fibrillas, aliquot pollices longas, emittit, ex albo-flaveſcens, odore evidenter camphoram redolente, ſapore acriuſculo, amaro prædita; ipſis non raro adhuc cauliculi foliis ornati adhærent.

Ariſtolochia Serpentaria L. foliis cordato-oblongis, planis, caulibus flexuoſis, teretibus & floribus ſolitariis gaudet.

Creſcit in Virginia.

Extracti aquoſi balſamici, camphorati $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi magis acris $\frac{1}{8}$ circiter largitur. CARTHEUSER.

Verſus finem ſuperioris Seculi inter Anglos & Gallos, ſub initium hujus inter Germanos cœpit in uſum recipi.

A vi venenis reſiſtendi in America laudatam radicem, Europæi a virtute alexipharmaca commendant, Angli eadem crebro in morbis exanthematicis utuntur, ut virus ad cutim determinetur; motum ſpirituum inde compeſci, WILLISIUS & WEDEL obſervarunt. Vires antiſepticas Ill. PRINGLE vidit.

Datur in pulvere ad ſcrupulum, & in infuſo aquoſo ad drachmam unam.

* *Eſſentia* Wurtemberg.

SERPYLLUM, ἕρπυλλος & ἕρπυλλον, *Serpolet*, *Quendel*. Cauliculos teneros exhibet, veſtitos foliis parvis, ovatis, obtuſis, ſapore & odore aromatico æque ac cauliculi inſtructis.

THYMUS. Corollam habet ringentem, ſimili calice ſuſtentatam, labium ſuperius emarginatum, inferius fere regulariter trifidum, ſemina nuda: *Serpillum* BLACWELL 418 floribus capitatis, caulibus decumbentibus & foliis ovatis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Menſes & urinam inde moveri GALENUS annotat, hodie vix intus exhibetur; ejus ope cephalæam a crapula tolli, aſſerit LINNÆUS: extus diſcutiendi & roborandi ergo in uſum trahitur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Aqua benedicta Serpylli* MYNSICHT. eſt aqua vinoſa aromatica roborans & reſolvens, quæ in morbis frigidis ad aliquot cochlearia dari poteſt: * *Spiritus* Brandeburg. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

* SESELI, σέσελι, *Bergkümmel*. *Creticum* & *Maſſilienſe* in officinis occurrit, prius Noſtrates ſub *Montani* nomine recipiunt.

Creticum oblongum eſt convexo-concavum, tribus lineis eminentibus notatum, ruſum, odore nullo, ſapore levi, parum aromatico gaudet.

Maſſilienſe priore minus album eſt, & ſapore evidenter aromatico gaudet.

Creberrime in officinis unum alteri ſubſtituitur.

Prius deſumitur a *LASERPITIO*, planta umbellifera, utroque involucro & ſeminibus profunde ſtriatis inſtructa: *Silere* BLACWELL 426 foliis ovato-lanceolatis, integerrimis, petiolatis gaudente, Orientis, Europæ Meridionalis & Helvetiæ civi: alterum nobis ſubminiſtrat *SESELI* cujus umbellæ involucrum univerſale nullum, partiale paucifolium habet, ſemina

ſtriata ſunt: *Tortuoſum* L. foliolis linearibus faſciculatis diſtinctum, Europæ auſtrali indigenum.

Non raro variarum aliarum plantarum umbelliferarum ſemina, his ipſis ſubſtituuntur.

Ab HIPPOCRATE medicamentis uterinis Seſeli adſcribitur, GALENUS illud ad movendam urinam, morbum comitialem & orthopnœam laudat; cum plurima ſemina aromatica habeamus, illud hodie eviluit.

* SPICA NARDI, στάχυς νάρδος, Ejus duplex genus hodie proſtat:

Spica Indica, Νάρδος Ἰνδική, *Mariæ Magdalenæ Blumen.* Eſt capitulum exiguum radicis, plurimis nervis foliorum marcidorum inſtructum, qui ſibi invicem incumbunt & convoluti ſunt, colore ferrugineo, odore gravi, cui aliquid ſitum redolens accedit, ſapore leviſſime amaro inſtructum.

Spica Celtica, Νάρδος κελτική. Efformatur a Radiculis, quæ foliis exiguis tanquam ſquammis veſtiuntur, unde quoque nervi foliorum marcidorum prodeunt, odore ad priorem accedit, ſapore gaudet evidentius amaro, leviter ſalino & aromatico.

Andropogon Nardus L. paniculæ ramis multum ſubdiviſis & proliferis gaudet.

Creſcit in India & Syria.

Valeriana Celtica L. floribus triandris & foliis ovato-oblongis, obtuſis, integerrimis diſtinguitur.

Alpium Europæ Meridionalis & Helvetiæ civis.

Ex Indica NEUMANN $\frac{1}{8}$ Extracti ſpirituoſi, aquoſi autem $\frac{1}{6}$ & pauciſſimum Olei odorati obtinuit: CARTHEUSER Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{14}$ circiter & $\frac{1}{6}$ aquoſi aromatici.

GALENUS inde urinam moveri, & fluxiones viſcerum medelam recipere, Celticam præterea Indica debiliorem eſſe, monet, quod ultimum ſaltem de noſtris aſſerere non auderem, hodie utraque vix intus datur,

ſed interdum ad balnea adhibentur. HASSELQUIST refert, apud populos interioris Africæ & Abyſſiniæ, qui inde unguentum coſmeticum parant, adeo magnum Spicæ Celticæ uſum eſſe, ut quotannis pro pretio 6000 thalerorum ex Germania, per Venetias, in Ægyptum mittatur.

* *Eſſentia* Wurtemb.

* STOECHAS, ςιχὰς, ςοιχάς. Ejus aſſervantur Spicæ cylindraceæ, multis calicibus ſibi arctiſſime incumbentibus efformatæ, ex quarum ſummitate flores marcidi eminent, colore gaudent cinereo, odore levi, ſapore aromatico ad lavendulam accedente, ſed magis reſinoſo.

Lavendula Stœchas L. BLACWELL 241 foliis lanceolato-linearibus & ſpica comoſa diſtinguitur.

Creſcit in Oriente & Europa Meridionali.

Olei odorati largam quantitatem, Extractum aquoſum amarum & ſubadſtringens, ſpirituoſum autem aromaticum largitur. LEWIS. Olei odorati perparum, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{7}$ circiter, aquoſi $\frac{5}{12}$ fere. NEUMANN.

Hanc Stoechadem *Arabicam* MESUE dixit, quam denominationem adhucdum ſervat, ut ab aliis plantis cognominibus diſtinguatur.

Cum flores ſtoechadis Arabicæ, prouti hodie in officinis proſtant, ut plurimum effœti ſint, eviluerunt, & ipſis lavendula, efficacior omnino ad obſtructiones viſcerum reſerandas, humores attenuandos & ſolida roboranda, ad quos a GALENO laudati fuerunt, ſubſtituitur.

THYMUS, θύμον, *Thym*, *Thymian*: Recipimus ejus Cauliculos teneros, foliis exiguis ovatis & verticillis florum exiguorum veſtitos, odore proprio, ſapore aromatico, grato, linguam pungente inſtructos, albidos.

Thymus Vulgaris L. BLACWELL 211. floribus verticillatis & foliis ovatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos in hortis colitur, & noſtras hyemes optime fert.

Olei Odorati $\frac{1}{128}$ inde obtinui: LEWIS $\frac{1}{480}$ & præterea Extractum aquoſum, ſubſalinum, ſpirituoſum parum odoratum, ſaporis penetrantis camphorati accepit: CARTHEUSER olei odorati $\frac{1}{85}$ circiter, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ fere, reſinoſi ad $\frac{1}{5}$.

Quas HIPPOCRATES de reliquis aromaticis vires adducit, etiam de thymo laudat; hodie magis in culinis tanquam condimentum, quam tanquam medicamentum in officinis uſurpatur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Spiritus* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

VALERIANA Barb. *Baldrian.* Radicem officinis ſubminiſtrat, quæ ex capite craſſiuſculo & brevi, cui fovea, unde caulis exierat, inſculpta eſt, copioſiſſimas fibras capillares emittit, extus fuſca, intus alba, odorem fortem, qui ad Nardum accedit, ſaporem ſalinum habet.

Valeriana Officinalis L. BLACWELL 271 floribus triandris & foliis omnibus pinnatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter multum Meridionalem.

Aquam valde odoratam, ſed nullum Oleum largitur, $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi, nauſeoſe dulcis & acris, $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi. LEWIS: Extracti aquoſi $\frac{13}{24}$, ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ circiter NEUMANN: Extracti aquoſi $\frac{5}{16}$ fere & $\frac{1}{5}$ circiter ſpirituoſi. CARTHEUSER.

FABIUS COLUMNA virtutem hujus radicis antepilepticam, in ſe ipſo & multis aliis expertam, celebrat, eandem propriis obſervationibus confirmarunt, MARCHANT, CRUGER, LENTILIUS, SCHUCHMANN, SAUVAGES, Cl. SCOPOLI, Illuſtres STOERCK, TISSOT, HALLER &c. qui ultimus eandem, iis quorum

nervi nimis ſenſiles ſunt, quoque utilem eſſe, vidit; Illuſtris STOERCK præterea eam egregie ad fugandos vermes facere obſervavit; ejuſdem intus ſumtæ vires oculos roborantes TABERNÆMONTANUS & STANTKE probant. Datur ſingulis diebus ejus pulvis ad drachmam unam.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. omnino efficax: * *Extractum* Pariſ. ipſa radice minus efficax: * *Eſſentia Valerianæ compoſita* Wurtemb. eſt *Eſſentia Bezoardica* HERRMANN ad febres malignas laudata.

VANIGLIA Recent. Conſtituitur a Siliquis dimidio pede longioribus, dimidium pollicem latis, utroque extremo producto & obtuſo, compreſſis, ſtriis longitudinalibus notatis, uno margine craſſiuſculo, altero acuto inſtructis, profunde fuſcis, ſplendore quodam, quaſi oleoſo, ſimilique tenacitate gaudentibus, pulpam granulatam includentibus, odore fragrante ad flores Perſicorum accedente, & ſapore aromatico ſenſus recreantibus.

EPIDENDRON. Corollam pentapetalam, nectario quadrifido & ringente auctam, ſpathis vagis ſuſtentatam, diantheram, monogynam habet, & ſiliquas longas: *Vanilla* L. habitu ſcandente, foliis ovato-oblongis, nervoſis, ſeſſilibus diſtinguitur.

Creſcit in Jamaica, Cajenna & America Meridionali.

Fructus maturi ut conſerventur, oleo inungi ſolent; ſub initium Seculi ſuperioris, parum adhuc in Europa noti.

Oleum odoratum fundit, ſpiritu vini omni odore privatur.

Ob fragrantiam æque, ac evidens, quo pollet, aroma, ad roborandum caput, & reſtituendum robur primarum viarum adhibetur. Datur in Infuſo ad drachmam unam. Præcipuus ejus uſus eſt ad parandam Chocolatam, aut ad condimenta.

* WINTERANUS CORTEX Recent. *Canella alba* Quorumdam. Hoc nomine venit cortex craſſus, in tubos convolutus, extus ſtriis tranſverſis notatus, flavicans, intus albus, ſapore acriuſculo, aromatico inſtructus.

WINTERANIA L. BLACWELL 206. Corollam pentapetalam habet, nectario auctam, calyce trifido ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, baccam tripyrenam.

Creſcit in America Meridionali.

Oleum eſſentiale calidum fundit, quod crebro Oleo caryophyllorum ſolent adjicere. BROWN: Olei ſpiſſiuſculi ultra $\frac{1}{778}$, Extracti ſpirituoſi parum aromatici $\frac{1}{7}$ fere, aquoſi, amari $\frac{1}{5}$ circiter obtinuit CARTHEUSER.

WILHELMUS WINTER nauclerus anglus anno 1579 hunc corticem ex freto Magellanico Europæ intulit.

Ob vires ad ſcorbutum facientes maxime laudatur, vi quoque reſolvente & roborante morbis ſeroſis, aut cum viſcera obſtructa fuerint, commendatur. Datur ad drachmam dimidiam.

* *Aqua deſtillata* Wurtemberg.

* ZEDOARIA Lat. Barb. *Zittwer*. Siſtit Radices aliquot pollices longas, minimum digitum craſſas, levibus rugis & tuberculis diſtinctas, extus gryſeas, intus rufas, odore proprio, ad camphoram accedente, ſapore acri, aromatico, amaricante inſtructas: Radices rotundiores olim a vulgaribus, quas *longas* dixerunt, diſtinguere ſolebant.

Kæmpfferia Rotunda L. BLACWELL 399 folia habet lanceolata & petiolata.

Creſcit in Madagaſcar & in India.

Largitur Oleum odoratum ſpiſſum GEOFFROI: *Extractum aquoſum* debile & nauſeoſe amarum eſt, ſpirituoſum calidum, aromaticum, grate odoratum

Lewis: Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ circiter; ſpirituoſi $\frac{1}{11}$ fere. Neumann: Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{16}$ Cartheuser.

Primi Arabes hanc radicem in uſum traxerunt.

Laudatur medicamentum aromaticum, incidens, roborans.

* *Aqua deſtillata* Wurtemb. eſt aqua vinoſa: * *Aqua compoſita* Juncken, non ingratum medicamentum ſtomachicum & carminativum: * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. * *Extractum* ſpirituoſum & aquoſum commixta Wurtemberg.

Zingiber, ζιγγίβερις, *Zinziber* Barb. *Gingembre*, *Ingwer*, *Imber*. Largitur Radices plus minus lobatas, lobis varie figuratis, omnibus rotunde terminatis, rugis plus minus eminentibus notatas, extus flavicantes, intus ex rufo flavas, odore proprio, ſapore multum acri, aromatico inſtructas.

Rejicimus rubras & illas quarum ſuperficies, ad tegenda foramina, cruſta quadam terrea obducta eſt.

Amomum Zinziber L. Blacwell 402 obſervante Brown, duas antheras habet & calicem ſpathaceum, ſcapo nudo & ſpica oblonga gaudet.

Creſcit copioſe in omni India, inde per Luſitanos in Americam Meridionalem tranſlatum, ibi frequenter hodie colitur & in Europam mittitur.

Radices epidermide privatæ & aqua coctæ nos adeunt.

Largitur $\frac{1}{68}$ circiter Olei odorati, ipſa radice minus acris & Extractum aquoſum fervidum Gesner: Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{15}$ fere, aquoſi $\frac{1}{4}$. Neumann. Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{12}$. Cartheuser.

Ratione virium ſatis prope ad piper accedit, ſed eodem, obſervante Galeno, mitius agit, attenuando & ſtimulando concoctionem ciborum juvat, hinc & hodie adhuc tanquam condimentum illis adjicitur; interdum

internum admiſcetur medicamentis, quibus mucum priorum viarum incidere tentamus. Datur ad grana octo. Extus ad evocandum ex tumente uvula mucum remedium præſentaneum eſſe ſolet. STENO Zinziberis radice ſaliva humectata & oculo admota viſus aciem reſtitutam recenſet, & BORRICHIUS eandem in pulverem comminutam & aqua madefactam, palpebris cum ſucceſſu in imminente cataracta impoſitam teſtatur, recipitur etiam ad apophlegmatiſmos.

* *Oleum deſtillatum* SCHROEDER. *Zinziber coctum* Noſtr. ad reſtituendas vires digerentes, cum ſucceſſu datur. *Conditum Zinziberis* VAL. CORD. ex India ad nos adducitur, ad ſeſqui drachmam exhibetur eis, qui morbis frigidis primarum viarum laborant.

§. 26.

III. RESINÆ.

Huc refero ſubſtantias, ignem capientes, evidenti odore inſtructas, in aqua non ſolvendas, quarum plurimæ calore liquantur & in modum olei fluunt, omnes, una ſaltem excepta, oleum odoratum, aquæ inde abſtractæ impertiunt, & hinc ad aromata (§. 25.) accedunt.

§. 27.

Docet experientia, Reſinas partibus, quas obducunt, evidentem rigiditatem conciliare, hinc roborantibus jure adſcribuntur (§. 22.). Sed eaſdem putredini quoque reſiſtere, omnis ævi experientia evicit, hunc effectum videntur præſtare, dum a partibus, quibus adhærent, aerem arcent, in ſubſtantiam fibrarum deſcendendo, nexum earum firmant, motum deſtructorium cohibent, acidum quoque, putrido ſemper adverſum, ſubminiſtrant, hinc *An-*

tisepticis adscribuntur; eædem saponaceis unitæ dissolutionem obstructorum in pus juvant, & sua vi antiseptica, ne hoc corrumpatur, cavent, hinc *Digerentium* vires optime exsequuntur, & cum novam, quæ sub pure surgit, carnem roborent, consolidationem egregie promovent & *Consolidantia, Traumatica, Epulotica* constituunt. Sed id circa earum adhibendi modum notandum est, eas, cum omne aquæ commercium respuant, & hinc a nostris humoribus recipi non possint, semper alicui saponi esse jungendas, quando tanquam medicamenta debent usurpari.

§. 28.

Indicantur Resinæ 1) ubicunque aromata prosunt, 2) cum tonus viscerum multum fuerit dejectus, 3) aut ulcera aliquam partem internam depascuntur: extus easdem adhibemus 4) sub qualicunque læsione continui partium mollium, 5) ad roborandas membranas, 6) ad discutiendas stagnationes: in penultimo casu sub forma suffitus maxime in usum trahuntur, in ultimo tanquam suffitus, cataplasmata, emplastica. Abusus Resinarum 1) eadem ac ille aromatum mala gignit (§. 25.) 2) rigiditatem producit, 3) morbos ab excretione salutari cohibita oriundos excitat, 4) salubrem abscessuum & ulcerum depurationem impedit.

α. VEGETABILES.

* ALOES LIGNUM Arab. ἀγάλλοχον, *Agallochum* Veterum. Advehuntur ad nos sub hoc nomine, frusta lignosa variæ magnitudinis & crassitiei, ponderosa, colore badio aut nigro tincta, striis nigricantibus distincta, aut resinam nigricantem, parum sapidam in sinubus quasi exesis vehentia; dum hæc frusta ignem capiunt, fundunt resinam, quam habent, & fra-

grantem odorem emittunt, qui autem a subsequente Ligni fumo mox turbatur.

Quo plus resinæ hæc frusta vehunt, quo magis ponderosa sunt, quo evidentius badia vel nigra sunt, eo reputantur meliora. De arbore, unde hoc lignum desumitur, nihil certi constat, non vana videtur conjectura, varium arborum genus in montibus Indiæ Orientalis contingere, quod per senium resinam recipit, ea plane ratione, quam circa varias Pinus species in Europa obtinere videmus, arbores resina fœtæ cædi & frusta L. Aloes nomine in universum venire; illa, quæ copiosissimam & suavissimam resinam habent, *Calambuc* appellant, & ab Indis tam ad usum religiosum, quam ad luxum adhibentur, frusta parciore resina farta sub *Garo*, L. *Aspalathi*, *Agallochi*, *Aquilæ* titulo ad nos mittuntur, colore & ratione resinæ, quam vehunt, adeo differentia.

Cum L. Aloes inter nos prostans adeo diversum sit, hinc facile patet, rationes ejus principiorum etiam multum differre.

HOFFMANN inde vix $\frac{1}{320}$ Olei odorati, quod consistentiam butyraceam habet, obtinuit: NEUMANN Extracti resinosi $\frac{1}{2}$ fere, aquosi $\frac{1}{5}$ circiter: CARTHEUSER $\frac{3}{8}$ Extracti spirituosi inertioris & aquosi $\frac{1}{4}$.

Laudatur hujus ligni suffitus ob vires cephalicas & cardiacas, olim sub forma pulveris quoque intus dabatur, sed certissime sine effectu.

* *Resina* ANGELI SALÆ iners: * *Essentia* Hamburg. * *Aqua destillata* Paris.

* ANIME GUMMI Recent. sub frustis variæ magnitudinis ad nos adducitur, quæ citrina sunt, pellucent, & odorem suavem spirant. Minus bona reputantur cortice resinoso, magis nigricante hinc inde obsessa.

* *HYMENÆA* L. Corollam pentapetalam habet, fere regularem, duplici calice, quorum exterior bifi-

dus, interior quinquefidus eſt, diploſantheram, monogynam & ſiliquam pulpa farinaceo-fibroſa fartam.

Creſcit in America Meridionali.

Primus AMATUS hujus reſinæ mentionem facit, & illud a Luſitanis ex Guinea & Mina in Europam vehi, in patria autem *Animum* vocari; ex quo PLUMIER arborem *Courbaril* dixit, Galli etiam reſinam hoc nomine appellant. Hodie omnis ex America ad nos adducitur.

Nonniſi in ſpiritu vini ſolubilis, pauciſſimum Olei odorati fundit. LEWIS. Tota in alcohole diſſolvitur, Extracti aquoſi $\frac{1}{16}$ largitur. NEUMANN.

Laudatur ejus ſuffitus, ſed rariſſime præſcribitur.

BENZOES G. Barb. *Aſa dulcis* Recent. Eſt reſina cujus magnæ maſſæ, quarum ſuperficies veſtigia ipſis a texto junceo impreſſa gerit, ex laminis rubro-fuſcis conflata, quibus grana variæ magnitudinis *Ungues* ſeu *Amygdalæ* dicta inhærent, odorem gratum ſpirat, ſaporem dulcem habet, calore liquatur.

Quo magis fruſta pellucent, quo albidioribus & copioſoribus unguibus ſcatent, eo ſunt meliora; ſordibus obſeſſa, corrupta a Mercatoribus *en Sortes*, *in Sorten* dicuntur, quæ appellatio etiam ad reliquas viliores medicamentorum ſpecies tranſiit.

Minus bene ſubſtantiam, ex Sumatra, Java, Siam, Borneo, Madagaſcar ad nos allatam, a *Lauro Benzoin* L. repetere ſolent, Virginiæ cive & noſtræ hyemis patientiſſima. Ill. LINNÆUS eam recentiſſime a *Croton Benzoe* L. foliis linearibus nudis & venis rubris diſtincta, derivat.

GRIMM refert, eam ex vulnerato arboris ſexennis cacumine effluere & unam arborem non ultra tres libras reſinæ largiri.

Innotuit demum, quum Europæi navigationes in plagas Orientales inſtituerunt.

Tam, si cum aqua tractatur, quam si sub justo instrumentorum apparatu calori exponitur, salem essentialem oleosum fundit, qui sub *Florum* nomine venit, & vulgo $\frac{1}{10}$ aequat. Destillata $\frac{1}{3}$ florum impuriorum, $\frac{1}{24}$ Olei, $\frac{1}{6}$ spiritus acidi circiter fundit. NEUMANN.

Intus rarissime datur, ad suffimigia maxime recipitur.

Flores vid. *Inst. Chem.* * *Oleum* VAL. CORD. exolevit: *Tinctura* SCHROEDERI est solutio Benzoes spirituosa, ejus aliquot guttae aquae instillantur, quae deinde, sub nomine *Lactis Virginei*, ad usus cosmeticos recipitur: * *Essentia simplex* Wurtemberg. est solutio Benzoes in spiritu Anisi: * *Essentiam compositam* Eorundem ego saltem, cum non possit non sanguinem commovere, ad morbos pectoris nunquam auderem exhibere, usibus cosmeticis melius respondebit.

CAMPHORA Lat. Barb. Ejus varia genera recensent Auctores: * unum ex radice *Lauri Cinnamomi* L. ope destillationis cum aqua obtinetur, & ad nos in exiguis granulis pellucidissimis adducitur, odore & sapore cum Camphora inter nos vulgari convenit; * secundum a Borneo vel Sumatra & hujus sede regia *Baros* denominatur, granis majoribus constat, centuplo cariori pretio quam tertium, vel recentissime DEJEAN, apud Ill. GAUB, testante venditur, nec hoc unquam in tabernis occurrit: tertium sub forma granorum parvorum, flavicantium, quae interdum in massas majores collecta sunt, ad nos adfertur, eandem Amstaelodami, ratione in *Institutionibus Chemiae* dicta, in propriis vasis sublimant, unde in panes concavo-convexos, crystallina albedine splendentes, quorum vertex, ob sublimationis rationes perforatus est, fragiles, efformatur; adeo inflammabilis, ut etiam supra aquam ardeat, proprio fortissimo, caput quoque obnubilante, odore gaudet & sapore, qui linguae levissimum amari, evidentissimum frigoris sensum imprimit,

dentibus adhæret, nec nisi cum aliis substantiis subacta in pulverem teri potest.

Laurus Camphora L. BLACWELL 347 floribus dioicis & foliis trinerviis, ovato-oblongis, distinguitur.

Crescit copiosissime in Japan.

Hujus arboris partes conscissæ; cum aqua in lebete, qui operculo, stramine intus obducto, tegitur, coquuntur, & ita efficitur, ut Camphora operculo stramineo accrescat.

Arabibus egregium hoc medicamentum debemus, sagaces illi, id ipsum medicamentis refrigerantibus adscripserunt, licet multa habeat, quæ calidis annumerandum esse suadent; sapor, & non pauca cum illo instituta experimenta probant, non modo illud corpora, quibus ingeritur, non exæstuare, sed evidenter etiam refrigerare: HOFFMANN ab ejus drachma dimidia calorem non intendi, pulsuum numerum non crescere, sensum frigoris ad præcordia excitari, est expertus, vel duas drachmas pulsum non accelerare LOESECKE vidit, a scrupulo uno pulsum imminui, a drachma dimidia eundem augeri & caput obnubilari, a scrupulis duobus convulsiones quoque surrexisse observavit ALEXANDER, Cl. CULLEN a largiore dosi frigus & pallorem causari monet. Hos effectus videtur producere ejus virtus motum spirituum retardandi, id quod obnubilatio capitis, vel solo ejus odore excitata, quotidiano experimento experiunda, & convulsiones imo mors in quadrupedibus, avibus & ranis a Cl. MENGHINI observatæ, facile evincunt, ab hac ejus vi sedante sequuntur virtutes contra maniam, a PARACELSO jam annotatæ, & observationibus KINNEIR, TRIEWALD, WERLHOFF, BOENNECKEN confirmatæ, illæ præterea quibus epilepsiam varii generis curari, Cl. CULLEN, HANNES & LOCHER monuerunt, & quibus vires sialogogas mercurii & evacuantes drasticorum infringi

QUINCY, BARRY, RAULIN, SCHREIBER, HUXHAM & MISSA fide conſtat & cantharidum vim irritantem, notante QUINCY, & febres intermittentes ſiſti obſervante BARTHER, cardialgiam quoque ſopiri teſte KULBEL. Ea inſuper quæ a Camphora extus applicata effici, iterata multum tentamina docuerunt, occaſionem dederunt eandem ad caſus analogos intus quoque exhibendi, eamque in illis quoque cum ſucceſſu dari, confirmavit experientia; in inflammationibus internis ſummo cum fructu propinari, quotidie videmus, & CRAANEN, HOFFMANN, WERLHOFF, TREW, BERGER, ALBRECHT, WOLFF, POUTEAU &c. obſervationibus probant. In his caſibus ſanguinem ſpiſſum inde attenuari, evidens eſt, id quod ſibi in univerſum iteratis experimentis innotuiſſe, HOFFMANN teſtatur, qui etiam ipſam veneream ſpiſſitudinem inde minui, obſervavit. Vim Camphoræ, qua putredinem arcet, Ill. PRINGLE & *Eſſais pour ſervir à l'hiſtoire de la putrefaction* multis experimentis probarunt, hinc liquet cur eandem in morbis malignis cum tanto ſucceſſu adhibitam fuiſſe, apud RIVERIUM, WERLHOFF, BOESSEL, WEITBRECHT, ROSEN, WAGNER, HESS, HÆNEL, WOLFF, VITALIS, TRUMPEL, SCHREIBER, Illuſtr. HALLER, Cl. HUXHAM, LYSON &c. legamus. Eandem denique ad fugandos vermes cum ſucceſſu exhiberi, ex MENGHINI obſervationibus circa inſecta ejus odore pereuntia, probabile fit & Cl. PRANCKE evicit.

In morbis inflammatoriis ad grana tria, aliquot per diem vicibus exhibetur, in morbis malignis ad ſcrupulum unum, in mania ad drachmam dimidiam datur.

Externe ad diſcutiendas ſugillationes & inflammationes polychreſta eſt, & ad arcendum ſphacelum cum ſucceſſu applicatur; glandulas eandem difficilius ferre, LOESECKE monet, denti carioſo immiſſa dolores multum lenit.

Spiritus Vini Camphoratus, *Essentia Camphorata* QUERCETANI Parisini duplicem habent, unum cum spiritu vini simplici, alterum cum rectificato, polychrestum omnino medicamentum discutiens: * *Oleum* ope argillæ obtinendum ROLFINCK ipsius Camphoræ vires videtur habere: * *Oleum* per spiritum Nitri paratum LEMERY medicamentum rodens: * *Oleum Bezoardicum* WEDEL, potius ROLFINCK egregium tam ad internas, quam ad externas inflammationes discutiendas, medicamentum, ejus ope WHYTT atheroma curavit.

* CARANNÆ GUMMI Recent. Apportatur ad nos in magnis massis ex viridi nigricantibus, quibus extus reliquiæ involucri juncei, quo involvi solent, adhærent, sapore gaudet non multum resinoso, accensum, odorem non ingratum spirat.

Apportatur ex America Meridionali, character arboris unde obtinetur, nos adhucdum latet.

MONARDES refert G. Carannæ medio Seculi XVI primum in Hispaniam allatum fuisse, sed id quod hodie prostat a MONARDES descripto sive vilius est, sive ab eo omnino diversum.

Aqua ejus quartam partem dissolvit, reliquum alcohol, Olei odorati largiorem quantitatem fundit: Extractum aquosum amaricat. LEWIS. Extracti aquosi $\frac{2}{8}$, spirituosi $\frac{3}{4}$. CARTHEUSER.

Ad usus nonnisi externos resolventes & roborantes usurpatum, hodie exolevit.

COPAIBA BALSAMUM Recent. Est liquor resinosus, terebinthina magis fluidus, coloris pallide citrini, saporis acris, amaricantis, linguæ diu inhærentis, odoris proprii aromatici, minus grati.

Minus pellucidum & tenacius rejiciendum.

Copaifera L. Corollam tetrapetalam habet, decantheram, monogynam; fructus nux est.

Crescit in Americæ Meridionalis terra firma.

Primus Celeberrimus JAQUIN accuratiorem arboris notitiam dedit, ex cujus trunco inciso balsamum effluit, quod sub finem Seculi XVI satis rarum adhuc in Europa fuisse, ex CLUSIO patet, Seculo superiore ad finem vergente demum in officinas receptum est.

Olei odorati $\frac{1}{2}$ fere. LEWIS, ego $\frac{1}{5}$ inde obtinui, nequaquam viride, ad $\frac{3}{8}$ usque CARTHEUSER.

Urinam inde amaram reddi, FULLER contendit.

Apud Indos multo usu est ad consolidanda vulnera, PISONE & Ill. JAQUIN testibus, & ad gonorrhœam laudatur, etiam nimis frequenter ab empyricis Europæis ad ultimum finem adhibetur, sed a medicamento multum calido hic non posse non gravia mala surgere, facile evincitur, quod præterea non absterfi ulceris ichorem cohibendo, multum omnino læditi in fistula perinæi & ischuria contumaci profuisse, HOPPE vidit, in fluore albo RIEDLIN, in suppurationibus pectoris internis VALCARENGHI. Datur ad guttas decem, cum vehiculo saponacco, quando balsamicis uti, rationalis indicatio suadet; quia autem præ reliquis magis humores commovet, hinc rarius a prudentibus usurpatur.

Solutionem cum Spiritu Vini alcalisato paratam, Nostrates sub titulo: * *Tinctura Balsami Peruviani albi* asservant, medicamentum admodum calidum.

* COPAL GUMMI. Prostat sub forma frustorum variæ magnitudinis, quorum maxima vix nucem juglandem æquant, pellucida, citrino colore dilutiore tincta, ita dura ut ungue radi possint, inodora, insipida, accensa jucundum odorem emittunt.

Color dilutius citrinus, durities, absentia odoris & indissolubilitas in alcohole sunt signa bonitatis.

Cum Indi, teste HERNANDEZ, quodlibet gummi, *Copalli* appellent, hinc non miramur adeo varia Copal genera in tabernis occurrere.

Rhus. Corollam pentapetalam regularem, calice quinquefido fuftentatam habet, ifantheram, trigynam, & baccam monopyrenam: *Copallinum* L. foliis pinnatis integerrimis, petiolo membranaceo, articulato diftinguitur.

Crefcit in Virginia.

Sed Hernandez inter novem Copalliferarum arborum fpecies, unam modo adducit Rhois foliis inftructam, & vulgo afferunt, G. Copal ex America Meridionali ad nos adduci.

Egregia eft Ill. Macquer conjectura, Copal effe oleum unguinofum acido denfatum.

Elemi Gummi Lat. Barb. Eft fubftantia flava, cum immixta viriditate, ficca, inter digitos lentefcens, odore proprio, ad fœniculum accedente, inftructa; olim in frufta cylindracea denfata, foliis arundinaceis involuta ad nos mittebatur, & hoc verum Elemi, five Æthiopicum effe, Geoffroi reputat, ab aliquot retro luftris proftat in magnis maffis, ciftis inclufis, ego inter utrumque nullam, quæ notari meretur, reperio differentiam.

Amyris. Corollam edit tetrapetalam, calice quadrifido fuftentatam, diplofantheram, tetrantheram Cel. Burmann dicit, monogynam & drupam nuce nitida fartam: *Elemifera* L. foliis ternatis & quinatis, fubtus tomentofis diftinguitur.

Crefcit in Nova Hifpania.

Num alia arbor in Oriente, alia in Occidente noftram Refinam fundit? illa, quam Rumph adducit, genere faltem ab Americana differt.

Nonnifi in alcohole folubile, $\frac{1}{17}$ Olei odorati fundit. Lewis: totidem Olei odorati, $\frac{15}{17}$ refinæ, $\frac{1}{48}$ Extracti gummofi Neumann inde obtinuit.

Interne nunquam ufurpatur, externe applicatum in modum reliquarum refinarum agit, & bafin conftituit,

Balsami ARCÆI, cui Wurtembergenses Santalum rubrum, & parciorem unguinosorum rationem adjiciunt, polychrestum, quo vulnera devincire solent, medicamentum, ipsi proxime accedit * *Balsamum Vulnerarium* MINDERER magis adhuc resinosum: * *Oleum destillatum* SCHROEDER.

GALBANUM GUMMI vid. *Resolventia.*

GUAJACI RESINA vid. *L. Guajacum.*

JUNIPERI G. vid. *Juniperus.*

* LADANUM GUMMI, λάδανον. Est substantia resinosa, nigra, levi odore, sapore nullo instructa, calore manus emollienda, igne non fundenda, fumum proprii odoris, suaveolentem emittens. Id quod nobis ex Creta mittitur, in placentulas tortum est, vulgo *in Tortis* dicitur, non raro plures talium placentularum inter se conglutinatæ occurrunt: *liquidum ex Canada* dimidio prioris pretio venditur, massam mollem in modum extracti sistit: *Hispanicum* in bacillos, illis quibus succus liquiritiæ prostat, similes efformatum occurrit: *Barbaricum* massas refert paulo molliores, priore & tertio; in omnibus his, ego saltem, respectu odoris & saporis non magnam possum reperire differentiam.

CISTUS. Corolla gaudet pentapetala regulari, calyce pentaphyllo, cujus duo foliola minima sunt, sustentata, polyandra, monogyna & capsula calice tecta: *Cretica* L. caulem arborescentem, folia spatulato-ovata, petiolata, enervia, scabra habet.

Crescit in Archipelago.

Resina, observante TOURNEFORT, ex foliis exsudat, inde in Candia proprio instrumento, loris coriaceis efformato, colligitur, unde derasa in massas efformatur, quibus arenam nigram admiscere solent.

Totum in alcohole dissolubile, aquam suo odore & sapore imbuit, Oleum odoratum fundit. LEWIS.

Resinæ $\frac{3}{8}$, Extracti aquosi $\frac{1}{8}$ circiter, inertis. CARTHEUSER.

Emolliendi, digerendi, adstringendi scopo & ad defluxum capillorum a GALENO commendatur; hodie vix non totum eviluit, cum efficaciores & puriores resinas habeamus.

* *Resina* Paris. * *Oleum destillatum* KUHNRADT.

* LIQUIDAMBAR Rec. *Ambra liquida* Recent. Est balsamum, Peruviano magis spissum, nigrum, sapore gaudet acriusculo, odore styracis.

LIQUIDAMBAR. Corollam amentaceam, relativam, monophytam, polyandram, digynam, fructum lignosum, globosum, semina, quorum appendices membranaceæ eminent, vehentem habet: *Styraciflua* L. BLACWELL 485 foliis palmatis gaudet.

Crescit in omni America.

Arbores Americæ Meridionalis ex cortice vulnerato, hanc resinam dimittunt, annotante Cl. KALM.

Ob vires balsamicas & suaveolentiam olim laudabatur, hodie ejus usus eviluit, & ipsi styrax substituitur.

MASTYX Lat. Barb. μαστίχη, *Mastiche* PLIN. Prostat sub forma granorum variæ magnitudinis, siccorum, fragilium, avellanas nunquam excedentium, pellucidorum, colore levi citrino tinctorum, proprio odore, non ingrato, similique sapore, cui aliquid aromatici accedit, instructorum, sub dentibus lentescentium, supra carbones fluentium & gratum odorem exhalantium.

Massas ex his granis, mediante resina viliori conglutinatis, occurrentes *in Sorten* dicunt.

Pistacia Lentiscus L. BLACWELL 195 foliis abrupte pinnatis distinguitur.

Viret in Europa Meridionali, Archipelago, Palæstina.

Hujus arboris, quem Veteres σχῖνον, *Lentiſcum* appellarunt, *Lignum* aſſervatur ſub forma fruſtorum variæ magnitudinis, ex pallido flaveſcens, cortice parum rugoſo, leviſſime ruſeſcente tinctum, odoris & ſaporis nullius.

Ipſa Maſtyche ex arboribus in inſula Chio cultis, quorum cortex Auguſto & Septembri menſibus vulneratur, effluit, in terram ſtillat & ibi denſatur; tantus eſt horum granorum proventus, ut coloni inſulæ eorum 300000 libras quotannis pro tributo ſolvant, teſte TOURNEFORT.

Maſtiche tota in alcohole diſſolvitur, aquam ſuo odore inficit, parum Olei odorati fundit. LEWIS. Oleum odoratum nullum, reſinæ $\frac{11}{12}$, plane nihil Extracti aquoſi largitur. NEUMANN.

Lignum Lentiſci adſtringendi ſcopo commendare ſolebant, Veteres inde dentiſcalpia pararunt, cum certiora adſtringentia habeamus, nec ullum hoc lignum in linguam effectum edat, hinc ejus uſus eviluit.

Maſtiche interne roborandi ergo & quidem præcipue, cum primæ viæ debilitatæ fuerint, adhibetur, olim quoque pro roborandis pulmonibus in uſum trahebatur. Doſis eſt ad ſcrupulum unum.

Extus tanquam diſcutiens a GALENO ad inflammationes viſcerum abdominalium laudatur, ejus ſuffitu membranam Schneiderianam in catarrhis, tunicas inteſtini recti in prolapſibus ani roboramus, illud pro firmandis dentibus & halitu oris ſuavi reddendo vel hodie adhuc inter Turcas obtinet, teſte HASSELQUIST, apud nos ad dentifricia adhibetur.

Spiritu vini ſolutam, ſuper alutam extenſam iſchiaticis ſolatio eſſe, multiplici experimento vidit Cl. CARTHEUSER, in odontalgia egregie conducit ſive maſticata, ſive denti carioſo immiſſa.

* *Aqua Summit. Lentiſci* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. *Oleum infuſum* ſeu potius ſolatio in

oleo unguinoso ÆGINETÆ ad roboranda viscera abdominalia ventri inungitur: *Aquam Mastichinam* August. a ZWOELFFER correctam, vinosam Nostrates præscribunt, Wurtembergenses simpliciorem & spirituosam; egregium medicamentum stomachicum, quod in hyperemesi maxime cum successu adhibetur; datur ad unciam dimidiam * *Pilulæ Mastichinæ* DE ABANO Aloes $\frac{3}{5}$, Mastichis $\frac{1}{5}$, Agarici $\frac{2}{15}$ vehunt, non male exoleverunt: * *Spiritus Mastichinus* Würtemberg. præter Mastichen varia adhuc aromata recipit, in frigidis ventriculi affectibus conducit: * *Syrupus* Brandeburg. medicamentum omnino laudandum.

OLIBANUM Lat. Barb. λίβανος, *Thus* Veter. *Encens*, *Weihrauch*. Efformatur a granis variæ magnitudinis, citrinis, rufo tinctis, transparentibus, figura irregulari instructis, fragilibus, sub dentibus lentescentibus, odore proprio instructis & sapore levi, suffitum gratum fundentibus: grana sordidiora *Olibanum in Sorten* constituunt.

Veteres grana rotunda *Mares*, illa ubi grano majori minus insidet *Fœminas*, granula exigua, rotunda *Thus Orobæum*, ramenta denique a detritis frustulis orta μάνναν dixerunt.

Olibanum sylvestre vid. Resina Pini.

Incerta est arbor unde obtinetur, nec dum evictum illud a *Junipero Lycia* L. foliis ternis, undique imbricatis, ovatis, acutis Africæ & Arabiæ cive fundi.

HASSELQUIST refert, illud in utraque Arabia colligi, Meccam portari, inde Cairum duci, unde maxima pars Massiliam vehitur.

Patitur se ex aqua suspendi. Resinæ $\frac{3}{4}$ fere, Extracti aquosi $\frac{5}{12}$, Olei odorati nihil fundit. NEUMANN.

HIPPOCRATES illud intus & extus, tam roborandi quam abstergendi ergo adhibuit, GALENUS ad hæmoptoen & fluxus alvi commendat, hos

etiam Veteres Medici secuti sunt; hodie rarissime intus dari solet, sed ob gratum, quem carbonibus injectum odorem spargit, ad suffitus roborantes & resolventes adhibetur.

* *Oleum odoratum* Paris.

OPOBALSAMUM, ὀποβάλσαμον, *Balsamum de Mecca* Recent. Est Balsamum, quod consistentiam terebinthina fluidiorem, reliquis balsamis non solidis spissiorem habet, colorem citrinum, ad rubrum vergentem, odorem fragrantem, ad citrum accedentem, saporem amaricantem, qui lignum, sed mitius quam balsamus de Copaiba, ferit.

Amyris Opobalsamum L. foliis ternatis, integerrimis & floribus lateralibus, solitariis distinguitur.

Crescit in Arabia, & quae alibi vigere dicitur, eo transplantata colitur.

Autopta HASSELQUIST testatur, ipsum balsamum ex Arabia petraea, aliquot dierum itinere Meccam ferri.

Balsamum creberrime sophisticari, jam Veteres sunt conquesti, hinc multi fuerunt Auctores circa notas, quibus genuinum possit distingui, sed nulla earum adeo certa est, ut ipsi possimus fidere, suavitas odoris enim, varios gradus habet, & teste ALPINO pro varia balsami aetate variat, qui etiam monet, consistentiam pro varia aetate diversam esse, sed ab illa evidenter pendet ejus qualitas, qua gutta aquae instillata, se in telam calamo auferendam diffundit, coagulatio lactis a recente forsan potest fieri, nequaquam ab annoso, unde acidum sive avolavit, sive partibus oleosis obductum fuit, nec ego saltem mihi resinam liquidam imaginari possum, quae panno illita, nullam plane maculam ipsi relinquat. Id quod vulgo in tabernis prostat, aliquo oleo unguinoso, quod Sesameum vel Axungiam struthionis esse, HASSELQUIST annotat, adulteratum esse videtur.

Tanta fuit ſemper hujus balſami auctoritas, ut fruticis * Lignum ſub nomine ξυλοβαλσάμυ, fructum καρποβάλσαμον Græc. Recent. imo etiam * Viſcum arbori innatum in tabernas receperint; prius efformatur a virgis exiguis, gracilibus, cortice rugoſo, gryſeo tectis, inodoris, inſipidis, & quæ accenſæ gratum odorem ſpirant; alterum capſulas ſubrotundas ſiſtit, piſis minores, quatuor lineis eminentibus diſtinctas, ſuperne ſtylo exiguo terminatas, rugoſas, ex cinereo-ruſeſcentes, inodoras, levi ſapore balſamico inſtructas, nucleum album includentes. Viſcus præ aliis nihil proprii habet.

Multi quidem ſunt omnium temporum Auctores in celebrandris hujus balſami viribus, ſed luxurians gentium Orientalium phantaſia multa vel hic quoque finxiſſe videtur, quæ experientia nequaquam probavit, raritas famam auxit, & cum jam Veteres, quod adulteretur, fuerint conqueſti, hinc habuerunt ejus præcones, quo ſe excuſarent, quando promiſſis non reſpondebat; ob gratiam & minorem vim calefaciendi, reliquis balſamis pro conſolidandis ulceribus internis præfertur.

Opobalsvmum Siccum vid. *Balſamus Peruvianus.*

Peruvianus Balsamus Recent. Medium, ratione conſiſtentiæ inter Opobalſamum & Balſamum de Copaiba, locum tenet, odore fragrante, colore ex purpureo nigricante, ſapore leniter acri gaudet. Adhucdum non conſtat de planta, unde ſubminiſtratur.

Ex America Septentrionali & Meridionali, nec non ex inſulis Philippinis ad nos mittitur.

Noſtrum balſamum, ajunt, virgulta arboris cum aqua coquendo obtineri. * *Album* autem eſſe; & præſtantius, quando ſponte ex inciſa arbore effluit.

Mox a detecto novo orbe licet noſtrum balſamum innotuerit, ſub initio tamen Seculi ſuperioris valde rarum adhuc in Europa fuit.

Ab

Ab oleis unguinosis non dissolvitur. BARTHOLINUS. Olei odorati, quod evidenter Benzoen olet $\frac{1}{10}$, & per se destillatum Flores, benzoinis similes, largitur. LEHMANN. Olei odorati $\frac{1}{16}$. HOFFMANN.

Prostat & *Balsamus Peruvianus Siccus* quem quoque *Opobalsamum siccum* appellant, qui est resina cum colore purpurascente flavicans, sicca, Benzoen evidenter redolens, quæ parvis cucurbitis, propria substantia fungosa obturatis, inclusa, ad nos advehitur.

Vires antecedentis edit, eo tamen cum calidius sit, hinc nonnisi ad sex vel octo guttas pro dosi datur; ad gonorrhœam & restituendum intestinis tonum, multum ab HOFFMANN laudatur, dysenteriam inde curatam SCHROECK vidit, fluorem album & colicam RIEDLIN, colicam nephriticam WELSCH, abscessum renalem LEHMANN, colicam Pictonum, ejus guttis 40 cum saccharo datis, SYDENHAM. Extus ad solidanda vulnera, roborandas primas vias & curandas læsiones tendinum & membranarum adhibetur.

* *Essentia Balsami Peruviani* Hamburgens. medicamentum præcalidum, nostris sane hominibus non suaderem, illis minime qui ulceribus internis laborant: *Syrupus Balsamicus* HOFFMANN optime paratur, Balsamosaccharum saccharo ad consistentiam cocto adjiciendo; ad ulcera interna, nec non ad asthma pituitosum cum successu adhibetur: * *Spiritus abstractitius* HOFFMANN, scopo analeptico maxime laudatur.

PINI STROBILI Barb. Sunt Pinus Vulgaris tenella amenta, fere exclusa, intus viridia, extus rufis squammis tecta, cylindroidea, odore balsamico & simili sapore instructa. Melius Summitates dicuntur cum Veteres non amenta, sed fructus στροβίλους dixerint.

Pinus Sylvestris L. BLACWELL 190. foliis geminis, primordialibus solitariis distinguitur.

Per omnem Europam occurrit.

Laudantur multum ad morbos ſcorbuticos & eorum bonos effectus S. PAULI, MOELLENBROECK, MICHAEL, VAN WOENZEL apud LE CLERC probant.

Earum uncia una, cum tribus aquæ libris per viginti quatuor horas infunditur, ter de die infuſi unciæ ſex exhibentur, & ejus uſus per aliquot ſubſequentes menſes continuatur.

* *Eſſentia* Hamburg. * *Extractum* Wurtemb.

PIX, πίσσα, πίττα, *Poix*, *Pech*. Eſt ſubſtantia tenax, nigra, reſinoſa, odorem proprium minus gratum ſpirat & ſapore amaro linguam ferit.

Varia ratione ex *Pinu Sylveſtri* L. paratur: dum ſive arborem incidunt & more Canadenſium, Burdegalenſium, Gallo-Provincialium, Thuringorum reſinam exſudantem hoc nomine recipiunt, non raro fuligine tingunt, ſive ad rationem inter Macedones olim uſitatam, quæ hodie in Galloprovincia etiam obtinet, nec non in Louiſiana, Aquitania, Suecia, Valeſia & inter nos, ex humore ſub deſtillatione per deſcenſum fruſtorum inde elicito & ad juſtam conſiſtentiam cocto. Noſtrates deſtillationem ſuſcipiunt ex fornace, cujus amplus venter ſuperne & inferne multum anguſtatur, inferiori anguſto fini craticulam, & huic infundibulum ſupponunt, quod in canalem horizontalem terminatur, cui doliolum admovent; huic fornaci e limo ſtructæ, circumponitur paries quoque ex limo exſtructus, qui unius circiter pedis intervallo a fornace diſtat & ejus tria latera cingit, quartum quod anticum eſt nudum relinquens & ad illud utrinque apertus hians; fornax fruſtis pinus repletur, ejus orificium ſuperius limo clauditur, ignis in intervallo parietem & fornacem inter excitatur, ita deſtillat primum phlegma, quod Syros *Cedrinum* dixiſſe, PLINIUS monet, hoc ſequitur Oleum empyreumaticum, *Pix liquida vel navalis*, *Goudron*, *Theer* dicta, quod in proprio lebete, continuo agitatum in

Picem vulgarem coquitur; hæc ipsa variis usibus accomodanda, variis substantiis miscetur & varia nomina induit πισσέλαιον, *Pix sutoria*, *Oleum Pissinum* &c. Pici liquidæ solet Oleum tenuius supernatare, quod prius destillat πίσσανθος, *gelber Theer*.

Extracti resinosi vix ultra $\frac{1}{2}$, parum ultra $\frac{1}{8}$ Extracti aquosi, $\frac{7}{35}$ circiter spiritus acidi, $\frac{1}{3}$ fere Olei inde obtinuit NEUMANN.

Cum Pix empyreuma habeat, hinc humores humanos dissolvit & eorum motum intendit, picem liquidam jam GALENUS asthmaticis & purulentis commendavit, anno 1744 BERCKLEY Episcopus Britannus morem Americanorum, quo aquam cum subquadruplo picis liquidæ per quatuor dies infundere, ambas crebrius agitare & aquam limpidam intus ad variolas sive arcendas sive mitissimas reddendas adhibere solent, repetiit, & eandem, ad uncias sex mane & vespera datam, quoque in inflammatione viscerum, pleuritide, phtisi, febribus epidemicis, asthmate, ventriculo debilitato, malo hysterico & hypochondrico, nephritide sabulosa, & morbis cutaneis egregios effectus edere vidit: ANONYMUS in *Recueil periodique* in se ipso egregios effectus ad restituendum ventriculum, LE BEAU in ulceribus & fistulis, HASSELQUIST in lepra & lue venerea sunt experti; hi effectus a partibus resinosis ope acidi solubilibus redditis, & hinc vires abstergentes, roborantes, antisepticas edentibus videntur pendere. BARTHOLINUS monet picem liquidam a Norwegis magno cum successu ad febres malignas adhiberi.

Extus abstergendi & resolvendi ergo a GALENO ad lichenes, ad duros crudosque tumores, hodie maxime ad emplastra adhibetur, quæ cuti fortius adhærere debent: ejus usus ad dropacismos alibi explicatur.

* *Oleum destillatum* VAL. CORD. quod est *Templinum* SCHROED. ad usus medicatos vix ulterius recipitur.

POPULI OCULI, *αἰγείρου κόκκοι*, *bourgeons de Peuplier*, *Pappel-Knöpfe*. Sunt gemmæ oblongæ ex flavo rubræ, e squammis variæ magnitudinis, sibi invicem incumbentibus efformatæ, succum vehunt viscidum, digitis adhærentem, suaveolentem, amarum; colligendæ sunt antequam folia erumpunt, quibus quippe prodeuntibus, succus imminuitur, imo totus deficit.

Populus. Relativa, diphyta est, mares in amentum longum colliguntur, cujus squammis multæ antheræ accrescunt, fœminæ quoque amentaceæ, monogynæ, capsulas ovatas, seminibus papposis fœtas maturant: *Nigra* L. BLACWELL 548. foliis deltoidibus, acuminatis, serratis distinguitur.

Crescit per omnem Europam. præter maxime Septentrionalem.

Oculi populi aqua cocti & prelo pressi succum fundunt, Olei odorati exiguam quantitatem aquæ inde abstractæ largiuntur, spiritus vini inde destillatus odoratus evadit. WEISSMANN.

Oculos Populi HIPPOCRATES medicamentis uterinis adscribit, hodie per se non in usum trahuntur, sed adhibentur ad

Unguentum Populeum MYREPS. quod resolvendi & refrigerandi scopo in frequenti usu est; varia ingredientia recipit, quæ sine virium detrimento possent omitti, hæ ipsæ potius a plantis solanaceis & succulentis, quam a gemmis videntur pendere: * *Essentia* Wurtemb. vulnerariis adscribenda.

RESINA, *Ρητίνη*, *Resine*, *Hartz*. Est succus resinosus siccus, tenax, ex arboribus coniferis Europæ obtentus.

Resina alba, *vulgaris*, *Poix grasse*, *Poix de Bourgogne*. Est substantia alba, quæ sub magnis frustis prostat, ex flavo albis, odoratis, siccis, tenacibus, fumum minus gratum, dum accenditur, emittit.

Obtinetur ex *Pinu Abiete* L. BLACWELL 198. foliis solitariis, tetragonis, mucronatis instructa,

Ubique in Europa obtinente, præter maxime Meridionalem.

Ex arbore portio corticis aufertur, & ita efficitur, ut ligno denudato, resina sub forma crustæ accrescat, illa in lebetibus, quæ aquam habent, funditur, fusa, committitur panno & sub prælo exprimitur, hac ratione a sordibus liberata, doliis committitur.

Resina Pini, *Poix Resine*, Variæ magnitudinis massas efformat, fragiles, siccas, flavas, transflucidas, quæ cum flammam suscipiunt, fumum non ingratum emittunt; ejus minora frusta formicæ in suos acervos solent congerere, & ea *Olibanum Sylvestre* constituunt.

Sponte ex annosa *Pinu Sylvestri* L. effluit.

Varia alia resinarum genera ex Abiete & Pinu quomodo parentur, Ill. DU HAMEL tradit.

Ad ulcera viscerum curanda, tam extus quam intus adhibebatur ab HIPPOCRATE; hodie interne nunquam datur, extus roborandi, defendendi, maturandi ergo imponitur, unguentis & emplastris adjicitur, ut ipsis consistentiam solidiorem & tenacitatem conciliet.

Emplastrum Citrinum August. ad ulcera & vulnera claudenda adhibetur: * *Emplastrum Ischiaticum* BEZÆ valide resolvit.

SAGAPENUM, σαγάπηνον, *Gomme Seraphique*, *Serapin Gummi*. Adducitur ad nos sub forma Granorum, avellanis minorum, colore ex rufo flavescente, cornu referente, odore nauseoso & sapore ingrato, amaro, cui

aliquid alliacei accedit gaudent, carbonibus injecta non liquantur, ſed in carbonem abeunt, calore manus liqueſcunt, accenſæ odorem minus gratum ſpirant. Maſſæ majores, quæ pannis cœruleis involutæ ad nos adducuntur, profundius fuſcæ, evidenter ſordibus inquinatæ, *in Sorten* dicuntur.

Plantam unde obtinetur ignoramus, umbelliferam eſſe auctoritas Veterum, folia & ſemina, quæ ipſi interdum commixta ſunt, videntur indicare.

Ex Alexandria ad nos adducitur.

Ejus dodrantem aqua recipit, aliquid Olei odorati fundit. LEWIS. Extracti reſinoſi $\frac{3}{4}$, aquoſi $\frac{3}{8}$ fere. NEUMANN. Extracti aquoſi $\frac{5}{3}$, reſinoſi $\frac{2}{5}$. CARTHEUSER.

Calidum & abſtergens medicamentum a GALENO dicitur; purgantes vires, ipſi MESUE adſcripſit, quas autem experientia non confirmavit, multum ad reſerandas obſtructiones viſcerum laudatur, id quod quoque tanquam Gummi reſina penetrante oleo inſtructa, videtur præſtare.

Extus quoque reſolvendi ergo adhibetur.

* *Pilulæ de Sagapeno* QUERCETAN. a Trochiſcis Alhandal potius, quorum majorem præ reliquis ingredientibus rationem vehunt, denominandæ $\frac{7}{20}$ Trochiſcorum Alhandal, ultra $\frac{1}{6}$ Dagrydii habent.

STORAX, ςύραξ. Triplex ejus genus in officinis proſtat.

* *In granis*: ſub forma maſſarum variæ magnitudinis ad nos adducitur, ex badio rufarum, tenacium, proprio odore, multum ſuavi inſtructarum, pinguium, ſapore leviſſime acri præditarum, hanc *Vulgarem* GEOFFROI, *Calamitam* CHARRAS, *in granis* vulgo appellant.

Calamita. Diverſa omnino ab illa Veterum, magnas maſſas ſiſtit, quæ evidenter preli, in quo preſſæ erant, indicia habent, ſabulo & lapillis inquinatæ,

friabiles, colore, odore, ſapore evidenter ad priorem accedunt; quo ſicciores, eo minus bonæ.

Liquida. Conſiſtentiam unguenti ſpiſſi habet, gryſea, fæculenta, ſordida, odore antecedenti ſimili gaudet.

Duæ poſteriores, evidenter ex variis ſubſtantiis, quibus ope ſtyracis odorem conciliant, arte parantur, priorem, quam nec ipſam mangonii expertem pronuntiare auderem, largitur.

STYRAX L. Carolla quinquefida regulari, ſimili calice inſtructa, polyanthera, monogyna, & drupa duabus nucibus fœta, gaudet.

Creſcit in Europa Meridionali, Syria, Æthiopia.

Ex arboribus Gallo-provinciæ reſinam effluere, vidit Illuſtris DU HAMEL, in agro Tiburtino eandem inciſione arboris obtineri, Cl. MAZEAS teſtatur.

Styracem ſolidam pauciſſimum Olei odorati fundere & ſalem eſſentialem dimittere, monet LEWIS, Extracti ſpirituoſi, $\frac{3}{4}$ aquoſi $\frac{1}{4}$, Olei odorati nihil NEUMANN.

Ad ſuffitus uteri ab HIPPOCRATE adhibebatur, a GALENO autem ad affectus pectoris ſeroſos digerendos, nec non ad pellendos menſes, hodie rarius interne, creberrime ad ſuffitus ſolet uſurpari, ubi ſe fragrantia æque ac indole balſamica commendat. Liquidam, cujus primi Arabes meminerunt, ad medicamenta balſamica externa ſolent recipere.

* *Oleum deſtillatum* in *Codice* Pariſino, vix in pharmacopoliis occurrit: * *Oleum craſſum & tenue* Pariſ. * *Tinctura Pharm. Batean. Pilulæ de Styrace* a variis Diſpenſatoriis variæ præſcribuntur: Pariſinæ ad $\frac{1}{5}$ Opii, Wurtembergenſes ejuſdem $\frac{1}{8}$, Noſtrates $\frac{1}{10}$ vehunt, inconcinna compoſitio, cui optime Extractum Opii, extracto Croci miſtum ſubſtituitur: *Unguentum de Styrace* PENICHER in frequenti uſu eſt ad ulcera contra corruptionem defendenda & ſolidanda: * *Empla-*

ſtrum de Styrace Pariſ. priore etiam magis ad arcendam gangrænam facit.

* TACAMAHACA Lat. Barb. Eſt Reſina ſicca, aureo colore fulgens, ſuaviter odorata, accenſa minus gratum ſuffitum emittit, nauſeoſa, inſipida, calore liquanda: apportatur ſive in cucurbitis dimidiatis, hac magis pallet & *en Coques* dicitur, ſive ſub forma maſſarum aliquot pollices æquantium, rufo-flaveſcentium, ſplendentium, ſive maſſarum prægrandium, in quibus genuina reſina multis ſordibus inquinata eſt, & hæc *en Maſſe*, *in Sorten* dicitur.

Populus balſamifera L. foliis ovatis, ſerratis & ſuaviſſimo odore gemmarum multa reſina turgentium agnoſcitur.

Creſcit in America Meridionali & Madagaſcar, noſtras hyemes optime fert.

Vera reſina tota in alcohole ſolubilis, præter paucas, quæ ipſi accreverunt ſordes, ex quibus aqua aliquid recipit. NEUMANN.

Reſina odorata roborandi ergo cum ſucceſſu adhibetur, extus maxime debilitato ventriculo imponitur, intus nunquam datur.

* *Spiritus* Pariſ. empyreumaticus, * *Oleum empyreumaticum* Pariſ. * *Emplaſtrum ſtomachicum de Tacamahaca* SCHROEDER auctum Wurtembergenſes habent, egregium omnino pro roborando ventriculo medicamentum.

TEREBINTHINA, τερμινθίνη (ῥητίνη). Eſt ſuccus reſinoſus ſive Balſamum tenax, balſamis hactenus recenſitis ſpiſſius, odore proprio, pro varia arbore unde deſumitur vario, ſapore reſinis proprio inſtructum, pellucens, ſive album ſive flavum.

Cum reſinam ex Terebintho arbore fluentem Veteres colore vitreo gaudentem, pellucidam & fluiditatem diu conſervantem deſcripſerint, hinc *labente* ætate, variæ reſinæ ad illas qualitates accedenti, eandem

denominationem dederunt & varia terebinthinæ genera in tabernas introduxerunt.

* *Vera de Chio, de Cypero* Lat. Barb. Consistentiam resinæ spissioris habet, ita ut non diffluat, pellucida, alba, levissima flavedine tincta, nec acris, nec amara, odore grato instructa.

Pistacia Terebinthus L. Blacwell 478. foliis impari pinnatis & foliolis ovatis distinguitur.

In Europa Meridionali, Asia & Africa obtinet.

Argentoratensis Recent. Balsamo de Mecca spissior est, tenax, pellucens, flavicans, odore grato abiegno, sapore resinoso, amaricante instructa.

Pinus Picea L. Blacwell 203. folia solitaria, plana, emarginata habet.

Crescit in Europa temperata, in Scotia & Germania magis meridionali adhuc occurrit.

Hujus arboris epidermis, æstate vesiculis obsidetur, quas proprio instrumento cylindraceo, quod superne in aciem terminatur, aperiunt & balsamum inibi contentum legunt, cum quælibet vesicula vix aliquot grana terebinthinæ habeat, hinc per diem non magnas ejus messes operarii facere possunt.

Veneta priori satis similis est, sed fluidior, nec grate balsamici odoris dives.

Pinus Larix L. Blacwell 477. foliis fasciculatis, deciduis gaudet.

Crescit in iisdem cum antecedente locis, si montes satis altos habent, tales cum in Alsatia desint, hinc apud nos non obtinet.

Balsamum a Majo ad autumnum usque terebrationis ope obtinetur, & per canales ligneos vulneribus immissos in suppositos urceos fluit.

* *Communis* Recent. Consistentiam spissiorem, colorem ad rufum accedentem, odorem minus gratum habet, non pellucida sed sordida: est resina *Pini sylvestris* L. quæ ex arboribus decorticatis defluit.

X 5

Balsamum de Canada Recent. Reliquis terebinthinæ generibus, si Chiam exceperis, spissius, & si qua alia in modum vitri pellucet, minus odorum, acre & amarum.

Obtinetur ex *Abiete Taxi-folio odore Balsami Gileadensis* RAJI.

Terebinthinam $\frac{1}{4}$ Olei odorati subministrare Ill. DU HAMEL monet, ultra $\frac{1}{4}$ NEUMANN, $\frac{1}{10}$ circiter CARTHEUSER, Ego $\frac{1}{6}$ inde obtinui, id quod remanet cum aqua inde abstracta fuit, consistentiam resinæ siccæ habet, & *Terebinthina cocta* dicitur.

Vires reliquarum resinarum edit, eis cum sit minus calida, hinc nostris hominibus magis videtur conducere, interne scopo abstergendi & consolidandi datur, & cum urinam violaceo odore afficiendo, evidenter, quod in renes agat, commonstret, hinc ad vitia viarum urinariarum maxime adhibetur. Balsamum Canadense cum reliquis mitius sit, hinc illis pro usu interno præfertur. Datur ad drachmam dimidiam. Externe Terebinthinam ad vulnera & ulcera abstergenda adhibemus, vix non ad omnia unguenta & emplastra recipitur, non solum ob vim medicatam, sed etiam ut ipsis mollitiem largiatur, & menstrui vice fungatur, cujus ope resinosa cum unguinosis misceantur.

Oleum Terebinthinæ BRUNSVICENS. tenerius, quale ope aquæ obtinetur, sive cauta destillatione primum prodit, *Spiritus* a quibusdam dicitur, qui olei nomen illi relinquunt, quod cum Terebinthina per se destillatur, & magis tinctum & crassum obtinetur, prius ad usus medicatos semper posteriori præferendum est: intus sumtum vehementer calefacit & vias urinarias multum stimulat, ita ut ab ejus etiam non larga dosi, graves effectus surrexisse, *Vratislavienses* observarint, STEDMANN diabeten & validos viarum urinariorum spasmos viderit, prudentiores

itaque illud nunquam intus exhibent; extus applicatum validiſſime reſolvit, & partes membranaceas roborat, hinc laudatur ad rheumatiſmos, & nervoſis æque ac tendineis partibus vulneratis applicatur cum ſucceſſu, ganglion inde curatum Cl. PLENK vidit; quantum idem ad arcendam putredinem valeat, vel ubivis muſæa anatomica evincunt; primum monente YONGE ad vaſa diſſecta ſtringenda & hinc ad ſiſtendas hæmorrhagias adhibetur: Oleum craſſum, * *Balſamum* SCHROEDER, optime empyreumatico hoc medicamento caremus: *Colophonia*, κολοφωνία, *Geigenharz* hodie dicitur reſina, quam terebinthina per ſe deſtillata, relinquit, ſicca, friabilis, extus nigra, intus fuſca, ad uſus externos eadem ratione ac reſina vulgaris recipitur, ejus ſuffitus contra prolapſus ani atque uteri adhibetur: *Terebinthina cocta* SCHROED. multo oleo privata eſt, hinc terebinthina integra minus calida: * *Sapo Tartareus*, *Corrector Starckey* vid. *Inſt. Chem.* *Unguentum Digeſtivum* Bononienſ. medicamentum digerens polychreſtum, cujus vires balſamicas Chirurgi, pro varia indicatione addito unguento Baſiliconis vel Balſamo Arcæi intendere ſolent: * *Pilulæ de Terebinthina* Brandeburg. roborant & abſtergunt, varie mutatæ, varia Diſpenſatoria ingrediuntur: * *Aqua Anhaltina* Noric. calidum valde medicamentum nunquam intus dari debet, extus roborandi ergo ventriculo aut membris debilitatis imponitur: * *Aqua balſamica* RIVERII potius gonorrhœam graviorem reddere, quam ipſam allevare poterit: * *Balſamum Vulnerarium* Wurtemberg. ad vulnera recentia & tendinum cum ſucceſſu poterit adhiberi.

* *Tolutonum Balſamum.* Recent. Conſiſtentiam Opobalſami habet, colorem aureum, odorem non ingratum, ſaporem balſamo de Mecca magis acrem; proſtat etiam ſiccum quod cucurbitis incluſum ad nos adducitur.

Toluifera L. Corollam pentapetalam irregularem, calice quinquefido ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam habet.

Creſcit in Americæ Meridionalis provincia Tolu quam vulgo Honduras appellant.

Aliquid Olei odorati largitur, nec non ſalem eſſentialem in modum benzoes. Lewis.

Primus Hernandez ejus mentionem fecit; Monardes multus eſt in ejus laudibus deprædicandis, ratione virium ad Balſamum de Mecca accedit, quod ipſi, cum gratius & minus aere ſit, vulgo anteponitur.

* *Oleum craſſius* Pariſ. * *Tinctura* Eorund. * *Syrupus* Eorund.

β. ANIMALES.

Cera, κηρὸς, *Cire*, *Wachs.* Eſt ſubſtantia ſolida, tenax, calore liqueſcens, colore citrino & proprio odore inſtructa. Efformatur a polline antherarum, quem *Apis* alis quatuor membranaceis, aculeo caudæ in ſpadonibus & fœmellis, ore duabus maxillis & proboſcide inſtructo, gaudens: *Mellifica* L. cujus corpus pubeſcit, abdomen fuſcum, & cujus primus annulus plenus eſt, colligit, in globos format, tibiis poſticis appenſum, domum portat, commilitonibus inde deglubendum relinquit & deglutiendum, denuo e corpore emittendum; eo dein animalcula pro exſtruendis favis & claudendis cellulis penum hybernum ſive nymphis includentibus utuntur; cum pollen antherum, demum quando ex ventriculo apum eliminatur, ceram conſtituat, hinc illud ab apibus omnino aliquam mutationem experiri, fit evidens.

Soliditas, color flavus & proprius odor, ceram commendat; illa optime ex favis obtinetur, dum hi poſtquam mel inde deſumtum fuit, aquæ ebullienti committuntur, ita cera aquæ ſupernatat, refrigerata

facile inde auferenda & fordes in fundo lebetis relinquit; hæ committuntur torculari calido & ita expressione, quicquid ceræ retinuerunt, dimittunt.

Ceræ genus eft, fubftantia plus minus fufca, rufa, durior, proprio nec ingrato odore inftructa, quam apes ex corticibus variarum arborum defumere videntur, & æque ad claudendas alvearium fiffuras, quam ad fufpendendos favos adhibent, * *Propolis* dicitur *Stopwachs*, *Bienenharz*.

Ceræ genus, quod baccas *Myricæ ceriferæ* L. coquendo, coloni Americæ feptentrionalis parant, ad olea unguinofa videtur referendum effe: Cera Chinenfium a proprio infectorum genere, propriæ arboris foliis dicitur appendi.

Aqua ceram non diffolvit, inde abftracta ejus odore imbuitur, fpiritus vini ejus aliquid recipit. Lewis.

Cera intus adhibita, effectus refinarum edit, & cum nullum oleum odoratum vehat, hinc præ reliquis minus humores commovebit, Cl. Jacobi inde in pulmone debilitato, tuffi convulfiva, mictu cruento & dyfenteria egregios effectus eft expertus; Diemerbroeck, Valleriola, Illuftris Pringle vel graviffimas dyfenterias inde curatas viderunt, fed probe meminerint Medici, iidem intus dandæ femper aliquem faponem jungendum effe. Extus adhibita, in modum reliquarum refinarum, refolventes, maturantes, antifepticas, traumaticas virtutes exferit, plurimorum emplaftrorum & unguentorum conftituens præfcribitur; vulgari modo, quem omnino laudandum effe duco, Ill. Pringle eam fapone vulgari diffolvit & folutionem aqua diluit; pileoli inde parati, mammarum papillis fiffis imponuntur.

* *Oleum deftillatum* Val. Cord. iterata deftillatione attenuatum; nunquam intus exhibendum, empyreumaticum quippe & valde calidum, maximis

laudibus a BOERHAAVE extollitur ad fiſſuras epidermidis, perniones, tendines contractos & articulos obrigeſcentes, abdomini infantum illitum eorum alvum ducere, IDEM aſſerit: *Cera alba* NICOL. PRÆP. obtinetur ceram aliquoties fundendo, & actioni radiorum ſolis exponendo, creberrime ſebo adulterata ſolet proſtare, vulgari durior eſt, & grato, quo illa gaudet, odore orba, HIPPOCRATI in formulis emollientibus externis uſitata, adhibetur ad emplaſtra, quæ album colorem debent habere: *Cera viridis* Noſtrat. reſinam, terebinthinam & $\frac{1}{26}$ Viridis æris recipit; adhibetur ad clavos pedum: *Ceratum refrigerans* GALENI, cum albo colore nitens expetatur, hinc loco Olei roſarum, amygdalarum Oleum ad illud recipiendum, medicamentum egregium, emolliens & demulcens: *Cera arborea* Würtemberg. vix ad alios quam ad hortulanorum uſus recipitur: * *Cera ſigillaris rubra & viridis* Würtemb. recipiendis ſigillis dicatæ ſunt: * *Unguentum rubrum ad labia* Würtemb. cum ſucceſſu ad fiſſuras labiorum adhibetur.

γ. FOSSILES.

AMBRA, ἄμβρα AETII, *Ambregris*. In variæ magnitudinis fruſtis ad nos adducitur, extus nigra cruſta tectis, intus gryſeis, maculis & ſtriis notatis, ex lamellis conſtantibus, levibus cum aliqua tenacitate fragilibus, per ſe non in pulverem terendis, proprio, qui gratiſſimus eſt, odore, ſapore vere nullo inſtructis, leni calore fundendis & flammam capientibus. Varia exempla prægrandium fruſtorum NEUMANN collegit.

In omni mari, quod Aſiam alluit, piſcatur, ſive rupibus appenſum colligitur.

Verum bitumen ſiccum, ut jam AVICENNA monuit & NEUMANN multis argumentis probavit, quod

interdum varias ſordes vegetabiles vel animales recipit, interdum a balænis deglutitur, interdum a mari agitato ad remota valde loca disjicitur, & hinc diverſiſſimis opinionibus circa ſuam originem & patriam dedit occaſionem.

Una ſola *Ambra ambroſiaca* L. *Gryſea* vulgo dicta, genuina eſt, levitate, odore non multo, ſi integra eſt, fragrante autem, ſi laminæ candenti imponitur, aut cum aliis ſubſtantiis miſcetur, quod facile ad candelam liqueſcat, & igni commiſſa vix non omnis aerem ſubeat, agnoſcenda, *Vulgatior* L. *Unicolor* WALLER. omnis per artem imitata eſſe videtur.

Aqua inde deſtillata, ejus odore imbuitur LEWIS. Olei $\frac{5}{6}$, ſpiritus acidi $\frac{1}{12}$, ſalis $\frac{1}{36}$ inde NEUMANN obtinuit, KRIELE ſpiritus acidi $\frac{1}{12}$, Olei $\frac{7}{8}$ fere.

Ambræ uſus inter Arabes demum multum invaleſcere cœpit.

Ea ob gratiſſimum, quem ſpirat odorem & gratiæ ergo aliis ſubſtantiis admiſcetur, quarum magnum volumen exiguum ejus momentum ſuaviſſimo odore replet; intus pro roborando ſyſtemate nervoſo adhibetur, aphrodiſiaco quoque ſcopo multum commendatur: BOSWEL a granis decem aſſumtis, nihil in corpore mutari eſt expertus, a triginta autem granis pulſum celeriorem & fortiorem, placidum, non moleſtum per omnes nervos tremorem, firmius ad omnes mentis actiones cerebrum, auditum magis acutum, viſum perſpicaciorem, veros ad rem veneream ſtimulos, & hæc omnia ſatis evidenter per integram horam obtinere, obſervavit. Nonne parva, qua Ambram vulgo exhibere ſolent, doſis, quæ vix ad aliquot grana extenditur, in cauſa eſt, cur inſignes, quos inde jure expectamus effectus, nondum crebrius fuerint obſervati?

Ambræ odorem mulieribus, hypochondriacis & quibus propria idiosyncrasia est, contrarium esse inter omnes constat.

Essentia Ambræ HOFFMANN Parisini majorem, quam Nostrates & Wurtembergenses, rationem Ambræ, ultimi Liquorem anodynum pro menstruo recipiunt & moschum adjiciunt; medicamentorum nervos roborantium princeps HOFFMANN dicitur: * *Essentia Ambræ balsamica* DIPPEL. * *Essentia Ambræ sicca* August. pulvis analepticus egregius, qui ad scrupulum unum datur: * *Tinctura* seu *Essentia regia* Paris. fragrans multum medicamentum, quod tam ad incitandum motum spirituum, quam ad usus cosmeticos adhibetur: * *Species Diambræ* MESUE ex aromatibus potius, quam ex Ambra, quam in exigua valde ratione, a Nostratibus etiam adhuc imminuta, vehunt, dijudicandæ: * *Trochisci de Ambra* Wurtemberg. gratum & efficax omnino medicamentum nervinum.

BITUMEN, ἄσφαλτος. Hodie dicitur omnis substantia fossilis, quæ verum oleum vehit, in usus medicatos recipitur tale, quod nigrum est, splendens, siccum, friabile, odore minus grato gaudens, totum calore liquandum. Illud quod vulgo in officinis prostat factitium esse, & pro maxima parte a pice vegetabili efformari, valde probabile est.

Oleum quod ex terræ visceribus obtinetur, varia forma solet apparere: fluidum, nigrum, fœtens, acriusculo sapore instructum. * *Petroleum* L. *nigrum* dicitur, illud si antequam e terra erumpat, calore subterraneo in vapores fuit resolutum, sub forma magis fluida & colore plus minus rubro, sapore & odore eminentiore apparet, *Naphta* Veterum, * *Petroleum* L. *rubrum* constituit idem sub terra adhuc magis attenuatum, parum tinctum apparens, hodie proprie * *Naphta* dicitur tale ad Baby-

Babylonem reperiri & Veteres & Recentiores afferunt, KÆMPFER illud etiam in Media offendit. Petroleum eo usque a colore subterraneo inspissatum, ut consistentiam unguenti spissioris habeat, * πισσάσφαλτον, *Maltham* Veterum & L. efformat, ad consistentiam picis induratum ἄσφαλτον supra dictum, illud improprie Gummi dicunt, id cum olim copiose, unanimi Veterum consensu, ex Judææ Mari mortuo fuerit extractum *Bitumen Judaicum* solet appellari, idem adeo induratum, ut polituram admittat, γαγάτης, * *Gagates*, *Jay* audit: petroleum argilla mixtum *Litanthraces* L. cum arena aut calcareo *Ampelitis* L. *Mine d'Asphalt*, si exigua in ratione calcareum subiit, *Bitumen Suillum* L.

Ex Asphalto NEUMANN destillatione paucissimum phlegmatis & $\frac{3}{4}$ Olei, extractione autem Extracti resinosi $\frac{1}{64}$ obtinuit.

Bituminis varia, quæ hactenus recensui genera, sive aquis innatare observantur, sive ex terræ visceribus eruenda sunt, & passim per Europam quoque obtinent. Petroleum non nigrum, quod si pallidius rubet, *Album* officinæ dicunt, sive ex Ampelite destillationis ope obtinetur, sive ex Italia sponte inter saxa propullulans, hauritur.

Si ea, quæ supra de pice dixi, rimamur, nec non quæ circa ortum & destillationem resinarum & oleorum empyreumaticorum iterata in vapores resolutione, attenuatione, Chemia explicat, si his addere placet, quæ cum Ampelite nostrate institui & in Dissertatione anno 1758 *Memoires de l'Academie de Berlin* inserta, recensui experimenta, nec non copiosas quas terra nostra passa est subversiones, & calorem qui in visceribus terræ semper obtinet, & quod nulla alia substantia fossilis, præter bitumina, oleo scateant, plus quam probabilis evadit conjectura, omnia bitumina ex arboribus, coniferis maxime, sub terra

mersis calore eliquari, & pro vario, quem experiuntur, calore, pro variis, quæ ipsis admiscentur, substantiis, varias quas recensui induere formas.

Sequitur hinc, quod eis optime in Medicina possimus carere, cum ob varia, quæ ipsis, sub terra, accrescere possunt heterogena, semper suspecta sint, & pice & oleis empyreumaticis, quæ ipsi paramus, eosdem, ob quos laudari solent, effectus possimus obtinere. HIPPOCRATES Asphaltum ad suppositaria & suffitus adhibuit.

Bituminibus etiam adjungo

* MUMIAM Officinarum, Partes nimirum humanas bitumine conditas, nigras, odore & sapore Asphaltum referentes.

NEUMANN inde obtinuit $\frac{9}{16}$ Extracti resinosi, $\frac{1}{3}$ Extracti aquosi.

Sordidum hoc medicamentum primi Arabes ad usus medicatos cœperunt adhibere, circa illud superfluum esset ad condituram, qua veteres Ægyptii cadavera contra corruptionem defendere tentarunt, attendere, tales enim mumiæ nonnisi in cimeliis asservantur, officinas nostras nunquam intrant; nostræ sunt varii generis cadavera Asphalto, Myrrha, Aloe &c. perfusa & clibani calore exsiccata, earum vires cum unice ab his condimentis pendeant, eadem autem pro lubitu nostris ægrotis exhibere possimus, & ita non opus habeamus carnem cadaveris, nescio quo morbo defuncti, eis devorandam dare, hinc incerto, nauseoso, imo periculoso medicamento prudentes omnino desistunt.

* *Spiritus*, * *Oleum*, * *Sal Volatil. Gagatis* Paris. * *Essentia Mumiæ purificans* CLAUDER. absurdo medicamento optime caremus.

SUCCINUM, ἤλεκτρον λίθος, *Glesum* Veter. German. *Carabe* & *Ambra* Arabum, quos Galli sequuntur, *Bernstein*, *Agtstein*. Est Bituminis genus quod in

glebis variæ magnitudinis, irregularis figuræ, coloris citrini plus minus profundi, grate odoratis, fumum suavem exhalantibus, sapore leviter resinoso instructis, pellucidis, non liquandis, ad nos adducitur.

Varia ratione hæc frusta solent distinguere, quo magis pellucent, & quo minus tincta sunt, eo reputantur magis pretiosa esse, candida sive falerna pretiosissima, venduntur præterea eo majori pretio, quo sunt majora, inde quoque varie a mercatoribus denominantur: *Tonnenstein* reliqua magnitudine vincunt, hæc excipiunt *Tamenstein*, quæ majora sunt *Knæbel*, his *Firnis* magnitudine cedunt, quæ *Schlug* sequuntur, *Sandstein* superantia; ramenta quæ decidunt, dum Succinum in varia utensilia tornatur, *Rasuræ* nomine veniunt.

Maxima Succini quantitas in Borussia ad littus Maris Balthici Sudavicum colligitur, & ibi sive in collibus arenosis per strata collocatum occurrit, sive mari innatans, ex his collibus elutum, propriorum instrumentorum ope piscatur; frusta in collibus reperiunda acervatim congesta deprehenduntur, eorum matricem sive lignum bitumine & pyritis resolutis fœtum, sive lutum constituit; idem etiam in variis aliis Europæ regionibus interdum repertum esse dicunt, sed interdum etiam substantias colore & soliditate modo ad succinum accedentes, ejus nomine compellare solent, * id saltem quod ab India Occidentali, nonnunquam etiam ab Oriente denominant, & quod quibusdam quoque *Gummi Look* audit, odore, colore magis tincto, fragilitate & analysi chemica evidenter a Succino vero differt, non male G. Copal adscribendum, cum in Alcohole non dissolvi queat, teste Cl. DE NEUFORN.

Cum Succinum bitumen sit, hinc in ejus ortum hic non ulterius inquiram, fragrantia, duritia, subsidentia in aqua, & quod igne liquari, sine destructio-

ne non possit, cum evidenter a reliquis bituminibus differat, hinc proprium arborum genus oleum, unde surgit, largiri, probabile est, rationem acidi quoque in eodem evidenter majorem esse, experimenta loquuntur. Illud aliquando liquidum fuisse evidenter ex substantiis, quæ ipsi inclusæ deprehenduntur, liquet, quas Veteribus jam notas fuisse, ex TACITO & MARTIALI patet.

NEUMANN spiritus $\frac{1}{8}$, olei $\frac{3}{4}$, salis $\frac{1}{15}$ inde obtinuit, NEUFORN ex viliori spiritus $\frac{1}{5}$, olei ultra $\frac{2}{3}$, salis $\frac{1}{34}$, ex puriore autem paulo plus spiritus, minus olei, $\frac{1}{24}$ salis, ego ex rasura $\frac{1}{8}$ olei & $\frac{1}{76}$ circiter salis. Acidum succini, vegetabilis indolis esse Cl. POTT evicit; acidum salis, cujus quoque vestigia in Succino deprehenduntur, ex mari ipsi videtur accrevisse.

Magna, qua Succinum ad morbos capitis maxime & nervorum commendatur, fama, ipsi demum Seculo XVI videtur surrexisse, eam ulla justa observatione evictam esse, ego non novi & omnino Cel. TRALLES subscribo exclamanti, *quam immerito prædicatur vis succini antispasmodica, nervina, cephalica!* Veteres illud roborandi ergo duntaxat, & ad catarrhos laudabant; saponi junctum, dum intus adhibetur, ob analogiam bituminum cum resinis, vires abstergentes & consolidantes forsan edit & hinc ad ulcera interna conducet, sed vel hoc in casu resinæ vegetabiles ipsi videntur præferendæ esse. Ejus suffitus discutiendi, roborandi, aërem corrigendi, vim nerveam excitandi ergo cum successu adhibetur.

Oleum CROLLIUS multum prædicat, cui quoque BOERHAAVE accedit, mihi nulla observatio innotuit, qua proprias præ aliis oleis empyreumaticis vires probaverit: *Salis* inter primos AGRICOLA meminit, illum BOERHAAVE antihystericorum & diureticorum principem appellat, quo magis depuratum est, eo minus humores exagitat, hinc nunquam, nisi albissi-

mus fuerit, debet in usum trahi, & tanquam sapo acidus, cui oleum summe penetrans junctum est, in solvenda varia humorum spissitudine & reserandis obstructionibus cum successu poterit exhiberi. Dosis ad scrupulum dimidium usque potest extendi: *Essentia* HELMONT, ea nihil stomacho, intestinis, nervis, imo cerebro gratius esse, HELMONT dicit, quæ BOERHAAVE repetit, & eam præterea ad morbos frigidos multum commendat; spiritum vini partibus resinosis fragrantibus fœtum, vires roborantes habere non dubito, num promissis Auctorum, quos adduxi, respondeat, decidat experientia: externe claudendis vulneribus conducit, pro hoc scopo *Essentia sine Alcali* prostat, ea quæ intus dari debet optime ad rationem ab HOFFMANN traditam paratur: * *Essentia Succini* GMELIN Liquorem anodynum pro menstruo recipit, reliquis omnino magis ad curandos affectus encephali potens: * *Trochisci de Carabe* MESUE, varias eorum ingredientium rationes Dispensatoria præscribunt, secundum Auctorem $\frac{1}{7}$ circiter Opii vehunt, apud Parisinos $\frac{1}{19}$ in circa, ad ductum Wurtemberg. $\frac{1}{25}$ absurda compositio, valide quoscunque fluxus sistens: * *Syrupus de Karabe* Paris. ab Opio potius, quam a pauca, quam recipit, spiritus succini quantitate denominandus: * *Elæosaccharum* Wurtemberg. *Balsamum* SCHROEDER, minus bene cum cera parari jubetur, temporibus & vertici in affectibus nervinis illinitur: *Spiritus salis Ammoniaci succinatus* August. melius destillando quam digerendo paratur, eidem jure præfertur * *Eau de Luce* quæ, spiritui salis Ammoniaci oleum succini commiscendo paratur, sapo ex alcali volatili & oleo valde penetrante compositus, egregios omnino effectus in resolvendis humoribus præbebit & naribus ad motus vires refocillabit: *Liquor Cornu Cervi succinatus* MICHAEL Est sal ammoniacalis oleo empyreumatico fœtus, hinc valide humores resolvit & solida stimu-

lat, ſcopo ſudorifero cum ſucceſſu adhibetur, exulet omnino in affectibus capitis & nervorum ſanguineis, Datur ad guttas 20. * *Liquor Cornu Cervi ſuccinatus albus* Wurtemberg. debilior eſt antecedente, nec rite ſaturatus: *Pilulæ de Succino* CRATONIS abſurda compoſitio, cujus baſin Aloe conſtituit: * *Pilulæ de ſuccino auctæ* Wurtemberg. $\frac{1}{4}$ reſinæ Jalappæ prioribus adjiciunt, validius hinc catharticæ: * *Spiritus Bezoardicus* BUSSI vid. *Sal Ammoniacus.*

SULPHUR, Θεῖον, *Soufre*, *Schwefel.* Eſt ſubſtantia ſolida, cum crepitatione fragilis, proprio odore, minus grato, nares feriens, mediocri calore fundenda, & dum fluit, colorem rubrum præ ſe ferens, volatilis, ignem capiens & tunc flamma cœrulea, evidenter acidum emittente ardens, per ſe aquam non ſubiens, in oleis & ſpiritu vini ſolvenda.

Occurrit ſulphur I. Nativum 1) in maſſis ſolidis, plus minus coloratis & pellucidis ἄπυρον, *Vivum*, Veterum, Pyrites Nativus L. α) flavum, quale ex America advehitur, in Helvetia ex montibus eruitur, ad montes ignivomos occurrit β) rubrum, quale in Hungaria obtinet. 2) ſub forma pulveris flavi, ad aquas Aquiſgranenſes reperitur. II. Terris immixtum, quæ inde variis coloribus ludunt. III. Cum metallis in formam mineræ concretum, de hoc ſuis titulis dicetur. IV. Aquæ immixtum vid. *Aqua ſulphur.* Quod aliis ſubſtantiis a Natura commixtum occurrit, inde ſeparatur, ſive dum mineræ uſtulantur & efficitur ut calore liquatum, in foramen, quo acervus uſtulandus pertunditur, confluat, cochlearium ope inde hauriendum, *Sulphur ſtillatitium*, *Tropffſchwefel* vulgo dictum, ſive ſubſtantias eo prægnantes, ollis vel tubis terreis aut retortis ferreis immittendo & illud in appoſita excipula deſtillando; hac ratione obtentum depuratur, modis in *Inſtitut. Chem.* dictis, depuratum in formam cylindraceam

cogitur *Sulphur fusum* Lat. Barb. *Commune*, *Citrinum*, *Vivum* nostris officinis audit, sordes inde remanentes a Recentioribus *Scoria sulphuris*, *Sulphur caballinum* vel *gryseum* dicuntur, interdum etiam, sed valde improprie *Vivum*.

Sulphur ex acidi vitriolici maxima & principii inflammabilis minima ratione efformari, patet ex *Instit. Chem.*

Attrahentes sulphuri vires GALENUS adscribit, & illud extus ad morsus animalium venenatorum commendat, nec non ad morbos cutaneos, quos absque periculo repulsionis curare affirmat, aliter videbatur recentioribus Medicis, qui ab eo materiem acrem salutari Naturæ consilio ad exteriora depositam, ut ad interiora regurgitet, cogi, gravissima mala excitari, monent, sulphur sive nunquam, sive saltem nonnisi post multorum evacuantium & sanguinem depurantium usum, cuti scabiosorum inungendum esse: Illustris VOGEL Veterum auctoritate & ex natura sulphuris, illud ab omni vi repellente immune esse, egregie evincit, & noxas quas ab ejus usu excitatas observarunt, siquidem medicamento debentur, potius a vehiculo pingui, poros obstruente, & hinc perspirationem supprimente, quam a sulphure esse repetendas: ejusdem accensi fumum, qui ad corrigendum aerem exhalationibus alcalinis corruptum, commendant, non meminerunt, idem obtineri posse per suffitus minus nauseosos & pectori minus inimicos; eundem fumum ad morbos pulmonum commendantes, crassissimam Chemiæ ignorantiam produnt.

Sed etiam ab omni tempore sulphur intus cum successu fuit datum, DIOSCORIDES illud ad ulcera pulmonum commendat, & eum vix non omnium Seculorum Medici sequuntur; resolvendo, abstergendo, solidando dicitur agere & ex ejus cum resinis vegetabilibus convenientia illustratur. Ex eo, quod

illi, qui sulphur assumserunt, illud evidenter oleant, GEOFFROI & Cel. BALDINGER annotantibus, & quod aurum vel argentum, quæ gestant, nigro colore obducantur, evidens est, illud intus sumtum ad inferiores vasorum ordines penetrare, cum successu hinc ad promovendam transpirationem datur & in morbis arthriticis egregios effectus edidisse dicitur, inde quoque ejus virtutes ad morbos cutaneos videntur pendere, quos Illustris PRINGLE & ROSEEN observationibus confirmant: a vi ejus resolvente derivandus ejus effectus in alvum ducendam & referanda viscera abdominalia a WERLHOFF observatus; Cl. VAN DOEVEREN tæniam inde curatam adducit. Regulum Antimonii & Mercurium inde cicurari, notissimum est, quod autem idem quoque obtineat, quando ipsis in corpus ingestis superingeritur, ego saltem multum dubito, cum sola natura sulphur cum regulo Antimonii ita miscere noverit, ut istius vis emetica suspendatur, neque exactissima mercurii cum sulphure trituratio & adhuc minus sublimatio in corpore nostro locum habeat, & si vera sunt, quæ QUELMAZ de Hydrargyri viribus a sulphure suspensis allegat exempla, illa a vi diaphoretica sulphuris, actionem hydrargyri ad cutim determinante, erunt deducenda. Intus si sulphur datur, semper ejus Flores, qui illud purissimum sistunt, sunt exhibendi; præscribitur ad drachmam dimidiam.

* *Sulphur Lotum* Parif. * *Cremor Sulphuris* Parif. Utrique optime flores sulphuris substituuntur: *Flores* vid. *Inst. Chem.* * *Flores Sulphuris compositi* JUNGKEN inconcinna compositio: *Magisterium* sive *Lac Sulphuris*, *Balsamum Sulphuris Anisatum* vid. *Institut. Chem.* * *Balsamum Sulphuris Amygdalatum* Wurtemberg. *Balsamum Sulphuris* RULANDI simpliciter cum oleo nucum parant & inde denominant Parisini, Nostrates, præeunte SCHROEDER, vinum & acetum

adjiciunt, Wurtembergenses SCHINDLERUM sequuntur, & solutioni sulphuris in oleo Lini, oleum Terebinthinæ addunt, ad hæmorrhoides externas maxime adhibetur. * *Spiritus* vid. *Instit. Chemiæ.* * *Oleum* vid. *Instit. Chem.* *Sal Polychrestus* vid. *Instit. Chem.* * *Unguentum ad Scabiem* Paris. $\frac{1}{6}$ circiter Sulphuris habet: *Unguentum Bernhardinum* August. $\frac{1}{12}$ Sulphris recipit: * *Tabellæ de Sulphure* Paris. * *Tabellæ de Sulphure compositæ* Paris. Utræque ad affectus pectoris apprime faciunt: *Æthiops mineralis* vid. *Inst. Chem.* *Cinnabaris* vid. *Instit. Chem.* * *Emplastrum Diasulphuris* RULAND. Wurtembergenses propius SCHROEDER sequuntur, rationem balsami sulphuris & myrrhæ Nostrates imminuerunt, in ulcere scrophuloso, maligno, egregios inde effectus Cl. PLENK vidit. * *Tinctura Sulphuris* BEGUIN. * *Hepar.* * *Syrupus Sulphuris* Wurtemb. est *Arcanum Becchicum* WILLIS.

§. 29.

IV. FRAGRANTIA.

Corpora validiore, & qui non ingratus est, odore instructa & subitaneo effectu & valde evidenter vires lapsas restituunt, ut copiosis ex observationibus, quarum plures Ill. HALLER collegit, manifestum est; exinde quod corpora multum odora in nervos omnino molles & pia modo matre vestitos agunt, quod adeo evidenter in sensorium commune operantur, & quod adeo celer eorum est effectus, ut nequaquam illo tempore, quod eorum applicationem & operationem intercedit, per vulgares circulationis vias ad encephalum pervenire potuerint, valde probabilis evadit conjectura, subtilissimas, quæ olfactum afficiunt, partes, immediate a nervis resorberi, sensorio com-

muni adduci, & ibi, pro sua, nunquam forsan determinanda natura, influxum fluidi nervei in fibras musculares sive intendere, sive supprimere; prius suaveolentiam, alterum graveolentiam præstare, docuit experientia. Hæc remedia Recentiores ἀναλέπτικα appellare solent, qua voce Veteres nutrimenta, quibus a morbis convalescentibus vires restituuntur, indigitabant, sed alias quoque substantias analepticis adscribere solent, sequente sectione dicendas.

§. 30.

Exhibentur præcipue fragrantia, ubi vires multum deficientes subitanea refectione opus habent, cum autem id, quod subministrant, subtile valde sit & cito dissipetur, hinc vires inde restitutæ per paucum modo temporis momentum vigent, & hæc medicamenta creberrime palliativæ potius, quam reliquis indicationibus inserviunt. Cum ea vim nerveam augeant, ea autem excedens omne genus spasmorum & dolorum producat, eadem etiam evidenter sensorium commune afficiant, hinc evidens fit, quantæ noxæ ab iisdem præpostere, sive in nimia quantitate exhibitis possint excitari, vix non omnes Observatores tales casus sistunt, plures Celeberrimi TRILLER & TRALLES collegerunt. A vi nervea cum erectionem penis pendere vulgaris inter Medicos recepta opinio statuat, hinc suaveolentia etiam Aphrodisiacis solent adscribere.

α. VEGETABILIA.

Aromata omnia, Fructus horæi suaveolentes, Resinæ fragrantes.

PRIMULA VERIS, *Paralysis* Lat. Barb. *la Prime vere*, *Schlüsselblumen*, *Himmelsschlüslein.* Flores in-

fundibuliformes, flavi, ſuavi odore, etiam cum exſiccati fuerint, inſtructi & ſapore dulciuſculo.

Primula. Corollam habet infundibuliformem, quinquefidam, calyce quinquangulari ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, capſulam in qua multa ſemina proprio receptaculo affixa hærent: *Veris officinalis* L. Blacwell 226. foliis rugoſis, dentatis, umbella magis cernua, limbo corollarum concavo & floribus minoribus, ſaturatius flavis dignoſcitur.

Creſcit in omni Europa.

Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{4}$ & $\frac{1}{6}$ fere Extracti ſpirituoſi inde obtinuit Cartheuser.

Ob gratum, quo ſcatent, odorem ad infuſa cephalica hi flores præſcribuntur, propriis quod polleant viribus, nullæ ſuccurrunt obſervationes.

Aqua deſtillata Val. Cord. Prouti vulgo proſtat vix aliquid proprii habet: * *Conſerva* Val. Cord. * *Syrupus* Auguſt.

* Rhodium Lignum Recent. *Bois des Roſes*, *Roſenholz*: proſtant hoc nomine fruſta variæ longitudinis & craſſitiei, ſub cortice gryſeo, non raro rugoſo, ſubſtantiam lignoſam, albam, rubris & flavis tæniis percurſam includunt, Roſarum odore inſtructa, varie torta & ramoſa: quo magis colorata ſunt & odorata eo præſtantiora.

Genista. Corolla gaudet papilionacea, carina reliquis petalis majore, vexillo toto reflexo, calice bilabiato ſuſtentata, legumine ſubrotundo, turgido: *Canarienſis* L. folia ternata, tomentoſa & ramos angulatos habet.

Rariſſime & nonniſi ad ſuffitus in officinis uſurpatur.

Innotuit demum Seculo XV. ex Antillis & Canarienſibus inſulis adducitur.

$\frac{1}{50}$ Olei odorati largitur, ſpiritus vini inde abſtractus vix olet, Extractum reſinoſum ſuaveolens eſt,

aquosum levissime amarum. LEWIS $\frac{1}{32}$ usque Olei odorati, $\frac{3}{8}$ Extracti spirituosi, $\frac{1}{4}$ aquosi. CARTHEUSER, CHAMBERS & NEUMANN ex largiore ligni quantitate vix vestigium Olei odorati potuerunt separare, his & mea experimenta accedunt, ultimus Extracti spirituosi $\frac{1}{8}$, aquosi ultra $\frac{1}{10}$ inde obtinuit.

Oleum destillatum Hamburg. semper multo oleo unguinoso adulteratum prostat, ad $\frac{4}{5}$ ejus NEUMANN inde separavit: * *Aqua destillata* multum gratiæ habet.

ROSARUM FLORES vid. *Adstringentia.*

TILIA, φίλυρα, *Tilleul*, *Linde.* Ejus Flores flavicant & insident pedunculo trifido, qui ex nervo intermedio, proprii foliorum generis oblongi, obtusi, integerrimi prodit, recentes, fragrantissimo odore gaudent, qui ab exsiccatis abest, aquam flavicante colore & salino sapore inficiunt.

TILIA. Corolla pentapetala, calyce quinque partito sustentata, polyanthera, monogyna & capsula quinque loculari gaudet: *Europæa* L. BLACWELL 469. defectu nectarii distinguitur.

Crescit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Arbor Veteribus notissima, XVI Seculo demum ad usus medicatos cœpit recipi & multum ad convulsiones laudari, flores exsiccati, inodori, quomodo debeant in nervos agere, ego saltem non possum hariolari. Num epilepsia chronica, quam HOFFMANN inde curatam refert, revera ab infuso horum florum fuit fugata?

Aqua destillata VAL. CORD. iners omnino: * *Conserva* VAL. CORD.

TUNICA Lat. Barb. *Oeillet*, *Nelcke*, *Grasblume.* Ejus Florum petala recipiuntur, ovata, inferne in unguem angustata, saturate rubra, gratum, qui

caryophyllos redolet, odorem ſpirantia, ſapore dulci inſtructa.

Dianthus. Corolla gaudet pentapetala, regulari, calice quinquefido, cui inferne ſquammæ accedunt, inſtructa, diploſanthera, digyna, capſula polypyrena: *Caryophyllus* L. flores ſubſolitarios, ſquammas calicinas, ſubovatas, breviores habet.

Creſcit in Europa Meridionali, cultura innumeras inde varietates produxit.

Evicit Ruellius quod nequaquam διὸς ἄνθος Veterum ſit.

Aqua inde ſuaveolens deſtillat, ſed nullum Oleum odoratum ab ea poteſt ſeparari, Extractum aquoſum leviſſimum, reſinoſum gratiſſimum odorem ſpirat. Lewis. Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ Cartheuser.

Rariſſime flores præſcribuntur, quippe qui exſiccati vix odori ſunt.

Aqua deſtillata Schroeder. ſcopo analeptico & antiſpaſmodico crebro præſcribitur, prouti vulgo proſtat iners omnino: *Syrupus* Schroeder ad eoſdem ac aqua uſus adhibetur, utique efficacior: * *Acetum* Quercetan. * *Conſerva* Schroeder.

Viola, ἴον, *Violette*, *Viole*. Ejus Folia, Flores & Semina in officinis occurrunt.

* *Folia Violaria* Barb. cordata ſunt glabra, longis petiolis nixa.

Flores aſſervantur calycibus incluſi, cœrulei, ſuaviſſime olentes, ſapore dulci inſtructi.

Semina parva ſunt, rotunda, alba, medullam albam condentia.

Viola. Corollam pentapetalam irregularem, calice irregulari ſuſtentatam, iſantheram, monogynam habet: *Odorata* L. habitu acauli & foliis cordatis agnoſcitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Folia GALENUS refrigerandi ergo commendat, labente ævo emollientibus adscribebantur, hodie raro in usum trahuntur. Flores, qui melius subito clibani calore exsiccantur, quam quod in umbra diu aëris actioni relinquantur, & ita tam colore quam odore priventur, demum inter Latino-Barbaros frequentius in usum fuerunt tracti, eorum, prouti in officinis prostant, vires analepticæ non magnæ videntur esse, cum relaxent & demulceant, hinc, notante jam DIOSCORIDE, ad morbos pectoris adhibentur; eosdem viribus alvum ducentibus pollere, Arabes annotarunt & PECHLIN iteratis experimentis probavit, adscribuntur floribus cordialibus. Seminum vires diureticas,* circa quas CLOSIUS & S. PAULI observationes adducunt, experientia non confirmavit.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Conserva* sive *Zuccara violata* MESUE: *Syrupus* minus bene a MESUE sub nomine Julepi descriptus, ad morbos pectoris crebro exhibetur, & gratiæ ergo formulis adjicitur. * *Syrupus Solutivus* Wurtemb. vires catharticas a foliis sennæ maxime habet: *Julepus* HONESTI suas vires sacchraro debet: * *Oleum per Infusionem*, ἴϊνον, ÆGINETÆ nihil proprii habet: * *Mel* MESUE eviluit: *Emulsio Violata* MYNSICHT præ aliis emulsionibus vix aliquid proprii videtur habere.

β. ANIMALIA.

CHERMES Arab. κόκκοι, *Cocci* Veterib. Folliculi qui pisorum magnitudinem habent, unde inferne aliqua portio resecta fuisse videtur, rotundi, splendentes, intus grana minima sub forma pulveris sive sanguinei sive flavicantis includentes, ex rubro fusci, sapore leviter adstringente & amaricante, odore levissimo instructi.

Coccus. Insectum quatuor alis, superioribus semicrustaceis, rostro pectorali, abdomine postice setoso, foeminis apteris gaudet: *Ilicis* L. habitat in *Quercu Coccigera* L. foliis ovatis, indivisis, spinoso dentatis, glabris distincta, Europae Meridionalis cive. Insecta in Aquitania & Gallo-Provincia occurrentia, reliquis praestant.

Folliculi, qui in usum trahuntur, sunt exuviae foemellarum, quae Martio mense semine milii non majores, axillis foliorum, & divisionibus ramorum accrescunt; Majo autem sua ova excludunt, succo rubro turgentia, eis exclusis moriuntur & siccescunt; hi folliculi unguibus a frutice derasi, in cubiculo, aeri libero pervio, exponuntur, & aceto, ut ovulorum exclusio impediatur, consperguntur, ne incalescant, linteis, ut exsiccentur expositi, aliquoties de die debent versari, sed ita non potest non fieri, quin multum ovulorum, quae continent, inde excutiatur, id ipsum, cribri ope, a folliculis separatum, digitis, in pastillos efformatur, qui * *Pastel d'Ecarlate* sive *Ecarlatte des grains* dicuntur.

Haec insecta, cum facile a paulo majore frigore laedantur, hinc pro varia quae messem antecedit hyeme, illa sive largior sive mediocris solet esse.

Extracti aquosi salini $\frac{1}{2}$ inde obtinui. CARTHEUSER Extracti aquosi $\frac{1}{3}$, totidem fere spirituosi.

Roborandi ergo a GALENO laudantur, primi Arabes ipsis vires cordiales adscripserunt, in alvi fluxibus, haemorrhagiis & ad praecavendum abortum praescribuntur ad dimidiam drachmam usque, sed fateor, me parum virium ab exsiccatis exuviis expectare, efficacior est omnino

Succus, qui in Gallia Meridionali ex recentibus folliculis exprimitur, per subsidentiam depuratur & pari sacchari quantitate ipsi adjecta, contra corruptio-

nem defenditur & per orbem divenditur: huic succo $\frac{1}{3}$ facchari adjiciendo Nostrates *Syrupum* Granorum Chermes parant, Wurtemberg. multo majorem rationem sacchari, Coccionellam quoque & Rosarum & Cinnamomi aquas addunt: *Confectio Alchermes* MESUE correctam primi Monspelienses confecerunt; BARTHOLINUS inter primos Moschum & Ambram, fœminarum ergo, jussit inde exulare, hinc hodie *completa* & *incompleta* prostat. Nostratium præscriptio simplicior quam aliorum, hinc magis placet, licet nec ipsa omni numero absoluta sit; polychrestum medicamentum analepticum, quod ad drachmam dimidiam pro dosi exhibetur: *Trochisci Alkermes* August.

MOSCHUS, *Musc*, *Bisam*, Pulverem ex parvis granulis constantem refert, ferrugineo gaudet colore, sapore amaro, odore proprio fortissimo, inflammabilis, mox nudus, mox vesiculis inclusus ad nos adducitur, quæ pilis rigidis obsidentur, hi si albi fuerint, vesiculæ a Russia denominantur, si badii Chinenses & Tunquinenses appellantur.

Tanguticus & Sinensis reliquos multum odore superant.

Probatur Moschus quod ferro candenti impositus, flammam capiat & vix non totus consumatur.

TRAGULUS dentibus incisoriis in maxilla superiore nullis & defectu cornuum agnoscitur: *Moschus* BRISSON, *Moschus Moschifer* L. dentibus caninis ex maxilla superiore extra os prominulis, & ventris parte, quæ in aliis penem educit, in tumorem prominula distinguitur.

In Tartaria, Sibiria & China occurrit.

Est autem nostra substantia sebi genus, quod in proprium folliculum colligitur, unde tumor inter umbilicum & testiculos efformatur, duplici foramine extra corpus hians, fibris muscularibus tectus, & membrana firma efformatus.

Ab

Ab alcohole omni ſua fragrantia privatur, quod tamen non multum odoris inde recipere videtur, aqua a Moſcho abſtracta, multum odorata evadit, ſecus ſpiritus vini. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{2}{5}$, ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ largitur NEUMANN.

Gentes Orientales, quibus odorifera multum placent, a longo retro tempore Moſcho utebantur, AETIUS primus ejus mentionem fecit, Arabes & ſequioris ævi Medici illum valde laudarunt, ſed nulla certa obſervatione de ejus viribus medicatis conſtabat; recentioribus demum temporibus inſignes ejus in curatione morborum convulſivorum, deliriorum, maniæ, podagræ retrogradæ, morſus canis rabidi, vires per WALL, PARSON, OWEN, Illuſtris PRINGLE, HAARTMAN, GALEATI, ZANETTI, VAN SWIETEN, Cl. MEDICI, SEBASTIANI, MORGENSTERN &c. experientias innotuerunt: MASSE epilepſiam inde vidit curatam; Moſcho collo appenſo, contra contagium variolaceum infantes Ill. LINNÆUS defendit.

Datur a decem granis ad triginta uſque, ſemper aliquo ſapone mixtus. Fœminæ & hypochondriaci ejus odore non raro offici ſolent.

* ZIBETHUM Lat. Barbar. *Civette*, *Zibet.* Eſt ſubſtantia quæ conſiſtentiam unguenti vel axungiæ habet, odore fortiſſimo, proprio, colore albido gaudet, is quo magis ad brunum accedit, eo vilius reputatur unguen eſſe.

Duplex animalium genus hoc unguen largiri Illuſtr. BUFFON & D'AUBENTON annotarunt, unum *Civette* eſt *Viverra Zibetha* L. alterum *Zibet* eſt *Meles Zivetta* BRISSON, ſex dentes inciſores in utraque maxilla habent, digitos ad omnem pedem quinque, diſtinctos, unguibus parvis & debilibus inſtructos; prius ab altero fronte eminente, auriculis minoribus, dorſo ſetoſo, & pollice a reliquis digitis remotiore diſtinguitur.

Per Afiam & Africam multis in locis occurrunt.

Unguen continetur in duobus receptaculis, in communem truncum hiantibus, qui proprio foramine inter orificia fexus & ani hiant, tecta funt folliculis, qui finguli unguen fecernunt & in receptaculum plorant, unde cochlearis ope, bis vel ter per feptimanam, hauritur.

Multum unguinis olim ex animalibus, quæ in Belgio alebantur defumtum fuit, illa cum multis retro annis perierint, hinc hodie zibethum infigni valde pretio venditur.

Nec ab aqua, faponibus quoque mixtum, nec in alcohole fe diffolvi patitur, utrique tamen menftruo fuum odorem affricat.

Medio ævo in Europa innotuiffe videtur; interne nunquam datur: externe variis medicamentis, odoris ergo adjicitur; quem exigua ejus ratio, in modum Ambræ & Mofchi, per largum materiæ, cui additur, volumen diffundit.

§. 30.

V. SPECIFICA.

Huc illa medicamenta refero, quæ vulgaris opinio analepticis & roborantibus adfcribit, etfi ea tales vires poffidere, nec ex eorum odore, nec fapore fufpicari licet. Virtutes roborantes de ipfis prædicatas, cum nulla fida obfervatio probaverit, hinc ea, hunc in finem modo allego, ut occafio nafcatur monendi, nullum robur inde expectandum effe, & ne corpora multum diu laudata, neglexiffe videar, ut denique quid proprie inde fit expectandum, exponam.

α. VEGETABILIA.

BORRAGO Barb. *Bourage*, *Boretfch*. Folia & Flores inde recipimus.

Folia ſunt ovato-oblonga, pilis hirſutis aſpera, odoris & ſaporis expertia.

Flores ſunt rotati, in quinque lacinias ſecti, cœrulei, nec ſapidi, nec odori.

BORRAGO. Corollam rotatam, quinquefidam, quinque eminentiis notatam, iſantheram, monogynam, calyce quinquefido ſuſtentatam habet, in quo ſemina rugoſa, ex baſi lata in mucronem acutum terminata, maturantur: *Officinalis* L. foliis ovatis, alternis diſtinguitur.

Ex Aleppo olim in hortos Europæos delata, hodie in illis colitur, & ad eos quoque ſponte provenit.

Ex ſucco foliorum nitrum & ſalem communem obtinuerunt BOULDUC & MARGGRAFF, ſed alibi notavi, hæc ſalia plantis non propria, ex ſolo, cui innaſcebatur, eas ſubiiſſe.

Cum ſub renatis in Europa litteris hanc plantam Bugloſſum Veterum eſſe reputarint, hinc lætificantes ipſi adſcripſerunt vires; folia, neſcio cur, refrigerantibus annumerabantur, & cum nitrum fovere Chemici aſſeruerint, majori quoque cum veri ſpecie id affirmari poſſe credebatur; ſed nulla mihi ſaltem innotuit obſervatio, quæ vel florum vel foliorum virtutem confirmaverit. Flores, ornatus ergo acetariis adjiciuntur. Folia juſculis vernalibus.

Aqua deſtillata NICOL. PRÆPOS. * *Syrupus* VAL. CORD. a Wurtemberg. ex floribus, a Pariſinis ex ſucco paratur: * *Conſerva* VAL. CORD.

BUGLOSSUM, βούγλωσσον, *Buglosse*, *Ochſenzunge*. Folia & Flores recipiuntur.

* *Folia* ſunt oblonga, anguſta, in acutum mucronem terminantur, hirſuta, odoris & ſaporis expertia.

Flores parvi, inodori, inſipidi, infundibuliformes.

ANCHUSA. Corollam infundibuliformem habet, quinquefidam, quinque appendiculis clauſam, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, ſemina gibboſa in calice maturantur: *Officinalis* L.

BLACWELL 112. Foliis lanceolatis, hirsutis & spicis imbricatis agnoscitur.

GALENUS, communi Veterum consensu, hilaritatem inde excitari asserit, illud ad tussim quoque commendat. Eadem de hoc ac de antecedente notanda sunt.

Aqua destillata VAL. CORD. * *Syrupus* VAL. CORD. ut antecedens parari jubetur: * *Conserva* MESUE.

* NINSING Japonensium, *Ginsem*, *Ginsing* Chinensium: Est Radix quae calami crassitiem habet, leviter rugosa, cornu colore & pelluciditate refert; odorem nullum, saporem levissime dulcem possidet.

SIUM. Flores umbellatos habet, involucro utroque instructos, semina subovata & striata: *Ninsi* L. BLACWELL 514. foliis caulinis pinnatis, racemis ternatis distinguitur.

Crescit in Corea ad Chinam Septentrionalem & in Japan.

Cum haec radix inferne bifurcetur, illam inter, & hominem, similitudinem quandam intercedere statuerunt, luxurians Chinensium phantasia finxit ejus ope calidum innatum, vitae fontem, si languerit inde sustentari & resuscitari posse, summa igitur apud ipsos in existimatione est; Europaei sibi a Chinensibus imponi passi sunt, has radices ad nos adduxerunt & Medicos repererunt, qui eas tanquam certissimum mortis antidotum consideraverunt, & non obstante carissimo pretio, unica quippe centum & quinquaginta florenis Amstaelodami venditur, aegrotis exhibuerunt, sed vel ullum earum ope morti ereptum fuisse, ego saltem non novi.

Anno 1718 LAFITOU Pater Jesuita se in Canada radicem reperisse publicavit, eandem cum Ninsin, est haec radix illa Chinensium crassior & magis rugosa, eidem aliquid rufi accedit, nec pelluciditatem habet, id quod a diversa exsiccationis ratione videtur pendere;

ſaporem ejus primum dulcem, alius, qui evidenter linguam ferit, ſolet excipere, hunc ſeplaſiarii hodie ſub nomine *Radices Ginſeng* ſolent, & quidem multo minori pretio, quam antecedentem, vendere.

Deſumitur a *PANACE*, floribus umbellatis, involucro utroque inſtructis & baccas excludentibus, gaudente: *Quinquefolio* L. BLACWELL 513. Canadæ & Virginiæ cive.

Ab hac radice, æque ac ab illa aliquid proprii ut expectemus, nec ratio nec experientia permittunt; Orientalis ad aliquot grana, Canadenſis ad drachmam dimidiam datur.

β. ANIMALIA.

* ÆGAGROPILÆ Recent. *Gemſen-Kuglen.* Sunt pilæ variæ magnitudinis, pugnum uſque æquantes & variæ figuræ, a recrementis variarum plantarum effformatæ, quæ involucrum tenax & ſolidum quod interdum partes calculoſas recipit, obduxit, coloris fuſci vel nigri, odoris leviter aromatici, qualis etiam ſapor eſt, cui aliquid adſtringentis accedit.

Reperiuntur in primo aut ſecundo ventriculo *Capræ Rubricapræ* L. cornubus teretibus, rugoſis & uncinatis diſtinctæ, ad altiorum Alpium Gallicarum, Helveticarum & Carpaticarum vertices habitantis.

Hæ pilæ Seculo XVI ſub nomine *Lapid. Bezoar.* notæ erant, primus WELSCH ipſis nomen, quod nunc habent, dedit.

A concrementis morboſis, formatis ex plantis unde vires digeſtionis omnia principia efficacia extraxerunt, ope liquorum ventriculi animalis, lapides multum lingentis, conglutinatis & cruſta obductis, nullas omnino vires medicatas poſſumus expectare. Auctoritas lapidibus ex animalibus deſumtis attributa, figmentum quod concentratas Alpeſtrium plantarum vires poſſideant, & conjectura de rupicapris inde nulla ver-

tigine laborantibus; hæc concrementa capiti opitulari Medicis persuasit, meliora hodie edocti, medicamentum iners omnino missum facimus, facile curationes a WELSCHIO inde observatas plane aliis rationibus adscribendas esse perspicientes.

BEZOAR LAPIS Lat. Barb. Arabicæ originis vox, quæ apud Arabes *Bedezahar*, *Bezarahat*, *Bezaar* &c. scribitur, vario significatu apud Auctores occurrit, sive latissimo, pro omni medicamento, quod veneno resistit, & hoc in sensu Arabibus usu venit, sive latiore, pro omni calculo animali, effectus medicatos edente, qui Seculo XVI obtinuisse videtur, & hic præter mox dicendum & Lapidem Hystricis, illum qui ex vacca marina ad Coromandel desumitur, Crocodilinum, quem *Caimanum* dicunt, & calculum Simiæ comprehendit, sive stricto, quo Arabes proprium quendam lapidem fossilem, inter nos hodie ignoratum, indigitarunt, sive strictissimo, præeunte VILLANOVANO, lapidem proprium ex proprio animali obtinendum.

Hodie duplex ejus genus in officinis asservatur *Orientale* & *Occidentale*.

* *Bezoar Orientalis*. Variam figuram & variam magnitudinem habet, & pro hac crescente etiam ejus pretium crescit, superficies ejus lævis est, polita, splendens, color nigricat cum aliquo admixto virore, ex stratis sibi invicem incumbentibus efformatur, quorum intimum cavitatem includit, cui ut plurimum aliqua substantia heterogenea inhæret, cum acidis non effervescit, saporis & odoris expers est.

* *Bezoar Occidentalis*. Sub diversissimis figuris & variante multum magnitudine occurrit, evidenter quoque ex stratis compositus, nec splendens, nec politus, cum acidis non effervescit, colorem cinereum plus minus dilutum habet, cui non raro aliquid nigri accedit, nec sapidus, nec odorus.

Primum dicunt desumi ex *Capra Bezoardica* L. quæ cornibus erectis, ab imo ad summum fere annulatis & gula jubata distinguitur, in Persia occurrente.

Alter cum nihil habeat, quo differat a calculis, qui in animalibus ut plurimum obtinent, hinc qui ipsi adscribuntur lapides ex vario brutorum genere videntur desumi, id quod etiam ACOSTA testatur.

Nec aqua nec spiritus vini aliquid ex Orientali recipiunt secundum NEUMANN, qui inde $\frac{7}{12}$ liquoris empyreumatici, nequaquam urinosi, $\frac{1}{40}$ sublimati flavi, salini, empyreuma olentis, $\frac{1}{120}$ fuliginis obtinuit; ex Occidentali autem liquoris empyreumatici urinosi $\frac{1}{5}$ fere, & aliquot guttas olei empyreumatici.

Utrumque concrementum morbosum, ratione, quæ in Pathologia explicatur, surgit; pabulo proprio Capræ bezoardicæ videtur adscribendum esse, quod ipsius calculus superficiem splendentem habeat. Plures qui sub nomine Bezoar Orientalis prostant calculos factitios esse lubenter largior, sed argumenta a NEUMANN adducta, nequaquam mihi persuadent, omnes qui occurrunt arte factos esse, nullum ex animali desumtum, genuinum occurrere, quomodo autem nativi debeant agnosci, non audeo determinare, cum NEUMANN egregie insufficientiam omnium, quæ vulgo huc facere dicuntur, tentaminum evicerit, si id quod Veteres allegarunt criterium in ullo reperire possem, quod nempe animali cui venenum exhibitum fuit, & morti proximo propinatus, vitam reddat, ille mihi vel adamante esset pretiosior.

Cum Pathologia demonstret, calculos quoscunque animales a partibus terrestribus maxime efformari, frustra & ab his calculis aliquid medicati expectari patet; falsæ hypotheses de talibus lapidibus concentratas vires herbarum, quibus animalia pascuntur, possidentibus, de præstantia medicamentorum ex animalibus desumtorum, absurda opinio, corpora quæ

magno pretio venduntur, etiam magnas in corpus humanum vires editura esse, mercium cariorum, quæstus ergo, multa commendatio, omnis generis historiolis suffulta, auctoritas Medicorum qui talibus se falli passi sunt, medentium ardor specifica ad morbos curatu difficiles reperiundi, in causa fuerunt, ut inertia hæc medicamenta, sine ulla suffragante experientia, quis enim fidem adhibebit a Cl. BAUHINO collectis observationibus? tanquam analeptica, cardiaca, antidota, cephalica &c. fuerint commendata.

Qui eis uti volunt, secure dosin etiam ultra drachmam dimidiam possunt extendere.

* *Bezoar de Goa* BATEI si quas vires habet, eas moscho & ambræ debet.

CORALLIA, κυράλια, κοράλλια, κωράλλια, hoc nomine veniunt duo genera zoophytorum, *Rubrum* nimirum & *Album*.

Rubrum substantiam lapideam refert, in plures ramos divisam, nullis foraminibus pertusam, colore rubro insignitam, saporis expertem.

* *Album* præter colorem etiam eo ab antecedente differt, quod copiosissimis foraminulis hiet, quæ stellæ figuram habent.

Corallia dum per aliquod tempus extra mare asservantur, extima eorum membrana, quæ cortex dicitur, reliquo corpori accrescit, ea ut lævis & splendens evadat, pumice lævigatur.

Corallium rubrum est *Isis* polypus, polycephalus, stirpi lapideæ rigidæ inhærens: *Nobilis* L. BLACWELL 341. stirpe continua æquali, & ramis vagis distinguitur.

Nullibi nisi in Mari Mediterraneo occurrit.

Officinæ nonnisi fragmenta minima & graciliora recipiunt, majora lapidariis & curiosis relinquuntur.

Calcarei omnes qualitates habet, igne quoque in optimam calcem vivam abit. LEWIS. Spiritus urinosi

ultra $\frac{1}{74}$, vestigium olei empyreumatici destillatione fundunt. NEUMANN.

Multi licet Auctores ab omni tempore fuerint in extollendis laudibus Coralliorum, nulla tamen prostat fida observatio, quod prae aliis substantiis animalibus terrestribus aliquid proprii habeant, principium martiale, quod in illis obtinere ajunt, & a quo vires adstringentes derivant, experimentis demonstrari nequit, praeter absorbentes itaque nullas alias inde expectamus virtutes.

* *Tinctura Corallorum* a PARACELSO praecipue celebarata, evicit sanior Chemia, quod ad Veterum Alchymicorum somnia pertineat, quae fumivendulum hoc hominis genus circa tincturas in universum & illam Corollorum in specie effinxerat; omnes quae hodie prostant de Coralliis plane nihil recipiunt, omnes qualitates, quas habent, aliis, quae Coralliis adjiciuntur, substantiis debent. Parisini, praeeunte QUERCETANO, spiritum vini adhibent succo Berberum dilutum, Wurtembergenses ad mentem KUHNRADT spiritum vini, aceti inspissati magmate tinctum, praescribunt: * *Sal Corallorum*: *Solutio Corallorum* SCHROEDER. ad indolem terrae foliatae Tartari accedit, eadem omnino inferior: * *Magisterium* SCHROEDER. vix non totum iners: *Syrupus Corallorum* SCHROEDER prae Syrupo Berberum nihil proprii habet, eodem quoque inferior, cum Corallia ejus acidum imminuerint, Parisini succum Granorum Chermes adjiciunt: * *Tabellae* Parisin.

Corallium album, est *MADREPORA*, polypus polycephalus qui stirpi lapideae, stellis lamelloso-striatis ornatae inhaeret: *Oculata* L. BLACWELL 342, 343. habitu ramosissimo, ramis flexuosis & stellis immersis distincta.

Copiose in Oceano Indico occurrit.

Aliarum etiam Madreporæ ſpecierum fragmenta, in officinis ſub nomine Corallii albi proſtare, obſervavit Cl. PALLAS.

Ratione virium cum Corallio rubro convenit.

MARGARITÆ, *Uniones*, *μαργαρῖται*, *Perlæ* Barb. ſunt corpuſcula plus minus rotunda & ſplendentia, alba, ex ſquammis ſibi invicem incumbentibus efformata, odoris & ſaporis expertia.

Æſtimantur Margaritæ ab albedine, ſplendore & volumine, ut pro hujus creſcente ratione pretium multiplicetur, prægrandes decem ceratiorum, quæ ſingulæ quatuor granis æquantur, pondus excedentes *Paragon* dicuntur, tribus granis non leviores *Coronariæ*, *Perles de compte*, *Zahlperlen* appellantur, minores *Textiles*, *Lothperlen*, *Saatperlen*, *Perles à l'once*, *Semence de Perles* vocantur, illæ autem quarum figura irregularis eſt *Baroques*; minus ſplendentes denique, colorem lacteum habentes & ſuperficiem irregulariter in tubera elevatam, *Occidentales* dicuntur, cum prioribus *Orientalium* nomen imponant.

Subſtantiæ quæ in conchis eam rationem habere videntur, quam lapides in cancris, in vario concharum genere ſolent occurrere, præcipue autem in MYTILO teſta bivalvi, cardine edentulo, quem linea longitudinalis diſtinguit, gaudente: *Margaritifero* L. cujus teſta compreſſo-plana, ſuborbiculata eſt, ſemi auriculata, rugis undatis diſtincta.

Occurrit in magna profunditate Oceani Orientalis Sinus Perſici & Maris Auſtralis, unde ab Aprili menſe ad Octobrim uſque, reliquo enim anno, nullas margaritas habet, per urinatores piſcatur.

Margaritæ Occidentales, quas paſſim fluvii Europæ exhibent, occurrunt in *MYA* cujus teſtæ bivalvis altera extremitas hiat, cardo dente craſſo, alteri teſtæ non inſerto gaudet: *Margaritifera* L. teſta antice coarctata, cardinis dente primario conico diſtincta.

Testa Mytuli Margaritiferi *Mater Perlarum*. *Nacre de Perle* dicitur: variæ magnitudinis specimina inde prostant, quæ extus grysea, ad flavedinem vergunt, intus splendore argenteo nitent.

Margaritæ $\frac{1}{17}$ liquoris urinosi & aliquid Olei empyreumatici fundunt, Mater perlarum $\frac{1}{24}$ liquoris urinosi & exiguam Olei empyreumatici rationem dimittit. NEUMANN.

Primi Arabes margaritas in usum traxerunt & ex eo, quod magno pretio veniunt, magnas quoque vires sibi sunt polliciti, iisque cephalicas, cordiales, & venenis resistentes virtutes adscripserunt; similes etiam a Matre perlarum expectarunt, sed minores, cum minori pretio potuerit comparari, nulla autem experientia Arabum promissa confirmavit & prudentes, præter absorbentes, nullas alias ab iis expectant vires.

* *Species Diamargarit. calidæ* AVICENN. Vires roborantes unice ab aromatibus habent: * *Species Diamargarit. frigidæ* August. Wurtemberg. correxerunt, inconcinna compositio: * *Tabellæ de Margaritis* Paris. * *Tabellæ de Matreperlarum* Paris. absorbendi ergo conducent: * *Magisterium Margarit.* SCHROEDER iners omnino medicamentum, ipsi simile est *Magisterium Matris perlarum* Wurtemberg. * *Sal perlarum* PARACELSI: * *Sal & Solutio Matris perlarum* Wurtemberg. harum substantiarum unicam, quam habent virtutem, vel imminutam sistunt.

γ. FOSSILIA.

* AURUM, χρυσός. *Or*, *Gold.* Est metallum, reliqua gravitate vincens, aqua vigecuplo fere gravius, medium inter argentum & æs ignis gradum, ut fundi possit, exigit, & fusum smaragdino colore fulget ratione firmitatis medium inter argentum & ferrum

locum tenet, maximam extensionem patitur, ita ut unum ejus granum in filum quingentorum pedum elongari queat, non nisi aqua regis & hepate sulphuris dissolvi potest, igne nihil perdit, nec sulphuri, vitro saturni, nitro, qualescunque in illud vires sunt.

Non aliter nisi Nativum occurrit I. varia figura & varia crassitie lapidibus, ex vitrescentium maxime genere, interdum quoque glebis metallicis innatum: II. forma palearum arenæ sive montium sive fluviorum commixtum: III. glebis metallicis, moleculis adeo minutis, ut omnem sensuum aciem effugiant, innatum, & has glebas *Aurum mineralisatum* vulgo solent dicere.

Multum Auri ex America & Littore Africano (Côte de Guinée) ad nos adducitur; Germania, Hungaria, Scandinavia, Siberia lapides & mineras eo prægnantes fovent, plurimi Europæ fluvii arenam auro scatentem vehunt, de Rheno id jam diu notum, nec nostra Brusca tali caret.

Aurum, quod natura largitur, nunquam perfecto purum est, observante jam REAUMUR.

Amalgamationis, fusionis, cupellationis & separationis cum acido nitri ope, a substantiis, quibus commixtum occurrit, separari solet.

Ad usus medicatos, nullum aliud quam purissimum debet recipi.

Arabes, quos omnis Alchemicorum cohors secuta est, & non pauci Medicorum, qui a majorum præceptis non audent recedere, Auro insignes vires cordiales inesse & illud multum contra melancholiam facere asseruerunt, id quod quidem sensu morali omnino verum est, ullum in corpus humanum inde sequi effectum, nec ratio potest perspicere, nec experientia confirmat. Ejus folia ornatus ergo aliis medicamentis adduntur. Medicamenta non raro aurum vehere

jactant, ut ea majori pretio vendere possint, solutio stanni imposturam ex tempore detegit.

* *Tinctura Auri* Parif. omnes suas vires ab oleo Roris marini habet, cui omnino consultius esset oleum Cinamomi vel Ætherem substituere: * *Crocus Solis* MYLII ab Auro ratione virium non differt: * *Aurum fulminans* v. *Instit. Chem.*

ARGENTUM, ἄργυρον, *Argent*, *Silber*. Metallum album, aqua undecies gravius, inter aurum & regulum antimonii, ratione ignis gradus, quo fluit, inter aurum & ferrum ratione firmitatis, medium locum tenet, post aurum maxima ductilitate gaudet, in acidis solubile, igne nihil perdit, nec a vitro saturni nec a nitro destruendum.

Reperitur Argentum I. Nativum & quidem sub diversissimis figuris & variante multum magnitudine, interdum moleculæ visum fugientes matrici inhærent, ut in *Minera Alcalina* JUSTI: II. sub forma mineræ 1) nigræ A. textura solida gaudentis a) cultro scindendæ, *Argentum vitreum* Auctorum, quod ad $\frac{4}{5}$ usque argenti vehit, ex sulphure & argento concretum b) cultro non scindendæ α) zinco gravidæ *Argentum zincosum* L. *Pechblende*, β) zinci expertis *Sprödes Glas-Erz* JUSTI: B. texturæ laxæ *Argentum nigrum* L. a) pulverulentæ *Silber-Schwärtze*, *rusicht Erz* JUSTI, b) in fibras capillares efformatæ *Minera Argenti*, *antimonialis capillaris* CRONSTÆDT, *Feder-Erz* $\frac{1}{400}$ argenti habet: 2) rubræ, quæ varios rubedinis gradus habet, cinabarinum ad Fanum divæ Mariæ occurrit, & in varias figuras, non raro in pulcherrimas cryftallos, concretum *Argentum rubrum* L. *Rothgulden*, ex Argento & Arsenico efformatum ad $\frac{3}{5}$ usque argenti fovet: 3) gryseæ, hæc cuprum, sulphur, arsenicum argento immixta habet, quo magis ratio cupri crescit, eo magis color ad nigrum vergit A. albidior a) ferri expers *Album* L.,

Weisguldig, hoc in cryſtallos efformatum, quale in Fano D. Mariæ occurrit, Noſtrates *Glaskopfen* dicunt: b) ferrum recipiens *Minera alba* CRONST. Argentum arſenicale L. B. Cinerea *Argentum cinereum* L. *Fahl-Erz*, in hujus generis mineris ratio Argenti ad $\frac{1}{7}$ uſque ſolet aſcendere. C. Gryſea cum fuſco mixta & ſuperficie granulata inſtructa *Röſchgewächs* ad $\frac{4}{5}$ Argenti cum arſenico, ferro & cupro commixti continet, nonniſi in Hungaria occurrit. 4) Flavicantis ſemipellucidæ, mollis, *Argentum corneum* L. *Minera Cornea* vulgo ad $\frac{2}{3}$ Argenti, ope acidi ſalis in mineram redacti, creberrime etiam ſulphur habet, raro occurrit. III. ſub forma terræ 1) ſolidioris, argillaceæ, flavicantis, cum immixto virore *Ganſekotig-Erz* vulgo, 2) laxioris quaſi pinguis, rubræ, flavæ, cœruleæ *Silber-Mulm* ad $\frac{1}{100}$ Argenti habet, 3) in ſquammas rigidas, fuſcas, ſplendentes efformatæ *Colophonien-Erz*. 4) foliola fuſca & laxa ſiſtentis, ad $\frac{1}{200}$ Argenti continentis, *Bergkorck* LEHMANN *Blättel-Erz*, nonniſi in Hercynia hactenus repertæ.

In America & paſſim per Europam occurrit.

Argentum nativum ſemper ære inquinatum occurrit, finiſſimum quod ex officinis metallicis ad nos mittunt $\frac{1}{16}$ Cupri vehit; puritas Argenti lapide lydio, cupellatione, nitro inquiritur; idem amalgamationis, fuſionis, cupellationis ope ex matricibus obtinetur.

Primi Arabes argentum ad uſus medicatos adhibuerunt & ex eo eaſdem ac ex auro virtutes ſibi ſpoponderunt, vel hic quoque tam ratione, quam experientia refragantibus; ejus ſolutione pro capillis nigro colore tingendis ſolent uti. Folia ejuſdem ornatus ergo variis medicamentis adjiciuntur.

* *Cryſtalli Lunæ* vid. *inſtitut. Chem.* * *Lapis Infernalis* vid. *Inſtit. Chem.*

* CRYSTALLUS, κρύσταλλος, hoc nomine proſtant hodie in officinis varia fragmenta pellucida, duriſſima,

alba, angulata, inodora, infipida, nec aqua, nec acidis, nec igne fundenda, limam non admittentia.

Sunt fragmenta *Cryftalli montanæ* AUCTOR. *Quarzi cryftallifati* CRONSTÆDT, *Nitri Cryftalli montanæ* L.

Pluribus in Europæ regionibus occurrit, non raro aliorum lapidum cavitates replet, interdum in profundioribus telluris receffibus, interdum in terra corticali, interdum in fluviis reperitur.

Omnibus figura eft hexagona, ita ut utrinque pyramide hexagona terminentur, inter quas columna hexagona intercipitur, interdum columna, interdum pyramis inferior deficit, interdum numerus laterum augetur, interdum unus aut alter angulus deeft; variant multum volumine, & colore, interdum nihil, interdum varias fubftantias in fua cavitate includunt, interdum folitariæ, interdum plures aggregatæ occurrunt; color earum ab artificibus *aqua* dicitur.

Volumen, puritas, immunitas a fiffura & maculofa nube, pretium augent, tales PLINIUS *Acenteta* dixit, noftri lapidarii *Mediolanenfes*, illas quæ levius inde recedunt *halbe Wahr*, viliores *Rottan* dicunt, exiguas, non coloratas, pellucidas *Pfeudo-adamantes* folent vocare.

Inter primos MATTHIOLUS cryftallo vires adftringentes adfcripfit, lithontripticas, abforbentes &c. alii, a fubftantia, quæ nulli menftruo cedit, fruftra vires medicatæ expectantur; *præparatæ*, qualis in officinis proftant, non raro partes de marmore fupra quem tritæ fuerunt, adhærent.

* LAZULUS Lat. Barb. κυανὸς Veterum, *Cæruleus* Eorund. quo tamen nomine etiam alios lapides comprehenderunt, *Azur*.

Cuprum Lazulus L. *Zeolites cæruleus* CRONSTÆDT. Lapis vitrefcens opacus, polituram admittens, in oleo Vitrioli coctione folubilis, ex chalybe nullas

ſcintillas eliciens, pulcherrimo colore cœruleo gaudens, ſaporis & odoris expers; creberrime flavas maculas habet, quæ interdum moleculæ auri ſunt, creberrime autem a pyrite efformantur.

Verus Lazulus vix in officinis pharmaceuticis occurrit, creberrime ejus in locum *Cuprum Armenum* L. aſſervant, eo quod majoribus fruſtis occurrat, mollius ſit, cum acidis effervefcat, vera gleba cupri, a lapide Lazuli diverſſimum.

Ex Oriente & Regno Peruviano ad nos adducitur.

Lapidem Lazuli nec veſtigium cupri vehere Ill. MARGGRAFF & CRONSTÆDT experimenta evincunt.

Cum creberrime Lapis Armenus pro lapide Lazuli fuerit adhibitus, hinc non pauci ipſi vires evacuantes adſcripſerunt & eum contra melancholiam laudarunt, Seculo ſuperiore & nervinis & analepticis annumerarunt, ſaniores, medicamentum pro quo creberrime ſubſtantiam corpori humano pernicioſam ſubſtituere ſolent, & quod ſincerum, nullos proprios effectus poteſt edere, ex penu pharmaceutica jubent exulare.

* PRETIOSORUM QUINQUE LAPIDUM FRAGMENTA. MESUE, *Granati* nimirum, *Hyacinthi*, *Smaragdi*, *Sapphiri* & *Sardi*.

Granatus Barb. Eſt lapis pellucidus, colore obſcure rubro inſtructus, igne fundendus, limæ exquiſitiori cedens, varia ratione angularis, ferro ſemper, non raro etiam ſtanno ſcatens.

Quo magis tranſparet, quo propius color ad flores balauſtiorum accedit, eo pretioſior, quo magis fuſcus, eo vilior reputatur gemma.

Borax Granatus L. *Granatus* CRONSTÆDT, eo quod per ſe igne fluat, a reliquis cryſtallis differt.

Ex Oriente ad nos adducitur, Saxonia, Sileſia, Hungaria, Suevia, Hiſpania, eos quoque largiuntur, Bohemia duriſſimos exhibet.

Hyacin-

HYACINTHUS ab illo Veterum diversus: est Crystallus igne non fundenda, colore rubro, cui flavedo admixta est, distincta, quo magis color ad melleum vergit, eo vilior esse reputatur, quo magis rubedo eminet, eo pretiosior.

Nitrum fluor purpureo-fulvum L.

Ex India Orientali præstantissimi adducuntur, occurrunt quoque in Lusitania, Hispania, Bohemia, Silesia, Saxonia, Hassia.

SMARAGDUS, σμάραγδος, *Emeraude*, Crystallus granato durior, sapphiro mollior, igne colorem non mutans.

Borax gemma viridis L. *Smaragdus gemma* CRONSTÆDT se viriditate distinguit.

Illi qui ex Oriente ad nos adducuntur, quo non solum Indicos sed etiam Peruvianos & Brasilienses referunt, Bohemicis, Helveticis, Anglis dilutiores sunt.

SAPPHIRUS, σάπφειρος ab illa Veterum, quæ noster Lazulus fuisse videtur, diversa: est Crystallus, duritie propius ad Rubinum accedens, colore cœruleo splendens, igne colorem perdere dicitur.

Alumen, gemma pretiosa, cœruleum L. *Sapphirus gemma* CRONSTÆDT: colore distinguitur, quo profundior, eo majori pretio venit gemma.

India Orientalis pretiosissimos nobis mittit, Saxonia, Silesia, Bohemia, Gallia, Occidentales subministrant.

Creberrime in ejus locum *Muria Chrysolampis* L. *Fluor spatosus* CRONSTÆDT cœrulescens substituitur.

SARDUS, σάρδιον, σάρδιος λίθος, *Carneolus* Recent. *Cornaline*: est Silex variæ magnitudinis, qui politura semipellucidus evadit, colorem carneum plus minus dilutum habet.

Silex Carneolus L. & CRONSTÆDT colore rubro uniformi distinguitur.

Aſiatici & Americani, quos Orientales dicunt, magis fulgent, præ Europæis, quos Hungaria, Bohemia, Sileſia, Saxonia &c. ſubminiſtrant.

Arabes, quos Latino-Barbari ſecuti ſunt, vires cordiales horum lapidum multum extollunt, adſtringentes quoque & roborantes ipſis adſcribunt, ſed facile patet, de eis idem ac de reliquis lapidibus, ad claſſem vitreſcentium pertinentibus judicium eſſe ferendum, nec aliquid a principio metallico, quod dicuntur vehere eſt expectandum, ſi enim & tale in illis hærere eſſet evictum, non liqueret tamen, quomodo illud per vires corporis noſtri inde poſſet educi.

Confectio de Hyacintho, abſurdiſſimam AVICENNÆ compoſitionem correxerunt quidem, ſed non parum tamen inconcinnam adhuc reliquerunt Monſpelienſes apud RENODÆUM, Mediolanenſes moſchum & ambram addiderunt pro *Completa* reddenda: Monſpelienſem formulam, Wurtembergenſes & Noſtrates receperunt, magis placet Pariſina, quæ ſimplicior eſt, in omnibus diſplicet, quod Syrupum acidum recipiant: ingredientia ſicca ſub forma pulveris quoque aſſervantur & *Specierum de Hyacintho* nomine veniunt, vires leniter adſtringentes inde expectamus, in alvi fluxu, hæmorrhagiis, ſudoribus colliquativis Confectionem ad drachmam dimidiam, Species ad grana quindecim pro doſi exhibemus: * *Species de Gummis frigidas* VAL. CORD. inconcinnam & inertem compoſitionem, paucis mutatis, Wurtembergenſes receperunt.

§. 31.

VI. ADSTRINGENTIA.

Adſtringentium titulo comprehunduntur omnia reliqua corpora naturalia, quæ ſoliditatem fibrarum augent: ea, cum eorum actionis intenſitas multum

diverſa ſit, optime pro hujus vario modo diſtinguuntur, hunc autem non male ab eorum in linguam actione determinamus, ea, quæ linguam levi modo ratione adſtringunt *Subadſtringentia*, appellamus; *Adſtringentium* nomen illis relinquimus, quæ linguæ impoſita, eandem evidenter conſtringunt.

§. 32.

α. Subadstringentia.

Subadſtringentia levi valde modo partium terreſtrium fibræ rationem videntur augere, hinc parum evidens eſt eorum effectus: ut plurimum ſolummodo adhibentur, ubi ab uſu emollientium, quem indicatio ſuadet, nimiam relaxationem metuimus, vel ubi morbus roborantia quidem exigit, ſed neque validiores ſtimulos, neque fortiora adſtringentia admittit. In univerſum, eorum virtutes non admodum evidentes ſunt, ſed nec magnum diſcrimen inferunt, nec adeo ſtricta eſt eorum doſis.

Adiantum, *ἀδίαντον*, *καλλίφυλλον*, *τριχομανὲς*, *καλλίτριχον*, *πολύτριχον*, *Capillus Veneris* Barb. *Capillaire*, *Frauenhaar*: officinæ appellant plantas cauliculis teneris inſtructas, quibus foliola parva inſident, & quæ nullos flores perfectos excludunt.

* *Adiantum album? Ruta muraria* Trag. *Sauvevie*; *Mauer-Raute*: ſiſtit cauliculos teneros, teretes, ſolidos, herbaceos, albidos, ſuperne ramoſos & tribus foliolis veſtitos, quæ parva ſunt, rotundato-oblonga; crenulata, maculis ſeminalibus linearibus, quæ in foliis exſiccatione contractis totum diſcum occupant, obſeſſa, cum cauliculis inſipida, inodora.

Asplenium Maculas ſeminales in lineas ad nervum folii coonvergentes habet: *Ruta Muraria* L. Blacwell 219. frondibus non pinnatis gaudet.

Crescit copiose per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Parisini pro Adianto albo *Polypodium fragile* L. præscribunt.

* *Adiantum Americanum* Recent. *Adiantum Canadense*, *Capillus Veneris Canadensis* efformatur a petiolis rubris, ramosis, quibus pinnatim insident folia oblonga, inferne integra, superne crenis majoribus crenata, dulciuscula cum levi adstrictione.

Adiantum: maculas seminales apicibus foliorum subjectas habet: *Pedatum* L. frondibus ramosis, foliolis in uno latere rotundo incisis, distinguitur.

Crescit in Jamaica, Virginia, Canada.

Adiantum aureum Tabern. *Percemousse*, *golden Wiederthon*: cauliculi inferne raro ramosi, foliis angustis & acutis obsessi, quæ exsiccatione multum contrahuntur & rubiginosum colorem induunt, rubri, longi, superne capitulum quadratum gerunt, calyptra laxa, in villos terminata tectum, leviter adstringunt.

Polytrichum. Muscus relativus diphytus, calyptra villosa: *Commune* L: Blacwell 375. foliis serratis & capsula quadrata distinguitur.

Vulgaris per omnem Europam.

* *Adiantum nigrum* Veterum? *Capillaire commun*, *Frauenhaar*: Petioli rubri, foliis majoribus quam in reliquis Adiantis obsessi, pinnatis, triangularibus, utrinque incisis, saporis leviter adstringentis.

Asplenium Adiantum nigrum Blacwell 220. frondes duplicato pinnatas, pinnas inferiores majores, folia lanceolata habet.

In Europa temperata occurrit, in Saxoniam usque ascendit.

Ipsi creberrime Nostrates sequens substituunt.

* *Adiantum Rubrum* Lonicer, τριχομανὲς, *Trichomanes*: efformatur a cauliculis rubris, utrinque

foliolis parvis, rotundis obſeſſis, ſaporem præcedentis habet.

Aſplenium Trichomanes L. foliis pinnatis, pinnis rotundis gaudet. Vulgatiſſima ad rupes in omni Europa planta.

Adiantum verum TRAG. *Capillus Veneris* SYLVII. Cauliculos habet fere nigros, ramoſos, veſtitos foliolis ex fine anguſtiore, in finem ovatum terminatis, in averſa, quæ reflexa eſt, foliorum parte maculas albas habet.

Adiantum Capillus Veneris L. frondibus decompoſitis, foliolis alternis, pinnis cuneiformibus, lobatis diſtinguitur.

Creſcit in Gallia Meridionali, Helvetia & Anglia.

Cum hoc & Canadenſe reliqua, gratia anteant, & Canadenſe præ ipſo quoque majorem gratiam habeat hinc ſolo Canadenſi poſſumus omnino contenti eſſe.

Adiantum HIPPOCRATES reſolvendi & urinam ducendi ergo commendat, craſſos & viſcoſos pectoris humores digerere & ad ſcreatum diſponere, a GALENO dicitur, ab hac etiam virtute ad noſtra uſque tempora ſolet commendari, ea ſub ratione qua Adianta in uſum trahuntur, eorum vires potius ab aqua quam ab Adianti mucilagine videntur pendere, num aliquid roboris pulmonibus inde accedit? alvum inde ſtringi, male contra HIPPOCRATEM contendit GALENUS, qui vires calculum frangendi & incrementum capillorum promovendi, ex loco natali cauliculorum & eorum forma potius finxit, quam obſervatione hauſit.

Syrupus PLANTII gratia ſe commendat: * *Syrupus compoſitus* Auguſtan. a Brandeburg. auctus magis medicatus eſt.

* AGNUS CASTUS Barb. ἄγνος, Agnos: Capſulas inde recipimus tomentoſas, rotundas, parvas, aliquot ſeminibus fœtas, ſapore aromatico, ad cardamomum accedente, inſtructas.

Vitex. Corollam ringentem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, labium utrumque trifidum, capſulam tetroſpermam: *Agnus Caſtus* L. foliis digitatis, ſerratis, gaudet.

Creſcit in Europa Meridionali.

Arboris virgulta, matronæ Athenienſes caſtitatem cuſtodientes in theſmophoriis lectis ſubſtraverunt, inde τῦ ἄγνυ nomen ipſi ſurrexit, ab omni dein tempore ejus fructus, quos vulgo ſemen dicere ſolent, venerem extinguere crediti fuerunt, abſurdiſſimum commentum, per plura ſecula inter Medicos ſe ſuſtinuit; ſemen ab HIPPOCRATE attenuandi ergo, a GALENO ad diſcutiendos flatus & aperiendas obſtructiones viſcerum abdominalium commendatur, quibus ſcopis medicamentum aromaticum etiam magis aptum eſſe videtur, quam adſtringentibus, quibus a Recentioribus fuit dicatum.

AGRIMONIA Barb. εὐπατώριον, *Aigre moine*, *Odermenning.* Folia exhibet longa, pinnis inæqualibus, & quarum margines inciſi ſunt, obſeſſa, inferne incana, odoris expertia, ſapore ſalino prædita.

Agrimonia. Corollam pentapetalam habet, duplici calice ſuſtentatam, polyantheram, digynam, calyx ſemina includit: *Eupatoria* L. BLACWELL 21. foliis pinnatis & fructu hiſpido diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa.

A GALENO medicamentis aperientibus & roborantibus adſcribitur, FORESTUS ea intus aſſumta, hæmorrhoides & prolapſum alvi ſanatum, & lapidem veſicæ ita comminutum, ut per fruſta cum lotio exierit, ejuſque uſu externo ulcus cruris malignum curatum, ſe vidiſſe affirmat. Hodie ad uſus externos maxime adhibetur, gargariſmatibus quoque adjicitur.

ALCHYMILLA HIERON. BRUNSVIC. *Pied de Lion*, *Sinau*, *Frauenmantel.* Folia largitur officinis quæ

rotunda sunt, margine crenata, inferne albida, inodora, sapore adstringente instructa.

ALCHEMILLA. Corolla gaudet octofida, tetrandra, monogyna, gymnosperma: *Vulgaris* L. BLACWELL 72. foliis lobatis agnoscitur.

Vulgaris per Europam planta.

Extracti aquosi, quod odorem mellis & saporem acidulo-austerum habet $\frac{7}{16}$, resinosi, austeri & balsamicum odorem emittentis $\frac{1}{4}$ circiter, largitur. CARTHEUSER.

Vires leniter adstringentes possidet, ejus autem ope vasa claudi, mammis & vaginæ rigiditatem, quam perdiderunt, restitui, ad muliercularum commenta pertinet; ad hæmorrhagias internas, & ulcera viscerum solet præscribi.

* *Emplastrum Defensivum* FELICIS WURZ. Ab Alchemilla vires adstringentes habere & affluxum humorum ad partes, quibus imponitur, creditur arcere.

* ALKANNA Arab. ἄγχουσα, *Anchusa* Veter. *Orcanette*, *rothe Ochsenzunge.* Recipiuntur Radices fibrosæ, longæ, ad calami anserini crassitiem accedentes, sub cortice sanguineo, substantiam albam includentes, sapore adstringente præditæ.

Anchusa tinctoria L. habitu villoso, foliis lanceolatis obtusis & staminibus corolla brevioribus distinguitur.

Crescit in Europa Meridionali, nec a nostra hyeme læditur.

Extracti aquosi-rubro fusci, acriusculi & subadstringentis $\frac{1}{8}$ fere, spirituosi autem rancorem olentis, rufo-subfusci ultra $\frac{1}{6}$ inde obtinuit CARTHEUSER. Cortex, spiritum vini & olea rubedine tingit, aquam nequaquam. LEWIS. Ad nullos alios quam tinctorios usus adhibetur.

Alkanna, quæ sub *Orientalis* nomine in officinis prostat, ex capite crasso copiosas lamellas sibi invicem

incumbentes dimittit, profundiore quam priores rubedine tinctas a *Lawsonia*, Corolla tetrapetala, calice quadrifido fustentata, diplosanthera & capsula globosa, quadriloculari instructa: *Inermi* L. racemis inermibus distincta, Orientis cive, desumtas.

Auriculæ Judæ Clus. *Fungi Sambuci* Trag. *Oreilles de Judas*, *Holderschwämmchen*. Fungi membranacei subnigri, subrotundi, quorum superficies in sulcos elevata & in sinus his respondentes depressa est, superne villo obsessa, inferne glabra.

Tremella. Fungus est uniformis, membranaceus, gelatinæ formis: *Auricula* L. Blaçwell 334. figura auriformi & colore nigricante distinguitur.

Autumno ad varios arbores per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem, reperitur.

Fungis perniciosis, præeunte Clusio, adscribitur, intus nunquam datur, extus ad morbos faucium & oculorum, discutiendi ergo, adhibetur aqua infusa & parti affectæ imposita.

Auricula Muris Lonicer. *Pilosella* Jac. de Manliis, *Pes Cati* Parckins, non est μύ◌ ὦτα Diosc. *Pieds de Chat*, *Katzendäpplein*. Inde recipimus Folia & Flores.

* *Folia* ex angustiore origine, in finem obtusum & ellipticum terminantur, superne viridia, inferne tomentosa, odore nullo, sapore levissime adstringente instructa.

Flores tubulosi sunt, compositi, calice sicco comprehensi, rosei coloris, saporis expertes.

Gnaphalium. Flores compositos tubulosos, calice squammis imbricatis siccis efformato, comprehensos, receptaculum nudum, semina papposa habet: *Dioicum* L. calice argenteo, caule & corymbo simplici distinguitur.

Occurrit in omni Europa.

Vires leniter roborantes habet, folia interdum, flores crebrius ad infusa pectoralia recipiuntur.

* *Conserva* Parif.

Bellis, *Marguerite, Zeitlosen Mazlieben.* Ejus integri Flores asservantur, qui parvi sunt, radiati, radio mox albo, mox roseo, disco luteo; exsiccati odorem nullum, saporem lenissime salinum habent.

Bellis. Flore composito mixto, calice cujus squammæ duplicem seriem formant, receptaculo nudo, seminibus nudis gaudet: *Perennis* L. Blacwell 200 & 530. scapo nudo distinguitur.

Habitat in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

$\frac{3}{8}$ Extracti salini inde obtinui.

Multum hi flores ad affectus pectoris laudantur, leniter incidendo & roborando videntur agere, vulnus thoracis eorum ope curatum apud Koenig & phtisin, quam per illos Wepfer sanasse dicitur, ab ipsis solis non auderem deducere. Multi, præeunte Minderer, folia sub forma acetarii illis commendant, qui æstuanti corpori frigidam ingesserunt.

* *Aqua destillata* Schroed. iners: * *Conserva* Nostrat. * *Syrupus* Nostrat. * *Tinctura* August. si quas vires habet, illas debet spiritui vitrioli.

* Betonica, βεττονικὴ, *Betoine, Betonien*: Inde Folia & Flores officinæ asservant.

* *Folia* sunt oblonga, profundius crenata, rugosa, inodora, insipida.

Flores labiati obtinent, purpurascentes, odoris & saporis expertes.

Betonica. Calice quinquefido sustentat corollam labiatam, cujus tubus incurvus est, labium superius integrum & erectum, inferioris lacinia media latior, rotunda, emarginata: *Officinalis* L. Blacwell 46.

Num revera Cl. LEWIS oleum odoratum inde obtinuit? Extracti aquoſi inſipidi $\frac{5}{8}$, reſinoſi fere $\frac{1}{2}$. NEUMANN. Extracti aquoſi ſubſalſi, balſamico-amari $\frac{1}{4}$, reſinoſi ſubacris & balſamici $\frac{1}{6}$. CARTHEUSER.

GALENUS reſolventes ipſi virtutes adſcribit, ad comitialem morbum & morbos convulſivos quoque laudat, inde Recentiores eam cephalicis annumerare permoti fuiſſe videntur, nulla has vires fida obſervatio probavit, nec confirmati fuerunt ejus effectus ad fugandam arthritidem, circa quas HILDANUS maxime, multus eſt.

* *Aqua deſtillata* NICOL. PRÆPOS. meas ſaltem nares nunquam odore feriit: * *Conſerva* VAL. CORD. * *Emplaſtrum Luminar. Majoris.* Pariſini habent, a KALDE correctum, Wurtembergenſes & Noſtrates; a reſinis, quas recipit, potius quam a Betonica efficax. Quis credet S. PAULI hujus cerati ope vulnus ſub quo falx cerebri diſciſſa erat & cerebrum pure diffluebat, fuiſſe curatum.

*CETERACH Lat. Barb. *Ceterac*, *Milzkraut*. Efformatur a Foliis pinnatifidis, parvis, quæ tota maculis ferrugineis obſeſſa ſunt, odore nullo, ſapore adſtringente gaudent.

Aſplenium Ceterach L. BLACWELL 216. frondibus pinnatifidis, pinnis alternis confluentibus agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali.

Herbis vulnerariis vulgo adſcribitur, ratione ſaporis propius ad linguam cervinam accedit, MORAND, egregios effectus antinephriticos inde editos fuiſſe, refert: ejus infuſo nullam aliam plantam, ad depellendum ex renibus ſabulum, aptiorem eſſe, aſſerit Cl. CRANTZ.

* FILIX, πτερὶς, βληχρὸν, *Fougère*, *Farren*. Recipiuntur inde Radices, quæ fibroſæ ſunt, extus nigræ, intus rufæ, ſapore adſtringente inſtructæ.

Polypodium. Planta epiphyllosperma, cujus fructificationes in puncta subrotunda, ad nervum folii parallela colliguntur: *Filix Mas* frondibus bipinnatis, pinnis obtusis crenulatis distinguitur.

Crescit in omni Europa.

Ad lumbricum latum Galenus laudavit, sed inertem ad vermes Scopoli observavit, rhachiticis tam interne, quam externe laudatur, foetum inde pelli, se expertum esse Olivier contendit; in summa anonae caritate panem inde coxerunt; ejus usus hodie eviluit.

* Galega Barb. *Geisrauthen.* Folia exhibet, pinnis oblongis pinnata, angusta, saporis & odoris expertia.

Galega. Corollam papilionaceam habet, vexillo & alis fere aequalibus, calice quinquefido sustentatam, legumen longum, compressum, seminibus turgens: *Officinalis* L. Blacwell 72. foliolis lanceolatis & glabris distinguitur.

In Italia & Hispania crescit, nostras hyemes impune fert.

In peste, quae anno 1576 Lombardiam vastavit, cum, non sine successu ut ajunt adhibita fuerit, a multis vis ejus alexipharmaca fuit laudata, sed cum nulla se fida observatione probaverit, hodie jure eviluit.

* *Aqua destillata* Schroeder. iners omnino.

Hedera arborea aeque ac terrestris in usu est.

Arborea, κισσὸς, κιττος, *Lierre*, *Epheu*, inde folia, baccas & gummi recipiunt.

Folia firma sunt, coriacea, cordata, viridia, sive angulata, sive integra, pro varia plantae aetate, odore nullo, sapore adstringente gaudent.

* *Baccae* nigrae sunt, rotundae, umbilicatae, stylo ex medio umbilico prodeunte instructae.

* *Gummi* prostat sub forma frustorum majorum, rotundorum, ex granis semipellucidis, ad granatorum colorem accedentibus, efformatorum, quibus variae

ſordes intermixtæ ſunt, aridorum, ſapore leviter aromatico inſtructorum.

Hedera. Corollam habet pentapetalam regularem, iſandram, monogynam, baccam globoſam, polypyrenam: *Helix* L. Blacwell 188. foliis ſimplicibus agnoſcitur.

Occurrit ubique.

Europeæ arbores, etiam interdum Gummi fuderunt, id quod in officinis proſtat, ex Oriente adducitur.

Gummi $\frac{11}{16}$ Extracti reſinoſi, $\frac{1}{4}$ aquoſi, cui multum reſinoſi adhæret, exhibuit. Neumann. Extracti gummoſi $\frac{1}{8}$, reſinoſi $\frac{5}{8}$ Cartheuser.

De baccarum viribus plane nihil certi conſtat: Gummi obſcure adurere & depilare aſſeritur; tantam acrimoniam nec ſapor prodit, nec experientia confirmat, a Stahl intus ſcopo emmenagogo commendabatur. Folia ad uſus externos adhibentur & maxime pro deligandis fonticulis uſurpantur: pulverem ad aliquot ſcrupulos de die datum egregie in atrophia infantum ſe gerere Nebel vidit.

Terreſtris Barb. *Lierre terreſtre*, *Tarette*, *Gundelreb*. Folia ſiſtit, quæ reniformia ſunt, crenata, leviſſime hirſuta, cum exſiccata fuerint vix odora, ſapore proprio leniter aromatico inſtructa.

Glechoma L. Calyce bilabiato, ſuſtentat corollam ringentem, cujus labium ſuperius bifidum, inferius majus & trifidum eſt, lacinia intermedia majore, ſemina nuda maturat.

Creſcit in omni Europa.

Aqua inde odorata deſtillat, ultra $\frac{3}{8}$ Extracti aquoſi multum acris, Extractum reſinoſum mitius largitur. Cartheuser.

Reſolvente & roborante virtute ſe commendat, hinc calculoſos juvaſſe, obſervata eſt, notantibus S. Pauli & Reusner, hydropicis profuiſſe, Ettmüller

refert, in phtisi salutares ejus effectus WELSCH vidit, & a MORTON phtisicis hæmopticis multum commendatur. Optime exhibetur sub forma Infusi aquosi.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. prouti vulgo in officinis prostat inodora est: * *Conserva* Paris. * *Syrupus* VAL. CORD. * *Extractum* Paris. ut ulterius tentetur, videtur mereri.

HEPATICA hoc nomine triplex plantarum genus Latino-Barbaris venit, unum quod a fontibus denominant, alterum Nobile dictum, & tertium, quod a situ foliorum Stellaris nomine insigniter.

* *Fontana*, *l'hepatique d'eau*, *Steinleber-Kraut* constituitur a foliis subrotundis, quæ in modum squammarum cohærent, superne viridia sunt, inferne copiosissimas radiculas emittunt, lobata, sapore & odore nullo prædita.

MARCHANTIA. Alga relativa monophyta, flores mares habet pedunculatos, ex communi calice eo numero prodeuntes, qui est calicis laciniis, monandros; fœminas sessiles, corolla nuda integra instructas & in fundo semina gerentes: *Polymorpha* L. calyce communi octo vel decemfido distinguitur.

Crescit sub aquis in omni Europa.

Adstringens planta, cum ex genio vegetabilium sub aqua crescentium, etiam aliquid acris habeat, hinc a multis Auctoribus aperiendi scopo commendatur.

* *Nobilis* Folia exhibet in tres lobos rotundos divisa, petiolo longo insidentia, cum petiolo tomentosa, insipida, inodora.

ANEMONE. Corollam polypetalam habet, nudam, polyantheram, polygynam & semina nuda: *Hepatica* L. BLACWELL 207. foliis trilobis integerrimis gaudet.

Occurrit in omni Europa.

Exiguarum virium planta, raro a Medicis præscribitur.

* *Aqua destillata* SCHROED.

* *Stellata*, pro ea quidam primam recipiunt, sed vulgo, præeunte TABERNÆMONTANO, *Matrisylva* TRAG. hoc nomine adhibetur, quam *Muguet de bois*, *Waldmeister* appellant, ejus Folia sunt oblonga, acuta, angusta, levi salino sapore instructa, recentia multum & grate olent, exsiccata parum odoris spargunt.

ASPERULA. Calice quadrifido, sustentat corollam infundibuliformem quadrifidam, isantheram, monogynam, fructus a duabus capsulis efformatur: *Odorata* L. BLACWELL 60. foliis octonis distinguitur.

In omni Europa obtinet, præter maxime Septentrionalem & Belgium.

Aperiendi ergo laudatur, rarius in usum medicatum trahitur, a quibusdam vino immittitur.

HYPERICUM, ὑπέρικον, *Millepertuis*, *Johannis-Kraut*. Summitates inde prostant, floribus flavis, qui exsiccati odorem nullum & saporem adstringentem habent, instructæ & foliis ovatis, inodoris & insipidis.

HYPERICUM. Corolla instruitur pentapetala regulari, calice quinquefido nixa, polyanthera, tri- vel pentagyna, capsula polysperma: *Perfoliatum* L. BLACWELL 15. foliis ovatis, perforatis distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Omnia menstrua inde rubrum colorem extrahere Cl. GUDD probavit: Extracti spirituosi $\frac{1}{2}$, aquosi adstringentis $\frac{5}{8}$ obtinuit NEUMANN.

HIPPOCRATES Hypericum abstergendi & aperiendi ergo adhibebat. GALENO ad consolidanda vulnera & ulcera laudabatur, & hanc virtutem etiam per omnem ætatem probavit, eandem ratione resinæ, qua scatet, videtur edere; datur quoque interne tam vulnerario scopo, quam aperiente, hinc melancholicis commendabatur, & *Dæmonum fuga* appellabatur, ab hac denominatione dein, præeunte PARACELSO

ad absurdissimos usus adhibebatur. Cum habeamus balsamica efficaciora, hinc hodie vix ulterius ad usus internos adhibetur.

* *Tinctura* ANGELI SALÆ: eam ad lumbricos pellendos facere, BARTHOLINUS vidit: * *Oleum* JAC. DE MANLIIS crocum & terebinthinam habet, vulnerarium egregium & polychrestum: * *Oleum simplex* VAL. CORD. * *Extractum* aquosum & spirituosum commixta Wurtemberg. * *Syrupus* QUERCETANI: * *Balsamum Magicum Pforzheimensium* illis, qui medicamenta antimagica quærunt, dignum.

* LIGUSTRUM *Troësne*, *Hartriegel*: coloni nostrates *Dintenhœlzel* dicunt, & Cornum sanguineam L. sub nomine *Hartriegel* indigitant: prostant inde Flores, qui infundibuli formes sunt, angusti, parvi, sub exsiccatione flavi evadunt, omni colore & sapore privantur.

LIGUSTRUM L. BLACWELL 140. Corolla crebro quadrifida, simili calice comprehensa, dianthera, monogyna, & bacca uniloculari distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Minus consulto omnino, flores inertes scopo adstringendi in officinis asservantur, cui fini folia omnino melius responderent. WELSCH mulieris meminit, quæ ex his floribus, cum pauxillo olei olivarum in sole colliquatis, balsamum paraverat, quod in Italia magnam famam ad curationem scrophularum & ulcerum putridorum erat adeptum.

Aqua destillata VAL. CORD. ad morbos faucium & roborandas gingivas laudatur, iners omnino.

* LINGUA CERVINA Barb. non est σκολοπένδριον sed potius φυλλῖτις Veterum *Scolopendrium*, *Scolopendre*, *Langue de Cerf*, *Hirschzunge*. Recipimus inde Folia oblonga, fine leviter acuto terminata, ora integerri-

ma inſtructa, firma, odoris expertia, ſaporis leviter adſtringentis.

Habitat inter rupes Europæ; præter maxime Septentrionalem.

Adſtringendi ſcopo ad diarrhœas & dyſenterias a GALENO laudatur, vires aperientes, ſi quas habet, quas ego ſaltem ne unica quidem fida obſervatione ſtabilitas novi, debentur ejus virtuti roboranti.

Folia recentia interdum ad juſcula aperientia recipiuntur, exſiccatorum uſus eviluit.

LYCOPODIUM DODON. *Pied de Loup*, *Bærlappe*. Semen officinis relinquit, quod pulverem impalpabilem refert, flavum, inodorum, linguæ aliquem adſtrictionis ſenſum imprimens, & per flammam trajectum in flammam abiens.

LYCOPODIUM. Muſcus eſt capſulis pulverulentis, in foliorum alis ſeſſilibus inſtructus: *Clavatum* L. BLACWELL 535. ramis prolixis & ſpicis petiolatis, gemellis agnoſcitur.

In ſylvis montanis omnis Europæ creſcit.

Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$ inde obtinuit NEUMANN, qui etiam vidit aquæ nullas in illud vires eſſe.

GARMANN hoc ſemen a mulieribus Miſnenſibus, infantibus cardialgia & torminibus flatulentis laborantibus exhiberi aſſerit, difficultatem mingendi inde tolli LENTILIUS & WEDEL obſervarunt, qui ultimus illud etiam calculo opem ferre annotavit: extus non modo ad intertriginem curandam facit, & hoc ſcopo noſtratibus in frequenti uſu eſt; ſed ad ulcera manantia exſiccanda etiam multum facere DE HELWIG obſervavit. Decantatus a multis Lycopodii uſus ad curandam plicam polonicam non tam de ſemine, quam de ipſo muſco eſt intelligendus.

MILLE-

MILLEFOLIUM, Ἀχίλλειος, *Millefeuille*, *Schaafgarben.* Folia largitur quæ longa ſunt, viridia, hirſuta, pinnis tenuiter ſectis inſtructa, odorem ſpirant aromaticum, ſapor ex amaricante leviſſime ſalinus eſt.

ACHILLEA. Floribus compoſitis mixtis, calice oblongo, ovato, imbricato ſuſtentatis, receptaculo paleaceo, ſeminibus non papposis gaudet: *Millefolium* L. BLACWELL 18. foliis bipinnatis, dentatis, congeſtis diſtinguitur.

Creſcit ubique per Europam.

Oleum mox cœruleum, mox viride, mox flavum, pro vario ſolo, quo colebatur, inde obtineri LEWIS monet, nunquam aliud, quam flavum & quidem in minima ratione accepi; CARTHEUSER ex floribus $\frac{1}{3}$ circiter Extracti aquoſi ſalini, & $\frac{1}{5}$ fere ſpirituoſi acris & amaricantis ſeparavit; NEUMANN $\frac{5}{12}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{8}$ ſpirituoſi largita eſt.

Herba olim ad peſtem præcavendam celebris, KOELICHEN teſte, STAHL & HOFFMANN auctoritate, valde ad obſtructiones viſcerum abdominalium & inde oriundos motus præternaturales ſopiendos fuit commendata, HOFFMANN per longum uſum infuſi ex Millefolio parati, non paucos ab affectione calculoſa, cui diutius obnoxii fuerunt, liberatos vidit. Extus ad vulnera ſolidanda ab omni ævo fuit laudata.

Non tam folia quam ſummitates debent recipi, & *Achilleæ Millefolio* L. *Nobilis* L. camphoram evidenter ſapiens & olens, eſt præferenda.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆPOS. * *Syrupus* VAL. CORD. * *Oleum deſtillatum* Wurtemberg. * *Eſſentia* Brandeburg. ei ad effectus hypochondriacos exhibendæ, SCHULZ rectiſſime Infuſum aquoſum præfert.

MOMORDICA Barb. Pomum in medio ventricoſum, utrinque contractum, pulchra rubedine tin-

ctum, pluribus nodulis asperſum, multis ſeminibus turgens, exhibet.

Momordica. Planta relativa monophyta, Corolla quinquefida, ſimili calici inſidente, maribus triandris, connatis, fœminis monogynis, pomo ſicco, triloculari, vi elaſtica diſſiliente gaudet: *Balſamina* L. Blacwell § 39. pomis angulatis, tuberculatis, foliis palmatis, glabris diſtinguitur.

Creſcit in India, inter nos hinc inde in hortis colitur.

Seculo demum XVI in Europa innotuit.

A multo retro tempore oleum quoddam unguinoſum cum fructibus Momordicæ infuſum, tanquam medicamentum dolores leniens & vulnera conſolidans fuit laudatum, ſed vix oleum aliquid a fructibus præter paucum mucilaginoſi videtur recipere.

* *Oleum* Pariſ. de ejus vi vulnera & ulcera ſolidandi multas obſervationes collegit Francus, ejus interne ſumti uſum ad curandam dyſenteriam Herrmann obſervationibus probat, & Cl. Delius uberius confirmat.

* Muscorum, *βρύων*, *ὕπνων*, *σπλάγχνων*, *Uſnearum* Arab. *Mouſſe*, *Moos* varium genus, quibus quoque Lichenes quoſdam annumerant, aſſervare ſolent officinæ.

Muſcus albus quernus Wurtemb. efformatur e filis aphyllis, inæqualibus, ramoſis, varie contortis, plicatis, gryſeis & per ſenium cruſta alba tectis; eſt *Lichen plicatus* L. habitu filamentoſo, pendulo, multum ramoſo & albo agnoſcitur. Ab arboribus, maxime a fagis, ſolet pendere.

Muſcus arboreus Pariſ. *Muſcus Acaciæ* Wurtemb. Eſt Lichen ex foliis latiuſculis varie ſectis, cornu damæ referentibus efformatus, mollis, ſuperne cinereo glaucus, inferne incanus & lanuginoſus, ſapore, ſi ad quercus creſcit, amaro, alias fatuo inſtructus: *Lichen Pruna-*

ſtri L. figura foliacea & ſuperficie ſubtus tomentoſo dignoſcitur. Ad varias arbores, prunos maxime creſcit.

Muſcus Pyxidatus Pariſ. formam cruſtæ in folia ſuperne vireſcentia, inferne candicantia, abeuntis habet, edit ſcyphos infundibuliformes, ex cinereo caneſcentes: *Lichen Pyxidatus* L. habitu ſicco & ſcyphis crenatis agnoſcitur. Terræ & arborum truncis adhæret.

Muſcus Vulgaris Pariſ. Eſt *Hypnum triquetrum* L. quod caulibus ad dimidium uſque pedem æquantibus, ſuperne vage ramoſis, foliis triangularibus, diſtantibus, luteſcentibus gaudet. Ubique ad truncos arborum & in paſcuis naſcitur.

WILLIS contra tuſſim convulſivam remedium vulgatiſſimum eſſe dicit.

Muſcus terreſtris vulgo, ex foliis magnis & latis, mox ſolitariis, mox ſibi invicem incumbentibus, ſinuatis & quorum margines deorſum flexi ſunt, efformatur, cinereus, cinereo-glaucus, interdum obſcure virens ſuperne, inferne tenuiſſima lanugine obductus. Plerumque terram tegit, ad ſepes aut loca ſylvarum umbroſa, non raro ad truncos arborum alios muſcos tegit, mucidum faſtidioſum ſaporem habet. *Lichen Caninus* L. habitu coriaceo plano, lobato, obtuſo, pelta marginali gaudet. MOREY anno 1679 Academiæ Londinenſi obſervationes de viribus hujus Lichenis adverſus morſum canis rabidi enarravit, his cum recentiore ætate MEAD ſuum calculum adjecerit, ejus vires antilyſſæ in Anglia maxime celebrantur.

Uſneæ Cranii humani nomine varium Muſcorum & Lichenum genus ſolet venire, cum omnes, qui ſubſtantiis terreis innaſcuntur, etiam cranio, libero aëri expoſito, poſſint accreſcere, hinc jam a BERNIZ, uſneam cranii humani, in herbaceam & cruſtaceam diſtinxit. Sed mitto medicamentum, quod deliriis

Paracelsi, explosa jam diu generatione æquivoca, & nescio quo spiritu in partibus hominum, maxime si carnificis manu necati fuerint, inhærente, nititur.

Omnes hi musci a vi adstringente laudantur, apud nos in usu non sunt, cum nulla fida observatio aliquid proprii medicati illis inesse probaverit. Muscos Hippocrates tanquam medicamenta uterina extus adhibuit.

**Syrupus a Musco querno*, Fuller demulcens, roborans, balsamicus, ad effectus pectoris laudatur: * *Pulverem Antilyssum* Londin. crebro sine successu adhibitum fuisse, observationes docent.

* Perfoliata Lat. Barb. *Percefeuille*, *Durchwachs*; Folia & semina officinis relinquit:

Folia sunt ovato-oblonga, obtuse terminata, glabra, integerrima, omni sapore & odore carent.

Semina parva sunt, nigra, duriusculcula, inodora, sapore adstringente austero gaudent.

Bupleurum. Flores habet umbellatos, involucro polyphyllo sustentatos, semina ovato-oblonga, convexo-plana, striata: *Rotundifolium* L. Blacwell 95. involucro universali nullo & foliis perfoliatis distinguitur.

Obtinet in Europa temperata, in Saxoniam usque ascendit.

Adstringendi ergo ad hernias commendatur, sed norunt Medici, quam parum adstringentia in universum adhunc scopum faciant, nec ulla observatio has Perfoliatæ vires confirmat, cæterum eandem scopo adstringendi usurpaturus, semina omnino præ foliis debebit adhibere.

Plantago, ἀρνόγλωσσον, στελεφοῦρος, *Plantain*, *Wegerich*. Inde Radices, Folia & Semina ad usus medicatos recipiuntur.

* *Radices* parvæ sunt, ex capitulo minore emittunt

fibrillas copiosissimas, sapore levissime salino, quem e dulci fatuus excipit, gaudent.

* *Folia* e duplici specie desumunt, quam a Veterum usque ætate in *Majorem* & *Minorem* distinguunt: illa *Breitwegerich* sunt ovata, ad aliquot pollices ampla, longis petiolis sustentata, glabra, septem nervis percussa, sapore vix ullo, qui distingui possit, instructa, odoris expertia, margo eorum mox integer est, mox sinuatus; hæc *Spitzwegerich* evidenter lanceolata sunt, angusta, longa, acute terminata, quinquenervia, ora serrata, sapore & odore carent.

* *Semina* exigua sunt, rubra, lævia, odorem nullum, saporem mucilaginosum habent.

PLANTAGO. Corollam habet hypocrateri formem, quadrifidam, regularem, calice quadrifido sustentatam, isandram, monogynam, capsulam ovatam, bilocularem, polypyrenam: *Major* L. BLACWELL 35. foliis ovatis & scapo tereti distinguitur: *Lanceolata* L. BLACWELL 14. folia lanceolata & spicam ovatam sistit. Parisini quoque *Plantaginem mediam* L. habent.

Occurrit ubique in Europa.

Succus inspissatus evidenter salinus est.

Planta, quam primus THEMISON in usum traxisse dicitur, a GALENO ad reseranda viscera abdominalia & sanandas fluxiones, dysenterias & hæmorrhagias laudatur; eandem ulcera & sinus quoque glutinare & radices ad dentium dolores valere ait; vires quas recentior ætas prædicavit antipestilentiales & antifebriles, quas GERBEZ observationibus confirmare annititur, experientia non probavit; SCHULZ sibi compertum esse, febres hecticas inde curatas fuisse, asseverat; folia recentia puncturis insectorum cum successu imponuntur.

Aqua destillata VAL. CORD. iners omnino: * *Syrupus* VAL. CORD. non alias, quam quas a saccharo

accepit, vires habet: * *Extractum* Würtemb. refolventes potius, quam adftringentes effectus videtur editurum.

* POLYGONUM, πολύγονον, *Centumnodia* Barb. *Sanguinaria*, *Sanguinalis* Recent. *Renouée*, *Trainaſſe*. *Weggras*. Cauliculi inde recipiuntur nodulis exiguis inſtructi, qui finguli par foliorum ovato-oblongorum emittunt, fapore leviter adftringente inftructi.

Polygonum Aviculare L. Caule procumbente & foliis ovato-oblongis diftinguitur.

Copiofiffime ad vias provenit.

Præeunte GALENO per plurima fecula ejus qualitates adftringentes & difcutientes laudabantur, proftant obfervationes, ab eodem five axillis fuppofito, five manibus detento, hæmorrhagias fuiffe coercitas, fed quis talibus fidem adhibebit; Cl. SCOPOLI, fe ejus ope diarrhœas fanaffe, narrat.

PRUNELLA Barb. *Bonette*: Recipimus inde Folia, quæ elongata funt, fubrotunda, crenata, leviter hirfuta, fapore falino neque ftyptico, neque amaro inftructa.

PRUNELLA. Calice quinquefido fuftentat corollam labiatam, cujus labium fuperius integrum eft, inferius in tres lacinias fectum, media reliquis latiore, femina nuda funt: *Vulgaris* L. BLACWELL 24. foliis omnibus crenatis diftinguitur.

Crefcit in omni Europa.

Adftringentes ejus vires laudant, a primis Germanis ad gargarifmata contra anginam adhibitam & inde denominatam fuiffe, funt qui contendunt, ad vulnera & ulcera tam externa quam interna deprædicata etiam fuit, & hinc a MATTHIOLO *Confolida minor* appellata, hodie ad gargarifmata maxime recipitur.

Aqua deftillata VAL. CORD. iners, in collutiones & gargarifmata recipitur. * *Syrupus* Wurtemberg.

* PULMONARIA. Duo plantarum genera ſub hoc nomine MATTHIOLUS in officinas introduxit, Maculoſam nimirum & Arboream.

Maculoſa, *Pulmonaire*, *gefleckt Lungenkraut*. Folia ſiſtit ex ovatis lanceolata, hirſuta, maculis albis obſita, facie ſupina albicantia, inſipida, inodora.

PULMONARIA. Corollam habet infundibuliformem, quinquefidam, cujus faux pervia eſt & quæ calice pentagono ſuſtentatur, iſandram, monogynam, ſemina nuda ſunt: *Officinalis* L. BLACWELL 376. tubo corollæ calici æquali & foliis ovatis gaudet.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Nulla, quantum ego ſaltem novi, fida obſervatio, quas MATTHIOLUS huic plantæ adſcribit vires pulmones & hæmoptoen ſanandi, confirmavit.

Arborea, *Pulmonaire de Chêne*, *Lungenmoos* eſt Lichen e latis & varie laciniatis foliis efformatus, flavicans, una facie levi tomento tecta, eminentiis, quæ veſiculas æmulantur, obſeſſus, quibus in altera totidem foveolæ reſpondent, odore nullo, ſapore ſalino, cui leviſſima amarities accedit, inſtructus.

LICHEN defectu verorum foliorum & fructificationibus ſcutiformibus agnoſcitur: *Pulmonarius* L. habitu foliaceo & quod una facies foveolas, altera colliculos habeat, dignoſcitur.

Per omnem Europam in ſylvis, majoribus arboribus adhærens, deprehenditur.

Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$ fere, quod facile ſitum contrahit, $\frac{3}{8}$ aquoſi dedit NEUMANN.

Vires ad morbos pulmonum, huic plantæ, ex ſignatura potius, quam ex experientia fuerunt adſcriptæ: ejus ſapor reſolventes potius ut inde expectemus ſuadet: eam in curando ictero pertinaci efficacem fuiſſe, BREYNII obſervatione & Illuſtris LINNÆI auctoritate conſtat.

* PYROLA Barb. *Wintergrün.* Folia ſiſtit rotunda, petiolata, leviter ſerrata, ſapore adſtringente prædita.

PYROLA. Corolla gaudet pentapetala, regulari, calice quinquefido nixa, diploſanthera, monogyna, capſula quinque loculari *Rotundifolia* L. piſtillo declinato diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa.

Scopo roborandi & adſtringendi intus datur, extus ad gargariſmata & injectiones conſolidantes uſurpatur.

* SANICULA Lat. Barb. Folia duriuſcula ſiſtit, variæ profunditatis lobis lobata, ſerrata, altera facie pallida, ſaporis leviter adſtringentis, cui aliquid ſalini jungitur.

SANICULA. Flores umbellatos in globum coactos habet, utroque involucro ſuſtentatos, ſemina hirſuta & aſpera: *Europæa* L. BLACWELL 63. floſculis omnibus ſeſſilibus diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Tam intus quam extus exhibita, multum ad uſus vulnerarios laudatur, nec non ad ſiſtendas hæmorrhagias; SALERNE, ſe inde largos ſudores motos & ſanguinem effuſum diſſolutum obſervaſſe, contendit.

* *Aqua deſtillata* SCHROED.

* SANTALUM Arab. Ejus tres ſpecies Album, Citrinum & Rubrum aſſervant officinæ, omnes in magnis & craſſis fruſtis ad nos adducuntur, rubrum in maximis.

Album ponderoſum eſt, nullo vel odore vel ſapore gaudet.

Citrinum colorem flavicantem habet, & fragrantem, ſi fricatur, ſpargit odorem.

Rubrum extus obſcurius rubet, intus intenſius rubrum, ita ut ſanguineum colorem præ ſe ferat, linguam levi adſtringente ſapore afficit, ejus fibræ evidenter criſpæ ſunt.

SANTALUM. Corolla quadrifida gaudet, calice ſupero inſtructa, diploſanthera, monogyna, fructu bacca. Creſcit in India, maxime in Timora.

Citrinum, eſſe meditullium arboris, quod album tanquam alburum ambit, teſtatur RUMPH: Santalum rubrum etiam meditullium alicujus trunci eſſe, facile ex ejus forma patet, a proprio arboris genere deſumi, IDEM fidem facit, ex Coromandel & Africæ regionibus Orientalibus ad nos mittitur.

Santalum citrinum largitur Oleum butyraceum, cujus odor ad ambram accedit, ſpiritus vini inde plures quam aqua partes recipit, rubrum aquam vix tingit, ſpiritum vini large. LEWIS. Ex Santalo citrino $\frac{1}{64}$ Olei odorati, $\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{32}$ ſpirituoſi; ex rubro $\frac{7}{16}$ Extracti ſpirituoſi; ultra $\frac{1}{8}$ aquoſi obtinuit NEUMANN. Santalum citrinum $\frac{1}{64}$ Olei odorati, Extracti aquoſi $\frac{1}{12}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$; rubrum Extracti aquoſi ſalſo ſubadſtringentis $\frac{1}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ circiter dederunt CARTHEUSER.

Primi Arabes tria Santala in Medicinam receperunt, citrinum ob fragrantiam, qua in regionibus Orientalibus maxime, gaudet, ab analepticis virtutibus laudarunt; cum autem efficaciora cordialia inter nos proſtent, ejus uſus evilluit; quæ Rubro adſcribuntur vires in hepar, denuo ex ſignatura deſumtæ fuiſſe videntur & cum ardores ab affecto hepate ſurgere finxerint, hinc medicamentum, quod hepati opem fert etiam refrigerantes vires editurum eſſe ſibi perſuadebant. Sanior pathologia etiam hoc medicamentum expunxit, illud unice adhuc coloris ergo adhibetur.

* *Aqua deſtillata Santal. citrin.* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* Eorund. * *Diatrion. Santalon.* MYREPS. inconcinnam compoſitionem, a Roſis potius quam a Santalis denominandam, ſub titulo *Specierum* Wurtembergenſes recipiunt, ſimpliciorem Pariſini *Pulveris* nomine: *Emplaſtrum Santalinum* ſive *Incognitum* Au-

guftan. inconcinna compofitio, quam a refolvente virtute valde laudant, fi quas vires habet, Croco, quem recipit, erunt adfcribendæ: * *Unguentum Santalinum* Viennenf. minus laudanda compofitio.

SCABIOSA Lat. Barb. Inde Radices, Folia & Flores folent proftare.

* *Radices* funt fibrofæ, ex parvis capitulis, quorum ad latus germen novi caulis accretum, quafi morfu notatæ effent, quibufdam impofuit, emittunt plurimas fibrillas capillares, gryfeas, ex rufo-flavicantes, evidenter amaras.

* *Folia* ex ovatis oblonga funt, hirfuta, odoris expertia, eorum fapor herbaceus, aliquid amari in receffu habet.

Flores tubulofi, cœrulefcunt, omni fapore æque ac odore carent.

SCABIOSA. Corollas quadrifidas vel quinquefidas habet, irregulares & proprio calice fingulas inftructas, & plures calyce communi comprehenfas, tetrantheras, monogynas & femina coronata: *Arvenfis* L. BLACWELL 185. quæ Folia & Flores officinis fubminiftrat, corollis quadrifidis, foliis pinnatifidis & laciniis diftantibus agnofcitur; omnis Europæ civis: *Succifa* L. Barbaris *Succifa* feu *Morfus Diaboli*, *Mors de Diable*, *Teufels Abbifs* BLACWELL 142. Radices largitur, corollis quadrifidis, vix irregularibus, foliis lanceolato-ovatis, integerrimis diftinguitur: Ubique præter Europam maxime Septentrionalem occurrit.

Herbam & flores a vi bechica & vulneraria folent laudare, flores hoc ultimo fcopo in frequenti ufu funt & videntur demulcendo agere. Abfurdum commentum de radice a dæmone morfa, occafionem dedit, ut a non paucis, qui fibi plus fictionibus quam veri ftudio placent, ad graviffimos morbos fuerit commendata, fed nulla obfervatio circa eam aliquid, præ reliquis amaris præftantius detexit.

Aqua destillata VAL. CORD. ab aqua simplici destillata nequaquam diversa. * *Conserva foliorum* Wurtemberg.

VERONICA Lat. Barbar. *Veronique*, *Ehrenpreis*. Ejus Folia ovata sunt, crenata, leviter hirsuta, sapore instructa leniter adstringente, cui levis, grata, & quæ aliquid aromatici habere videtur, amarities accedit.

VERONICA. Corolla instruitur quadrifida; irregulari, simili calice sustentata, dianthera, monogyna, fructu cordiformi: *Officinalis* L. BLACWELL 143. Spicis lateralibus, foliis ovatis, crenatis, caule decumbente distinguitur.

Crescit in omni Europa.

Extractum aquosum & resinosum in pari ratione subministrat, hoc magis amarum est, testibus LEWIS & CARTHEUSER. Extracti aquosi $\frac{2}{3}$, spirituosi $\frac{1}{2}$ fere, destillatione liquorem alcalino-urinosum, $\frac{1}{23}$ salis alcali fixi, cui non paucum salis communis commixtum erat, inde NEUMANN obtinuit.

Crebro omnino in usu hæc planta solet esse, apud Germanos vix non ad omnia infusa pectoralia recipitur, pulmones roborando & ita expectorationem juvando in eis agere videtur; ejus ope tusses quæ phtisin minabantur curatas adducit HOFFMANN, in suffocationibus catarrhalibus nocturnis usu fuisse, vidit Ill. HALLER, scabiem inde curatam HOFFMANN adducit, ELSNER calculum renalem ejus ope ad vesicam promotum, eodem extus applicato ulcera cacoethea sanata S. PAULI recenset; præ reliquis plantis Europæis propius ad theam videtur accedere.

* *Conserva* VAL. CORD. * *Extractum* Wurtemb. * *Aqua destillata* VAL. CORD. iners omnino: * *Aqua destillata cum Vino* August. nec de hac aliquid proprii expectandum: * *Syrupus* August.

* VIRGA AUREA MATTHIOL. *Confolida Sarracenica* THAL. *Verge d'or*, *heidnifch Wundkraut*. Ejus Folia longa funt, angufta, fine acuto terminata, ferrata, leviter hirfuta, pallidius viridia, fapore gaudent leviter adftringente, cui aliquid amari accedit.

SOLIDAGO. Floribus compofitis mixtis, calice imbricato, oblongo comprehenfis, receptaculo nudo, feminibus pappofis gaudet: *Virgaurea* L. caule angulofo, racemis paniculatis, erectis diftinguitur.

Ubique in Europa occurrit.

Ab ANDREA DORIA Genuenfi ex Africa in Europam, tefte CÆSALPINO, allata eft, cave tamen putes, eam tunc demum Europæ indigenam evafiffe, fed ex quo Dux Genuenfis in Africa ejus vires eft expertus, illa ex eo tempore femper ob virtutes traumaticas laudari cœpit, quas tam in externis quam in internis vulneribus confirmatas viderunt PONTEDERA & Cl. SCOPOLI, ejufdem vires vias urinarias ab arenulis liberandi, vulnera folidandi & graves pectoris morbos fanandi, propriis obfervationibus probat LISCHWIZ; BURGGRAFF mictum cruentum inde vidit curatum.

* *Vinca per Vinca*, χαμαιδάφνη, *Pervenche*, *Inngrün*, *Sinngrün*. Folia fiftit ex ovatis oblonga, integerrima, duriufcula, faturate viridia, inodora, leviffime fapida.

VINCA. Corolla infundibuliformi, calice quinquefido fuftentata, ifanthera, monogyna, folliculis duobus, teretibus, acuminatis agnofcitur: *Minor* L. BLACWELL 59. foliis ovato-lanceolatis diftinguitur.

Crefcit in Europa temperata, ad Boruffiam ufque afcendit.

A vi adftringente quibufdam laudatur, eam non notabilem effe fapor evincit, interdum recipitur ad infufa pectoralia.

VISCUS, ἰξία, *Gui*, *Mispel*, prostant hoc nomine in officinis surculi lignei, mox recti, mox incurvi, ramosi, qui sub cortice fusco & rugoso, substantiam includunt lignosam, ex rufo flavescentem, leviter adstringentem.

VISCUM habitu relativo diphyto, corolla quadrifida, in maribus tetrandra, in fœminis monogyna & bacca globosa, monopyrena agnoscitur: *Album* L. BLACWELL 184. foliis lanceolatis obtusis & floribus axillaribus gaudet.

Parasitica planta per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem, vario arborum generi, apud nos Pyris maxime innascitur.

In plantis Americanis, fructificationem ab ea, quæ in Europæis obtinet, differre, LOEFLING annotat: Illustris DU HAMEL præ reliquis vegetationem illustravit & quod nonnisi a cacantibus turdis seminari possit, Veterum figmentum esse, ostendit.

Extracti aquosi salsi & amaricantis ultra $\frac{1}{4}$, resinosi austeri, nauseosi $\frac{1}{5}$ fere dedit CARTHEUSER.

Viscum pro varia arbore, cui innascitur, variare, & quernum reliquis præstare asserunt, & omnino inde differentiam surgere posse, tam ea quæ circa arbores pro varia matre, quibus inoculantur, variantibus observamus, quam ipsum Viscum diversis arboribus sustentatum colore, crassitie &c. evidenter diversum, curate annotante CARTHEUSER, videntur suadere.

HIPPOCRATES folia visci resolvendi fine adhibuit; ipsum viscum roborantes vires edere WEISSMANN observationibus probat, idem comitialibus proficuum esse PLINIUS monuit, ad epilepsiam etiam multum PARACELSUS laudavit, BOYLE fœminam epilepticam eo curatam adducit, COLBATCH proprio tractatu multis observationibus id idem probare annititur, similes BOERHAAVE, CARTHEUSER, LOESEKE, Cl. VOGEL subministrant; fateor me multum suspicari,

hunc visci usum a Druidarum superstitione originem habere, his cum Viscum, teste PLINIO, sacrum fuit, hinc illud etiam sacro morbo medelam allaturum præsumebant, ejus memoria conservata fuit inter eos, quibus magica placebant: cum nonnunquam exhibitum fuerit epilepticis, quorum morbum vel antecedens medicatio vel Natura curaverat, quoque rationales Medici, sub ejus usu morbum cedere videntes, illud magni fecerunt; innumera, quod sine fructu datum fuerit, exempla præsto sunt.

Substantia glutinosa, quam olim ex baccis parare solebant, hodie teste Ill. DU HAMEL ex cortice separant * ἰξὸς, *Viscus*, *Vogelleim*, *Glu* a Veteribus; monente GALENO, rubefaciendi ergo adhibebatur; hodie ejus usus inter Medicos eviluit.

β. *ANIMALIA.*

* COCCIONELLA Recent. *Cochenille.* Prostant inter nos hoc nomine Insecta, duas circiter lineas æquantia, utrinque rugosa, coloris intus punicei, extus atro-rufi, odoris nullius, saporis leniter adstringentis, cui aliquid nauseosi empyreuma referentis accedit.

Primus HERNANDEZ ejus mentionem fecit; DE REUSCHER documentis etiam judiciariis, quæ ad naturam, collectionem & culturam faciunt, probat.

COCCIONELLA. Insectum alas quatuor, quarum superiores crustaceæ sunt & marginatæ, antennas extrorsum incrassatas, truncatas, thoracem marginatum & abdomen planum habet: *Cacti* L. Alis superioribus nigris, utrinque macula rubra notatis distinguitur.

In Regno Mexicano obtinet; ad Antequera in valle Guaxaca maxime, colitur.

Hæc animalcula per hyemem in domibus asservantur, tempore verno, propriis corbibus commissa va-

riis *Cacti* L. speciebus admoventur, quas conscendunt & spatio aliquot dierum novam prolem edunt, matres moriuntur, proles sese Cacto sustentat; cadavera matrum, proles quae tertium aut quartum aetatis mensem attigit, hujus quoque progenies tri-vel quadrimestris, reservatis eis quae sequente anno gentem propagare debent, sive aqua ebulliente, sive calentibus laminis ferri enecata, nobis mittitur.

Extracti aquosi $\frac{3}{4}$, spirituosi, magis rubri paulo minorem quantitatem, ultra $\frac{1}{11}$ aquae, $\frac{1}{6}$ spiritus urinosi, $\frac{1}{22}$ fere salis volatilis, ultra $\frac{1}{3}$ Olei empyreumatici inde obtinuit NEUMANN. Ejus colorem ab acidis exaltari, ab alcalinis profundiorem reddi compertum est.

Ab usu diuretico maxime laudatur, in comminuendo calculo vesicae efficacem vidit STISSER, in Ischuria LISTER, in incontinentia urinae STRUVE. Ad infucanda medicamenta inter nos praecipue adhibetur.

* ERINACEUS Barb. ἐχῖνος, *Herinaceus* Veter. *Herisson*, *Igel*. Est animal quadrupes, cujus omne corpus praeter ventrem, qui pilos habet, & pedes, aculeis ex fusco & albido variis obsidetur, insidias metuens, totum corpus in globum undique aculeatum contrahit, noctu modo incedit, interdiu quiescit, digitis quinque unguiculatis instructum.

ERINACEUS dentibus incisoriis in utraque maxilla duobus, quibus & canini accedunt & corpore aculeato gaudet: *Europaeus* L. auriculis erectis distinguitur.

Occurrit in omni Europa, praeter maxime Septentrionalem.

In cibum nunquam recipitur, AVICENNA ejus carnem pueris in lectum mingentibus commendavit, Latino-Barbari adhuc magis absurde, animal in cineres redactum, pro hoc scopo laudarunt, & doleo vel hodie adhuc hoc commentum obtinere, prudentius

omnino GALENUS hos cineres ad excrescentias & ulcera sordida abstergenda adhibuit, & carnem & cineres Poloni in plica adhibent, ERNDL.

LACCÆ GUMMI Arabum. Ejus triplex genus vulgo in officinis prostat:

* *Lacca in baculis*, *Stocklack*, crusta obscure rubra, inodora, frustulis ligneis teretibus accreta, accensa suavem odorem emittens, evidenter ex cellulis sibi invicem agglutinatis efformata.

Lacca in granis, *Gomme Lacque*. Grana irregularia, parva, læte rubra refert, saporis & odoris expertia, igni commissa in carbonem abeuntia, non fundenda, suavem dimittunt suffitum, inter dentes lentescunt.

* *Lacca in tabulis*, *Schellack*, frusta refert majora profundius rufa, quæ evidenter fusionem passa esse videntur, insipida, inodora, calore liquanda & suffitum non ingratum emittentia.

Laccam in baculis a formicis colligi & ramulis arborum agglutinari, GARCIAS AB HORTO vidit & GEOFFROI uberius probat, qui primus sagax perspexit, eam speciem favorum esse, in quos propria insecta suam prolem deponunt, & hanc ipsam pulchrum Laccæ colorem constituere.

Laccam in granis, *Croton Lacciferum* L. foliis ovatis, tomentosis, petiolatis & calycibus tomentosis distinctum, Indiæ civem, subministrare, sunt auctores qui contendunt: Utrumque ex Asia Meridionali, Bengala maxime & Pegu ad nos adducitur.

Laccam in tabulis ex Lacca in baculis, in tabulas fusa, unde pro usibus baphicis color extractus fuit, efformari, facile Auctoribus credo, nequaquam vero illorum opinioni possum subscribere, qui illam ex Lacca in granis parari dicunt, quippe quæ colliquari nequit.

Lacca in tabulis tota a spiritu vini dissolvitur, plane nullæ sunt aquæ in eam vires.

Lacca

Lacca in granis $\frac{1}{9}$ Extracti aquosi, $\frac{7}{8}$ spirituosi & cum destillata fuerit $\frac{5}{8}$ fere Olei butyracei, $\frac{1}{8}$ fere liquoris aquosi, non salini, exhibuit NEUMANN.

Omni laccæ aliquid flavi accedit, rubedinem acida extollunt, alcalia deprimunt.

Multi fuerunt Arabes occupati circa laudandas Laccæ vires roborantes, hodie ea quæ in granis prostat, ad dentifricia maxime adhibetur: Lacca in tabulis unice ad ceram sigillatam recipitur.

Tinctura G. Laccæ MYNSICHT alumen recipit, Parisini minus bene spirituosam præscribunt, Nostrates majorem justo rationem Aluminis ei addere videntur.

SEPIÆ Os Lat. Barb. Σήπιον, *Sepiæ testum* Veter. *Os de Seche*, *weis Fischbein*. Est testa e squammis coalitis efformata, albissima, oblonga, utrinque angustata, dura, cujus faciei concavæ substantia inhæret alba, pulverulenta, laxa, insipida, quæ cum ipsa testa saporem salsum habet.

SEPIA. Corpore nudo instructus vermis est, bracchiatus, cujus corporis alterum latus os efformat; *Officinalis* L. tentaculis duobus & corpore ecaudato agnoscitur.

Copiosissime in Oceano æque ac in Mari Mediterraneo occurrit.

Substantia pulverulenta $\frac{1}{40}$ Extracti spirituosi, $\frac{1}{12}$ aquosi salini, destillata autem $\frac{1}{8}$ spiritus urinosi, pauxillum Olei empyreumatici exhibuit; testa, similia extracta & eadem proportione dedit, destillatione inde $\frac{1}{12}$ spiritus urinosi & $\frac{1}{97}$ olei empyreumatici prodierunt. NEUMANN, qui quoque utramque substantiam in acidis solubilem esse vidit.

Vires quæ ipsi adscribuntur vel adstringentes, vel diureticæ, & ob quas ad gonorrhœam laudari solet, nulla fida observatio probavit; abstergentes, quas GALENUS inde prædicat, a caustica, quam in modum omnium testarum, dum calcinantur, induit, indole

pendent; absorbentes inde vires recte expectantur; praecipuus ejus, ab Eodem jam annotatus, usus est ad mundandos dentes, & hoc fine substantia ejus spongiosa maxime adhibetur.

γ. Fossilia.

Ferrum, Σίδηρος, *Fer*, *Eisen*. Est Metallum aqua octuplo gravius, prae reliquis difficillime fundendum & majore elasticitate instructum, inter argentum & cuprum mediam firmitatem habet, rite cusum malleabile evadit, & se in tenerrima fila duci patitur, a nitro & vitro saturni destruitur, igne scintillas evomit & in scoriam nigram abit, ab omni sale, ab ipsa quoque aqua solubile, & hinc in aere rubiginem contrahens, a magnete attrahitur, cum liquoribus instringentibus nigrescit, cum alcali principio inflammabili ditato coerulescit, difficillime cum Mercurio jungitur, majori principii inflammabilis ratione ditatum *Chalybs* evadit.

Rarissime *Nativum* occurrit, in Senegal integras rupes efformare dicitur, quod sine ulla ulteriore praeparatione in perticas cudunt, annotantibus Cl. Courtivron & Bouchu. Minerae ferri optime distinguuntur in tales I. quae formam glebae metallicae habent 1) subflavae, *Pyrites crystallinus*, *figuratus*, *ferri*, *cupri* L. 2) nigrae subcoerulescentes A. granulatae a. granis lamellatis, *Ferrum granosum & commune* L. *Haematites niger* Cronstaedt. b. granis angulatis *Sidereum & arenosum* L. B. totae uniformes, a. magneti obsequiosae, *Ferrum chalybeatum*, *rhombeum*, *selectum* L. *Minera ferri Retractoria* Cronst. *Nigricans* Waller. b. magneti non cedentes, *Minera Ferri grysea* Waller. c. polituram admittentes *Ferrum chalybeatum* L. *Minera ferri specularis* Waller. C. in formam stalactitarum sive stiriarum crystallisatae, *Ferrum haematites ni-*

grum L. *Hæmatites nigrescens* CRONSTÆDT, *Hæmatites turritus* WALLER. D. figura prysmatica, *Molybdæna spuma lupi* L. *Spuma Lupi* Auctorum, *Wolfram* vulgo. E. figura cubica vel octoedra, *Ferrum tessellare*, *crystallinum* L. *Minera ferri crystallisata* WALLER. 3) albæ, *Arsenicum album* L. *Mispickel* CRONSTÆDT, *Pyrites albus* Auctor. II. tales quæ forma terræ aut lapidis gaudent, 1) forma pulveris a. flavi aut rubri, *Ochra ferri, martis* L. *Ochra* vulgo, b. cœrulei, *Cæruleum Berolinense nativum* CRONSTÆDT c. arenæ nigræ, *Arena ferrea* L. 2) forma lapidis mollioris a. in lamellas efformati α) rubri, *Argilla rubrica* L. *Rubrica* vulgo, β) rubiginosi, *Minera lacustris numismalis* WALLER. *Pfenning-* vel *Blættel-Erz*. γ) nigri splendentis *Ferrum talcosum*, *virens*, *squammosum*, *micaceum* L. *Mica ferrea* WALLER. *Eisenrahm*, *Eisenmann*, b. in globos figurati, *Minera lacustris globosa* WALLER. *Ferrum glomeratum* L. *Mine en feves*, *Bohn-Erz* vulgo. 3) forma lapidis durioris a) rubri plus minus ad cœruleum vergentis α) figura angulari, *Granatus metallicus* CRONSTÆDT β) substantia radiata instructi, *Hæmatites* Auctorum *Sanguine*, *Blutstein*, *Glaskopff*, γ) substantia irregulari *a.* cum chalybe scintillas evomens *Synople* CRONSTÆDT, *b.* mollior *Minera lapidea* VOGEL. b) flavi, *Hæmatites flavus* CRONSTÆDT. c) albi α) figura angulari, *Stannum crystallisatum album* CRONSTÆDT, *Spuma lupi cubica* WALLER. β) nulla figura regulari, *Ferrum spatosum* L. *Minera ferri alba* CRONSTÆDT, *Stahl-Erz* vulgo, d) cœrulei *Lapis Lazuli*, e) nigri angularis *Schoerl* vulgo, f) grysei α) ferrum attrahentis *Magnes*, β) durissimi ad polienda metalla apti *Smiris* Auctorum *Emery*, *Smyrgel*, γ) laxioris *Minera ferri grysea* WALLER. g) rubiginosi, *Minera ferri palustris* WALLER. *Stuf-Erz* Nostrat.

Pyrita, Rubrica, Mica ferrea, Lapis Lazuli, Magnes, Granatus, Sinopel. non adhibentur ad excoctionem ferri, cum sive sub forma nativa majori quæstu queant vendi; sive difficilius fundi possint, sive ferrum pejoris notæ largiantur.

Vix aliquis occurrit terræ angulus, ubi non variæ mineræ ferri occurrunt; Suecia multas habet, quas Magnes attrahit, & optimum ferrum largitur: Pyrites, hæmatites, ochra, rubrica, arena nigra, minera lacustris utraque, minera alba, grysea, & lapidea apud nos copiose occurrunt.

Ferrum ex multis terris obtineri, non quod in iis hæserit, sed quod demum sub excoctione formetur, monui in *Inst. Chem.*

Ferrum, quod candens malleum non fert, dicitur *Rothbrüchig* & hoc vitium ab immixto acido vitriolico dicitur habere, id quod frigidum; dum malleo percutitur, dissilit, *Kaltbrüchig* appellant, & id arsenico adscribunt.

Ferrum, jam MELAMPUM intus roborandi ergo adhibuisse, patet ex APOLLODORO, GALENO integri metalli virtus roborans, & ejus calcium vis adstringens fuit nota, MENGHINI experimentis, tam circa homines quam bruta institutis, ferri efficaciam in roborandas fibras evicit, ab ejus usu in omnibus numerum pulsuum augeri est expertus, qua hunc effectum edat ratione, non audeo decidere, id saltem mihi videtur, hoc metallum nexum elementorum fibræ modo, qui nostræ naturæ præ reliquis respondet, augere, cum reliqua sive minus sufficienter agant, sive rigiditatem, quæ præter naturam est, inducant, in chlorosi derepenter pulsum ab usu Chalybis majorem & celeriorem fieri, exteriora corporis incalescere, vividum faciei reddi colorem, SYDENHAM observavit, VAN SWIETEN numerosissimos casus vidit, ubi solo ferro satuperabur cachexia, Cel. TRALLES sæpius phlegma-

ticis & mucosis dedit, & pro summo remedio habuit, inter hactenus cognita; ad instaurandam vim hæmatopoieticam, quoties hæc ex sola debilitate solidorum, aut ex humorum aquosa, frigida, inerti indole surrexit; ob hanc vim roborantem ferrum, cum viscera fuerint obstructa, & in omnibus morbis inde oriundis, cum magno successu exhibetur, efficit enim, ut vasa obstructa se validius contrahant, & spissum quo obsidentur ulterius promovere queant, arteriis præterea inde roboratis, spissum humoribus inhærens attenuatur, in materiæ podagricæ anomaliis egregios inde effectus WERLHOFF vidit; inter emmenagoga & certissimum & securissimum esse, innumeræ observationes docuerunt. Nec male ferrum ad corrigendam acrimoniam acidam facit, illam absorbendo, & debilitatem ventriculi, unde surrexerat, corrigendo; idem etiam vermibus mederi, WERLHOFF & Cl. VAN DOEVEREN observationibus patet.

Dum intus assumitur, fæces ab eo solent nigrescere.

Datur secure ad grana viginti pro dosi; sed probe cavendum ne limaturæ sordes, maxime de cupro, adhæreant, ipsa in tenerrimum pollen reducenda, & in vitro probe clauso asservanda est, ne rubiginem contrahat.

Mineræ ferri, quas medicamentis adscribunt, cum foveant ferrum principio inflammabili privatum, hinc Crocorum adstringentium vires edunt. Magnetem dentibus admotum odontalgiæ mederi, BORELLUS jam annotavit, recentius id ipsum varii Auctores confirmare sunt annisi in *Göttingisch. Anzeigen von gelehrten Sachen*, & apud GLAUBRECHT allegati, nec non apud REICHEL & LUDWIG, qui Auctores quoque observationes salutares ejus effectus in rheumatismo, arthritide & affectibus nervorum testantes recensent.

* *Æthiops Martialis* LEMERY, si rite paratus fuerit, est limatura ferri in tenuissimum pollen redacta: * *Balsamum Chalybeatum*, BEAUME *d'Aiguilles* Paris.

ad usus externos scopo adstringendi adhibetur: * *Chalybs Sulphure præparatus* ROLFINCK est Crocus Martis ad indolem vitrioli accedens: * *Bezoardicum Martiale*, *Pulvis Cachecticus* LUDOVICI, *Antimonium diaphoreticum martiale* Wurtemberg. vid. *Inst. Chem.* * *Crocus Martis adstringens* ad mentem ROLFINCK a Parisinis & Nostratibus paratur. ferrum, ope ignis, principio inflammabili privando, Wurtembergenses pro illo vitriolum ad rubedinem calcinatum recipiunt: * *Crocus Martis aperiens cum Sulphure* ROLFINCI evidenter aliquid vitriolici recipit: *Crocus Martis aperiens* a Parisinis & Nostratibus paratur ferrum, secundum POTERIUM, ope aquæ in rubiginem reducendo, Wurtembergenses ad præcepta STAHL ferrum ex vitriolo ope alcali dejiciunt: * *Crocus Martis cum sulphure & nitro*, * *Pulvis cachecticus* BOECLER est Crocus martis Sali polychresto unitus: * *Crocus Martis Antimoniatus* STAHL. Cum omnes croci sint ferrum evidenter alteratum, hinc evidentius quam limatura martis adstringunt, & ipsi, ubi moderate roborandi & adstringendi scopus est, debent postponi: * *Electuarium Chalybeatum* August. cachecticis & scopo emmenagogo olim ad drachmam unam pro dosi præscribebatur: * *Essentia Martiata aperitiva* Wurtemberg. est spiritus vini aromatibus & ferro imbutus: * *Extractum Martis pomatum* Wurtemb. evidenter adstringit: *Flores Salis Ammoniaci Martiales* vid. *Inst. Chem.* * *Liquor Vulnerarius mineralis*, *Balsamum Vulnerarium* DIPPEL. vix differt a *Tinctura Martis adstringente* Wurtemb. *Globuli Martiales* a sex circiter retro lustris in Gallia cœperunt in usum trahi, tam interne quam externe adhibentur, ferrum vehunt, cui tartarus unitus est: * *Pilulæ Chalybeatæ* Paris. Aloen recipiunt: magis omnino placent *Pilulæ Martiales* SYDENHAM, utinam optimum medicamentum semper recens pararetur, ne ferrum ab ex-

tracto vegetabili ad croci indolem deflectere posset: *Pulvis Cachecticus* QUERCET. ad roboranda solida, incidendum mucum, absorbendum acidum facit; ambram & margaritas adjiciendo *Completum* reddunt Wurtemberg. minus placet * *Pulvis de Chalybe* Parisin. * *Sal Martis* RIVERII proxime ad Vitriolum martis accedit: * *Tabellæ de Chalybe* Paris. in parca nimis ratione videntur ferrum recipere: *Tartarus Chalybeatus* v. *Inst. Chem.* * *Tinctura Hæmatitæ* Paris. non differt a *Mynsichtiana*: * *Tinctura Martis adstringens* Wurtemb. parum recedit ab *Aperiente nigra* ROLFINCK. * *Tinctura Martis aperiens tartarisata* LEMERY momentum spiritus vini adjiciunt, ut arceatur corruptio, prolixo labori optime solutio Tartari chalybeati in aqua substituitur: * *Tinctura Martis cydoniata* WEDEL. Wurtembergenses aquam cinamomi spirituosam, nostrates $\frac{1}{3}$ spiritus vini adjiciunt: *Tinctura Martis pomata* ROLFINCK: * *Tinctura Martis cœrulea* ETTNER ad morem Wurtemb. si paratur, non evadit cœrulea, curiositati unice inservit: * *Tinctura Martis helleborata* WEDEL hypochondriacis olim multum laudabatur: * *Tinctura Martis Mynsicht. Aperitiva* Wurtemb. *Azoph.* PARACELSI a ZWOELFFER reputata, non illepidum medicamentum aperiens videtur esse, sed fateor, in medicamentis aperientibus, spiritum vini semper mihi suspectum esse: * *Tinctura Stomachica martialis Edinburg.* præter ferrum, aromata & amara recipit, non contemnendum medicamentum stomachicum: * *Tinctura Martis cum vino malvatico & pomis aurantiorum* Wurtemb. *Tinctura Vitrioli Martis* LUDOVICI vid. *Instit. Chem.* Wurtemberg. aquam Cinamomi adjiciunt, Nostrates coloris ergo flores Papaveris Rhœad. gratum medicamentum, olim in multo usu fuit pro roborando ventriculo: ab hac, ratione virtutis medicatæ, parum differt *Tinctura Martis ex vitriolo* ZWOLFFER.

Omnes hæ tincturæ cum habeant ferrum per acida magis stypticum redditum, hinc manifestius adstringunt, & inter nos saltem exolescere cœperunt: *Vinum Chalybeatum* FALLOPII summis laudibus a BOERHAAVE extollitur, & egregium omnino medicamentum est ad vim hæmatopoieticam restituendam: datur ad aliquot uncias vel ante vel post pastum: *Vitriolum Martis* vid. *Instit. Chem.*

*MARCASITA Barbar. *Bismuthum* vel *Wismuthum* Eorund. Est Semimetallum plumbo magis album, rigidum, in pulverem reducendum, ex tessulis majoribus efformatum, aqua decuplo circiter gravius, cum cobalto & zinco fusione non coiens, præ omnibus reliquis metallis minore igne fluens, ab acidis nitri, salis & vegetabili dissolvendum, in vasis clausis sub forma metallica sublimandum, ope ignis in vitrum flavum fundendum.

Occurrit I. Nativum. II. mineralisatum 1) facie Galenæ α) squammis majoribus *Visinutum iners* L. β) squammis exiguis *Visinuthum commune* L. hoc vulgo occurrit, 2) squammis cuneatis *Visinuthum Martiale* L.

Passim per Europam occurrit, creberrime cobalto junctum.

Vires Marcasitæ in corpus humanum nondum liquent, qui vina inde mangonizata colicam Pictonum excitasse, contendunt, videntur plumbum pro marcasita habuisse, hæc enim, dum cum acido vegetabili acidum & stypticum saporem contrahat, nunquam certe tanquam vini mangonium potest adhiberi.

Magisterium BASIL. VALENT. *Blanc d'Espagne* ad cosmeticos unice usus adhibetur, frequentius usurpatum cutim defœdasse, observatum est, post ejus usum internum insignes anxietates præcordiorum surrexisse, POTT observavit.

* PUMEX, κίσσηρις, *Pierre Ponce*, *Bimsenstein*. Est Lapis variæ magnitudinis, aqua levior, multis foraminibus pertusus, non admodum durus, ejus habitus, quod aliquando calore liquatus fuerit, evidenter evincit, sapor & odor, si quos habet, ipsi non proprii sunt, sed a mari, cui innataverat, accreverunt.

Pumex Vulcani L. Occurrit in mari, in quod ex montibus ignivomis, in quibus solis formatur, ejici solet, illi qui in fluviis reperti fuerunt, eo plures per causas fuerunt delati.

Efformatur evidenter a vario terrarum genere, igne validissimo fuso & quod subito aqua extinctum fuit.

Tanquam medicamentum quod dentes detergit, nec non tanquam sarcoticum a GALENO laudatur; meliora hodie de regeneratione carnis edocti, eum ad hunc scopum non ulterius adhibemus, nec ad dentifricia laudandum ducimus, cum inde non modo sordes, sed etiam crusta lapidea, ad conservationem dentium adeo necessaria, abradatur. Num illi fidem merentur, qui lapidem, nulla aqua solvendum, ad decocta sanguinem depurantia laudant?

* STANNUM, κασσίτερος. *Plumbum album* Veterum, qui proprie plumbum ex glebis argento divitibus excoctum, *Stannum* dixerunt. Est metallum bismutho & zinco exceptis, levissimum, albedine & elasticitate plumbum vincit, leviori calore funditur, post plumbum metallorum mollissimum, in omnibus acidis nec non per alcali solubile.

Occurrit I. Nativum in Anglia & Suecia II. Sub forma glebæ 1) non figuratæ α) splendentis *minera hermophrodita*, *Zwitter*, β) non splendentis *Stannum amorphum* L. 2) crystallina, α) nigra *Stannum crystallinum & granulatum* L. *Graupen* β) rufescente *Granatus* GRONSTÆDT. γ) alba *Stannum spatosum* L.

In America, Anglia, Suecia, Saxonia, Bohemia & Silesia occurrit.

Omnes glebæ stanni arsenico fœtæ sunt, quod ipsum etiam stannum adeo pertinaciter retinet, ut ejus aliquid, vix non ex omni, quod vulgo prostat, ratione ab Illustri MARGGRAF indicata, inde possit separari. Præterea notandum, quod stannum nunquam sincerissimum in tabernis occurrat, eidem semper alia metalla adjecta sint, ut in *Inst. Chem.* monui, a quibus quoque effectus, qui inde in corpus humanum fluunt, erunt dijudicandi, rarior hinc ejus est usus internus & omnino optandum esset, ut metallum vix non semper substantiis homini evidenter noxiis instructum, parcius ad suppellectilem cibarium reciperetur.

Primus PARACELSUS stannum contra vermes laudavit, ALSTON ejus usum ab Empirica quadam Belgica accepit & eum pluribus observationibus, ad ipsam etiam tæniam cucurbitaceam fugandam facere vidit, primo die stanni comminuti unciam unam cum syrupi simplicis unciis quatuor exhibet, secundo & tertio die singulis unciam dimidiam cum Syrupi unciis duabus propinat, quarto die eccoprotico alvum laxat. MEAD afferit, se jam pluribus retro annis stannum rasum cum successu contra vermes exhibuisse; sed idem non semper votis respondere Cl. VAN DOEVEREN annotat.

* *Bezoardicum Joviale* Wurtemb. est Bezoardicum minerale, cui aliquid calcis stanni accrevit: * *Antihecticum* POTERII vid. *Inst. Chem.* ad sudores colliquativos hecticorum commendatur; nonne absurdum est ad sudores sistendos calcem antimonii exhibere?

ZINCUM Recent. *Spiauter.* Est substantia metallica, cujus primus PARACELSUS meminit, nec malleabilis, nec in pulverem terenda, ejus color ad cœruleum vergit, fusum in flammam viridescentem erumpit,

totum in floccos albos vertitur, cuprum flavo colore tingit, ejus gravitas septuplam circiter rationem habet; ab omnibus acidis solubile, ab alcali nequaquam.

Occurrit I. sub forma lapidis καδμεία, *Cadmia*, *Lapis Calaminaris* Lat. Barb. *Gallmey*, *Zincum Calaminare* L. qui vario colore ludit, in Polonia, Anglia, Silesia, Germania Inferiore obvius. Obiter hic annotandum duco, Veteres Cadmiam dixisse, quicquid parietibus fornacum, dum glebæ metallicæ funduntur, adhæret, seculo demum quarto hoc nomen illi, de qua nunc loquor, substantiæ inditum fuit: occurrit Zincum II. sub forma mineræ 1) in crystallos efformatæ *Zincum crystallisatum* L. 2) non crystallisatæ A. compactæ *Zincum Swabii*, *stibiatum*, *sterilum* L. B. squammosæ *Zincum rapax* L. II, 1. & II. 2. B. rarius, II, 2. & vix non ubique ad metallifodinas sub nomine *Galenæ sterilis*, *Blende* reperitur.

Zinci maxima quantitas ex India Orientali adducitur, in Europa, Goslariæ proprio fornacum apparatu, a SCHLUTER descripto, paratur. Cum Zincum igne fusum in flores resolvatur, hinc, dum substantiæ eo prægnantes funduntur, illi & parietibus vasorum & vasis, in quibus fusio instituitur, solent accrescere, quia autem ipsis illis substantiis variæ aliæ vix non semper junctæ esse solent, quæ vi ignis agitatæ in sublime quoque aguntur, & Zinco accrescunt, hinc illud hac ratione obtentum diversissimum occurrit, de cadmia fornacum nihil in universum potest determinari, illa nunquam ad usus medicatos est adhibenda.

Pulvis albus, qui fornacibus & crucibulis in quibus Lapis Calaminaris sive zincum liquatur, adhæret πομφόλυξ Veterum, *Nil* medio ævo audire cœpit, hodie creberrime terra qualicunque alba & macra solet adulterari; hic idem cum penitus exustus non sit, gryseus, & fornacis lateribus sive virgis accre-

ſcendo in formam laminarum efformatus σποδὸς Veterum eſſe videtur, & ab Arabibus *Thutia* dicitur, eam cum hi ab Alexandria petierint, hinc & hodie adhuc inde denominatur.

Zincum ſub forma metallica nunquam in uſum medicatum recipitur, Lapis Calaminaris, Nihilum & Thutia ſcopo adſtringendi & exſiccandi extus adhibentur & his ſcopis in morbis oculorum præcipue uſurpantur, Thutia partes excoriatas aſpergere ſolent; cum autem Nihilum vix non ſemper adulteratum & Thutia variis heterogeneis inquinata proſtent, hinc illis melius ſubſtituuntur, quos in officinis parant.

* *Flores Zinzi*. qui obſervante Illuſtri GAUB, ad aliquot grana de die dati, epilepſiam fugare ſolent: *Empl. Diapomphol.* vid. *Plumbum*: *Empl. Gryſeum* vid. *Plumbum.* * *Unguentum de Thutia* Pariſ. proxime accedit ad *Unguentum ad oculos* Auguſt. ſed nullam Camphoram habet, non contemnendum ad lippitudinem ſeroſam medicamentum: * *Unguentum Diapompholygos* NICOL. Exſiccandi ergo ad vulnera & ulcera oculorum, diſcutiendi ſcopo ad ophtalmiam adhibetur: *Unguentum Nihili* Auguſt. ad omne ophtalmiæ genus præſcribitur, abſorbentia non male ex eo expungerentur: * *Unguentum Ophtalmicum* Noſtrat. antecedente validius repellit & abſtergit.

§. 33.

β. *ADSTRINGENTIA FORTIORA.*

Hæc cum vix non omnia, quando ſanguini adjiciuntur, eundem cogant, hinc quoque *Incraſſantium* vel *Coagulantium* nomine veniunt, eadem dum exhibentur, ut orificia vaſorum anguſtent, ϛεγνωτικὰ, ϛυπτικὰ appellantur: cum cutis inde denſior reddatur πυκνωτικῶν ſeu *Condenſantium* nomen accipiunt, ad vulnera & ulcera ſolidanda dum adhibentur, *Trau-*

matica, ἐπουλωτικὰ, *Cicatrisantia*, *Sarcotica* dicuntur, vasis, in quibus error impactorum obtinet, applicata, *Repellentium* vices subeunt, dum autem eorum ope vasa constringere tentant, ne humores noxios admittant, *Defensiva* sive *Intercipientia* audiunt; horum medicamentorum agendi modus evidenter ex eorum effectu in pelles animalium elucescit, quippe quæ inde in corium densantur; videntur agere, gluten ex fibris imbibendo.

§. 34.

Indicantur Adstringentia fortiora, quando aliquis humor cum magno periculo excernitur, ut vasa constringendo effluxum moderentur, vel inhibeant, adhibentur porro cum successu, quando ope repulsionis, discussio potest obtineri. Contraindicantur autem omnino, quoties a retento intus humore graviores noxæ metuendæ sunt, aut obstructio eo usque est progressa, ut nonnisi resolutione aut suppuratione possit vinci. Per eadem fibræ non tam roborantur, quam potius rigidæ redduntur, hinc ab eorum imprudentiori usu omnia, quæ a rigiditate & ab immeabilitate humorum metuenda sunt mala, surgere solent, læsæ vires digestionis præcipue & varium obstructionum genus, maxime in systemate Venæ Portarum.

α) VEGETABILIA.

ACACIA, ἀκακία, *Schlehen*; hoc nomine Succi, Fructus exsiccati & Flores prostant.

* *Succus.* Ejus duplex genus officinæ asservant, Ægyptiacum & Nostratem. *Ægyptiacum* occurrit sub forma panum rotundorum octo unciarum pondus usque æquantium, ex rufo nigricantium, in ore liquantium & sapore austero, adstringente instructorum.

Adducitur ex Ægypto; ubi exprimitur, observante jam DIOSCORIDE, & confirmantibus ALPINO & HASSELQUIST, ex fructibus immaturis.

MIMOSÆ. Corolla quinquefida simili calice sustentatæ, ut plurimum polyanthera, monogyna, fructu longo instructæ: *Niloticæ* L. spinis patentibus, foliis bipinnatis, partialibus extimis glandula distinctis, spicis globosis pedunculatis distinctæ.

Primi Arabes huic succo substituerunt

Nostratem magis nigricantem, cæterum sapore & reliquis qualitatibus priori satis similem, eum sive in tabulas efformatum, sive vesicis inclusum olim asservabant. Solent etiam asservare ipsas * *Acacias exsiccatas* quæ nigræ sunt, parvæ, rugosæ, & cum ob adstringentem, qui inde expectatur, virtutem, immaturæ soleant adhiberi, sapore acerbo præditæ, hi fructus enim, quando sub finem demum Octobris decerpuntur, satis mites solent esse, & a plebe tanquam fructus horæi comedi; sed prostant quoque

Flores qui sunt albi & exsiccati parum ad flavedinem vergunt, suavi odore & amaricante sapore instructi.

Prunus spinosa L. BLACWELL 494. foliis lanceolatis glabris & ramis spinosis agnoscitur.

Crescit in omni Europa præter maxime Septentrionalem & Meridionalem.

Ex floribus Extracti aquosi & amari $\frac{1}{2}$, resinosi salini & amari $\frac{1}{4}$ obtinui.

Fructus immaturi & uterque Acaciæ succus valide adstringunt, a fructibus stomachum lædi & dolores capitis excitari GALENUS monet, SCHWENCKFELD inde dysenterias suscitatas observavit. Flores cathartico scopo adhibere solent, hunc effectum ratione principii resinosi, quo scatent, videntur edere, hinc observavit Cl. VOGEL, quod non raro tormina excitent; apud nos obtinet mos, tempore verno eorum

manipulum unum cum fero lactis infundere, & hoc medicamentum per aliquot continuos dies exhibere, ut fordes per hyemem collectæ evacuentur; exficcatos infufis laxantibus adjiciunt.

Aqua deftillata florum HIERONYM. BRUNSVIC. grato, quem a nucleis denominant, gaudet odore, præeunte TRAGO, ad effectus pectoris adhibetur: * *Syrupus florum* WITTICH cum Syrupo florum Perficorum ratione virium convenit.

ACETOSÆ RADICES vid. *Olera.*

AGARICUS QUERCUS Parif. Non raro pugnum aliquoties magnitudine fuperat, portione, qua ex arboris trunco eminet, ventricofus, ex oblongo rotundus, hinc inde in tubera non multum eminentia elevatus, bafi gaudet plana extremitatibus tubulorum fufcis obfeffa, præter bafin tegitur cuticula umbrina, ficca, tenaci, fub qua caro fulva hæret, ex tubulis arctiffime congeftis efformata, ut continua effe videatur, medium fungi & ejus bafin fines tubulorum magis diftantes efformant, odor ipfi nullus eft, fapor adftringens.

BOLETUS fungus eft qui fubftantia porofa gaudet: *Igniarius* L. colore cinereo & carnis majore parte vifui continua & habitu acauli diftinguitur.

Frequens antiquarum arborum truncis accrefcit.

A longiffimo retro tempore hujus fungi caro, coctione & malleo emollita, pro fomite igniario infervit, pro hoc fcopo ipfi quidam nitrum, quidam pulverem pyrium, quidam plane nihil adjiciunt. Fomitem igniarium, bibulam fubftantiam vafis diffectis applicare, jam diu in more eft, ut fanguinem recipiat, ipfis vafis arctiffime adhæreat, & illis tempus, quo fe contrahere & claudere queant, concedat; Anno 1751 Cl. BROSSARD Chirurgus oppidi Chartres in Ducatu Bituricenfi, munere honorifico & ftipendio

annuo ab augustissimo Rege fuit donatus, quod eundem, ad sistendam ex præcisis majoribus etiam arteriis hæmorrhagiam adhibere docuerit, sed prolixa quam præcipit fungum præparandi ratio, a vulgari, qua in fomitem vertitur, vix differt: Brossardianum remedium suis observationibus confirmarunt Cl. MORAND, FAGET, WARNER, SHARP, ACRELL, WATSON, MOLINELLUS, RIVERIUS, ROCHARD, CHABRON, DE HAEN, MONTET, ANDOVILLET, FORD, THORNHILL, PARSON, PLENCK &c. varii etiam fungum ex quacunque arbore desumtum efficacem sunt experti; LE CAT ob insignes, quos inde oriri vidit dolores, eum rejicit.

AGRESTÆ SUCCUS vid. *Uvæ.*

BISTORTA Lat. Barb. *Schlangen - oder Natterwurzel.* Recipimus inde Radices, quæ pollicis crassitiem habent, extus profundius rubræ, cum vestigio flavi, transversim rugosæ, incurvæ, interdum aliquoties flexæ, saporis evidenter adstringentis.

Polygonum Bistorta L. BLACWELL 254. Caule simplicissimo monostachyo, foliis elliptico-lanceolatis, petiolis alatis distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter magis Septentrionalem.

Tam spiritus vini, quam aqua, ejus principia adstringentia recipiunt, & Extracta multum adstringentia largiuntur. LEWIS. $\frac{3}{8}$ Extracti aquosi exhibuit CARTHEUSER.

Recipiuntur hæ radices ad infusa & decocta, quibus valide volumus adstringere, dosis vix ultra sesquidrachmam extenditur, externe quoque ad eosdem scopos in usum trahitur.

* BOLETUS CERVINUS Latin. Barb. *Hirschbrunst.* Est Tuberis genus quod ad magnitudinem Juglandis usque

usque ascendit, exsiccatum sub cortice sicco, tenaci, flavicante, copiosissimum pulverem nigrum includit, odoris & saporis expers.

Lycoperdon Cervinum L. quod sub terra hærat & farinam includat, distinguitur.

Occurrit passim per Europam, diversissimis figuris ludens.

Primus MATTHIOLUS fabulam, hunc fungum a cervis libidinosis e terre erui, adduxit, eam dein alii magis exornarunt, fingendo eum ex liquore seminali cervorum surgere, unde ad rem veneream facere creditus fuit. Sed omnino præ Bovista nullas alias vires habet.

BOVISTA Barb. *Crepitus Lupi*, *Bubenvist*, *Vesse de Loup*, *Bovist.* Hoc nomine prostat substantia laxa, spongiosa, levissima, ferruginea, odore nullo, sapore adstringente instructa, inclusa fungi generi quod dicitur.

Lycoperdon Bovista L. eo, quod supra terram eminet, extus glabrum est & laciniis irregularibus dehiscit, agnoscendum.

Crescit per omnem Europam.

Ad sistendas hæmorrhagias a longo retro tempore in usu fuit, substantia bibula vulneri applicata sanguinem recipit, vulneri accrescit & illud obturat, Cl. LA FOSSE hæmorrhagias post amputationem femoris in equis ejus ope stitit, naribus quoque sanguinem fundentibus admovetur.

CUPRESSUS, κυπάρισσος, *Cyprès*, *Cypressen*, inde recipimus Nuces, quas Veteres *Galbulos* dixerunt, Folia & Lignum.

Nuces sunt Coni subrotundi, qui dimissis seminibus, ex squammis clavos referentibus, uni communi axi affixis constant, superne gryseis, inferne rufis, sapore gaudent adstringente, cui aliquid resinosi & salini accedit.

Folia pinnata ſunt, pinnis imbricatis, non raro denuo ſectis, viridia, ſapore reſinoſo adſtringente, nequaquam amaro, inſtructa.

Lignum ſub cortice ferrugineo ex albo flavicat, odore nullo gaudet, nec ego ſaltem aliquem proprium in illo potui detegere ſaporem.

CUPRESSUS. Relativa monophyta, floribus gaudet amentaceis, maribus tetrantheris, feminis ſtylis evidentibus carentibus, nucem angulatam excludentibus: *Sempervirens* L. BLACWELL 127. folia imbricata quadrangularia habet.

Græciæ & Aſiæ indigena arbor, noſtræ hyemis quoque patiens eſt.

GALENUS fructus ad alvi fluxus laudavit adſtringendi ergo, ſequior ætas eis ad fugandas febres uſa eſt, & in pulverem redactos ad drachmam dimidiam adhibuit, hodie una cum foliis, ipſis minus efficacibus, eviluerunt, æque ac lignum, HIPPOCRATES ramentorum ſuffitum ad morbos uterinos laudat.

CYDONIA vid. *Fructus horæi.*

* EQUISETUM, ἵππουρις, *Prêle*, *Queüe de cheval*, *Katzenwadel.* Hoc nomine proſtant Cauliculi virides, nodis diſtincti, ex quibus prodeunt ſetæ prælongæ cauliculis nonniſi craſſitie cedentes, ſapore gaudent mediocriter adſtringente & leviter ſalino.

EQUISETUM. Fructificationibus imperfectis clavæformibus, polline fœtis, in ſpicam collectis gaudet: *Arvenſe* L. BLACWELL 217. ſcapo folioſo ſterili & foliis prælongis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Pariſini *Equiſetum hyemale* L. adhibent.

Arabes adſtringentem plantam eſſe reputarunt, hinc a variis Auctoribus ad ſiſtendos alvi fluxus & diarrhœas commendatur, ſed Illuſtri HALLER vacca ab ejus uſu diarrhœa periit, evidentius in renes agere

videtur ex obſervatione HOYER, & quod armenta eo paſta, urinam ſanguineam minxerint *Verhandl. der Holland. Maatſchapp.* & in nephritide calculoſa prodeſſe, teſtatur HOFFMANN; ſed eodem ſe mictum cruentum in puella curaſſe DE HELWICH, *Vratislavienſes*, BURGMANN teſtantur. Medicamentum incerti uſus, a quo ego ſaltem, reſolventes potius, quam adſtringentes effectus expectarem, jure exolevit.

FRAGARIA vid. *Fructus Horæi.*

FRAXINUS vid. *Amara.*

GRANATUM vid. *Fructus Horæi.*

* HYPOCISTIDIS SUCCUS, χύλος τῆς ὑποκίστιδος, conſiſtentia, colore, ſapore, Succo Acaciæ adeo ſimilis eſt, ut vix ab eodem poſſit diſtingui.

CYTINUS L. Corollam quadrifidam habet, calice diphyllo ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam, baccam polypyrenam.

In Europa Meridionali, ad radices Ciſtorum creſcit.

Totus fere in ſpiritu vini diſſolubilis, LEWIS.

Eaſdem cum Succo Acaciæ vires habet.

JAPONICA TERRA vid. *Amara.*

MALVA ROSEA vel ARBOREA, *Roſe tremiere*, *Erndtroſe.* Hoc nomine officinæ recipiunt flores pentapetalos nigricantes, duplici calice ſuſtentatos, odore nullo, ſapore adſtringente præditos.

ALCEA L. BLACWELL 45. Corolla pentapetala regulari, calice duplici, externe ſexfido, interne quinquefido, cincta, polyanthera, monadelpha, monogyna, ſeminibus circa receptaculum commune articulatis agnoſcitur.

Sponte in Aſia creſcit, Seculo XVI demum in Italia innotuit, ex innumeris ejus varietatibus, nigra modo, præ reliquis quippe magis adſtringens, in uſus medicatos recipitur.

Ob vim adſtringentem, qua gaudent, ad gargariſmata, ubi fauces roborandæ ſunt, ſolent aſſumi,

earum ſex drachmæ hoc ſcopo, cum una menſtrui aquoſi libra decoquuntur.

MESPILI vid. *Fructus Horæi.*

*MYROBALANI, μυροβάλανοι nequaquam veterum ſed recentiorum Græcorum. Sunt Fructus carnoſi, exſiccati, nucem includentes, ſapore adſtringente præditi. Quinque ſpecies Arabes & Græci recentiores recenſent & officinæ adſervant: *Citrinæ* L. BLACWELL 401, 3. ſunt rotundæ, pollice longiores, ad nigricantem colorem vergunt, utrinque obtuſæ, ſtriatæ, tenaces, amaræ, auſteræ, continent ſub oſſiculo ſcabro, anguloſo, obtuſo, nucleum corneum: *Chebulæ* 401, 2. Citrinis majores ſunt, turbinatæ, ad colorem fuſcum vergunt: *Belliricæ* BLACWELL 401, 1. Nucem moſchatam ſubrotundam referunt, pedunculo inſtructæ, pallidiores: *Emblicæ* antecedentibus minores, figuram habent hexangularem, irregularem, nigricant, potius fruſta quam integri fructus videntur eſſe: *Indæ* BLACWELL 401. 4. quas quoque *Nigras* appellant, ex ovatis oblongæ ſunt, non ſtriatæ, ſed rugoſæ, foris nigræ, intus ſubſtantia quaſi picea refertæ, omnium minimæ.

Omnia hæc Myrobalanorum genera ab eadem arbore ſubminiſtrari, ratione maturitatis maxime differre, olim jam creditum fuit & noſtra ætate autoptis Patribus KERNER, COEURDOUX & BOURDIER confirmatum, ſecus aliis autoptis videtur GARCIA AB HORTO, RUMPH &c. Lis ſolis oculis decidenda, in Europa non poteſt decidi. RUMPH teſte, Emblicam ſubminiſtrat

PHYLLANTHUS. Planta relativa monophyta, corolla ſexfida non colorata, in maribus triandra, in feminis trigyna & nectario ornata, capſula triloculari gaudet: *Emblica* L. foliis pinnatis floriferis, caule arboreo, fructu baccato diſtinguitur.

Creſcit in Java, Malacca & Macaſſar.

Primi Arabes hos fructus inter medicamenta receperunt, evidenter adſtringentes, ita ut Indi eis pannos imbuant, quo melius pigmenta retineant, & obſervante ALSTON, cum Vitriolo atramentum efforment, hinc pro corrigenda virulentia purgantium adhibebantur. Multi ex eo, quod Veterum φοινικοβαλάνυς, quibus purgantes vires adſcripſerunt, cum μυροβαλάνοις Recentiores confuderint; has quoque catharticis adſcripſerunt; hodie eviluerunt.

MYRTUS vid. *Aromata.*

QUERCUS, Δρῦς, *Chêne*, *Eiche.* Inde Folia, Glandes, Gallæ, officinas ingrediuntur.

* *Folia* ſunt oblonga, firmula, laciniis pinnatis ſinuata, lingua inde multum adſtringitur.

* *Glandes*, βάλανοι, *Eicheln* ovato-oblongæ ſunt, ventricoſæ, continent ſub cortice ſicco & fragili, nucleum ovatum, intenſe amarum & adſtringentem.

Gallæ; κηκῖδες, ſunt ſubſtantiæ rotundæ, tuberculis obſeſſæ, foramine perforatæ, extus colore albido, rufeſcente, nigricante inſtructæ, varia magnitudine ludunt, intus ſubſtantia mox fungoſa, mox denſa & nigra fartæ, ſaporem habent adſtringentem & acerbum; non raro accidit, ut ſubſtantia nigricans in proprium corpus colligatur, quod in modum nuclei Gallæ medium a reliqua ſubſtantia fungoſa liberum occupat.

QUERCUS. Planta relativa monophyta, flores mares hex- ad decantheri in amentum collecti; feminini corollam ex foliolis imbricatam habent, monogyni, capſulam uno nucleo fœtam maturant: *Robur* L. BLACWELL 487. foliis ſemipinnatis, pinnis obtuſis, ſinubus acutioribus diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem, nec in altiores montes aſcendit.

Multum *Cynipis* L. insecti quatuor alis membranaceis instructi & cujus femella aculeum in cauda habet, genus, teneras quercuum partes suo aculeo perforare, eo ovulum deponere, & ita efficere solet, ut pars vulnerata copiosiores humores accipiat, magis dilatetur, in tumorem excrescat; vermis ex ovulo exclusus, cum ad justum incrementum pervenerit, carcerem erodit & foramen, per quod exierat, relinquit, si autem vermis, antequam potuerit evolare, perit, Galla imperforata manet, & tales olim ὀμφακίδες appellabantur; in usum trahuntur illæ gallæ, quæ ad basin petiolorum hærent, & quarum Cynips colore nigro, pedibus gryseis & femoribus fuscis distinguitur.

Quo calidior est regio, quæ gallas producit, eo ipsæ reputantur meliores, hinc Orientales præferuntur Europæis, & illæ, quæ ex Aleppo adducuntur, reliquis omnibus solent anteponi; pondere, quod multis tuberculis quasi spinosæ sint, diffractæ nucleum fuscum includant, & extus flavæ sint, probantur; gryseas ad nigrum accedentes solent cœruleas appellare.

$\frac{7}{8}$ Extracti aquosi, $\frac{3}{4}$ fere Extracti resinosi exhibuerunt. NEUMANN.

Omnes quercus partes, adstringentes vires habere rectissime GALENUS monet, & earum decoctum ad omne genus fluxuum commendat; a foliis autem, præeunte HIPPOCRATE, discutientes effectus expectat, solis foliis magnum vulnus solidavit RENEALME. Idem GALENUS gallas ad drachmam unam pro dosi, pro fugandis intermittentibus commendavit, quam præpostere autem hic adhibeantur alibi monetur; easdem tanquam medicamentum uterinum externum HIPPOCRATES in usum traxit. Hodie nulla ulterius quercus pars intus propinatur, folia & gallæ ad decocta roborantia externe interdum adhibentur, gallæ, præ-

cipue cum validius adſtringendi mens eſt, cortices ad debilitatem poſt hydrocelen, ad ulcera inveterata & putrida cum ſucceſſu extus adhibitos Cl. PLENK adducit. Glandibus dum primas gentes vixiſſe legimus, id non de *Quercus Roboris* L. fructibus, ſed de ſpeciebus quibuſdam exoticis, quarum fructus edules ſunt, & quarum unam PARCKINSON allegat, erit intelligendum.

* *Aqua deſtillata foliorum* VAL. CORD.

* PENTAPHYLLUM, πεντάφυλλον, *Quinquefolium*, *Quinte feuille*, *funf Fingerkraut* Radices inde & Folia recipimus.

Radices ſunt fibroſæ, earum modo cortex, qui rufus eſt, & ſapore evidenter adſtringente gaudet, in uſum trahitur.

Folia in quinque, interdum in ſeptem lacinias ſecta, laciniæ variam magnitudinem habent, viridia, ſerrata, leviter modo linguam ſtringentia.

POTENTILLA. Corolla pentapetala gaudet, calice decemfido ſuſtentata, polyanthera, polygyna & ſeminibus nudis: *Reptans* L. BLACWELL 454. foliis digitatis, caule repente, pedunculis unifloris diſtinguitur: *Anſerina* L. foliis pinnatis, inferne tomentoſis, pedunculis ſolitariis diverſa, a quibuſdam quoque recipitur, priori ratione ſaporis & virtutis medicatæ omnino ſimilis.

Utraque per Europam vulgaris.

Radicem deſiccandi ſcopo GALENUS laudat, adſtringendi ergo interdum ad decocta recipitur; foliorum, quæ leviores vires habent, uſus eviluit.

ROSA, ῥόδον, variarum ejus ſpecierum Flores, aliquarum quoque Fructus recipimus, nec non Excreſcentiam morboſam.

Roſæ rubræ, *Roſes de Provins*, *Eſſig-Roſen* aſſervantur petala, calice, qui Veteribus *Alburnum* dicebatur, exempta, nondum expanſa, quæ κάλυκες Veteres dixerunt, & unde ungues reſecti ſunt, profundius ru-

bra, odorata, ſapore adſtringente inſtructa; deſumi proprie, debent de

Rosa: Corolla pentapetala regulari inſtructa, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, polygyna, calyce in fructum carnoſum umbilicatum abeunte gaudente: *Gallica* L. quæ floribus ſolitariis, calicis foliis ſex paribus pinnarum inſtructis, petiolis & pedunculis aculeis mollibus obſeſſis diſtinguitur; ad vicum Provins non procul Pariſiis occurrit.

Sed ut plurimum inter nos ſaltem & in Germania ſubſtituuntur flores *Roſæ ſativæ rubræ* C. B. Blacwell 78. cujus calicis folia, paucioribus pinnis inſtruuntur, & flores congeſti, præcedente minores ſunt & minus ad nigredinem vergunt.

In hortis & ad vicum *Mittel-Hausbergen* ad vineta colitur.

Roſarum pallidarum, *bleiche Roſen*, *leibfarbene Roſen* nomine, petala variarum Roſarum ſpecierum, quæ colore rubro dilutiore gaudent aſſervantur, odore ſuavi nares feriente gaudent, ſapore dulci, cui aliquid adſtringentis accedit.

Roſa Damaſcena L. Blacwell 82. floribus congeſtis, ex albo rubellis, calicis laciniis tribus, totidem paribus pinnarum laciniatis, & pedunculis ſpinoſis diſtincta & *Roſa Centifolia* L. præcedente major & petalis magis rubris inſtructa.

Utraque in hortis colitur, ultima verſus finem Seculi XVI innotuit.

Roſæ albæ petala, colore albo, nec non odore remiſſiore, ab antecedentibus differunt; apud Pariſinos petala minora ſunt, gratiſſimo odore inſtructa.

Roſa alba L. Blacwell 73. flores congeſtos, tres lacinias calicis pinnatas, & pedunculos ſpinoſos habet. Pariſienſes adhibent *Sempervirentem* L. floribus racemoſis, calyce oblongo, hiruſuto, reflexo gnoſcendam, *Gal*liæ Meridionalis civem, & quæ

in nostris hortis culta contra graviores hyemis rigores defendenda est.

* *Rosæ Rubræ vulgares*, *gemeine oder zucker Rosen* Wurtemberg. dilutius rubent, odorem multum fundunt, saporem dulcem, cum levi adstrictione habent.

Rosa Canina L. BLACWELL 8. calycis cylindracei folia reflexa, ejus tres lacinias pinnatas, flores congestos, pedunculos molles habet.

Crescit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Ab hoc ultimo frutice etiam desumuntur *Fructus*, *κυνόσβατοι*, *Cynosbati*, quibus vocibus autem non raro Veteres Ruba indigitarunt, *Cynorrhoda*, *Hagenbutten* vel *Butten* simpliciter; qui asservantur secundum longitudinem bipartiti, seminibus & hirsutie quibus a natura obsidentur, privati, carnosi, ex purpureo-nigricantes, leviore odore & sapore instructi; Cupediarii recipiunt fructus *Rosæ villosæ* L. cujus folia utrinque levi villo obsidentur, fructus reliquis multo majores sunt & spinulis obsessi, passim in hortis cultæ.

* *Fungus Rosarum*, *Spongiola*, *Bedeguar*, Barb. *Schaffkuntzen*, *Schlaffapfel*: Substantia rotunda, intus cava, variis finibus instructa, ornamento retiformi cincta, coloris rosei, saporis & odoris nullius. Est excrescentia, eodem modo ac galla quercus efformata, a *Cynipe Rosæ* L. abdomine ferrugineo, postice nigro & pedibus ferrugineis gaudente.

Flores Rosarum pallidarum $\frac{1}{2560}$ olei odorati albi, in aere temperato spissi largiuntur *Inst. Chem.* Ejusdem $\frac{1}{2133}$. CARTHEUSER; partes gummosas majori in quantitate continent quam resinosas, LEWIS.

Vario ex principio, Rosæ in corpus humanum solent agere, ob fragrantiam, qua pollent, vim nerveam excitant, analepticas vires edunt & ad refocillandas vires adhibentur, sed ob eandem fragrantiam etiam caput turbare, syncopes excitare, sunt observatæ, a

SCHENCK, HOFER, LEMERY, LEDEL, HÜNERWOLF, KHON &c. cum Rosæ pallidæ præ reliquis fragrantiores sint, hinc illas maxime analeptico scopo adhibemus; eædem cum succum saponaceum largiorem habeant, hinc resolvendi & alvum leniter ducendi ergo adhibentur, hoc scopo, recentium manipulus, siccarum pugilli duo, cum menstruo aquoso infunduntur, Nostrates eas uti flores acaciarum vel persicorum solent exhibere. Rosæ rubræ, quas solas Veteres in usum traxerunt, cum Arabes pallidas demum receperint, evidenter, vel sapore teste, adstringunt, & non bene a GALENO dicuntur relaxare, usurpantur tam intus, quam extus ad partes roborandas vel evacuationes moderandas, extus præterea ad scopos discutientes adhibentur. Rosas albas a vi ophtalmica maxime solent laudare, nescio quo jure.

Fructus Cynosbatos vim urinam pellendi possidere & hinc in nephritide & hydrope proficuos esse BORELLUS, SCHELHAMMER, RIEDLIN, REISEL, Cl. HOFER &c. observationibus probant.

Spongiolæ vires diureticas, adstringentes, somniferas, antilyssas, cum nulla fida observatio probaverit, hinc ejus usus eviluit.

Aqua Rosarum primum ab Arabibus memorata, ob fragrantiam, qua pollet scopo analeptico in usum trahitur, aliis quoque medicamentis gratiæ ergo adjicitur: *Aquam Rosarum albarum* VAL. CORD. ad collyria præcipue recipiunt: * *Aqua destillata ex Rosis rubris* VAL. CORD. optime caremus, æque ac *Aquis destillatis ex calycibus* Paris. * *Oleum destillatum Rosarum* quod tanquam medicamentum summe vires reficiens HOFFMANN extollit, ipso cum oleum Cinamomi omnino præstet, hinc pretiosum nimis medicamentum vix præscribitur: *Oleum Rosarum per infusionem* illud Parisini tam ex Rosis rubris, quam ex pallidis jubent prostare, Wurtembergenses & Nostrates non

male pallidas præscribunt, minus bene coctione jubetur parari; medicamentum jam ab HOMERO memoratum, ab HIPPOCRATE ad morbos uterinos commendatum; multum ad dissipationes, inflammationes a GALENO laudatur & hoc scopo hodie adhuc adhibetur: *Ceratum refrigerans* GALENI vid. *Cera. Unguentum Nutritum* vid. *Plumbum*: *Unguentum Rosatum* MESUE a COSTÆO correctum & adhuc simplicius redditum Paris. & Wurtemb. recipiunt, omnes minus bene coctionem præcipiunt; in nostris officinis receptum est, axungiam porcinam cum aqua rosarum lotam, cui aliquot guttas olei citri aut jasmini adjiciunt, sub nomine *Unguenti Pomati* asservare, pro unguento rosato adhibere & scopo cosmetico maxime usurpare: * *Unguentum Rosatum simplex* Viennens. perplacet ad usus cosmeticos: * *Mucharum Rosarum Damascenarum* HONEST. hodie eviluit, cum pharmacopolæ justo tempore eam ex recentibus Rosis parant Syrupi quantitatem, quæ ipsis per annum sufficit: *Tabulæ seu Rotulæ Manus Christi Lumin. Majoris*, veteres Margaritas addiderunt, Wurtembergenses matrem perlarum, hinc etiam * *Saccharum perlatum* dicuntur, SYLVIUS eas *Saccharum Rosatum* vocavit: * *Syrupus Rosatus simplex* VAL. CORD. vix differt a * *Syrupo Rosarum solutivo* AVICENNÆ, & est *Syrupus e Rosis pallidis* Paris. * *Syrupum de Rosis solutivum* MONTANI correctum sub nomine *Syrupi de Rosis pallidis cum Senna & Agarico* receperunt Parisini, cum hujus medicamenti integræ unciæ, foliorum sennæ unus circiter scrupulus, & dimidius Agarici respondeat, quorum vires evacuantes, etiam carminativis quæ præterea recipit, infringant, hinc vix antecedente validius alvum ducit: *Julepus Rosarum* AVICENNÆ, *Syrupi Alexandrini* nomine in Gallia maxime olim venit, gratiæ ergo adjicitur medicamentis: * *Electuarium de Succo Rosarum* MYREPSI Parisini sub

forma tabellarum asservant, inconcinnum medicamentum, quod ob Diagrydium, quod vehit, alvum movet, ad unciam dimidiam, pro dosi præscribitur: * *Spiritus Rosarum* a Wurtemberg. & Parisin., per fermentationem, a Nostratibus abstractionis ope paratur: * *Conserva Rosarum pallidarum* SCHROEDER. alvum ducendi ergo assumitur: *Conserva Rosarum* a MESUE sub nomine *Sacchari* præscribitur, Latino Barbari, qui primi Conservæ nomen effixerunt, tres partes sacchari receperunt, a SYLVII temporibus duas partes adjiciunt: Parisini ad modum MANARDI & COSTÆI succum rosarum per setaceum trajectum, cum saccharo in consistentiam tabulandi cocto, miscent & sic conservam molliorem parant; vix differre Parisiensium * *Conservas Rosarum rubrarum omni tempore parandas* patet; hoc medicamentum roborandi ergo crebro adhibemus, id cum AVICENNA multum phtisicis commendaverit, hinc per longum tempus ad hunc morbum fuit laudatum: aliquot guttas spiritus vitrioli adjiciendo, eam magis adstringentem reddunt & * *Vitriolatam* SCHROEDERI dicunt: * *Saccharum Rosatum* MANARDI cum pulvere florum, loco succi hodie paratur, Parisini illud *Conservam Rosarum rubrarum solidam* dicunt, & præeunte ZWOELFFER, levissime acidulum reddunt, parcissima cum in eo sit Rosarum ratio, hinc præter odorem, vix aliud quid rosis proprium, inde potest expectari: * *Syrupus de Rosis siccis* a MESUE sub *Julepi* titulo adducitur, est ὑδροροσάτον AETII, qui pro more sui temporis mel recipit, optime placet præscriptio Wurtembergensium: *Mel Rosarum*, *Rhodomel* PALLAD. denuo Wurtembergensium ratio reliquis videtur præferenda esse, cum Parisini loco aquæ decoctum calycum recipiant, hinc medicamentum magis adstringens accipiunt; utimur eo frequenter, ubi sine nimia partium relaxatione abstergere volumus, vulgo ad morbos oris

& faucium adhibetur: * *Mel Rosarum laxativum* WELSCH ad clysmata olim adjiciebatur: *Acetum Rosarum* NICOL. PRÆPOS. ob vires fragrantes naribus eorum, qui deliquium patiuntur, solet admoveri, scopo cosmetico quoque in usum trahitur: *Tinctura Rosarum* SCHROEDER Wurtembergenses eam acidiorem reddunt, Nostrates, ipsi non levem quantitatem sacchari adjiciendo, julapium faciunt; fallendæ sitis & virium restaurandarum ergo adhibetur: *Rob Cynosbati* SCHROED. *Conserva Cynarrhodon* Paris. ob gratiam vel mensis secundis imponitur.

SANGUIS DRACONIS Barb. *Sang de Dragon*, *Drachenblut*. Est Resina quæ in variis massis ad nos adducitur, colore sanguineo, odoris & saporis fere expertibus, non tenacibus, & quæ accensæ non ingratum suffitum emittunt.

Optimus in massis, quæ Juglandis magnitudinem habent, ad nos vehitur & colore sanguineo probatur; hunc sequuntur tales, quæ nucem myristicam æquant, tegminibus junceis involutæ, in modum articulorum inter se nexæ; evidentissime spuriæ sunt, quæ sub forma tabularum prostant, & figura gaudent, qua satis superque patet, quod fusionem subierint, & odore heterogeneo, mangonium produnt.

Varium in Oriente, æque ac Occidente occurrit arborum genus, quod hanc resinam fundit; de quibus optime Cl. CRANZ meruit: triplex ad nos spectat.

DRACÆNA. Corolla sexpartita, isanthera, monogyna, erecta, bacca triloculari gaudet: *Draco* L. caule arboreo, foliis subcarnosis, apice spinosis, distinguitur. Crescit in Canariis & passim in Oriente. *ZEROCARPUS* Corollam papilionaceam habet, calice quinque dentato sustentatam, legumen subrotundum, oblongum, planum, semina appendiculata includens. Indiæ & Americæ civis. *CALAMUS* Corolla hexaphylla nuda, isanthera, monogyna, fructu drupa monosperma, agnoscitur.

Occurrit in India.

Obtinetur tam arbores vulnerando, quam fructus cum aqua coquendo & ita resinam inde eliciendo.

Vix in aqua, multo largius in spiritu vini & oleis solubilis. LEWIS. Non levia argumenta suadent, hanc resinam non esse κιννάβαρι DIOSCORID. ideo verosimile est, eam demum ab Arabibus in usum receptam esse.

Laudatur a vi adstringente, absurdissime in casu ab alto commendatur, rarius intus datur, adhibetur præcipue ad dentifricia.

* SUMACH Græc. Recent. ῥοῦς, *Rhus*. Prostant ejus fructus exsiccati, racemo adhærentes, rubri, multo villo obducti, includentes semina nigra, acido & multum adstringente sapore prædita.

RHUS. Corollam pentapetalam habet, calyce quinquefido sustentatam, isantheram, trigynam, baccam monopyrenam: *Coriaria* L. BLACWELL 486 & 541. foliis pinnatis, obtuse serratis, subtus villosis distinguitur.

Crescit in Europa Meridionali & Oriente, nostras hyemes inpune fert.

Rami teneriores cum foliis comminuti, in tabernis prostant pro usibus tinctoriis, integros agros eo apud Hispanos conseri, ut semper sufficiens ejus copia pro parando corio prostet, CLUSIUS testatur. Semina ad præcepta GALENI tam intus quam extus, cum valide adstringendi animus est, adhibentur.

THEA Recent. Hoc nomine ad nos adducuntur Folia varie contorta, variæ magnitudinis, colore mox læte viridi, mox profundiore instructa, sapore plus minus adstringente, odore vel rosas vel violas spirante.

Plurimæ ejus in commercio prostant species, quæ ad duo genera *Viridem* nimirum & *Boe* reducuntur: illi folia sunt viridia, violas redolentia, aquam cum qua infunduntur virescente colore tingentia, huic

folia minus contorta, quorum color magis ad nigredinem vergit, ſapore gaudent magis adſtringente, roſas ſpirant, infuſum cum martialibus nigreſcit.

THEA L. BLACWELL 351, 352. ex obſervatione Cl. LETTSOME Corolla ſexfida gaudet, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, trigyna, capſula tricocca.

Creſcit in China Septentrionali & Japan.

Folia tenella exquiſitiſſima eſſe, eorum triplicem meſſem fieri, ea quæ ultima meſſe colliguntur, reliquis viliora eſſe, omnia ſupra laminas ferreas ignis ope exſiccari aſſerunt, autoptæ, inter quos TEN RYNE & KÆMPFER præcipui ſunt, a vario igitur collectionis & exſiccationis modo, variam bonitatis Theam ſurgere, facile liquet; his ſi addimus, folia a frutice ſylveſtri æque ac culto colligi, eundem cum per longum tractum terræ obtineat, pro varia regione differentia folia exhibere, id quod etiam itineratores teſtantur, varia præterea mangonia his foliis addi, non mirum, eundem fruticem adeo multum inter ſe differentia foliorum genera nobis præbere, quæ melius ex odore & ſapore, quam denominatione, dijudicantur. Ut autem omnem Theæ gratiam poſſimus experiri, requiritur, ut eam juſta doſi, in aqua optimæ notæ, exquiſite ebulliente, per aliquot modo minuta infuſam, ex vaſis porcellaneis ſorbeamus.

Aqua a foliis Theæ abſtracta omnem ejus odorem recipit. LEWIS. Extracti aquoſi, amari, ſtyptici, adſtringentis $\frac{3}{4}$ fere obtinuit LETTSOM. $\frac{7}{12}$ Extracti aquoſi & $\frac{7}{17}$ Extracti ſpirituoſi NEUMANN.

Folia Theæ anno 1666 primum in Europa allata, ex eo tempore gratia, qua pollent, adeo ſe commendarunt, ut quotannis eorum circiter quinque milliones librarum ad nos advehantur, multum ad eorum famam contribuit, quod mox poſtquam in Europa innotuerunt, BONTEKOE & WALDSCHMID auctori-

tate fuerint ſuſtentata. Plurima & in laudem & in vituperium eorum dicta ſunt & litteris evulgata, ea principio odorato, quo ſcatent, aliquem ſtimulum excitare poſſe, unde in quibuſdam propria ſymptomata ſurgunt, & quorum non pauca Cl. LETTSOM collegit, non inficias eo, hunc ſtimulum autem in aſſuetis negligi poſſe innumeris exemplis nixus, certus ſum, & mihi in univerſum videtur, pro illa, qua Thea vulgo aſſumi ſolet, ratione, effectus, qui ejus uſum ſequi obſervantur, aquæ calidæ potius, quam foliis adſcribendos eſſe.

TORMENTILLA Radices nobis ſiſtit nodoſas, tuberoſas, ex omni ambitu copioſas fibrillas emittentes, extus ferrugineas, intus pallide rubras, ſapore evidenter adſtringente inſtructas.

TORMENTILLA. Corollam tetrapetalam regularem habet, calice octofido ſuſtentatam, polyantheram, polygynam, & ſemina nuda: *Erecta* L. BLACWELL 445. caule erecto & foliis ſeſſilibus agnoſcitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Maxima ſtypticitas in Extracto ſpirituoſo hæret, decoctum aquoſum turbidum fit & partes reſinoſas ad fundum dimittit. LEWIS; Extracti reſinoſi $\frac{3}{8}$ circiter, aquoſi $\frac{5}{8}$ fere, lenius adſtringentis inde obtinuit NEUMANN; $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi valde adſtringentis CARTHEUSER.

Adhibetur ejus decoctum tam intus quam extus in omnibus affectibus, ubi validiora adſtringentia indicantur, vires alexipharmacas, quas ſuperioribus ſeculis ipſi adſcripſerunt, experientia non confirmavit; ejus uſum ad rem coriariam, apud Feronenſes, teſte BARTHOLINO, obtinentem, confirmant experimenta recentiora.

* *Extractum* VAL. CORD.

UNA

Uva Ursi Clusii, qui hanc plantam, & quidem non ſine veri ſpecie, την ςαφυλην αρκȣ Veterum eſſe reputavit, *Bouſſerole*, *Stembeer*; exhibet Folia parva, ovato-oblonga, ad finem evidentius anguſtata, glabra, duriuſcula, ſuperne viridia, inferne pallida, integerrima, evidenter cum quadam amaritie adſtringentia.

Arbutus. Corolla ovata, quinquefida, ſimili calice exiguo ſuſtentata, decanthera, monoſtyla, bacca rotunda, ſuperne leviter compreſſa & puncto notata, quinqueloculari agnoſcitur: *Uva Urſi* L. Caulibus procumbentibus & foliis integerrimis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, calidiore quoque.

Exhibet Extracti aquoſi valde amari & adſtringentis ℥, ſpirituoſi intenſe amari, paulo plus quam aquoſi, Murray.

Primi Medici Monſpelienſes ejus vires ad vitia viarum urinariarum celebraſſe, teſtatur Illuſtris Linnæus, eaſdem novis & multis obſervationibus confirmarunt Editor *Formul. Medic.* Barbeyrac, Werlhoff, Cl. Vogel, Taube, Pallas, de Haen, Quer, Murray & Girardi, qui ultimus, etiam multis experimentis ejus vim calculum ſolvendi probare annititur. Datur foliorum pulvis ad drachmam unam uſque, quater de die, vel drachmæ duæ decoquuntur cum una aquæ libra pro doſi.

β. Fossilia.

Alumen, Στυπτηρία, *Alun*, *Alaun*. Eſt Sal in magnas maſſas concretus, ex cryſtallis polyedris, majoribus efformatus, evidenter linguam adſtringens, calore intumeſcens & pelluciditatem deponens, trigecuplo circiter aquæ ſolubilis, ſuccorum vegetabilium colorem non mutans, dum in aqua funditur aliquid frigoris gignens.

Reperitur Alumen ſive Nativum & tale Veteres præcipue in uſum traxiſſe videntur, ſive ope artis ex

propriis glebis eductum. De Nativo Veteres plures species adducunt, quas & a consistentia & figura distinxerunt: *Liquidum* erant illis aquæ, quæ Alumen in majore quantitate vehunt, tales in Europa nullæ hodie notæ sunt, TOURNEFORT in insula Melos, GMELIN in Sibiria detexerunt: Alumen sponte efflorescens, cum varias figuras assumat, *Schisti* seu *fissilis*, *Trichitis* sive *plumosi*, *Strongyli* sive *rotundi* meminerunt, quia autem etiam vitriolum ex pyritis resolutis exsudans, album colorem & adstringentem saporem habet, hinc valde suspicor, hoc sæpe cum illo fuisse confusum. ALBERTUS MAGNUS primus *Aluminis petrosi*, quod hodie vulgo prostat & ab Italorum voce *Rocca* denominatum fuit, mentionem fecit; rudibus his seculis quasdam etiam gypsi species Aluminiannumerabant, quia eorum figura ad Rupeum accedit & a forma squammosa, Italica vernacula *Scagliæ* sive *Scajola* appellarunt; Alcali fixum quoque Alumen dixere & illud *Catini* epitheto distinxerunt, imo lapidem Amiantum pro Alumine scissili vel plumoso exhibere cœperunt.

Omne quod hodie in tabernis prostat Alumen ex propriis glebis paratur, quæ sunt 1) Selenites species, ex flavo grysea, quæ calcinata demum, unde rubra evadit, alumen edit, occurrit Tolfæ ad Centum cellas, Alumen inde paratum a *Roma* denominatur & aliquid rubedinis habet, BRASSAVOLÆ jam memoratum, ratio illud parandi optime a Cel. FOUGEROUX DE BONDAROY describitur. 2) Carbones fossiles sive integri, sive resoluti 3) Lignum fossile 4) Pyrites 5) Ardesiæ 6) Turfæ.

Glebæ Aluminis satis copiose per omnem Europam occurrunt.

Alumen ex ejus glebis separaturi, glebam justo caloris gradui exponunt, ut acidum in substantiam, cum qua in alumen concrescat, agere possit, sal hac

ratione ortus, elixivationis ope extrahitur, cum autem experientia docuerit, acidum terra aluminis saturatum difficilius in crystallos abire, nisi aliquod alcali ipsi adjiciatur, hinc lixivio sive urinam putridam sive lixivium cinerum addunt; glebæ, quæ aeri expositæ alumen exhibuerunt, denuo post aliquod tempus novum largiuntur, non quod acidum ex aëre hauserint, sed quod acidum, quo scatent, & quod in motum actum fuit, denuo terram alumini propriam dissolvit. Alumen Romanum præ reliquis purissimum esse reputatur, sed etiam urina ipsi adjicitur teste Cl. FERBER.

Alumen ultra dimidium sui ponderis aquæ, $\frac{1}{6}$ acidi & $\frac{1}{4}$ terræ vehit: acidum idem est cum eo, quod in vitriolo obtinet, terra ab omnibus reliquis differt, non est argilla, sed in argilla occurrit, & ipsi proprias ejus qualitates largitur. MARGGRAFF.

Alumen valide adstringere ab omni tempore notum fuit, hinc externe tam ad sistendas hæmorrhagias, quam etiam scopo discutiendi magno semper fuit in usu, ad medicamenta stomatica quoque fuit adhibitum; recentiores quoque illud intus exhibere cœperunt, & ad grana octo vel decem pro dosi propinare, primus MYNSICHT illud cum dimidia ratione sanguinis draconis miscuit & sub nomine *Aluminis tincti* ad febres & alvi fluxus commendavit, HELVETIUS partibus quatuor aluminis, unam sanguinis draconis adjecit, inde pilulas formavit & eas ad drachmam dimidiam usque in omni hæmorrhagiæ genere cum successu dari, affirmavit: CUDDEN ab alumine cum aromatibus mixto & ante paroxysmum exhibito febrem intermittentem vidit curatam.

* *Alumen Saccharinum* BRASSAVOLÆ est Alumen cum aqua Rosarum & albumine ovorum in parvas pyramides efformatum, id quod Wurtembergenses habent, validius adstringit & repellit, in collyria anti-

phlogiſtica, multa aqua dilutum recipitur: *Alumen uſtum* DIOSCORID. cum in eo validum acidum nulla ulterius aqua diluatur, hinc vires rodentes edit, & in crebro uſu eſt ad carnem luxuriantem conſumendam; cui ſub forma pulveris ſolet inſpergi: **Alumen tinctum* MYNSICHT: **Spiritus Aluminis* a ſpiritu Vitrioli non differt: ** Aqua Aluminis* Pariſ. eſt ſolutio drachmæ unius aluminis, in libra una aquarum deſtillatarum inertium.

BOLUS, βῶλος. Utraque vox demum Seculo XV pro denotando proprio terræ genere cœpit adhiberi, cum græca vox qualemcunque terræ glebam denotet: recentior ætas argillas, quæ aliquid unguinoſi ſenſibus exhibere videntur, mox Bolorum, mox terrarum ſigillatarum nomine comprehendit.

* *Bolus Albus* ſub forma fruſtorum majorum, oblongorum, trium pollicum longitudinem & duorum latitudinem & craſſitiem æquantium inter nos proſtat, albus & evidentius pinguis.

Ex Germania nobis mittitur.

* BOLUS ARMENUS, *Argilla bolus rubra* L. *Argilla Lemnia* L. quem & *Orientalem* dicunt eſt Argilla indurata, quæ pallide rubrum colorem habet, tactu pinguis & glabra. Diverſiſſimas terras ſub hac denominatione venire, rectiſſime LUDWIG monet.

Ex variis Europæ locis ad nos adducitur.

* *Bolus Ruber*, *Argilla bolus rubra* L. ſub fruſtis antecedentibus ſimilibus, magis ſiticuloſis & pinguibus, paulo brevioribus & rubris ex Germania ad nos advehitur.

* *Terra Lemnia*, pro ea, diverſiſſimas omnino terras in officinas accipiunt, notante LUDWIG, ea quæ vulgo proſtat, ab illa PLINII & GALENI, quam in modum rubricæ ruberrimam eſſe dicunt, eſt diverſiſſima. Poſſideo fruſta, quæ omni dote conveniunt cum *Marga Lemnia* d. LUDWIG & quæ a ſeplaſiariis ſub

nomine *Terræ Lemniæ in Sorten* accepi: ea quæ ſub *Electæ* titulo proſtat, efformatur a bacillis oblongis, cum admixta rubedine flavicantibus, ſuperficie pulverulenta digitos tingente inſtructis, eorum dorſo ad pauca intervalla varia ſigna impreſſa ſunt; ſed ſub hoc nomine etiam maſſæ informes, flavæ, quibus rubedo accedit, juglandis circiter volumen æquantes proſtant.

* *Terra ſigillata alba* tribus montibus, quibus arbores aſſident, ſive pluribus arboribus & propriis inſignibus notata eſt, in parvos cylindros efformata, alba, digitos inquinans.

* *Terra ſigillata alba Goldbergenſis*, *Argilla Bolus alba* L. cylindrum aliquot lineas altum, ſuperne & inferne planum refert, uni ejus baſium aquila tribus montibus inſiſtens & titulus impreſſa ſunt, ab albedine ſplendente, qua gaudet, *Axungia Lunæ*, & a Ducatu in quo Goldberg occurrit *Terra Lignicenſis* quoque dicitur, a BARTHOLDO AB OSCHATZ qui verſus finem Seculi XVI floruit, primum celebrata.

* *Terra ſigillata alba Turcica* ſiſtit trochiſcos convexo-planos, læves, ut nec ſplendor iis deſit, multum ſiticuloſos, in facie plana characteribus arabicis notatos.

* *Terra ſigillata rubra.* In maſſis, terra ſigillata alba parum majoribus adducitur, colorem dilutius rubrum habet, tres ipſi arbores inſculptæ ſunt e regione montium poſitæ, illis Luna dimidiata, his ſol imminet, inferne nomen inſcriptum eſt.

* *Terra ſigillata rubra Turcica* ſolo colore, qui dilutius rubet, a cognomine alba diſtinguitur.

* *Terra Sileſica gryſea* ſeu *ſublutea*, *Argilla bolus flava* L. ſub eadem ac terra ſigillata alba facie ad nos adducitur, tactu rudior, Strigæ erui dicitur; primus MONTANUS eam circa annum 1570 in uſum trahere cœpit.

Omnes, quas hactenus recenſui terræ, ſunt argillæ, hinc in aqua non ſolubiles, & ideo fruſtra qualeſcunque

etiam inde in fecundas vias expectantur vires, præterea non perfpicio, quid boni corpora, in nullo menftruo folvenda, in primis viis debeant præftare, potius in teftina obftructum, debilitatum, oneratum itura prævideo. Superftitio terram Lemniam commendabat gentilibus, tanquam fpecificum contra morbos malignos & venena remedium, eidem bolum Armenum accedere credebant; his a patribus acceptis fabulis, per multam feculorum feriem tanquam oraculis adftipulabantur; rationes dein politicæ & aliæ, innumeras Europæarum terrarum fpecies, facris Veterum terris fimiles, deprædicare fuaferunt; Chemicorum fecta novam illis ipfis auctoritatem conciliare non dubitavit, cum aurum aut argentum vehere, & inde eminentibus omnino viribus imbui, reputarint. Magnum omnino erat opus, corpora a longiffimo retro tempore laudata, commendata & præfcripta, a Medicis æque ac a vulgo magni habita, inertia effe evincere, fed tandem ratio vicit & prudentiores eas vix ulterius præfcribunt. Qui aliquam adhuc earum defenfionem fufcipiunt, five a latente in eis acido vires refrigerantes expectant, five roborantes a colorum principio martiali, fed cur fubftantiis dubiis, quæ non poffunt non primis viis incommodo effe, in tanta certiorum & fecuriorum refrigerantium & roborantium copia noftros ægros onerabimus?

Extus dum imponuntur vulneribus, paftam formant, ea obturantem & hæmorrhagiam fiftentem, fed in hoc quoque cafu habemus remedia & certiora & quorum ufum minora mala fequuntur.

Calaminaris Lapis vid. *Zincum.*

Cerussa vid. *Plumbum.*

Lithargyrium vid. *Plumbum.*

Magnes Lapis vid. *Ferrum.*

Mumia vid. *Bitumen.*

Osteocolla vid. *Absorbentia.*

Plumbum, μόλιβδος, *Plomb, Bley. Plumbum nigrum* Veterum. Est Metallum imperfectum, cujus color ad nigredinem vergit, mediam inter mercurium & argentum densitatem habet, omnium corporum metallicorum mollissimum, 550 gradu Farenheitiano fundendum; ab aqua, omni acido & alcali, nec non ab oleis unguinosis solubile, cum omni metallo, præter ferrum, colliquandum.

Nunquam Nativum obtinet, sed occurrit sub forma I. Terræ 1) informis A. cohærentis *Terra Plumbi* Waller. hæc sub variis coloribus reperitur, B. laxæ *Cerussa Nativa* Cronst. 2) Crystallisatæ (A) spathiformis *Spatum plumbi* Cronst. *Plumbum spatosum* L. (B) prysmaticæ *Plumbum crystallisatum* L. α) albæ a) pellucidæ, *Minera Plumbi spathacea pellucens* Waller. b) opacæ *Minera Plumbi spathacea ramosa* Waller. β) viridis *Plumbum virens* L. hoc acido salis efformari & vix vestigium cupri vehere sum expertus. γ) Rubræ *Plumbum Rhombeum* L. hæc rarissima ad Catharinæburg occurrit. II. Mineræ A. in cubos efformatæ, *Galenæ* Auctorum B. sub forma molecularum vix visibilium matrici inclusæ *Galena mineralisata* Waller. *Plumbum pauperum* L. C. texturæ striatæ α) fibris continuis *Plumbum Stibiatum* L. *Plumbago* Waller. *Bleyschweif.* β) fibris contiguis *Galena striata* Waller. *Plumbum Basalticum* L.

Mineræ Plumbi satis copiose per Europam occurrunt.

Galenus plumbum scopo repellendi & exsiccandi multum commendat, sed etiam observat ab eodem intus sumto, dysenteriam oriri: Dioscorides singultum, tussim, linguæ ariditatem, extremorum refrigerationem cum mentis alienatione & motus difficultate, nec non ventri & intestinis gravitatem cum magnis torminibus inde afferri, intestina vulnerari & urinam supprimi: similia fere Avi-

CENNA tradit; FERNELIUS dyſenteriam cum graviſſimis doloribus ventris, & ſubſequente ictero inde ſurrexiſſe vidit; TIMÆUS A GULDENKLEE vehementiſſimos inteſtinorum dolores, cum præcordiorum anguſtiis, membrorum tremore & articulorum debilitate ejus uſum excitaſſe deprehendit. Magna præterea teſtium nubes peſſimos a plumbo intus aſſumto effectus ſurgere & viderunt & monuerunt, inter quos RHODIUM, BORELLUM, JÆGERSCHMID, GOECKEL, CUMENIUM, DETHARDING, COHAUSEN, VICARIUM, HENCKEL, HOFFMANN, BOERHAAVE, Illuſtres TRONCHIN & TRALLES nominaſſe ſufficiat, plures adhuc ab ALSTON & Celeb. TRILLER adducuntur; patet his obſervationibus a Plumbo,& qualicunque ejus præparato, imo vel ſolo fumo, peſſimum colicæ genus, quod a Pictonibus denominant, excitari, minori autem doſi corpori ingeſto, atrophiam gigni, eo citius maraſmum inducturam, quo plura vaſa lactea fuerint obſtructa. Tot documentis de triſtibus hujus metalli affectibus proſtantibus, miramur omnino dari adhuc Medicos, qui ejus uſum internum defendere nitantur.

Externe applicatum roborandi, diſcutiendi, exſiccandi ergo cum magno ſucceſſu adhibetur, Cl. GOULARD maxime, illud in diſcutiendis inflammatione & eryſipelate, detergendis ulceribus, curandis cancris nec non morbis a relaxatione ligamentorum oriundis, leniendis doloribus rheumaticis; tollendis morbis cutaneis, ſanandis herniis incarceratis; auferendis morbis venereis topicis, valens multum vidit.

Quædam de Plumbo præparata proſtant, quæ non modo ad medicinam, ſed etiam ad varias artes proſtant, nimirum.

Ceruſſa, *ψιμύθιον*, *Bleiweis.* Eſt Plumbum ope aceti in calcem albam eroſum, ejus parandi ratio jam apud THEOPHRASTUM occurrit, illam, quæ Roterodami obtinet, ALSTON deſcribit: ejus triplex genus

hodie prostat: *Veneta* nimirum quæ sub panum conoideorum forma, charta cœrulea involutorum, ad nos adfertur; *Belgica* in majores panes efformata & laxius charta cincta est, hæc paucissimum calcis plumbi, multum terræ albæ calcareæ vehit: *Blanc de Plomb*, *Schieferweis*, lamellas albas friabiles sistit, præ reliquis sincerissima.

Cerussam HIPPOCRATES utero inflammato commisit.

Lithargyrium, *Spuma Argenti*, λιθάργυρος, *Litharge*, *Silberglætt*. Veteres omnem fæcem, quæ argento aut plumbo, dum funduntur, supernatat, hac voce videntur indigitasse, tam eam, quæ hodie adhuc hoc nomine venit, quam alias ab ea diversissimas: appellamus autem hoc titulo substantiam ex squammis plus minus rutilis compositam; sapore adstringente præditam, efformatam a Plumbo, quo metalla nobiliora in cineritiis majoribus depurata fuerunt; est igitur vitrum Saturni, quod qualecunque metallum ignobile, æs maxime recepit, hinc variis ludit coloribus; sed fulvum modo in tabernas recipiunt: non levem in Chemicis ignorantiam produnt, qui id in Lithargyrium Auri & Argenti distinguunt.

Minium, μίλτος, *Menning*. Veteribus, qui substantias a colore præcipue denominabant, Cinabaris hoc nomine veniebat, nec non proprium terræ genus rubro colore insignitum, ut ex THEOPHRASTO, PLINIO, DIOSCORIDE patet; nostrum Minium est σάνδυξ Græcorum, & ejus, qui hodie obtinet, significatus demum Seculo XVI originem debere videtur: est calx plumbi quæ, in propriis Germaniæ, Angliæ & Belgii officinis ratione nondum satis nota calcinatur, usque dum colorem læte rubrum induerit.

Acetum Lithargyrii sive *Saturni*, primi Mediolanenses receperunt, cur ad illud parandum vulgo Acetum destillatum præcipiant, non video; Parisini omnino

laudandi, qui Lithargyrio, semper cupro inquinato, plumbum substituunt, egregium medicamentum discutiens; idem, protracta per horam coctione, magis inspissatum, sistit *Extractum Saturni* GOULARD, quod largiore aquæ quantitate dilutum polychrestum medicamentum ad omne genus inflammationum, & reliqua mala supra dicta evadit, sub nomine *Aquæ Vegeto mineralis* GOULARD; Acetum Saturni affusione solutionis aluminis lacteum redditum * *Lac Virginis* efformat, quod nonnisi ad usus cosmeticos adhibetur: dum autem Acetum Saturni eo usque evaporatur, ut refrigeratum in crystallos crescat, *Saccharum Saturni* BASIL. VALENTIN. surgit, hoc in Belgio plerumque parari solet, & pretio multo minori venditur, quam quo in nostris officinis posset confici, aqua dilutum antecedentium vires habet: ejus aliquid, si oleo terebinthinæ dissolvitur, * *Balsamum Saturni Ph. Batean.* efformatur, quod ad ulcera antiqua multum laudant: * *Butyrum Saturni* Paris. parum ab Unguento Nutrito differt: * *Emplastrum* ABBATIS DE GRACE ab unguento albo, spissiore consistentia & colore a cera citrina inquinato differt: * *Emplastrum ad clavos & verrucas pedum* vid. *Acria*: *Emplastrum Album coctum* vid. *Inst. Chem.* * *Emplastrum Antipodagricum* JUNGKEN correctum receperunt Wurtemb. * *Emplastrum Ceroneum Myreps.* correctum Paris. habent, minimam rationem in eo calx plumbi sistit: * *Emplastrum Defensivum rubrum* duplex Wurtembergenses præscribunt, eorum unum WEPFERUM auctorem habet, hoc altero omnino præstat, laudantur ad arcendam inflammationem & ad ulcera antiqua: * *Emplastrum de Cumino* vid. *Cuminum*. *Emplastrum de Galbano* vid. *Galbanum*: * *Emplastrum de Linimento* Lugd. ad imitationem *Unguenti de panno linteo* MESUE, consolidandi ergo vulneribus & ulceribus imponitur: *Emplastrum de Minio* LEMERY Wurtemb.

ei Camphoram adjiciunt, partibus inflammatis & ambustis imponitur: * *Emplastrum de Plumbo* seu *Saturninum* MYNSICHT scopo dissipandi ad omne genus inflammationum, nec non ad ulcera maligna commendatur: *Emplastrum de Ranis* vid. *Ranas*: *Emplastrum de Spermate ranarum* vid. *Sperma ranarum*: *Emplastrum de Styrace* vid. *Styrax*: * *Emplastrum Diabotonon* BLONDEL: compositio theriacalis ex ingredientibus sexaginta pluribus, diversissimis viribus instructis, confarcinata, ad resolvendos tumores glandularum maxime laudatur: *Emplastrum Diachylon* PAULI ÆGINETÆ, olei ratio melius, quam a reliquis, apud Wurtembergenses determinata est, cur medicamento, quod exsiccare, roborare, cicatricem inducere debet, mucilagines adjiciant, ego saltem non video: *Emplastrum Diachylum cum Gummatibus* SYLVII: *Diachylum magnum* MESUE, Crocum Wurtemb. adjiciunt, tanquam validum resolvens ad abscessus frequentissime adhibetur: *Emplastrum Diapalmæ* GALEN. *Diachalcyteos* EJUSD. validius adstringit: * *Emplastrum Diapompholygos Pharm. Hag.* a plumbo potius quam pompholyge denominandum, cujus triplum præ hoc vehit, refrigerandi & dolores leniendi fine commendatur: *Emplastrum Divinum* NICOL. PRÆPOS. resolvendi, roborandi, consolidandi ergo usurpatur, inter primos Lugdunenses magnetem adjecerunt, ut ferrum, quod vulnus subiit, extrahat, id quod jam ZWOELFFER rectissime ridet: *Emplastrum Frigidum* emolliendi & digerendi scopo cum successu in usum trahitur: *Emplastrum Gryseum* VAL. CORD. discutit & exsiccat, diversissima est præscriptio Parisiensium, unde medicamentum multum resolvens prodit: * *Emplastrum Mamillare* pro resolvendo lacte in mammis stagnante cum successu adhibetur: * *Emplastrum Manus Dei* CHARAS, qui illud suo tempore a certis matronis paratum, & gratis distributum fuisse dicit, non multum ab Empla-

ſtro Divino recedit: *Emplaſtrum Mercuriale* vid. *Mercurius*: * *Emplaſtrum Miraculoſum* Brandeb. vix a ſaponato BARBETTE differt, a SCHULZ multum laudatur ad reſerandum hepar obſtructum, laxandam alvum & ciendos menſes, BUCHNER aſſerit infantes contra atrophiam, quam obſtructæ glandulæ meſaraicæ minabantur, ejus ope fuiſſe defenſos: * *Emplaſtrum Noricum* proxime ad Emplaſtrum de Minio accedit: * *Emplaſtrum de Opodeldoch* de quo diverſas compoſitiones PARACELSUS reliquit, Pariſini præſcriptionem MINDERERI vere Paracelſiſticam receperunt, correctam magis Wurtembergenſes habent: * *Emplaſtrum Reſolvens* Noſtr. ſuo titulo reſpondere poſſe videtur. * *Emplaſtrum Saponaceum* BARBETTE ratio calcium ſaturni augenda, ſi juſta conſiſtentia emplaſtri ſurgere debet, vitium typographicum eſſe videtur, quod apud Noſtrates Axungia Porci loco Camphoræ præſcribatur; ego ſaltem ad dolores arthriticos nunquam medicamentum ſaturninum vellem præſcribere, triſtes ab hoc Emplaſtro ſuſcitatos effectus RIEDLIN vidit. *Emplaſtrum Stipticum* CROLLII, varia Pariſini ex inconcinna compoſitione expunxerunt, Wurtembergenſes limatiorem dederunt, diſcutiendi & conſolidandi ſcopo ad vulnera & ulcera laudatur: *Emplaſtrum Triapharmacum* EHRNSINGER viribus non differet ab albo cocto: * *Magiſterium Saturni* LEMERY ſcopo coſmetico uſurpatur: * *Plumbum uſtum* DIOSCORID. eſt ſpecies vitrioli albi, Pariſini & Wurtemberg. ipſam calcem gryſeam plumbi recipiunt: * *Sparadrapus* ſeu *Tela* GUALTIERI egregie pro diſcutiendo lacte, quod mammas indurat, nec non ad ulcera antiqua & excoriationes adhibetur: * *Species pro decocto ad Gangrænam* Wurtemb. ea ratione, qua adhiberi jubentur, omnino ſuo titulo reſpondebunt: * *Tinctura Antiphtiſica* GRAMMANNI a medicamento parum fido jure abſtinemus: * *Trochiſci albi* Pariſ. *Col-*

lyrium album RHAZES, *Siefalbum* VAL. CORD. repellendi, demulcendi, sopiendi ergo ad ulcera & inflammationes, oculorum maxime adhibentur: *Trochisci escharotici de Minio* vid. *Mercurius*: *Unguentum album* RHASES Wurtemberg. Axungiam porci, ceræ & oleo substituunt, dissipandi & exsiccandi ergo in frequenti usu est: *Unguentum album Camphoratum* VAL. CORD. ob discutientem Camphoræ virtutem etiam priori præfertur: * *Unguentum ad Ambusta* Brandeb. suo titulo egregie respondet: * *Unguentum ad Scabiem* vid. *Mercurius*: * *Unguentum de Lithargyrio* August. cum Unguento Nutrito ratione virium convenit: * *Unguentum de Minio Camphoratum* RENOD. Albo camphorato, magis siccat & repellit: *Unguentum de Solano* vid. *Solanum*: * *Unguentum Diapompholygos* unice consistentia ab Emplastro cognomine differt: * *Unguentum Desiccativum rubrum* Lugd. *Rubrum exsiccans* Parif. ad exsiccanda ulcera & scabiem humidam præcipue adhibetur: *Unguentum Fuscum de la Mere* Parif. proxime ad Emplastrum nigrum LEMERY accedit, ad ulcera sordida abstergenda multum laudatur: * *Unguentum Hæmorrhoidale extemporaneum* Parif. *Unguentum Mundificans* STAHL ad scabiem laudatur, sed a medicamento repellente omnino abstinendum: *Unguentum Nutritum*, *Emplastrum ex Argenti Spuma & Oxalæo* GALEN. *Unguentum Tripharmacum* MESUE, ad partes prurientes, desquammatas, intertriginem, ulcera manantia adhibetur.

VITRIOLUM Lat. Barb. χάλκανθον, *Atramentum Sutorium* Veterum *Vitriol.* Est Sal ex proprio acido & quodam metallo compositus, sapore acri & adstringente præditus.

Pro vario, quod vehit, metallo ejus color varius est, viridis dum ferrum habet, cœruleus, si cuprum fovet, albus, dum plumbum vel zincum continet. Omne quod apud seplasiarios prostat Vitriolum surgit ex *Pyrite*, quem Arabes *Marchasitam* dixerunt.

Eſt autem *Pyrites cryſtallinus*, *figuratus*, *Ferri* L. gleba metallica ex ſulphure & ferro conſtans, ſubflava, odoris & ſaporis expers, ei ſi cuprum accedit, flavedo exaltatur & *Pyrites Cupri* L. dicitur.

Quando in pyrite motus inteſtinus ſurgit, acidum, quod in ſulphure copioſe hæret, ferrum aggreditur, illud ſolvit, tota pyritæ mixtio deſtruitur, ortum hac ratione Vitriolum ſub forma pulveris tenerrimi, tomenti in modum, primum ex pyrita effloreſcit, tandem totus pyrites reſolutus dilabitur in pulverem, qui pro variis, quæ Vitriolo accreſcunt, partibus heterogeneis mox flavicat, mox nigreſcit, pro variis his coloribus Vitriolum ex ſuis matricibus effloreſcens *Miſy*, *Chalcitis*, *Sory* nominibus veniebat, illis hodie non male Vitriolum calcinatum ſubſtituunt; Vitriolum ſub terra ratione, quam dixi, ortum, ſi ſub forma pulverulenta occurrit *Terra Vitriolica nigra* WALLER. dicitur & *Melanteria* Veterum videtur eſſe, ſi autem in lapidem induratur *Lapidem Atramentarium* WALLER. *Vitriolum Atramentarium* L. efformat, ſi vero aquis ſubterraneis diſſolutum ſupra terram erumpit *Acidulas martiales* efformat, *Aquas Cæmentatorias* vero, ſi vitriolum ex pyrite cupri ſurrexit, inde ablata, ſub terra adhuc, aliqua portione aquæ rimis & cavernis montium *Vitriolum Nativum* Auctorum appenditur.

Omne Vitriolum, ex pyritis reſolutis ope elixivationis obtinetur, & vulgari ratione in cryſtallos, ſub quarum forma apparet, cogitur.

Pyritas cupri ſupra terram hactenus nondum potuiſſe diſponi, ut reſolvantur, obſervavit HENCKEL, hinc omne quod proſtat Vitriolum cœruleum ſive nativum eſt, ſive ex aquis cæmentatoriis cryſtalliſatum, ſive ope ſulphuris & cupri paratum, ut in *Inſt. Chem.* oſtendi; cum GALENUS illud, quod in inſula Cypro parabatur, deſcripſerit, hinc hodie adhuc omne de *Cypro* denominatur.

Vitriolum viride hodie *Commune* appellare ſolent, cum pyritæ illud exhibentes ſint vulgatiſſimi, & in omnibus officinis, ubi Vitriolum parant, tales duntaxant recipiant; cum autem illis ipſis non raro cuprum, & quidem varia ratione ſoleat accretum eſſe, hinc Vitriolo communi, varia non raro proportione, cuprum immixtum inhærere deprehendimus, id ipſum *Hermaphroditum* appellare quibuſdam placet, color ad cœruleum vergens & macula rubra, quæ inde ferro inducitur, hoc ipſum evincunt. Vitriolum commune non bene a patria diſtingui, HENCKEL optime monuit, cum in eadem varii pyritæ poſſint obtinere, hinc etiam ex eadem regione diverſum omnino Vitriolum ad nos mitti.

Vitriolum album, quod tabernas ſeplaſiariorum intrat, Goſlariæ paratur ad modum a Duce JULIO Brunſvicenſi duobus retro ſeculis repertum, & a SCHLUTER deſcriptum: uſtulantur nimirum glebæ argenti & galenæ Rammelſpergenſes, zinco ſemper feraces, aquæ ope elixantur, lixivium in cryſtallos cogitur, quæ in lebete cupreo fuſæ, continuo, uſque dum refriguerint, rutabulo ligneo agitantur, efficitur ita, ut ſurgat forma ſacchari in panes coacti, & ſub hac forma Vitriolum hoc venditur, illud in officinis metallicis *Jæckelguth*, in tabernis *Galitzenſtein* nominare ſolent, idem zincum, Plumbum & æs vehere in *Inſt. Chem.* monui.

Vitriolum viride $\frac{3}{8}$ ferri, $\frac{1}{11}$ acidi, $\frac{2}{3}$ aquæ vehere, Cœruleum $\frac{1}{8}$ cupri, $\frac{1}{6}$ acidi, $\frac{1}{2}$ aquæ continere NEUMANN eſt expertus, ſed hæ rationes omnino nihil conſtantis habent.

Vitrioli viridis & cœrulei vires in *Inſtit. Chem.* recenſui. Veteres Vitriolum, extus maxime rodendi & adſtringendi ergo adhibuerunt: Vitriolo albo maxime ad ophtalmias utuntur, ejus ſcrupulum unum ad aquæ libram recipere ſolent, cum cuprum habeat, nunquam intus debet exhiberi.

Phlegma, *Spiritus*, *Oleum* vid. *Inſt. Chem. Vitriolum martis* vid. *Inſt. Chem.* * *Colcothar*, *Caput mortuum Vitrioli* vid. *Inſt. Chem.* minus bene quidam hic Vitriolum ad rubedinem calcinatum intelligunt, Wurtembergenſes *Terram Vitrioli dulcem* apellant: * *Sal Vitrioli* Pariſ. eſt *Gilla Theophraſti Inſt. Chem.* * *Gilla Theophraſti* Wurtemb. & Pariſ. eſt *Sal Vitrioli* CROLLII: * *Terra Vitrioli dulcis* Pariſ. eſt Crocus Martis adſtringens: *Arcanum duplicatum* vid. *Inſt. Chem. Tartarus Vitriolatus* v. *Inſt. Chem.* eundem MYNSICHT ſub nomine *Spiritus Vitrioli coagulati* deſcribit: *Aqua Rabelliana* vid. *Inſt Chem. Liquor Anodynus mineralis* HOFFMANN v. *Inſt. Chem.* * *Turpetum minerale* v. *Inſt. Chem.* * *Pulvis Sympatheticus* PAPINII, cum therapia ſympathetica, ex rationali praxi medica ejecta ſit, hinc miror hanc Vitrioli calcinationem adhuc in Diſpenſatoria recipi: * *Aqua ſtyptica* Pariſ. valide adſtringit: * *Collyrium detergens* BARBETTE præcipuas vires a Vitriolo albo habet, cujus duo grana ejus uncia vehit: * *Elixir Vitrioli* MYNSICHT parciorem Wurtemb. ſpiritus vitrioli rationem recipiunt, egregium medicamentum ſtomachicum & roborans, Cl. VAN DER BOSCH ejus uſum anthelminticum multum celebrat & Illuſtr. DE HAEN vires antiphtyſicas: * *Lapis Divinus* BIRON, aqua diſſolutus ad ulcera & cicatrices corneæ adhibetur, circa Camphoræ rationem Diſpenſatoria variant: *Lapis medicamentoſus* CROLLII Pariſini præſcriptionem LEMERY recipiunt, Noſtrates propius CROLLIUM ſequuntur, diſſolvitur duodecuplo aquæ, ſi exſiccandi, roborandi, adſtringendi animus eſt: * *Spiritus Aperitivus* PENOTI abſurdum medicamentum, quod prolixa ratione, Spiritum Tartari, ſpiritui Vitrioli jungit: * *Spiritus antiſcorbuticus* DRAWIZ eſt antecedens cui ſpiritum Cochleariæ adjiciunt: * *Unguentum purpureum* WURZ vid. *Cuprum.*

CAP. III.

EMOLLIENTIA.

§. 35.

Medicamenta, quæ rigiditati morbosæ fibræ medentur, dicuntur *Emollientia*, Μαλακτικά, nec non *Relaxantia*, χαλαστικά: non male GALENUS duritiem ab exsiccatione, repletione, concretione derivat, prima huc, duæ reliquæ, ad alia capita pertinent. Rigiditas ab exsiccatione surgens, siccitatis elementi, sive terræ excessum denotat, hinc exigit elementi humidi restitutionem, hoc cum gelatina sit, cui mucilago proxime accedit, utraque autem ex aqua & oleo unguinoso efformetur, hinc *Aquam*, *Olea*, *Gelatinas* & *Mucilagines* huc pertinere evidens fit; olea præ reliquis magis emollire & aquam in vapores resolutam, hæc gelatinam & mucilagines excipere, has vero aquam, quæ humoris formam habet, docuit experientia: calor horum actionem juvat, dum, fibram distendendo, horum in ipsam ingressum juvat, nec non quies, quæ ne justo citius evaporent, cavet.

§. 36.

Dum Emollientia fibras viarum aërearum, digestionis, & urinæ relaxant βηχικά, καθαρτικά, διουρητικά evadunt, dum spasmis medentur & doloribus *Antispasmodica*, ἀνώδυνα, dum autem vasorum fines obstructos laxant, & eos, ut a sanis secedere possint disponunt, *Digerentia*, *Suppurantia*, *Pus moventia* dicuntur, eadem partes quibus applicantur debilitando *Derivantes* & *Repellentes* edunt effectus & omnes excretiones promovent; *Aperientia* etiam evadunt, si obstructio a canalibus angustatis orta, *Refrigerantes* quoque effectus edunt,

dum efficiunt ut frictis minuatur; illa, quæ aquam, cui committuntur, viscidam reddunt, *Inviscantia* solent dici.

Abusus Emollientium morbos a fibra debili oriundos gignit, & præterea, observante Illustri PRINGLE, ad putredinem disponit.

§. 37.

α) VEGETABILIA.

GRANA CEREALIA (§. 10.) LEGUMINA (§. 11.) OLERA (§. 14.) minus sapida, FRUCTUS HORÆI (§. 16.) dulces, NUCLEI (§. 17.)

* ACANTHUS, ἄκανθος, *Acanthe*, *Branche ursine*, *Branca ursina Italica* TRAG. *Folia* mollis & spinosi recipiuntur.

Folia *Mollis* magna sunt, lata, sinuata viridi-nigricantia, nitida, insipida, inodora.

Spinosi a prioribus habitu, laciniis acutis & angustioribus & colore evidentius viridi differunt.

ACANTHUS. Calice quinquefido ringente, corollam labiatam sustentat, cujus labium inferius trilobum est, & capsulam oligopyrenam: *Mollis* L. foliis sinuatis, inermibus gaudet, *Spinosus* L. folia pinnatifida spinosa habet.

Uterque In Europa Meridionali crescit, nostras quoque hyemes optime fert.

Emolliendi ergo externe adhibebatur, hodie vulgo ipsi Branca ursina substituitur.

* ALSINE, ἀλσίνη, *Morgeline*, *Hünerdarm*, *Vogelkraut*. Recipiuntur ejus Folia quæ parva sunt, ovata, levissime hirsuta, insipida, inodora.

ALSINE. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido sustentatam, isantheram, trigynam & capsulam polypyrenam: *Media* L. petalis bipertitis distinguitur.

Vulgaris per omnem Europam planta.

Vix vires emollientes inde expecto, apud nos nunquam in usus medicatos recipitur.

ALTHÆA, ἀλθαία, ἀλθία, ἰβίσκον, *Guimauve*, *Ibisch.* Radices, Folia & Semina recipiuntur.

Radices fibrosæ sunt, plures ex uno capitulo pendent, calami crassitiem habent, albæ, extus leviter flavescentes, proprio odore gaudent; prostant in officinis extima cuticula privatæ.

Folia cordata sunt, acute serrata, petiolata, utrinque tomentosa, insipida, inodora.

* *Semen* parvum, reniforme, fuscum, insipidum, inodorum est, non multa mucilagine fartum.

ALTHÆA. Corollam monopetalam habet, regularem, quinquefidam, polyantheram, filamentis connatis, monogynam, calice duplici, externo novemfido, interno quinquefido, sustentatam, semina reniformia in orbem posita: *Officinalis* L. foliis simplicibus & tomentosis distinguitur.

Crescit per omnem Europam, præter Sueciam & Ingriam.

Radix $\frac{1}{2}$ mucilaginis vehit, NEUMANN ad $\frac{3}{4}$, parum ultra $\frac{1}{8}$ CARTHEUSER, Extracti spirituosi $\frac{1}{8}$ NEUMANN. Folia $\frac{1}{4}$ mucilaginis LEWIS, ultra $\frac{1}{3}$ NEUMANN & ultra $\frac{1}{4}$ Extracti spirituosi exhibuerunt.

Ratione mucilaginis, qua scatet, solida relaxat & humores demulcet, cum successu ad morbos pectoris, intestinorum & viarum urinariarum adhibetur; extus demulcendi, emolliendi & anodyno scopo applicatur. Ejus uncia dimidia ad libram aquæ pro decoctis internis adhibetur.

Syrupus Compositus FERNEL cum præter Althæam alia adhuc relaxantia, quædam etiam, quæ specifice in renes agunt, vehat, creberrime in usu est: * *Syrupus simplex* facile ex officinis potest exulare, cum prior omnino efficacior est, ipse in rotulas efformatus * *Tabellas de Althea* Paris. efformat, quarum primus

LOBEL meminit: * *Tabellæ de Althea sine igne* Amstelod. gratum medicamentum, quod, quoties viæ aereæ ab acri quodam ad tussim stimulantur, commode potest assumi: *Pasta Altheæ*, *Massa Altheæ alba & mollis* Paris. egregium medicamentum demulcens, tabulis quoque præstat: *Unguentum de Althea* MYREPS. coloris ergo quidam Curcumam adjiciunt, emolliendi & resolvendi fine in frequenti usu est, vix ad nervorum resolutiones & vulnera claudenda videtur facere.

* AQUILEGIA Lat. Barb. *Ancoline*, *Agley*. Flores & Semina recipiunt.

Flores cœrulei sunt, insipidi, inodori.

Semina exigua sunt & sub cortice nigro, splendente, medullæ albæ & dulcis exiguam portionem includunt.

AQUILEGIA. Duplici petalorum ordine efformatam corollam habet, quorum unus petala plana, alter corniculata habet, quæ hodie Nectaria dicuntur, polyantheram, pentastylam & totidem capsulas: *Vulgaris* L. BLACWELL 409. corniculorum apicibus incurvis distinguitur.

Occurrit ubique per Europam, præter maxime Septentrionalem.

Succum Aquilegiæ ad varias acrimonias curandas facere, EYSEL & SCHUBERT observationibus probare nituntur. Non video quales vires ab inodoris floribus possint expectari: & licet TRAGI assertum de seminum ad icterum efficacia SCHRIZER & S. PAULI observationibus confirmari videatur, fateor tamen, quod nec in hoc morbo, nec in variolis & morbillis aut vertigine proprias vires inde expectem, licet S. PAULI & PAULINI se id vidisse afferant.

* *Pilulæ de Aquilegia* Paris. ad mentem TRAGI paratæ, si quem effectum edunt, is Croco debetur: * *Tinctura* Brandeb. a spiritu acido, vires habet.

* BLITUM, βλίτον, *Blète*, *Meger*. Folia habet ovato-oblonga, profundius viridia, undulata, ſapore viſcidulo inſtructa.

AMARANTHUS. Planta relativa monophyta, corolla tri- vel quinquefida, in maribus iſanthera, in fœminis trigyna & capſula monopyrena inſtruitur: *Viridis* L. Corolla trifida, foliis ovatis, caule erecto diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in Saxoniam uſque aſcendit.

Nec ab hoc vegetabili magnæ vires expectandæ.

* BONUS HENRICUS. TRAG. Folia triangula habet, ſuperne glabra, inferne polline conſperſa, inodora, leviſſime ſalina.

CHENOPODIUM. Corolla nuda, quinquefida, iſanthera, digyna gaudet, ſemen nudum in calice maturat: *Bonus Henricus*, L. foliis triangularibus, ſagittatis diſtinguitur.

Copioſe per Europam, præter maxime Septentrionalem occurrit.

Scopo emolliendi laudatur, S. PAULI cataplaſma inde paratum podagricis laudat, œdema pedum foliorum recentium ope curatum vidit DILLENIUS.

* BRANCA URSINA Barb. σφονδύλιον, *Berca*, *Bærenklau*. Recipiuntur Folia quæ magna ſunt, pinnata, pinnis lobatis, hirſuta, inſipida & inodora.

HERACLEUM. Planta umbellata, involucro utroque, ſeminibus compreſſis, foliaceis, medio utrinque ſtriatis inſtructa: *Sphondylium* L. BLACWELL 540. Foliis pinnatifidis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Polonis & gentibus magis ſeptentrionalibus tanquam olus in uſu eſt, ſpiritum ardentem ex ea parare dicuntur Ruſſi. GMELIN; falſum eſſe rumorem, quo ad plicam polonicam adhiberi dicitur, ERNDTEL evi-

cit; ex quo MEINARDES hanc plantam Acanthum Veterum esse dixit, illam emollientibus solent adscribere.

CANNABIS, κάνναβις, *Chanvre*, *Hanf*. Ejus * Semina sunt ovata, uno margine acutiore instructa, sub cortice cinereo, spadiceo, fragili, nucleum album, dulcem includit, tenera membrana involutum, odor recentium caput obnubilat

CANNABIS. Planta relativa diphyta, maris corolla quinquefida, isanthera, fœminæ bifida, digyna, capsula nucem includit.

In India Orientali & Russia Meridionali sponte crescit, passim per Europam colitur.

Versus finem Aprilis semen terræ committunt, quo id densius seritur, eo teneriores surgunt caules, & hac ratione utuntur Nostrates, trans Rhenum rarius serunt & caules & crassiores & altiores obtinent; Augusto mense plantæ superne flavescunt & tunc evelluntur, evulsæ sive sub aquam sive supra terram collocantur, ut certum corruptionis gradum acquirant, id quod *Rouir*, *Rösen* dicunt, epidermis & parenchyma destruantur, cortex a ligno detrahi possit; obtinetur hoc sive digitorum, sive proprii instrumenti *Broye*, *Knitsch* ope, lignum inde decutitur, ligni moleculæ, quæ frangibulo se subduxerunt, ope lapidis molendina moti, *Reib*, sive ope malleorum ligneorum, auferuntur, pectinibus dein *Seran*, *Hechel* omnes fibræ corticis e mutuo nexu solvuntur, quidquid lignosi eis adhuc adhæret & fila breviora inde separantur, quæ *Etoupe*, *Werk*, & si paulo longiora fuerint *Berthel* dicuntur; hac ratione Cannabis aptatur, ut in fila duci possit; quæ non raro vehiculi vice, pro medicamentis externis adhibendis, usurpantur.

Semen aliorum nucleorum (§. 17.) vires edit, Olei viridis, quod demum, thermometro Farenheitiano ad ciphram descendente, consistit, $\frac{1}{4}$ fere largitur,

ejus præstantia ad icterum, quam DE LE BOE SYLVIUS maxime extollit, ab vi spasmos viarum biliariarum relaxante videtur pendere.

* *Oleum Cannabis expressum* VERNY.

* CYNOGLOSSUM, κυνόγλωσσον, *Langue de Chien*, *Hundszung*. Radices & Folia in officinis prostant:

RADIX oblonga est, crassiuscula, extus ex atrorubens, odore, si recens est, minus grato gaudet, saporem habet fatuum.

Folia sunt oblonga, acuminata, incana, odoris & saporis expertia.

CYNOGLOSSUM. Calice quinquefido, sustentat corollam infundibuliformem quinquefidam, cujus faux squammis augetur, isantheram, monogynam & semina crusta tecta, medio stylo affixa: *Officinale* L. BLACWELL 249. foliis ovato-lanceolatis, corolla calicem æquante & ultra stamina eminente distinguitur. Crescit per omnem Europam.

Plantam, quæ ab omni ætate innoxia reputata fuit, MORISON primus diffamavit; GEOFFROI, FULLER, Cl. SCOPOLI & Ill. TRALLES, duce experientia, nequaquam deleteriam esse, asseverant, primus radicem ad integram unciam, folia ad manipulum unum intus exhibuit, unica & illa incerta observatio non sufficit, ut semper innoxia planta, pro venenata habeatur. Externe ad Cataplasmata recipitur.

* *Syrupus* FULLER: *Pilulæ* a MESUE sub nomine *Pilularum ad omnes morbos catarrhales* descriptæ, frequentissime in usu sunt scopo anodyno, quas vires nonnisi ab opio & f. hyoscyami habent, quorum singulorum $\frac{1}{6}$ fere apud Parisinos, apud Wurtemb. autem ultra $\frac{1}{7}$ vehunt, qui inde crocum & castoreum expunxerunt, & *Pil. de Cynoglosso cum Croco & Castoreo* ad modum Augustanorum, seorsim asservant.

FOENUGRÆCUM, βέκερας, καλλίκερως, *Fœnugrec*, *Bockshorn*. Semina officinis exhibet, quæ flava sunt,

dura, nauſeoſo odore, ſapore amaro inſtructa, irregulariter quadrata, ſulco obliquo ad unum marginem notata.

Trigonella. Corollam papilionaceam habet, calice ſuſtentatam, alas vexillo æquales, legumen compreſſum, incurvum, polypyrenum: *Fœnugræcum* L. Blacwell 84. Leguminibus ſeſſilibus, ſubſolitariis & caule erecto inſtruitur.

In Gallia Meridionali ſponte creſcit, apud nos in agris colitur.

$\frac{1}{3}$ circiter Mucilaginis largitur, ad $\frac{3}{8}$ uſque Cartheuser obtinuit.

Interne nunquam hominibus datur, externe emollientibus admiſcetur & cum ejus odor, illud quoque altius penetraturum eſſe, ſuadeat, ſapor reſolventes vires quoque polliceatur, (§. 7.) hinc maturandi & diſcutiendi ſcopo maxime adhibetur, hyſtericas ab ejus uſu abſtinere jubet S. Pauli.

Glycyrrhiza, γλυκύῤῥιζα, σκυθικὴ ῥίζα, γλυκύμη, γλυκεῖα, σκυθικὸν ξύλον, *Radix dulcis*, *Liquiritia* Barb. *Regolitia* Hetruſcis, *Regliſſe*, *Susholz*, *Lakritzen-Holz*. Subminiſtrat uſibus medicatis Radices oblongas, repentes, ſarmentoſas, ad pollicis uſque craſſitiem aſcendentes, foris ruſeſcentes, intus buxeas, evidenti dulcedine, cui aliquid amari accedit, odore nullo inſtructas; exſiccatæ foris cinereæ, intus magis luteæ apparent, ex his Hiſpanicæ, reliquis quippe magis dulces, præferuntur.

Rejiciuntur digito minimo teneriores & quæ ſitum habent, a Medicis ſi præſcribuntur, ſemper exſiccatæ debent recipi.

Glycyrrhiza. Calice bilabiato ſuſtentat Corollam cujus alæ vexillo majores ſunt, legumen ovatum & polypyrenum eſt: *Glabra* L. Blacwell 495. foliis ſtipularum expertibus & leguminibus glabris diſtinguitur.

In Europa Meridionali sponte crescit; in Anglia, Germaniæ agro Bambergensi & Lotharingia copiose colitur

Extracti aquosi dulcissimi $\frac{1}{2}$, resinosi aquoso etiam dulcioris $\frac{1}{4}$ LEWIS & CARTHEUSER. Extracti aquosi $\frac{9}{14}$, spirituosi $\frac{5}{16}$ NEUMANN.

Jam a THEOPHRASTO ob vim demulcentem & resolventem ad affectus pectoris & renum laudatur, hoc ultimo scopo eam præprimis S. PAULI & MAURI F. HOFFMANN multum commendant; Veteres illam præterea ad corrigendam acrimoniam drasticorum adhibuerunt; ulceribus quoque internis opponitur, ejus vires sitim sedantes THEOPHRASTUS adducit, quæ ab ejus indole saponacea pendent: Extus erysipelati ejus pulvis inspergitur, ut humorem acrem demulceat.

Succus Liquiritiæ, χύλισμα γλυκυῤῥίζης: prostat inter nos, forma massarum oblongarum, quæ sex circiter pollices longitudine, unum crassitie æquant, siccarum, nigrarum, & quæ diffractæ splendent, una facie planarum, altera convexarum, sapore dulci instructarum; foliis laurinis involutæ ad nos adducuntur. Adustus, & qui non totus in ore deliquescit, rejiciendus est: optimus ex Hispania mittitur, ubi, teste autopta JUSSIEU, in Catalonia maxime ex radicibus Julio mense collectis, exsiccatis, aqua coctis, expressis, igne in extracti formam coctis, & in sole ulterius siccatis paratur. Vires radicum magis concentratas habet: * *Syrupus* MESUE non bene coqui jubetur: *Trochisci Bechici nigri* VAL. CORD. succum liquiritiæ pro basi recipiunt; multum correctos Nostrates præscribunt; Parisini magis compositam & efficaciorem compositionem habent, quæ etiam Extr. capit. Papaveris admittit: *Trochisci Bechici citrini* Hamburg. * *Tabellæ Bechicæ* Paris. * *Bacilli de Liquiritia albi* Wurtemberg. non multum differunt a *Succo Liquiri-*

tiæ albæ vel Confectione Rebeche GEOFFROI: * *Bacilli de Liquiritia citrini* Wurtemb. * *Extractum Liquiritiæ simplex* Parif. fucco omnino inferius eſt: *Extractum Liquiritiæ gummoſum* vel *Gluten Pectorale* Noſtrat. *Succus Glycyrrhizæ gummatus Bleſenſium* PENNICHER additis albuminibus a Pariſinis & Wurtemb. album redditur, prioribus *Maſſa Liquiritiæ albæ*, poſterioribus *Paſta liquiritiæ* dicitur, *Regliſſe*, *Bruſtleim* in frequentiſſimo uſu eſt tuſſientibus, ut acre fauces irritans obtundat, vix non antecedentia ſede depulit: * *Maſſa Liquiritiæ fuſca* Parif. antecedente magis reſolvit, ſed minus grata eſt: *Unguentum de Liquiritia* Auguſt. neſcio cur recentiora diſpenſatoria albumina ovorum omiſerint; vires exſiccantes, demulcentes, diſcutientes, potius a ceruſſa, pompholyge & camphora, quam a Liquiritia habet.

GUMMI ARABICUM. SERAPIONIS, κόμμι τῆς ἀκάνθης, κόμμι θηβαικὸν, *Gummi ex Ægyptia ſpina*. Apportatur ad nos ſub forma granorum, quorum figura ad rotundam accedit, varia magnitudine, ita ut interdum Juglandes ſuperent, inſtructorum, colore falerno, qui mox magis, mox minus ad fuſcum accedit, gaudentium, intus ſplendentium, inodororum, inſipidorum, quorum ſuperficies rugoſa eſt, & quæ adjecta aqua lenteſcunt, eidem autem viſcedinem conciliant, & efficiunt, ut aqua evaporata cruſtam ſplendentem relinquat.

Grana quo profundius tincta, eo deteriora ſunt, quo magis pellucent & alba ſunt, eo meliora, huc ea, quæ a *Senegal* denominantur, illuc *Gomme Turique* aut *Turis* pertinet.

Sponte ex *Mimoſa Nilotica* L. fluit, nec non ex *Mimoſa Senegal* L. quæ ſpinis ternis, intermedia reflexa, foliis bipinnatis & floribus ſpicatis gaudet. Multum ſuſpicor, ſicut variæ Pruni ſpecies inter nos

gummi fundunt, ita quoque Mimosas Orientales, non duas modo, sed plures, tale dimittere.

Quadruplum aquae in spissitudinem Syrupi densat, ab utroque alcali ex solutione dejicitur, LEWIS; quod idem saponis effectus edat in *Inst. Chem.* monui & Cl. FRENCH multis experimentis probavit. Nutrientes G. Arabicum vires edere, HASSELQUIST annotavit, relaxandi & demulcendi scopo cum successu in morbis pectoris & viarum urinariarum exhibetur, datur ad drachmam dimidiam pro dosi. Externe minus bene emolliendi scopo adhibetur, cum crusta, quam exsiccatum relinquit, evidenter rigida sit; recipitur ad collyria & inspergitur ulceribus acri humore madentibus. Mercurium ope Gummi Arabici ex aqua suspensum multum laudat Cl. PLENCK.

LILIUM, κρίνον, *Lis*, *Lilie*. Radices & Flores nobis exhibet.

Radicis bulbosae squammae asservantur, a se invicem separatae, plus minus flexae, colore carneo instructae, fragiles, insipidae, inodorae.

Florum petala in officinis prostant membranacea, insipida, inodora, exsiccatione quippe & pulpa & odore privata.

Radices $\frac{1}{4}$ mucilaginis largiuntur.

Radices nunquam interne, copiose externe emolliendi & suppurandi scopo exhibentur; GODER earum succo cum farina hordeacea in panem cocto hydropicos curavit.

Flores recentes communes fragrantium effectus edunt, refocillant & odor eorum largius nares subiens caput obnubilat, exsiccati plane inertes esse videntur.

Aqua destillata VAL. CORD. cur ad cosmeticos usus adhibeatur, ignoro: *Oleum infusum* MESUE paucum mucilaginosum, quod oleum ex floribus recipit, vix aliquid proprii ipsi affricabit.

LINARIA, ὄσυρις, *Linaire*, *Harnkraut*. Recipiun-

tur Folia oblonga, angusta, levissimo sapore prædita, odoris si exsiccata fuerint, omnino expertia.

Antirrhinum. Corollam ringentem habet, labio superiore bifido, inferiore trifido, palato eminente, calice quinquefido sustentatam, capsulam rotundam, polypyrenam: *Linaria* L. BLACWELL 115. Corolla in calcar educta, foliis lanceolato-linearibus, confertis distinguitur.

Crescit in omni Europa.

Vires relaxantes ipsi adscribuntur & diureticæ, resolventes potius ego inde expectarem, muscas ea occidi Ill. LINNÆUS observavit, extus ex oleo vel lacte cocta, partibus dolentibus imponitur.

Unguentum de Linaria Hamburg. multum ad hæmorrhoides laudatur.

LINUM, λίνον, *Lin*, *Flachs*, *Lein.* Subministrat nobis Semina quæ plana sunt, uno extremo acuto, altero obtuso, sub cortice splendente, ex fulvo albicante, nucleum album & dulcem vehunt.

Linum. Calice quinquefolio sustentat Corollam pentapetalam regularem, isantheram, isogynam, capsulam habet decemlocularem: *Usitatissimum* L. BLACWELL 160. foliis alternis, lanceolatis, glabris, calycibus & capsulis acutis distinguitur.

In Europa Meridionali sponte crescit, in reliqua colitur: semen septentrionale reliquo præfertur.

Lini satio, & ejus corticis, ut in fila trahi possit, præparatio, proxime ad Cannabis rationem accedunt.

$\frac{1}{5}$ circiter Olei unguinosi, ultra $\frac{1}{6}$ Mucilaginis semen largitur.

HIPPOCRATES semen Lini tanquam cibum assumi monet, sed vidit TRAGUS Zelandiæ incolas inde cachecticos evasisse; relaxandi & abstergendi ergo ab HIPPOCRATE tam intus, quam extus adhibebatur, illud hodie tanquam demulcens & relaxans ad morbos

viarum urinariarum maxime, intus adhibemus: extus ad clysmata & cataplasmata sopientia recipitur.

Oleum MESUE evidentius flavicat, aliis oleis unguinosis citius exsiccatur, frigore, quod thermometrum Farenheitianum ad ciphram deprimit, consistere solet, cum spiritu nitri concentrato in flammam erumpit, evidenter aliquid resinosi videtur vehere, COSTÆUS illud ad sex unciarum dosin pleuriticis assumendum commendat; colicæ, tam intus sumtum, quam sub forma clysmatis injectum, egregie conducit: extus ad pertinaciores alvi obstructiones ano injicitur, hæmorrhoidibus dolentibus & musculis crampo correptis cum successu inungitur.

* MALVA, μαλάχη, *Mauve*, *Pappel.* Radices, Folia, Flores, Semina in usus medicatos recipiuntur:

Radices fibrosæ sunt, digito non crassiores, dulces.

Folia cordata occurrunt, orbiculata, leviter quinqueloba, levi canitie tecta, inodora, insipida.

Flores asservantur calycibus inclusi, pallide rubri, odoris æque ac saporis expertes.

Semina parva sunt, reniformia, inodora & viscidulum saporem linguæ imprimunt.

MALVA. Calicem exteriorem trifidum, internum quinquefidum habet, corollam pentapetalam regularem, polyantheram, staminibus connatis, monogynam, arillos circa receptaculum commune articulatos: *Rotundifolia* L. BLACWELL 22. foliis obsolete lobatis distinguitur.

Communis per omnem Europam.

Parisini *Malvam sylvestrem* L. & *Lavateram arboream* L. recipiunt.

Radices $\frac{1}{4}$ Mucilaginis siccæ largiuntur, earum Extractum spirituosum admodum dulce est. LEWIS.

PYTHAGORÆ jam celebratum olus, Græcorum & Romanorum mensis apponebatur, de viribus ejus alvum ducentibus meminit GALENUS; radices ob vim dolo-

res sedantem commendavit HIPPOCRATES. Jam diu ex olerum numero, per spinachiam maxime, pulsum, parum etiam hodie ad medicatos usus recipitur, cum ipsi efficaciorem Altheam præferant.

* *Conserva* ex floribus multum AMATO LUSITANO laudata: * *Unguentum* Wurtemb.

NYMPHÆA, νυμφαῖα, νούφαρον MYREPS. *Nenufar*, *Seeblum*. Ejus Radices & Flores nobis in usum cedunt.

Radices longæ sunt, brachium interdum crassæ, fungosæ, extus fuscæ, nodosæ, intus albidæ, leviter amaræ.

* *Florum* asservantur petala, quæ alba sunt, oblonga, inodora, insipida.

NYMPHÆA. Calice quadrifolio sustentat Corollam polypetalam, polyandram, monogynam, capsula collo coarctata est, apice coronata, multilocularis: *Alba* L. BLACWELL 498. foliis integerrimis distinguitur.

Radices ℥ $\frac{1}{4}$ Extracti aquosi exhibuerunt CARTHEUSER.

Crescit in aquis per omnem Europam.

Radices, quas Parisini a Nymphæa lutea desumunt, leviter demulcent & relaxant, hinc, præeunte AVICENNA, refrigerare dicuntur & somnum inducere, DETHARDING eis in longum fissis & pedum plantis applicatis, tertianam crebro curatam fuisse asseverat. Flores exsiccati omnino inertes sunt.

Aqua destillata iners: *Conserva Lumin. Major.* demulcentes & sopientes vires habet: * *Syrupus* conservæ vires exequitur: * *Oleum per Infus.* DE SALICETO: *Mel* RHAZES ad clysteres anodynos recipitur.

* OLEUM NUCUM BEHEN. Est Oleum unguinosum, limpidum, insipidum & præ omnibus reliquis inodorum, aëre temperato consistens; illud largiuntur, *Nuces Behen* Arab. καρποὶ τῆς βαλάνου μυρεψικῆς, *Myrobalani* Veterum, quæ avellanæ magnitudinem

habent, triquetræ, ſub cortice albido, fragili, nucleum pinguem, amarum, pellicula nivea & fungoſa tectum includunt, & ultra $\frac{1}{6}$ olei fundunt.

Guilandina. Calice quinquefido ſuffulcit Corollam pentapetalam, diploſantheram, monogynam & legumen rhomboideum habet: *Mohringa* L. habitu inermi, foliis bipinnatis & inferioribus ternatis diſtinguitur.

Creſcit in Syria, Ægypto, Malabar. & Zeylon.

Vires purgantes & viſcera ſubvertentes nuces habere dicuntur, hinc earum uſus eviluit.

Oleum reliquorum oleorum unguinoſorum effectus edit, ab antiquiſſimis retro temporibus ejus præcipuus uſus eſt apud unguentarios, qui illud odore vegetabilium fragrantium, infuſionis ope, imbuunt.

Psyllii Semen vid. *Purgantia Specifica.*

* Sarcocolla, σαρκοκόλλη. Adducitur ad nos forma granorum variæ magnitudinis, maxima juglandem æquant, rugoſorum, flavicantium, cum veſtigio rubedinis, odoris nullius, ſuavem autem, dum accenduntur odorem, ſpirantium, ſapor ex dulci nauſeoſo amaricat & aliquid acris in lingua relinquit. Eliguntur grana minus tincta & nullis ſordibus inquinata.

Penæa. Corolla gaudet quadrifida, calice bifolio cincta, iſanthera, ſtylo quatuoralis tetragono inſtructa & capſula tetragona, quadriloculari, dipyrena: *Sarcocolla* L. foliis ovatis planis diſtinguitur.

In aqua totum, in ſpiritu vini quoad maximam partem diſſolvitur. Ultra $\frac{3}{8}$ Extracti ſpirituoſi & $\frac{1}{16}$ Extracti aquoſi Neumann exhibuit.

Ad ulcera exſiccanda & glutinanda a Galeno commendatur, Arabes ipſi vires catharticas adſcripſerunt, cum lacte ad ophtalmiam ſeroſam commendatur, nec non ad delendas faciei maculas. Potius reſolventes, quam relaxantes vires edet,

* SATYRIUM, ὄρχις, *Stendelwurtzel.* Dat Radices ſphæroideas colore flaveſcente præditas, tenaces, inſipidas, inodoras.

Deſumuntur ex omnibus *Orchidis* & *Satyrii* ſpeciebus quæ, radices bulboſas & indiviſas habent, gaudet autem

ORCHIS Petalis ſex irregularibus, quorum maximum & infimum bilabiatum eſt, labio inferiore varie ſecto, antheris duabus, cum ſtilo, labio petali maximi ſuperiori accretis, capſula oblonga polypyrena gaudet. Ab ea *SATYRIUM*, quod nullum calcar educat, diſtinguitur.

Radices Satyrii ad nos etiam ex Oriente adducuntur ſub nomine *Radicum Salep*, quam vocem, apud Turcas Orchidem denotare, BUXBAUM teſtatur, nequaquam a noſtratibus niſi ratione, qua exſiccantur diverſæ, hæc ſecundum GEOFFROI in eo conſiſtit, recentibus cuticula detrahitur, cædem per aliquot horas frigidæ infunduntur, coctæ dein, ex filis ſuſpenduntur & exſiccantur; quo fit, ut & ventricoſæ maneant & aliquem ſplendorem accipiant.

Radices Salep $\frac{1}{4}$ Mucilaginis ſiccæ largiuntur. Ultra $\frac{7}{8}$ Mucilaginis CARTHEUSER aſſerit.

Radices Satyrii hodie vix præſcribuntur, crebriori autem in uſu ſunt Radices Salep, quæ ſua mucilagine egregie relaxant & demulcent, DEGNER eaſdem cum ſucceſſu ad dyſenteriam adhiberi obſervavit, SEBA autem ad epilepticos & convulſivos motus, eaſdem in Gallia nutriendi ergo hecticis & phtiſicis exhiberi in *Journal de Medicine* T. XI. monetur. Vires aphrodiſiacas, GALENO jam celebratas, nonniſi ſignatura nixas, mitto.

Dantur ad drachmam dimidiam ſub forma pulveris, ſive ad drachmam unam ex aqua aut lacte coctæ.

* *Electuarium Diaſatyrii* NICOLAI Noſtrates receperunt, Wurtembergenſium præſcriptio ſe majori ſimplicitate commendat, ab aromatibus potius quam

a ra-

a radicibus ſatyrii vires habet: * *Conſerva* Pariſ. * *Conditum* Val. Cord.

* Sebesten. Averroes, *Myxa* Plin. *ſchwarze Bruſtbeeren.* Fructus avellanarum magnitudine, prunis exſiccatis ſimiles, rugoſi, calice ſicco, flavicante, vix inciſo ſuſtentati, vertice acuto terminati, pulpa fuſca & dulci oſſiculum oblongum duriſſimum continent, nucleo dulci fœtum.

Pleni, calyce inſtructi, dulces eligendi.

Cordia. Corolla monopetala, in plures, ad ſex uſque, lacinias ſecta, calice ſuſtentata, iſanthera, monogyna, & drupa ſphæroidea nucem includente gaudet: *Myxa* L. foliis ovatis, ſupra glabris, corymbis lateralibus, calice decem ſtriato diſtinguitur.

Creſcit in Malabaria & Java.

Cum prunis exſiccatis ratione virium conveniunt, rariſſime hodie in uſum trahuntur, olim reliquis fructibus, unde decocta pectoralia parabant, adjiciebantur.

Siliquæ dulces, *Siliquæ*, *Siliquæ Græcæ*, κερατωνία, χαρούβα, καρρουβία, Græc. Junior. *Carobes*, *Carouges*, *Johannis Brodt.* Fructus oblongi, plani, plus minus incurvi, rugoſi, fuſci, pluribus diſſepimentis diſtincti, pulpa dulci, fuſca farti, ſingula ſepimenta ſemen ſubrotundum, ſplendens, fuſcum, quod nucleum album includit, continent.

Macræ, & quæ concuſſæ crepitant, rejiciendæ ſunt.

Ceratonia L. Blacwell 209. Et hermaphrodita eſt & relativa diphyta, Corolla quinquefida, iſanthera, monogyna & fructu, qui legumen eſt, gaudet.

Vulgatiſſima per Europam Meridionalem & omnem Orientem arbor, adeo fœcunda, ut ejus fructus jumentis in cibum cedant.

Ultra $\frac{5}{8}$ Extracti aquoſi, ad $\frac{10}{11}$ ſpirituoſi inde obtinuit Neumann. Extracti aquoſi $\frac{2}{3}$ Cartheuser.

Jujubarum vires habent, & ut plurimum una cum illis ad decocta pectoralia recipiuntur.

* SIGILLUM SALOMONIS Lat. Barb. *Seau de Salomon*, *Weiswurtzel.* Radices fibrofæ funt, quæ ubique eandem fere craffitiem habent, flavefcentes, intus albæ, ftriis tranfverfalibus eminentibus notatæ, fapore dulci inftructæ.

Convallaria Polygonatum L. BLACWELL 251. Foliis alternis amplexicaulibus, pedunculis axillaribus, paucifloris diftinguitur.

Crefcit in omni Europa, in Italia quoque.

A vi demulcente & abftergente olim, & forfan non immerito laudabatur, WERLHOFF illam ad inflammationes uteri commendaffe, fub forma cataplafmatis applicatam, fidem facit Ill. HALLER; Cl. CUDDEN ex ejus dimidia uncia cum libra una lactis decocta in hæmorrhoidibus & hæmorrhagiis egregios effectus vidit.

* *Aqua deftillata* VAL. CORD.

* SYMPHYTUM, σύμφυτον, *Confolida Major* Barb. *Grande Confoude*, *Schwartzwurz.* Radices & Folia officinis relinquit.

Radices oblongæ funt, aliquot pollices craffæ, foris nigræ, intus albæ, inodoræ, infipidæ.

* *Folia* oblonga, hirfuta, afpera.

SYMPHYTUM. Corollam quinquefidam, cujus faux claufa eft, calyce pentagono fuftentatam fiftit, ifantheram, monogynam, femina nuda: *Officinale* L. BLACWELL 252. folia decurrentia habet.

Crefcit fere per omnem Europam, non videtur in Italiam Meridionalem defcendere.

Nullam unquam ex his radicibus mucilaginem potui obtinere, fed Extracti aquofi bruni, evidenter falini $\frac{1}{2}$; CARRHEUSER $\frac{3}{4}$ Mucilaginis tenaciffimæ inde obtentæ allegat; NEUMANN $\frac{3}{4}$ Extracti aquofi, $\frac{1}{4}$ fpirituofi.

Radices ob vires demulcentes & relaxantes hæmoptoicis, nephriticis, & dyfentericis laudantur.

* *Syrupus* FERNEL. ex relaxantibus & roborantibus compositus, exhibetur vomentibus, dysentericis, phtisicis: * *Syrupus simplex* LEMERY: * *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Tabellæ* Paris.

TRAGACANTHÆ GUMMI, τραγάκανθα, *Gomme Adraganth*, *Tragant*. Est Gummi album, inodorum, insipidum, sub dentibus lentescens, mox vermium, mox filorum in se revolutorum, interdum granorum figuram habet.

Frusta flava, rubra, nigra, sordibus inquinata, quæ *in Sorten* a mercatoribus dicuntur, pro scopis medicis rejicienda & coriariis reliquenda sunt, talia aliquando sub nomine *G. de Bassora* accepi.

ASTRAGALUS. Corolla papilionacea, calice quinquefido irregulari sustentata, alis carinæ æqualibus, legumine biloculari gaudet: *Tragacantha* L. BLACWELL 264. caule arborescente & petiolis spinosis distinguitur.

Crescit in Europa Meridionali & vicinis Asiæ regionibus.

In Asia crescentis fruticis truncus & rami, mense Julio succo turgent, qui inde sive sponte erumpit, sive incisione elicitur.

Aqua mucilaginem valde spissam efformat, cui tanta est viscididitas, ut sponte ex aqua secedat.

Relaxandi & demulcendi ergo præscribitur, ejus mucilago est vulgare constituens vix non omnium trochiscorum.

Species Diatragacanthæ frigidæ NICOLAI. Nostrates radices Altheæ adjiciunt & saccharum omittunt, Wurtembergenses etiam semina, omnino imitandi, omnes Camphoram: crebro in usu sunt ad morbos pectoris maxime. *Pulticula de Tragacantha* Nostrat. ad tormina infantum cum successu per parva cochlearia præscribitur.

TUSSILAGO, *Farfara*, *Farfugium*, *Tussicularis*, *βήχιον*, *Pas d'Ane*, *Rosshub.* Radices, Folia & Flores recipiuntur.

* *Radices* tenues sunt, fibrosæ, albidæ, insipidæ, inodoræ.

* *Folia* majora sunt, subcordata, angulosa, superne viridia, inferne alba, sapore leviter adstringente instructa.

Flores tubulosi sunt, calice multifido comprehensi, flavi, parum odorati, levissime dulces.

Tussilago Farfara L. BLACWELL 204. scapo unifloro, imbricato & foliis subcordatis, angulatis, denticulatis distinguitur.

Occurrit in omni Europa, scapi florigeri primo vere erumpunt, quos dein folia excipiunt.

Planta relaxans & emolliens, ab omni tempore tussientibus fuit commendata. Fumus foliorum, per fistulam fumisugam ore haustus, ad odontalgiam laudatur.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. iners omnino: * *Conserva* VAL. CORD. * *Syrupum* Nostrates, præeunte SCHROEDER, ex tota planta, Parisini & Wurtembergenses ex floribus jubent parare: * *Loch de Farfara* August. bonum medicamentum demulcens, ad affectus pectoris cochleatim exhibetur.

VERBASCUM, φλόμος, φλόνος, *Thapsus Barbatus* Lat. Barb. *Bouillon blanc*, *Wollkraut.* Folia & Flores recipimus.

* *Folia* sunt longa, acuminata, utrinque tomento obsessa, sapore leniter adstringente prædita.

Flores asservantur calice exemti, rotati, quinquefidi, leni & suavi odore instructi, sapore dulci.

VERBASCUM. Corolla rotata, irregulariter quinquefida, calice quinquefido nixa, isanthera, monogyna & capsula biloculari gaudet: *Thapsus* L. BLACWELL 502. foliis decurrentibus distinguitur.

Occurrit per omnem Europam.

Aquam, a floribus odoratam destillare, eosdem aliquid Olei odorati fundere, eorum succum saccharum dare, eosdem ultra $\frac{1}{2}$ Extracti suavi odore & sapore instructi largiri, folia autem similis Extracti amaricantis $\frac{1}{5}$ fere fundere, vidi cum RISLER. Consentit NEUMANN ratione Extracti ex floribus, qui $\frac{3}{8}$ Extracti spirituosi dulcis, & ex foliis $\frac{3}{8}$ fere Extracti aquosi, $\frac{3}{16}$ autem spirituosi obtinuit.

Flores præcipue scopo demulcendi & relaxandi adhibentur, & inter nos saltem in frequentissimo usu ad affectus pectoris sunt, sed probe cavendum, ne tomentum calicibus adhærens fauces irritet, & ne ultra justum temporis modum infusio protrahatur, unde quippe plurimum gratiæ perditur. Decocto ad phtisin pulmonalem hominum æque ac brutorum utuntur in Norwegia teste LIE. Iidem etiam cum successu ad clysmata emollientia & sopientia adhibentur.

Oleum per Insolationem seu Liquamen MATTHIOL. relaxandi scopo, hæmorrhoidibus applicatur: *Oleum per Infusionem* SCHROEDER.

β. ANIMALIA.

AXUNGIA vid. *Nutrientia Animalia.*

BUTYRUM vid. *Bos.*

EBUR, ἐλέφας, *Ivoire*, *Helfenbein.* Hoc nomine veniunt dentes Elephantis laniarii, quorum ab utroque proboscidis latere unus, ex maxilla superiori eminet, varia magnitudine præditi, quæ ut plurimum ad quinque pedes accedit, exempla centum librarum pondus excedentium apud Auctores occurrunt, & decem pedes longitudine æquantium; albissimi sunt, sed senio lutescunt, resimi, basi, ubi alveolo inhærebant, latissimi sunt, strias habent & cavitate conoi-

dea exsculpuntur, cujus axis non raro pedis longitudinem excedit.

Elephas L. Animal quadrupes, dentibus molaribus & caninis, nec non proboscide instructum.

In Africa & Asia Meridionali occurrit.

$\frac{1}{12}$ Gelatinæ siccæ inde obtinui, GEOFFROI $\frac{5}{17}$ præ gelatina Cornu Cervi minus cohærentis, NEUMANN $\frac{1}{6}$ gelatinæ siccæ, $\frac{1}{80}$ Extracti spirituosi, spiritus urinosi $\frac{1}{3}$ fere, Olei empyreumatici $\frac{1}{24}$ & $\frac{1}{8}$ salis volatilis inde seperavit.

DIOSCORIDES Ebur ab adstringendi virtute laudat; quam autem neque ejus in linguam effectus, nec ulla observatio probat; labentibus demum in Europa litteris crebrius cœpit in usum trahi, & per omnia illa secula, quibus non tam ex Natura, quam ex ingenio de viribus medicamentorum statuebant, multum ad morbos capitis & cordis, nec non ad hæmorrhagias commendabatur; hodie non alias, quam quas ab omni osse, ratione gelatinæ, qua scatent, expectamus vires, ab eo nobis promittimus, ut plurimum cum Cornu Cervi præscribitur, quo quidem magis albam, sed parciorem omnino gelatinam fovet.

* *Rasura* * *Ebur ustum* pessime a Latino-Barbaris *Spodium* dictum, qua quippe voce, Græci Cadmiam fornacum, Arabes varias substantias, nunquam autem Ebur ustum indigitarunt, de albo valent, quæ de Cornu Cervi usto dixi, cur autem ab Ebore usto nigro aliæ quam ab omni reliquo carbone, vires debeant expectari, non video: * *Ebur sine igne præparatum* pari passu cum Cornu Cervi cognomine ambulat.

* *Ebur fossile*, ἐλέφας ὀρυκτὸς, quod absurde omnino *Unicornu* solent appellare, in officinas quoque recipiunt, occurrunt de eo interdum integri dentes, interdum eorum modo frusta, ut plurimum extus nigro aut gryseo cortice obducta, intus continent substantiam osseam, quæ per aerem, aquam &c. in strata

variæ magnitudinis resoluta est, albissima, cum acidis effervescens, calcarea.

Repertum est hoc Ebur in variis per Europam regionibus, talibus quoque, & quidem sat copiose, ad quas nulli unquam elephantes pervenerunt, non raro in Rheno occurrunt, in quo sæpius etiam horum animalium dentes molares reperiuntur. Cum nihil intersit, os quoddam, sive calore fornacis brevi tempore, sive aliis injuriis externis post longam demum ætatem, in naturam calcis vertatur, hinc Ebur fossile ab illo quod ustum dicitur, ratione virium medicatarum non differt, quicquid etiam luxurians medii ævi Medicorum ingenium sudoriferæ, cordialis &c. virtutis, illi adscripserit.

* HIPPOPOTAMI Dentes, *Dents du Cheval Marin, Wallrosszähne* a basi ad apicem usque incurvi sunt, & parum angustati, duorum circiter pollicum diametrum habent, lineis longitudinalibus curvaturæ parallelis distinguuntur, quas ad basin circulares secant, apex sensim in conum abit incurvum, cujus vertex aduncus est, apex totus albissimus, basis terminatur cavitate conoidea, aliquot pollices longa. Hi dentes sunt laniarii prominentes.

HIPPOPOTAMUS L. & BRISSON. Quadrupes, dentibus inciforibus in utraque maxilla, pedibus quatuor ungulatis antice & postice gaudet.

In Nilo & fluviis Asiæ obtinet.

$\frac{1}{8}$ Extracti aquosi tenacissimi, salini NEUMANN inde obtinuit.

Dentes superiori demum Seculo in usus medicatos recepti fuerunt. Laudantur ad sistendas hæmorrhagias & sopiendos motus irregulares, has vires cum nulla fida observatio confirmaverit, hinc eorum usus eviluit, æque ac molarium *Trichechi Manati* L. qui sub nomine *Lapidum Manati* olim celebrabantur.

*ICHTYOCOLLA, ἰχθυοκόλλα, *Colle de Poisson*, *Hausblaas*. Prostat sub forma massarum cylindroidearum, in spiras convolutarum, evidenter ex laminis efformatarum, digitum circiter crassarum, insigni tenacitate instructarum; saporis & odoris expertium.

Frusta alba, pellucida, non nimis crassa eligenda, quo profundius flava sunt, eo deteriora.

Colla, quae ex variis piscium generibus, Cetis, Asellis &c. vulgari ac constanti praepari solet ratione hujus loci non est, qualis ichtyocolla Veterum fuit; genuina ex vesiculis aëreis omnium *ACIPENSERIS* L. generum, quarum tunicae internae argenteo splendore nitentes, convolvuntur & comprimuntur, ut sibi invicem agglutinentur, & exsiccatae dein commercium intrant, *Huso* L. viliorem, *Sturio* L. mediam, *Ruthenus* L. optimam sistit. Maximum Ichtyocollae commercium ad Fanum St. Archangeli obtinet.

Ex Ichtyocolla NEUMANN ultra $\frac{1}{2}$ spiritus urinosi, $\frac{1}{6}$ Olei empyreumatici, $\frac{1}{16}$ salis volatilis obtinuit.

Tota in aqua dissolvitur & eidem viscedinem affricat, ita ut ad vitra & vasa porcellanea glutinanda possit adhiberi, filis sericeis splendorem dat; vinis turbidis claritatem.

Menstruis aquosis diluta, demulcet & relaxat, hinc ad haemorrhagias, diarrhoeas &c. cum successu exhibetur, FABRICIUS ab Ichtyocolla, ope aquae in formam tenuioris gelatinae redacta, cujus cochlear unum, jure dilutum, pro dosi exhibebatur, egregios in curanda dysenteria effectus vidit. Clysteribus demulcentibus quoque adjicitur.

LAC vid. *Bos*.

*LACERTA, σαῦρος, *Lezard*, *Eidex*. Animal amphibium, quatuor pedibus & cauda instructum.

Lacerta Agilis L. Caudam verticillatam habet, longam, squammas acutas, collare subtus majoribus

efformatum squammis, pedes pentadactylos, & digitos unguiculatos.

Occurrit in omni Europa, frequentius in Meridionali.

Vulnerariae ipsi vulgo adscribuntur vires, quas autem non aliter quam emolliendo, & hinc suppuratio-nem promovendo, videtur edere.

* *Oleum infusum* BRASSAVOL. Nostrates, praeeunte ZWOELFFER, pro illo parando, jubent oleum nucum recipi, refert hic Auctor, hoc medicamentum tanquam summum ad hernias remedium fuisse adhibitum.

MEDULLA vid. *Bos.*

OESYPUS vid. *Ovis.*

OVORUM ALBUMEN & VITELLUS v. *Gallus.*

SEBUM vid. *Bos.*

SPERMA CETI Lat. Barb. *Blanc de Baleine*, *Wallrath*. Est substantia alba, pinguis, proprio odore & sapore instructa, quae sub forma frustorum siccorum, splendore quodam instructorum, e lamellis compositorum ad nos adducitur.

Frusta vel levissima flavedine tincta, aut rancorem spirantia, debent rejici.

Desumitur ex vario *Balaenarum* sive *Cetorum* Auctorum genere, praecipue ex PHYSETERE, qui dentes in maxilla inferiore habet, *Macrocephalo* L. *Cachalot* BRISSON, dorso impinni & fistula in cervice gaudet, sed obtinetur quoque ex *Catodone* L. dorso impinni & fistula in rostro distincto, ex *Microps* L. pinna dorsali & dentibus acutis instructo, & ex *Cursione* L. qui ab antecedente apice dentium plano differt.

Omnes Oceanum septentrionalem inhabitant, maxime inter Norwegiam & Americam.

Efformatur Sperma Ceti in propriis cerebri cavitatibus, quarum ad octo & viginti usque occurrunt, in proprio praeterea canali, qui omnem spinae longi-

tudinem legit; dum in pifce continetur, formam olei habet, mox autem poftquam inde defumtum eft, in formam floccorum nivis denfatur, idem interdum mari innatare obfervatur, quando ex animali putredine refoluto fecedit, & inde denominationis ratio furrexit; pinguedo hæc ex animali defumta, aqua, a fanguine & encephali portionibus, quæ ei adhærere folent, nec non coli ope, per quod liquata trajicitur, depuratur, committitur deinde prælo, ut oleum peregrinum, quod ipfi accrevit, inde exprimatur, oleum quod preli vires elufit per lixivium caufticum aufertur, & ut hoc melius in fubftantiam ab expreffione refiduam agere poffit, hæc in frufta diffecatur, fperma ceti hac ratione optime depuratum fole & acre exficcatur.

Notatu dignum eft quod hæc pinguedo cum alcali fixo non poffit uniri, & quod, obfervante NEUMANN, tota ex retorta deftillet, confiftentiam fluidiorem, fed vix veftigium empyreumaticis induat.

Oleorum unguinoforum vires habet, cum fucceffu, relaxante, demulcente & antifpafmodico fcopo ad morbos pectoris, inteftinorum, viarum urinariarum adhibetur; extus egregie ad fiffuras & lac infpiffatum attenuandum in ufum trahitur; recte jam LANG a fpermate ceti intus affumto, ut grumos fanguinis diffolvat, fruftra expectari monet.

Datur ad drachmam unam pro dofi cum aliquo fapone.

Emplaftrum de Spermate Ceti MYNSICHT. Wurtembergenfes Galbani rationem imminuunt, Parifini illud totum omittunt. Optime mammis a lacte induratis imponitur.

7. FOSSILE.

AQUA (§. 21.)

CAP. IV.

IRRITANTIA.

§. 38.

Irritantia appellamus medicamenta, quæ efficiunt, ut fibræ motrices corporis humani in fortiores motus agantur: fit hoc 1) dum irritabilitas fibris propria augetur, hujus autem ratio, adhuc nobis incognita, quomodo illa immediate poſſit intendi, indicare vetat, cum autem evictum ſit, eam cum vi nervea ita nexam eſſe, ut hac aucta, ipſa quoque intendatur, hinc *Fragrantia* (§. 29.) huc pertinent: 2) dum ſtimulus fortior, quam cui a Natura aptatæ ſunt, fibris applicatur, medicamenta hac ratione agentia, *Acrium* nomine ſolent venire, ea ſi ita valide agunt, ut partes fibræ, ob nimiam contractionem e nexu ſolvantur; aut ſi virtute menſtrua, qua pollent, ſolida diſſolvunt, *Rodentia* appellantur.

§. 39.

Cum irritantia actionem ſolidorum augeant, ab hoc autem motus æque, ac impetus humorum pendeat, hinc illa ſemper efficiunt, ut ad partem, cui applicantur, affluxus humorum copioſior fiat, & pro hujus vario gradu, diverſi obtineant effectus; illa quæ faciunt, ut ſanguis vaſa minorum ordinum ſubeat, vel etiam in celluloſam effundatur, φοινιγμοὶ, *Rubefacientia* dicuntur, cum autem epidermidem a cute ſecedere, & humorem in intervallum hac ratione efformatum, colligi faciunt, ἐκδόρια, *Veſicantia* appellantur; Acria quæ integumenta cum ipſa carne exedunt, καυςικὰ, *Adurentia, Exedentia* nominantur, & dum ſimpliciter partem rodunt καθαιρετικὰ, ſi autem humores effuſos in cruſtam

cogunt ἐχαρωτικὰ, & quando parti putredinem affricant σηπτικὰ. Quando irritantium ope, materiam peregrinam ad certum locum evocare, aut humoribus in quadam parte ſtagnantibus novum impetum dare animus eſt, *Attrahentia* vel ἐπισπαςικὰ appellantur, eadem, dum impetum humorum a trunco & ramis internis avertunt, *Derivantia* dicuntur, *Revellentia* autem, quando eorum ope quantitatem motus ſanguinis in alterutra Aorta refrænare tentamus. Illud præterea adhuc noto, quod rubefacientia majori doſi adhibita, veſicantium & cauſticorum effectus edant; & quod minor ratio cauſticorum, veſicantes modo aut rubefacientes vires habeat.

§. 40.

Indicantur Irritantia in omni torpore fibrarum, & morbis inde oriundis; acria extus præcipue applicantur, & egregios effectus præſtant in ægritudinibus, quæ a congeſtionibus humorum ad partes nobiliores ſurgunt, dum illos ad externa alliciendo, ab his avocant, hinc jam Celsus in inflammationibus pectoris, epiſpaſtica externo pectori imponi juſſit, cujus medendi rationis præſtantiam, etiam innumeris graviſſimorum Practicorum obſervatis recentior ætas confirmavit; ad hæc ipſa medicamenta *Urticationes* quoque, *Fuſtigationes*, *Fonticuli*. *Setacea*, *Scarificationes*, *Uſtiones* ſeu *Cauteria actualia* pertinent, nec male huc *Electrica concuſſiones* videntur eſſe referendæ; acria præterea, dum efficiunt, ut humores majori impetu per vaſa partis, cui applicantur, moveantur, a materie ſpiſſa in minimis maxime vaſis hærente, nec non ab his ipſis collapſis quoque indicantur, in paralyſi & atrophia cum magno ſucceſſu adhibentur; cum etiam evictum ſit, una parte fortius irritata, reliquas validius quoque ſe conſtrin-

gere, hinc ad hæc medicamenta in languore virium, maxime in febribus nervoſis, & illis ubi coctio & criſis promoveri jubentur, prudenter omnino recurri, elucefcit.

§. 41.

Interne, nonniſi mitiora irritantia locum habent, ea tunc quoque debent exulare, quando ab aucto motu humorum aliquod periculum metuendum, nec non cum primæ viæ inflammatæ, excoriatæ, ſpaſmo conſtrictæ ſunt; acria, nonniſi cicurata, aut ſub minima doſi debent exhiberi, tanquam emetica draſtica agunt, & ſi doſi majori dantur, tanquam venena rodentia graviſſima ſymptomata excitant & hominem occidunt, ſi autem exigua adeo quantitate, ut ventriculum ſubvertere nequeant, validiſſime humores reſolvunt. Extus dum adhibentur, non debent applicari locis, ubi magna vaſa aut magni nervi decurrunt, vel ubi tenuis modo celluloſa integumentis ſubjacet, nec in uſum trahenda, cum vaſa ſanguine turgent, probe quoque cavendum, ne irritatio, quam cauſantur, in tempus paroxyſmi febrium cadat. Quibus cautelis cauſtica locum habeant, Chirurgia tradit. Id tandem adhuc addendum duco, noſtris temporibus Rubefacientia & veſicantia creberrime in uſum trahi in morbis internis, ubi Veteres Cauſtica, Scarificationes, Cucurbitulas præceperunt.

α) VEGETABILIA.

ARMORACIA vid. *Olera.*

AROMATA (§. 25.)

ARUM, ἄρον. Eſt Radix tuberoſa, alba, rotunda, farinacea, recens acerrima, exſiccata, paulo mitiorem ſaporem habet, odorem nullum; ab eadem pro uſi-

bus pharmaceuticis exſiccanda, cuticulam externam ſolent auferre.

Arum. Corolla gaudet auriculam referente, conoidea, uno latere aperto, altero concavo, partibus genitalibus ſummo pedunculo, in corollam recepto, inſidentibus, polyanthera, polygyna, fructibus baccatis: *Maculatum* L. Blacwell 228. Habitu acauli & foliis haſtatis diſtinguitur.

Vulgatiſſima in Europa temperata planta, quæ non ultra Saxoniam aſcendit.

Radices vere, antequam flores erumpant, colligendæ.

Succus ex radicibus recentibus expreſſus, ſyrupum Violorum viridem reddit, ab omnibus acidis coagulatur, nec non a calore, inſpiſſatus dulciuſculus eſt: Radices recentes deſtillatæ ſpiritus urinoſi $\frac{2}{5}$, ammoniacalis $\frac{3}{10}$, olei empyreumatici $\frac{1}{60}$ exhibuerunt, exſiccatæ $\frac{1}{12}$ circiter Extracti ſpirituoſi nauſeoſe dulcis, ad $\frac{1}{3}$ uſque aquoſi dulcis & viſcidi dederunt, & aliquid Olei amari & acris, Gesner; Extracti reſinoſi $\frac{1}{24}$, aquoſi $\frac{3}{8}$ fere, Neumann; Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{30}$, aquoſi $\frac{1}{4}$, Cartheuser.

Angli & Pictones has radices loco ſaponis ad mundanda lintea adhibent, Rajo & Geoffroi teſtibus.

Radices, evidenti acrimonia & indole ſaponacea inſtructæ, ab omni tempore ad mucum attenuandum, valde laudatæ fuerunt, Hippocrate præeunte, & omnino egregie faciunt ad eundem reſolvendum, & fibras, ut reſolutus excerni queat, incitandas; Gesner, Müller, Horstius obſervationes habent hoc ipſum confirmantes, quibus innumeræ, adhuc experientiæ accedunt, quæ ulterius evincunt eaſdem quoque optime ad morbos ventris, a muco aut debilitate fibrarum oriundos, adhiberi. Dantur ad drachmam dimidiam: Extus ab Hippocrate abſtergendi ergo ulceribus jubentur inſpergi.

* *Rad. Ari cum Aceto præparata* HELMONT. * *Fæcula* ANGEL. SALÆ utrique pulvis præferendus: *Pulvis Stomachicus* BIRCKMANN, *Pulvis ad omnes Ventriculi affectiones mirabilis Birckmann.* QUERCETANI. *Pulvis Ari compositus* Parif. Egregium omnino ad morbos mucofos pectoris & abdominis medicamentum, nec non ad obftructiones vifcerum abdominalium, pulcherrimos effectus inde in variis ventriculi affectibus RIEDLIN vidit.

*CATAPUTIÆ SEMINA Lat.Barb. Eorum duo genera, Majus nimirum & Minus, in officinis occurrere folent.

Majus, καρπὸς τῦ κρότωνος aut τῦ κικέως, *Semen Ricini* Veter. *Semence de Chasse taupe*, *Purgierkorn.* Eft femen ovatum, quod fub cortice fragili, ficco, nigro, lineis gryfeis pulchre variegato, medullam albam includit, acerrimo fapore linguam ferientem.

RICINUS L. Habitu relativo monophyto, marium corolla quinquefida, fœminarum tripartita, illa polyandra, hac trigyna, capfula triloculari & aculeata gaudet: *Communis* L. Foliis palmatis & ferratis diftinguitur.

In Europa Meridionali & reliquis Orbis partibus occurrit.

Fundit $\frac{1}{3}$ circiter olei, urente acrimonia linguam & fauces ferientis.

GALENUS Semen purgantibus adfcribit, & oleum ejus, oleo olivarum magis detergens effe, afferit, MESUE ejus dofin ad grana feptem limitat, a medicamento, quod acrimonia fua facile primas vias inflammare poffet, prudentiores abftinent. * Oleum inde expreffum Veteres κίκινον dixerunt, teftibus BANCROFT & FRASER, in America ad colicam Pictonum exhibetur, qui ultimus, illud quoque in affectibus nephriticis & dyfenteria cum fucceffu adhiberi, teftatur, de eodem in colica, omni hora unum cochlear propinat, ufque

dum alvus solvatur, imo ejusdem parvum cochlear infantibus, pro ducendo meconio optime dari, asserit.

Minus, καρποὶ τῆς λαθυρίδης, *Grains de l'Epurge*, *Springkörner* constituunt Grana prioribus multo minora, ovata, sub cortice sicco, litturis rufis variegato, medullam acerrimam, fauces inflammantem, includentia.

Euphorbia. Corollam tetrapetalam vel pentapetalam, cujus calicis laciniæ numero petalorum respondent, polyandram, trigynam habet & capsulam trilocularem, *Lathyrus* L. Umbella quadrifida agnoscitur.

Maxime purgatoria hæc grana Galenus pronuntiat, medicamentum evidenter causticum ex praxi hodierna jure exulat.

Cepæ vid. *Olera*,

Cocculi Recent. Sunt Grana, quæ pisorum majorum magnitudinem habent, grysea, rugosa, ventricosa, reniformia, non raro pedunculo sustentata & quæ sub cortice tenaci, nucleum amarissimum & fervido sapore linguam afficientem, includunt.

Menispermum. Planta relativa diphyta, calice diphyllo, sustentat Corollam polypetalam vel polyantheram vel distylam, baccas monopyrenas maturat: *Cocculus* L. Blacwell 389. Foliis cordatis, retusis, mucronatis distinguitur.

Crescit in India.

Ruellius inter primos, Cocculorum mentionem fecit, quos primi Veneti Europæ intulerunt, eos venenatos apud homines effectus edere, nulla, quantum ego saltem novi, observatio probat, Rumph catharticos est expertus, apud nos nunquam ad usus internos fuerunt adhibiti, eorum pulverem locis, quos pediculi infestant, inspergere, nec non ad capiendos pisces eos recipere, in more habent, quippe qui inde vertigine corripi & supra aquam natare dicuntur.

* Col-

* Colchicum, κολχικὸν, faule Fuden. Radices exhibet bulbosas, multis squammis tectas, quæ rejiciendæ sunt, cuticula propria flava est, magnitudo ad nucem juglandem accedit, nostræ aliquem acrimoniæ sensum linguæ imprimunt, nequaquam inflammantem, cui quædam amarities juncta est. Cl. Cratchowill & Illustr. Haller nullam causticitatem deprehenderunt.

Colchicum. Corolla sexfida, isanthera, trigyna & capsula triloculari gaudet: *Autumnale* L. Foliis lanceolatis & flore diu ante folia erumpente distinguitur.

Crescit in Europa temperatiore, ultra Saxoniam non ascendit.

Has radices intus datas, funestos effectus secutos esse, plures Auctores asseruerunt & observationibus confirmarunt, quarum multas Ill. Haller collegit. Primus Goeriz ejus virtutes ad morbos ab obstructis visceribus oriundos recensuit, Ill. Stoerck eas multis tentatis suffulciit, quibus Cl. Colin, Planchon &c. alias quoque addiderunt: Exhibetur vulgo Oxymel ex eis sequenti ratione paratum: Radices recentes infunduntur per quadraginta & octo horas cum Aceti duodecuplo, infusum cum mellis dupla ratione coquitur usque dum nativa ipsi spissitudo reddita sit, hujus medicamenti sesqui uncia, partitis vicibus de die datur hydropicis & cachecticis.

Quæ de radicum Colchici sub forma amuleti usurpati viribus, contra pestem a quibusdam Auctoribus sunt allata, jure hodie spernuntur.

* Eruca, εὔζωνις, Roquette, weiser Senf, Rauken. Semina exhibet, quæ minuta sunt, rotunda, alba, leviter flavicantia, sapore acriore instructa.

Sinapi, Corollam cruciformem, calice tetraphyllo sustentatam, siliquam inferne torosam, in longum cor-

nu terminatam edit: *Alba* L. ſiliquis hiſpidis & roſtro obliquo, longiſſimo diſtinguitur.

In Italia, Gallia, Anglia & Belgio ſponte creſcit, Noſtrates in agris colunt.

Apud nos & in Germania, ſecundum BRUNFELS, hoc ſemen recipitur, in aliis regionibus, *Semen Braſſicæ Erucæ* L. adhibent, quod rufum eſt & mitiorem ſaporem habet.

Semine Sinapeos minus acre, debiliores quoque quam illud vires habet.

EUPHORBIUM, Εὐφόρβιον. Proſtant hoc nomine grana variæ magnitudinis, figuræ plus minus rotundæ & angularis, coloris ex rufo flavicantis, ſaporis acerrimi, linguam rodentis, quæ accenſa ſuffitum non ingratum ſpirant.

Euphorbia Officinarum L. caule nudo, multangulari, aculeis geminatis agnoſcitur.

Habitat in Africa.

Æqua ratione, partes reſinoſas & gummoſas continet, acrimonia hæret in partibus reſinoſis. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{5}{8}$, totidem ſpirituoſi obtinuit NEUMANN.

A JUBA, qui non diu ante æram Chriſtianam vixit, repertum & in honorem ejus Medici denominatio facta eſt, illud cauſticæ virtutis eſſe, præeunte GALENO, omnes per omnem ætatem Medici ſtatuerunt, convulſiones periodicas ab eo ortas, obſervavit TULPIUS, hypercatharſin cum graviſſimis doloribus GULDENKLEE, dyſenteriam altero die lethalem ALEXANDER BENEDICTUS, licet itaque intus in morbis, ubi draſtica proficua fore reputantur, a quibuſdam commendetur, prudens Medicus nunquam ægrotos, ſuæ fidei commiſſos, graviſſimis ab eo metuendis periculis exponet. Extus interdum rubefacientibus & veſicantibus commiſcetur, a quibuſdam quoque ſternutatoriis adjicitur, ſed & hoc ſcopo nimis acre eſſe

videtur, BARTHOLINUS inde caput intumuiſſe & faciem cum faucibus inflammatam, inſequente ſtranguria, vidit; frequentiſſime, id quod inter Veteres jam obtinuit, pulvis ejus, oſſibus inſpergitur, quorum exfoliatio promovenda eſt, & nervis, quos deſtrui, indicatio jubet.

Succus, quo ſcatent, plurimæ *Euphorbiæ* L. ſpecies, eandem cum poſſideat ac ſuccus inſpiſſatus, de quo hactenus egi, acrimoniam, idem etiam de eo retinendum.

* *Oleum Euphorbii* Pariſ. ad imitationem GALENI parant Euphorbium oleo coquendo, Wurtembergenſes ſecundum MESUE, oleo etiam vinum adjiciunt. Attrahendi ergo, capiti & extremitatibus in morbis capitis frigidis & in paralyſi illinunt: * *Euphorbium Succo Citri correctum* QUERCETANI non videtur titulo reſpondere: * *Extractum Eſulæ* Wurtemberg. a validiſſimo cauſtico omnino abſtinemus.

MEZERÆUM nequaquam Arab. Θυμελαία, non DIOSCORID. forte Ejus Χαμελαία, *Daphnoides* Veterum, *Laureola* Lat. Barb. *Bois gentil*, *Bois de Garou*, *Saint bois*. Cortices & Grana ejus recipimus.

Cortices ſunt tenues, ſtriati, rufeſcentes, ſapore valde acri inſtructi.

* *Grana*, quæ non bene κνίδειος καρπὸς, *Granum Cnidium* Veterum eſſe reputantur, rotunda ſunt, ad piſi magnitudinem accedunt, in brevem apicem educta, ſub cortice fuſco, ſtriato, fragili, nucleum oleoſum, flavicantem includunt, acerrimum.

DAPHNE. Corollam quadrifidam habet, diploſantheram, monogynam & baccam monopyrenam: *Mezeræum* L. BLACWELL 582. floribus ſubſeſſilibus, axillaribus, confertis, erectis, caulibus ramoſis & foliis lanceolatis, deciduis gaudet.

Crescit per omnem Europam, præter maxime Meridionalem, occurrit adhuc in Gallo-Provincia & Agro Veronensi.

Laureola L. ab antecedente, floribus nutantibus & viridibus differt.

In Europa temperata Anglia & Helvetia adhuc occurrit, impune nostras hyemes fert.

Gnidium L. panicula nuda terminali, foliis lanceolatis, basi angustioribus insignitur.

Europæ Meridionalis civis.

Hanc speciem Galli proprie *Garou* dicunt, & ejus corticem reliquis efficaciorem esse, contendit M. M. L** *Essais sur les effets de l'ecorce de Garou.*

Parisini duarum priorum specierum folia recipiunt, ultimæ autem radicem.

Omnes harum plantarum partes insigni gaudent acrimonia, TRAGUS, hac planta impostores multos ad orci fauces misisse, monet; WEDEL adducit hydropicum hypercatharsi inde correptum & per sex continuas septimanas quotidie vomentem; a quatuor baccis comestis lethalem fere hypercatharsin & hyperemesin vidit J. M. HOFFMANN, intolerabili oris & faucium æstu stipatam, subsequente febre acuta & summo virium dispendio, & tandem cuticulæ ab omni corpore secessu; a duodecim granis virginem purpuream animam evomuisse Ill. LINNÆUS testatur, a baccis comestis ardorem in lingua ad stomachum usque, vomitum cum febre ardentissima, quæ presso pede subsequebatur, & tanto virium lapsu, ut mors in propinquo esse visa fuerit, legimus in *Actis Helveticis.* Rationalis igitur Medicus omnino a medicamento summe periculoso sibi cavebit; nec se auctoritate HIPPOCRATIS excusare tentabit, cum hæc grana a Gnidiis omnino diversa sint. Folia vesicas excitare, MATTHIOLUS monet, & idem de Radice notissimum esse, PETIT affirmat. Cortice, ab aliquot retro lustris,

loco fonticuli in Gallia uti ſolent, quo omnino multo minora incommoda, & vix inferiores vires habet, hoc ſcopo, ſive recentis, ſive exſiccati, ope aceti flexilis redditi, fruſtum pollicem longum, & ſex circiter lineas latum, ſive bracchio ſive femori imponitur, ſive ſuris, linteo & faſcia continetur, ſurgit inde pruritus ſenſus, pars, quæ corticem habet, leviſſime inflammatur, & aquam fundit, altero mane removetur cortex, & ipſi folium hederæ, betæ, braſſicæ &c. ſubſtituitur, novum corticis fruſtum applicatur cuti, immediatæ contiguæ illi, quæ priore die aquam dimiſerat, & ita continuatur, uſque dum iterum ad primum locum perventum fuerit; reliqua hic obſervanda conveniunt cum eis, quæ circa fonticulos obtinere ſolent. Auctor ſupra citatus egregios ejus effectus in acrimonia humorum, pertinacius manus, glandulas, oculos afficiente, affectibus pectoris, doloribus capitis & lumborum, ſerpigine &c. adducit, inter nos quoque non pauca de ejus efficacia in morbis, quibus fonticuli alias conducere ſolent, exempla proſtant. RUSSEL ex Corticis una uncia, cum aquæ libris duodecim ad remanentiam octo decocta, & quater de die ad uncias octo epota, in nodis venereis oſſium maxime, eximios effectus vidit.

PIPER vid. *Aromata.*

PYRETHRUM, πύρεθρον. Recipimus Radices, quæ aliquot pollices longæ ſunt, fibroſæ, ad caput vix incraſſatum rudimenta foliorum emittunt, gryſeæ, intus albæ, calamum craſſitie æquant, odore nullo, ſapore fervidiſſimo, linguam urente gaudent.

Anthemis Pyrethrum L. BLACWELL 390. Caulibus ſimplicibus unifloris diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali & Africa Septentrionali. Colitur in Thuringia & ad Magdeburgum.

Extracti reſinoſi acerrimi $\frac{1}{20}$, aquoſi acris $\frac{1}{4}$ largitur. LEWIS. NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{24}$,

aquosi $\frac{5}{8}$ obtinuit; CARTHEUSER hujus $\frac{3}{8}$ fere, illius $\frac{1}{24}$.

Radices, quas ex regno Tunetano adducunt, crassiores & acriores esse perhibent.

GALENO suadente, vel hodie adhuc in doloribus dentium rheumaticis masticatur, ut humor peccans evocetur; Idem oleo, cum iis infuso, spinam ante paroxysmum febrilem inungi jubet, & easdem resolutis & stupidis commendat.

* ROS SOLIS Rec. *Herbe de la Goutte*, *Sonnenthau.* Vegetabilis, cujus demum Seculo XVI Auctores mentionem faciunt, prostant Folia exsiccata, parva, rotunda, hirsuta, rubra, margine fimbriato instructa, longioribus petiolis innixa, sapore acriusculo & adstringente prædita, aqua cum eis cocta salinum & acrem, qui autem non adeo fortis est, acquirit saporem.

DROSERA. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido sustentatam, isantheram, pentagynam & capsulam polyspermam: *Rotundifolia* L. BLACWELL 432. foliis orbiculatis gaudet.

Crescit in omni Europa.

Tribus Paracelsistica hanc plantam maximi facit, cum humorem, qui semper ex ejus folliculis exsudat, pro rore habuerint, & nescio quas vires astrales, ipsi inesse somniaverint, phthisicis eam maxime commendarunt; recentem cutim in vesiculas elevare DODONÆUS & C. BARTHOLINUS testantur, eam pabulum emortuale ovibus esse, BORRICHIUS asseverat, qui quoque observavit, aquam destillatam neutiquam flavam esse, ut Alchemici asseruerunt. Exsiccata planta resolventes forsan vires edere poterit.

* *Syrupus simplex* Paris. * *Syrupus compositus* Eorundem in asthmate humido poterit tentari.

SABADILLI SEMEN Rec. *Mexicanischer Laus-Saamen.* Constituitur a Folliculis oblongis, flavicantibus,

trilocularibus, in quibus Semina hærent nigra, acuta, fervidiſſimo ſapore linguam ferientia.

Planta unde deſumitur nos latet, affertur ex regno Mexicano.

Van der Beck anno 1727 hujus medicamenti mentionem fecit, acerrima ſubſtantia, hactenus vix ad alios uſus, quam ad necandos pediculos fuit adhibita, quo ſcopo ſive Axungia recipitur, ſive ſub forma pulveris inſpergitur, ſed inde aliquem maniacum evaſiſſe, apud Cl. Plenk lego. In affectibus nephritidis, ad drachmam unam intus ſumtum, profuiſſe, Ranson teſtatur.

Sinapi, Σίναπι, *Moutarde*, *Senf*. Ejus aſſumimus Semina, parva, rotunda, rubra, acerrimo ſapore linguam vellicantia, & cum in pulverem reducta fuerint, etiam nares irritantia.

Sinapis nigra L. Blacwell 446. Siliquis quadratis, glabris, cornu recto minore, diſtinguitur.

Paſſim in Europa occurrit & colitur.

Sanguinem inde cogi Veratti monet; principia alcalina fundit. *Inſt. Chem.* Lac inde cogitur, Extracti ſpirituoſi amariuſculi & oleoſi $\frac{1}{16}$ largitur, aquoſum Extractum dulciuſculum eſt, oleum deſtillatum exhibet acerrimum, Lewis.

Pro reſolventibus humoribus ab Hippocratis ævo ſemper adhibebatur, optime, præeunte Columella, ad embammata recipitur, vel ratione a Joh. Bauhino indicata, ſapa conditum, cum carne comeditur, quia, viſcidum attenuando & fibras ſtimulando, appetitum excitat & digeſtionem juvat. Hydropem inde ſublatum, cum ſingulis diebus mane & veſpera unum ejus cochlear deglutiretur, Mead vidit, hypochondriacum curatum Illuſtris Haller ex *Galeria de Minerva* excitat. Ejus ad ſcorbutum efficacia, tam ex ordine botanico, ſub

quo comprehenditur, quam Rupellensium exemplo, apud EUNDEM patet.

Extus crebro in usu est, revellendi ergo, cum fermento panis, in pastam redactum & plantis pedum applicatum, nec non scopo derivandi, in inflammationibus viscerum.

* *Confectio* Wurtemb. * *Ungentum Epispasticum alterum* Paris. varia fortius rodentia vehit, quae minus bene forma diffluente adhibentur.

STAPHIS AGRIA, σταφὶς ἀγρία, *Uva taminea*, *herba pedicularia*. Nimis breves sunt Veterum descriptiones, ut cum certitudine, qualem plantam his nominibus intellexerint, possimus statuere. Hodie ita appellantur Semina, quae sunt subrotunda, inferne latiore basi instructa, superne apice contracto terminata, in facie compressa linea longitudinali distincta, sub cortice rugoso, nigro, nucleum oleosum, albidum, amarum, acerrimum includunt.

Delphinium Staphis agria L. BLACWELL 265. Nectariis tetraphyllis, petalo brevioribus & foliis palmatis distinguitur.

Occurrit in Gallia Meridionali & reliqua Europa calida.

Alcohol omnem acrimoniam recipit. LEWIS. Olei unguinosi ultra $\frac{3}{16}$, Extracti spirituosi $\frac{1}{11}$ circiter, aquosi $\frac{1}{5}$ fere NEUMANN obtinuit.

Canem inde convulsum & ejus primas vias inflammatas vidit HILLEFELD.

A medicamenti acerrimi usu interno, omnino abstinendum, nec tuto apophlegmatizantibus admisceatur, cum os facile posset inflammari, olim ad phoenigmos recipiebatur, hodie unguentis contra pediculos adjicitur.

* TIGLIA GRANA Recent. *Pignons d'Indes*, *Purgirkörner*. Mediam inter utramque Cataputiam magnitudinem habent, obtuse triangularia, una facie

plana instructa, sub cortice nigro, flavo rufescente, variegato, includunt nucleum, eadem acrimonia ac nuclei cataputiarum instructum, tenerrima cuticula tectum.

Croton Tiglium L. Caule arboreo, foliis ovatis, glabris distinguitur.

Crescit in India.

Ratione virium omnino cum seminibus Cataputiæ conveniunt, primus MONARDES eorum sub nomine *Pinearum Purgantium* meminit.

β) ANIMALIA.

CANTHARIDES, κανθάριδες, sunt insecta corpore oblongo, toto viridi, aureo, capite duabus antennis nigris instructo, elythris viridibus, flexilibus, multis striis distinctis & alis fuscis prædita; singula tria circiter grana pondere æquant.

MELOE. Alas quatuor superiores crustaceas, flexiles, antennas filiformes articulatas, caput gibbum, thoracem subrotundum, non marginatum habet: *Vesicatorius* L. elythris longitudine corporis alas tegentibus, corpore viridi & antennis nigris distinguitur.

Per omnem Europam occurrit, præter maxime Septentrionalem.

Artis nostræ Patres non Vesicarium, sed Cichorei Meloen nigrum, & cujus elythræ fasciis latis percurruntur, in usum traxisse, post IMPERATUM, Ill. LINNÆUS evicit.

Varias arbores, ligustra maxime, salices & fraxinos inhabitant, tempore meridiano sese sub terram condunt, Junio mense maxime occurrunt & propagationi gentis prospiciunt, hac peracta per omnem reliquum annum frustra quæruntur.

Arbores istas concutiendo colliguntur, & in clibano optime exsiccantur.

Tam aqua, quam ſpiritus vini earum vires proprias recipiunt. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{17}$, JÆGER, Extracti aquoſi $\frac{1}{5}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ VERATTI, $\frac{1}{3}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{12}$ olei empyreumatici, ultra $\frac{1}{12}$ ſalis volatilis, Extracti aquoſi fere $\frac{1}{2}$, ultra $\frac{1}{5}$ ſpirituoſi NEUMANN, obtinuerunt. Extractum ſpirituoſum veſicas excitare, omnes conſentiunt, aquoſum nequaquam, VERATTI, ALEXANDER & NEUMANN, contrarium ſe expertum eſſe JÆGER aſſeverat. Salem volatilem nullas cantharidum vires poſſidere, poſt BORRICHIUM, ego iteratis experimentis vidi. Mihi ſpiritus urinoſi ultra $\frac{1}{5}$, olei empyreumatici ad $\frac{1}{71}$, ſalis volatilis $\frac{1}{8}$ exhibuerunt. Sanguinem a Cantharidibus cogi, VERATTI vidit.

Cantharides movendæ urinæ ergo, intus exhibuit GALENUS, & earum vim diureticam BARTHOLINUS, SPILENBERG, DE HELWIG, YONGE, WERLHOFF, obſervationibus confirmarunt, contra hydropem, ad icterum & reſeranda catamenia ab HIPPOCRATE commendantur; ſe eaſdem in aqua intercute cum ſucceſſu dediſſe, teſtantur WERLHOFF & WELSCH; hydrophobiæ, ad monitum AVICENNÆ, feliciter oppoſitæ leguntur a SPILENBERG, REIMANN & WERLHOFF; in gonorrhea curanda egregios earum effectus viderunt SACHS A LEVENHEIM, HANNÆUS, BARTHOLINUS, LISTER, WERLHOFF, MEAD, Cl. CUDDEN; medicamentum diureticum etiam, pro more, aphrodiſiacis eſt adſcriptum: in univerſum GREENFIELD multus eſt in commendando uſu interno horum inſectorum. Cum autem cantharides inſigni omnino acrimonia gaudeant, hinc doſi paulo majore aſſumti, viam alimentariam rodunt & inflammant, adſcripti hinc ab omni retro ætate venenis; ſed propria quoque, qua gaudent vi, humorum ad renes affluxum augendi, iſchurias, nephritides, mictum cruentum excitaſſe, obſervatum eſt. Cl. RUMPEL

plures observationes collegit circa noxa a cantharidibus intus sumtis, praecipuae earum apud CICERONEM, PLINIUM, LANG, HILDANUM, FORESTUM, BONETTUM, GULDENKLEE, PARÉ, LENTILIUM, Ill. LINNÆUM &c. occurrunt. HIPPOCRATES tres ad quatuor, ablatis capitibus, pedibus & alis, tanquam partibus minus efficacibus, commendat pro dosi, id quod, notante BRASSAVOLA, sex vel octo grana aequat; circa medicamentum heroicum optime placet WERLHOFFI ratio, qui granum unum, una vice dedit, & id quovis quadrihorio repetiit.

Extus ad decem granorum dosin ab HIPPOCRATE, ad pessaria, in mensibus obstructis, suffocatione hysterica & hydrope adhibebantur, easdem, vesicas excitandi ergo, primum ARETÆUM adhibuisse, LE CLERC monet, ut ab earum applicatione surgentes dolores & inflammatio minuantur, easdem vehiculo emolliente excipere, illisque camphoram adjicere solent, sed cum etiam extus applicatae non raro evidenter in renes agere observentur, & justo major earum quantitas & dolores nimios & ulcerationem nimis magnam excitare queat, hinc etiam, dum extus imponuntur, justus earum modus servandus est, qui nunquam drachmam dimidiam debet excedere, pro aegri aetate, temperamento, morbo &c. etiam non raro imminuendus; minus hinc placet mos, quo unum emplastrum vesicatorium officinale habent, quod indiscriminatim omnibus & in omni casu adhibetur, omnino Medici monendi, ut, quoties tali medicamento opus habent, justam dosin cum aliquo emplastro emolliente officinali & quadam camphorae portione ex tempore misceri jubeant, & cum prudentissime licet cuti admotae, tamen non raro spasmos in renibus excitent, nunquam in morbis, ubi haec viscera laborant, debent in usum trahi, atque semper ad manus

ſint medicamenta, quæ ſpaſmos excitatos valeant ſopire, neceſſe eſt.

Emplaſtrum Epiſpaſticum Pariſ. *Veſicatorium* Wurtemb. & Noſtrat. Ultimi Auguſtanos ſequuntur, qui ſine neceſſitate prolixiorem præſcriptionem habent, $\frac{1}{4}$ Cantharidum recipiunt, Wurtembergenſium compoſitio ſe commendat ſimplicitate, earum $\frac{1}{5}$ circiter vehit, Pariſina propius ad dropaces Veterum accedit, Cantharidum $\frac{1}{5}$ circiter, & $\frac{1}{40}$ Euphorbii continet, nec Camphoram habet. DICKSON & FOTHERGILL varias obſervationes habent de hujus emplaſtri oſſi ſacro impoſiti, efficacia ad incontinentiam urinæ curandam: * *Paſta Epiſpaſtica* Pariſ. formatur a Cantharidibus, quintuplo circiter fermenti panis exceptis; hac ratione in Italia maxime veſicas excitant, illa inter nos apud ruricolas interdum obtinet: * *Unguentum Epiſpaſticum* Pariſ. minus laudandum, cum unguenta ſe facile nimis diffundant: * *Tinctura Cantharidum* Edinburg. præter cantharides etiam alia medicamenta valide in renes agentia, & quæ humores valde commovent, vehit, hinc ego eam ad gonorrhœam, ad quam multum extollitur, nollem adhibere.

* FORMICA, μύρμηξ, μύρμηξ, *Fourmi*, *Ameiſe*. Eſt Inſectum parvum, oblongum, ſex pedibus inſtructum & duabus antennis, totum exiguis pilis obſeſſum, colore ſive nigro ſive rufo inſtructum, ejus larva eſt cylindroidea, albo colore gaudet, & vulgo ſub nomine ovi ſolet venire, *Rufa*, *Fuſca*, *Nigra* L. in uſum trahuntur, ſquammula thoraci & abdomini interjecta gaudent, mares & fœminæ quatuor alis membranaceis inſtruuntur.

Formicas acido ſcatere docet formicetorum odor, dolor & ardor, quo afficitur manus illis immiſſa, analyſis chemica denique.

Obtinui inde ſpiritus acidi $\frac{3}{8}$, alcalini ultra $\frac{1}{5}$, olei empyreumatici $\frac{1}{43}$. NEUMANN autem ſpiritus acidi $\frac{5}{11}$, urinoſi ultra $\frac{1}{4}$, olei empyreumatici $\frac{1}{8}$ allegat, qui quoque Oleum odoratum accepit, & MARGGRAFF Oleum unguinoſum.

Recentior demum ætas formicas in uſum recepit, per ſe nunquam adhibentur, formiceta ſacculo incluſa applicant partibus, quas irritare volunt, maxime membris paralyticis, aut balneis adjiciunt.

**Aqua Magnanimitatis* KUNRATH variis aromatibus, ad præſcriptum HOFFMANN, inſtructa proſtat, quæ de ejus vi heroes audaces reddendi prædicantur, noſtris temporibus nauſeam movent, nec multum ejus virtuti aphrodiſiacæ prudentiores tribuunt, extus roborandi ergo poterit adhiberi & ad membra paralytica præſtare videtur *Spiritu Formicarum* Hamburg. qui etiam in frequenti uſu eſt ad membra rheumatica: *Ol. Infuſ.* NIC. PRÆP. ſtimulandi ergo adhibetur, ipſi omnino oleum ex formicis expreſſum videtur præferendum eſſe.

* SCORPIUS, σκόρπιος. Hoc nomine recipitur inter nos animal parvum, quod raro ad pollicarem magnitudinem aſcendit, & cujus fronti utrinque una antenna adhæret, ex variis articulis conſtans, in appendicem, quæ chela eſt, terminata, cauda inſtructum ex articulis efformata, & in aculeum arcuatum abiens. Ad nos juniores, qui vix aliquot lineas æquant, ex Italia afferuntur, & hos oleo olivarum conditos Pharmacopolæ aſſervant, colorem argenteum habere ſolent, quia juniores ad nos mittuntur, adulti enim has exuvias depoſuerunt, & colorem rufum & fuſcum habent.

SCORPIUS habitu aptero, antennis cheliformibus & cauda aculeata gaudet: *Europæus* L. non audeo ejus characterem ſpecificum determinare, cum Illuſtr. LINNÆUS pectinibus varium numerum dentium ad-

ſcribat, & accuratiſſimus ROESEL etiam pauciores numeret.

Scorpium, animal venenatum eſſe, & ejus ictum occidere, vulgo perhibent, Europæum autem non venenatum eſſe, PLINIUS jam monet, & obſervationibus confirmant REDI, FALLOPIUS, VALISNERI, MAUPERTUIS & MORGAGNI qui juſtiſſime aſſerit, ſymptomata, quæ a morſu ſcorpionum orta fuiſſe leguntur, ſive ſoli imaginationi, timore turbatæ deberi, ſive quod caſu, ictus aliquem grandiorem nervum tetigerit. Scorpiones autem Orientales omnino venenum vehere, itineraria docent, & Græcorum æque ac Arabum obſervata.

Oleum Scorpionum ſimplex MESUE, & vulgare ad ictum ſcorpionum remedium eſſe reputatur, & omni veneno, ipſi quoque peſti, auxilio eſſe, creditum fuit, id quod ſe aliquoties expertum eſſe, MONARDES non erubeſcit affirmare, regioni lumbari illitum, aut urethræ injectum, calculum renum & veſicæ frangere ſomniarunt Arabes. * *Oleum compoſitum* MATTHIOLI abſurda compoſitio.

VIPERA, ἐχίδνη. Eſt Serpentis genus, quod ut plurimum pollicem craſſum & ſeſquipedem longum eſt, cervice parva & anguſta, & capite compreſſo gaudet, cauda tereti, dorſo flaveſcente & cujus medium ſquammæ rhomboideæ gryſeæ, maculis nigris notatæ, in catenam quaſi ordinatæ diſtinguunt, latera utrinque alba ſunt, venter totus ſcutis tranſverſalibus nigris tectus eſt, cauda conica acute terminatur, odore proprio gaudet, ſapore nullo.

Pro variis regionibus variæ *COLUBRI*, qui ſcutis abdominalibus & ſquammis ſubcaudalibus gaudet, ſpecies adhibentur, cum numerus ſcutorum incertus ſit, cum KLEIN ſpecies, quæ proprie Viperæ dicuntur, dentibus ganglymoideis, & ſingulas, habitu &

colore distinguere, erit consultum. *Berus* L. fusco-canescens est & linea dorsali atra, repando-dentata instruitur. Passim in Europa etiam in Suecia occurrit, nos, cum Alsatia nullos habeat, ex Helvetia vel Comitatu Burgundiæ eos accersimus: *Vipera* L. corpore in medio crassiore, fere quadrato, abdomine albo, dorso ex ferrugineo albo, maculis intensius ferrugineis notato, distinguitur. Ex Ægypto Venetias mitti, pro paranda theriaca, testatur HASSELQUIST, LOEFLING autem monet, in Hispania adhiberi *Ammodytem* L. cujus caput exiguæ squammulæ tegunt, cauda perbrevis est & rostrum instar cornu erectum.

Gelatinæ $\frac{1}{4}$ viridescentis, pellucidæ, jucundissimæ obtinuit BECCARI, qui etiam vidit Jus Viperarum, seri coagulum morari. HOMBERG $\frac{2}{3}$ circiter spiritus urinosi, $\frac{1}{7}$ Olei, $\frac{1}{29}$ salis volatilis inde elicuit; Ego $\frac{1}{16}$ gelatinæ siccæ, $\frac{1}{5}$ spiritus alcalini, $\frac{1}{64}$ Olei, $\frac{1}{8}$ salis volatilis nactus sum.

Viperæ ictum homini mortem inferre, nullo non tempore notum fuit, MEAD, quo nemo accuratius phœnomena, hunc ictum excipientia, descripsit, ex eo dolorem acutum in parte vulnerata surgere & tumorem, primo inflammatorium, deinde gangrænodeum, qui gradatim ad partes vicinas serpit, insequi affectus cordis, qui semper gangrænam solent comitari, ventriculum biliosa per vomitum ejicere, colorem ictéritium per omne corpus diffundi, de quo tamen aliæ observationes tacent, monet. Quid sit id ipsum, quod adeo perniciosum reddit viperæ morsum, nec dum liquet, illud in vesicula retro dentes hærere, post ABBATIUM vulgo tradere solent, sed patet REDI & MEAD experimentis, liquorem in hac vesicula hærentem neutiquam venenatum esse, sed talem demum evadere, quando vulneri instillatur.

Primus NICANDER, viperas medicamento cuidam contra venenum adjecit, eas in famosum suum antidotum recepit ANDROMACHUS, & illud etiam ab eo denominavit, inde per longum tempus viperas medicamentis contra venena facientibus annumerarunt, virtutem vana theoria nixam, nulla experientia confirmavit; magis autem liquet, earundem efficacia, morbis cutaneis, etiam gravissimis, medendi a MUSA apud PLINIUM, GALENO, ARETÆO, RHASES, GATINARIA, PORPHYRIO, MEAD & Cl. HAEN laudata & observationibus probata, præter hæc, duo ultimi egregii Medici viderunt, inde non levem opem afferri etiam ulceribus internis. Primi, qui viperas hominibus exhibuerunt Medici, eas ex aqua coctas, in modum piscium edendas propinarunt; medii ævi Auctores, ridendo omnino consilio, easdem gentis gallinaceæ pabulo adjecerunt, & ita pasta animalia assumi jusserunt; optima ratio est, quando vipera, unde caput & caudam rejicere solent, cum carne fere destituantur, in frusta secta, cum juris pulli libris duabus ad remanentiam libræ unius coquitur, colatura mane assumitur, & talis juris usus per tres septimanas continuatur; interdum etiam adhuc alia medicamenta indicationi respondentia, juri solent addere.

Axungia est unguinosa, consistentiam olei spissiusculi & colorem flavum habet, a PLATEARIO ad paralysin, a LUDOVICI, WEDEL & SLOANE ad oculorum pustulas & profunda ulcera multum commendatur.

* *Pulvis Viperarum* Parisini, præeunte MICHAEL DE FABIIS, truncos, corda & jecinora in pulverem redigunt, Wurtemberg. solos truncos: *Sal volatilis* WEPFER, magnarum litium inter TACHENIUM & ZWOELFFER auctor, vix aliquid proprii præ aliis congeneribus videtur habere: * *Spiritus* Paris. * *Oleum* Paris. *Jus* & * *Gelatina* semper recentia debent parari:

* *Syru-*

* *Syrupus de Viperis roborans* Parif. vires roborantes ab aromatibus habet: * *Trochifci de Vipera* GALEN. unice pro paranda Theriaca affervantur.

Viperis interdum ferpentes fubftituunt, a quorum tamen * *Exuviis* & * *Axungia*, quæ officinales funt, nihil proprii expecto.

γ. FOSSILIA.

ARSENICUM Latin. Barbar. Eft fubftantia falina, quæ fi pura eft, albo colore gaudet, linguæ levem acrem faporem imprimit, debita ratione fufa in formam femimetallicam, colore, qui plumbeo magis nigricat, inftructam abit, volatilis, fupra carbones in fumum album, qui allium redolet, refolvitur, cupro maculam albam affricat, in omnibus menftruis, ipfa aqua quoque, notante jam WEPFER, folubilis.

Reperitur Arfenicum I. Nativum, 1) fub forma mineræ A. ex fquammis fibi invicem incumbentibus efformatæ, *Arfenicum teftaceum* L. *Cobaltum teftaceum* Auctorum. B. ex fibris paralele decurrentibus, friabilibus, *Arfenicum nativum friabile & porofum* CRONST. *Arfenicum nigrum* WALLER. *Fliegenftein.* 2) fub forma terræ, *Calx Arfenici nativa* CRONST. *Terra Arfenicalis* WALLER. *Schwaben.* 3) fub forma cryftallorum albarum, *Arfenicum nudum* L. II. Cum aliis fubftantiis in proprias glebas concretum, 1) lapideas A. flavas ἀῤῥενικὸν, ἀρσενικὸν, *Auripigmentum* Veterum & Recentiorum, *Arfenicum Sandaracha* L. *Orpiment.* B. rubras σανδαράχη, *Sandaracha* Veterum, *Raufchgelb*, utrumque fulphur vehere evictum eft, 2) mineras, in quibus A. metallis adhæret, paffim dictas B. Cobalto unitum in variis hujus fpeciebus, C. cum Niccolo. *Cuprum Nicolai*, *Kupfernickel*, *Cuprum Nickelum* L.

Occurrit ubique per Europam.

Quomodo in Saxonia Arſenicum ex mineris colligatur, & ut album evadat, depuretur, recenſet ROESEL, nec alia ratione quam depuratum ſolet in uſum recipi.

Arſenicum album, cujus prima mentio apud AVICENNAM occurrit, vires inſigniter rodentes edere, ab eodem etiam parcius aſſumto, ſummos per ventrem dolores, intumeſcentiam abdominis, nec raro lividum colorem hinc inde per habitum corporis ſurgere, gangræna tandem & convulſionibus mori homines, vel nimis frequentes experientiæ docuerunt, ex innumeris obſervatoribus WEPFER, MÜLLER, HOFFMANN, WOLFF, ETTMÜLLER, HENCKEL, STAHL, BONETTUM, FORESTUM, GÜLDENKLEE, SPROEGEL, MORGAGNI allegaſſe ſufficiat. Sed etiam extus applicatum, non modo partes, quibus imponitur, rodere, ſed quoque reſorberi, & æque triſtes effectus, ac ſi deglutitum fuiſſet, excitare WEPFER, HILDANUS, AMATUS LUSITANUS, HEIMREICH, HODGES, DIEMERBROECK, ANGELUS SALA, DEGNER, SPROEGEL viderunt. Peſſimum autem licet venenum Arſenicum per omnem ætatem habitum fuerit, extiterunt tamen nunquam non homines ſatis audaces, qui illud tam intus quam extus adhibuerunt, AVICENNA ad varios morbos internos ſuadet id potandum, quem WIRTH Archiatrum Hungarum ſequutum eſſe, LANG teſtatur; MYREPSUS in Antidotum Perſicum, quod contra febres laudat, recepit; verſus finem Seculi ſuperioris, illud frequentius ad fugandas febres intermittentes præſcripſerunt, SLEVOGT innumeris exemplis, ejus facultatem febres intermittentes, cito, tuto & jucunde curandi, comprobatam eſſe aſſerit, MOLITOR multa etiam exempla adducit, JACOBI variis obſervationibus probare annititur, potiuncula ex una Arſenici

parte, duodecim ſalis alcali & centum cum octo & ſexaginta partibus aquæ, ter de die ægroto exhibita, febres curatas fuiſſe. Externe Arſenicalia GALENUS ad morbos ſplenis & ſub forma clyſmatis dyſentericis, commendat, Seculo XIII illud ad carcinomata adhibere cœperunt, GUIDONE & THEODORICO auctoribus. Mitto illos, qui arſenicalibus, ſeptico ſcopo promiſcue uſi ſunt, aut illud, præeunte CARPO, tanquam amuletum contra peſtem adhibuerunt. Corpus de cujus triſtiſſimis effectibus redundant Obſervatorum libri, ego ſaltem nunquam vellem in uſum trahere, maxime cum ne unica quidem proſtet fida obſervatio, illud in morbis, ad quos laudatur, plus præſtitiſſe, quam medicamenta multo ſecuriora, ejus uſus abſurdiſſimis theoriis nitatur, aut male intellectis Veterum locis, ut HEIMREICH oſtendit. Et licet lubenter concedam, ſulphur ejus virulentiam corrigere & hinc Auripigmentum, Sandaracham &c. mitiora eſſe Arſenico albo, id quod etiam HOFFMANN experimentis probat, nulli tamen vellem auctor eſſe, ut vel hæc in uſum trahat, uſque dum certiſſimis experimentis evictum ſit, quod aliis magis ſecuris medicamentis præſtent.

* *Magnes Arſenicalis* ANGEL. SALÆ paratur pro * *Emplaſtro Magnetico* HARTMANN, quod bubonibus peſtilentialibus imponi jubetur, veneni extrahendi ergo, JUNGKEN, ſe illud in quartana lienis regioni impoſitum & in hernia incarcerata valde proficuum expertum eſſe, aſſerit: * *Arſenicum rubrum* & * *Arſenicum citrinum* vid. *Inſt. Chem.*

CUPRUM Lat. Barb. χαλκὸς, *Æs* Veter. *Cuivre*, *Kupfer*. Eſt Metallum rubrum, odore proprio, ſapore multum nauſeoſo inſtructum, quod fuſum, pulcherrimo colore corruſcat, ſenſim ignitum iridis colores optime refert, præ reliquis metallis minus nobilibus tardius ignis ope in in calcem abit & tunc

Æs Ustum dicitur, ab omnibus menstruis solubile; ejus superficies ab aëre in crocum viridem vertitur, *Æruginem* dictum, ad aquam est: 9: 1.

Cuprum reperitur I. Nativum 1) sub forma sicca, *Cuprum Nativum* Auctorum, 2) sub forma liquida, *Aqua Cæmentatoria* Auctorum, unde *Cuprum Cæmentatorium* Auctorum, *Præcipitatum* L. obtinetur. II. sub forma terræ 1) laxæ α) cœruleæ *Cœruleum montanum* Auctorum, β) viridis *Viride montanum* Auctorum, *Ærugo nativa* WALLER. *Terra viridis* Wurtemb. 2) induratæ a) viridis α) mollioris *Chrysocolla* PLIN. *Atlas* vel *Sammet-Erz*, β) polituram admittentis *Malachites* PLIN. b) cœruleæ *Lapis Armenius* Auctorum, c) rubræ *Cuprum rubrum* L. III. sub forma mineræ 1) ex rufo cœrulescentis *Cuprum vitreatum* L. 2) gryseæ *Cuprum cinereum* L. 3) albidæ *Cuprum albidum* L. 4) fulvæ *Minera cupri hepatica* WALLER. 5) flavæ *Cuprum fulvum* L. *Kupfer-Kies*. 6) variis coloribus cœruleo maxime & viridi ludentis, *Cuprum purpureum* L. *Minera cupri viridescens* WALLER. Præterea Æs etiam in variis mineris argenti occurrit.

Satis copiose Cuprum per Europam passim obtinet.

Cuprum vires rodentes edere, jam GALENUS monet, & præparatis inde conflatis, extus ad consumendas carnes, quæ præter naturam surgunt, ab omni tempore Chirurgi usi sunt, nulli igitur miramur, idem intus assumtum, pro varia, qua recipitur dosi, mox cardialgias & nauseam, mox vomitus & alvi secessus, mox graviora quoque mala excitasse. Licet itaque apud antiquissimas jam gentes æris usus ad supellectilem etiam cibariam obtinuerit, certum tamen est, eas propriis artificiis fuisse usas, quibus impedirent, ne edulia a metallo inquinarentur, & omnino non satis caute in hac ipsa re possumus versari, cum adeo multa exempla de gravissimorum

ſymptomatum a contagio æneo excitatorum proſtent, ex innumeris ſequentia modo adduco: Cibos in vaſis cupreis, viridi æris infici, & viride æris venenum eſſe, AVICENNA monet, LEDEL & TACHENIUS inde vomitus & ſeceſſus cieri obſervaverunt, LANZONIUS dirum vomitum, dolores, alvi ſeceſſus ab eduliis in cupreis vaſis coctis ſurgere, variis experientiis docet, MAUCHART inſignes inde ortos vomitus & ipſam mortem adducit, cui TESTI obſervatio accedit, MISSA plura exempla allegat de effectibus venenatis & ipſa morte inde excitatis, COSNIER & FABUS acutiſſimos dolores & convulſiones enarrant, in cœnobio Angelimontano vix non omnes conventuales colica Pictonum affectos, unum etiam mortuum eſſe, ob cibum ex ſuppellectili ænea, unde ſtannum deraſum erat, aſſumtum, SCHEUCHZER enarrat, ſimilem de monaſterio Beinvilenſi hiſtoriam Cl. ZWINGER allegat & de monaſterio Neuenburgenſi HUEBER, Cl. RAMSAY plures inde convulſos & delirantes adducit, Idem, ſcorbutum claſſicorum a ſuppellectile ænea, qua utuntur, derivare annititur, non pauca etiam inter nos de his noxis occurrunt exempla. Tot cum proſtent documenta de deleterio cupri effectu in corpus humanum, quis credet, quod tamen extiterint Auctores, qui illud innoxie ad vaſa cibaria adhiberi poſſe propriis diſſertationibus voluerint evincere. Imo prudentes Chirurgi medicamento, quod dum rodit, etiam ſimul adſtringit, ne quidem extus utuntur, & ſi intus ſumtum, medicatum unquam effectum edidit, idem ab omni alio draſtico, validas excretiones excitante, omnino quoque ſurrexiſſet.

* *Æs Uſtum*; χαλκὸς κεκαυμένος DIOSC. varia ratione ſolet præparari, id quod ſalia recipit etiam inde magis rodens evadit, cum id cui ſulphur adjicitur, ad indolem vitrioli cœrulei vergat; ab eo non abludit

* *Crocus Veneris* Wurtemb. *Ærugo*, Ἰὸς, *Verd de Gris*, *Grünspan* Conf. *Instit. Chem.* ut sordes in ulceribus cacoetheis surgentes consumantur, olim adhibebatur: * *Flores Æris*, *Æs viride crystallisatum* BASIL. VALENT. ad pictorios potius, quam ad medicatos usus adhibentur: * *Spiritus Veneris* LEMERY nauseoso medicamento, aliis rationibus paratum acetum concentratum substituitur, excitandi ergo naribus admovetur: *Unguentum Ægyptiacum*, apud Veteres emplastra & unguenta, quæ æs habebant, ab Ægypto solebant denominare, ea ad medicamenta uterina externa HIPPOCRATES recipiebat, id quod hodie prostat, MESUE præscripsit, ad ulcera sordida & fistulosa usurpatur, ut sordes consumat & ulteriorem corruptionem impediat, ad ulcera oris a quibusdam etiam adhibetur, quos ego saltem sequi nollem: * *Unguentum purpureum* WURZ Ægyptiaco minus septicum, magis adstringens est: * COLLYRIUM LANFRANCI auripigmentum etiam recipit, rodens valde medicamentum, cautissime in morbis oculorum usurpandum, commendatur quoque ad ulcera venerea: * *Aqua Ophtalmica sapphirina Pharm. Batean.* ad dissipandam ophtalmiam laudatur: * *Balsamum viride Metensium* DU CLOS abstergendi ergo ad ulcera adhibetur, unguento Ægyptiaco mitius est: * *Æs Veneris* vid. *Instit. Chem.*

CAP. V.

SOPIENTIA.

§. 42.

Medicamenta, quæ nimiæ irritabilitati medentur sub *Sopientium* nomine venire solent; illa quæ stimulum enervando agunt, hujus loci non sunt,

nec hic recensemus medicamenta, quæ tensionem minuendo, irritabilitatem quoque moderantur, παρηγορικά, *Lenientia* dicta, illa enim sub Emollentium titulo fuerunt tractata, Refrigerantia quoque, quæ circulationem imminuendo omnino huc faciunt, jam passim fuerunt indicata, hic illa modo consideramus, quæ ob arctissimum inter irritabilitatem & vim sentiendi intercedentem nexum, hanc imminuendo, illam quoque minorem reddunt. A nimia irritabilitate, cum & dolores & spasmi surgant, hæc medicamenta *Antispasmodica* & Ἀνώδυνα solent appellari, illa, quæ sensus & motus ita inhibent, ut somnum producant, *Hypnotica* dicuntur; *Narcotica* autem ea, quæ sensorium commune adeo turbant, ut & sensus interni lædantur. Indicantur Sopientia, cum dolores urgent, aut nimiæ vigiliæ, circulatio justum modum excedit, aut motus involuntarii membra agitant, sive obrigere faciunt; exulare autem debent, quando vasa encephali humoribus turgent, in illis morborum periodis, ubi humores coquuntur, nec non quando evacuationem criticam molitur Natura. Tandem quoque apud infantes & debiles cautissimus debet eorum usus esse.

α. VEGETABILIA.

ACONITUM, ἀκόνιτον, *Napellus* Arab. *Eisenhütlein.* Ejus Folia hodie in usus medicatos recipiuntur, quæ longa sunt, laciniis profundioribus denuo divisis secta, inferne nervis eminentibus percursa, glabra, viridi nigrore splendentia, inodora, recentia, aliquo ex quo gustata fuerunt tempore elapso, acrimoniam sat evidentem produnt, exsiccata insipida sunt.

ACONITUM. Corollam pentapetalam irregularem habet, petalo supremo cucullato duobus nectariis cochleariformibus imminente, polyantheram, sty-

los aliquot, & his respondentes capsulas habet: *Napellus* L. BLACWELL 561. laciniis eundo latescentibus, glabris, agnoscitur.

Crescit in montibus altioribus Europae, praeter maxime Septentrionalem.

Succus, colore spissiorem cerevisiam refert, odorem ingratum spirat, saporem acrem habet, dum ad consistentiam Extracti evaporatur, ad nonam sui ponderis partem redit, & hac ratione inspissatus, salsum & leviter acrem saporem habet, odorem autem virosum, humidum etiam ex aere attrahit; Folia, cum aqua si extrahuntur, sui ponderis dimidium circiter Extracti aquosi, fatui, vix olidi sistunt, cum spiritu vini autem dant Extracti resinosi aquoso similis $\frac{1}{3}$. REINHOLD.

Veteres admodum vage Aconiti voce usi, ea diversissimas plantas, & vel Ranunculos indigitarunt, nec ad liquidum deducta est SYLVATICI conjectura, quod Napellus Arabum nostra planta sit, hinc neutiquam omnes, quas Veteres de Aconito habent observationes, huc credo adducendas esse, vomuisse inde, resoluta & convulsa fuisse bruta WEPFER, HILLEFELD, SPROEGEL observarunt, qui simul viderunt, in primis viis animalium enecatorum nulla sive inflammationis sive rosionis signa adfuisse: vertigine, syncope, paralysi, affectibus soporosis periisse latrones, quibus experimenti ergo Aconitum datum fuit, MATTHIOLUS & CASPAR BAUHINUS referunt; WILLISIUS quoque, BACO, LENTILIUS, NORÆUS exempla habent de affectibus soporosis ab eo excitatis. Qui effectus rodentes inde ortos adducunt, aut impune tanquam olus comedi tradunt, de alia omnino quam de nostra planta videntur loqui. Plantam adeo evidenter perniciosam primus Illustris STOERCK, ad usus medicatos recipere ausus est & frequenti experientia usus evicit,

eam, si justa exhibetur dosi, potentissime lymphæ spissitudines solvere, & eandem in vasis aponeurosium & ligamentorum hærentem, ut inde transpiret, disponere, & multas observationes enarrat de rheumatismis etiam pertinacioribus ejus ope curatis, cum quibus etiam ROSENSTEINIANÆ & RIBEANÆ apud REINHOLD, nec non LUDWIGIANÆ conveniunt; Hallenses apud BOEHMER & ANDREÆ, Nostrates apud REINHOLD, LUDWIG & Cl. COLLIN egregios ejus effectus in arthritide viderunt, COLLIN & convulsiones fugatas adducit, Ill. STROECK præterea ejus efficaciam circa glandulas induratas & morbos venereos, scabiem, spinam ventosam, amaurosin, anchylosin & febres intermittentes, iteratis experimentis est expertus. Succi inspissati, quem Extractum Ill. STOERCK dicit, grana duo probe miscentur cum sacchari drachmis duabus, & de hoc pulvere mane & vesperi grana decem, singulis vicibus dantur, pro ratione circumstantiarum dosis etiam adgetur, & ad grana quatuor vel sex usque Extracti una vice, sine incommodo dari posse, egregius Vir vidit: Cl. KÆMPF ab Essentia ex Herbæ Aconiti exsiccatæ parte una, cum Spiritus Vini sex partibus digesta, ad quadraginta usque guttas data, in arthritide & glandulis induratis egregios effectus deprehendit.

ASA FOETIDA Lat. Barb. *Teufelsdreck.* Non est succus τȣ σιλφίȣ vel Laseris vel Laserpitii Veterum, innotuit demum inter Arabes & a Græcis, qui Seculo XII floruerunt σκοροδοσκόροδον fuit dicta, SALMASIUS contendit, Barbaros ex Lasere Asæ vocem formasse & nostrum medicamentum fœtidum dixisse, cum Veterum Laser suaveolens fuisse legerint.

Prostant autem hoc nomine, frusta variæ magnitudinis, quibus color fuscus est, flavo dilutus & aliqua pelluciditas, tenacitas præterea maxima, cum

ſub dentibus comminuuntur, ſapor leviter amarus cum quadam acrimonia, odor viroſus, alliaceus, inſignis; tali ratione efformata fruſta *in granis*, *en larmes* dicuntur, eadem, cum inhærent maſſis tenacibus, grumuloſis, *Electam* conſtituunt, maſſæ autem nigricantes, ſiccæ, minus odoræ, pauciſſimis granis inſtructæ, *in Sorten* dicuntur.

FERULA. Flores umbellatos habet, utroque involucro inſtructos, & ſemina plana tribus ſtriis notata: *Aſa fœtida* L. pinnis ſinuatis, obtuſis diſtinguitur.

Creſcit in Perſia.

Obſervante KÆMPFER unice ex ſauciata radice fluit, & effluit ſub forma ſucci lactei, qui ſole exſiccatur, & colorem fuſcum induit; idem teſtatur, drachmam unam ſucci recentis, fortiorem odorem ſpirare, quam centum libræ lacrumæ inter nos proſtantis.

Extracti aquoſi $\frac{3}{4}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{2}{3}$ fere & ultra $\frac{1}{64}$ olei odorati exhibuit NEUMANN; Extracti reſinoſi parum ultra $\frac{1}{3}$ CARTHEUSER. Tam ſpiritus vini quam aqua, quando inde deſtillantur, ejus odorem recipiunt. LEWIS.

Tanquam Gummi reſina, evidenti odore imbuta, humores valide reſolvit & magni uſus eſt ad omnes morbos ab obſtructione viſcerum oriundos, ſed ipſum quod exſpirat volatile & quod, obſervante MILLARS, omnes excretiones eorum, qui aſam fœtidam aſſumſerunt ſuo odore imbuit, evidenter motum fluidi nervei ſopit; hyſtericis & viris debilioribus nihil aliud pulchrius eſſe, quam aſam fœtidam in pilulas efformatam, & ter de die aſſumtam, teſtatur BOERHAAVE; MILLARS eandem infantibus in aſthmate convulſivo cum ſucceſſu dari vidit; HIRSCHEL affectum ſpaſmodicum inde egregie curatum adducit. Vim anthelminticam, cujus ſuſpicionem ratio movet, WOLFF experientia confirmavit. Doſis eſt ad ſcrupulum unum aliquoties de die. Extus reſolvendi ergo partibus

induratis, cum fucceffu applicatur; vel fopiendi ergô naribus admovetur, Cl. PLENCK ejus ope multas fcrophulas & indurationes vidit curatas.

* BELLADONNA Barb. Μανδραγόρας THEOPHRAST? ςρύχνος μανικὸς DIOSCORID. Ejus Folia ex ovatis acuta funt, odoris & faporis expertia.

ATROPA. Corolla, calice quinquefido fuftentata; gaudet quinquefida, ifanthera, monogyna, bacca calici infidente, biloculari, polypyrena: *Belladonna* L. BLACWELL 564. caule herbaceo & foliis ovato-acutis integris agnofcitur.

Crefcit in Europa præter Sueciam & regiones magis Septentrionales.

Folia deftillatione fpiritum ammoniacalem fundunt. ALBERTI & OETINGER.

THALIUS adducit aliquem, qui ex decocto foliorum fopore lethali fuit affectus, LAMBERGEN & Illuftr. HAEN a foliorum granis duobus aut tribus cum aqua infufis, temulentiam, vertiginem, debilitatem vifus furrexiffe viderunt.

Mitto copiofiffimas, quæ de radicum & baccarum deleterio effectu, proftant obfervationes.

Si quidem prioribus, poft renatas in Europa litteras, Seculis, noftram plantam, ut vero valde fimile effe videtur, fub Solano comprehendebant, folia ejus jam diu ad ufus medicatos adhibuerunt; GESNER fuccum eorum interne ad fiftendos alvi fluxus & dolores, nec non ad conciliandum fomnum intus dedit, Eadem contra cancrum JUNCKER, notantibus ALBERTI & OETINGER, LAMBERGEN, AMOREUX, MARTEAU, COLLIGNON, VAN DEN BLOCK, LUDWIG, CUDDEN cum fucceffu adhibuerunt, DARLUC infignes glandularum coli fcirrhos inde curatos, & fœminam tympaniticam multum inde allevatam adducit. GATAKER in ulcere cacoetheo & doloribus nephriticis egregios ejus vidit effectus. GREDING ex Extracti partibus

octo, & pulveris foliorum quinque, pilulas paravit, quarum sesqui granum, mane & vespera datum, pertinacissimos icteros sanavit. Foliorum siccorum scrupulus cum unciis decem aquæ infunditur, & per priores dies duæ modo Infusi unciæ exhibentur; augetur dein dosis quotidie, usque dum siccitas oris aut vertigo surgant, & ita pateat, quantitas medicamenti ut augeatur, Naturam non concedere. Externe ad cancrum jam GALENUS folia adhibuit, RAJO teste, WILLUGBY eadem extus cum successu mammis scirrhosis & cancrosis imposuit.

CAMPHORA vid. *Resinosa.*

CHAMOMILLA vid. *Amara.*

CICUTA, *κώνειον*, *Cigue*, *Schierling.* Recipiuntur Folia, quæ sunt triplicato pinnata, glabra, odore nauseoso & levi sapore instructa.

CONIUM. Floribus gaudet umbellatis, utroque involucro sustentatis, seminibus convexo-planis, striatis, striis crenatis: *Maculatum* L. seminibus non spinosis dignoscitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquosi salini ultra $\frac{3}{8}$, Extracti spirituosi, insipidi & inertis $\frac{1}{24}$ largitur, quod utrumque aquam in aëre attrahit; succus ex foliis expressus, dum in Extracti consistentiam densatur, $\frac{7}{8}$ ponderis perdit, evidentius salsus, leviter nauseosus evadit, proprium & fœtentem odorem spirat. Cl. EHRHARDT. Spiritum ammoniacalem, Oleum empyreumaticum, salem volatilem fundit, IDEM.

Tanta cum fuerit apud Medicos per plurima secula Botanices ignorantia, ut per quam multis in usu fuerit, plantam quamlibet floribus umbellatis instructam, & unde malos effectus in corpus humanum redundare viderunt, Cicutam appellare, hinc non

audeo, quæ circa Cicutam observata lego, omnia illi, quæ hodie hoc nomine venit, applicare, interim tamen quædam ad eam spectare vix poterit negari, Cl. GAJOT a foliis affectum soporosum ortum vidit, & WATSON vertigines, comata, convulsiones, mortes, Experientiss. EHRHARDT deliria & summam debilitatem. Extus applicata, per longam annorum seriem, sese insigne resolvens probavit, ita ut eandem quoque ad indurationes ipsorum viscerum adhibuerint; ZORN, rusticos folia cancro exulcerato cum successu imposuisse, testatur, eorum ope gravissimum præputii tumorem ab HEERS curavit, phimosin scirrhoideam SULZER, cataractam MAZARS DE CAZELLE, ulcera fistulosa STOERCK, NOLANUS &c. tumores glandularum, ulcera cacoethea NOLANUS. Nostram plantam intus dare primus Illustr. STOERCK suscepit, sed non audeo dicere num illam intellexerit HIPPOCRATES & GALENUS, qui κώνειον intus dederunt, & num RENEAULME Cicuta, cujus radicem ad drachmam unam contra obstructiones dedit, huc pertineat, an illa quam PETRUS SPANUS Seculi XIII Medicus, qui tandem sub nomine JOHANNIS XXI. solium papale conscendit, contra epilepsiam commendavit, monente NOLANO; Illustris Viri auctoritate commoti Medici, eam passim in usum trahere cœperunt, & nunc copiosissimis & fidissimis observationibus compertum est, eam justa dosi validissime resolvere & obstructiones referare, quæ non raro aliis hactenus notis medicamentis resistunt, glandulas scirrhosas ejus usu resolutas, præter copiosa apud STOERCK observata, DESMILLEVILLE, LANDEUTTE, MAZARS DE CADETTE, QUERIN, Cl. RAHN, SULZER, LUDWIG fide constat; cancrum inde curatum plus quam quinquagesies STOERCK vidit, & viderunt præterea LUDWIG, Cel. TISSOT, LOCHER, DE COTE, PORTE, LARROUTURE, RENARD,

COSTE, MAZARS DE CAZELLE, RUTTY, NICOLSON, CUDDEN, OTTMANN, ipſum uteri cancrum noſtro medicamento ceſſiſſe, teſtantur ERGELBERG, MOLINARIS, NOLANUS, RAHN, Exper. LAUTH, Scrophulis ab ea medelam allatam fuiſſe, poſt STOERCK, TISSOT, LUDWIG, NOLANUM, LOCHER, MARTEAU, PELET, FINANTNEVEU, MATEAU, DE ROQUEMONT, DUPUY DE LA PORCHERIE, MEZARS DE CAZELLE, RAHN, RUTTY, FARR, ſpinam ventoſam ſublatam STOERCK, HARTMANN & HUDEMANN annotarunt, circa ulcera cacoëthea inde curata non paucis STOERKII obſervationibus accedunt etiam a NOLANO, LOCHER, BIESHAAR, RAHN, RUTTY, FOTHERGILL, LAUTH, Prud. GUERIN capta, Phtiſin ſuperatam cum STOERCK, QUARIN, NOLANO, FOTHERGILL, LARROUTURE, morbos cutaneos etiam præter STOERCK, NOLANUS & FOTHERGILL viderunt, obſtructiones abdominales reſeratas, morbos ex iis ſurgentes fugatos, copioſiſſimis exemplis STOERCK probat & ſuis experientiis confirmant QUARIN, NOLANUS, HARTMANN & HUDEMANN, AUBRELIQUE, LOTTINGER, FARR, GUERIN, PARIS, Cl. ERHARDT; cataractam curatam STOERCK aliquoties expertus eſt, nec non CHEMIN & MAZARS DE CHAZELLE, ophtalmiam quoque STACHER & ZIEGENHAGEN; hemorolopiam BRIDAULT; ipſam amauroſin STOERCK; egregios effectus in omni arthritidis & rheumatiſmi genere multis exemplis STOERCK probat, quibus QUARIN, NOLANI, COSTE, FOTHERGILL obſervationes accedunt; Polypi narium curam BRIDAULT adducit; de rachitide fugata, œdemate, cephalea chronica, anginis chronicis, cardialgia, leucophlegmatia, STOERCK exempla habet; qui etiam partes ſphacelatas inde ſeparari vidit, cum ſucceſſu ad morbos venereos adhibitam Cicutam non paucis exemplis STOERCK evincit, quibus etiam

experientiæ QUARIN, NOLANI, HARTMANN & HUDEMANN, LANGE & LOCHER accedunt; epilepſiam profligaſſe STOERCK, aſciten GUERIN, apoplexiam & ſurditatem, PARIS viderunt.

Tanta teſtium nube evictam præſtantiam Cicutæ, nequaquam evertunt obſervationes, quibus ſine ſucceſſu adhibitam fuiſſe memoratur, illæ partim evidenter oſtendunt animum pruritu Illuſtri STOERCK contradicendi agitatum, partim debentur vel hodie adhuc nimis frequenter inter Medicos æque ac Pharmacopœos obtinenti Botanices ignorantiæ, qua factum ut genuina Cicuta adhibita non fuerit, partim Cicuta id commune habet cum præſtantiſſimis quibuſcunque medicamentis, quod non ſemper auxilium afferat, variis cauſis impedita, quæ nos latent.

Cum primum Cicutam intus dare cœperint, ſuccum ex foliis expreſſum prudenter inſpiſſatum & tantum foliorum in pulverem tritorum temperatum, ut humiditatem non ulterius ex aëre hauriret, ad duo grana, bis de die exhibere, & hanc doſin ſequentibus diebus augere ſolebant, ad drachmas ſex uſque una vice quoſdam Medicos aſcendiſſe, apud STOERCK reperio; optima ratio videtur eſſe, quando primis diebus quatuor grana pro doſi dantur, aliquot granis doſis augetur & ita continuatur, uſque dum evidens morbi levamen adeſſe videamus, eadem tunc doſi per octiduum pergimus, denuo eandem aucturi, uſque dum morbus totus fugatus ſit. Cicutam præterea non male ſub forma Infuſi, ſive ſucci expreſſi exhibitam fuiſſe reperio, optimo conſilio uſui interno, externus quoque jungitur.

Emplaſtrum de Cicuta CRESCENTIENSIS, addito Gummi Ammoniaco, efficacius reddere conatus eſt. Validum omnino reſolvens, quod etiam cum ſucceſſu hypochondriis imponitur, ſub quibus viſcera indurata jacent, ipſos pedum clavos inde curatos vidit HIL-

DANUS. ⚬ *Oleum per infusionem & coctionem paratum* Paris.

CROCUS vid. *Aromata*.

CYNOGLOSSUM vid. *Emollientia*.

* HYOSCYAMUS, ὑοσκύαμος, *Jusquiamus* Lat. Barb. *Jusquiame*, *Bilsam*. Folia & Semina solent recipere.

Folia oblonga sunt, multis & magnis sinibus excisa, lanugine alba obsessa & odorem virulentum spirant.

Semina parva sunt, rotunda, inodora, rugosa.

HYOSCYAMUS. Corolla irregulari quinquefida, calice quadrifido sustentata gaudet, pentanthera, monogyna, capsula cujus operculum horizontaliter dehiscit: *Niger* L. BLACWELL 550. foliis sinuatis sessilibus distinguitur. Diversum esse ab Hyoscyamo nigro Veterum, in Dissertat. *de Plantis venenatis Alsatiæ* ostendi.

Crescit per omnem Europam.

Licet deliria, caliginem, affectus soporosos, convulsiones, mortem inde surrexisse BORELLI, S. PAULI, SCHULZ, RYSER, HUNERWOLFF, ALBERTI, CAMERARII, GASSENDI, CLAUDER, BUCHNER, PATOULLIART, GMELIN, LA SERRE, GRUNWALD, CHEVALIER, BERTRAND, A NAVIER, MATTHIOLI, ALEXANDRINI, FABRI, SLOANE, ERHARD, PLANCHON, HALLER, HAMILTON &c. observationibus constet, ab omni tamen tempore extiterunt Medici, qui illum vel intus, scopo medicato exhibere ausi sunt. SERAPION & HERACLIDES illum, teste CÆLIO AURELIANO, ægrotis dederunt deglutiendum, ASCLEPIADES & GALENUS ad medicamenta interna adhibuerunt, superiorum Seculorum Medicos, Illustr. HALLER allegat, Illustris STOERCK in vario convulsionis & epilepsiæ genere, diabete spuria, melancholia, mania, hæmoptysi, tussi sicca, se illud dedisse

dedisse dicit, Cl. COLLIN in convulsionibus, GESNER in malo hysterico, FOTHERGILL in ulcere viarum urinariarum. Datur succi inspissati granum unum & hæc dosis sequentibus diebus augetur; ad drachmam dimidiam usque Cl. COLLIN ascendisse reperio.

Folia extus, & resolvendi ergo, & scopo anodyno applicantur, semina HIPPOCRATES ad linimentum contra tetanum recepit, pessime eorum fumum dentibus cariosis immittunt.

* *Oleum per infusionem & coctionem* Paris. *Oleum ex seminibus expressum* DIOSCORID. hoc aliquid proprii anodyni habere, communis Auctorum consensus & genius seminum videntur suadere: *Emplastrum de Hyoscyamo* LUDOVICI, multum laudatur ad resolvendos tumores glandularum & viscerum, ego, ad rheumatismos quibus semper unguinosa nocent, adhibere nollem: * *Unguentum* Wurtemb.

Parisini etiam Folia & Semina *Hyoscyami albi* L. foliis petiolatis, sinuatis, minoribus, nulla lana gaudentibus distincti, recipiunt, Europæ meridionalis civis, quorum autem effectus in corpus humanum a prioribus non diversus est.

MACIS vid. *Aromata*.

* MANDRAGORA, Μανδραγόρα DIOSC. *Allraun*. Commendantur a quibusdam Radices, quæ crassæ sunt, longæ, creberrime bifidæ, ex cinereo-ferrugineæ, eas quæ magis nigricant, *Fœminas* appellare solent, intus albent, sapore gaudent acri, amaricante, cui aliquid styptici accedit, & odore viroso.

Atropa Mandrogara L. BLACWELL 364. habitu acauli distinguitur.

Crescit in Europa magis Meridionali & Occidentali, nostras hyemes immunis fert.

Medicamentis narcoticis vulgo solet adscribi, cum Veteres μανδραγόραν THEOPHRASTI, cum ea, quam DIOSCORIDES habet, confuderint, nec mihi de illius

effectibus ulla, cui fidem habere possim, observatio innotuerit, de ejus in corpus humanum viribus nihil audeo decidere; nolo adducere, quas de ejus ad Magiam præstantia, circumferre solent fabellas. HOFFBERG ab ea extus applicata, egregios ad tumores glandularum vidit effectus.

* *Oleum coctum* Augustan. validum medicamentum anodynum esse dicitur.

MELILOTUS vid. *Aromata*.

MOSCHATA NUX vid. *Aromata*.

PÆONIA, γλυκυσίδη, παιωνία, *Pivoine*, *Gichtrosen*. Radices, Flores, Semina officinas ingrediuntur.

Radices tuberosæ sunt, aliquot pollices longæ, pollicem circiter crassæ, sub cuticula ferruginea, carnem albissimam condunt, levi adstringente & nauseoso sapore, odore exiguo instructam; exsiccatæ, in taleolos sectæ & cuticula privatæ asservantur.

* *Florum* petala custodiuntur profunde rubra, odoris exigui, saporis nullius.

Semina subrotunda sunt, nigra & medullam albam, dulcem includunt.

PÆONIA. Corolla pentapetala, calice quinquefolio sustentata, polyanthera, tri, tetra, pentagyna & capsulis binis ad quinas usque gaudet: *Officinalis* L. BLACWELL 65, 245. foliorum laciniis latis distinguitur.

In Helvetia, Gallia meridionali & Italia sponte crescit, apud nos multum in hortis colitur, & optime nostras hyemes fert.

Radicum Extractum aquosum insipidum fere & inodorum est, spirituosum amarum & adstringens, Florum Extractum aquosum, austerum, & cum quadam amaritie dulce, spirituosum grate olens & saccharina dulcedine instructum deprehendit LEWIS. Semina $\frac{1}{4}$ Extracti aquosi, dulciusculi, $\frac{1}{5}$ circiter

ſpirituoſi, grato odore & ſapore gaudentis, exhibuerunt NEUMANN, Radices autem ultra ½ Extracti aquoſi, & ultra ¼ Extracti ſpirituoſi.

HIPPOCRATES & radices & ſemina, tanquam medicamenta uterina, nec non ad reſerandas viſcerum obſtructiones, adhibuit, GALENUS fabulam de radice, e collo ſuſpenſa, qua epilepſia curata fuit, recenſet, ſicque occaſionem dedit, ut hæc radix inſequentibus ſeculis ſpecificum antepilepticum eſſe, fuerit reputata, hanc virtutem, ne unica quidem, cui fidere poſſemus, confirmavit experientia; eam noctu effodiendam eſſe, jam THEOPHRASTUS præcepit, alia abſurda circa colligendi rationem addiderunt medio ævo Aſtrologi; ſemina & flores ad radices accedere ſibi perſuaſerunt. Medicamentum ſuperſtitione excitatum, Aſtrologia ſuffultum evileſcere cœpit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Conſerva* EJUSD. * *Extractum* SCHROED. *Syrupus* EJUSD. vulgo in morbis convulſivis præſcribitur: *Tabellæ ſine igne* Pariſ. ſunt trochiſci ex pulvere radicis parati.

PAPAVER, μήκων. Ejus duæ ſpecies a Veterum temporibus in officinas recipiuntur; μήκων nimirum ἥμερος, Papaver ſativum, *Pavot*, *Magſaamen* & μήκων ῥοιάς, *Papaver Erraticum*, *Coquelicot*, *Klapproſen*.

De priori & Capita & Semina adhibemus.

Capita majuſcula ſunt, rotunda, operculo rotundo tecta, ſub quo multa foramina hiant, quæ in totidem ſepta aperiuntur, odore gaudent viroſo, qui per exſiccationem multum imminuitur.

Semina ſive alba ſunt, ſive nigra, vel potius cœruleſcentia, exigua, odore nullo, ſapore dulci inſtructa.

PAPAVER. Corollam tetrapetalam regularem habet, calice diphyllo ſuſtentatam, polyantheram, monogynam & capſulam ſtigmate radiato coronatam, ſub quo multa foramina hiant: *Somniferum* L.

BLACWELL 482 & 483. foliis amplexicaulibus & incisis distinguitur.

Colitur in Oriente & passim per Europam.

Capita $\frac{1}{5}$ Extracti aquosi largiuntur: Semen spiritum urinosum fundit.

Capita turgent succo, qui ipsum opium constituit, hinc vires sopientes edunt, recentia autem præ exsiccatis, magis sunt efficacia, siccorum unum, ex aqua coquendum, pro dosi præscribitur.

Semen ab HIPPOCRATE nutrientibus adscribitur, & GALENI tempore vulgo in cibum recipiebatur, id quod etiam plures confirmant, inter quos vel PROSP. ALPINUM, DOERING, HERTODT, MATTHIOLUM, TRALLES allegasse sufficiat, & vel inter nostrates pueri illud creberrime, ob dulcedinem qua scatet, largis manipulis solent devorare, nullæ aliæ inde, quam quæ omnibus seminibus oleosis propriæ sunt, vires sunt expectandæ.

Maximam famam assecutum est ex Papavere præparatum

Opium. Succus nimirum lacteus, quem capita Papaveris continent, inspissatus, odore viroso, sapore acri & amaro instructus, qui in panes, pugni quoque magnitudinem excedentes, formatus ad nos adducitur, variis quisquiliis vegetabilibus hi panes tecti sunt, quas determinare non possum, id saltem moneo, quod non ad folia Papaveris, quibus opium involvi solet, pertineant.

In Natolia maxime, Persia & Ægypto paratur.

Color, quo id, quod hodie inter nos obtinet, instructum est, illud ex decocto capitum Papaveris parari, probabile reddit, & hinc μηκώνιον Veterum esse, id quod etiam Cel. CONDAMINE & GARCIN fide constat; Ex DILLENII & Ill. HALLER experimentis apparet Opium, ex capitibus inter nos crescentibus paratum, æque efficax esse, ac illud, quod ex Oriente

ad nos adducitur; Arabes Thebaicum commendarunt, quæ denominatio etiam hodie adhuc in officinis obtinet, licet prudentes non tam ad patriam, quam ad puritatem respiciant.

ALSTON Extracti spirituosi $\frac{1}{3}$, aquosi $\frac{2}{3}$ quod ipsum Opium sapore & odore refert inde obtinuit, qui etiam spiritum urinosum & salem volatilem, destillationis ope, ex eo elicuit: BUCHNER & SCHWARZ Extracti aquosi $\frac{2}{3}$, spirituosi ultra $\frac{1}{2}$ recensent: NEUMANN Extracti spirituosi $\frac{5}{7}$ fere, aquosi ultra $\frac{5}{7}$. Aquam & spiritum vini, si ab Opio abstrahuntur, ejus odorem & saporem servare, idem tostione & coctione multum debilitari, Illustris TRALLES probat, nec non Extractum spirituosum, aquoso validius agere; sanguini admistum eum attenuat.

Parcissimum fuisse apud HIPPOCRATEM Opii usum, & illum demum inter Empiricos frequentius obtinuisse LE CLERC docet. Illud sensuum & motus muscularis organa ita obtundere, ut eorum functiones imminuantur, imo aucta ejus dosi, sensus internos turbari, musculos resolvi, lethali sopore opprimi homines, per omnia Secula annotatum fuit, ipsa hilaritas & audacia, quas levior ejus quantitas assumta inducere solet, jam species delirii esse videtur. Hanc ejus vim, omnis schola GALENI, non pauci quoque ex Recentioribus, a nescio qua virtute refrigerante deduxerunt, quæ autem adeo non ipsi inest, ut potius ejus usum semper motus cordis & arteriarum incitatos excipere, Illustris TRALLES experimentis evicerit; magis probabili ratione Opium sanguinem resolvendo, vasa hinc distendendo, encephalum & nervos premendo agere, egregii inter Recentiores Auctores contendunt, sed cum vix mente concipere queam, unum aut alterum Opii granum omnem massam humorum ita posse attenuare, ut vasa adeo distendantur, ut vicinam encephali medullam pre-

mant, hinc ejus affectus a principio vaporoso, quod nares in eodem evidentissime distinguunt, immediate a nervis ad sensorium delato, derivare non dubito, maxime si perpendo, quod, hoc halituoso sive per tostionem, sive per coctionem, abacto, opium iners evadat, quod spuma solutioni aquosae opii supernatans & vapores ex eodem eliciti, ipso in substantia exhibito, vel validius agant, ab usu Opii etiam venerem stimulari, Egregius TRALLES observavit, id quod ab ejus vi in phantasiam agendi & a calore, quem excitat, videtur pendere. Ejus virtus sudorem promovendi, cum reliquas excretiones sistat, a relaxatione sphincterulorum, qui vasis cutaneis præfixi sunt, cum irritabilitate per experimenta Ill. HALLERI imminuta, unde & reliquorum viscerum excernentium functionum turbat, videtur deducenda esse.

Ex his in Opio eminentibus virtutibus patet, quanti usus sit in omnibus morbis, ubi dolores & spasmi urgent. Nemo accurate magis morbos, in quibus id cum successu datur, quam Ill. TRALLES, evicit qui propria & optimorum Auctorum experientia nisus monet, illud cum egregio successu addi Cortici Chinæ in curandis febribus intermittentibus; exhiberi in febre secunda variolarum, dum dolores multum vexant; in morbillis, si tussis, motus convulsivi, dolores, diarrhœa premunt; in doloribus ventriculi, valde magnis & ad omne colicæ genus, præter flatulentam; porro ad inflammationem intestinorum, ileum, herniam incarceratam, nephritidem calculosam, convulsiones & epilepsiam sine materia; vomitum & singultum sine materia; tussim catharralem, metastaticam, convulsivam; asthma convulsivum; palpitationem cordis ab acri aut nimia mobilitate; dysenteriam, ubi dolores intense urgent; fluxum mensium dolorificum; metum abortus, antequam hæmorrhagia surrexerit, dolores partus spurios, lochia nimia a retenta portione

fecundinarum. In ſpaſmo maxillæ inferioris, cynico & opiſthotono, a largioribus ejus doſibus egregios effectus viderunt SYLVESTER, CLEPHANE MACAULAY, HUCK, FURR. Sed medicamentum ſanguinem attenuans, motum humorum intendens, excretiones ſiſtens, cerebrum maxime petens, multis etiam in morbis omnino exulare debet; oſtendit Illuſtris TRALLES illo abſtinendum eſſe in omni hæmorrhagia, in febribus continuis æque ac malignis, cephalalgia, dyſuria, rheumatiſmo, arthritide, odontalgia, otalgia, malo hypochondriaco, melancholia, mania, tuſſi chronica, graviditate, diarrhœa, hypercatharſi, phtiſi & hydrope. Monet idem egregius Auctor, & quis non videt, quod egregie moneat, illud nunquam in uſum trahendum, ubi patet, ſtimulum quendam evidentem fibras irritare, infantibus quoque illud nunquam eſſe exhibendum.

Doſis ejus inter nos, vix granum ſine noxa excedit, optime ſingulis horis unum granum propinatur, uſque dum ejus effectus obſervamus.

Externum Opii uſum Illuſtris TRALLES in univerſum rejicit, quia incerta eſt doſis, quæ de Opio tali ratione applicato, corpus ſubit, id quod in medicamento ſumme heroico, nequaquam negligendum eſt, & quia Opium evidenti, qua pollet, acrimonia, partes quibus imponitur, irritat, & hinc dolores potius auget, quam ſedat.

Proſtant porro *Oleum ex Seminibus* MESUE, Pariſini duplex habent, quorum unum ex ſeminibus albis, alterum ex nigris exprimitur, ultimum *Huile d'Oeillet* dicitur, adeo nihil hoc oleum ſanitati contrarium habet, ut pueri, teſte REICHARD, placentis ab expreſſione reliquis copioſe veſcantur, eædem ad ſaginanda animalia multum recipiuntur: *Syrupus Papaveris albi*, *Diacodium* Veterum, Pariſini, præeunte GALENO, capita rejectis ſeminibus recipiunt, leviſ-

sime anodynus, ad unciam unam & ultra potest exhiberi: * *Syrupus Diacodii* MONTAN. est praecedens, cui adhuc relaxantia adjiciuntur; huic aliquid Croci addendo parant * *Syrupum Diacodium crocatum* Viennens.

De *Papavere Rhoeade* recipiuntur petala Florum, quae rubra sunt, ovata, odore levi, sapore nullo instructa, & quae aquae, cum qua infunduntur, evidentem mucilaginem affricant.

Papaver Rhoeas L. BLACWELL 560. Capsulis glabris, globosis & habitu piloso dignoscitur.

Crescit ubique, praeter Europam maxime Septentrionalem.

Hi flores demum Seculo XVI ad usus medicatos videntur recepti fuisse, demulcendo & relaxando potius, quam propria vi anodyna in doloribus pectoris & abdominis, & cum acrimonia obtinet, videntur agere.

* *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Acetum* SCHROED. * *Extractum* QUERCET. * *Conserva* SCHROED. *Syrupus* QUERCET. * *Tinctura* aquosa cum spiritu vitrioli acuta.

* *Aqua Generalis* Paris. ratione farraginis ingredientium, jure Theriaca liquida mereretur dici. * *Aqua Hysterica*: variae ejus praescriptiones prostant, nulla placet, Wurtembergensis prae reliquis magis carminativa est & minus humores commovet: * *Balsamum Hypnoticum* MYNSICHT. correctum recipiunt Paris. * *Balsamum Hystericum* Paris. ex foetidis & Opio constat, Nostratium potius unguentis, quam balsamis adscribendum: * *Balsamum Odontalgicum* compositioni JUNCKEN $\frac{1}{17}$ circiter Opii adjiciunt Wurt. *Diascordium* v. *Scordium*: * *Emplastrum ad dolores dentium* Nostr. * *Emplastrum Odontalgicum* Wurtemb. * *Emplastrum Stomachale* Paris. * *Essentia Anodyna* LUDOVIC. est Extractum Opii in octuplo menstrui spirituosi & acidi solutum; illa omnino praestat *Essentia Anodyna* Wur-

temberg. & Nostr. quæ est Opium novem partibus aquæ cinamomi solutum: * *Extractum Anodynum* Wurtemb. $\frac{1}{9}$ circiter Opii habet: *Extractum Opii* voce Paracelsistica *Laudanum* dicitur, Parisini Extractum vinosum, Nostrates & Wurtembergenses aquosum recipiunt; hi etiam aliud ad mentem LANGELOTT parant, Opium cum aliquo liquore fermentante confermentando & inspissando & illud * *Extractum Opii* dicunt: * *Guttæ Anglicæ Anodynæ* Paris. * *Laudanum hystericum* Wurtemb. $\frac{1}{4}$ Extracti Opii habet: *Laudanum liquidum* SYDENHAM, dolendum, quod egregius auctor se errore Veterum seduci passus fuerit, & calida Opio junxerit, $\frac{1}{6}$ circiter Opii vehit: * *Laudanum Opiatum* Wurtemb. * *Laudanum Urinarium* MICHAEL $\frac{1}{12}$ Opii habet. GORIS, cui Illustr. TRALLES assentitur, rectissime monet, opium omnibus ejus præparatis præferendum esse, quicquid ipsi corrigendi ergo adjicitur, vel iners est, vel perniciosum, rectissime hinc omnia Laudana composita exulare jubentur: *Mithridatii* compositiones, quæ hodie prostant, inter se differunt, omnes recedunt ab ea, quam nobis ex DAMOCRATE GALENUS reliquit, omnes vere theriacales, Parisinum $\frac{1}{70}$ circiter, Wurtembergense & Argentoratense $\frac{1}{30}$ Opii continet. *Opiata Salomonis* JOUBERT inconcinnam compositionem ex aromatibus, quibus minima ratio Opii accedit, constantem descripsit: *Orvietanum*, BATEO ab Equite TALBOT communicatum, Wurtembergenses recipiunt, Theriacam & Mithridatium & magnam adhuc alexipharmacis adscriptorum farraginem recipit; Parisini duplicem habent præscriptionem, unam *Præstantiorem* dicunt, quæ altera simplicior est; Electuaria, quæ veneno resistere credebantur, Recentes, monente PAULINI, ab Orvieto, urbe in Italiæ Romania sita, denominarunt: * PHILONIUM ROMANUM a PHILONE Tarsensi, qui AU-

GUSTI aevo floruit, propria elegia, ſtylo figurato compoſita, quam nobis GALENUS conſervavit & explicuit, deſcriptum, non ad praeſcriptum PHILONIS, ſed ad formulam NICOLAI PRAEPOSITI parum mutatum recipitur; $\frac{1}{40}$ circiter Opii & $\frac{1}{20}$ ſeminis hyoſcyami habet: *Pilulæ de Cynogloſſo* vid. *Cynogloſſum*: * *Pilulæ Solares* WILDEGANSII, inconcinnæ compoſitionis ultra dimidium ab Opio efformatur: * *Pilulæ* STARCKEY ſeu MATTHÆI minus laudandæ, cum ex draſticis & calefaciente multum ſapone terebinthinato conſtent, $\frac{1}{5}$ fere Opii & totidem de utroque Helleboro habent: *Pilulæ de Styrace* vid. *Styrax*: * *Requies* NICOLAI differt ratione ingredientium pro variis Diſpenſatoriis, Wurtembergenſes $\frac{1}{11}$ Opii, ultra $\frac{1}{10}$ ſeminis Hyoſcyami condunt: * *Pulvis Anodynus* LUDOVICI eſt Extractum Opii, cum duplo Coralliorum rubrorum mixtum; eidem Santalum rubrum adjiciendo, & Opium ad $\frac{1}{6}$ deprimendo, * *Pulvis Anodynus* CAMERARII paratur: *Theriaca* ANDROMACHI. Inconcinna, ſi qua alia compoſitio, cujus encomia, a GALENO proprio tractatu celebrata, abſurdiſſimis hypotheſibus nituntur, quicquid virium habet, unice ab aromatibus & Opio, cujus $\frac{1}{10}$ circiter habet, pendet. Opprobrio artis omnino medicamentum, contra omnes regulas bonæ compoſitionis impingens, a PLINIO jam reprehenſum, vel hodie adhuc magno faſtu adornatur, & medicina, quæ ad nullum venenum valet, pro polychreſto antidoto, non modo ubi virus ingeſtum fuit, ſed etiam in morbis, quos venenatis adſcribunt, ab indocta plebe æque ac Medicis præſcribitur: * *Theriaca Cæleſtis* Ejus primam ideam QUERCETANUS dedit, GREIFF Pharmacopola Tubingenſis auxit, inde non multum recedunt Noſtrates, abſurditate etiam priorem vincit; Pariſini præſcriptum HOFFMANN, paucis mutatis, ſequuntur, $\frac{1}{20}$ Opii habet: * *Acetum Theriacale* Pariſ.

* *Aqua theriacalis Bezoardica* MINDERER vere theriacalis: * *Aqua Theriacalis composita* Paris. quam Wurtembergenses habent magis adhuc composita est: * *Aqua theriacalis Simplex* Wurtemb. spiritus potius nomen meretur: * *Spiritus theriacalis* Wurtemberg. * *Spiritus theriacalis camphoratus* August. minus bene prolixissimæ compositionis medicamento, plura adhuc ingredientia adjiciuntur: * *Tinctura Bezoardica* LUDOVICI exæstuans medicamentum $\frac{1}{21}$ circiter Opii habet: * *Tinctura Bezoardica* MICHAELIS: * *Tinctura Odontalgica* HOFFMANN: * *Trochisci Alkekengi* vid. *Alkekengi*: * *Trochisci de Karabe* vid. *Succinum.* * *Unguentum hæmorrhoidale extemporaneum* Paris.

SOLANUM, στρύχνος κηπαῖος, *Morelle*, *Nachtschatten.* Recipiuntur, *Folia*, quæ rhomboidea sunt, petiolata, dentato-angulata, odoris expertia, nec proprius in eis eminet sapor.

Solanum Nigrum L. BLACWELL 107. habitu inermi & glabro, nec non floribus in umbellam collectis distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Plantam, quam Veteres oleribus adscribebant, & qua vel hodie adhuc Indos, tanquam olere uti, SLOANE testatur, primus ARDOINUS venenis adscripsit, ad quæ etiam, post ipsum vix non omnes Auctores referunt, sed vero valde simile est, observationes, quæ de noxis inde excitatis prostant, Atropæ potius, etiam Solanum dictæ, quam Solano nostro esse adscribendas, & infusum quindecim foliorum granorum, succum ad drachmas tres datum, duas drachmas succi ex baccis expressi, sine ullo in commodo, exhibitas adduxi in Dissertatione de *Venenatis Alsatiæ plantis.* Folia discutiendi ergo partibus inflammatis imponuntur, eadem egregie ad curationem mamma-

rum induratarum facere, crebro expertus est WILUGBY apud RAJUM.

* *Aqua Solani* VAL. CORD. *Oleum Solani* LEMERY ad inflammationes maxime laudatur, egregie ad ambusta conducit: *Unguentum de Solano* Nostrat. egregium medicamentum ad ambusta & ulcera antiqua.

STRAMONIUM Recent. *Pomme epineuse*, *Stechapfel.* Folia exhibet magna, viridia, angulosa, in lacinias latas divisa, odore viroso instructa.

DATURA. Corollam habet quinque angularem, simili calice sustentatam, regularem, isantheram, monogynam, capsulam quadrilocularem seminibus reniformibus fœtam: *Strammonium* L. fructu erecto, spinoso & foliis glaberrimis distinguitur.

Americanæ originis planta, hodie vel nimis frequens per omnem Europam occurrit.

DOEDERLIN integram familiam a Strammonio, sub crambes forma assumto, narcosi & motibus convulsivis corripi vidit, a foliis ulcusculo ad oculum impositis, paralysin pupillæ notavit, a seminibus deliria, motus convulsivos, apoplexiam, paralysin surrexisse BUCHNER, KRAMER, SWAINE, Cel. LOBSTEIN viderunt. Sed etiam salutares ejus effectus observarunt Auctores: Illustris STOERCK mentem alienatam eo curatam aliquoties est expertus, plures & insignes effectus aliquis Medicus in *Comment. Lipf.* ODHELIUS plures observationes habet de epilepticis eo partim curatis, partim multum levaminis expertis, & BERGII observationes adducit de delirio, spasmis abdominalibus & convulsionibus inde curatis.

* *Oleum infusum* Paris.

β. ANIMALIA.

* ALCE, ἄλκη, *Elan*, *Elend*. Subministrat ungulas, bifidas, quemlibet animalis pedem terminantes, nigras, magnitudine, & figura proxime ad bovinas accedentes, a quibus corneo, qui ad nigrum accedit, colore, & quod rasæ nullum fœtorem spargunt, se distinguunt.

Cervus Alces L. Cornibus ad basin usque palmatis distinguitur.

In Polonia & reliqua Europa Septentrionali, nec non in Asia, & America occurrit.

Extracti resinosi $\frac{1}{40}$, aquosi salini $\frac{1}{6}$ NEUMANN obtinuit.

Primus ERASMUS STELLA, qui vertente Seculo XV floruit, externum harum ungularum usum contra morbos convulsivos commendavit, sequentes Medici eas ad eundem finem etiam interne dederunt; absurdo commento nititur fabula, animal morbo comitiali subjectum ejus insultus, ungulis sibi aures scalpendo, arcere, docuit experientia neque animal malo epileptico conflictari, neque ejus ungulas qualemcunque vim habere hoc malum curandi.

CASTOREUM, καστόριον, *Bibergeyl*. Hoc nomine veniunt duo Folliculi, inferne nexi, deinde divergentes, oblongi, qui progrediendo ampliores & magis ventricosi evadunt, efformati a membrana tenaci & coriacea, quæ substantiam includit nigricantem, tenacem, proprio, qui caput obnubilat, odore & sapore amaricante præditam, inflammabilem, multis cellulis membranaceis distinctam. Sacci majores, ventricosi, graves, substantiam siccam quidem, sed non totam aridam, & fortissimo odore instructam continentes, reliquis præferendi; hi a Russia, Prussia, Dantisco denominantur; nec cedunt iis, qui ab animali, ad Rhodanum degente, desumuntur, testante

GEOFFROI. Canadense, quod Anglicum quoque appellare solent, folliculos minores sistit, substantiam aridam, minus odoram includentes. Non raro folliculis solent sanguinem inspissatum committere, cui, quadam adjecta castorei portione, odorem affricant.

CASTOR. Quadrupes, dentibus in utraque maxilla, incisoribus utrinque duobus, caninis nullis, cauda plana, squammosa gaudet: *Fiber* L. caudam habet horizontalem.

Copiosissime in Europa & America septentrionali & temperata ad fluviorum littora occurrit.

Sacci, qui sub nomine Castorei prostant, ad utrumque urethræ latus, prope præputium hærent, & proprio orificio in urethram aperiuntur; ex animali desumti, infumando contra corruptionem defenduntur.

Tam aqua, quam spiritus vini ejus principia activa extrahunt, spiritus vini inde abstractus, levissime odoratus fit. LEWIS; Extracti aquosi $\frac{1}{4}$ & totidem spirituosi largitur. GMELIN; Salem volatilem destillationis obtinuit FESCH, nec non Cl. MODEL, qui oleum quoque, quod bitumen redolet, ex eo destillare vidit; NEUMANN $\frac{7}{28}$ Extracti aquosi & totidem spirituosi accepit.

Sed prostat quoque *Axungia Castorei*, quæ consistentiam unguenti habet, & cujus odor castoreum refert, sed mitior est; desumitur ex sex glandulis conglomeratis, quarum tres ad utrumque latus urethræ, sub folliculis, quæ Castoreum habent, occurrunt, & in urethram aperiuntur.

HIPPOCRATES Castoreum in morbis uterinis & hystericis adhibuit, integrum de eodem tractatum ARCHIGENEM scripsisse, GALENUS refert, ipse illud ad sopiendos nervorum motus & cienda catamenia laudat, & in universum a Medicis ad morbos convulsivos æque ac illos, ubi dolores urgent, malum hypochondriacum maxime & hystericum solet adhi-

beri, & tam extus quam intus præſcribi: SCHULTZ egregios ejus in colica effectus vidit. Datur ad grana octo, a duabus drachmis aſſumtis nec calorem multum nec numerum pulſuum mutatum fuiſſe, vidit ALEXANDER: clyſteribus ejus drachma adjicitur.

Axungiam ad uſus externos modo adhibent & ad unguenta nervina, quæ partibus debilitatis roborandis dicata ſunt.

Eſſentia vel *Tinctura* SENNERT. correcta: * *Oleum ſtillatitium* Pariſini in *Codicem* receperunt. *Oleum coctum ſimplex* Bergamenſ. * *Oleum coctum compoſitum* DE MANLIIS plura ingredientia aromatica & irritantia habet, ad paralyſin & tabem laudatur: *Extractum* QUERCETAN. Noſtrates ſpirituoſum, Wurtembergenſes ſpirituoſum & aquoſum commixta habent: * *Spiritus Caſtorei compoſitus* Londin. eſt Sal volatile oleoſum SYLVII, Caſtoreo ditatum, ad effectus hyſtericos adhibetur.

HIRUNDINES vid. *Aves*.

LUMBRICI, Ἔντερα τῆς γῆς, *Vers de Terre*, *Regenwürmer*. Sunt Inſecta, quæ mediocris calami craſſitiem habent, quinque circiter pollices longa, coloris dilute rubicundi, habitant ut plurimum in cuniculis, quos ſub terra fodiunt, ex iis autem, tempore pluvio in diem prodire ſolent.

LUMBRICUS. Corpus teres habet, annulis efformatum, pone caput annulo eminente cinctum: *Terreſtris* L. aculeis inter annulos prominentibus diſtinguitur.

Occurrit ubique.

Ex Lumbricis $\frac{1}{12}$ gelatinæ ſiccæ obtinui; NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, ultra $\frac{5}{16}$, Extracti aquoſi, ſpiritus urinoſi $\frac{3}{7}$, Olei empyreumatici $\frac{1}{7}$, ſalis volatilis $\frac{1}{32}$.

GALENUS Lumbricos extus ad diſſectos nervos, intus ſumtos a vi diuretica laudari, dicit, ETTMÜLLER,

Stahl, Hoffmann eos antarthritico & antiſpaſmodico fine laudant, ſed ſine ratione, cum nulla exacta de his viribus obſervatio mihi innotuerit, non audeo, nauſeoſi omnino medicamenti uſum multis commendare. Succum expreſſum ad unciam unam ſolent cum juſculis appropriatis exhibere, exſiccati ad drachmam dimidiam uſque præſcribuntur.

Oleum per Infuſ. Val. Cord. ad affectus nervorum commendatur: *Spiritus Lumbricorum abſtractitius*, ratione virtutis medicatæ, vix præ ſpiritu vini rectificato aliquid proprii videtur habere: * *Spiritus Lumbricorum per ſe* Ettmüller non videtur ab aliis ſpiritibus urinoſis, animalibus differre: * *Eſſentia Arthritica* Maurit. Hoffmann Gelatinam lumbricorum ſpiritu vini alcaliſato receptam & ſopientibus junctam vehit. Datur ad guttas quinquaginta aliquoties de die: eadem etiam cum *Opio* proſtat & ejus $\frac{1}{96}$ circiter vehit: * *Eſſentia Lumbricorum* Brandeburg. * *Pulvis Antarthriticus* Wepfer non placet: *Sal Volatilis* Wurtemb. nil proprii videtur habere.

* Unicornu, μονόκερως, *Licorne*, *Einhorn*. Eſt Dens ex baſi latiuſcula diu cylindricus, tandem in anguſtum finem terminatus, fibris ſpiraliter intortis efformatus, variæ magnitudinis, octo pedum longitudinem non raro ſuperans. Ejus cortex flavicat, reliqua ſubſtantia albiſſima eſt.

Primi Bartholinus & Wormius, non cornu eſſe alicujus animalis quadrupedis, quod Auctores effinxerunt, ſed dentem Ceti, oſtenderunt.

Monodon L. fiſtula in vertice, & dente prælongo, ex maxilla ſuperiore exſerto, gaudet.

Habitat in Mari Grœnlandico.

Neumann $\frac{7}{24}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{4}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{32}$ olei, $\frac{1}{91}$ ſalis volatilis inde obtinuit; gelatinæ ſiccæ $\frac{1}{15}$ mihi ſubminiſtravit.

Seculo

Seculo XV demum ad usus medicatos cœpit recipi, & ipsi, maximæ contra epilepsiam & venena vires fuerunt adscriptæ, quas opinio vulgi, ea quæ magno pretio veneunt, etiam magnas ad morbos fugandos vires possidere, studium possidendi certum contra febrem petechialem, quam a veneno surgere reputabant, specificum, auri sacra fames, & alia sustentarunt. Primus MARINI, illud nequaquam expectationi respondere docuit, nec hodie alias inde, quam a ceteris dentibus vires sperare, fas est.

CAP. VI.

ATTENUANTIA.

§. 43.

Medicamenta, quæ vitiis fluidorum medentur, sive eorum qualitates vitiatas tollunt, *Alterantia* Recentiorum, sive eadem e corpore eliminant, *Evacuantia* dicta. Alterantium ea quæ spissitudinem curant Ἀραιωτικὰ, *Attenuantia* appellantur; huc pertinent 1) ea, quæ rationem aquæ in humoribus augent, & quæ recentior ætas *Diluentia* nominavit, 2) ea, quæ ipsum spissamentum solvendo, humores magis flexiles reddunt, διαφορητικὰ, *Resolventia* Veterum.

§. 44.

Diluentia indicantur in omni spissitudinis genere, qualecunque illud fuerit, eorum princeps est AQUA, omnia reliqua, quæ huc referuntur, unice agunt ratione aquæ, quam vehunt.

§. 45.

Resolventium illa, quæ faciunt, ut sordes, quæ ob pinguem & resinosam, qua gaudent, indolem

a nostris humoribus aut a diluentibus solvi & e corpore elui nequeunt, ex aqua se suspendi & eliminari patiantur; dicuntur Σμήγματα, ῥυπτικὰ, *Detergentia*, *Abstergentia*. Sed Resolventia etiam *Aperientium* nomine veniunt, dum ut materies obstruens, ex locis obstructis secedere queat, efficiunt. Quæ ex Resolventibus salino sapore gaudent, Τμητικὰ, *Incidentia* appellare, in more habent, reliquis *Resolventium* nomen relinquunt.

§. 46.

Incidentia ratione mechanica videntur agere, dum rigidæ earum partes sese crassamenti partibus interponunt, & istarum nimis fortem attractionem moderantur; eadem præterea vasa irritant, & his validius constrictis, ipsa altius inter spissamenti partes adiguntur, quo efficitur, ut partes aquosæ, crassamentum ab incidentibus laxatum subire, & illud attenuare valeant. Indicantur Incidentia præcipue a spissitudine mucosa; eorum abusus varium acrimoniæ genus caussatur. Resolventia non una ratione agere videntur, quædam eorum, tanquam menstrua operantur, alia vasorum contractionem ad certum gradum augendo, efficiunt, ut tenacitas vincatur & partibus crassamenti nimis cohærentibus, partes aquosæ, quæ illas distentas tenent, interponantur, unum quoque ex resolventibus videtur evidenter ratione mechanica agere. Varia spissitudinis genera varia resolventia exigunt.

I. INCIDENTIA.

α) Vegetabilia.

Aromata (§. 25.) Irritantia (Cap. IV.)

Acetosa vid. *Olera*.

ACETOSELLA Recent. *Oxys* PLIN. *Alelujà* ab Italorum *Lujula*, *Sauerklee*. Exhibet Folia, quæ terna uni petiolo insident, obverse cordata, hirsuta, firmula, sapore acido linguam feriunt; exsiccata omnem saporem perdunt.

OXALIS. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido sustentatam, diplosantheram, pentagynam, capsulam pentagonam, polypyrenam: *Acetosella* L. foliis ternatis, superne cordatis distinguitur.

Crescit in omni Europa.

Salis essentialis $\frac{1}{85}$ circiter inde obtinuit CARTHEUSER. $\frac{1}{320}$ salis essentialis SAVARY, qui præterea $\frac{1}{200}$ Extracti aquosi, $\frac{1}{343}$ resinosi separavit. Adhibetur cum successu ob acidum vegetabile, quo scatet, ad attenuandos spissos humores, multum etiam conducit ad acrimoniam putridam corrigendam, ut FRANCUS in febre epidemica Ulmensi vidit. Folia exsiccata inertia sunt; & succus expressus & folia jure infusa exhibentur.

* *Conserva* VAL. CORD. * *Syrupus* COSTÆI, * *Aqua destillata* VAL. CORD. *Sal Essentialis Collect. Chym. Leidens.* Vulgo illum Pharmacopolæ ex Helvetia & Suecia sibi comparant. Differt a Tartaro cryſtallorum magnitudine & figura, paucioribus partibus oleosis, acido magis concentrato, & hinc cum Alcohole Naphtam efformante, & quod cum oleo unguinoso in saponem abeat. Circa vires medicatas conf. *Inst. Chem.*

ALLIUM vid. *Olera.*

ANGELICA Lat. Barb. Inde desumuntur Radices, quæ ex crasso capitulo dimittunt plurimas fibras, pedem dimidium circiter longitudine æquantes & angustas, rugosæ sunt, extus ex gryseo-nigricantes, intus albæ; odore forte proprio gaudent & sapore proprio aromatico, salino, cui aliquid amari accedit.

ANGELICA. Floribus umbellatis, involucro utroque sustentatis, seminibus marginatis, tribus lineis eminentibus notatis gaudet: *Archangelica* L. BLACWELL 318. Folio impari lobato distinguitur.

In Pyrenæis & Alpibus septentrionalibus sponte crescit, apud nos in hortis colitur.

Sylvestrem præ hortensi duplo plus resinæ largiri, & eminentiore odore & sapore gaudere, observavit LINNÆUS.

Spiritum vini evidentius, quam aquam has radices extrahere, Oleum odoratum inde obtineri, quod linguam valide pungit, Extractum aquosum nauseose dulce & subacre esse, monet LEWIS. Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquosi $\frac{3}{8}$, spirituosi $\frac{1}{4}$ adducit CARTHEUSER.

Humores potenter attenuat & solida stimulat, in affectibus frigidis & mucosis non male adhibetur, ad morbos malignos olim admodum fuit commendata: masticatorio quoque scopo recipitur.

* *Aqua destillata ex herba & floribus* Paris. * *Aqua destillata ex seminibus* Paris. * *Aqua destillata ex Radice* VAL. CORD. * *Oleum destillatum* VAL. CORD. * *Conserva* Paris. * *Extractum* VAL. CORD. Wurtembergenses, præeuntibus Brandeburgensibus, spirituosum recipiunt: * *Spiritus abstractitius* Wurtemb. * *Essentia* QUERCETAN.

APIUM vid. *Olera.*

ARMORACIA vid. *Olera.*

CALAMUS AROMATICUS vid. *Aromata.*

CARLINA vid. *Amara.*

CEPÆ vid. *Olera.*

COCHLEARIA Recent. *Herbe aux Cuillerées*, *Löffelkraut*. Recipiuntur Folia magnis petiolis innixa, subrotunda, sapore salino, acri, proprio odore instructa,

craffiufcula, cum recentia funt, facie prona depreffa, exficcatione omnis odor & fapor proprius perit, remanente quadam amaritie.

Cochlearia Officinalis L. BLACWELL 227. foliis radicalibus, fubrotundis agnofcitur.

Crefcit copiofe ad littora Maris Europæ feptentrionalis, occurrit quoque in Corfica.

Aqua æque ac fpiritus vini inde odorata & fapida deftillant, Oleum odoratum, quod obtinetur, in aqua fundum petit, Extractum aquofum æque ac fpirituofum odore & fapore plantæ propriis carent.

Ipfo fapore tefte, Cochlearia egregias vires incidentes habet, & hinc a variis Auctoribus multum ad referandas obftructiones vifcerum abdominalium laudatur, & hoc fcopo jufculis aut fuccis aperientibus adjicitur; maxime autem, ut ex EUGALENO patet, omni tempore ad fcorbutum fuit laudata, ubi autem probe ad variam hujus morbi periodum attendendum eft. Inter nos, ubi verus fcorbutus nunquam obtinet, ad cruentationes & alia vitia gingivarum, externe præcipue, adhibetur.

Aqua FOREST. non male collutorio fcopo recipitur: *Spiritus* MOLLENBROECK Parifini ad monitum Auctoris Armoraciam adjiciunt: * *Spiritus Volatilis* Parif. * *Syrupus* SENNERT. * *Extractum* Wurtemb. * *Conferva* Auguft. recenti herbæ, quando ea haberi non poteft, optime fubftituitur.

DAUCI SEMEN vid. *Olera*.

* ERUCA, εὔζυμον, *Roquette*, *Raucken*, *weiffer Senf*. *Semina* fiftit quæ parva funt, flava, rotunda, oleo turgent, fapore acri linguam afficiunt.

Braffica Eruca L. ftylo fructui infidente longo, triangulari & foliis lyratis gaudet.

Habitat in Europa calida, in Helvetiam ufque afcendit, apud nos in hortis colitur.

A GALENO oleribus adſcribitur, & a vi aphrodiſiaca laudatur, ſinapis vires, ſed remiſſiores habet.

* ERYSIMUM, ἐρύσιμον, *Velarum* Gallorum PLIN. *Velar*, *Wegſenf.* Recipiuntur Folia magnis pinnis incifa, extrema maxima, trifida, hirſuta, leviſſimo ſapore inſtructa.

ERYSIMUM. Corollam cruciformem, ſiliquam ſtrictam, tetragonam habet: *Officinalis* L. BLACWELL 28.

Occurrit ubique.

Ab herba inſipida, quæ, LOBELII maxime auctoritate, magnam famam aſſecuta eſt, ego ſaltem vix vires incidentes expectarem, & neſcio an fides IIDEM habenda, dum plures raucedine laborantes, ea curatos fuiſſe memorat, prudentiores Veteres, ſemen potius adhibebant, quod evidentem acrimoniam habet. Medicamentis uterinis ab HIPPOCRATE adſcribitur.

* *Syrupus ſimplex* GEOFFROI: *Syrupus* LOBELII, ſi quas vires habet, illas aliis, quas præter Eryſimum recipit, ingredientibus debet; Pariſini prolixam compoſitionem, adhuc prolixiorem præſcribunt noſtrates.

HELENIUM, ἑλένιον, *Inula*, *Enula campana* Lat. Barb. *Aunée*, *Alant.* Largitur Radices craſſas, multifidas, longas, extus fuſcas, per exſiccationem gryſeas, intus albas, ſapore acri, amaricante, odore proprio non ingrato gaudentes.

INULA. Corollam compoſitam mixtam, calice imbricato ſuſtentatam, ſtamina inferne bifida, receptaculum nudum, ſemina papposa habet: *Helenium* L. BLACWELL 473. foliis amplexicaulibus, omnibus ovatis gaudet.

Creſcit in Europa, præter maxime Meridionalem.

Olei odorati ſpiſſi $\frac{1}{240}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{15}$ aquoſi $\frac{1}{2}$ LEWIS obtinuit; Extracti aquoſi $\frac{7}{8}$ fere, reſinoſi ultra $\frac{1}{5}$, olei ceræformis $\frac{1}{192}$ fere NEUMANN; CARTHEUSER autem $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi, reſinoſi $\frac{1}{12}$.

Medicamentis uterinis ab HIPPOCRATE annumerantur hæ radices, auctore GALENO, ad affectus pectoris laudantur, quibus omnino egregie conducunt, mucum pulmonem attenuando, aut, si symptomatici fuerint, viscera abdominalia aperiendo, humores resolvendo & solida stimulando, sudorem quoque movent, hinc multum superioribus seculis ad morbos malignos, exanthematicos & ipsam pestem laudabantur. Extus multum ad sanandam scabiem commendantur.

* *Aqua destillata* NIC. PRÆP. * *Conditum* VAL. CORD. * *Conserva* VAL. CORD. * *Extractum* VAL. CORD. * *Oleum per Infusionem* Parif. * *Unguentum* ad id nonnulli, præeunte SYLVIO, mercurium recipiunt, Wurtembergenses & Nostrates, præcipientibus Coloniensibus, eundem omittunt, cum fructu scabiosis inungitur.

* IMPERATORIA Lat. Barb. *Ostrutium* EORUND. *Meisterwurtzel*, si non est Σμύρνιον Veterum, proxime saltem ad illud accedit. Radices habet aliquot pollices longas, compressas, rugosas, transversim quasi in articulos distinctas, extus cinereas, intus albas, sapore aromatico, acri amaro & odore proprio, ad angelicam accedente, instructas.

IMPERATORIA L. BLACWELL 279. Flores umbellatos habet, involucro partiali paucifolio sustentatos, & semina marginata, duobus sulcis exarata.

Crescit in montibus Italiæ, Galliæ, Helvetiæ, Germaniæ, Daniæ & Sueciæ.

Largitur Extractum spirituosum amarum & acre, aquosum autem vix odorum cum nauseosa amaritie. LEWIS. Ultra $\frac{1}{2}$ Extracti aquosi, $\frac{1}{5}$ fere spirituosi accepit NEUMANN.

Humores valide resolvit, solida quoque stimulat, in colicis & flatuosis divinum remedium C. HOFFMANN dicitur, nec sine successu adhibetur in pectoris affectibus pituitosis, nec non in morbis, qui ab

obstructis visceribus abdominalibus surgunt, alexipharmacae, quae ipsi adscribuntur, vires, debentur perniciosae doctrinae de morbis malignis sudoriferis tractandis. Radice masticata suffocationem uterinam avertit FORESTUS, ulceribus insperfa, sordes eorum abstergit.

* LIGUSTICUM, Λιγυστικὸν, *Levisticum* Barbar. *Livêche*, *Liebstockel*. Radices, Folia & Semina in officinas recipiuntur.

Radices semipedem circiter longae, extus flavae, intus albae, sapore proprio acri, non ingrato gaudent, aromatico, cui aliquid dulcis accedit.

Folia pinnata, pinnae ad ovatam figuram accedunt, superne profundioribus dentibus notatae, sapore & odore remissioribus, prae radicibus gaudent.

Semina flavicantia reliquis partibus magis odora & sapida sunt.

LIGUSTICUM. Flores umbellatos habet, utroque involucro sustentatos, semina oblonga, quinque striis elevatis notata: *Levisticum* L. BLACWELL 275. Foliis multiplicibus & superne incisis distinguitur.

In montibus Italiae & ad Monspelium crescit, in Flora Danica quoque recensetur, apud nos in hortis colitur, & impune nostras hyemes fert.

Radix aliquid Olei odorati fundit, & omnes suas vires Extracto spirituoso impertit. LEWIS. Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquosi dulciusculi $\frac{3}{8}$, spirituosi ultra $\frac{1}{4}$ dedit CARTHEUSER.

Ratione virium, medium inter foeniculum & angelicam locum videtur tueri, ad morbos uterinos maxime laudatur, in quibus humores resolvendo & solida stimulando operatur

* *Aqua destillata* VAL. CORD. * *Essentia* Wurtemb.

* MEUM, μῆον, *Baerwurzel*. Radices nobis exhibet, aliquot pollices longas, calamum crassas, quaedam filamenta capillaria emittentes, extus ex gryseo

fuſcas, intus albas, odore proprio inſtructas, non ingrato ſapore proprio, primum leviter dulci, quem autem ſalinus excipere ſolet, præditas.

Athamanta Meum L. BLACWELL 525. Foliis glabris diſtinguitur.

Creſcit in Europæ calidæ & temperatæ montibus, non videtur ultra Sylvam Martiam aſcendere.

Ad provocandam urinam & ciendos menſes a GALENO commendatur, id quod vi ſua acri videtur præſtare, ratione vis reſolventis ad Angelicam accedit, qua humores minus commovet.

* *Aqua deſtillata* Pariſ.

NAPUS vid. *Olera.*

NASTURTIUM vid. *Olera.*

NICOTIANA Rec. *Tabacum* Rec. *Tobac.* Recipiuntur Folia ex ovatis oblonga, quæ propria exſiccationis ratione flava fiunt, proprio odore & ſapore acri gaudent, qui per ipſum exſiccationis modum adhuc intenduntur.

NICOTIANA. Corollam habet monopetalam, infundibuliformem, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam & capſulam ventricoſam, bilocularem, quæ receptaculis ovatis, plura ſemina includit: *Tabacum* L. BLACWELL 146. Foliis lanceolatis gaudet.

Planta, Regno Peruviano indigena, a PHILIPPO HERNANDEZ DE TOLEDO, PHILIPPO II. Regi miſſa, a NICOTIO legato Gallo in Luſitaniam, anno 1550 in Galliam, a Cardinale ST. CRUCIS autem Romam allata, Anglis per DRACKE anno 1586 miſſa, hodie per omnem Europam & in variis Aſiæ & Americæ regionibus colitur, & vulgo ab aliqua Inſularum Antillarum denominatur; Principibus æque ac pluribus civibus maximo quæſtui, pauciſſimis non in frequentiſſimo uſu eſt.

Principia alcalina fundit, ultra $\frac{1}{3}$ Extracti amari, in recessu urentis, ingratum odorem spirantis, $\frac{1}{6}$ Extracti spirituosi amari & urentis fundit. BUCHNER & FRAUENKNECHT. Bruta, oleo tabaci interemta, sanguinem in corde spumeum, floridum, attenuatum vehere, HARDER vidit.

Innumeræ varietates, quas varia ratio, qua Tabacum condire solent, produxit, ab ipsa quoque conditura dijudicandæ sunt.

Vegetabile acre potenter omnino humores incidit; DODONÆUS hydropem inde curatum vidit, & MAGNENUS copiosas aquas evacuatas; ob eandem, qua pollet, acrimoniam & alvum ducere, & vomitum ciere observatur. Cum habeamus multa medicamenta, quæ eosdem effectus edunt, & multo minus nauseosa sunt, hinc raro hodie intus adhibetur; rarius quoque ulceribus cacoetheis abstergendis ulterius inspergitur, maxime cum FEHR observaverit, a pulvere Tabaci cum butyro capiti contra scabiem illito, vertiginem, vomitus & tumores surrexisse. Folia Tabaci cum Aceto in cataplasma redacta, tumores hypochondriorum curasse, STEDMANN vidit, frequenter eadem, ad dimidiam unciam usque, clysmatibus immittuntur in pertinacioribus alvi obstructionibus, aut cum humores a superioribus revellendi nobis animus est. Creberrime autem more, qui ab Americanis ad nos descendit, Nicotianæ fumus ore hauritur, aut pulvis naribus attrahitur, utramque rationem ad prophylaxin contra pestem fecisse, observationibus a VAN SWIETEN collectis elucescit; fumum qui hauriunt, commoda & incommoda apophlegmatizantibus propria solent experiri, & illis, qui iidem assueti non sunt, caput evidenter obnubilatur, facile quoque largior apud teneros homines, & tales qui modum excedunt, gravia omnino symptomata inde posse excitari, qualia PAULLINI & HELWIG adducunt;

circa hujus fumi effectus dijudicandos ad variam rationem, qua Nicotiana condita fuit, attendendum esse, patet omnino. Fumum ano immittere primi Angli tentarunt, illum in pertinaciore alvi obstructione, ileo & hernia incarcerata egregiam operam præstitisse, Observatores loquuntur, optimum instrumentum ad hanc medendi rationem Illustris GAUB exhibuit. Pulvis Tabaci naribus haustus errhinorum rationem sequitur, varia, quæ ipsi commiscere solent, etiam, ut varios effectus producat, efficiunt. Masticatio foliorum Tabaci, quæ hoc seculo in Anglia invaluit, ex eis, quæ de Masticatoriis monentur, est dijudicanda.

* *Emplastrum* LE MORT egregium resolvens, ad pertinaciores quoque obstructiones facit: * *Extractum* Wurtemb. tanquam validum resolvens in affectibus mucosis ad grana sex exhibetur: * *Oleum destillatum* EVERART. Varia de eo experimenta prostant, quod vulneribus brutorum instillatum mox venenatos ediderit effectus, mox innocuum fuerit, oleo empyreumatico, nauseoso abstinemus: * *Oleum per Infus.* VAL. CORD. vires resolventes & detergentes edit: * *Pulvis sternutatorius* Wurtemb. * *Pulvis sternutatorius variegatus* Wurtemb. * *Pulvis sternutatorius coloratus* Nostrat. * *Pulvis sternutatorius viridis* Nostrat. Omnes a Nicotiana, cui varia aromata adjiciunt, efformantur: * *Species tabaci pro fumo* CAMERAR. * *Species Tabaci pro fumo* Wurtemberg. * *Spiritus Arthriticus* BOECLER: medicamentum omnino resolvens, ad fugandos rheumatismos adhibetur: * *Syrupus simplex* EVERARTI inter nos obtinet: * *Syrupum* QUERCETANI correctum & efficaciorem Wurtemb. & Paris. habent, uterque cum successu ad morbos, qui a pituita surgunt, adhibetur: * *Unguentum* EVERART. * *Unguentum compositum* JOUBERT ad tumores scrophulosos & affectus cutaneos laudatur.

Nigella vid. *Aromata.*

* Persicaria Lat. Barb. *Flöhkraut.* Folia tam Mitis quam Acris officinas ingrediuntur.

Mitis folia, sunt ex ellipticis longe lanceolata, leviter hirsuta, non raro maculis notata, odore nullo, sapore levissima acidulo & adstringente prædita.

Acris folia, prioribus similia, angustiora, nunquam maculata sunt & evidenti acrimonia prædita.

Polygonum Persicaria L. Corollis hexantheris, monogynis ciliatis gaudet. *Polygonum Hydropiper* L. Blacwell 119. ab antecedente vaginis truncatis differt.

Crescunt in omni Europa.

Mitis, extus applicata, a Tournefort tanquam summum remedium contra gangrænam laudatur, de Acris virtute ad œdemata, aut calculum, nullæ fidæ observationes prostant, nec vis lithontriptica, quam Schulz de *Polygono Amphibio* L. quod vulgo *Persicariam acidam* appellat, proprio tractatu evincere nititur, posterioribus observationibus est confirmata.

* *Aqua destillata* Boyle: * *Sal fixus* per incinerationem paratus. Paris.

Petroselinum vid. *Olera.*

Raphanus vid. *Olera.*

Scilla vid. *Amara.*

β) Animalia.

Millepedes, ὀνίσκοι, ὄνοι, *Cloportes*, *Maueresel*, *Kelleresel.* Sunt Insecta dimidium pollicem circiter longa, ad aliquot lineas lata, superne ex cineritio nigricantia, inferne alba, eorum corpus ex circellis est compositum, cute duriuscula tectum, sapore leniter salino linguam afficiunt.

Nigri & majores reliquis præferuntur, & cum, si continguntur, sese in glomum contrahere solent,

hinc inter exſiccatos eos rejicimus, qui in longum extenſi ſunt, quia illos non violenta, ſed ſpontanea morte interemtos eſſe, ſuſpicio eſt.

* *Oniscus.* Inſectum alis carens, pedes in utroque latere ſeptem & antennas duas habet: *Aſellus* L. corpore ovato & cauda bifida gaudet.

Occurrit per omnem Europam, in regionibus calidioribus major eſt & magis nigricat.

Largiuntur $\frac{1}{16}$ gelatinæ multum nauſeoſæ, dum deſtillantur exhibent $\frac{1}{5}$ circiter ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{16}$ Olei, $\frac{1}{17}$ ſalis volatilis, ſal alcali ex eorum cineribus extractus, ſuavem odorem ſpirat. Neumann inde $\frac{1}{3}$ circiter ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{11}$ Olei empyreumatici $\frac{1}{96}$ Salis volatilis, Extracti præterea ſpirituoſi $\frac{1}{10}$, aquoſi $\frac{1}{5}$ obtinuit; Cartheuser Extracti aquoſi $\frac{5}{12}$, ſpirituoſi ſubacris $\frac{1}{7}$ fere.

Attenuandi ergo a Galeno laudantur, Dioscorides obſtructiones hepatis inde reſerari & urinam moveri obſervavit & variis exemplis Ettmüller probare nititur; in omni ſpiſſitudine, mucoſa æque ac melancholica cum ſucceſſu dantur, nec inefficaces in morbis arthriticis obſervantur, in ulceribus cacoëtheis & tumoribus mammarum etiam opem attuliſſe, vidit Riverius. Recentes exſiccatis omnino præferendi, eorum centum & plures quoque pro doſi adhibentur, ita ut ſuccus inde exprimatur & juſculo appropriato adjiciatur.

* *Eſſentia* Wurtemb. ipſi ſucco poſtponenda eſſe videtur: * *Conſerva* Wurtemb. videtur ſuperflua eſſe cum millepedes recentes per omnem annum poſſint haberi.

* Stincus, σκίγκος. Hoc nomine proſtat animal quatuor pedibus inſtructum, ſex pollices circiter longitudine æquans, viſceribus orbum, & ut hæc potuerint eximi, per omnem faciem corporis inferiorem plaga longitudinali apertum; tota cutis ſquammoſa

& argentea est, cum flavedinis vestigio, dorsum spina eminente distinctum & fasciis transversis cœruleis notatum, cauda ad latera contracta brevis, caput corpori immediate contiguum, conoideum, frons nullas squammas habet, maxilla inferior, superiore minor, exacte triangulum refert, pedes quatuor non magni, quinque digitis liberis, membranaceis instructi; odore nullo, sapore salino gaudet.

LACERTA. Amphibium pedibus quatuor, cauda & corpore nudis gaudet: *Scincus* L. cauda apice compressa & digitis muticis, membranaceis distinguitur.

In Ægypto & Arabia Petræa occurrit.

Scincos vires aphrodisiacas possidere, cum GALENO per omnem ætatem fuit assertum, id ipsum vel hodie adhuc in Oriente vulgo credi, HASSELQUIST testatur, sed non perspicio, unde hæ vires debeant surgere, nec ulla fida, quæ id confirmet observatio, nota mihi est; a sale communi quo conditi ad nos adducuntur vires incidentes possunt expectari.

γ. FOSSILIA.

BORAX Barb. βόραχ Græcor. Recent. a *Baurach* Arabum, qui hunc salem, speciem Nitri seu Baurach esse reputarunt, *Tincar* Arab. Est Sal, qui ex India sub forma crystallorum variæ magnitudinis & figuræ ad nos vehitur, aliqua pinguedinis specie videntur esse instructæ hæ crystalli, sapori earum, aliquid lixiviosi junctum est, colorem habent virescentem, & non raro cortice albo pulverulento obductæ conspiciuntur.

Borax olim ex Alexandria Venetias ducebatur, & ibi depuratus per Europam divehebatur, hinc ab hac urbe vulgo solet denominari, licet maxima boracis quantitas hodie in Belgio depuretur. Refert autem

Borax depuratus cryſtallos majores, pryſmaticas, multilateras, obtuſas, pellucidas, quæ diſſolvendæ ultra vigecuplam aquæ rationem exigunt, calore in pulverem album fatiſcunt, ſupra carbones ſpumant, vitri ſpeciem mentiuntur, foſſilium fuſionem promovent, præcipue pro ferruminando auro adhibentur, hinc gravi omnino errore non pauci Boracem *Chryſocollam* eſſe Veterum, reputant; ſuccos cœruleos viridi colore tingunt. Borax cum acidis non effervefcit, ſed per illa in duo principia, Salem ſedativum nimirum & Alcali foſſile diſpeſcitur, ſolutiones in acidis factas præcipitat.

De ratione, qua Indi Boracem parant, nihil certi conſtat, in eo ſaltem plures, quæ ad nos pervenerunt relationes, conveniunt, illum parari ex aquis, ad fodinas cupri reperiundis, id quod & crudi color vireſcens, viridis color, quem alterum ejus principium ſpiritus vini flammæ affricat, & regulus cupri, quem Cl. CADET ex Borace non depurato ſeparavit, etiam confirmare videntur.

Continet $\frac{1}{2}$ aquæ POTT; ſalis ſedativi $\frac{1}{2}$ KAES; ejuſdem $\frac{1}{3}$ BARON.

Tanquam ſal vires incidentes edit, & quia oleoſis junctus in ſaponem abit, abſtergentes quoque exſerere poſſe nulli dubitamus, cum autem varia ſalia habeamus, quæ has vires etiam evidentiores poſſident, hinc rariſſime intus datur, virtutem, quam ipſi vulgo adſcribere ſolent, partum pellendi, nulla juſta obſervatio confirmavit; in caſu, quem, de Medico Hetruſco, nobis FALLOPIUS conſervavit, decoctorum pellentium potius, quam Boracis effectum demonſtravit. Extus interdum ſcopo coſmetico adhibetur.

Sal ſedativus Homber. vid. *Inſtit. Chem.* * *Species Diaboracis* MYNSICHT: compoſitio abſurda.

Nitrum, *νίτρον*, *Salpetre*, *Salpeter*. Eſt ſal qui in cryſtallos pryſmaticas concreſcit, ſapore amaricante gau-

det, linguæ frigoris sensum imprimit; & dum aqua dissolvitur thermometrum descendere facit, fusum, si principium inflammabile additur, vehementem & flammantem motum, quem *Detonationem* dicunt, suscipit, ex proprio Acido & Alcali vegetabili constat.

Nitrum Veterum, a nostro omnino diversum est, quippe quod ex aquis lacuum & fluviorum coxerunt, in aere deliquium patiebatur, non detonabat & tostum nigrescebat. Primus ISAAC BEN ABRAM, apud SERAPIONEM, nostri Nitri videtur mentionem fecisse.

Veterum Aphronitrum, & Flos Nitri, mox Salem mirabilem, mox Salem Ammoniacum fixum, mox Nitrum murarium denotant.

Nostrum Nitrum nobis in larga quantitate ex Oriente adducitur, ubi ex solo excoquitur, in Barbaria, teste SHAW, in Japan, od Oram Africæ, in Tartaria, Coromandel, Malabar, ad Gangem in Regno Mogolis. Conf. *Histoire de Voyages.*

In Europa non adeo copiose reperitur, nec tale, quod non prævio quodam labore opus habeat, antequam in usum trahi possit. Paratur ex muris sive terris, ad quas, sive sub forma stalactitæ occurrit, & *Aphronitrum* dicitur, sive sub albi tomenti specie excrescit *Halonitrum*, *Salpeter de Houssage*, sive solo sapore & detonatione se prodit, *Nitrum Embryonatum* Alchymic.

Omnes terræ, quæ Nitrum subministrant, laxiorem consistentiam habent, aëris actioni erant expositæ & vaporibus substantiarum putrescentium penetratæ, hinc sal, qui inde elixatur, non raro aliquid urinosi vehit, in pulchras crystallos reduci nequit, sed necesse est, ut alcali fixi ope, tam ab urinoso, quam a terra calcarea, liberetur. Videtur partes terrestres ad subeundam mixtionem salinam proprias, halitus aquosos ex aëre resorbere, & cum eis acidum efformare, quod, dum sub ortu principium inflammabile ex sub-

stantiis

ſtantiis putreſcentibus exhalans, in ſuam mixtionem recipit, propriam ab omni reliquo acido diverſam indolem acquirit, ortum hac ratione acidum, accreſcit terræ, in qua ſurrexit, tanquam matrici, modo, quem mox dixi, inde ſeparandum. Eluceſcunt ex his principia quibus nituntur artificia, quorum ope, ut hic ſal largius in Europa obtineri poſſit, tentant efficere, ea præcipue PIETSCH & SIMON exponunt.

Nitrum, quod creberrime in aqua puteali occurrit, ab ipſis cæmenti, quo receptacula eorum firmantur, partibus, vapores aquoſos recipientibus, & cum eis in acidum abeuntibus, videtur deducendum, φλογιςὸν, quod hic mixtionem ſubit, ſive ex terra accedit, ſive a ſordibus, quæ caſu in puteum ceciderunt, ſubminiſtratur. Num alcali vegetabile, alterum Nitri principium, etiam a ſordibus derivare licebit?

Obtinetur Nitrum ex ſuis matricibus, dum illæ labris committuntur, quorum fundus ad altitudinem aliquot pollicum ſtramen, quod ſordes retineat, habet, adjicitur ſtramini, cinerum reſpectu terræ elixivandæ $\frac{1}{3}$ & calcis vivæ $\frac{1}{6}$, aquæ ope elixivatio perficitur, lixivium calore non nimis magno ad juſtum terminum evaporatur, adjicitur aliquid lixivii cauſtici, ut omnes partes calcareæ ſecedant, &, ut in cryſtallos coëat, ſeponitur; id quod iteratis cryſtalliſationibus nullum ulterius Nitrum largitur, *Lixivium Nitri*, *Eau-mère*, *Mutterlaug* dicitur. Illud terris nitrariis iterum ſolent affundere, ſed non adeo accurate omne Nitrum exinde ſeparatum eſt, ut non aliquid adhuc vehat. Nitro, ratione quam dixi, parato, quod *Crudum* dicere ſolent, nunquam non ſal communis adhuc ſolet immixtus eſſe, iteratis demum cryſtalliſationibus ab eo ſeparandus.

Nitrum Veterum, cum palam a noſtro differat, nec vires medicatæ, de illo celebratæ, ad hoc referri poſſunt. Noſtrum cum ſit ſal medius, hinc jure incidentes effectus ab eo exſpectantur, docuit autem experientia, iſtud propria quadam virtute ſanguinem attenuandi gaudere, imo, phlogiſtica ſpiſſitudine laborantem, ab eo reſolvi, & in craſin naturalem reduci, id quod facile in ſanguine, e vena emiſſo, experiri datur, & inter primos HOFFMANN annotavit. Idem, præ aliis ſalibus mediis, efficacius putredini reſiſtere, Illuſtris PRINGLE obſervavit. Celebratur præterea ejus vis refrigerans, quam multis experimentis in proprio corpore ſtabilivit Cl. ALEXANDER, qui ſimul animadvertit, elapſis circiter duodecim, poſtquam aſſumtum fuit, minutis, pulſuum numerum ad priſtinos rythmos redire, imo ad ſeſqui drachmam & ultra, ſi aſſumitur, varia incommoda excitari, & arteriæ ictus multiplicari. Vis refrigerans Nitri, unde pendeat, nondum liquet, ex eo ſaltem derivanda non eſt, quod Nitrum, in aqua ſi diſſolvitur, thermometrum deprimat, quam primum enim ſolutio peracta eſt, thermometrum ad priſtinam altitudinem redit, nec integrum, ſed ſolutum Nitrum ſanguinem adit; præterea ſal ammoniacus & ſal communis, dum aquam ſubeunt, etiam majus, quam nitrum, frigus producunt, ſed neutiquam adeo evidenter, ut iſtud, corporis humani calorem minuunt, nec a ſanguine attenuato hic effectus poteſt deduci, cum, quæ idem præſtant, alcalina non evidenter refrigerent. Ob vim refrigerantem & ſanguinem diſſolventem in omni æſtu ſanguinis exhibetur, & præcipuis medicamentis antiſpaſmodicis adſcribitur.

Doſis eſt ad drachmam dimidiam, in affectibus pectoris, & topicis primarum viarum vitiis, etiam imminuenda.

Aqua fortis, *Aqua Regis*, *Liquor Nitri fixus*, *Magnesia alba*, *Nitrum antimoniatum*, *Nitrum depuratum*, *Nitrum fixum* vid. *Instit. Chem.* * *Nitrum perlatum* in phlogosibus ab acrimonia acida conducit; * *Nitrum Rosatum* BARCHUSEN ad gargarismata recipitur: * *Nitrum Saturninum* JUNGKEN non male extus, ad discutiendas inflammationes adhibetur: *Nitrum tabulatum* est sal prunellæ in tabulas redactus: *Pulvis Antispasmodicus* Halens. *Temperans* STAHL Polychrestum remedium, quo vulgo ad omnem orgasmum sanguinis uti solent, solo Nitro non videtur præstare: *Pulvis Antispasmodicus Offic.* Nostrat. antecedenti medicamentum absorbens jungit: *Sal Polychrestus* vid. *Instit. Chem.* *Sal Prunellæ* QUERCETANI, *Crystallus mineralis* BEGUIN. primus BASILIUS VALENTIN. illud indicare videtur, est Nitrum, cujus portio quædam in Salem polychrestam versa est, ego ipsi semper Nitrum præferrem, adhibetur ad morbos faucium: *Spiritus Nitri* vid. *Inst. Chem.* * *spiritus Nitri anticolicus* Brandeburg. medicamentum inconcinnum: *Spiritus Nitri dulcis* vid. *Instit. Chem.* *Trochisci ex Nitro & Cinnabari* Nostr. Suave medicamentum, quod cum successu ad sitim sedandam, mucum attenuandum & sanguinis æstum temperandum assumitur; iidem etiam non male parantur, cum loco cinnabaris succus Citri recipitur.

SAL AMMONIACUS. Is qui nostro tempore in officinis prostat, Seculo XVI ad finem vergente, demum obtinuisse videtur.

Adducitur ad nos forma panum rotundorum, quorum diametri novem circiter pollices æquant, una facie concavorum, vertice crasso eminente instructorum, altera facie convexorum, sub utraque superficie sordida, nigra, substantiam salinam pellucentem, sapore vivido salino linguam ferientem vehit:

Paratur hic ſal in Ægypto, ſublimationis ope ex fuligine excrementorum, quæ animantia, multo ſale paſta, excludunt, notantibus LEMERY, GRANGER, HASSELQUIST, eundem, eadem fere ratione in Imperio Indoſtan parari, fidem facit Illuſtris GAUB, qui etiam mentionem facit ejus, qui ab aliquot retro luſtris Brunſvigæ paratur, albiſſimus eſt, formam panum, in quos ſaccharum formatur, habet, & quem Ægyptio, nonniſi minore alcali volatilis ratione, cedere, expertus ſum.

Sal Ammoniacus nativus, quem, teſte Cl. MODEL, Calmuccorum regio ad rupes creſcentem largitur, gryſeis cryſtallis efformatus, & ille, qui ſubſtantiam laxiorem & flavam refert, copioſe ad montes ignivomos & Solfataræ occurrens, in noſtris regionibus muſæa curioſorum, nequaquam officinas intrat.

Salem Ammoniacum ex Acido ſalis & Alcali urinoſo conſtare, evici in *Inſtit. Chem.*

Hunc ſalem vires incidentes editurum, facile patet, & hinc ad omnes morbos, a ſpiſſitudine mucoſa oriundos, cum ſucceſſu adhiberi poſſe; eundem propria virtute febres intermittentes fugandi, gaudere, MUYS multis obſervationibus ad liquidum deducere conatus eſt, quas ſuis quoque WOLFF, LOESEKE & JACOBI confirmarunt; cum febres intermittentes ſemper uſum incidentium exigant, non male noſtrum ſalem, quem ſpecifice hic conducere, fidi Auctores teſtantur, aliis ſalibus mediis, in hoc morborum genere præferimus: ejus doſis ad drachmam unam extenditur.

Extus, cum ejus vis antiſeptica Ill. PRINGLE experimentis confirmata ſit, non male ad medicamenta contra gangrænam recipitur; ſpecifica virtute ad curandum ſcabiem gaudere, Cl. PLENK eſt expertus.

* *Elixir Pectorale Regis Daniæ* Wurtemb. Eſt ſpiritus ſalis ammoniaci vinoſus a variis plantis, quæ autem carminativæ potius ſunt, quam pectorales,

abstractus & succo liquiritiæ edulcoratus, in morbis a flatibus oriundis conducet, multo concinnius, & ad affectus pectoris mucosos aptissimum est * *Elixir Pectorale* RINGELMANN in *Pharmacopæa Danica* descriptum: * *Ens Veneris* vid. *Instit. Chem.* * *Essentia Balsamica* GMELIN, ad debilitatas fibras primarum viarum admodum utilis: * *Flores Antimonii rubri* BASIL. VALENT. admodum drastici sunt: *Flores salis Ammoniaci Martiales*, qui a Parisinis sub titulo *Florum salis Ammoniaci hæmatiticorum* repetuntur v. *Inst. Chem.* * *Flores salis Ammoniaci simplices* Wurtemb. non differunt a *Sale Ammoniaco depurato* SCHROEDER: *Sal volatile aromaticum* Paris. *Sal Anglicum volatile* Wurtemb. egregium medicamentum excitans: * *Sal volatile oleosum* BOERHAAVE a viribus Angelicæ laudatur: * *Sal volatile oleosum* Wurtemb. *Liquor oleosus* SYLVII: *Sal* vel *Liquor oleosus* SYLVII, *Spiritus volatilis aromaticus oleosus* Paris. *Spiritus salis Ammoniaci Aromaticus* Edinburg. *Tinctura stomachica* Lips. sunt spiritus salis Ammoniaci vinosi, oleo variorum aromatum fœti, in affectibus frigidis primarum viarum ad scrupulum unum pro dosi exhibentur; extus vel naribus admoventur, vel illinuntur membris debilitatis: * *Spiritus Bezoardicus* BUSSI, est alcali volatile oleo empyreumatico fœtum, sanguinem potenter resolvit & exagitat, excretiones aquosas auget: *Spiritus Salis Ammoniaci anisatus*: *Spiritus Salis Ammoniaci cum calce viva* seu *volatilis urinosus* Wurtemb. *Spiritus Salis Ammoniaci cum sale Tartari*: *Spiritus Salis Ammoniaci vinosus* seu *Sal volatile Ammoniacum* Paris. vid. *Instit. Chem.*

SAL COMMUNIS. Est sal medius in crystallos cubicas concrescens, proprio sapore præditus, supra carbones decrepitans, ex proprio acido & alcali fossili constans. Triplex ejus genus solet prostare Fossilis nimirum, Marinus & Fontanus.

Sal Fossilis quem, si in crystallis pellucidis occurrit, *Salem Gemmæ* Latino-Barbari appellant, in montium visceribus latet, & satis copiose in reliquis Orbis partibus æque ac in Europa occurrit, Transylvania, Hungaria, Polonia, Germania, Anglia, Hispania &c. eo abundat. Eruitur e montibus, rationibus mechanicis, sordes, quæ ipsi adhærent, iteratâ solutione & crystallisatione auferuntur.

Sal marinus hæret in omni aqua; quæ sub maris nomine globum nostrum ambit, & a Geographis variis nominibus, pro variis locis, quos alluit, insignitur; habet autem aqua marina eo plus salis, quo calidius est clima, ubi occurrit, & quo major est profunditas; unde hauritur: obtinetur sal ex aqua marina, evaporationis ope, quæ in locis septentrionalibus per ignem promovetur, in meridionalibus autem, aqua marina, supra magnas areas ducta, actioni solis & aëris exponitur; dum hæc aqua semper salem mirabilem & salem ammoniacum fixum vehit, hinc sal, evaporatione obtentus, demum purior evadit, quando per aliquot annos in acervos collectus, utrumque salem heterogeneum ad fundum dimisit. Sal marinus, qui evaporatione supra areas obtinetur, a terra, quæ ipsi accrescit, gryseus & nigricans solet esse, iteratis demum solutionibus & crystallisationibus depurandus.

Sal Fontanus, qui etiam *Communis* audit, paratur ex fontibus, quos *Salinas* dicere solent, per omnem orbem creberrime obviis, evaporatio salinarum in propriis labris, moderato igne instituenda, ut salia heterogenea, una cum selenite, ad fundum colligantur, & jactura æque ac enervatio salis caveatur. Muriam debiliorem ope domuum gradatoriarum concentrare solent, ut alimento ignis sub evaporatione parcant, consilio forsan minus laudando. Conf. Illustris HALLER. Omnem omnino attentionem

meretur, quod ubi ſal marinus occurrit, etiam vix non ſemper ſelenites, ſal mirabilis, & ſulphur inveniantur.

Ratio acidi in vario ſale cibario varia eſt, hinc illum ratione ſaporis & virtutis condientis multum differre obſervamus; id interim experientia docuit, ex aqua marina paratum, reliquos acrimonia ſuperare.

Bonus ſal cibarius debet eſſe albus, omnis peregrini ſaporis expers, nec in aëre humeſcere.

Sal communis in modum reliquorum ſalium mediorum vires incidentes habet, & hoc ſcopo non male iſtorum in locum recipitur, eodem, cum carnes condire a longiſſimo retro tempore receptum ſit, hinc præeunte GALENO, tam extus quam intus ad arcendam putredinem adhiberi ſolet, immo cum Idem Medicinæ princeps ex carne ſalita, ſalis vim fibras rigidas reddendi, perſpexerit, ideo vires exſiccantes quoque ab eo in corpore ſurrecturas monuit. Illuſtris PRINGLE pulcherrimis experimentis evicit, ſalem cibarium corpus animale minus quam alia ſalia contra putredinem defendere, imo eundem, ſi ſubſtantiis animalibus in ratione, quæ 1 : 8. minor eſt, adjicitur, etiam corruptionem augere. Patet ex his, cur hunc ſalem optimo conſilio cibis pro adjuvanda digeſtione adjiciamus, irritando enim fibras primarum viarum, eas ad vividiores contractiones compellit, viſcidum & ciborum & humorum chylopoieticorum corrigit, & efficit præterea, ut ipſi cibi citius reſolvantur, & partes nutritioni aptas dimittant. Extus ad fotus antiſepticos & diſcutientes recipitur, nec non ad enemata irritantia.

* *Sal decrepitatus* Pariſ. * *Sal depuratus* Pariſinis, inter quos vulgo ſal marinus gryſeus obtinet, neceſſarius: * *Sal febrifugus* vel *digeſtivus* SYLVII: *Sal mirabilis* GLAUBER: *Spiritus Salis* vid. *Inſtit. Chem.* * *Spiritus Salis coagulatus* MYNSICHT. eſt ſal digeſtivus, in quo alcali excedit: * *Spiritus Salis* GLAUBER.

* *Spiritus Salis dulcis*: * *Spiritus Vitrioli philos.* vid. *Inst. Chem.*

SODA Recent. *Alumen Catinum* Lat. Barb. Hoc nomine prostat massa terreo-salina, in diversæ magnitudinis glebas efformata, quæ duritie lapides æquat, colore gryseo cœrulescente gaudet, miculis parvis albis, & magnis nigris, distinguitur, plurimis foraminibus hiat, odorem spirat nec gravem nec ingratum, sapore gaudet salso & lixivioso.

Orientalis & Occidentalis occurrit, illa in Ægypto, Syria, Tripoli, Tuneti, Astracani paratur, rarissime tabernas intrat, hanc in Hispania, Italia, Anglia, Gallia, Germania conficiunt: Orientalis optima censetur & sive ab Ægypto denominatur, sive *Rochetta Alexandrina* dicitur; inter Occidentales Alonensis præfertur, quam & *Hispanicam*, *Soude de Barille* appellare solent, ea, quæ Carthagenæ conficitur, vilioris omnino conditionis est.

Soda in aere humescens, quæ soluta fœtet, eminentiori crusta viridi obducitur, fragilis, aut minoribus foraminibus pertusa, rejicienda est.

Paratur soda ex plantis ad mare crescentibus, quas in fossis comburunt, & cineres hac ratione ortos, continuato igne, in majores massas conferruminant, illarum cum varia sint genera, hinc varium quoque Sodæ genus occurrit: *Salicorniæ* L. & *Salsolæ* L. præstantissimam Sodam largiri experientia evicit, optimam Alonensem ex *Mesembryanthemo Nodifloro* L. parari, quod & in hunc scopum serere solent, testantur Cl. JUSSIEU & Cl. BASTER, Alexandrina ex *Mesembryanthemo Coptico* L. conficitur. Proprium est his plantis, ut salem marinum in suam substantiam recipiant, eundem quædam plane non mutant, ut de *Salicornia Europæa* L. Illustr. GAUB expertus est, quædam istum ita laxant, ut ignis plantam comburens acidum in aerem pellere queat, re-

manente altero salis marini principio, alcali fossili nimirum, partibus terrestribus a planta residuis, nexo. Vidit Illustr. DU HAMEL Salsolam in horto a mari & salinis remotissimo, salem, dum in cineres reducebatur, communem & sodam dedisse. Dum promiscue plantas ad mare crescentes comburunt, accipiunt sodam cineribus clavellatis inquinatam.

In Soda, qualis vulgo prostat, alcali vegetabile, alcali fossille, salem marinum, sulphur & terram calcaream æque ac vitrescentem obtinere, IMMLIN vidit. Soda simplex vitriariis maxime & saponariis in usum cedit, ad scopos medicatos non adhibetur. ENCKELMANN monet, SEIGNETTE Pharmacopæum Rupellensem, qui labente Seculo superiore floruit, salem ex Soda crystallisatum, sub nomine *Salis Alcali*, ad curandos morbos rheumaticos maxime, adhibuisse, & pro more eorum temporum, laudes ejus propria scheda ebuccinasse. Alcali fossile respectu effectus medicati, a vegetabili non differre, facile perspicitur.

Sal polychrestus DE SEIGNETTE vid. *Inst. Chem.*

§. 47.

II. RESOLVENTIA.

AMARA (§. 24.) RESINÆ (§. 26.) VOMITORIA (§. 56.)

ARNICA. Hac voce primus FEHR usus est, evidenter ex *Ptarmica*, qua GESNER, qui inter primos hujus plantæ meminit, formata, *Betoine des montagnes*, *Wolverley*. Folia æque ac Flores officinis subministrat.

Folia ex ovatis oblonga sunt, utrinque tomentosa, sapore dulciusculo, cui vix distinguenda amarities accedit, instructa, aquam, cum qua coquuntur, sapore salino afficientia.

Flores aſſervantur a calyce evulſi, flavi, manifeſtius quam folia amari, aquæ ſaporem amaricantem & acrem communicant.

ARNICA. Flores compoſitos mixtos habet, calice imbricato, ſeminibus radii nudis diſtinguitur: *Montana* L. foliis ovatis integris agnoſcitur; cum omnia ſemina papposa habeat, omnino Doronicis adſcribenda.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Folia Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ circiter largiuntur: Flores $\frac{5}{16}$ Extracti aquoſi, $\frac{3}{16}$ ſpirituoſi. NEUMANN. Folia $\frac{5}{16}$ Extracti aquoſi, ultra $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi, Flores extracti ſpirituoſi nonnihil urentis $\frac{3}{16}$ & aquoſi amari $\frac{1}{4}$ circiter. CARTHEUSER.

JOEL, ruſticos herbam cum floribus ad caſum ab alto haurire, monet, RENEALM, urinam movere, habuit compertum. Primus FEHR, ejus inſignes vires in effuſis aut ſtagnantibus humoribus, non paucis obſervationibus probavit, quibus præter illas, quæ *Actis Medicorum Berolinenſium* & *Tentaminibus Vratislavienſibus* inſertæ ſunt, nec non eas, quas ALBERTI & DE LA MARCHE adducunt, GOHL, BRUCKNER, NEUHOLD, CARL, Cl. DELIUS & PLENCK accedunt. Nulli igitur dubitamus, ut frequentius in uſum ducatur, ſuadere. Cum ejus hauſtus, non raro nauſeas & cardialgias excitaſſe, obſervatus fuerit, hinc minores ejus doſes prius tentandæ, & in delicatioribus herba potius, quam flores, in uſum ducenda. Vulgari ratione, æquæ herbæ ac florum partes ad drachmam unam, cum aquæ unciis tribus, pro una doſi, infunduntur.

BARDANA Barb. *Lappa*, Αρκεῖον, Αρκτιον, *Glouteron*, *Kletten*: Exhibet Radices craſſas, foris nigricantes, ſapore dulciuſculo inſtructas.

Arctium. Flores compoſitos tubuloſos habet, calice, ex ſquammis, apice reflexo hamatis, imbricato ſuſtentatos, thalamo ſetaceo inhærentes, ſemina ſtriata, brevi pappo ſuſtentata: *Lappa* Blacwell 117. foliis petiolatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Extractum aquoſum, æque ac ſpirituoſum levi dulcedine gaudent, cum admixta amaritie & levi ſalſedine. Lewis; Extracti aquoſi fere $\frac{1}{2}$, ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter Neumann obtinuit, illius ultra $\frac{1}{5}$, hujus $\frac{1}{9}$ circiter Cartheuser.

Galeno folia in uſu erant; radices a vi reſolvente laudantur, Foresto fuit relatum, decocto harum radicum gravem arthritidem curatam fuiſſe; ſimilis hiſtoria apud Alston occurrit; Formii obſervatio de Henrico Tertio Galliarum Rege per decoctum hujus radicis a Pena curato, licet unde Formius eam acceperit, lateat, licet Pena ejus non meminerit, & ipſa, quæ ibi deſcribitur cura, præcipue balneo laconico adſcribenda eſſe videatur, multos impulit, ut lignis & radicibus reſolventibus exoticis radices Bardanæ ſubſtituendas eſſe, crediderint.

* *Aqua a foliis abſtracta* Pariſ.

Beccabunga Barb. *Bachbungen.* Dat Folia ovata, ſerrata, glabra, ſucculenta, ſapore aquoſo inſtructa.

Veronica Beccabunga Blacwell 48. racemis lateralibus & foliis ovatis planis gaudet.

Creſcit in omni Europa.

Maurit. Hoffmann, ſucci ex Beccabunga expreſſi, efficaciam ſe in ſcorbuto expertum eſſe, teſtatur, cum portulaca cæterum ratione virium medicatarum convenit; minus bene folia exſiccata aſſervantur.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. * *Syrupus ex Succo* Eorund.

Beta vid. *Olera.*

Brassica vid. *Olera.*

* CALENDULA vid. *Amara.*

CAPPARIS CORTICES vid. *Olera.*

*CARDUUS MARIÆ Barb. *Chardon Marie, Frauendistel.* Folia & Semina in indicibus medicamentorum occurrunt.

Folia magna sunt & lata, pulchro reti albo picta, profundioribus & majoribus sinibus laciniata, margine spinoso instructa, sapore salino, cui levis amarities juncta est.

Semina non minima, cylindroidea, utrinque leviter compressa, sub cortice fusco, splendente, medullam albam & dulcem includunt.

CARDUUS. Flores compositos habet tubulosos, calice squammis spinosis imbricato, & receptaculo spinoso sustentatos, nec non semina papposa: *Marianus* BLACWELL 79. foliis amplexicaulibus, pinnatifidis, sinuatis, squammis calicinis nudis, utrinque spinam canaliculatam educentibus, gaudet.

In Germaniam septentrionalem usque ascendit.

Folia olim resolvendi ergo contra viscera obstructa laudarunt; semina specifice pleuriticis commendarunt, sed non video, quid præ aliis demulcentibus præstare queant.

Aqua Cardui Mariæ SCHROEDER. iners.

* CHEIRI Lat. Barb. λευκόϊον, κνῆκος Veter. *Leucojum luteum* Veter. *Keiri* Arab. *Girofflée*, *gelbe Violen*, *Nägelein.* Flores asservantur, qui recentes gratum & fortem odorem spirant, quem autem exsiccati omnem deponunt, & sapore amaricante, cui aliquid salini junctum est, gaudent, colore flavo instructi.

CHEIRANTHUS. Corolla gaudet cruciformi, calice utrinque gibboso instructa, siliqua compressa, ad margines denticulo notata, stylo bifido coronata, semina marginata, compressa includente: *Cheiri* L. folia lanceolata, acuta, glabra habet.

Europæ calidiori propria planta, dum ubique in hortis culta fuit, ſemina ſua ſpargendo, nunc pluribus in regionibus ſpontanea occurrit, in Boruſſia adhuc obtinet.

Aqua deſtillata odorata eſt, Extractum aquoſum evidenter ſalinum LEWIS.

Sapor, vires attenuantes pollicetur, & hinc hi flores ad promovendum menſium fluxum facere poſſe videntur, qui autem virtutem fœtum pellendi ipſis adſcribunt, hypotheſi potius, quam experientia nituntur. REUSNER eos cum ſucceſſu ad prophylaxin contra apoplexiam & paralyſin uſurpatos refert.

* *Aqua deſtillata* SCHROED. * *Conſerva* SCHROED. * *Oleum per Infuſ.* ÆGINETÆ.

CHELIDONIUM, χελιδόνιον, *Chelidoine*, *Schœllkraut*, Majus & Minus proſtant.

Majus, τὸ Μέγα, Exhibet *Radices*, quæ exſiccatæ digiti circiter craſſitiem habent, in plures fibras terminantur, fuſcæ, medulla gryſea, ſapore, qui leviter linguam ferit, gaudent; recentes totæ croceæ, croceum ſuccum fundunt, evidenter acrem. * *Folia* glauca ſunt, hirſutie notata, ſemipinnata, pinnis in aliquot lobos ſecedentibus, recentia ſuccum fundunt, radicum ſucco ſimilem.

CHELIDONIUM. Corolla tetrapetala gaudet, calyce diphyllo ſuſtentata, polyanthera, ſiliqua polyſperma: *Majus* BLACWELL 91. pedunculos umbellatos habet.

Creſcit in omni Europa.

GALENUS radicem, reſolvendi ergo in ictero commendat, ſuccum autem abſtergendi fine ad vitia corneæ. Ab ejus attenuante virtute ſurgit effectus ſudoriferus, quem Brunſvicenſes ab ea experiri, LANGE teſtatur, qui ab Extracto vinoſo ad duos ſcrupulos, in obſtructionibus viſcerum abdominalium & in farctibus pulmonum, dato, egregios effectus vidit,

CRAMER, folia, sub forma infusi theæformis data, podagricis & calculosis multum solatii attulisse, refert.

Radix recens ad drachmas sex, exsiccata ad drachmas duas in infuso aquoso datur.

* *Aqua destillata* NICOL. PRÆPOS. quicquid etiam non infimi subsellii Auctores in ejus laudem dixerint, præ simplici aqua nihil proprii habet.

* *Minus* τὸ μικρόν. Folia exhibet reniformia, petiolata, glabra, levissimo sapore, ad plantas nasturcinas accedente, instructa.

RANUNCULUS Corollam habet pentapetalam, calyce quinquefido sustentatam, polyantheram, polygynam, semina nuda: *Ficaria* L. BLACWELL 51. Calyce triphyllo, corolla polypetala gaudet, num Ranunculis reliquenda?

Crescit in omni Europa.

Dum GALENUS, Chelidonium minus, majore acrius esse, dicit, ejus radicem intelligit, quippe quam recentem, cutim in vesicam elevare, Cl. KRAPFF testatur; folia adeo mitia sunt, ut, teste Ill. LINNÆO, variis in locis in acetaria recipiantur. Totius plantæ usus hodie eviluit.

CHINÆ RADIX Recent. *Esquine.* Geniculata est, nodosa, tuberculis pluribus obsita, sub cuticula ex fusco-rufescente medullam albam includit, cui aliquid rufi admixtum est, sapore & odore caret. Rejicimus radices leviores, illas porro, quæ pauciorem aut spongiosam medullam habent, eas præterea, quarum foramina a vermibus rosa, mercatores pasta ex terra rubra obduxerunt, notante jam VESALIO, nec non eas, quæ ex America ad nos adducuntur, & colore, sive nigricante, sive magis rufo distinguuntur.

SMILAX. Planta relativa diphyta, corolla hexapetala nuda, in maribus isanthera, in fœminis trigyna & fructu bacca gaudet: *China* L. BLACWELL 433.

caule aculeato, tereti, foliis ovato-cordatis agnofcitur.

Crefcit copiofe in China, & tefte BROWN in Jamaica fylveftri.

Smilax Pfeudochina, unde viliores radices defumuntur caule inermi, tereti & foliis caulinis cordatis agnofcenda, Virginiæ & Jamaicæ civis eft.

Extracti aquofi infipidi $\frac{1}{2}$, & fpirituofi leviffime fapidi $\frac{1}{4}$ largitur LEWIS. Extracti fpirituofi circiter $\frac{1}{9}$, aquofi ultra $\frac{1}{3}$. NEUMANN. Extracti fpirituofi leviter balfamici $\frac{1}{9}$, aquofi infipidi $\frac{1}{3}$ JUCH & ERMEL.

Hanc radicem a Lufitanis in Europam adductam fuiffe, AMATUS refert, verfus medium Seculi XVI Venetiis in ufu effe cœpiffe, VESALIUS teftatur, ad affectus nervorum, ad morbum articularem & ad labem fiphyliticam, cum primum innotuerit, fuiffe adhibitam VESALIUS quoque refert. Cl. BOEHM magnum auctorum numerum excitat, qui eam contra morbum venereum adhibuerunt, fed graves quoque Auctores fubjicit, qui eandem inertem in hoc morbo funt experti, quibus ASTRUC & GEOFFROI addendi funt, cum mihi ne de ulla quidem fida obfervatione conftet, ejus folius ope vel veneream vel aliam quamcunque acrimoniam fuiffe curatam, fateor, me a medicamento infipido & inodoro non audere infignem efficaciam polliceri.

CICHORIUM vid. *Olera*.

DAUCUS vid. *Olera*.

ENDIVIA vid. *Olera*.

EUPATORIUM vid. *Amara*.

* ERYNGIUM, Ηρύγγιον, *Chardon roland*, *Mannstreu*. Radices largitur, quæ pollicis craffitiem habent, fibrofæ funt, extus nigræ & ftriis tranfverfalibus notatæ, intus albæ, fapore dulciufculo inftructæ.

Eryngium. Floribus pentaphyllis, similibus calicibus sustentatis, isantheris, digynis, fructu ovato, bifariam secedente gaudet: *Campestre* L. Blacwell 297. foliis amplexicaulibus, pinnato laciniatis distinguitur.

Crescit in Europa temperata, in Saxoniam usque ascendit.

Galenus has radices ad movendam urinam commendat, S. Pauli ad ciendos menses, non pauci ad fines aphrodisiacos, nulla exacta de earum efficacia observatio sese nobis offert, sapor dulcis vires resolventes ipsis inesse, suspicionem movet, quinque radicibus aperientibus minoribus adscribuntur.

* *Conditum* Val. Cord. * *Conserva* Paris.

Galbanun, Γαλβάνη. Est Gummi resina tenax, ductilis, ex rufo-flavescens, sapore amaricante acriusculo, odore proprio gravi instructa.

Siccum, in grana concretum, quæ ad avellanarum usque magnitudinem ascendunt, extus ferruginea, intus exacte ungues referentia, *en Larmes* dicitur, idem etiam interdum sub forma granorum minorum, flavicantium, semipellucidorum occurrit; huic cedit, id quod in massas majores concretum est, *en Pains*, & cujus varia genera prostant, quæ, quo plures ungues & pauciores sordes habent, & quo minus fusca sunt, aut nigra, eo reputantur meliora. Prostat etiam interdum *Galbanum liquidum ex Persia*, consistentia terebinthinæ instructum, cui multæ fæces nigræ commixtæ sunt, tempore ad fundum secedentes, odorem resinæ, nequaquam Galbani, habet. Galbanum ex *Bubonis* specie desumi, Ill. Linnæus tradit, Herrmann plantæ Galbaniferæ semina alata, & quæ non villosa sunt, adscribit, temere hanc litem decidere nolo.

Crescit in Africa.

Olei essentialis $\frac{1}{21}$ circiter, $\frac{15}{32}$ resinæ insipidæ & inodoræ, $\frac{3}{16}$ Extracti aquosi, amari & acris Neu-

MANN

MANN obtinuit; Extracti aquosi $\frac{1}{6}$, spirituosi $\frac{3}{4}$, Olei essentialis $\frac{1}{21}$ CARTHEUSER. Ex aqua se patitur suspendi; quoad maximam partem in aqua solubile est.

Ab HIPPOCRATE ad suffitus uteri commendatur, calefacientes vires ipsi GALENUS adscribit, cum Gummi Ammoniaco ratione virium videtur convenire, cui pro usibus internis postponitur ob gravem, quo gaudet odorem, & vires calefacientes, quæ ab oleo ejus odorato pendent. Extus potentissimum resolvens, ad omnes humores duriores cum successu adhibetur, nec male umbilico hystericarum imponitur.

* *Spiritus* Parif. * *Oleum destillatium* SCHROEDER. * *Oleum per infusionem* Parif. non spernendum, pro resolvendis tumoribus induratis: *Emplastrum de Galbano crocato* MYNSICHT: dimidiam modo Galbani rationem Wurtembergenses recipiunt, optimum medicamentum resolvens ad tumores scirrhoideos & ad mammas a lacte stagnante induratas; nec sine successu scopo anodyno applicatur: * *Emplastrum ad clavos pedum* Nostr. resolvendo, nominis respondere potest.

GRAMEN, Ἄγρωστις, *Chiendent*, *Zwecken*. Radices largitur prælongas, geniculatas, flavescentes, sapore dulci, odore nullo instructas.

Triticum repens L. BLACWELL 537. calycibus quadrifloris acutis distinguitur.

Copiose occurrit per omnem Europam.

Frigidis, has radices GALENUS annumerat, ob vim aperientem, quam saponaceo suo succo præstant, a multis Auctoribus laudatæ, calculos biliarios ab iis solutos observavit LOESECKE, vulgatissimum apud nos ingrediens est decoctorum, quæ pro potu ordinario assumuntur.

* *Aqua destillata* NICOL. PRÆPOS.

GUAJACUM Lignum Rec. *Lignum Sanctum* Rec. *Franzosenholz*. Est ponderosum, valde durum, viridi

nigricans, ſapore amariuſculo; cui aliquid acris accedit inſtructum, accenſum odorem non ingratum ſpirat, alburno flavicante cingitur, quod cortex ex variis ſquammis efformatus tegit, colore ex buxeo-badio gaudens, & cujus ſapor præ ligno magis acris eſt; adducitur ad nos ſub forma fruſtorum ſectorum, aliquot pollices craſſorum.

Lignum ponderoſum, quod multum nigri habet, & cui cortex tenacius adhæret, pro optimo habetur.

* *Reſina Guajaci* in majoribus fruſtis ad nos adducitur, compoſitis ex granis flavo-fuſcis, pellucentibus, quibus variæ ſordes commixtæ ſunt, inter dentes tenacibus, ad ignem liqueſcentibus & fumum, qui mihi ſaltem non ſuavis videtur, emittentibus, ſapore leviſſime amaro inſtructis.

GUAJACUM. Corollam pentapetalam, regularem, diploſantheram, monogynam & fructum compreſſum angulatum habet: *Officinale* L. BLACWELL 350. foliis bijugatis gaudet.

Habitat in America Meridionali.

Ligni ſpecies magis flaveſcens & minus nigra olim *L. Sancti* nomine diſtinguebatur, hodie non amplius dubium eſt, variam arboris ætatem differentis coloris cauſam eſſe.

Lignum Extracti aquoſi, cui multum reſinæ adhæret, & quod linguam pungit $\frac{1}{6}$, ſpirituoſi mitioris $\frac{1}{4}$ largitur. LEWIS. Extracti reſinoſi $\frac{7}{32}$, aquoſi $\frac{3}{32}$. NEUMANN. Extracti aquoſi linguam urentis $\frac{1}{5}$ ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter. CARTHEUSER. Ego $\frac{1}{16}$ Extracti aquoſi, quod odore & ſapore ad Balſamum Peruvianum accedit, inde extraxi. Ex Cortice NEUMANN Extracti reſinoſi $\frac{1}{9}$, aquoſi autem $\frac{1}{3}$, ex Reſina autem $\frac{7}{12}$ Extracti reſinoſi & $\frac{1}{6}$ aquoſi obtinuit.

Innotuit hoc Lignum in Hiſpania anno 1508, in Italia 1517, ſerius per reliquam Europam devectum fuit; Hiſpani illud tanquam remedium antivenereum ab Americanis acceperunt.

Quæ fuerint noſtri Ligni circa curandos morbos venereos fata, large recenſet Cl. BOEHM: cum ratio, qua illud exhibebatur, non potuerit non humores inſigniter commovere & partibus fluidioribus privare, ſolida autem multum debilitare, certior vero & tutior ſit horum morborum per hydrargyrum therapia, hinc eo ſolo ſiphylitidis curam hodie Medici non ſuſcipiunt; cum autem aquæ, cum qua coquitur, & balſamicas & reſolventes partes immiſceat, hinc & ad alios morbos, ubi humores ſpiſſi & corrupti ſunt, cum ſucceſſu, juſta ratione ſervata, præſcribitur. In phtiſi egregios ejus effectus viderunt SYLVATICUS, RIVERIUS, SCHENCK, SCHULZ, CRUGER. In febre hectica LOESECKE. Seſqui uncia cum quatuor aquæ libris ad remanentiam unius coquitur.

Reſinam ad eoſdem ac lignum uſus adhibent, & illam ad drachmæ dimidiæ pondus præſcribunt.

* *Oleum deſtillatum* BRENDEL unquam paratum fuiſſe dubito: * *Spiritus* SCHROED. præ aliis ſpiritibus empyreumaticis nihil proprii habet: * *Reſina* iners: * *Extractum* SCHROEDER. efficax omnino: * *Oleum Empyreumaticum* IDEM.

* HERNIARIA Barb. *Tourquette*, *Herniole*, *Bruchkraut*, *Harnkraut*. Plantæ minoris Cauliculi proſtant teneri, geniculati, quibus folia ex ovatis acuminata adhærent, ſive glabri ſive hirſuti, ſapore, levi acrimonia linguam feriente inſtructi.

HERNIARIA. Corolla quinquefida, regulari, nuda, iſanthera, digyna, capſula monogyna gaudet: *Glabra* & *Hirſuta* L. cauliculis herbaceis diſtinguitur.

Creſcit ubique per Europam, præter maxime Septentrionalem, hirſuta in Europa temperata obtinet.

Seculo XVII demum innotuit, ſine ulla genuina obſervatione ad hernias laudatur, cum ejus ſapor, aliquid incidentis ipſi ineſſe, ſuſpicari faciat, hinc calculoſis, forſan aliquid ſolatii afferre poteſt

cum autem & hic efficaciora & certiora habeamus medicamenta, ejus usus hodie eviluit.

* *Aqua destillata* CAMERAR.

LACTUCA vid. *Olera.*

LAPATHUM, Ὀξυλάπαθον, *Rumex*, *Patiene*, *Grindwurzel.* Radices subministrat fibrosas, pollicem crassas, extus nigras, intus lutescentes, sapore acriusculo cum aliqua adstrictione & levi amaritie instructas.

Rumex acutus L. BLACWELL 491. valvulis dentatis, graniferis & foliis lanceolatis, serratis distinquitur.

Crescit in omni Europa.

Utrumque Extractum amarum & adstringens est. LEWIS.

Has radices apud Veteres ad usus internos adhitas fuisse non reperio, recentiore ætate aperiendi scopo in multo usu sunt, cum acri & amaro, quo pollent, principio spissos humores attenuent, & adstrictione, visceribus obstructis robur dent; alvum quoque ab iis cieri experientia probat. DIOSCORIDES eas extus adhibitas contra morbos cutaneos commendat, & hac ratione cum successu usurpari S. PAULI observatione evincit, sed nec male in iisdem morbis intus dantur.

Recentes ad unciam dimidiam in jusculа recipiuntur; exsiccatarum drachmæ duæ cum aquæ unciis sex ad remanentiam unciarum trium coquuntur, pro dosi.

* *Extractum* VAL. CORD.

Parisini quoque *Rumicem Patientiam* L. *Sanguineum* L. & *Aquaticum* L. præscribunt, quorum tamen radices nec inter se, nec ab acuto, respectu vis medicatæ, multum differre videntur.

MANNA vid. *Purgantia.*

* MERCURIALIS, λινόζωστις, παρθένιον, ἑρμοῦ βοτάνιον, *Bingelkraut*, exhibet Folia oblonga, angusta, profundius crenata, inodora & insipida.

MERCURIALIS. Planta relativa, diphyta, corolla trifida, in maribus polyanthera, in fœminis digyna instructa, capsula didyma, biloculari, dipyrena prædita: *Annua* L. BLACWELL 162. Caulem brachiatum habet, folia glabra, flores spicatos.

In Borussia adhuc occurrit.

Ab HIPPOCRATE intus, ad ducendam alvum & hydropem, extus, relaxandi ergo laudatur; vires alvum laxandi, &, dum extus applicatur, digerentes inde pollicetur GALENUS, hos effectus folia recentia, saponaceo, quo scatent, succo, videntur præstare, eadem a Nostratibus, butyro frixa, herniis incarceratis solent imponi, ab exsiccatis nullas vires spero.

Mel Mercuriale August. ad clysmata abstergentia recipitur: * *Syrupus longæ Vitæ* ZWINGER non sine successu resolvendi ergo exhibetur, & hinc varium morborum genus & curatur & præcavetur; tribunum militum autem, qui ZWINGER hunc syrupum communicavit, & rusticum Calabrum, quondam huic syrupo debuisse, quod ultra centum annos vixerint, nondum confectum est.

NASTURTIUM PETRÆUM Nostr. *Saxifraga* Barb. *Cresson de Roche, Steinkressen.* Recipiunt Cauliculos, qui recentes succulenti sunt, nonnisi superne divisi, teneri, parvis foliis obsessi reniformibus, creberrime integerrimis, hirsutis, exiguis petiolis sustentatis, leviter acri & leniter adstringente sapore gaudent.

CHRYSOSPLENIUM. Corolla quadrifida vel quinquefida irregulari, diplosanthera, digyna, capsula birostri, polysperma gaudet: *Alterni folia* L. foliis alternis distinguitur.

Crescit per omnem Europam.

Deſtillatione principia alcalina fundit; Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ fere, ſpirituoſi $\frac{1}{5}$ largitur; dat etiam exiguam portionem Salis eſſentialis. PALLAS.

Noſtra demum ætate officinas noſtras intrare cœpit, & crebro contra tuſſim & aſthma adhibetur, in quibus etiam ob vires reſolventes, quas ſapor & locus natalis, cum nonniſi ad loca aquoſa occurrat, indicant non male uſurpatur; ab Auctoribus hinc inde ad aperiendas obſtructiones viſcerum abdominalium & abſtergendos renes commendatur.

* ONONIS, Ἄνωνις, Ὄνωνις, *Arrêt de bœuf*, *Hauhechel.* Deſumuntur Radices, quæ longæ ſunt, tenaces, extus fuſcæ, intus albæ, ſapore leviſſime acriuſculo inſtructæ.

ONONIS. Corollam papilionaceam habet, calice, cujus quædam laciniæ ipſam longitudine æquant, ſuſtentatam, legumina rhomboidea, turgida: *Spinoſa* L. BLACWELL 301. floribus ſubſeſſilibus & caulibus ſemi erectis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Abſtergens & incidens, diuretica & calculum comminuens a GALENO laudatur; multos reperio, qui hæc ex GALENO repetunt, nullum qui ea propria obſervatione confirmet; Ill. HAEN, ſe foliorum Ononidis decoctum cum ſucceſſu in nephritide fuiſſe uſurpatum, refert.

* PARIETARIA Lat. Barb. Ἑλξίνη, *Helxine* Veter. *Caſſe pierre*, *Glaskraut*, *Tag und Nacht Kraut.* Recipimus Folia ovato-oblonga, pilis ſparſis obſeſſa, longis petiolis innixa, ſapore leviſſime adſtringente prædita.

PARIETARIA. Planta relativa, monophyta, floribus involucro communi ſuſtentatis, corolla quadrifida, in maribus iſanthera, in fœminis monogyna,

fructu monoſpermo gaudet; *Officinalis* L. folia lanceolato-ovata, alterna habet.

Vulgaris in Europa temperata planta, non ultra Saxoniam aſcendit.

Refrigerandi ergo a DIOSCORIDE laudatur, PARACELSI ævo ad comminuendum calculum cœpit laudari, ex imaginatione potius, cum inter medios lapides creſcat, quam ex obſervatione, ab herba inſipida & inodora, ego ſaltem, non magnas vires expecto.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD.

PEUCEDANUM, πευκέδανον, *Queue de Pourceau*, *Haarſtrang.* Radices exhibet, quæ fibroſæ ſunt, extus fuſcæ, intus albæ, recentes ſuccum album plorant, ſapore ad aromaticum accedente, neutiquam amaro inſtructum; exſiccatæ proprium odorem ſpirant, non nauſeoſum, ſaporem dulciuſculum habent, aquam, cum qua coquuntur, non ſine amaritie acriuſculam reddunt.

PEUCEDANUM. Flores umbellatos habet, utroque involucro inſtructos, ſemina alata & ſtriis eminentibus notata: *Officinalis* L. foliis aliquoties trifidis, capillaribus diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, non occurrit ultra Saxoniam.

Extractum ſpirituoſum ſaporem adſtringentem & odorem nauſeoſum habet. DELIUS & WAGNER.

Medicamentis uterinis ab HIPPOCRATE adſcribitur, GALENUS radicibus, calefacientes & digerentes vires adſcribit, eas vi ſaponacea agere optime HIPPOCRATES dicit, leniter catharticas eſſe, DELIUS & WAGNER propriis experimentis probant.

PILÆ MARINÆ, σφαίραι θαλασσίαι, *Meerballen.* Subſtantiæ flavæ, leves, rotundæ, ex recrementis radicum conglomeratis efformatæ, odore & ſapore carentes.

Cl. PALLAS post KLEIN testatur, has pilas esse tubera radicum *Zosteræ marinæ* L. in Oceano & Mari Balthico occurrentis, maceratione resoluta & agitatione Maris conglomerata.

Liquorem urinosum & oleum nigrum inde obtinui.

Per se nunquam usurpantur, ustæ ad pulverem strumalem recipiuntur.

PIMPINELLA Lat. Barbar. *Bourage*, *Bouquetine.* Radices exhibet, quæ ad digiti crassitiem accedunt, fibrosæ sunt, albæ, sapore evidenter acri & ad saponem accedente instructæ. *Pimpinella Saxifraga* L. BLACWELL 472. foliis pinnatis, foliolis radicalibus subrotundis, summis linearibus gaudet.

Crescit in omni Europa.

Oleum destillatum hæ radices fundunt, omnem suam efficaciam spiritui vini, cum quo infunduntur, relinquunt, Extractum resinosum valde acre largiuntur. LEWIS. Extracti resinosi $\frac{1}{16}$, gummosi $\frac{1}{3}$ circiter exhibent. CARTHEUSER.

A radice, sapore evidenter acri & saponaceo instructa, vires humores spissos resolvendi & vasa obstructa reserandi jure expectamus, primi qui eam ad usus medicatos adhibuerunt Auctores, contra calculum usurpabant, ad menses & lochia movenda in communi apud Norimbergenses usu esse, C. HOFFMANN annotat, præcipue autem STAHLII auctoritate creberrime ad sanandos morbos adhibebatur, postquam is ejus vires ad omnes ægritudines, ubi humores attenuandi & solida reseranda sunt, stabilivit, egregie quoque ad incommoda a retento in corpore hydrargyro facere, & BORRICHIUS & omnis STAHLII schola asseverant; in morbis mucosis maximo cum successu datur.

Exhibetur ad drachmam dimidiam in substantia, ad sesqui drachmam in infuso.

Essentia Brandeburg. licet ab omni Secta Stahliana maximi fiat, ego tamen spiritum vini, nunquam, ubi resolvendi animus est, vellem exhibere: * *Extractum* Brandeburg. iners est.

POLYPODIUM, πολυπόδιον, *Engelsüs.* Ejus Radices longæ sunt, angustæ, variis articulis asperis distinctæ, sub cortice rufescente, medullam flavam, virescentem, includunt, sapore dulci, cui adstrictio juncta est, instructam.

Polypodium Vulgare BLACWELL 215. Foliis simplicibus, pinnis oblongis, integris distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Polypodium quercubus innascens præstare, est commentum FALLOPII.

Extracti aquosi dulcis $\frac{1}{2}$ fere, spirituosi nauseosi $\frac{3}{8}$ NEUMANN obtinuit; CARTHEUSER Extracti aquosi $\frac{3}{8}$, spirituosi $\frac{1}{12}$.

Radices coctione amarescunt.

GALENUS ex hypothesi, his radicibus vires exsiccantes adscribit; DIOSCORIDES autem laxantes, sapor vires resolventes efficaces pollicetur. Non male infusis aperientibus & laxantibus adjiciuntur, Cl. POISSONIER commendat maniacis, ut per quatuordecim dies quovis mane, decoctum ex Radicum Polypodii unciis duabus cum libris sex aquæ ad remanentiam librarum quatuor coctis hauriant, & si nulla inde catharsis sequitur, eidem pulverem ex Radicis Polypodii drachma una & Nitri scrupulo præmittant.

* *Extractum* VAL. CORD.

PORTULACA vid. *Olera.*

RAPA vid. *Olera.*

RUBIA, Ἐρυθρόδανον, ἐρευθόδανον, *Garance*, *Röthe.* Radices exhibet fibrosas, calami crassitiem æquantes, totas rubras, sapore amaricante & adstringente præditas.

RUBIA. Corolla quinquefida, interdum quadrifida gaudet, fupera, rotata, ifanthera, monogyna, baccis duabus coalitis, monopyrenis: *Tinctorum* BLACWELL 326. Foliis fenis diftinguitur.

In Europa temperata fponte crefcit, vix ultra Alfatiam afcendit; colitur paffim per Europam, etiam multum inter nos, cultura radices majores & magis rubras producit.

Extracti quod acidiufculum faporem habet $\frac{2}{3}$, refinofi aufteri $\frac{3}{8}$ fere largitur Cl. STEINMEYER. Extracti aquofi $\frac{1}{4}$, refinofi $\frac{1}{6}$. CARTHEUSER.

Urinam animalium his radicibus paftorum rubedine tingi, GALENUS obfervavit, fed eorundem offa quoque rubra evadere annotavit & uberius deduxit BOEHMER, cui, circa curiofum omnino φαινόμενον, Illuftris HALLER quoque addendus eft, notandum utique, fola offa, nequaquam cartilagines & ligamenta, inde tingi, colorari quoque materiem perfpirabilem: obfervavi præterea cum Cl. STEINMEYER eundem quoque effectum præftari ab *Afperula Cynanchica* L. & *Arvenfi* L. *Galio vero* L. *Galio Mollugine* L. *Galio Aparine* L. & *Valantia Cruciata* L. Cum itaque has radices evidenter ad offium ufque fubftantiam penetrare certum fit, hinc cum fucceffu eas adhiberi ad difficillimos morbos a fpiffo humore offa obfidente, patet, primus GLISSONIUS eas ad rachitidem commendavit, plurimos graviffimo hoc affectu laborantes earum ope fanitati redditos fuiffe, teftantur COSNIER & ROBERT, idem Cl. LEVRET vidiffe ROESNER teftatur; eafdem vires aperientes habere,, GALENUS refert; earundem ad icterum curandum efficaciam HOFFMANN quoque confirmat, juniorem puellam earum ope a crufta lactea liberatam viderunt COSNIER & ROBERT. Adfcribuntur Radicibus quinque aperientibus minoribus.

* Ruscus, ὀξυμυρσίνη, Bruscus Latin. Barbar. *Petit-houx*, *Mausdorn*. Radices ejus ſunt fibroſæ, calamum craſſæ, copioſiſſimas fibras emittunt, albæ, ſapore dulci gaudent, cui leniſſima acrimonia accedit.

Ruscus. Planta relativa diphyta, corollam hexapetalam habet, nectario inſtructam, mares triantheros, fœminas monogynas, baccas diſpermas: *Aculeatus* L. Blacwell 155. foliis ſupra floriferis nudis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in Helvetiam uſque aſcendit, noſtras hyemes fert.

A vi reſolvente multum laudatur, diureſin maxime movere obſervatur, Riverius hydropem inde curatum allegat. Annumeratur quinque Radicibus aperientibus majoribus.

Saccharum, Σάκχαρ, σάκχαρον, *Sucre*, *Zucker*. Significat in univerſum omnem ſalem eſſentialem ſapore dulci inſtructum, ſtrictius autem & vulgo, denotat ſalem eſſentialem ex proprio plantarum genere deſumtum, quod eſt:

Saccharum. Corolla glumoſa bivalvi, lanugine inhærente gaudens, trianthera, digyna, monoſperma: *Officinarum* L. floribus paniculatis diſtinguitur.

Inter Tropicos antiqui & novi orbis ſponte creſcit, inde in varias Aſiæ, Africæ & Americæ regiones tranſlatum, copioſiſſime colitur; aliquid ejus quoque in Sicilia & Hiſpaniæ Granada coli lego.

Ante medium ſuperioris Seculi Luſitanos omne Saccharum Europæ intuliſſe, eadem temporis periodo, Anglos, anno 1716 demum Gallos illud advexiſſe, reperio.

Veteres receperunt ſalem, qui ex ex annoſis plantis ſub forma granorum exſudavit, & illum *Salem Indum* dixerunt: ratio eundem, modo hodie, uſitato copioſe obtinendi, & ad varium puritatis gradum eve-

hendi, ab Arabibus repetenda: confiftit autem in eo, ut fuccus ex planta exprimatur, is fub nomine *Vefou* venit, & ope lixivii cauftici, aquæ calcis & humorum feroforum ab excedente ratione partium gummofarum, quæ ipfi adhærent, liberetur, & ut in falem concrefcere poffit, difponatur; hæc præparatio, quæ multas encheirefes exigit, egregie ab Ill. DU HAMEL defcripta eft.

Pro vario gradu ad quem Saccharum fub depuratione perductum eft, varium colorem & variam confiftentiam folet adipifci, id, quod nondum in formam cohærentem coiit, & nondum album evafit *Mofcovade*, & in officinis Germaniæ *Saccharum Thomæ*, folet appellari, hoc ipfum, pro diverfa plantæ ætate & pro diverfo folo, ubi crevit, variam omnino indolem habet, pro vario quoque depurationis modo, quod expertum eft, tam colore quam confiftentia folet variare, quo magis brunum eft, eo reputatur vilius, rejiciendum illud quoque eft, quod humidum digitis adhæret, & quod empyreumatico odore nares ferit; hoc Mofcovatum iteratis depurationibus album redditum, & in panes cohærentes conoideos efformatum *Mifcellaneum*, *Farinaceum*, *Caffonade*, *Lumpenzucker* dicitur; hoc, quo plures adhuc depurationes fubit, eo magis folidum, durum, album & fplendens evadit; Belgis & Germanis in more eft, diverfas ejus fpecies diverfis nominibus exprimere, quæ hic eo ordine appono, quo ad majorem puritatis gradum deductum faccharum denotant: *Meliffæum* five *Melis*, *parvum Melis*, *Rafinatum*, *Boyer-Brod* & *Canarienfe*, hoc ultimum Gallorum *Sucre Roial* refpondet: fub omnibus facchari depurationibus liquor obtinetur, qui fub formatione panum inde defluit, largiore ratione partium mucilaginofarum fartus, is *Syrupi Saccharini*, *Melaffe*, *Syrop* nomine venit, colore nigricante,

ſapore & odore minus ſuavi gaudet, & ſordidus eſt, nec bene ſaccharo in compoſitionibus humidis ſubſtituitur: hic Syrupus, nec non ſpuma, quæ ſub depurationibus ſurgit, cum aqua diluuntur & fermentationi vinoſæ ſubjiciuntur, ſpiritus ardens deſtillatione obtentus *Rum* dicitur.

Saccharum frequentis & multivarii omnino uſus eſt: tanquam ſubſtantia mucilaginoſa, dulcis, evidenter ad nutritionem facit, PISO teſtatur, fæces a depuratione ſacchari reliquas, mancipiis ad victum ſufficere & eadem iſtis nutrita, per totum ſemeſtre æſtivum duriſſimos in molendinis labores perficere; idem, cum vi ſaponacea gaudeat, hinc princeps remedium eſt in ſpiſſitudine humorum, & omni, qui ex ea ſurgit, morbo; cum etiam ſaccharum aqua dilutum facile acorem ſuſcipiat, evidens fit, cur in omni morbo acuto cum ſucceſſu propinetur, ejuſdem in his præſtantia etiam ex efficacia, qua putredinem arcet, eluceſcit, quippe quæ vulgatiſſimis apud dulciarios experimentis conſtat, & ab Illuſtri PRINGLE confirmata eſt; egregius hic Vir frequenti ſacchari, qui increbuit, uſui, minorem, quem hodie experimur, lepræ & morborum putridorum numerum adſcribit; eadem præterea ſubſtantia dulcis & mucilaginoſa acrimoniam, qualemcunque humorum etiam efficaciter obtundit, & ſtrictas fibras relaxat, hinc cum maximo ſucceſſu ad pectoris affectus & ad phtiſin quamcunque adhibetur; lumbricos quoque ab eo necari, REDI eſt expertus. Qui a ſaccharo depurato ſibi metuunt, quia ipſi ſub depurationibus, quas ſubiit, cauſticum ex calce acceſſiſſe ſuſpicantur, meminerint, aquæ calcis nihil cauſtici inhærere, & ne veſtigium quidem calcis in ſaccharo detegi poſſe.

Externe abſtergendi ſcopo ulceribus ſordidis, carni fungoſæ, maculis corneæ inſpergitur, ſub for-

ma suffimigii discutiendi ergo adhibetur, clysmatibus quoque pro fæcibus attenuandis adjicitur.

Dentes inde nigrescere & cariosos reddi, ex ejus indole viscida, quæ istis accrescit, & fermentationem acidam subit, liquet; quod hypochondriacis & scorbuticis noceat, potius ex hypothesi, quam ex observatione dici puto, absurdissime etiam optimum muci dissolvens, pituitam gignere, asserere solent; ptarmicis quoque additur.

Saccharum Thomæ, cum multas partes mucidas habeat, hinc eccoproticis ad aliquot uncias adjicitur.

Hodie, præeunte inter primos MESUE, ubicunque fere Veteres mel adhibuerunt, ipsi viribus par, sed majori gratia pollens, saccharum substituimus.

Sacchari genera, quæ ex *Arundine arbore* L. *Acere saccharino* L. *Acere rubro* L. *Acere Platonoide* L. *Betula nigra* L. *Juglande alba* L. *Gleditsia* L. *Zea* L. *Asclepiade nivea* L. & variis radicibus indigenis parant, hujus loci non sunt.

Saccharum copiosissime in cibum recipitur, præterea omnium conditorum, conservarum, rotularum, trochiscorum, morsulorum & longe plurimorum syruporum basin constituit.

Saccharum Candum, quod a recentiorum Græcorum, κάνδιον, qua figuram acutam seu angularem denotant, denominarunt: quo pulchrius est saccharum, unde paratur, eo ipsum pulchrius evadit, id, quod ex saccharo nondum ad albedinem deducto, conficitur, constituit *Saccharum Candum rubrum*: *Saccharum Penidium*, *gedrehter Windzucker* Nostratibus, est saccharum ad consistentiam tabulandi coctum & perpetua, usque dum refriguerit, tractione in speciem albam, non transparentem redactum, quam in gyros & panes formare solent, prioribus minus gratum, præ illis nihil proprii habet: *Saccharum clarificatum* est saccharum aqua solutum & in consisten-

tiam syrupi reductum: * *Essentia dulcis* Wurtemb. inconcinna compositio: *Globuli Moschati* Wurtemb. cur medicamento ano intrudendo moschus & zibethum adjiciantur, non video.

Salsaparilla sub hoc nomine ad nos adducuntur Radices, quæ aliquot pedum longitudinem habent, flexiles, & hinc crebro in gyros flexæ occurrentes, varia crassitie instructæ, quæ ad calamum anserinum usque accedit, multas fibrillas capillares emittentes, sub cortice rufescente, substantiam farinaceam, albam includunt, quæ medullam quoque albam ambit, nitidam, odore & sapore carent.

Afferuntur hæ Radices corbibus coërcitæ, ex aliquo radicum serpentium genere, quod ab illis non multum videtur recedere, textis.

Radices graciles, extus nigras, intus non albissimas, & quæ non facillime per longitudinem findi possunt, rejicimus.

Smilax Sarsaparilla L. caule aculeato, angulari & foliis inermibus, ovatis, trinerviis distinguitur.

In China & America Meridionali occurrit.

Aqua cum his radicibus cocta, rubrum colorem & saporem, qui evidenter linguam afficit, assequitur. Extracti aquosi $\frac{2}{8}$ Gmelin & Gærtner inde obtinuerunt; Extracti aquosi salini, amaricantis $\frac{3}{8}$, spirituosi $\frac{1}{4}$ Neumann; Extracti aquosi $\frac{1}{4}$, Extracti spirituosi balsamici, subacris $\frac{1}{12}$ Cartheuser.

Hæ radices sub initia Seculi XVI in Europam allatæ & tanquam eximium ad fugandam luem veneream medicamentum commendatæ fuerunt, auctores, qui earum laudes canunt, æque ac illos, qui stant a parte contraria, Cl. Boehm collegit: morbum venereum, qui Mercurio non potuit fugari, Sarsaparilla curatum Hunter vidit, & Fordyce varias observationes enarrat de hoc morbo, frustra hydrargyro & Ligno Guajaco oppugnato, Sarsaparilla demum

victo, similem etiam experientiam apud Illustrem STOERCK reperio. Vires resolventes hanc Radicem edituram esse, nullus dubito, aquæ enim, quacum decoquitur, evidentem saporem conciliat, hinc non sine successu in varia humorum spissitudine, morbis cutaneis, arthriticis, catarrhalibus adhiberi poterit. Tumores duros continuato ejus usu curatos, SCULTETUS testatur. Ut omnes suas vires aquæ largiatur, diutius cum ea coquenda est.

* *Extractum* Wurtemb. non inefficax esse videtur.

SAMBUCUS, Ἀκτῆ, *Sureau*, *Holder*. Arboreum æque ac Herbaceum χαμαιάκτην, *Ebulum*, *Teble*, *Attich* ad usus medicatos recipimus. De illo Folia, Flores, Cortex & Baccæ recipiuntur, de hoc Baccæ:

Cortex est arboris liber extus viridis, intus albus, sapore adstringente & austero linguam ferit.

* *Folia* magna sunt, pinnata, una impari, omnibus ovato-lanceolatis, serrata, sapore herbaceo instructa.

Flores asservantur cymosi, albi, suavi odore & levi sapore instructi.

* *Baccæ* prostant in officinis rotundæ, sapore proprio dulciusculo gaudentes, ad eas * *Baccæ Ebuli* proxime accedunt.

SAMBUCUS. Corollam monopetalam habet, quinquefidam, rotatam, calice quinquefido sustentatam, isantheram, trigynam & baccam subrotundam, dispermam: *Nigra* L. BLACWELL 151. floribus cymosis & caule arboreo gaudet: *Ebulus* L. BLACWELL 488. caule herbaceo distinguitur.

Crescunt in Europa, præter maxime Septentrionalem.

Flores parum olei destillati butyracei fundunt. LEWIS.

Folia HIPPOCRATES hydropicis, & illis quibus lochia difficilius fluunt, commendat, alvum quoque inde

inde duci contendit, eorundem extus applicatorum usum in hæmorrhoidibus RUDOLPHUM II. expertum esse, WELSCH testatur; GUJARD, se iteratis vicibus eorum non leves vires emollientes vidisse, & recentia & calefacta sibi multo usu fuisse ad erysipelas asseverat. Cortice mediano a vehementissimis hæmorrhoidum doloribus pastorem convaluisse, REUSNER refert, eundem hydropicos sanasse, BRUCKMANN tradit, & Ill. HALLER plura loca Auctorum adducit, qui ab ejus uncia una alvum duci viderunt, ad hunc scopum etiam a nostris rusticis non raro adhibetur. Flores, volatili, quo gaudent principio, vasa leniter stimulant & humores attenuant, hinc intus scopo sudorem movendi, extus discutiendi, in usum recipiuntur, eosdem ad lac augendum facere, WERLHOFF est expertus.

Baccæ exsiccatæ, quæ vulgo *Grana Actes* solent appellari, ab HIPPOCRATE contra hydropem & morbos uteri præscribuntur, easdem CROLLIUS ob signaturam, cum similitudinem inter eas & excrementa intercedere sibi persuaserit, ad dysenteriam laudat, & hinc vulgo adstringentibus solent annumerari, sed virtutem hanc neque ex sapore colligere possumus, nec illam ulla fida observatio evincit.

Ebuli partes ratione virium ad Sambucum accedunt.

* *Acetum* QUERCETAN. a gratia commendatur: *Aqua destillata* suavis saporis & odoris est, non male ad mixturas diaphoreticas adhibetur: * *Oleum coctum* MESUE: *Rob* August. ob indolem saponaceam, quam cum pulpis fructuum communem habet, cui & aliquid acris accedere videtur, magnum in resolvenda humorum spissitudine medicamentum est, excretiones aquosas promovet, in morbis catarrhalibus, nec non quando viscera abdominalia obstructa sunt ad dimidiam unciam cum successu datur, a Parisinis sine

ſaccharo paratur æque ac *Rob Ebuli* Auguſt. quod ipſi viribus par eſt: * *Julepus Sambucinus* Wurtemb. * *Mel Sambuci* Wurt. reſolvendi ergo ad gargariſmata laudatur: *Spiritus Florum per ferment.* SCHROED. apud Pariſinos per errorem typographicum baccæ loco florum præcipiuntur, efficax omnino medicamentum, ubi indicatio diſcuſſionem præcipit: * *Spiritus baccarum Sambuci per fermentationem* Auguſt. * *Spiritus baccarum Ebuli per fermentationem* Auguſt. dubito hos ſpiritus unquam fuiſſe in uſum tractos: * *Tragea granorum Actes* WOLFF, a Pariſinis ſub ſpecie & nomine *Trochiſcorum* aſſervatur, qui, æque ac Noſtrates, nucem moſchatam omiſerunt, earum rationem minorem, quam WOLFF, Wurtemb. præcipiunt, ſed ab hac nuce ejus vires, ob quas contra fluxus alvi commendatur, præcipue videntur pendere: * *Unguentum Sambucinum* Noſtrat. ad ambuſta laudatur.

* SAPONARIA: hanc vocem a denominatione germanica *Seiffenkraut*, ſurrexiſſe, teſtatur TRAGUS, Radices & Folia officinis relinquit.

Radices calamo anſerino craſſiores ſunt, fibroſæ, ſub cuticula flaveſcente carnem albam condunt, ſapore dulci gaudent.

Folia ſunt ovato-oblonga, viridia, nullo neque odore, neque ſapore inſtructa, aqua cum eis cocta ſaporem leviſſime ſalinum acquirit, plane non amarum.

SAPONARIA. Corollam regularem pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatam, diploſantheram, digynam, capſulam unilocularem, polyſpermam: *Officinalis* L. BLACWELL 113. calyce cylindraceo & foliis ovato-lanceolatis diſtinguitur.

In omni Europa, præter magis Septentrionalem occurrit.

Radices Extracti aquoſi $\frac{11}{16}$, ſpirituoſi $\frac{5}{16}$, quod utrumque dulce eſt largiuntur. NEUMANN; Extracti

aquosi acris $\frac{2}{5}$, spirituosi etiam fortius linguam ferientis $\frac{1}{7}$ circiter. CARTHEUSER.

TRAGUS, monachos mendicantes hac planta, loco saponis, uti asserit; folia cum aqua agitata ipsi aliquid visciduli videntur impertire, &, quia aliqualem spumam formant, non contemnenda esse in lue venerea, STAHL asserit, quod autem Idem radicem, salsaparillæ prætulerit, vix credo NEUMANN.

SARCOCOLLA vid. *Emollientia.*

* SAXIFRAGA, *Steinbrech*, Radices in usum veniunt seu exigui bulbilli, qui sub involucro rufo, piloso, paucissimum carnis albæ, insipidæ & inodoræ continent.

SAXIFRAGA. Corolla gaudet pentapetala, regulari, calice quinquefido sustentata, diplosanthera, digyna, capsula birostri, polysperma: *Granulata* L. BLACWELL 56. foliis caulinis reniformibus, & radice granulata distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Diversissimæ plantæ Saxifragarum nomine venerunt apud Veteres & Auctores seculorum superiorum, mox enim tales, quæ inter medios lapides crescunt, mox tales, quæ calculum vesicæ imminuere credebantur hac voce indigitabant; vel hodie adhuc Parisini *Peucedanum Silaum* L. & *Gypsophilam muralem* L. ad hunc titulum referunt. Omnis effectus, qui ab eis, quas descripsi, radicibus promittitur, cum unice nitatur earum cum lapidibus similitudine, hinc jure eviluerunt.

* SCROPHULARIA Barbar. *Kropf oder Braunwurzel.* Ejus Radix tuberosa est, extus grysea, multis tuberculis obsessa, odore caret, saporem dulcem habet, cui aliquid levissime acris & amari accedit.

SCROPHULARIA. Corolla urceolata irregulariter quinquefida gaudet, lacinia infima reflexa, calice

bilabiato ſuſtentata, capſula biloculari, polypyrena: *Nodoſa* L. folia cordata habet, caulem acutangulum & flores racemoſos.

Creſcit in omni Europa.

Extracti aquoſi $\frac{11}{16}$, ſpirituoſi $\frac{1}{2}$, quod utrumque dulce fuit, NEUMANN obtinuit: Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ amaricantis, ſpirituoſi amarioris totidem CARTHEUSER.

Ad ſcrophulas facere dicitur, ſed nullam fidam, quæ hanc virtutem probat reperio obſervationem, hinc valde metuo ne illa ipſi ex ſignatura adſcripta ſit; æque ac quod contra hæmorrhoides faciat, ut ab HERES, RIEDLIN &c. obſervationibus probare contendunt.

* *Emplaſtrum de Scrophularia* Wurtemb. ad ulcera ſordida conducere dicitur.

SEMPERVIVUM, Ἀίζωον, *Joubarbe*, *Hauswurzel*. Inde vulgo in uſum trahuntur Folia ex ovatis-oblonga, craſſa, ciliata, hinc convexa, inde concava, ſucco aquoſo inſipido inſtructa, cui aliquid acerbi accedit.

SEMPERVIVUM. Corolla polypetala gaudet, calice multifido ſuſtentata, iſanthera & capſulis pluribus: *Tectorum* L. BLACWELL 366. folia glabra habet & quæ roſulam ad terram faciunt.

Creſcit per omnem Europam.

Primus BURCKHARDT annotavit, ſuccum Sempervivi cum alcohole in coagulum abire, idem CARTHEUSER confirmat, qui eundem quoque ab utroque alcali, neutiquam autem ab acidis, cogi vidit.

Saponaceas, & hinc reſolventes & detergentes vires habet, ſed auſteriuſculo, quo gaudet principio, repellentem quoque virtutem exſerit, hinc a GALENO extus ad eryſipelas & phlegmonen laudatur, RHODIUS clavum palpebræ inde curatum vidit, nubeculam oculis obverſantem *Vratislavienſes*, dolores ab hæmorrhoidibus cæcis excitatos, ſopitos, & maculas

faciei lenticulares absterſas Cl. SCOPOLI obſervavit. Ruricolæ noſtrates ſuccum ex Sempervivo expreſſum febricitantibus propinant; folia clavis pedum imponere, & ita eos extirpare, inter noſtrates eſt receptum. Omnis plantæ vis cum a ſucco pendeat, & ea per omnem annum vigeat, hinc neutiquam exſiccata aſſervanda eſt.

* *Syrupus* Wurtemb.

Reliquæ *Sedi* & *Sempervivi* ſpecies ad hanc, ratione virium, accedunt, quædam etiam evidentiore acrimonia pollent.

* SENECKA RADIX Rec. Fibroſa eſt, digito minore, tam longitudine, quam craſſitie cedit, ex capite craſſiore plures fibras emittit, parum nodoſas, ſub cortice craſſiore, ſive fuſco, ſive ex cinereo flavo, medullam albam includit, odore nullo, ſapore acri inter pimpinellam & pyrethrum medio gaudet.

POLYGALA. Corollam habet ſive tetra- ſive polypetalam, irregularem calice triphyllo ſuſtentatam, octo antheras, ſtylum unicum, capſulam bilocularem: *Senega* L. floribus tetrapetalis, caule herbaceo ſimpliciſſimo, foliis lato-lanceolatis gaudet.

Creſcit in Virginia, Penſylvania, Marilandia.

Extracti aquoſi valde acris $\frac{3}{8}$, reſinoſi mitis $\frac{1}{16}$ exhibet Cl. BURCKARD. CARTHEUSER illius $\frac{1}{6}$, hujus $\frac{1}{4}$ adducit.

Primus TENENT hujus radicis notitiam nobis dedit in tractatu, anno 1736 edito: eandem ad ictum ſerpentis crotalophori certum remedium eſſe Americani a longo retro tempore compertum habuerunt; & ex eo quod hic ictus homines peripneumonia perimat, radicem Senecka quacunque ratione inflammatis pulmonibus medelam allaturam eſſe, ſuſpicarunt Medici, nec eorum ſpem vanam fuiſſe TENENT, GRONOVIUS, LEMERY, JUSSIEU, BOUVART experientiæ probant, ſed eandem radicem etiam alias humorum

ſpiſſitudines, præter phlogiſticam, attenuare, BOUVART obſervationibus patet, qui inde anaſarcas curatas vidit, valide quoque urinam ducere expertus eſt. GRONOVIUS præterea ejus vires ad rheumatiſmos, arthritides & febres intermittentes æque ac lentas celebrat. Optime ejus uncia una cum aquæ libris duabus ad remanentiam unius libræ coquitur, & ſingulis horis unum decocti cochlear exhibetur.

Polygalas noſtrates, ratione virium ad radices Senecka accedere primus Perilluſtris DU HAMEL evicit, & recentiſſima experimenta probant.

* VICTORIALIS Barb. *Allermanns-Harniſch*, *Siegwurzel*. Rotunda & Longa in officinis proſtat.

Rotunda figuram ſuperne contractam habet, ſub involucro gryſeo, reticulari, fibroſo, bulbillos duos includit, concretos, quorum alter alteri inſidet, inferior minor orbiculatus eſt, utrinque compreſſus, alter ventricoſus, uterque albus, in exſiccatis ſapor leviſſime dulcis obtinet.

GLADIOLUS. Corollam habet hexapetalam, irregularem, ſpatha bivalvi ſuſtentatam, triantheram, monogynam, capſulam trigonam, trilocularem, polyſpermam: *Communis* L. foliis enſiformibus & floribus diſtantibus diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, occurrit adhuc in Helvetia.

Longa ad quatuor pollicum magnitudinem accedit, oblonga eſt, ſuperne parum contracta, ſub reticulo priori ſimili, caulis rudimenta educit, nec bulbillos, neque ſaporem aut odorem alliaceum in exſiccata reperio.

Allium Victorialis L. BLACWELL 544. foliis caulinis latis, lanceolatis, ſtaminibus ſimplicibus, umbella nuda diſtinguitur.

In Aquitania, Helvetia, Alſatia, Palatinatu, Auſtria creſcit.

Reticula harum radicum tanquam thoracem considerat superstitiosum vulgus, hinc eis sese contra vulnera immunes reddi posse, & alia adhuc miracula expectant, quibus ingenium satis imbecille est, ut ad magiam confugiant.

VINCETOXICUM Barb. *Hirundinaria* Barb. *Dompte-Venin*, *Schwalbenwurzel*. Radices recipimus, quae magnae sunt, ex uno capite plurimas tenues fibrillas emittunt, longas, multum flexiles & varie contortas, albas, odore evidente, sapore acriusculo & leviter amaro instructas.

ASCLEPIAS. Corollam habet monopetalam, calice quinquefido sustentatam, isantheram, digynam, nectaria quinque, operculo tecta, folliculos duos longos, semina papposa includentes: *Vincetoxicum* L. foliis cordato-ovatis, planis, glabris & caule erecto distinguitur.

Crescit in omni Europa, praeter maxime Septentrionalem, Angliam & Belgium.

Extracti aquosi $\frac{5}{16}$, spirituosi $\frac{1}{4}$ NEUMANN obtinuit, utrumque dulciusculum & suave esse asseverat, aquosum etiam prae spirituoso magis sapidum esse; LEWIS autem spirituosum aquoso efficacius esse, contendit, cui & CARTHEUSER assentitur, qui $\frac{1}{4}$ fere Extracti aquosi & $\frac{1}{8}$ spirituosi inde separavit.

Odor aeque ac sapor harum radicum efficaciam declarant, nec illas, humores attenuare, solida stimulare, obstructa reserare, excretiones aquosas promovere, dubitamus: DÜRR plures hydropicos harum radicum usu curavit, & scrophulas iis sanatas ELSNER vidit.

* *Extractum* SCHROED. * *Essentia* Wurtemb.

β) ANIMALIA.

MEL, Μέλι, *Miel*, *Honig*. Est substantia, quae mediam inter solidam & fluidam consistentiam habet,

colore five albo five badio gaudet, fapore dulci, odore proprio, cui interdum alius a vegetabilibus, unde furrexit, folet accedere.

Album, & quod ex granis quafi compofitum effe videtur, reliquis præfertur.

Colligitur Mel ab *Ape Mellifica* L. ex nectariis varii generis florum, quorum fuccum dulcem probofcide fugit, primo ventriculo condit, inde evomit & partim pro nutritione adhibet, partim in favorum cellulas deponit, ut gens per illam anni partem, quæ nullos flores excludit, penum habeat, quo vitam fuftentet: hoc ipfum mel, favos diffringendo colligimus, id quod fponte deftillat *Virgineum* dicunt, & optimum eft, fequitur illud, quod ex favis torculari fubjectis exprimunt, femper cera inquinatum, & cum illud hac ratione eliquantes nunquam non favos prius aqua confpergant & igni exponant, hinc omnino alteratum reputandum eft.

Licet omnino confectum fit, Mel eo præftantius furgere, quo præftantiores funt flores, unde ab apibus hauritur, & hinc Narbonenfe albiffimum & rorem marinum fapiens ad vicum Courbiere, qui tribus horis a Narbona diftat, collectum plurimi fiat, hodie tamen non ulterius obfervatur; quod venenatum quoque Mel ex virulentis plantis ab apibus hauriatur; quæ de talibus mellis generibus venenatis tradunt, non obfervatione, fed mera hypothefi nituntur.

Ubi Veteres mel adhibebant, Recentiores faccharum recipere folent, cum quo etiam omni omnino dote convenit, virtutes, cum ejus hiftoriam delineavimus, jam dictæ fuerunt, id tantum hic noto, quod faccharum variis depurationibus, quas, antequam in ufum trahatur, fubit, multa mucilagine, a qua tamen & demulcens & faponacea virtus pendet, privetur, & ideo pro medicato fcopo, Mel, faccharo præferendum effe videatur.

Mel nutrire, alvum ducere & abſtergere GALENUS monet, HIPPOCRATES illud etiam extus abſtergendi ergo commendavit. Extus ad digerendos & aperiendos abſceſſus egregie facit, coctione inſpiſſatum, forma ſuppoſitorii, ano immittitur.

* *Aqua Mellis* HIERONYM. vix aliquid proprii videtur habere, nec cur incrementum capillorum promovere dicatur, perſpicio: * *Aqua Mellis odorata Regia* Pariſ. omnem gratiam debet ſuaveolentibus, a quibus ſpiritus vini abſtrahitur, neutiquam melli: * *Mel deſpumatum*, Veteribus jam uſitatum medicamentum, cum Mel coctione multum gratia perdat, nec bonum mel depuratione opus habeat, hinc eviluit: * *Hydromel* GALENUS Melli $\frac{2}{3}$ aquæ adjicit, Pariſini 22plum; Wurtembergenſes 12plum, ſemper uſus modo tempore parandum: * *Hydromel vinoſum* vid. *Inſt. Chem.* * *Oxymel ſimplex* GALEN. præſtantiſſimum medicamentum, in omni ſpiſſitudine humorum, præprimis in phlogiſtica, aqua dilutum, largis hauſtibus bibendum: * *Spiritus Mellis* præ aliis ſpiritibus acidis empyreumaticis nil proprii habet.

SANGUIS HIRCI vid. *Ovis.*

SPONGIÆ, σπόγγοι, σπογγιαὶ, *Eponges*, *Schwämme*. Sunt ſubſtantiæ fibroſæ, multis foraminulis inſtructæ, variæ magnitudinis, hæc foramina ſunt orificia canalium, qui liquorem, cui ſpongia immittitur, hauriunt, & ipſam intumeſcere faciunt, colore gaudent ſpongiæ fuſco, plus minus diluto, odor illis proprius eſt, minus gratus & ſapor nullus.

Quo molliores ſunt, quo minoribus poris, quo diluto magis colore gaudent, eo reputantur meliores, & tales *Baadſchwämme* ſolent dicere, majoribus foraminibus pertuſæ, minus ſequaces *Roſsſchwämme* appellantur, & harum minora fruſta *Fragmenta Spongiarum*.

Spongia. Vermis gelatinofus eft, textura cellulofa, cavernofa, fibrofa veftitus: *Officinalis* L. habitu molli, tenaci, plus minus lobato diftinguitur.

In Mari Mediterraneo & Rubro copiofe occurrit.

Deftillatione largam quantitatem alcali volatilis fundit, in cinerem redacta, multum alcali foffilis largitur Lewis: Extracti aquofi falini, fpongias redolentis $\frac{1}{8}$, fpirituofi etiam falini $\frac{1}{48}$ exhibuit Neumann, qui etiam obfervavit, aquam ab ea abftractam odoram effe, eamque ab omnibus acidis diffolvi.

Ad fuffitus uterinos ab Hippocrate adhibebantur fpongiæ; partibus vulneratis, ut fiftatur hæmorrhagia, applicantur, & tunc in modum agarici aut boviftæ agunt, hunc in finem quoque a Galeno laudantur, qui eafdem combuftas acres effe dicit, & digerendi facultate præditas, id quod etiam ex earum analyfi facile elucefcit. Primus Arnoldus de Villa Nova eas intus contra ftrumas dedit, & hic omnino magni ufus effe, copiofiffimæ obfervationes omni die confirmant, num id ratione, alcali foffilis, quo fcatent, præftent, num fpecifice agant, ulteriora experimenta docebunt.

Dofis eft ad fcrupulos duos.

Spongiarum Lapidum nomine affervantur concrementa lapidea, diffractu facilia, afpera, quæ evidentia indicia præ fe ferunt, quod aliis corporibus adnata fuerint, non paucis variæ adhuc quifquiliæ adhærent, aliorum una facies concava eft, odore maris nares feriunt, cum acidis evidenter effervefcunt, & indolem calcaream produnt, veri tophi ex terra calcarea, quam aqua marina ad varias fubftantias folidas deponit, efformati.

Ab his lapidibus calculum renalem diffolvi, quis credet Galeno? hodie, ufti fpongiis admifcentur, pro curandis ftrumis.

Pulvis strumalis ARNOLDI DE VILLA NOVA. Ab Augustanis correctus hodie prostat, omnino ulterius corrigendus. Datur ad drachmam unam, quae circa ejus usum ad phases lunae adcommodandum VILLANOVANUS praecipit, prudentes negligunt, nec cogunt aegrotantes eundem siccum deglutire, ex eo Nostrates *Tabulas strumales* parant, in quibus vires ejus nimia sacchari ratione suffocantur: *Spongia praeparata* Paris. egregium medicamentum ad dilatanda vulnerum & ulcerum orificia.

7. FOSSILIA.

ANTIMONIUM Barb. *στίμμι*, *στίβι*, *Stibium* Barb. *Antimoine*, *Spiesglas*. Est substantia fossilis, nigro, plumbeo colore instructa, striis splendentibus distincta, ex sulphure & proprio metallo ad aequas partes mixtis, constans.

Occurrit vulgo partibus terrestribus inquinatum, & *Minera Antimonii* dicitur, haec sive non radiata apparet, *Solida* WALLER, sive radiis aut striis longitudinalibus percursa, *Stibium striatum* L. seu in crystallos efformata, *Stibium crystallisatum* L. seu in tenera fila efformatur, *Minera Antimonii plumosa* WALLER. eadem interdum aliquid arsenici recipit, & *Stibium Rubrum* L. constituit, interdum flavum, interdum coeruleum colorem induit.

Occurrunt hae glebae passim per Europam, Hungaricae plerumque reliquis puriores sunt, & magis nitent, quia Aurum vehere creduntur, ideo ab Alchemicis reliquis praeferuntur.

Eliquatur Antimonium e sua minera ratione simplicissima, a CRAMER egregie descripta, quod vulgo prostat, creberrime figuram conoideam habet. Cum nondum plane liqueat, num Veterum *στίμμι*, sit nostrum Antimonium, hinc de ejus apud Veteres

usu nihil audeo decidere. Primus BASILIUS VALENTINUS nostrum fossile ad usus medicatos sumsit, sed praeparata modo ex eo adhibuit, crudum venenum esse pronuntians, omnis etiam Alchemicorum secta, Chemiae ope, nonnisi varia ratione tractatum Antimonium ad morbos laudavit, sed ipsis his praeparationibus cum regulinam maxime partem, omnino virulentam acceperint, & hinc medicamenta ex Antimonio parata drasticas vires ediderint, ideo plurimi Medicorum, qui superioribus seculis floruerunt, id esse venenum, ex pharmacopoliis rejiciendum, statuerunt, & Parlamentum Parisinum anno 1566 publico Edicto ejus usum prohibuit, anno 1666 demum novo Edicto eundem iterum permisit. Inter primos KUNCKEL Antimonii crudi usum internum commendat, & aliquot observationes refert de gravissimis morbis arthriticis & rheumaticis eo curatis, has propriis experimentis dein confirmarunt PAULINUS, HOFFMANN, FURSTENAN & HEISSENIUS &c. ultimi etiam, atrophiam & affectus epilepticos ejus usu curatos, adducunt. Pecudes, & porcos maxime, Antimonii ope saginari & a lepra curari, BASILIUS VALENTINUS & *Philosophical Transactions* monent, homines quoque inde pinguescere, apud PAULINUM memoratur, nec non luem veneream fuisse curatam, febrem quartanam pertinacem, aqua cum eodem decocta fugatam, de MURALTO refert. Qua ratione Antimonium ad secundas vias possit pervenire, me ignorare fateor, nec tamen audeo in dubium vocare observationes, ab Auctoribus gravissimis adductas, illud crebro ad drachmam unam; sine ullo incommodo fuisse usurpatum, vidi, sed vidi etiam, quod hominibus, quorum primae viae sordes habuerunt, cardialgiam & nauseam excitaverit, non male ipsi medicamentum absorbens adjicitur, ut acidum, in primis viis obtinens, infringatur.

Æthiops Antimonialis ELLER non male Æthiopi minerali videtur anteponi: * *Antihecticum* POTER. *Antimonium Diaphoreticum* ſeu *Diaphoreticum minerale* Pariſ. * *Bezoard. minerale*; *Butyrum Antimonii*, *Chermes minerale*: *Cinabaris Antimonii*: * *Clyſſus Antimonii*: * *Crocus Metallorum* vid. *Inſt. Chem.* * *Decoctum Antivenereum laxans* Pariſ. in nimis parca quantitate laxantia videtur recipere: * *Diaphoreticum Martiale*: * *Flores Antimonii* HELMONT. validiſſimum emeticum, quod vix ad duo grana exhibere licet: * *Flores Antimonii nivei & ſplendentes* BASIL. VALENT. * *Flores Antimonii rubri* EJUSDEM, hi non adeo ſimplici ratione, qualis in *Codice Pariſino* indicatur, obtineri poſſunt, omnes cum unice a Regulo efformentur, multum cauſtici ſunt: * *Hepar Antimonii*: * *Materia perlata*: *Mercurius Vitæ*: vid. *Inſt. Chem.* * *Morſul. Antimoniales* KUNCKEL debent $\frac{1}{9}$ Antimonii vehere, Auctor jubet eorum quatuor ſcrupulos ter de die aſſumere: *Nitrum Antimoniatum* vid. *Inſt. Chem.* * *Panacea Antimonialis* LEMERY validum draſticum, quod ad octo & viginti guttas exhibetur: * *Regulus Antimonii*: * *Regulus Martialis*: * *Regulus Medicinalis*: *Sulphur auratum Antimonii* vid. *Inſtit. Chem.* * *Syrupus Emeticus* ſeu *Oxyſaccharum vomitivum contra Peſtem* ANGELI SALÆ: *Syrupus Emeticus* ZWOELFFER, uterque ad drachmas ſex uſque præſcribitur, prudentius doſis partitim per intervalla adhibetur, uſque dum, quem intendimus, effectus obtineatur: *Tartarus Emeticus*: *Tinctura Antimonii acris*: *Tinctura Antimonii Tartariſata*: *Tinctura Metallorum* ſeu *Lilium* PARACELSI Pariſ. * *Vitrum Antimonii*: * *Vitrum Antimonii Ceratum* vid. *Inſt. Chem.* * *Vinum Emeticum* LEMERY ad Vini libras duas Croci Metallorum uncias quatuor recipere Pariſini ſuadent, LEMERY monet, non minores eſſe medicamenti vires ad quod unica modo uncia Croci

metallorum recipitur ; datur ad unciam unam pro dosi, quam quoque per vices exhibere suaderem.

Cinnabaris vid. *Mercurius.*

Mercurius Barb. ὑδράργυρον, *Argentum vivum*, *Queckfilber.* Est substantia fluida, soli auro & platinæ gravitate cedens, calore etiam minore, quam quo aqua ebullit, volatilis, frigore valde intenso in consistentiam solidam abiens, solo calore in pulverem rubrum fatiscens, plurima corpora metallica dissolvens, ab omnibus salibus solvenda.

Occurrit sive sub forma nativa *Virgineus* Auctorum, sive ope sulphuris in formam mineræ redactus, hæc minera, pro varia ratione sulphuris ad mercurium, & pro varia terræ, cui inhæret ratione, sive simpliciter *Mineræ Mercurii* nomine venit, sive *Cinnabaris*, quando nempe pulcherrima rubedine tincta est & nulla terra inquinata.

In Suecia, Hispania, Hungaria, Austria, Hydria, in Foro Julio & Asia occurrit.

Hydrargyrum, cujus superficiem cuticula tegit, aut cujus globuli non liberrime fluunt, sed divisi caudam quasi trahunt, inquinatum est; multæ licet illud depurandi laudentur rationes, quarum etiam plures non raro succedunt, optima tamen semper est destillatio, nec aliud ad usus medicatos debet recipi, nisi quod prius ex retorta in vas recipiens fuit pulsum. Celerrime probitas hydrargyri tentatur, dum illud in cochleari ferreo carbonibus ignitis exponitur, sincerum enim totum in auras abit, & quicquid peregrini habuit, in cochleari relinquit.

Hydrargyrum vix non omnis Antiquitas venenis annumeravit, solus Galenus fatetur, se nullum cum eodem experimentum instituisse, unde sibi de ejus virulentia constaret: inter Arabes demum ejus usus externus obtinuit, & seculo XVI intus usurpari cœpit, ut in Dissertatione de *Hidrargyri præparatorum*

internorum usu, comite Cl. EHRMANN defensa, fuit probatum.

De effectibus ejus medicatis acturus, primum eos, quos in primas viat edit, notabo, dein, quid ad secundas vias delatum præstet, recensebo. Mercurius, si vivus deglutitur, totum canalem intestinalem permeat, & talis, qualis ore assumtus fuit, ex ano elabitur, id quod AVICENNA jam annotavit & innumeris dehinc observationibus constat, eundem, suo pondere canalem intestinalem emetientem, tenacissimas fæces expulisse, intussusceptiones aut alia intestinorum obstacula solvisse, gravissimos ileos & vomitus curasse, ZWINGER, BUCHNER, RAU & præprimis Ill. DE HAEN observationibus probant, dum autem hoc scopo exhibetur, ad tres & plures uncias pro dosi erit propinandus; nec dubito, quin hac ratione assumtus, etiam anthelminticos effectus edere queat, licet eum pro hoc scopo consultius, varia ratione præparatum, exhiberi putem. Quando autem Hydrargyrum ad secundas vias recipitur, tunc summos edit effectus resolventes, in minimos enim globulos dividendum minima etiam vasa subit, ad quæ vix aliud medicamentum penetrare valet, & ibi nata obstacula removet, præterea vi cordis & arteriarum cum humoribus agitatum, in illos eo validius impellitur, quo ipsum illis multo majore densitate gaudet, quippe quæ sanguinem tredecies superat, observante MUSCHENBROECK, eos attenuat, modo evidenter mechanico, visciditatem tollit, imo si ejus ratio modum excedit, ipsa etiam naturalis crasis humorum laxatur, qui tum vasa minora subeunt, & ex eis elabuntur, creberrime quidem ex vasis oris & faucium, unde Ptyalismus, non raro etiam per vasa intestinorum. Hæc agendi ratio Mercurii, inter eas quæ hactenus traditæ sunt, maxima veri specie gaudet, licet non inficias eam, quod suis omnino adhuc prematur diffi-

cultatibus, interim quocunque modo agat, id tamen certum eſt; quod eodem valentius medicamentum reſolvens non habeamus, hinc in omni ſpiſſitudine cum ſummo ſucceſſu exhibetur, ſi phlogiſticam excipimus, cum calor excedens & fibræ per morbum tenſæ, medicamentum frictionem intendens non admittant. Ejus egregias vires ad morbos, qui oſſium ſubſtantiam afficiunt, MARTYN, SCHREIBER, BUCHNER & NIEMANN adducunt, præſtantiam ad ulcerum cacoëtheorum curam, longe plurimi Medentium viderunt, inter quos VALLISNERIUM, TREW, ALBERTI & HAVIGHORST ſufficiat allegaſſe, cancrum eo curatum Ill. SANCHEZ, *Nova litteraria Maris Balthici*, BORRICHIUS evincunt, quanti uſus ad morbos oculorum, ſuffuſionem, coecitatem ſit, PETRONII, RHODII, BOYLE, BORRICHII, WESTPHAL &c. fide conſtat, præſtantiſſimum ad rheumaticos & arthriticos morbos medicamentum WEDEL, LÖW, HUXHAM ſunt experti, ejus præſtantia ad omne genus febrium ex WILLIS, BALLONIO, BORRICHIO, BENVENUTO, HUXHAM, MOREALI patet, WILLIS paralyſin eo curatam vidit, tumorem ſtrumoſum CLAUNIG, plurimum ad curandas variolas facere BOUCHART, GRASSIUS, *Acta Medic. Berol.* HUXHAM, SPIES, CATANEUS, GALE &c. probant, cum evidenti ſucceſſu contra hydropem adhibitum EMIUS, DECKERS, SIMSON referunt, ſcorbutici curati apud WILLIS & LENTILIUM occurrunt, eximios ejus effectus in morbis capitis & encephali viderunt BERNITZ, ACOLUTHUS, BUDÆUS, ROLFINCK, RIEDLIN, in diſſolvendis calculis renum & veſicæ MEAD, ad hydrophobiam curandam conducere, Cl. HAGG multis obſervationibus probavit, Mercurium denique præcipuum, ſi non unicum morborum venereorum remedium eſſe, fida quatuor retro ſeculorum experientia probavit, & innumerorum Aucto-

rum

rum teſtimoniis conſtat, quæ, ſi hic vellem adducere, vix non omnes, qui de ſiphylitide ſcripſerunt, Medentes eſſent allegandi.

Sed idem egregium medicamentum graviſſima quoque mala excitat, quando minus prudenter exhibetur, vel ipſam nativam humorum noſtrorum craſin diſſolvit, vel tenerrimas in cellulas involucrorum, quæ medullam nervorum cingunt, aut in cellulas oſſium effuſum, graviſſimos nervorum & oſſium morbos producit; quantæ noxæ ex ptyaliſmo ſurrexerint, variis obſervatorum locis, in *Diſſertatione ſupra citata* evictum eſt, & evicerunt ingenui Auctores, qui contra perniciofam hanc medendi methodum, maximo ægrotantium damno nimis diu uſitatam inſurrexerunt, inter frequentes obſervationes de graviſſimis morbis nervorum & oſſium, a mercurio ipſis inhærente, excitatis, vel FERNELIUM modo, BORRICHIUM, RAMAZINUM, HOFFMANN, THILEMANN, LENTILIUM allegaſſe ſufficiat.

Quot rationibus Mercurius adaptari poſſit, ut ſanguinem ſubeat, per principia Chemiæ liquet, & in *Diſſertatione citata* fuit explicatum.

De *Cinnabari*, κιννάβαρι, quæ *Minii* nomine apud Veteres veniebat, quod vix ad ſanguinem venire poſſit, in *Inſtit. Chem.* monui, eadem nunquam, niſi prius ſublimatione depurata fuerit, intus danda eſt, cum foſſilibus creberrime heterogenea ſoleant accreſcere.

Æthiops Antimonialis: *Æthiops mineralis* pro variis diſpenſatoriis, variam mercurii ad ſulphur rationem recipit: * *Aqua Gryſea* GOHL eſt ſolutio mercurii in acido nitri, trigecuplo decocti traumatici diluta, tanquam mitius ſepticum ad ulcera phagedænica recipitur: * *Aqua Mercurialis* Wurtemberg. ad affectus cutaneos laudatur, ſed ejus uſus ſummam prudentiam exigit: *Aqua Phagedænica* CHARAS.

Optime ex tempore a Chirurgis paratur, & recipitur ea mercurii ſublimati ratio, quam indicatio exigit: * *Arcanum Corallinum*: *Cinnabaris factitia*: *Cinnabaris Antimonii* vid. *Inſtit. Chemiæ*: * *Emplaſtrum Mercuriale* Wurtemb. eaſdem vires cum *Emplaſtro de Ranis cum Mercurio* habet, quod videatur ſub *Ranis*: * *Mercurius liquidus* vel *Aqua Mercurialis* Pariſ. eſt ſolutio mercurii in acido Nitri, trigecuplo aquæ diluta, datur ad guttas quindecim & ultra: *Mercurius præcipitatus albus*: *flavus* ſeu *Turpetum minerale*: *per ſe* vid. *Inſt. Chem.* * *Mercurius præcipitatus viridis* BEGUIN, ob æs, quod habet, nunquam in uſum trahendendus: * *Mercurius præcipitatus ruber*: *Mercurius ſublimatus corroſivus*: *Mercurius ſublimatus dulcis* vid. *Inſt. Chem.* * *Mercurius violaceus* Pariſ. Eſt cinnabaris factitia ob majorem, quam habet, ſulphuris rationem nigreſcens: * *Opiata Meſenterica* Pariſ. non placet: *Panacea Mercurialis* vid. *Inſtit. Chem.* * *Paſtilli Mercuriales* Pariſ. optimis ægrotantium rebus, omnes ſuffitus mercuriales eviluerunt: *Pillulæ Mercuriales*, BELLOST pilulis, in quibus mercurius vivus, variis purgantibus mixtus, obtinet, magnam famam conciliavit, plures tales compoſitiones paſſim proſtant, Pariſinæ $\frac{3}{10}$ diagrydii, $\frac{1}{7}$ reſinæ jalappæ, $\frac{3}{10}$ mercurii vehunt, Noſtrates diagrydii, mercurii, pulveris Jalappæ & trochiſcorum alhandal de ſingulis $\frac{1}{6}$ habent: *Pilulas mercuriales e Mercurio dulci* præcedentibus Germani ſubſtituerunt: * *Rotulæ contra vermes* ZWOELFFER correctæ, ad lumbricos dantur cum ſucceſſu: * *Saccharum Vermifugum* Pariſ. ſeu *Mercurius ſaccharatus* Edinburg. bonum omnino medicamentum, quod non ſolum ad vermes, ſed etiam in aliis morbis, ubi mercurius indicatur, poteſt exhiberi: * *Trochiſci Anthelmintici* ſive *Hermetici* SCRETÆ non ſine ſucceſſu ad enecandos & ejiciendos vermes adhibentur, trochiſcus continet mercurii dulcis

grana circiter quatuor, & diagrydii granum unum: * *Trochisci Escharotici* Paris. valde rodentes: * *Trochisci Escharotici cum minio* LEMERY; correctos Parisini recipiunt, prioribus multo mitiores: * *Unguentum Mercuriale citrinum ad scabiem* Paris. * *Unguentum Mundificans* STAHL vid. *Plumbum*: *Unguentum Neapolitanum* THEODORIC. Parisini axungiæ Porcinæ æquas partes mercurii admiscent; iidem, dum mercurium, terebinthina extinctum, axungiæ porcinæ adjiciunt, medicamentum formant, quod *Unguentum gryseum mercuriale* appellant, hoc ipsum est *Unguentum Neapolitanum* Nostratium & Wurtembergensium, formula Parisina $\frac{1}{9}$, Wurtembergensis $\frac{1}{4}$, Nostra $\frac{1}{8}$ Mercurii recepit; cum hodie prudentius, quam olim, Mercurius administretur, hoc ad frictiones in siphyliticis instituendas præfertur priori, ad pediculos fugandos quoque & ad curandam scabiem adhibetur: observavit Cl. BEAUMÉ, mercurium facere, ut axungia citius rancescat: *Unguentum Pediculorum* August. præter mercurium etiam varia acria recipit: * *Unguentum ad Scabiem* Wurtemb. non auderem medicamentum saturninum ad morbos cutaneos adhibere: * *Unguentum ad Scabiem* ZELLER non contemnendum.

CAP. VII.

INCRASSANTIA.

§. 48.

Nimiæ tenuitati humorum Veteres per Παχυντικὰ, *Incrassantia*, obviam ire tentarunt, referebant eo Gummata, quæ ratione, qua aquam subeunt, eam viscidiorem, & hinc magis spissam reddunt, cum autem facile pateat, in magno illo, quod vasa nostra vehunt, humorum volumine, talem inspissationem locum ha-

bere non posse, quæ, si etiam obtineri posset, non nativa, sed omnino morbosa esset; tenuitas quoque præternaturalis non aliter, quam ejus causas tollendo possit curari, hinc titulum hunc non male ex Therapia expungi posse, evidens esse duco; nec a vi acidorum fossilium, qua liquores serosos densant, unde *Coagulantia* dicuntur, aliquid, quod huc faciat expecto, cum nunquam nisi valde diluta, quo ipso ad hunc effectum ineptiora redduntur, intus ea dare liceat, spissitudo quoque, quæ inde induceretur, semper præternaturalis esset.

Cap. VIII.

ABSORBENTIA.

§. 49.

Medicamenta, quæ acrimoniam acidam corrigunt, Ἀναπίνοντα, *Absorbentia* dicuntur, pertinere huc omnia alcalia, nec tyro Chemiæ ignorat. Pathologia acida, sub initium superioris Seculi ab Helmontio efficta, a Tachenio diducta, a Medicis, qui Cartesium secuti sunt, sustentata, a Sylvio per Belgium, a Bontekoe, Waldschmidt, Ettmüller &c. per Germaniam disseminata, in causa fuit, ut hoc medicamentorum genus, tanquam certissimum auxilium ad omnes febrium ordines, & ad omnem sanguinis æstum fuerit commendatum, & licet meliora nunc edocti Medici, falsam de acido, communi febrium causa, hypothesin repudiaverint, in multis tamen, maxime Germaniæ, locis ad hæc medicamenta mox confugiunt, cum calor præternaturalis ægrotos invadit. Illi quoque Medici, qui febrem sub fermentationis idea sibi stiterunt, nostra medicamenta ad eas curandas multum facere, reputarunt, cum alcalia fermen-

fationis progreſſus inhibere, conſtet; eadem etiam *Præcipitantia* non pauci appellant.

§. 50.

Cum ſalia alcalia medicamentis incidentibus (§.46.) adnumerare ſoleant, ad abſorbentia nonniſi terras referunt, de his, ſi quid etiam in ſanguinem irreperit, illud adeo exiguum eſt, ut de effectu plane deſperandum ſit, hinc maxime, cum etiam vix acrimonia acida in maſſa humorum obtinere poſſe videatur, medicamentorum nunc recenſendorum longe plurima, efficaciam ſuam non ultra primas vias extendere, & nonniſi ab acrimonia acida in primis viis obtinente indicari, eluceſcit; iis autem, cum difficilius iter per canalem inteſtinalem emetiantur, vulgo aliquem ſalem medium adjicere ſolent, qui præterea efferveſcentiam ex congreſſu abſorbentis cum acido oriundam moderatur, & incommoda ab aëre impetuoſius ſub efferveſcentia ſecedente metuenda, avertit. Abuſus Abſorbentium non modo primas vias gravat, dum earum vires in promovendis ſubſtantiis duris, validius reſiſtentibus conſumuntur, ſed eadem quoque muco inteſtinali irretita, in ſpeciem cæmenti abeunt, lateribus inteſtinorum accreſcunt, ἔμφραξιν, graviſſimorum morborum cauſam producunt, imo docentibus experimentis Illuſtris PRINGLE & Cl. MACBRIDE putrefactionem promovent; eluceſcit hinc, quam pernicioſam rationem ſequantur, qui illa ægrotis, excedente calore æſtuantibus, exhibent.

α. ANIMALIA.

CANCRORUM CHELÆ vid. *Nutrientia.*

CONCHA, κόγχη, *Coquille*, *Muſchel.* Hoc nomine in officinis veniunt domus teſtaceorum, ſaporis & odo-

ris expertes, cum acidis effervescentes & igne in calcem vivam abeuntes. Sine discrimine ex omni vermium testaceorum genere desumi possunt, apud nos vulgo eas recipiunt a *Mya Pictorum* L. testa ovato-oblonga & dente crenulato instructa.

Copiosissime in fluviis obtinet.

Primus CROLLIUS Conchas, tanquam certissimum contra febres intermittentes remedium, laudavit, si earum scrupuli duo instante paroxysmo assumuntur, hinc quoque sub *Specifici Antifebrilis* CROLLII nomine, si in pulverem reductae fuerint, venire solent, prae reliquis absorbentibus nihil proprii habent.

* *Conchae Citratae* Nostrat. conveniunt cum Oculis Cancrorum citratis.

CORALLIA ALBA }
CORALLIA RUBRA } vid. *Roborantia specifica.*

CORALLINA Barb. *Coralien oder Meermoos, Coralline, Mousse marine.* Prostant hoc nomine fragmenta ramosa, quorum teneris ramis foliola exigua & tenerrima pinnatim adhaerent, colore albo, consistentia friabili, odore nauseoso, marino, sapore salino instructa.

CORALLINA. Stirps geniculata, filiformis, calcarea: *Officinalis* L. habitu pinnato gaudet.

In Oceano Europaeo & Mari Mediterraneo frequens; recens variis coloribus ludit, quos autem in littore, soli & aeri exposita, deponit.

Cl. PALLAS rationibus non levibus Corollinam ordini vegetabilium restituit, propria experientia destitutus Ill. LINNAEI & ELLIS auctoritate nitor.

Calcinatione in calcem vivam abit. LEWIS: Extracti aquosi $\frac{1}{4}$ largitur, & cum destillationi subjicitur, spiritum urinosum fundit. NEUMANN.

Medio ævo fama de ejus vi anthelmintica debetur, ea, cum nec ratione, nec ulla, quæ fidem meretur, observatione evinci queat, præter absorbentes, nullæ aliæ ipsi tribuendæ vires.

* JUDAICUS LAPIS, Λίθος Ἰουδαϊκός. Est Lapis albus olivæformis, totus striis longitudinalibus notatus, petiolo instructus, intus substantiam sistit, ex lamellis semipellucidis efformatam, quam ideo seleniticam appellare consueverunt, sed improprie omnino, quia evidenter cum acidis effervescit.

Helmintholithus Judaicus L. Efformatur ab aculeis echinorum in lapidem versis.

Passim per Europam occurrit.

Ab omni retro tempore calculos dissolvere creditus est, hanc virtutem ad calculum renum GALENUS restringit; jure hodie eviluit.

LUCII PISCIS MANDIBULA vid. *Nutrientia.*

LYNCIS LAPIS Barb. *Belemnites* Barb. *Alpschoz, Luxstein.* Est Lapis, qui ex basi lata, sensim in verticem angustum terminatur, intus ad aliquam altitudinem cavum conoideum continet, totus substantia splendente, quæ in strias ab axi ad peripheriam tendunt, ordinata est, efformatus, colore gaudet falerno, pro varia varietate magis aut minus diluto, differt quoque multum longitudine æque ac crassitie; dum fricatur cornu odorem spirat.

Helmintholithus Belemnites L. Nondum confectum est, a quo animali in lapidem verso efformetur, *Alcyonium Lyncurium* esse Ill. LINNÆUS contendit.

Crebro per omnem Europam occurrit, vulgatissimum Alsatiæ petræfactum.

Quidquid de ejus viribus narrant Auctores, sive anilibus fabulis debetur, sive signaturæ commentis, sive falsæ de ejus ortu opinioni, hinc ejus usus inter Medicos naturam ac rationem duces sequentes exolevit.

PERCARUM LAPIDES vid. *Nutrientia.*

OSTREARUM TESTÆ vid. *Nutrientia.*

OVORUM TESTÆ vid. *Nutrientia.*

β. FOSSILIA.

CALX, Τίτανος, *Chaux*, *Kalch.* Eſt ſubſtantia terreſtris, quæ ſive ſub forma pulveris, ſive lapidis friabilis, ſive lapidis duri, qui autem nunquam adeo indureſcit, ut chalybe percuſſus ſcintillas evomat, occurrit, in acidis cum effervescentia diſſolvitur, ſola nec maximo igne fundi poteſt.

Calx ſub forma pulveris rimas montium occupans, *Lac Lunæ* GESN. *Agaricus mineralis* EJUSD. *Calx Gur* L. in officinas recipitur, non raro pro *Farina foſſili*, cœli donum credita, anonæ caritate in cibum recepta fuit, BRUCKMANN: lapidis friabilis ſpecie occurrens, ſive partibus mollioribus, non aſperis, digitos inquinantibus conſtans *Cretæ* nomine, *Craïe*, *Kreide*, pharmacopolia intrat, magna terræ ſtrata, longas montium catenas efformat, ſive aſperior, figura, aſperitate, colore multum varians *Tophos*, *Stalactitas* conſtituit; quæ in lapidem durum concrevit, dum ad eam duritiem pervenit, ut poliri poſſit, *Marmor* dicitur, dum ex lamellis in varias figuras angulares ordinatis formatur, *Spatum* appellatur, *Calcareus* demum, dum maſſas difformes format, quæ non raro integros montes conſtituunt.

Dum calcarei juſto igne uruntur, duritiem perdunt, friabiles fiunt & ſimul acquirunt qualitatem, ut quando aqua ipſis affunditur, intenſo exæſtuent calore, & partes animales, quibus applicantur, in modum ignis deſtruant, veniunt tunc ſub *Calcis vivæ*, τῦ Ἀσβέςυ nomine, hæc cum aquam accipit, ſive illam ex aere hauriat, ſive illa ipſi affundatur, in pulverem

dilabitur & suam causticitatem perdit; *Extincta* dicitur. Rationem ortus Calcis vivæ, & qualitates ipsi proprias recenset Chemia. Convenientia Calcarei cum testis conchyliorum, conchylia creberrime in Calcareo reperiunda, observatio DE LA FAILLE, qui in tractu Alnatensi (*païs d'Aunis*) ex limo maris & conchyliis, pauco elapso tempore, lapides surgere vidit, odor gravis sub Calcarei ustione nares feriens, terra calcarea ad Halam evidentissime ex testis orta, annotante Cl. SCHREBER, vestigia salis marini, observante MEYER, in calcareo occurrentia, observatio de calcareo nunquam in montibus primitivis oriundo, valde probabilem reddunt conjecturam, omnem Calcem ex testis conchyliorum destructis esse ortam & montes calcareos, copiosissime per orbem occurrentes, surrexisse cum mare a continente recessit & limum & conchylia reliquit, quæ labente tempore in lapidem concreverunt. Quia calcareo, tum sub prima ejus origine, quam per omne, quo formatus erat, tempus varia heterogenea potuerunt accrescere, hinc, cur ratione coloris, consistentiæ, bonitatis ad parandam inde calcem vivam differat, elucescit; partes calcarei aquis abrasæ & tum depositæ terras calcareas & stalactites constituunt, pro variis heterogeneis, quæ ipsis accreverunt, vario quem subierunt tritu, & hinc oriunda attenuatione, vario colore, varia raritate, vario lævore gaudent.

Lapis Calcareus per se, ad usus medicatos non recipitur, quæ de propriis Lactis lunæ viribus allegantur, vulgi commentis a similitudine ejus coloris cum lacte animali, aut ejusdem credulitati debentur: Calx viva cum aliis mixta, tanquam psilothrum seu depilatorium adhibetur, intus si daretur, omnino veneni rodentis effectus ederet, sed pessime id, quod soli calci vivæ, ob causticitatem, qua pollet, proprium est, omni calci attribuerunt, etiam illi, quam

omnis indolis causticæ expertem esse, omnia loquuntur: Creta contra acrimoniam acidam intus datur, & datur cum successu.

Aqua Calcis Vivæ, κονία, est aqua, quæ ex Calce viva aliquid terræ recepit, & naturæ salinæ proxima est, MEYER quo nemo majore cura experimenta circa calcem instituit, ad unam partem Calcis quinque & viginti partes aquæ jubet recipi, sed simul monet, medicamentum earundem plane virium surrecturum, si vel sexaginta aquæ partes adhiberentur; ALSTON, etiam si bis centum aquæ partes, uni calcis affunduntur, aquam non debiliorem fieri annotavit, & simul observavit, calcem vivam per annum quoque asservatam, æque efficacem aquam largiri, quam statim, postquam ex fornace extracta fuit, recepta, hæc aqua nisi in vasis probe clausis asservatur, substantiam, quam ex calce recepit, sub forma cuticularum sensim sensimque in superficiem ascendentium, & dein ad fundum vasis descendentium, dimittit, & omni virtute propria, qua gaudebat, privatur. HIPPOCRATES hanc aquam extus contra vitiliginem commendat, primus BATEUS eam sub nomine *Aquæ Benedictæ* ad usus internos adhibuit, Ill. PRINGLE, Cl. MACBRIDE & *Essais pour servir à l'histoire de la Putrefaction* eam putredinem arcere experimentis evicerunt; ALSTON tentamina probant, vermes ab ea enecari, & calculum dissolvi, ultimum WHYTT, BARTHOLINUS, LUCAS & WALPOLE quoque confirmarunt: febres rheumaticas ea curatas, gravia a podagra retrograda mala & morbos cutaneos, observationibus quoque ALSTON probat, ultimus effectus etiam MACAULAY experientia confirmatur; viscera exulcerata, DETHARDING, aqua calcis intus assumta, restituta probat, & MOLINARIUS eadem tam epota, quam injecta, ulcus vesicæ vidit curatum; GRAINGER, eandem intestinis exulceratis opem afferre, est expertus: GABER de-

nique annotat, sanguinem phlogistice spissum inde attenuari: eandem itaque optime abstergendi, putredinem arcendi, acrimonias corrigendi, humores resolvendi ergo adhiberi, evidens est: Ejus aliquot libræ de die exhibentur; nec male ipsi lac, aut alia medicamenta morbo appropriata adjiciuntur.

Extus ad abstergenda ulcera, discutienda oedemata, arcendum sphacelum in usum trahitur.

* *Aqua Ophtalmica sapphirina* SCHROED. * *Collyrium exsiccans* Parif. ad ophtalmias discutiendi ergo adhibetur: *Aqua Phagedænica* vid. *Mercurius:* * *Species Diacretæ* MYNSICHT. Absurda omnino compositio, quam ad sodam maxime adhibere solent, datur ad drachmam dimidiam: * *Species Diacretæ* CAMERARII prioribus adhuc lapides cancrorum adjiciunt.

* GYPSUM, γύψον, *Gyps*, *Gyps*. Est substantia terrea, quæ igne in pulverem, cum aqua autem in massam solidam, sine effervescentia abit, ex calce & acido vitriolico composita est, & justa ratione calcinata, phosphorescit.

Occurrit I. sub forma terræ *Terra gypsea pulverulenta* CRONST. II. sub forma lapidis α) cujus partes unum continuum efformant 1) quod polituram admittit Ἀλαβαστρίτης, *Alabastrum*, *Alabaster*, hoc ipsum coloribus & pelluciditate multum variat; 2) quod poliri nequit *Gypsum argillosum* L. β) particulis micaceis exstructum *Gypsum usuale* L. γ) particulis fibrosis constans *Gypsum striatum* CRONST. *Stirium* L. *Alabastrites* WALLER. δ) lamellas plus minus splendentes referens *Selenites* MATTHIOL. *Lapis specularis* PLIN. *Glacies Mariæ* AGRICOL. *Spatum speculare* L.

Omnes omnino Gypsi species, cum neque a menstruis chylopoieticis possint dissolvi, neque calore primarum viarum resolvi, nullas in corpus nostrum possunt vires exequi; frustra etiam a lapidibus, qui

cum acidis non effervescunt, virtus absorbens expectatur.

* *Unguentum Alabastrinum* FAVENTIN. ad mitigandos dolores capitis, non video quo jure, commendatur.

* OSTEOCOLLA. KENTMANN. *Beinbruch.* Hoc nomine veniunt concrementa calcarea, quae figuram oblongam habent & superficiem albam, asperam. Sunt ea sive stalactites, vulgari ratione orti, & tales, ut plurimum prostant in officinis, sive stipites arborum in terra sterili relicti, labente tempore carie exesi & toti terra calcarea repleti, hi proprie nomen Osteocollae sibi vindicant, & multo sabulo turgere solent, observante Cl. GLEDITSCH, eodem tamen etiam comprehunduntur partium cylindracearum vegetabilium incrustationes calcareae, vegetabili destructo superstites, annotante Cl. GUETTARD. Osteocollae secundum, quod recensui, genus passim in regionibus, ubi vastiores campi sabulosi obtinent, sub solo sabuloso occurrit, quod solum stipites obruit & aquae transitum concessit, ut eos carie exedere, & sceleta terra calcarea potuerit replere.

Patet ex hac Osteocollae historia, eam esse calcem, cui sabulum, interdum quoque alia heterogenea accreverunt, id quod etiam Illustris MARGGRAF analysis uberius confirmat.

Primus MATTHIOLUS Osteocollae vires ad ossa diffracta consolidanda celebrat, prudens ERASTUS vulgi rumoribus subscribere dubitavit, ex rationali Medicina, medicamenta ossa ferruminantia jam diu proscripta sunt, nullae aliae itaque ob quas Osteocolla laudari posset, praeter absorbentes supersunt vires, & cum puriores substantias habeamus, quae id abunde praestant, hinc heterogeneis vix non semper scatente medicamento jure abstinemus.

CAP. IX.

EVACUANTIA.

§. 51.

EVACUANTIA, καθαρτικὰ appellamus illa medicamenta, quorum ope, ſive humor inquilinus quantitate excedente peccans, ſive heterogeneus, morbi cauſa, e corpore eliminatur, prior, ut plurimum per Chirurgiam, quæ hujus loci non eſt, ſolet evocari, alter pro varia, qua pollet, indole, aut varia, cui inhæret, parte, varia ratione ejicitur, qui evocatur per aperturas, quas ars facit, denuo huc non pertinet; evacuantia, quæ per organa excretoria corpori nativa agunt, optime pro ratione ipſorum emunctoriorum diſtinguuntur, horum cum cutis ſit maximum, & præ reliquis plura humorum heterogeneorum genera e corpore eliminet, hinc illud primum rimabor, reliqua eo ordine, quo ſe in corpore excipiunt, dein tractaturus.

§. 52.

I. SUDORIFERA.

Medicamenta, quæ excretionem cutaneam promovent, Veteribus Ἱδρωτικὰ & Διαφορητικὰ dicebantur: Recentiores illa, quæ tranſpirationem inſenſibilem, ita modice augent, ut non in ſudorem erumpat, *Diaphoretica* vel *Diapnoica* ſolent appellare, *Sudorifera* autem ea, quæ ſudorem exprimunt; hæc ipſa, ex quo opinio invaluit, febres malignas a veneno originem ſumere, quod per ſudorem e corpore expellendum ſit, *Alexipharmaca* quoque & *Bezoardica* ſolent dici. Agunt autem, quæ hujus loci ſunt medicamenta,

1) motum humorum incitando, & huc præter gymnasticam, & calorem extus applicatum omnia medicamenta calefacientia pertinent, 2) habitum cutis debilitando, quo præter balnea, omnia Emollientia (Cap. III.) cuti applicata, nec non Sopientia (Cap. V.) validiora referenda sunt, 3) rationem aquæ in massa humorum augendo, & hoc Attenuantia (Cap. VI.) præstant. Indicantur Διαφορητικά, 1) ab omni morbo, qui a transpiratione suppressa originem duxit 2) a qualicunque heterogeneo per massam humorum diffuso, 3) a congestione humorum ad viscera. 4) Ab humoribus, qui in vasis cutaneis stagnant, 5) a crisi. Sustentatur actio horum medicamentorum, regimine non frigido & largo potu aquæ. Diaphoretica nunquam corpori nocent. Sudor largior vel diæta vel medicamentis expressus semper nocet, mala, quæ inde surgunt Illustris GAUB graphice delineavit, præ reliquis læduntur, quibus temperies sicca & calida est, aut qui qualicunque humorum spissitudine laborant, debiles, & illi quos febris tenet.

§. 53.

II. APOPHLEGMATIZANTIA.

Ἀποφλεγματισμὸς Veterum, Medici medii ævi *Apophlegmatizantia* dixerunt, medicamenta nimirum, quæ mucum in folliculis membranæ Schneiderianæ, aut viis aëreis hærentem eliciunt, &, ut vel per os vel per nares eliminetur, efficiunt: pro varia ratione, qua adhibentur, & varia parte unde mucum eliciunt, varias denominationes accipiunt, Ἔῤῥινα dicuntur illa, quæ naribus excipiuntur, eadem Auctores superiorum Seculorum *Nasalia*, *Ptarmica* appellarunt; hæc ipsa ore committenda *Masticatoria*, *Sialogoga*, *Salivantia* audunt, pituitam in viis respiratoriis hærentem

evocantia Βεχικὰ, *Expectorantia* vocantur. Agunt Apophlegmatizantia 1) mucum attenuando, huc itaque Attenuantia (Cap. VI.) pertinent 2) membranas relaxando & ita tam copiosorem muci secretionem, quam faciliorem ejus ex folliculis secessum promovendo, præstant hoc Emollientia (Cap. III.) 3) hos ipsos folliculos irritando ope Irritantium (Cap. IV.) 4) eosdem concutiendo sive per sternutationem, sive per solida ore agitata, 5) Hydrargyrum, quod justo majori dosi assumtum, humores in liquamen per vasa salivalia elabens fundit, hujus loci non est, nec huc pertinet, aquæ in os nauseantium, & eorum qui in apposita fercula magno appetitu feruntur, affluxus. Indicantur Apophlegmatizantia a muco, aut heterogeneo in membrana Schneideriana aut viis aëris incommoda causantibus, 2) quando congestiones serosæ ad caput fiunt, 3) si rheumatismus in dentibus aut auribus obtinet 4) prophylaxeos scopo in morbis epidemicis aut contagiosis. Abusus sialogogorum producit mala ab Ill. GAUB recensita, Ptarmica irritantia ob magnas turbas, quas sternutatio in omnibus visceribus excitat, concussiones, quibus cunctos ventres agitat, & inde metuenda mala, apud Illustr. HALLER collecta, rarissime in usum trahuntur, nisi heterogeneum quid in sinibus hæret, aut validus cordi suffocato stimulus dandus est.

§. 54.

III. VOMITORIA.

Medicamenta, quæ canalem intestinalem evacuant, Veteres strictiore sensu καθαρτικὰ appellarunt nec non φάρμακα, & illa additis vocibus ἄνω vel κάτω distinguebant, illa quæ efficiunt, ut contenta ventriculi per os rejiciantur *Vomitoria*, & Recentiores

Emetica dixerunt. Surgere vomitum, dum ventriculus multum diſtenditur, æque ac dum validiorem a qualicunque ſtimulo irritationem patitur, Phyſiologi evincunt, iidem demonſtrant, ſub vomitu non modo ventriculum per ſuas fibras contrahi, ſed eundem quoque valide a diaphragmate & muſculis abdominalibus comprimi, his itaque motibus reſpirationem turbari, refluxum humorum ex encephalo morari, vaſa vertebralia æque ac arterias carotides & venas jugulares multo ſanguine turgere: hæc præmonenda eſſe duxi, ut tam indicantia, quam contra indicantia Vomitoriorum, clarius paterent.

§. 55.

Indicantur itaque Vomitoria, tam ab heterogeneis, quæ in ventriculo, aut inteſtino duodeno obtinent, quam ab humoribus tenacibus in triplici ventre cum difficultate motis, & varium morbi genus efformantibus, hinc magnis Practicis ad ægritudines a vitiata bilis elaboratione oriundas, laudantur, nec non ad pituitoſos pectoris morbos; effuſum in caput ſanguinem inde reſorptum BOUDU expertus eſt, cæcitatem a preſſo nervo optico, & aliam a materie tineæ repulſa curatam, GEISLER vidit. Quia vomitus ſine valida omnium corporis partium concuſſione non poteſt fieri, hinc plethoricis, morbis inflammatoriis laborantibus aut qui ad illos proni ſunt, hæmorrhagiis ſubjectis, cum ſubſtantia primarum viarum ulcus habet, aut ulcera viſcera depaſcuntur, debilibus, hypochondriacis aut hyſtericis, in lipothymiam pronis, male configurato thorace aut cranio inſtructis, Vomitoria nunquam, aut ſaltem nonniſi cum maxima circumſpectione ſunt exhibenda, nec ob auctam inde diaphragmatis & muſculorum abdominalium in viſcera abdominis preſſionem, gravidis, procidentiis aut her-

niis

niis laborantibus, aut eis, qui calculum in ſyſtemate biliario aut uropœo habent, ea dare licet; eos quoque, qui nonniſi validioribus nixibus vomunt, & quos ideo dyſemetos appellare ſolent, ipſa Natura ab uſu emeticorum excludere videtur; eadem denique etiam exulare debent, cum alvus pertinacius clauſa, & hinc motus periſtalticus vitiatus eſt.

§. 56.

Ad duas claſſes optime Emetica referuntur 1) ea, quæ ventriculum, eundem diſtendo, ſubvertunt, 2) ea, quæ ventriculum evidenter irritando, ut præter modum naturalem ejus fibræ ſe contrahant, efficiunt. Prima claſſis aquam, lac, olea unguinoſa comprehendit, & in uſum trahitur, quando venena acria ventriculum rodunt, ut iſta, & obtundantur, & ſine augmento ſtimuli eliminentur: ventriculum irritando, quæ vomere faciunt medicamenta, ſive mechanice agunt, eo agitatio faucium, ope inſtrumenti ſolidi, pertinet, & excutia ventriculi, quæ exolevit, illam homines, cum nauſea valde urget, digitis faucibus immiſſis, interdum tentare ſolent, id quod Medici vix ſuadent, ſive ſtimuli phyſici ſunt, & hi denuo ſive evidenti, qua pollent, acrimonia agunt, ſive vi ſpecifica.

Vomitoria quæ irritando agunt, ſi exhibentur doſi adeo parca, ut vomitum non excitent, ſed ad vias ſecundas tranſeant, validos effectus reſolventes edunt, & in vario graviſſimorum morborum genere cum magno ſucceſſu dantur.

I. Acria (§. 41.)

II. Specifica.

* Asarum, Ἄσαρον, *Cabaret*, *Haſelwurzel*. Radices & Folia recipiuntur.

Radices ex uno capite, quod parvum eſt, aliquot fibrillas emittunt, extus ſubfuſcæ ſunt, intus albæ, pro-

prio minus grato odore, qui ad Valerianam accedit, & sapore acri gaudent.

Folia reniformia sunt, superne profunde viridia, inferne tenui lanugine pubescunt, longis petiolis sustentantur, odore nullo, nec evidente sapore prædita.

Asarum. Corollam trifidam, duodecim stamina, stylum unum, capsulam sexlocularem habet: *Europæum* Blacwell 383. foliis reniformibus obtusis distinguitur.

Crescit per omnem Europam.

Aqua a radicibus destillata odorata est, odorum quoque Extractum aquosum. Scheffler.

Vi purgante illi, qua Helleborus albus gaudet, pari præditum esse, Dioscorides monet, hujus virtutis non meminit Galenus, Fallopius lentissimæ operationis esse dicit, Mesue in infuso ad unciam dimidiam, in substantia ad drachmas duas dedit, Recentiores vix ultra drachmam ascendunt: Matthiolus testatur, Germanos decocto Asari, febres curare, id quod Rulandus & Lentilius observationibus quoque confirmant, Alexius specifice ad quartanum commendat, & ei plures assentiunt, ego vero, justa observatione hanc virtutem specificam stabiliente destitutus, illud, præ aliis emeticis, in hoc morbo aliquid proprii habere vix credo, minoribus dosibus datam radicem, aut longiore coctione debilitatam, egregie resolvere, observatum est; Rulandus & Scheffer hydropicos inde viderunt curatos; patet hinc, cur virtutes ejus diaphoreticas, diureticas, emenagogas celebrarint Auctores. Folia ad octo usque ex aqua cocta & expressa, post Dodonæum, Rolfinck commendat: eadem primus Pitt Pharmacopæus Worcestriensis, scopo errhino, in usum traxit, teste Colbatch, eorum grana quatuor aut quinque haurienda si dantur cubitum ituris, altero mane mul-

tum muci ex naribus effluxurum promittit, id ipsum se sæpe expertum esse, GEOFFROI testatur, idem etiam hac ratione paralysin oris & linguæ se vidisse sanatam perhibet, eodem medicamento DESMARS, ulcus capitis per nares evacuatum, observavit.

* *Extractum* Wurtemb. * *Tinctura* Paris.

* BRYONIA, *βρυώνια*, *Vitis alba*, *Couleuvrée*, *Zaunrübe*. Ejus radices prostant, quæ ad brachii imo femoris crassitiem accedunt, recentes proprio odore, minus grato gaudent, qui autem exsiccatione perit, sapore intensius amaro cum quadam acrimonia, extus flavicant, striis longitudinalibus & circularibus asperæ, intus albæ, caro exsiccata evidenter striis eminentibus ex medulla tanquam centro ad peripheriam ductis & variis circulis secatis composita est, laxior, fungosa.

BRYONIA. Habitu relativo mox monophyto, mox diphyto, corolla quinquepartita, simili calyce sustentata, sive isanthera sive monogyna, bacca uniloculari gaudet: *Alba* L. BLACWELL 37. & 533. foliis palmatis, rigidis, undique pilis scabris distinguitur.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquosi $\frac{5}{8}$, resinosi ultra $\frac{1}{6}$ NEUMANN inde obtinuit; CARTHEUSER illius etiam $\frac{5}{8}$, hujus $\frac{1}{17}$.

Veteres, turiones Bryoniæ in usum cibarium receptos fuisse, perhibent, sed non veri specie caret DODONÆI conjectura, PLINIUM, GALENUM, DIOSCORIDEM &c. Vitim albam cum Viti sylvestri, quo nomine *Tamus* L. apud eos venit, confudisse. HIPPOCRATES Bryoniam ad injectiones & suffitus uterinos adhibuit, GALENUS intus resolvendi ergo contra obstructiones viscerum abdominalium, extus abstergendi fine in morbis cutaneis commendat; HERCULES SAXONIÆ radice, ad drachmam unam in substantia

data, deploratiſſimum hydropicum vidit curatum, ARNOLDUS DE VILLA NOVA obſervationem habet de quodam epileptico, quem Bryonia ſanavit, id quod etiam REUSNER circa aliquot pueros annotavit. Medicamento vehementi & nauſeoſo rarius hodie utimur, interdum reſolvendi & abſtergendi ſcopo, extus exhibetur.

* *Fæcula* ANGEL. SALÆ ipſa Bryonia integra reputatur mitior eſſe: * *Extractum* Auguſt. *Syrupus* Brandeburg. ad aliquot drachmas datus valide videtur reſolvere.

* ELATERIUM, ἐλατήριον, *Eſelskürbſenſaft.* Eſt ſuccus, cujus nonniſi fæculam Veteres receperunt, & hinc vireſcentem habebant, is cum hodie, ad ductum MESUE, vulgari ratione inſpiſſatus proſtet, nigricat, & ſapore amaro gaudet, in quo ego ſaltem inſigniorem acrimoniam non potui detegere.

Momordica Elaterium L. BLACWELL 108. defectu cirrhorum agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in noſtris hortis, ſeminibus ſponte ſparſis ſeſe continuat.

HIPPOCRATES Elaterii tanquam medicamenti, ſurſum & deorſum purgantis, meminit, hæc ejus vis Veteribus adeo nota fuit, ut etiam omnia medicamenta, primas vias evacuantia, ἐλατήρια appellaverint, ad evacuandum uterum quoque ab HIPPOCRATE æque ac a GALENO laudatur, hic, illud quoque extus reſolvendi ergo, nec non ptarmico ſcopo, commendat; ejus inſignem in hydrope curando efficaciam LISTER, REUSNER, EVERHARD, S. PAULI obſervationibus probare contendunt, ſed hunc effectum cum omnibus validioribus evacuantibus videtur communem habere, & cum hodie evictum ſit, hydropis curam minus bene draſticis tentari, hinc ad hunc morbum quoque, nonniſi in refracta valde doſi, reſolvendi potius, quam evacuandi ſcopo adhibetur. Veteres larga quantitate illud exhibuerunt, EVERHARD,

ad drachmam dimidiam usque sine noxa exhibitum fuisse, perhibet, vix ultra tria grana hodie ejus dosis extenditur.

* *Mel Cucumerinum* Paris.

* FRANGULA Recent. *Bourgêne*, *Faulbaum*, *Zapfenholz*. Recipiuntur ejus cortices mediani sive libri, qui flavicantes sunt, sapore non acri, sed leviter austero instructi, cui vestigium amari accedit.

Rhamnus Frangula L. BLACWELL 172. Habitu inermi & foliis integerrimis distinguitur.

Habitat in omni Europa, præter maxime Meridionalem.

MATTHIOLUS corticem alvum ducere dicit, DODONÆUS vomitus & secessus, sed nonnisi a recenti cieri asseverat. Dosin ad drachmas duas solent determinare, de medicamento, circa quod nulla justa observatio mihi saltem nota est, nihil audeo decidere. Extus unguentis ad scabiem interdum adjicitur.

* GRATIOLA Rec. *Gratia Dei* Barb. *Gottes Gnaden Kräutel.* Folia exhibet oblonga, sensim angustata, uncialia, venosa, integerrima, amara.

GRATIOLA. Corolla monopetala gaudet, staminibus quatuor, quorum duo sterilia sunt, calice in plures lacinias secto, capsula biloculari: *Officinalis* L. BLACWELL 411. Floribus pedunculatis & foliis lanceolatis distinguitur.

Extracti aquosi $\frac{5}{32}$, spirituosi $\frac{1}{4}$ largitur. BOULDUC.

Communis fere est Auctorum consensus circa validam, qua hæc planta gaudet, vim: GESNER in se ipso expertus est, eam ad scrupulum unum in substantia assumtam, non sine molestia vomitu & alvo purgare, ad vermes & asciten ejus efficaciam se expertum esse, testatur BOULDUC, ascitem ea curatam HELWICH adducit, hypercatharsin inde suscitatam BÜRCKEL annotavit, antiquatam, inertem esse Ill.

LINNÆUS tradit; radicem ad ſcrupulos duos exhibitam in modum Ipecacuanhæ agere KRAMER aſſeverat.

* *Extractum* Pariſ.

GUMMI GUTTÆ Recent. Eſt gummireſina, quæ in magnis fruſtis ad nos adducitur, nitida, extus ex croceo flaveſcens, odore nullo, ſapore leviter reſinoſo gaudet, dum mordetur dentibus aliquam tenacitatem ſiſtit.

CAMBOGIA L. Corollam tetrapetalam habet, ſimili calice ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, pomum octoloculare.

Creſcit in China, Camboia & Ceylon.

Tam ſpiritus vini, quam aqua, maximam ejus partem diſſolvunt, ſed aqua, non parum ejus, quod diſſolverat, denuo dimittit, alcali acuata hæc menſtrua, omne recipiunt & colore ſanguineo inde tinguntur. LEWIS: Extracti ſpirituoſi $\frac{7}{8}$, aquoſi $\frac{1}{16}$ obtinuit NEUMANN. Præter acidum, etiam urinoſum ſpiritum ſub ejus deſtillatione obſervavit CARTHEUSER.

Hoc medicamentum CLUSIO anno 1603 miſſum, & Indos illo ad evacuandos aquoſos humores uti, relatum fuit, LOTTICHIUS, qui anno 1626 proprium de eo tractatum edidit, plures ſui ævi Medicos adducit, qui eodem cum ſucceſſu ad hydropem, arthritidem, aſthma &c. fuerunt uſi. HOECHSTETTER, ejus virulentiam ſpiritu vitrioli corrigi, contendit, Wurtembergenſes acetum adhibent, alia alcalia laudant, prudens adminiſtratio vel hic optimum corrigens eſt. CLUSIUS apud Indos quindecim ad viginti grana dari aſſerit, HOECHSTETTER vel pueris ad grana tria dedit, hodie adultis non ultra decem grana propinamus.

* HELLEBORUS ALBUS, ἑλλέβορος λευκὸς, *Veratrum*, *weiſse Nieſwurzel*. Adhibentur ejus Radices, quæ cylindroideæ ſunt, tuberoſæ, tuberculis obſeſſæ, fibrillarum, quas dimiſerant, reliquiis, oblongæ, ſapore non multum acri, ſalino, cum veſtigio amari inſtructæ, extus gryſeæ, intus albiſſimæ.

Veratrum. Corollam hexapetalam irregularem habet, isantheram, trigynam, capsulam triplicem: *Album* L. Racemo paniculato & floribus erectis agnoscitur.

Crescit in Europa temperata, in Silesiam usque ascendit.

Extracti aquosi $\frac{7}{12}$, spirituosi $\frac{7}{16}$ NEUMANN obtinuit; Extracti aquosi debilissima acrimonia acredine instructi $\frac{1}{2}$ fere, spirituosi $\frac{3}{8}$ fere CARTHEUSER.

Quoties Ἐλλέβορον HIPPOCRATES simpliciter praescribit, semper album intelligendum esse, contendit GALENUS, eundem *Melampodium* Veterum esse, SCHULZ evincit. FUCHSII auctoritate, nostram plantam, pro Helleboro albo assumi, cum ex Veteribus non erui possit qualem hoc nomine intellexerint, TREW monet. Has radices brutis venenum esse, WEPFER & HERISSANT experimenta probant, violentissimum vomitum inde motum FALLOPIUS vidit, hypercatharses, affectus encephali, non raro mortem FORESTUS, DOBOLENSKY, GRASSUS, MURALTO, LEDELIUS, LENTILIUS, WINTER, REIMANN, BORRICHIUS, LORRY &c. plures adhuc, qui deleterios harum radicum effectus viderunt, Auctores, collegit Illustris HALLER: nullus itaque dubito cum eximio hoc Viro dicere: "in tanta copia tutiorum medicamentorum nollem veneno uti," si quis tamen illud adhibendi sat audaciae haberet, nunquam scrupuli unius dosin excedat; solet etiam ad pulveres sternutatorios a quibusdam recipi, sed illis nonnisi minima ejus ratio admiscenda est, ne nimia sternutatio, &, quae istam excipere solent, mala surgant; unguentis contra pediculos non male adjicitur.

IPECACUANHA. Est Radix aliquot pollices longa, linea vix crassior, varie flexa, substantia extus nigricante grysea, intus albissima instructa, in rugas circulares prominentes efformata, quae nervum fili,

formem leviſſimum luteum ambiunt, ad ſaporem ſalinum accedit, ego nec lentorem in ſapore, nec amaritiem poſſum diſtinguere.

Viola Ipecacua L. foliis ovato oblongis, hirſutis diſtinguitur.

Creſcit in America Meridionali.

Num Ipecacuanha gryſea POMET, quæ craſſitie duarum ſeu trium linearum, & colore dilute fuſco gaudet, ab ea, quam deſcripſi, quæ eſt *Fuſca* POMET, & quam cum LEMERY & LEIBNITIO optimam dicit eſſe, ſola patria differt? hæc enim ex Braſilia, illa ex regno Peruviano ad nos adducitur, nil decidere auſus, id ſaltem monendum puto, *Ipecacuanham albam*, cujus apud Auctores mentio fit, radicem ſarmentoſam eſſe, a genuina diverſiſſimam.

$\frac{5}{32}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{7}{16}$ Extracti aquoſi GEOFFROI inde ſeparavit; LEWIS Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{3}{16}$; NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ fere; CARTHEUSER vero Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{6}$.

Primus PISO hujus Radicis mentionem fecit, GRAS Medicus anno 1672 ejus aliquid in Europam adduxit, & alicui pharmacopolio Pariſino intulit, anno 1684 paſſim in tabernis Europæis obtinuit, teſte ſcheda quam ſeplaſiarii divulgarunt, a WEDEL conſervata. Circa annum 1690 quidam mercator magnam harum Radicum quantitatem cum Pariſios advexiſſet, majorem quæſtum ut faceret, ſocium ſibi HELVETIUM junxit, qui LUDOVICO XIV perſuaſit, ut juberet copioſe cum iiſdem in noſocomiis fieri experimentum, *inde cum fuerit relatum, eadem ſucceſſiſſe indiſcriminatim, in omnibus omnino ægrotis diarrhœa, fluxu ſanguinis & dyſenteria laborantibus, cum præterea Comes Archiatrorum* DAQUIN *multa experimenta & ſumſerit ipſe & per alios ſumi curaverit, quæ omnia eundem prorſus ſucceſſum habuerunt,*

sunt ipsa Edicti Regii verba, quod nobis LEIBNITIUS conservavit, una cum historia cujus synopsin sisto: Rex, inquam, cui civium salus semper commendatissima erat, HELVETIUM larga pecuniæ summa donavit, & ut publice ægrotantibus hoc medicamentum venderet, jussit, mercator ægre ferens HELVETII remunerationem, Ipecacuanham aliis quoque Medicis æque ac Pharmacopolis concessit, factum est inde, ut vulgatum evaderet medicamentum, quod pro more Seculi, sibi soli voluit reservare HELVETIUS, teste GROJEAN apud KOENIG; illo tempore dosis medicamenti LUDOVICO aureo vendebatur. TOURNEFORT apud POMET testatur, nullum prostare medicamentum, tam certo & tam cito quam Ipecacuanha curans, & primus gryseam tanquam mitiorem præferendam esse monet: WEDEL plures observationes adducit de egregio ejus in dysenteria usu, & multas addit, ubi vi sua emetica etiam in aliis morbis egregie profuit, GOHL, STOSCHIUS & BERGMANN eandem multis dysentericis cum successu se dedisse perhibent, SCHEUCHZER in dysenteria anni 1728 virtutem ejus expertus est laudatissimam, nonnullos sola hac radice curavit BUCHNER, KRAMER in multis millibus militum ejus efficaciam est expertus, mirabiles in dysenteria Neomagiensi effectus edidit, DEGNER teste, incantamenti instar, sæpe intra unius diei spatium, dysenteriam curare, asseverat GEOFFROI. Evincunt hæc observationes, quibus vel plures adhuc potuissent adjici, Ipecacuanham eximium ad curandam dysenteriam medicamentum esse, num autem specifica quadam vi agat, ut vulgo solent credere, num illi modo opem ferat, quæ a sordibus sustentatur, & num illam unice curet, sordes, ejus causam, e corpore eliminando, nondum confectum est, id autem constat omnino, alia emetica in alvi fluxibus tempestive exhibita magnæ virtutis esse,

obſervationibus probante KRAMER, & in dyſenteriis, a ſordibus non excitatis, Ipecacuanham ſine ſucceſſu adhiberi, imo etiam in reliquis, eam ſolam ad curam crebro non ſufficere, experientia creberrime evicit. Caveant ſaltem Medici, ne ſe magnifico ſpecifici titulo patiantur ſeduci, ut medicamentum vomitum excitans exhibeant, quando inflammatio inſtat, ſive jam præſto eſt, quicquid etiam de leni ejus indole venditent, iſta tamen nunquam poterit impedire, quin fiant ea, quæ ratio mechanica vomitus non poteſt non cauſari. GEOFFROI, grana ſex perbelle vomitum excitare, monet, & grana decem non minus valide, quam duos ſcrupulos operare, PYE copioſiſſimos caſus adducit, ubi duo grana in omni ætate aliquot vomitus excitarunt, ego creberrime etiam ſum expertus, quod grana decem vel quindecim æque valide ventriculum ſubverterint, quam grana triginta. Illuſtris PRINGLE ratio optime mihi, vomitoria nunquam niſi partitis doſibus exhibenda eſſe reputanti, placet, qui ſingulis horis Ipecacuanhæ grana quinque præbet, uſque dum vomitus ſurgat, & hunc ut plurimum poſt tertiam doſin ſecutum fuiſſe, monet.

§. 57.

IV. PURGANTIA Barb. καθαρτικὰ ſenſu ſtrictiſſimo ſunt medicamenta, quæ excretionem alvinam crebriorem reddunt. Eorum ope eliminantur non modo ſordes, quæ in primis viis hærent, ſed etiam humores canali cibario inquilini, imo cum eidem tres magni Aortæ inferioris rami proſpiciant; hinc hujus canalis excretione aucta, etiam ſordes ipſi maſſæ humorum inhærentes, ſive in eadem generatæ fuerint, ſive per vaſa reſorbentia eo delatæ, e corpore eliminantur. Quam ſchola, præeuntibus HIPPOCRATE & GALENO, de propriis ſubſtantiis, proprios

humores attrahentibus & per alvum ducentibus, colebat hypothesin & ortam inde distinctionem Purgantium in *Hydragoga*, *Phlegmagoga*, *Melanogoga*, quibus media ætas *Panchymagoga* adjecit, sanior Physiologia jam diu expunxit; sed majoris momenti est distinctio in *Cathartica Mitia*, & *Fortiora*, illa GALENI ætate Εκκοπρωτικα dicebantur, medio ævo *Minorativa*, *Lenitiva*, *Benedicta* appellata. Purgantia optime distingui videntur pro varia, qua in primas vias agunt ratione: quædam vi, qua gaudent, saponacea, inquilina æque ac peregrina, in primis viis hærentia, dissolvunt, attenuant & leni stimulo canalem cibarium sollicitant, hæc licebit *Eccoprotica* appellare; alia contenta primarum viarum attenuant, & eas evidentius, quam priora stimulant, hæc cum Recentioribus *Digestiva* nominamus; sunt præterea alia, quæ alvum ducere, experientia evincit, qua ratione agant, nondum clare liquet, *Specifica*; omnibus hactenus dictis fortius irritant alia, & id, ratione resinæ, quam vehunt, præstant, hæc *Resinosorum* nomine veniunt.

§. 58.

Indicantur Purgantia, ab heterogeneis in primis viis hærentibus, ista si acria sunt, præter Eccoprotica, non consultum est alia purgantia exhibere, si viscidam indolem habent, Digestiva sunt exhibenda; sed purgantia quoque in usum trahenda, cum heterogenea in massa humorum obtinent, imo cum in remotioribus quoque a primis viis visceribus, humores præter naturam collecti sunt (§. 57.), pro hoc scopo, si per reliquas ægroti circumstantias licet, validiora, ut plurimum, solent in usum trahi; interdum etiam usus catharticorum per aliquot dies continuandus, ut vitiosum paulatim educatur, & non

una modo vice exhibitum purgans, five non fatis evacuet, five nimis debilitet, hanc evacuandi rationem, quæ fit per continuatum catharticorum ufum, præeunte GALENO, per Επίκρασιν fieri, dicere folent; fed nec male purgantia adhibentur, quando impetum humorum a fuperioribus ad inferiora revellere confultum ducimus, & tunc illa frequentiffime fub forma Enematum ano injicimus, fed nec intus data, fpem fruftratura facile liquet.

§. 59.

Cum Purgantia, fine difcrimine quicquid in inteftinis hæret, aut ad ea ex omni corpore confluit, ejiciant, hinc locum non habent, cum vires multum proftratæ funt, aut fluidorum ratio in maffa humorum deficit; nec ea quæ evidentius irritant exhibere licet, cum topicum quoddam in primis viis obtinet vitium, aut ex morbi, qui adeft, indole conftat, irritabilitatem fibrarum in univerfum auctam effe, nunquam ideo in febrium paroxyfmis eadem licet exhibere, hinc Græci & Romani, qui noftra Eccoprotica ignorarunt, non aufi fuerunt purgantia in febribus acutis exhibere; Refinofa, cum ftimulus, quem excitant, propius ad illum, quo vomitoria inteftina follicitant, accedat, hinc creberrime vomitum excitant, nec ea licet exhibere, cum vomitoria exulare jubentur (§. 55.), cum etiam circulationem fub eorum ufu intendi, compertum fit, hinc ab eis in febribus continuis omnino eft abftinendum.

a. ECCOPROTICA.

CASSIA FISTULA Barb. Eft Siliqua cylindroidea rectiffima interdum, interdum incurva, quæ pedis circiter longitudinem æquat, unciam craffa, ex fpadiceo

nigra, lignoſa, fragilis, intus multis ſeptis tranſverſalibus diſtincta, quæ in ſuperficie externa, tanquam totidem circelli eminent, inter ſepta hæret medulla nigra, ad mellis conſiſtentiam accedens, ſapore dulci inſtructa, & cui ſemina ſubrotunda, dura, fulva, nitida innidulantur. Adducunt etiam non raro ſiliquas rugoſas, craſſiore putamine veſtitas, medullam acriorem includentes, has Occidentales eſſe, GEOFFROI tradit, ſed MONARDES & RUMPH teſtantur, Americanas, ex Inſulis ſancti Dominici & S. Johannis de portu divite, Orientalibus præſtare; Belgas nullam Caſſiam ex India in Europam vehere, & omnem, quæ ab aliquot retro annis Maſſiliam venit, ex Inſula Martinica afferi, relatum accepi. In univerſum ſiliquas multum rugoſas, acri aut qualicunque alieno ſapore inſtructa medulla fœtas, nec non eas, quarum ſemina, dum concutiuntur, ob deficientem medullam, reſonant, rejiciendas eſſe præcipiunt.

CASSIA. Corollam pentapetalam irregularem habet, calice quinquefolio ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam, fructum oblongum, diſſepimentis diſtinctum.

Fiſtula BLACWELL 381. Foliis quinque vel ſeptem jugatis, ovato-acuminatis & petiolis nudis diſtinguitur.

Creſcit in Æthiopia, Ægypto, India, China & inſulis Philippinis, ab Hiſpanis in Americam tranſplantatam fuiſſe, teſtatur MARTYR apud SLOANE.

Pulpa tam ab aqua, quam a ſpiritu Vini diſſolvitur. NEUMANN.

Primi Arabes noſtrum medicamentum in uſum traxerunt, ACTUARIUS primus illud Caſſiam dixit, pulpa ex ſiliquis exemta & a ſeminibus liberata, tanquam mitiſſimum medicamentum, exhibetur, nec male in minori doſi illis datur, quibus alvus tarda eſt, eandem etiam ſpecifice in renes agere, ſunt qui

contendunt; urinam inde tingi experientia non confirmat. Dosis pulpæ est ad uncias duas vel tres; ea cum majori aquæ quantitate diluenda est, ne in primis viis fermentet & flatus excitet, illis quibus modo animus est alvum apertum servandi, ad unciam unam vel drachmas sex exhibetur.

* *Electuarium Diacassiæ cum Mannu* Nostrat. Medicamentum eccoproticum, quod ad uncias duas & ultra potest exhiberi: *Pulpa Cassiæ* SCHROEDERI ope facchari conditur, ut ætatem ferat, Parisini illam *Cassiam coctam* appellant, & ipsi varia adjiciunt.

MANNA ab Arabibus *Man* dicta, est Succus inspissatus albus, cujus frusta variæ figuræ & magnitudinis nobis afferuntur, evidenti dulcedine instrustructus, odoris expers, totus in aqua & spiritu Vini solubilis.

Varia ratione Mannam solent distinguere, mitto distinctiones secundum arborum, unde colligitur, genera; nec non illam, qua in spontaneam & coactam, quam *Forzata* vel *Forzatella* appellant, solent dividere; porro eam, qua Mannam in foliis collectam, ab illa, quæ a truncis abraditur, distinguunt, illam *di Fronde*, hanc *di Corpo* denominant; illam denique qua, pro varia quam habent figura, in *grumosam, en Marons*, *bombycinam* & *granulatam* solent distinguere, hæ omnes enim distinctiones, hodie in commercio ignorantur. Solent autem hodie quatuor genera Mannæ in officinis asservare: *Canellatam*, *Mannam longam* Paris. quæ frustis purissimis aliquot pollices longis, unum circiter latis, una facie concavis & ita in figuram canalis actis, unde denominationis ratio surrexit, efformatur; *Vulgarem*, *Mannam granulosam* Paris. quam frusta variæ magnitudinis, figuræ, crassitiei constituunt, dimidium circiter pollicem crassa, plus minus sordibus inquinata, ea, quo minus humida, magis alba & pluribus granis cylindraceis

efformata est, eo reputatur melior, hanc ipsam pro varia patria denuo distinguunt, optima habetur ad Giraci Calabriæ ulterioris urbem lecta, hanc illa de Capachi, Siciliæ urbe proveniens excipit, ad hanc proxime accedit Calabrina & ea, quæ in Neapolitana provincia Puglia colligitur, nec non a tractu Maremna in Ducatu Florentino desumta, minus alba est a Ciaqui denominata, quæ a Sinesi nomen habet, sordida est & in majores massas concreta, ea autem, quam Romandiola Romagnæ largitur, facile acescit: ex Manna vulgari grana magis alba & majora seligere, & sub nomine *Mannæ Electæ* asservare solent: *Mannam Crassam*, *Mannam spissam & sordidam* Paris. denique talem appellant, quæ magis ab albo colore recedit, evidentius sordida est, multum humet, ita, ut quoque interdum pastæ consistentiam habeat, surgit sive ex antecedentibus senio vel aliis rationibus corruptis, sive evidenter ex saccharo vel melle, quibus aliquid Mannæ, non raro etiam Scammonei adjiciunt, arte parata est, hinc omnino ex officinis proscribenda.

Exsudat Manna ex variis *Fraxini* L. speciebus, summa æstate, & inde deraditur, aere pluvioso, vel paucam vel nullam arbores fundunt, hinc messes pluvioso cœlo pressæ parcæ solent esse, ut Mannam Canellatam obtineant, ex arboris cortice solent frusta exscindere, eorum locum succus exsudans occupat, & in vulneris figuram efformatur.

Aliæ quoque arbores succum dulcem, in grana alba concrescentem, solent largiri, is quoque sub nomine Mannæ venit. *Hedysarum Alhagi*, Persiæ civis, *Mannam Persicam* largitur, valde sordidam, & teste TOURNEFORT, Fraxinea omnino inferiorem, *Pinus Larix* L. & aliæ arbores coniferæ ex foliis *Mannam Lariceam*, *Briguntinam*, *de Briançon* exsudant: *Manna liquida*, quam in Arabia & Syria obtinere

Auctores Seculi XVI retulerunt, hodie ignoratur omnino.

Medicamentum non ingratum, quod primi Arabes arti nostrae [illegible]runt, cum sine irritatione agat, in omni morborum genere, in topicis quoque primarum viarum vitiis, cum catharsis indicatur, sine ullo periculo potest dari, ejus ope in febribus acutissimis, in ipsa quoque dysenteria, corpus sordibus possumus liberare, idem medicamentum, minori quam qua alvum movet dosi exhibitum, ad massam humorum penetrat, vi sua saponacea spissos humores attenuat & acres demulcet, hinc in morbis pectoris cum successu solet praescribi.

Datur ad uncias tres usque, pro dosi, sed cum ex suo genio facile fermentet, hinc multa aqua dilui, debet, nec male ipsi aliquod medicamentum carminativum adjicitur, ut flatus praecaveantur. Id denique adhuc addo, Mannam cum aqua coctam, dum refrigeratur, consistentiam solidam induere.

Electuarium seu Pulticula de Manna Nostrat. Infantibus pro educendo meconio exhibetur, Wurtembergenses eidem, non malo consilio radices ireos adjiciunt: *Manna liquida* SCHROEDER, non placet Mannam in fermentationem pronissimam, diutius solutam asservari: *Syrupus de Manna* ECKHOLZ a Wurtemberg. varia ratione mutatus, ob Folia Sennae, quae recipit, Manna validius, & non sine irritatione, purgat, datur infantibus in primo aetatis anno versantibus, ad unciam unam.

ROSARUM PALLIDARUM FLORES v. *Roborantia.*

SACCHARUM THOMAE vid. *Resolventia.*

TAMARINDI Rec. Hoc nomine ad nos adducitur Pulpa nigra, sapore acido instructa, cui varia filamenta & semina ex rotundo angulata, spadicea, nitida commixta sunt.

Reji-

Rejicitur exſucca, quæ ſitum contraxit, carne prunorum adulterata

Deſumitur pulpa ex fructibus

TAMARINDI L. BLACWELL 102. Corolla tripetala, calyce tetraphyllo ſuſtentata, iſanthera, monogyna, legumine oblongo, compreſſo, cum acumine obtuſo, ad ſemina toroſo, duplici cortice veſtito, exteriore ſicco, interiore membranaceo, inter utrumque pulpa molli inſtructo, gaudentis.

Indiæ, Ægypti, Arabiæ nec non Americæ, quo tranſplantata fuit, civis; pulpa ex America allata minus ſordida & minus acida eſt.

Etiam hoc medicamentum Arabibus debemus, ob indolem, qua gaudet, ſaponaceam eccoproticis rectiſſime adſcribitur, & ad tres uſque uncias exhibetur; ob evidentius, quo ſcatet acidum, in morbis acutis maxime & bilioſis cum magno fructu datur, ſive aliis eccoproticis junctum, ſive largiori lactis quantitati adjectum, quod inde in Serum, his morbis maxime appropriatum, vertitur; Tamarindi, mannæ adjecti ejus flatulentiam egregie moderantur, & efficiunt ut minus facile vomitum excitet.

* *Electuarium Tamarindorum* HORSTII, inconcinna compoſitio: *Pulpa Tamarindorum* SCHROEDER, non placet medicamentum coctione & ſaccharo debilitatum.

β. *INCIDENTIA.*

Huc pertinent Aquæ amaræ & Salia, quæ ex iis parantur (§. 21.) indicata.

γ. *SPECIFICA.*

ALOE, ἀλόη. Eſt Succus inſpiſſatus niger, proprio & nauſeoſo odore inſtructus, ſapore gaudens amaro, cum aliqua acrimonia: pro varia, qua gaudet, puritate, varie denominatur, purior & propius ad rubedinem accedens, a *Succotra* ſive *Socotara*, inſula ad

Arabiam felicem sita, nomen accepit; magis flavescens *Aloes Hepatica* dicitur; carbonacea nigredine instructa, arida, minus odorata *Caballina* vulgo appellatur: hanc Aloës distinctionem Arabes invexerunt, cum apud Veteres duplex modo ejus genus, unum quod hepatis colorem habet, & alterum quod fæcem refert, occurrat.

Aloe, Corollam sexfidam habet, isantheram, monogynam, capsulam triangularem & trilocularem: *Perfoliata Vera* L. Blacwell 333. foliis spinosis, maculatis, planis, & habitu caulescente distinguitur.

Crescit in Europa Meridionali, Asia & Africa.

Succus ex foliis expressus inspissatur, pro varia ejus depuratione, varia etiam ratione qua inspissatur, variam puritatem induit, & ita eundem succum plurimum differentes Aloes species posse exhibere, evidens est.

Vix non tota in aqua ebulliente dissolvitur, sed menstruo refrigerato, multum resinæ inde secedit. Succotrina $\frac{1}{4}$ resinæ, $\frac{3}{4}$ Extracti aquosi largitur; Hepatica $\frac{1}{3}$ resinæ, Extracti aquosi $\frac{2}{3}$; Caballina resinæ $\frac{1}{6}$, Extracti aquosi $\frac{3}{4}$. Lewis. Neumann ex Aloe $\frac{1}{16}$ Extracti resinosi, $\frac{7}{8}$ circiter Extracti aquosi obtinuit. Extracti aquosi fere $\frac{5}{8}$ Cartheuser.

Leniter ab Aloe ventrem duci, Galenus docet, & ventriculum roborari, addit, eandem vulnera & ulcera abstergere & ad cicatricem perducere; sed monet simul, eandem in temperie sicca & calida noxiam esse. Edit in universum validas vires resolventes, & in obstructionibus viscerum abdominalium cum successu usurpatur, sed valide præterea in vasa sanguinea agit, ita ut Borrichius mictum cruentum inde surrexisse viderit, maxime in hæmorrhoidalia, quæ, Mesue jam monente, & Fallopio plurimis exemplis confirmante, inde irritari, experientia evicit, qua teste etiam novimus, a principio resinoso maxime hunc effectum causari, hinc semper Extractum aquosum, ab omni resina liberum, loco integræ Aloes ad usus internos

adhibendum est; medicamentum resolvens & amarum, cum successu quoque vermibus opponi, ÆGINETÆ facile largimur; ejus vis antiseptica etiam a vetustissimis retro temporibus nota est.

Scopo purgandi ad duas drachmas, scopo resolvendi autem ad scrupulum unum præscribitur.

Extus cum successu ad arcendum sphacelum adhibetur, & observante FORESTO, ad lippitudinem.

* *Aloes Insuccata* Wurtemb. * *Aloes lota* Wurtemberg. * *Aloes Rosata* FALLOP. * *Aloes Violata* Wurtemb. Hæc quatuor sunt extracta aquosa Aloes, ubi per adjectos succos vegetabiles Aloes caliditatem corrigere tentarunt, medii ÆVI Auctores: * *Aqua generalis* Paris. ratione farraginis ingredientium, optime Theriaca liquida dicenda: * *Aqua Ophtalmica* Nostrat. ad lippitudinem conducit: *Balsamum Commendatoris* de PERNE polychrestum ad vulnera leviora medicamentum: * *Balsamum* FIORAVENTI vulnerario quoque scopo adhibetur: * *Balsamum Vulnerarium* vid. *Cuprum*: * *Electuarium de Hierapicra* a GALENO tanquam ab aliis usitatum describitur, ipse vult, ut ad nonaginta partes Aloes, quinque Croci & sex reliquorum aromatum recipiantur, a Veteribus crebro ad obstructa viscera abdominalia usurpabatur, hodie ad clysmata interdum adhibetur: * *Collyrium Roborans* Paris. viribus ad aquam ophtalmicam accedit: * *Elixir Proprietatis* PARACELSUS describit, & pro more suo extollit, sed reticet menstruum, CROLLIUS illud spiritum Vini & Acidum Vitrioli esse contendit, eum plures sequuntur, Parisini solum spiritum Vini recipiunt, & cum adjiciunt spiritum sulphuris, medicamentum * *Elixir Proprietatis cum Acido* appellant: Spiritus vini, inde juxta HELMONT destillatus, * *Elixir proprietatis album* dicitur & si ante destillationem varia aromata addita fuerunt, & spiritus destillatus edulcoratur, surgit claretum, quod * *Elixir*

de Garus Parisini appellant: BOERHAAVE loco acidi Vitriolici, sive acetum recipit, sive tartarum tartarisatum, surgunt ita * *Elixir Proprietatis cum Acido* BOERHAAVE & *sine Acido* EJUSDEM, si oleum Tartari per deliquium adhibetur, ad præcepta MAETS, *Elixir Proprietatis dulce* exoritur; omnia hæc Elixiria resolvendi & roborandi ergo ad vitia digestionis corrigenda, commendantur, BOERHAAVIO quoque laudata, cum autem multum calefaciant & maxime sanguinem hæmorrhoidalem commoveant, hinc inter nos saltem, parcius cum eis erit mercandum: si ingredientia Elixir Proprietatis cum aqua, sale alcali fœta, extrahuntur, *Elixir Aperitivum* CLAUDER surgit, antecedentibus omnino præferendum, Hamburgenses principiis Elixir Proprietatis Rhabarbarum & Salem Tartari adjiciunt, Vinum generosum pro menstruo adhibent, & ita * *Elixir Proprietatis Rhabarbarinum* parant, in quo Wurtembergenses Alcali, spiritum salis substituunt: *Elixir Proprietatis* HELVETII, tincturam Tartari pro menstruo, & aliquid olei Cinamomi recipit: * *Emplastrum contra Vermes* Wurtemb. validiora drastica habet, caute adhibendum: *Extractum Aloes* VAL. CORD. ut obtineatur ab omni resina plane liberum, nonnisi aqua frigida præparandum est: * *Extractum Catharticum* Londin. multum resinosum, datur ad grana quindecim, ejus in locum inter nos propinare moris est *Extractum Catholicum*, quod $\frac{4}{7}$ Aloes, $\frac{1}{7}$ Extracti Hellebori nigri, $\frac{1}{14}$ Colocynthid. $\frac{1}{9}$ circiter resinæ Jalappæ & totidem resinæ scammonii vehit: * *Extractum Marocostinum* vid. *Costus*: *Extractum Panchymagogum* CROLLII correct. Wurtemb. propius ad Augustanos, Nostrates ad ZWOELFFER accedunt, ex purgantibus resinosis & specificis consarcinatum medicamentum ad scrupulum unum pro dosi præscribitur, ex eodem in spiritu vini dissoluto surgit * *Elixir Polychrestum Hallensium*,

quod ego ſaltem noſtris hominibus commendare nollem: * *Flores Sulphuris compoſiti* inconcinni: * *Opiata Meſenterica* Pariſ. inconcinna: * *Pilulæ Aloëticæ emollientes* Pariſ. non placent: * *Pilulæ Aloëphanginæ* earum dimidium Aloë, reliquum omne genus aromatum, Myrrha, Maſtyx, Crocus &c. efformant: * *Pilulæ Angelicæ* ſeu *Francofurtanæ*, ad imitationem earum, quarum ope FABRICIUM AB AQUAPENDENTE vegeta ſanitate uſque ad octuageſimum ſecundum ætatis annum perveniſſe dicitur, & quarum parandi ratio in familia Zſchorſchanorum latuit, ab HARTMANN BAYER Medico Francofurtano concinnatæ, ad drachmam dimidiam pro doſi ſolent dari: * *Pilulæ Aperientes* STAHL limaturam Martis recipiunt, in affectibus hypochondriacis non ſpernendæ, aperiendi ergo ad ſcrupulum unum poſſunt exhiberi: *Pilulæ de Ammoniaco* vid. *G. Ammoniacum*: * *Pilulæ Aureæ* NICOL. abſurda compoſitio, quæ Aloes & Diagrydii de ſingulis $\frac{1}{4}$, Trochiſc. Alhandal $\frac{2}{19}$ vehit, ad drachmam dimidiam uſque poſſunt exhiberi: * *Pilulæ Cachecticæ* Wurtemberg. ad obſtructiones viſcerum abdominalium & menſium reſerandas proficuæ eſſe videntur: *Pilulæ Cephalicæ* KUFFER, & * illæ quas Wurtembergenſes habent, in affectibus capitis ſeroſis, evacuandi fine præſcribuntur, neutræ placent, dantur ad drachmam dimidiam: * *Pilulæ Chalybeatæ* vid. *Ferrum.* * *Pilulæ Cochiæ* RHASIS, ipſiſſimis RHASIS verbis a Noſtratibus receptæ, parum a Pariſinis mutatæ, inconcinnæ omnino, ad drachmam dimidiam purgandi fine dantur: * *Pilulæ Emanuelis* Auguſt. formantur ex ſpeciebus Elixir Proprietatis: * *Pilulæ fœtidæ majores* MESUE abſurda compoſitio circiter $\frac{1}{48}$ radicum Eſulæ, $\frac{1}{11}$ Colocynthidis, $\frac{1}{70}$ Euphorbii, $\frac{1}{19}$ Diagrydii habent: * *Pilulæ de Hiera cum Agarico* JUNGKEN jure eviluerunt: * *Pilulæ Hydropicæ* BONTII $\frac{1}{5}$ circiter G. Guttæ & $\frac{1}{7}$ Diagrydii habent, exhibentur ad

drachmam dimidiam; magis placet praescriptio Parisiensium, quae Gummi Guttae $\frac{1}{3}$ continet: * *Pilulae Lucis majoris*, Wurtembergensium compositio, compendiosior est illa, quam MESUE dedit, nec tamen ab ipsa aliquid proprii ad curandos oculorum morbos expecto: * *Pilulae Mastychinae* vid. *Mastyx*: *Pilulae Polychrestae balsamicae*, pilulis obstructiones viscerum abdominalium aperientibus, & maxime mensium & haemorrhoidum negotio prospicientibus, magnam famam comparavit BECCHER, plures dein Medici Germani, STAHL, HOFFMANN, RICHTER ejus vestigiis insistentes, talibus pilulis auctoritatem fecerunt, & suo quaestui consuluerunt, earum compositionem arcanam servando; variae praescriptiones illis analogae hodie prostant, Nostrates illam, quam BURCKHARDT publicavit, receperunt, reliquis omnino praeferendam, Parisini & * *Pilulas balsamicas* STAHL, & * *Pilulas balsamicas* BECCHERI habent, Nostrates * *Pilulas Polychrestas* evidenter balsamicis inferiores adhuc retinuerunt: dantur Pilulae polychrestae balsamicae ad grana quindecim pro dosi, & earum usus per septimanas continuatur: * *Pilulae* seu *Extractum Rudii* proxime ad Extractum Panchymagogum accedunt: * *Pilulae* RUFI, ab AEGINETA, qui formulam RUFI describit, differunt Londinenses & Parisini, pilulas EMANUELIS hoc nomine tradunt: * *Pilulae sine quibus* in *Luminare Majori* occurrunt, absurda compositio, sine qua omnino esse possumus: * *Pilulae Solares* WILDEGANS. vid. Opium: * *Pilulae splenetica* Wurtemb. non ineptae ad vitia systematis venae portarum videntur esse: * *Pilulae stomachicae* MESUE: *Pilulae de succino* vid. *Succinum*: * *Suppositorium* Brandeburg. *Tinctura Aloes* Viennens. a Chirurgis scopo mundificandi adhibetur, ex ejus usu interno facile diarrhoeas excitari, Cl. PLENCK annotat: * *Tinctura Proprietatis* MYNSICHT inconcinna compositio: *Unguentum de Arthanita* vid. *Cy-*

clamen : * *Unguentum ad Vermes* Wurtemb. antecedente & emplaſtro cognomine mitius.

* CARTHAMUS Barb. κνίκ☉, *Cnicus* Veterum, *Safran batard*, *Saffior*. Flores & Semina recipiuntur.

Flores aſſervantur calyce exempti tubuloſi, rufi, eminente columna antherarum flava, odoris nullius, aquam, cum qua infunduntur, rubro colore tingunt, & ipſi ſaporem ſalinum conciliant.

Semina oblonga ſunt, uno extremo craſſiore, rufeſcente, altero anguſtiore, quatuor angulis diſtincta, alba, ſplendentia, nucleum album dulcem, in quo ego ſaltem nil acris detegere poſſum includunt.

CARTHAMUS. Florem compoſitum, tubuloſum habet, calicem ex ſquammis foliaceo appendiculo acutis imbricatum, receptaculum piloſum, ſemina nuda: *Tinctorius* L. Foliis ovatis, margine ſerrato aculeatis diſtinguitur.

Sponte in Ægypto creſcit, hodie paſſim per Europam colitur.

Color, quem aqua ex floribus extrahit, ope acidorum pulcherrime roſeus fit, quo lintea tinguntur, qui autem injurias aëris non fert.

Cnicum Veteres purgandi ergo, teſte GALENO adhibebant, multa etiam apud Arabes de ſeminum Carthami vi alvum ducendi mentio fit, eorum ſucceſſores ad unciam unam ſub forma emulſionis illa exhibuerunt, hodie prorſus eviluerunt, nec perſpicio quomodo medulla omnino dulcis, alvum multum commovere queat: num planta in Oriente creſcens ſemina acriora ſubminiſtrat, quam illa, quæ in Europa colitur?

* *Electuarium de Carthamo* ARNOLDI DE VILLA NOVA: * *Extractum Diacarthami* ANDERNACI, utrumque medicamentum inconcinnum eviluit.

COLOCYNTHIS, κολοκυνθὶς. Proſtat hoc nomine Pulpa rotunda, variæ magnitudinis, quæ non raro

ad pugnum accedit, candida, ficca, fungofa, levis, ex multis cellulis efformata, quibus femina compreffa, oblonga, flavicantia, modice amara inhærent, fapore gaudet amariffimo, acri, fauces adurente.

Cucumis Colocynthis BLACWELL 441. foliis multifidis & pomis globofis diftinguitur.

In Archipelago & Syria occurrit.

$\frac{1}{2}$ Extracti aquofi vifcidi largitur. LEWIS. $\frac{1}{16}$ Extracti fpirituofi, $\frac{1}{11}$ circiter Extracti aquofi BOULDUC inde obtinuit: NEUMANN Extracti fpirituofi $\frac{7}{32}$ & aquofi $\frac{15}{32}$; Extracti aquofi fere $\frac{1}{2}$, fpirituofi $\frac{1}{6}$ CARTHEUSER.

Pulpam Colocynthidis fortiter alvum ducere, & paulo majori dofi exhibitam adeo valide agere, ut graviffima tormina excitet, & ipfum fanguinem ex vafis inteftinalibus exprimat, HOYER, STALPART VAN DER WIEL, TULPII & PLATER obfervationibus patet. Græci & Arabes ad duos fcrupulos ufque ejus dofin extenderunt, hodie nonnifi ftimuli loco pilulis ad aliquot grana adjicitur; cum ejus virulentiam a tenacitate, qua gaudet, pendere, creditum fuerit, hinc eandem cum mucilagine Tragacanthæ fubigi juffit MESUE, & in Trochifcos, quos *Alhandal* dixit, efformari, fub hoc nomine hodie adhuc ejus pulvis proftare folet.

Extus ab HIPPOCRATE utero ulcerato injiciebatur, convenienti vehiculo excepta a quibufdam, fcopo anthelmintico, umbilico infantum imponitur, aut ad drachmas tres, enematibus, quibus validius ftimulare volumus, adjicitur.

* *Extractum aquofum* ZWOELFFER: * *Extractum ex aquofo & fpirituofo mixtum* Wurtemberg. * *Oleum compofitum* GRULING abdomini illinitur, cum vermes obtinent, aut in pertinaciore alvi obftructione: * *Refina* ZWOELFFER.

* CUSCUTA Barb. ἐπίθυμον, κασύτας, *Casuta* Barb. *Epithymum.* Hoc nomine asservantur Filamenta longa, tenerrima, variis tuberculis obsessa, sapore lenissime acriusculo instructa.

CUSCUTA. Corolla quinquefida, simili calice sustentata, isanthera, digyna, fructu carnoso, biloculari gaudet: *Europaea* L. BLACWELL 554. floribus sessilibus distinguitur.

Planta parasitica, variis herbis adnascens, unde olim varie denominata fuit, inter nos creberrime variis Euphorbiae speciebus adhaerens occurrit.

Vires purgantes ipsi a Veteribus adscriptae, hodie negliguntur, cum certiora & efficaciora purgantia habemus.

* CYCLAMEN, κυκλάμινος, *Tuber terrae*, *Pain de pourceau*, *Schweinbrodt.* Radices sistit tuberosas, sphaeroideas, leviter depressas, foris nigricantes, intus candidas, fibris nigris instructas, inodoras, sapore in recentibus cum quadam acerbitate acri, in exsiccatis fere nullo gaudentes.

CYCLAMEN. Corollam monopetalam quinquefidam, cujus limbus deorsum flexus est, isantheram, monogynam, & baccam globosam habet: *Europaeum* L. BLACWELL 147. foliis cordatis distinguitur.

Crescit in Europa Orientali & Meridionali.

HIPPOCRATES & GALENUS Cyclamen tam interne, quam externe, scopo resolvendi exhibuerunt, radix a variis Auctoribus catharticis annumeratur, id quod quidem de recenti, vix de exsiccata valet. Dosin in substantia ad drachmam unam, in infuso ad unciam dimidiam solent extendere, incertum medicamentum non amplius adhibetur.

* *Unguentum de Arthanita* MESUE. Plura medicamenta drastica recipit, umbilico illitum vermes necat & alvum ducit, medicamentum drasticum apud infantes maxime, quibus tamen praecipue commen-

datur, nonnisi maxima cum circumspectione auderem exhibere.

HELLEBORUS NIGER ἐλλέβορος, *schwarze Nieswurzel.* Radices largitur, quæ ex crasso capitulo copiosissimas fibrillas, aliquot pollices longas, emittunt, extus nigras, intus albas, nullo odore, sapore leniter acerbo instructas; nec recenter ex terra effossæ, multum odoris habent.

HELLEBORUS. Corolla pentapetala, polyanthera, nectariis multis, capsulis quinque aut sex gaudet: *Nigra* L. BLACWELL 506. scapum pauciflorum & folia pedata habet.

In Pyrenæis & Apenninis crescit, apud nos passim in hortis colitur.

Extracti aquosi $\frac{1}{3}$, Extracti resinosi $\frac{1}{5}$ largitur. LEWIS: Extracti aquosi $\frac{3}{8}$, Extracti spirituosi $\frac{1}{8}$ NEUMANN. Utraque adeo firmiter cohærent, ut semper conjuncta, ab utroque menstruo extrahantur.

Veteribus Helleborum in frequenti usu fuisse, neminem latet & eos, quoque eundem tanquam medicamentum multum commovens adhibuisse, sed Majorum monumenta circa Elleborum evolventi probe observandum est, eos crebro non modo album intelligere, sed & diversissimarum plantarum radices sub nomine Hellebori nigri ipsis venire, cui addendum, ejusdem plantæ radices, ratione variæ patriæ, varium virium gradum habere, Helveticas radices hellebori nigri validiores esse, quam Anglicas GEOFFROI est expertus, easdem in Oriente cultas a nostris diversas & eis validiores esse TOURNEFORT testatur; hinc vix patrum observata de viribus Hellebori ad nostras radices licet applicare. Id autem, experientia teste, novimus, radices, quas descripsi, alvum ducere, & quidem cum quadam vehementia, gaudere præterea, si minori dosi dantur, eminente vi resolvendi, MEAD, illas vix unquam spem

in reserandis menstruis fefellisse, testatur, hodie solæ aut in substantia, vix dantur, sed adjiciuntur stimuli loco infusis laxantibus.

Dantur in infuso ad drachmas tres.

Extractum VAL. CORD. datur scopo purgandi ad drachmam dimidiam: * *Syrupus de pomis helleboratus* vid. *Malum*: * *Tinctura Hellebori composita* Wurtemb. est *Tinctura Melampodii* BATEI parum mutata, quæ ad drachmam unam pro dosi maniacis commendatur: * *Tinctura Martis Helleborata* WEDEL vid. *Ferrum.*

* HERMODACTYLUS, Ἑρμοδάκτυλος ÆGINET. Hodie hoc nomine prostat Radix ad figuram triangularem accedens, utrinque contracta, una facie plana, sulco longitudinali notata, altera convexa, extus flavicans, intus alba, friabilis, odoris & saporis expers.

Affertur ex Turcia.

Nil certi de planta, unde desumitur, audeo proferre, cum *Iris tuberosa* L. quam MATTHIOLI fide, plurimi huc referunt, radices digitatas a nostra diversissimas habeat, *Colchici Illyrici* autem character, unde a RAUWOLFF desumi dicitur, nondum determinatus sit.

Extracti resinosi $\frac{1}{11}$ circiter, ultra $\frac{1}{4}$ aquosi exhibuit NEUMANN.

Cum ipsa vox, qua Veteres suas radices denominarunt, eas oblongas fuisse denotet, nostræ autem potius rotundæ sunt, nulla etiam fida observatio prostet, nostras radices alvum ducere, imo ALPINUS testetur, mulieres plures earum, in modum castanearum, ut pingues evadant, comedere, sine ulla alvi perturbatione, hinc male vires, quæ Veteres Hermodactylis adscripserunt, a nostris radicibus expectamus, jure omnino ex indice medicamentorum delendis.

IRIS vid. *Aromata.*

LILIUM CONVALLIUM vid. *Aromata.*

PERSICI FLORES vid. *Fructus horæi.*

PEUCEDANI RADICES vid. *Resolventia.*

POLYPODII RADICES vid. *Resolventia.*

* PSYLLIUM, ψύλλιον. Ejus recipimus Semina, quæ a figura *Flohsaamen*, *Herbe aux puces* appellantur; sunt enim oblonga, nigra, convexo-concava, præterea odoris & saporis expertia, sub dentibus lentescunt.

Plantago Psyllium L. BLACWELL 412 & 513. Caule ramoso, herbaceo & foliis dentatis distinguitur.

In Europa Meridionali sponte crescit.

Spiritum Vini, cum hoc semine infusum, acrem fieri, LEWIS tradit: Mucilaginis siccæ $\frac{1}{8}$ inde obtinui.

Semen evidenter mucilaginosum, nonnisi mucilaginosas & relaxantes videtur vires editurum, & tales quoque GALENUS inde pollicetur; Arabes demum & quidem ex theoria magis, quam ex observatione idem medicamentis purgantibus adscripserunt, hinc jam FALLOPIUS asseverat: *hoc semine nullum doctum virum ad lubricandam alvum usum esse*, & si quis hodie ejus adhuc obtinet usus, is unice circa mucilaginem demulcentem, relaxantem, refrigerantem versatur.

* *Electuarium de Psylio* MESUE. Inconcinna compositio.

RHABARBARUM, ῥῆον, ῥᾶ. Est Radix, quæ sub majorum frustorum forma ad nos adducitur, extus flava, intus in modum Nucis Myristicæ variegata, odore proprio & sapore amaro, cui aliquid austeri accedit, instructa.

Frusta, quorum flavedo vestigium rubri admittit, & quorum rubedo, qua intus variegantur, ad colorem roseum accedit, & quæ ponderosa sunt, reliquis præferuntur.

Rhabarbari & Rhapôntici primus ÆGINETA meminit; post renatas in Europa litteras valde solliciti fuerunt Auctores in detegendo Rheo Veterum, sed

omnes quas adduxerunt radices, evidenter a Rheo DIOSCORIDIS diversæ sunt, quippe quod nigrum, fungosum & inodorum fuit. Radices, sub nomine Rhabarbari ex Oriente allatas, desumi a planta, quam CRASSUS RHAGUSINUS, sub initia Seculi XVII ex Thracia accepit, fuerunt, qui contendebant; est autem ea

RHEUM, Corolla sexfida irregulari instructum, enneanthera, trigyna, semine nudo triquetro, marginato: *Rhaponticum* L. foliis integris & subtus sulcatis gaudens.

Thraciæ civis, nostras hyemes optime ferens.

Cum autem has radices a vero Rhabarbaro, figura oblonga, lutescente magis colore, nec non odore & sapore viderint differre, hinc eas *Rhaponticum* appellarunt; ipsis vulgo substituere solent radices.

Rumicis Obtusifolii L. foliis cordato-oblongis crenatis & valvulis dentatis graniferis instructi, in Europa minus frigida & in Borussia adhuc occurrentis:

Hujus plantæ in Sibiria crescentis radices *Rhaponticum Moscoviticum* largiri, GMELIN testatur, sunt illæ Rhapontico vulgari crassiores, magis rotundæ, intus pulchrius variegatæ, extus minus luteæ.

Cum semel receptum fuit, radices extus flavicantes, intus rufescentes, amaro & quodam austero sapore instructas, pro succedanis veri Rhabarbari habere, hinc monachi Carthusiani & Franciscani, TRAGI temporibus, radices *Rumicis Aquatici* L. valvulis integerrimis nudis & foliis cordatis angustis distinguendi, vulgatissimæ per Europam plantæ, pro *Rhabarbaro* adhibuerunt, hoc ut a reliquis distingueretur, a *Monachis* denominarunt; alii eodem nomine, teste LOBELIO, radices *Rumicis Patientiæ* L. valvulis integerrimis, unica granifera, foliis cordatis instructi, Italiæ indigeni, nostræ hyemis patientis, designabant,

ſed eodem nomine etiam alii, radices *Rumicis Alpini* L. valvulis integerrimis nudis & foliis cordatis obtuſis diſtincti, Galliæ & Helvetiæ indigeni, nec non *Centaureæ Rhapontica* L. calicibus ſiccis inermibus, foliis ovato oblongis, petiolatis, tomentoſis gaudentis, Alpium Helvetiæ & Italiæ civis indigitarunt.

Varium hinc, *Rhapontici* & *Rhabarbari Monachorum* nomine, proſtat plantarum genus, quarum radices colore extus ſive nigricante, ſive luteſcente, figura oblonga, odore nullo, ſapore evidenter alieno, a Rhabarbaro vero differunt.

Cl. HOPE fide conſtat, verum Rhabarbarum deſumi a *Rheo palmato* L. quod foliis palmatis diſtinguitur, & abhinc aliquot annos in Anglia & Palatinatu colitur. Ulteriora experimenta docebunt, num plantæ in Europa cultæ radices omni dote, cum illis, quas Aſia alit, conveniant. GMELIN teſtis oculatus refert, Rhabarbarum verum, nullum ad Wolgam fluvium aut ad murum, ut vulgo aſſeri ſolebat, creſcere; ſed omne in China & ipſi vicina regione Tangutica, inter 26 & 39 gradum latitudinis borealis obtinere, inde per Calmuccos & Calmuccicos Bucharos, qui itinera, mercaturæ ergo, ſecundum Wolgam fluvium inſtituunt, in Siberiam & Ruſſiam duci, magnæ Buchariæ incolas illud per omnem Perſiam venale circumferre, unde ad portus Maris Mediterrânei venit, Buccharos Sinenſes autem idem per omnem Chinam, Cantonum uſque ducere, patet hinc Chinenſe, Perſicum & Ruſſicum Rhabarbarum ſemper idem eſſe.

Ex Rhabarbaro Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ fere GMELIN obtinuit: Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$, aquoſi $\frac{3}{7}$ NEUMANN, qui quoque optime annotat, a partibus volatilibus omnem virtutem catharticam pendere; ultra $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi adducit CARTHEUSER: Ego inde $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi & totidem reſinoſi ſeparavi, quod autem

tot adhuc mucilaginis habuit, ut aqua illud ex ſpiritu Vini non dejecerit. Id præterea adhuc annotandum eſſe duco, Rhabarbarum, quo melioris notæ eſt, eo minus coloratam tincturam cum aqua largiri, & eo minorem Extracti aquoſi quantitatem.

Cum noſtrum Rhabarbarum a Rheo Veterum omnino differat, hinc quæ Veteres de hoc annotarunt, illi minus bene adſcribuntur; Primi Arabes noſtrum Rhabarbarum ad uſus medicatos adhibuerunt, & rectiſſime illud omni ætati, in omni morbo, tanquam mite purgans exhiberi poſſe, aſſeruerunt; MESUE quoque jam obſervavit, hanc ejus vim catharticam a principio volatili pendere, & eam coctione reſolvi; ſed Rhabarbarum non modo alvum ducit, ſed ſpiſſos quoque humores chylopoieticos, bilem maxime, attenuat & primas vias roborat, hinc tam ad obſtructiones abdominales reſerandas, quam ad vires digeſtionis roborandas, & ad ſiſtendos nimios alvi fluxus cum ſucceſſu adhibetur, cum autem ab eo, flavedine quoque urina tingi ſoleat, non raro etiam, obſervantibus MENZEL & TILLING, ſudor & odoratus & coloratus ſub ejus uſu ſurgat, hinc, quod & ad ſecundas vias penetret, evidens fit, & ad affectus renum, præeunte PARACELSO, a multis commendatur.

Doſis eſt ad drachmam unam in ſubſtantia, ad drachmas duas in infuſo.

* *Extractum* a MESUE ſub titulo Trochiſcorum deſcriptum, vix alias quam roborantes vires habet: * *Rhabarbarum toſtum* apud Arabes jam obtinuit, præparationem, qua Rhabarbarum vi purgante privatur & majori acrimonia inſtruitur, prudentiores hodie negligunt: *Syrupus de Cichoreo cum Rhabarbaro* vid. *Cichoreum:* * *Syrupus de Rhabarbaro* DEODAT. priori poſtponendus: * *Tabellæ de Rhabarbaro* Pariſ. *Tinctura ſive Anima Rhabarbari* MESUE ad libram aquæ Wurtembergenſes unciam unam, Noſtrates

dimidiam recipiunt, Salem Tartari ſine neceſſitate ſolent adjicere, medicamentum egregium, quod ſcopo roborandi, vias biliarias aperiendi, alvum leviter ducendi, per cochlearia exhibetur: * *Tinctura Rhabarbari compoſita* Edinburg. inde fruſtra Rhabarbari vires propriæ expectantur.

SAMBUCUS vid. *Reſolventia.*

* SPINA CERVINA Barb. *Nerprun*, *Keutzbeer.* Exhibet baccas rotundas, quæ majorum piſorum magnitudinem habent, nigræ ſunt, aliquot ſeminibus inſtructæ & ſuccum fovent cum quadam adſtrictione acriuſculum, nauſeoſum, colore lurido, nigro, cum veſtigio viroris tinctum.

Rhamnus Catharticus L. BLACWELL 135. ſpinis terminalibus & floribus dioicis gaudet.

Occurrit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Baccæ exſiccatæ ad uſus baphicos adhibentur, vix ad medicatos; ſuccus inde expreſſus, alumine acuatus & inſpiſſatus, modo ab Illuſtri DU HAMEL tradito, in pigmentum vertitur, quod *Saftgrün*, *Verd de Veſſie* appellant.

Syrupus Domeſticus Auguſt. ad unciam unam datus alvum movet, hydropicis maxime, præeunte SYDENHAM, commendatus: * *Rob* Pariſ.

VIOLARUM FLORES vid. *Fragrantia.*

δ. *RESINOSA.*

ACACIARUM FLORES vid. *Adſtringentia.*

* AGARICUS, Ἀγαρικὸν, *Lerchenſchwamm.* Eſt ſubſtantia fungoſa, non raro in varia tubera diviſa, mox majore, mox minore volumine inſtructa, levis, nivea, digitorum affrictu friabilis & ipſis adhærens, ſapore gaudet acri, amaro, nauſeoſo.

Reji-

Rejicimus maſſas ponderoſiores & quæ non exquiſita albedine gaudent, a Veteribus *Mares* appellatas.

Boletus fungus horizontalis, poris pertuſus, *Pini Laricis* L. BLACWELL 477. habitu acauli, colore vario, poris difformibus gaudet.

Optimus ex Aleppo adducitur; ab eodem, officinis pharmaceuticis inferendo, cuticulam externam, diverſi colorem auferre ſolent.

Exiguæ aquæ ſunt in Agaricum vires, ſpiritus vini omnem ejus virtutem inde extrahit: Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ GEOFFROI accepit; $\frac{2}{3}$ Reſinæ, Extracti aquoſi ultra $\frac{5}{9}$ GMELIN; Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{11}$ circiter aquoſi NEUMANN; Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ fere CARTHEUSER.

Purgantes vires Agarico eſſe, GALENUS monet, & eum ad drachmam unam, tanquam eximium ad viſcerum obſtructiones reſerandas medicamentum, commendat; vim purgantem tardam & debilem eſſe, jam DIOSCORIDES annotavit, hodie ſolus nunquam datur, interdum ſtimuli loco aliis purgantibus adjicitur, cum alia cathartica habeamus certioris effectus, hinc eodem non male carcremus.

Datur in ſubſtantia ad ſeſqui drachmam, in Infuſo ad unciam dimidiam.

* *Extractum aquoſum* VAL. CORD. * *Extractum reſinoſum*, præeuntibus Auguſtanis, Wurtembergenſes recipiunt, & illud vi purgante admodum debili gaudere dicunt: * *Trochiſci de Agarico* a MESUE, GALENO adſcribuntur, ſed jam MONARDUS locum reperire non potuit, cum nil proprii præ Agarico habeant, eviluerunt.

JALAPPA Recent. Hoc nomine ad nos adducuntur taleolæ, ut plurimum rotundæ, quæ thalerum circiter æquant, interdum etiam oblongæ, gryſeæ, cortice nigricante, rugoſo, ſubſtantiam gryſeam, nigris ſtriis variegatam cingentes, odore proprio nauſeoſo,

ſimilique ſapore; cui evidens acrimonia jungitur, inſtructæ.

Quo graviores ſunt, & quo plures ſtrias nigras habent, eo meliores.

Mirabilis. Corollam infundibuliformem, quinquefidam, plicatam, calice quinquefolio ſuſtentatam, iſantheram, monogynam habet, & nucem calici inhærentem: *Jalapa* Blacwell 404. floribus congeſtis, erectis diſtinguitur.

Creſcit in Aſia & America.

Primus Clossæus hanc ipſam eſſe genuinam Radicis Jalappæ plantam annotavit, id quod etiam eadem per aliquot annos inter nos culta evicit. Miller propriam Convolvuli ſpeciem adducit.

Gmelin $\frac{1}{5}$ reſinæ, $\frac{1}{6}$ fere Extracti aquoſi inde obtinuit; Neumann reſinæ ultra $\frac{5}{16}$, Extracti aquoſi vix $\frac{5}{16}$; Cartheuser reſinæ $\frac{1}{12}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ circiter; Cl. Schaller reſinæ ultra $\frac{1}{4}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{5}$, Ego reſinæ $\frac{3}{17}$: cum taleolæ evidenter diverſæ qualitatis ſint, hinc analyſes adeo inter ſe differre, non miror.

Sub initium Seculi ſuperioris hoc medicamentum ex Xalapa urbe Regni Mexicani, ſedecim leucis a Vera Cruce diſtante, in Europam fuit allatum & tanquam eximium medicamentum purgans, frequentiſſime a Medicis in uſum tractum, a Facultate Lipſienſi quoque, apud Ammann, tanquam medicina tuta commendatum. Evidenter effectum evacuantem ratione reſinæ, quam fovet, edit, quæ cum evidenti acrimonia gaudet, ut Wepffer in canibus vidit, & Boerhaave ex faucibus ab ea exulceratis concludit, hinc recte medicamentis fortioribus adſcribitur, cum autem taleolæ reſinam in diverſa ratione vehant, hinc circa juſtam ejus doſin determinandam, in diverſas partes abeunt Auctores, & quæ a multis laudatur, ab aliis hypercatharſin excitaſſe, eſt obſervata,

cautiores eam in ſubſtantia non ultra duos ſcrupulos exhibent, prudentiores plane non in uſum trahunt, ſed ejus loco præſcribunt, ob quam ſolam efficax eſt

Reſinam: hæc mox, poſtquam ipſa radix in uſum trahi cœpit, parata fuiſſe videtur, cum Lipſienſes anno 1634 de eadem, tanquam medicamento noto, loquantur. Evidenter irritando agit, hinc facile nauſeam, vomitus, tormina excitat, nec convenit, ubi fibræ inteſtinorum ſtrictæ ſunt, graves quoque ſemper noxas cauſatur, niſi alicui ſaponi juncta, & ita aptata fuerit, ut a liquoribus inteſtinalibus recipi, & juſto tempore ex canali inteſtinali eliminari poſſit, parva enim etiam ejus portio, inter valvulas recepta, irritationem ſemper continuat, & ita non poteſt non hypercatharſin cauſari, non paucæ obſervationes proſtant de damnis ex ejus uſu excitatis, quarum plures BUCHNER & COI collegerunt. Infantibus, pueris & omnibus, quorum primæ viæ ſive mucum ſpiſſiorem, ſive torporem habent, cum ſucceſſu datur, nec imprudenti conſilio purgantibus mitioribus, ſi id ægroti rationes ſuadent, parca doſi, ſtimuli loco adjicitur. Infantibus a primo ad octavum ætatis annum tot grana dantur, quot annos habent, ab anno nono ad decimum quintum grana octo ad decem uſque exhibentur, apud adultos doſis nunquam ultra octodecim grana extendi debet. Id denique adhuc notandum eſſe duco, Pharmacopolas adſtringendos eſſe, ut ipſi hanc reſinam parent, cum ea, quæ apud ſeplaſiarios proſtat, creberrime ſive non rite ab extracto aquoſo liberata, ſive Colophonio ſophiſticata occurrat.

* *Extractum aquoſum & reſinoſum* commixta ZWOELFFER: * *Morſuli purgantes* Wurtemb. $\frac{1}{7}$ circiter reſinæ vehunt: * *Species Diajalappæ* MYNSICHT. * *Specificum Jalappinum* Hafnienſ. nec hoc placet.

* MECHOACANNA Rec. Sub hoc nomine proftant taleolæ figura & craffitie ad illas, qua Jalappa adducitur, accedentes, illis etiam majores; ambit eas gryfeus cortex, ipfa autem fubftantia alba eft, folida potius, quam fungofa, non raro circulis diftincta, ad quos ufque interdum gryfeus corticis color penetrat, odore nullo, fapore leviffime dulci gaudent.

MONARDES primus ejus mentionem facit, & eam medio Seculi XVI primum in Europam adductam fuiffe, & a provincia Regni Mexicani denominatam, tradit.

CONVOLVULUS. Corolla gaudet monopetala, campanulata, plicata, quinque dentata, calice quinquefido fuftentata, ifanthera, monogyna, capfula fubrotunda: *Mechoacanna* L. BLACWELL 571.

Crefcit in America Meridionali.

Refina, quam vehit, vix ad fextam rationem ejus, quæ in Jalapa obtinet, accedere, teftatur LEWIS. Extracti aquofi acris $\frac{3}{8}$, refinofi $\frac{1}{48}$ vehit, CARTHEUSER. Medicamento, quod tarde & fine ullo fere effectu agit, hodie vix ulterius utuntur Medici.

Dofis fecure ultra tres drachmas poteft extendi.

* *Extractum* aquofum cum fpirituofo mixtum Wurtemberg.

PERSICORUM FLORES vid. *Fructus Horæi.*

* SCAMMONEUM, σκαμμωνία. Eft fuccus concretus, qui in majoribus maffis ad nos adducitur, ex gryfeo nigricans in pulverem gryfeum reducendus, odoris valde naufeofi & faporis evidenter acris.

Duo ejus genera vulgo proftant, quæ pretio multum differunt: *Aleppenfe* nimirum & *Smyrnæum*, illud quod levius & magis gryfeum eft, ab hoc ponderofiore & multis ftriis nigris, latis, fplendentibus diftincto differt: proftat etiam interdum *Antiochenum* totum nigricans, multis foraminibus quafi exefum, evidenter empyreuma redolens. Aleppenfe paratur ad Ma-

rasch, itinere quatuor dierum ab Aleppo distans, teste HASSELQUIST, SHERARD autem fidem facit, id quod a Smyrna denominatur, ex Galatia & Cappadocia eo afferri.

Convolvulus Scammonea L. foliis sagittatis, pedunculis teretibus bi vel trifloris distinguitur.

Crescit in Asia Occidentali.

Autopta RUSSEL, quod hodie adhuc eadem, quam DIOSCORIDES narrat, ratione colligatur, refert: Junio nimirum mense, caput radicis plaga obliqua vulneratur, succus ex vulnere defluens lacteus, conchis sive propriis vasis excipitur & sole exsiccatur; succus per duodecim horas stillat, & quælibet radix ejus vix aliquot drachmas largitur, eidem vix collecto, rustici farinam, cineres, sabulum adjiciunt, idem Auctor autopta testatur, falsam esse, quam non pauci, DIOSCORIDE duce, alunt sententiam, Euphorbium quoque addi.

Resinæ $\frac{1}{8}$, Extracti aquosi $\frac{1}{3\frac{1}{2}}$ fere GMELIN inde obtinuit; ex Smyrnæo NEUMANN Extracti aquosi $\frac{1}{2}$, spirituosi $\frac{1}{3}$ separavit.

Cum DIOSCORIDES, scammoneum nitidum & colore glutini simile esse, dicat & illud ad drachmam unam pro dosi præscribat, MESUE in modum gemmæ clarum & boni odoris esse tradat, hinc valde metuo, nostrum ab eo, quo Veteres utebantur diversum esse; Arabes primi scammoneum valide agere & facile turbas excitare annotarunt, hinc varia ratione ejus virulentiam corrigere tentarunt, eidem hodie prudenter, minus nauseosam & mitiorem resinam Jalappæ substituimus.

* *Diagrydium*, voce qua CÆLIUS AURELIANUS ipsum scammoneum denotat, labente ætate idem correctum, ut putarunt, indigitare in more habebant, *Cydoniatum* GALENI, *Glyzyrrhizatum* S. CLOSSÆI, *Rosatum* CROLLII, *Sulphuratum* COMITIS DE WAR-

WICH in Indicibus medicamentorum occurrunt, cum omnes hæ correctiones nullius usus sint; hinc non male ut plurimum Pharmacopolæ scammoneum pulverisatum hoc nomine asservant: *Pulvis Cornachini* est medicamentum COMITIS DE WARWICH, etiam *Pulvis de tribus* nec non *Cerberus triceps* solet appellari, a CORNACHINO proprio tractatu Florentiæ 1619 impresso descriptus, Nostrates non male Diagrydio resinam Jalappæ substituerunt, frequentissimi olim usus erat, datur ad drachmam dimidiam: * *Resina Scammonei* ANGEL. SALÆ, ipo Scammoneo magis acris esse dicitur, hinc prudentes ab ejus usu desistunt.

SENNA Recipiuntur Folia & Fructus, quos Folliculos dicunt.

Folia sunt ex ovatis oblonga, nervo longitudinali distincta, fine acuto terminata, læte viridia, cum vestigio flavedinis, proprio odore nares feriunt, sapore amaro, nauseoso, cui aliquid acris junctum est, gaudent, talia a Medicis *Alexandrina*, a Mercatoribus *de la Palte* dicuntur, a vectigalis genere, quod omnes merces Cairo illatæ, Præfecto urbis pendere tenentur, *Apalto* dicto.

Rejicienda sunt *Tripolitana*, Alexandrinis majora, tota viridia, & obtusa, nec non *Italica*, obtusa & magnis venis distincta, *Mochana* quoque angustiora, longiora, acutiora, hæc tria genera Alexandrinis etiam minus odorata sunt.

Folliculi sunt Legumina ovata, compressa viridia, plura semina oblonga includunt, odore nullo, sapore salino, levissime folia referente, amaritie nulla gaudent, hujus generis folliculi quoque *de la Palte* dicuntur, illis quos a *Tripoli* denominant omnino præferendi, qui minores, minus virides & multo nigro & rufo colore inquinati sunt.

Cassia Senna L. tribus vel quatuor paribus pinnarum subovatarum distinguitur.

Crescit in India & Ægypto superiore.

Extracti spirituosi $\frac{3}{16}$, aquosi ultra $\frac{1}{2}$ NEUMANN, CARTHEUSER Extracti aquosi $\frac{1}{4}$, resinosi $\frac{1}{8}$ fere ex foliis obtinuerunt.

Primus SERAPIO hujus medicamenti meminit, Arabes & non pauci Restauratorum Artis nostræ Folliculos Foliis præferendos esse suaserunt. FRANCISCUS ALEXANDER crebrius observavit, Folliculos Foliis magis alvum subduxisse; MONARDES Folia Folliculis præfert, & hunc plurimi sunt secuti, optime ALEXANDER & COSTÆUS rem videntur decidisse, Folliculos nimirum rite collectos, Foliis omnino præstare, istis autem utique inferiores esse, si vetustate fuerint exsiccati & colore vivido privati; laudanda itaque Gallorum industria, qui Folliculorum usum denuo revocarunt, a foliorum nauseoso odore & sapore immunium, & multo minus quam folia tormina excitantium. Ex eo quod folia tormina causantur, ea ratione partium resinosarum agere colligimus, minus bene itaque vulgo medicamentis eccoproticis adscribuntur. Stipites illis intermixti, insigniter torminales sunt, hinc semper cautissime inde separandi. Denique adhuc probe retinendum, nec Folia nec Folliculos coctionem ferre.

Folia æque ac Folliculi, ab uncia dimidia ad drachmas sex pro dosi dantur sub forma Infusi aquosi, minus bene a quibusdam in substantia præscribuntur.

* *Extractum aquosum* VAL. CORD. iners: * *Species pro Ptisana Regia* Argent. pro infuso per epicrasin laxante olim in multo usu erant.

* TURPETHUM Rec. Hoc nomine in officinis prostant Cortices digiti circiter longitudine & latitudine, lineam crassi, striis longitudinalibus notati, extus dilutius fusci, intus magis albicantes, striis

nigris reſinoſis diſtincti, ſapore nullo præditi. Interdum ipſæ Radices proſtant, ſeu fruſta radicum, plures pollices longa, ex capite ad quatuor pollices craſſo, in corpus cylindroideum pollicare terminata, rugis longitudinalibus notata, hinc inde ſcrobibus excifa.

Convolvulus Turpethum L. Foliis cordatis, angulatis, caule alato & pedunculis multifloris diſtinguitur.

Creſcit in India.

Ultra $\frac{7}{16}$ Extracti aquoſi, ſpirituoſi $\frac{1}{8}$ obtinuit inde NEUMANN; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi acris $\frac{1}{10}$ CARTHEUSER.

Primi Arabes hujus medicamenti mentionem fecerunt, ſed eorum deſcriptiones adeo inter ſe diſtant, adeo breves ſunt, ut, quid eorum *Turbith* fuerit, neutiquam poſſit confici, radices hodie uſitatæ demum a GARCIÆ AB ORTO tempore obtinent: medicamentum incertum, & de cujus effectibus nullæ fidæ obſervationes proſtant, jure exolevit. Dabatur in ſubſtantia ad drachmam unam, in Infuſo ad unciam dimidiam.

* *Extractum* gummoſum & ſpirituoſum commixta Wurtemberg. * *Reſina* SCHROEDER. * *Species Diaturbith* Hamburg. inconcinna compoſitione optime caremus.

§. 59.

V. DIURETICA.

Medicamenta quæ efficiunt, ut excretio urinæ copioſior obtineat, Διουρητικὰ, *Diuretica* appellantur, agunt illa, ſive rationem maſſæ humorum augendo, ſive propria ſibi virtute efficiendo, ut ſanguis majori quantitate ad renes ruat, hoc cum fit, neceſſaria Naturæ lege, major quantitas humorum quoque vaſa, quæ partibus genitalibus proſpiciunt, ſubit & hinc hæc medicamenta *aphrodiſiacos* quoque, *eme*

nagogos & aristolochicos edunt effectus. Primum genus Diureticorum indicatur ab omni heterogeneo, per humorum massam diffuso, hinc tam in acrimonia, quam ubi Natura crisin per urinam molitur, solet exhiberi: alterum genus, quod quoque *Positivum* dicunt, in usum trahitur, tam quando aqua in aliqua corporis parte præter naturam collecta hæret, quam quando renes sordes habent, nec non quando pectus affectum est: dum hoc diureticorum genus, peregrina quæ viæ urinariæ habent, eliminet, hæc autem & originem & incrementum calculis soleant dare, hinc, medicamenta sub illo comprehensa, *Lithontriptica* quoque appellare, receptum est, & hoc sensu medicamenta contra calculum facientia statuere absonum non est, talia autem dari, quæ calculum jam induratum dissolvant, absolute contrariatur naturæ calculorum, medicamentorum ipsorum ad hunc scopum laudatorum & partium, quibus calculus continetur. Diuretica positiva debent exulare in omni casu, ubi viæ urinariæ nimis angustæ sunt, pro emittendis eis quæ ad ipsas appellunt, sive ubi spasmo constrictæ sunt, sive qualicunque angustia laborant, sive eorum diameter nativus minor est volumine transmittendo; exulare etiam debent hæc medicamenta, cum viæ urinæ inflammationem aut ulcus habent. Omnis generis Diureticorum abusus mala, quæ a renibus debilitatis oriri, Pathologia evincit, producere certum est.

§. 60.

Primum genus Diureticorum Attenuantia (Cap. VI.) constituunt.

Ad alterum pertinent

α) VEGETABILIA.

ADIANTUM vid. *Subadstringentia*

ALKEKENGI Arab. Ἀλικάκαβον, *Vesicaria*, *Coquerets*, *Judenkirschen*. Baccæ rotundæ, rubræ, pulpam, cui levis sapor vinosus inest, non ingratam & plurima semina continentes.

PHYSALIS. Corollam monopetalam quinquefidam, regularem habet, simili calice sustentatam, isantheram, monogynam & baccam intra calicem multum inflatum contentam, polypyrenam: *Alkekengi* BLACWELL 161. foliis conjugatis, cordatis, sinuatis distinguitur.

Crescit in Europa temperata, in Saxoniam usque ascendit.

Dum baccæ e calice desumuntur, probe cavendum ne ab eodem, amarissimo quippe, contingantur, inde enim nauseosam amaritiem contrahere solent.

GALENUS, has baccas ad ciendam urinam facere, tradit, id quod etiam omnes Medici per omnem ætatem asseverant, RAJUS observationes de hac earum virtute adducit, MARTIUS virum vidit per has baccas curatum, postquam fœtentem multum urinam minxerat, frequenti in usu ad hydropem solent esse. Dantur ex aqua coctæ.

* *Trochisci Alkekengi* MESUE correcti Wurtemb. inconcinna compositio, qua olim ad dysuriam utebantur: * *Aqua destillata* NICOL. PRÆPOS.

ALLIUM vid. *Olera*.

AMMI SEMEN vid. *Aromata*.

ANANAS vid. *Fructus Horæi*.

APIUM vid. *Olera*.

ARMORACIA vid. *Olera*.

ARNICA vid. *Resolventia*.

ASARUM vid. *Vomitoria*.

ASPARAGUS vid. *Olera*.

BALS. DE COPAIBA vid. *Resinosa*.

* CALCITRAPPA Barb. *Chausse trappe.* Exhibet nobis Radices digitum crassas, cylindroideas, sub cortice gryseo substantiam albam, cui levissimus sapor, odor nullus est, includentes.

Centaurea Calcitrappa L. Calycibus pinnis spinosis instructis, foliis angustis pinnatis, pinnis distantibus agnoscitur.

Non ultra Saxoniam ascendit, varietas floribus albis copiose apud nos occurrit.

Lego jam apud JOHANNEM BAUHINUM, hanc plantam contra calculum fuisse commendatam, maximam autem famam assecuta est, cum D. DE LAMOIGNON DE BAVILLE egregios ejus in affectibus renum effectus, quos in se expertus erat, publico scripto exposuit, unde TOURNEFORT sequentem remedium adhibendi modum nobis reliquit: cujuslibet mensis vigesima octava die lunari drachma una corticis radicis, Septembri mense collectæ, assumitur, vino cyatho infusæ, superbibitur infusum ex Herbæ Parietariæ manipulo uno, Ligni Sassafras & Seminis Anisi singulorum drachma una, Cinamomi drachma dimidia cum aquæ unciis octo per noctem maceratis, & quæ altero mane parum ebulliverunt, Sacchari Candi unciis duabus edulcoratum. PORTALEZ & TEISONNIER annotarunt, Recentiores observasse, melius hoc medicamentum dari mane & versus vesperam, tribus ultimis cujuslibet mensis diebus; hodie multum de auctoritate, quam olim habebat, perdidit.

CARDAMOMUM vid. *Aromata.*

CARVI vid. *Aromata.*

CEPA vid. *Olera.*

CERASSORUM NUCLEI vid. *Fructus horæi.*

CETERACH vid. *Subadstringentia.*

CHÆROPHYLLUM vid. *Olera.*

CICER vid. *Leguminia.*

CITRULLI vid. *Fructus Horæi.*

CUCUMIS vid. *Fructus Horæi.*

CYNOSBATI vid. *Adstringentia.*

DAUCUS vid. *Olera.*

EQUISETUM vid. *Adstringentia.*

ERYNGIUM vid. *Resolventia.*

FILIPENDULA vid. *Aromata.*

FRAGA vid. *Fructus Horæi.*

* GENISTA, *Genêt*, *Pfrimmen. Flores* recipimus papilionaceos, flavos, qui exsiccati evidenti amaritie, odore nullo gaudent: *Semen* cylindroideum est, superne levissime incisum, splendens, flavum, includit medullam flavicantem, sapore dulci, ut alia semina leguminosa, instructum.

SPARTIUM. Florem papilionaceum habet, calice in duo segmenta abeunte sustentatum, quorum superius integrum est, inferius in quinque dentes secedit, vexillum corollæ totum reflexum est; legumen cylindraceum obtusum: *Scoparia* L. BLACWELL 144. foliis ternatis & solitariis, ramis angulatis, inermibus gaudet.

Crescit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem, vulgare nostrorum montium ornamentum, versus Helvetiam deficit.

Gemmas florum sale & aceto conditas in modum Capparum apud Germanos in usum tractas fuisse, SCHROEDER monet & apud Brabantos & Anglos LOBEL, hic ipse quoque, easdem Averniæ & Aquitaniæ populos, copiose ad acetaria recipere, nec inde incommoda sentire, testatur. Floribus hydropicum curatum, MEAD adducit. Cineres totius plantæ aperientes & hydragogos esse, ex indole cineri omni propria, evidens, & ODELIUS expertus est.

Semina LOBELII fide, dicuntur emetica esse, ignoro num recte.

* *Conserva* VAL. CORD. * *Oleum coctum* LEMERY.

JUNIPERUS vid. *Aromata.*

LAMIUM, γαλεόψις, *Urtica* CORD. *Ortie blanche*, *Nessel.* Folia & Flores recipiuntur.

* *Folia* cordata sunt, acute terminata, levi hirsutie obsessa, levi omnino odore & sapore instructa.

Flores labiati sunt, albi, odoris & saporis expertes.

LAMIUM. Corolla labiata, cujus labium superius integerrimum est, inferius utrinque denticulo notatum, calice quinquefido sustentata & feminibus nudis gaudet: *Album* L. folia habet petiolata, cordata, acuminata & verticillos multifloros.

Crescit in omni Europa, praeter maxime Septentrionalem.

Proprias huic plantae medicatas vires inesse, hactenus non est evictum, apud nos flores in frequenti usu ad fines diureticos & emenagogos, nec non ad lochia promovenda; si hic aliquid praestant, laxando agere videntur.

LAMIUM PLINII hoc nomen inter nos maxime obtinet, improprium valde, cum Lamium, a PLINIO ad morbos laudatum, sit *Lamium Maculatum* L. a nostra planta diversissimum, ista vulgo *Melissophyllum*, FUCHSIO praeeunte, dicitur: Recipimus ejus Folia, quae ex ovatis acuta sunt, petiolata, hirsuta, odore & sapore non ingratis, evidenter aromaticis instructa.

MELITIS L. Corolla labiata, labio superiore integro, inferiore trifido, lacinia media majore, calice campanulato sustentata, evidenter bilabiato, feminibus nudis gaudet.

Crescit per omnem Europam, ad Borussiam usque.

Cl. KOENIG, oleum destillatum & salem essentialem inde se obtinuisse, refert.

Jure vires plantarum aromaticarum inde expectantur, eam egregie, ad purgandos a sabulo & muco renes, facere, nec inertem in pellendis menstrbus esse, iteratis, inter nos maxime, observationibus constat. Datur sub forma Infusi Theaeformis.

LINARIA vid. *Emollientia*.

LYCOPODIUM vid. *Subadſtringentia.*

MELO vid. *Fructus Horæi.*

MENTHA vid. *Aromata.*

MEU RADIX vid. *Incidentia.*

* MILIUM SOLIS Barb. λιθόσπερμον, *Lithoſpermum*, *Gremil*, *Herbe aux Perles*, *Meer - Hirs.* Exhibet nobis ſemina quæ rotunda ſunt, inferne contracta, alba, nitida, ſub cortice craſſiuſculo includunt medullam fuſcam, odoris & ſaporis expertem, cum acidis efferveſcentem.

LITHOSPERMUM. Corolla gaudet infundibuliformi quinquefida, ſimili calice ſuſtentata, iſanthera, monogyna & ſeminibus nudis, glabris: *Officinale* L. corollis, calicem vix ſuperantibus, & foliis lanceolatis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Vis lithontriptica ipſi a DIOSCORIDE & vulgo Medicorum adſcripta, evidenter ejus ſimilitudine cum lapillis nititur, nec ulla fida obſervatione confirmata eſt, a Syrupo inde parato, cui a DIVO AMBROSIO nomen eſt, egregias ad dyſenteriam vires KRAMER eſt expertus.

NASTURTIUM vid. *Olera.*

* NEPHRITICUM LIGNUM Recent. In majoribus fruſtis ad nos adducitur, ex flavo-palleſcens, extus dilute fuſcum, meditullio ſpadiceo fuſco inſtructum, odoris nullius, ſaporis leniter adſtringentis, aquæ, cum qua infunditur opalinum colorem conciliat, qui, ſi lumini obvertitur vitrum, quod tincturam continet, aureus apparet, cœruleus autem, ſi vitrum inter & lumen oculus collocatur.

A *Guilandina Moringa* ſubminiſtrari, Illuſtris LINNÆUS aſſerit, ſed hæc arbor Orienti indigena eſt, noſtrum autem Lignum ex Regno Peruviano ad nos

mittitur, apud Auctores quoque, qui Asiaticam arborem describunt, nullam hujus Ligni reperio mentionem.

Extracti aquosi $\frac{1}{12}$ spirituosi $\frac{1}{5}$ circiter obtinuit CARTHEUSER.

MONARDES & HERNANDEZ hoc lignum praecipue ob ejus virtute organa uropoea sordibus depurandi laudant: hanc virtutem cum nulla fide digna inter Europaeos observatio confirmaverit, hinc eviluit.

ONONIS vid. *Resolventia.*

PAREIRA BRAVA vid. *Amara.*
PERSICA vid. *Fructus Horaei.*
PETROSELINUM vid. *Olera.*
PIPER vid. *Aromata.*
POLIUM vid. *Aromata.*
PORRUM vid. *Olera.*

RAPA vid. *Olera.*
RIBESIA NIGRA vid. *Fructus Horaei.*
RUSCUS vid. *Resolventia.*
RUTA vid. *Aromata.*

SABINA vid. *Aromata.*
SCHOENANTHUM vid. *Aromata.*
SENEKA vid. *Resolventia.*
SESELI vid. *Aromata.*
SPICA NARDI vid. *Aromata.*
SQUILLA vid. *Amara.*
TEREBINTHINA vid. *Resina.*
VINUM vid. *Uvae.*
VIOLARUM SEMEN vid. *Fragrantia.*

β) *ANIMALIA.*

CANTHARIDES vid. *Acria.*
COCCIONELLA vid. *Animalia.*
LUMBRICI vid. *Animalia.*
MILLEPEDES vid. *Attenuantia.*

γ) *Fossilia.*

* Nephriticus Lapis Recent. ex squammis e nigro virescentibus, splendentibus compositus, tornum admittens, ferri & cupri vestigia vehit, & aliquid quasi pinguis, digitis cum tangitur, sistit. Pro variis heterogeneis, quæ ipsi accreverunt, variæ puritatis est, & vario pretio venditur. America pulcherrimum dicitur largiri. Passim in Europa occurrit. Est *Talcum Nephriticum* L. proxime ad Serpentinum accedit, cum quo in eo etiam, quod magnesiam vehat, convenit, Acida ejus aliquid dissolvere, ipsum destillatione salem Ammoniacalem & oleum empyreumaticum fundere, Neumann annotavit.

Eum in America occurre, primus est, qui tradit, Monardes, illumque vel solummodo gestatum, multum ad affectus nephriticos facere monet, plures Auctores id ipsum quoque observationibus stabilire connati sunt, sed experientia constans eas futiles & merum figmentum esse demonstrat; unde recte eundem e syllabo medicamentorum expungi patet.

Nitrum vid. *Incidentia.*

§. 61.

Mensium & Lochiorum fluxus cum a diversissimis causis ita imminuuntur, ut Medicina opus habeant, hinc absoluta *Emenagoga* & *Aristolochica* non dantur; ea autem medicamenta, quæ sanguinis ad uterum impetum augent, passim & præcipue §vo antecedente recensita fuerunt.

LOCA

LOCA AUCTORUM.

A.

ALBANUS Conciliator. *Venet.* 1565. fol.
ABBATIUS de admiranda Viperæ natura. *Hagæ Comit.* 1660. 12.
ACOLUTHUS *Joh.* in Ephemerid. Naturæ Curiof. *Dec. II. A.* 9. 4.
- - - *Joh. Carol.* in Act. Academ. Natur. Curiof. *Vol. X.* 4.
ACRELL in Abhandl. der Schwed. Academie. 1754. 8.
Act. Helvetic. *T. V. Basil.* 1762. 4.
ACTUARIUS cum Artis Medicæ Principibus.
ÆGINETA cum Artis Medicæ Principibus.
AETII Tetrabiblos *cum* Artis Medicæ Principibus.
AGRICOLA de Re Metallica. *Basil.* 1657. fol.
ALBERTI Syftema Jurifprudentiæ Medicæ. *Halæ* 1725-1742. *Tomi VI.* 4.
- - - Obfervationes de Arnicæ ufu. *Refpond.* DE LA MARCHE. *Halæ* 1719.
- - - de Belladonna *Refpond.* OETTINGER. *Halæ* 1739.
- - - de Singulari Mercurii dulcis ufu in defperatis quibufdem morbis *Refpond.* HAVIGHORST. *Halæ* 1745.
- - - de Valeriana *Refp.* STANTKE. *Halæ* 1732.
ALBERTINI in Commentar. Inftituti Bononienf. *I.* 1731. 4.
ALBERTUS MAGNUS de Mineralibus & Rebus metallicis *per* JYFF. *Argent.* 1541. 8.
ALBRECHT *Joh. Petr.* in Ephemerid. Natur. Curiof. *Dec. III. A.* 5. & 6.
- - - *Joh. Sebaft.* in Commerc. litterar. Noric. 1734. 1735. 1738. 1740. 4.

ALEXANDER *Benedictus apud* SCHENCK Obſervat.
- - - - *Franciſc.* Apollo. *Venet.* 1565. fol.
- - - - *Guilielm.* Cantharidum hiſtoria & uſus. *Edinburg.* 1769. 8.
- - - - *William* Experimental Eſſais. *London* 1770. 8.
ALEXANDRINUS *apud* SCHENCK obſervationes.
ALEXIUS *Pedæmontanus* de Secretis *per* WECKER. *Baſil.* 1603. 8.
ALLION de Origine Miliarium. *Taurin.* 1758. 8.
ALPINUS *Proſper.* de Medicina Ægyptiorum. *Lugd. Bat.* 1745. 4.
ALSTON Eſſais & Obſervations de Medicine de la Société d'Edinbourg. *T. V. Paris* 1743. 12.
- - - Diſſertation on Quicklime. *Edinburgh* 1754, 1757. 8. 3 *Vol.*
- - - Lectures on Materia Medica. *London* 1770. 2 *Vol.* 4.
AMATUS LUSITANUS in DIOSCORIDEM. *Argentor.* 1554. 4.
- - - - Curationes Medicinales. *Baſil.* 1556. fol.
AMMANN Medicina Critica. *Stadæ* 1677. 4.
AMOUREUX in Journal de Medecine. 1760.
ANDOVILLE in Hiſt. de l'Académie Roïale de Chirurgie III. *Paris* 1757. 4.
Antidotarium Bononienſe. 1615. 4.
APINUS Febris epidemica annorum 1694 & 1695. *Norimb.* 1697. 8.
APOLLODORI Bibliotheca *per* COMMELINUM. 1599. 8.
d'APPLES in Act. Helvetic. *T. III. Baſil.* L758. 4.
ARCÆUS de recta curandorum vulnerum ratione. *Amſtelod.* 1658. 12.
ARDOYNUS de Venenis. *Baſil.* 1762. fol.
ARETÆI Opera *per* BOERHAAVE. *Lugd. Bat.* 1735. fol.
ARISTOTELIS Opera *per* DU VAL. *Pariſ.* 1619. fol. 2 *Vol.*

Artis Medicæ Principes. 1565. fol.
ASTRUC de Morbis Venereis. *Lutet. Parif.* 1740. 4. 2 *Vol.*
ASVERUS *apud* SCHARFF de Junipero.
ATHENÆUS *per* CAUSABONUM. *Lugd.* 1657. fol.
AVICENNA *per* RINIUM. *Venet.* 1582. fol.
AURELIANUS *Cælius* de Morbis acutis & chronicis *per* AMMANN. *Amftel.* 1755. 4.
AURELIQUE in Journal de Medecine. 1762. 8.

B.

BADII Anaftafis Corticis Peruviani. *Genev.* 1663. 4.
BAUMLIN in Commerc. litter. Noric. 1741
BAGLIV Opera. *Lugd.* 1710. 4.
BAIER de Artemifia. *Altdorf.* 1720
BAKER in Philofoph. Tranfact. 1748.
BALDINGER *apud* REISIG.
BALLONIUS Epidem. & Ephemerid. *Parif.* 1640. 4.
BANCROFFT Naturgefchichte von Guiana. *Leipzig* 1769. 8.
BARBETTE Opera. *Genevæ* 1688. 4.
BARBEYRAC Formulæ Medicamentor. *Lugd.* 1751. 12.
BARCHUSEN Elementa Chymiæ. *Lugd. Bat.* 1718. 4.
BARON in Memoires préfentés à l'Académie. *Tom. I. Paris* 1750. 4.
BARRY in Effais & Obfervations de Medecine de la Societé d'Edinbourg. *T. IV. Paris* 1742. 12.
BARTHUS in Memoires préfentés à l'Acad. *T. III. Paris* 1760. 4.
BARTHOLD Terræ figillatæ variæ. *Francof.* 1583. 8.
BARTHOLETTUS Encyclopædia. *Bonon.* 16?9. 4.
BARTHOLINUS *Cafpar.* Exercitationes mifcellaneæ. *Leidæ* 1675. 8.
- - - - - - - - de Unicornu. *Amftel.* 1678. 12.
- - : - - *Thom.* Acta Hafnienfia. 1673-1680. 5 *Vol.* 4.

BARTHOLINUS *Thom.* Dispensatorium Hafniense. 1658. 4.
- - - - - - - - Epistolæ Medicinal. *Hagæ Com.* 1740. 4 *Vol.* 8.
- - - - - - - - Medicina Danorum domestica. *Hafniæ* 1666. 8.
BASTER Opuscula. *Harlem.* 1762 & 1765. 4.
BAUDERON Pharmacopée *per* VERNY. *Lyon* 1681. 4.
BAUDRY Eaux de Bourbon. *Dijon* 1736. 8.
BAUHINUS *Caspar.* de Lapide Bezoar. *Basil.* 1631. 8.
- - - *Joh.* Historia Plantarum *per* CHABRÆUM. Ebrodun. 1650. 3 *Vol.* fol.
BEAUMÉ Elemens de Pharmacie. *Paris* 1762. 8.
BAYER Enchirid. de medendis humani corporis malis. *Lugd.* 1565. 12.
le BEAU in Journal de Medecine. 1759.
BECCARIUS in Comment. Institut. Bononiens. *T. II. P. I.* 1745. 4.
BECHER vom Carlsbad. *Prag.* 1772. 8.
van der BECK in Act. Acad. Nat. Curios. *Vol. I.*
BEGUINUS Tyrocinium Chymicum. *Amst.* 1669. 8.
BEHR Materia Medica. *Strassburg* 1748. 4.
BEHRENS in Schlesisch. Sammlung von Natur- und Kunstgeschichten. *Leipz. u. Budissin* 1724. 4.
- - - *apud* BRUCKMANN Epist. Itiner. *XXIIX.*
BEIER in Schlesisch. Samml. von Natur- und Kunstgeschicht. 1723. *Leipz. und Budissin* 1725.
BELLOSTE Traité du Mercure. *Berne* 1742.
BENVENUTO *Dissertat ad* BECCARIUM qua Epidemic. Febris in Lucensi Dominio &c. *Lucca* 1754. 8.
BERCKLEY Recherches sur les vertus de l'Eau de Goudron. *Amsterd.* 1745. 8.
BERGMANN in Act. Medic. Berolinens. *Vol. VI.*
BERGER *Joh. Gothofr.* Chinchina ab iniquis judiciis vindicata. *Vitemb* 1711.
- - *Joh. Sam.* in Commerc. litterar. *Noric.* 1735.

BERNITZ in Ephemerid. Nat. Curiof. *A.* 2.
BERTRAND in Hift. de l'Académie Roïale des Scienc. 1737.
BETTUS *apud* GALLO.
BIANCHI Il vitto Pittagorico di foli vegetabili. *Venez.* 1752. 8.
BIESHAAR in Journal de Medecine. 1763. 8.
BINET in Journal de Medecine. 1761. 8.
BINNINGER *apud* KOENIG Regn. Vegetabil.
BLACWELL Herbarium emendatum & auctum. *Norimb.* 1740. *Poffideo tabulas 580, explicatio ad 560 pertingit.*
BLAIR Pharmaco-Botanologia. *London* 1723-1727. *VI. Decad.* 4.
BLAU in Ephem. Nat. Curiof. *Dec. III. A.* 7.
BLEGNY Le remede anglois publié par ordre du Roi pour le guérifon des fievres. *Paris* 1682. 12.
- - - Zodiacus Medico-Gallicus ab anno 1674 ad 1683. *Genevæ* 1680. 4.
van den BLOCK in Journal de Medecine. 1761.
BOEHM de variis Siphylidis therapiis. *Argent.* 1771.
BOEHMER *Joh. Benjam.* de Radicis Rubiæ tinctorum effectibus in corpore animali. *Lipf.* 1751.
- - - *Philipp. Adolph.* de falutari ufu Extracti Aconiti *Refp.* ANDREÆ. *Lipf.* 1768.
BOENNEKE Biga cafuum medicorum. *Werth.* 1744. 4.
- - - - in Frænkifch. Sammlung. *T. V. Nürnb.* 1760. 8.
- - - - in Nov. Act. Nat. Curiof. *Norimb.* 1761. 8.
BOERHAAVE Elementa Chemiæ. *Lugd. Bat.* 1732. 4. 2 *Vol.*
- - - - de Morbis Nervorum *per* VAN EEMS. *Lugd. Bat.* 1761. 8.
- - - - de Viribus Medicamentorum. *Paris* 1723. 12.
BOESSEL in Commerc. litterar Noric. 1736.

BOMARE DE VALMONT Dictionnaire raiſonné universel d'hiſtoire naturelle. *Iverdon* 1768 & 1769. 8. 12 *Vol.*
BONNET Anatomia Practica. *Genev.* 1672. fol.
- - - Medicina Septentrionalium *Genev.* 1684. fol.
BONTEKOE van The, Coffy und Chocolate. *Haag* 1685. 12.
BONTIUS Hiſtoria naturalis & medica Indiæ Orientalis. *Amſtel.* 1658. fol.
BORELLUS Hiſtoriæ & Obſervationes. *Frf.* 1670. 8.
BORRICHIUS in BARTHOLINI Actis Hafnienſ.
- - - - *apud* - - - - Epiſtol. Medic.
BOSWEL *apud* CRANZ Mat. Med.
BOUCHARD in Ephem Natur. Curioſ. *A.* 3.
BOUDU in Mem. de l'Académ. de Chirurgie. *T. I. Paris* 1743. 4.
BOULDUC in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Sciences. 1705, 1719, 1734.
BOURDELIN in Memoires de l'Académie depuis 1666 juſqu'à 1699.
BOURDIER in Memoires tirés des lettres édifiantes. *T. I. Paris* 1672. 12.
BOUVART in Hiſt. de l'Académ. Roïale des ſciences. 1744.
BOYLE Opera omnia. *Genevæ* 1714. 4. 3 *Vol.*
- - *apud* RAJUM.
BRASSAVOLA Examen omnium ſimplicium. *Lugd.* 1556. 8.
- - - - Ratio victus in morbis acutis. *Venet.* 1546. fol.
BRENDEL Chymia. *Lugd. Bat.* 1671. 12.
BREYN in Ephem. Nat. Curioſ. *A.* 3.
- - Plantarum Exoticarum Centuria. *Gedan.* 1678. fol.
BRIDAUT in RICHARD Recueil d'Obſervations de Medecine. *T. II. Paris* 1772. 4.

BRISSON Ornithologie. *Paris* 1756-1760. 4. 6 *Vol.*
- - - - Regne Animal. *Paris* 1756. 4.
BROGIANI de Veneno Animantium. *Florent.* 1752. 4.
BROSSARD in Journal des Sçavans. 1751. 4.
BROUZET in Mem. préſentés à l'Académie des Sciences *T. II. Paris* 1755. 4.
BROWN Hiſtory of Jamaica. *London* 1756. fol.
BRUCH *Carl Ludwig* de Anagallide. *Argent.* 1758.
- - - *Frid. Daniel* Obſervationes quædam practicæ de Radicis fruticis Juniperi decocto. *Arg.* 1736.
BRUCKMANN Epiſtolæ Itinerariæ. *Wolfenbbüttel & Brunſvig.* 1742-1756. 4. 3 *Centuriæ.*
BRUCKNER in Select. Medic. Francofurt. I. *Francof. ad Viadr.* 1739. 8.
BRUNFELS Novum Herbarium. *Argent.* 1539. fol. 3 Vol.
à BRUNN in Act. Academ. Natur. Curioſ. *Vol. I.*
BRUNNER in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. A.* 6.
BRUNSVICENSIS *Hieron.* de Arte deſtillandi. *Argent.* 1512. fol.
BRUYERINUS de Re cibaria. *Norimb.* 1659. 8.
BUCHNER *apud* SCHULZ Mater. Medic.
- - - - in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. V.*
- - - - Miſcellanea Phyſico - Medico-Mathematica. *Erford.* 1727, 1728, 1729.
- - - - de Curcuma *Reſp.* LOEBER. *Halæ* 1748.
- - - - de remediis Mercurialibus ſpinæ ventoſæ medicandæ interdum idoneis *Reſp.* NIEMANN. *Halæ* 1754.
- - - - de genuinis Opii effectibus *Reſp.* SCHWARZ. *Halæ* 1748.
- - - - de genuinis viribus Tabaci *Reſp.* FRAUENKNECHT. *Halæ* 1746.
BUDÆUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. A.* 7. & 8.
du BUISSON *apud* DEGNER.

de BUFFON Hiſtoire naturelle générale & particuliere. *Paris* 1749 - 1771. 4. 17. *Vol.*
BURCKARD de Radice Senecka. *Argent.* 1750.
BURCKEL de Gratiola. *Argent.* 1738.
BURGGRAF in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. V.*
BURGHARD Deſtillirkunſt. *Breſslau* 1747. 8.
BURGMANN in Commerc. litterar. Noric. 1733.
BURMANN *ad* PLUMIER.
BUXBAUM Plantarum minus cognitarum. *Centuriæ V.* *Petropol.* 1728 - 1740. 4.

C.

CADET Analyſe des Eaux minerales de Calſabigy. 8.
- - Hiſt. de l'Académie Roïale des ſciences. 1766.
CÆSALPINUS de Plantis. *Florent.* 1583. 4.
CAMERARIUS *Joachim* Hortus Medicus & Philoſophicus. *Francof.* 1588.
- - - - *Joh. Rudolph.* Sylloge Memorabilium Medicinæ. *Auguſt. Trebocc.* 1624 12.
CAPPEL *apud* SPRINGSFELD Iter Medicum.
CARL in Commerc. litterar. Noric. 1736.
CARTHEUSER Fundamenta Materiæ Medicæ. *Francf.* 1749 & 1750. 2. *Vol.* 8.
- - - - de Eximia Myrrhæ genuinæ virtute. *Reſp.* FALLEBORN. *Francof.* 1746.
CASTRO *A.* Muliebrium morborum medicina. 1617. 4.
CATO de Re Ruſtica *in* Scriptoribus Rei Ruſticæ *ed.* GESNER. *Lipſ.* 1774. 4. 2. *Vol.*
le CAT in Recueil Périodique. 1755.
CELSUS de Re Medica *per* KRAUSE. *Lipſ.* 1766. 8.
CHABRON in Recueil Périodique. 1755.
CHAMBERS de Ribes Arabum & Ligno Rhodio. *Lugd. Bat.* 1724.
CHARAS Opera. *Genev.* 1683. 4.

CHEMIN in Journal de Medecine. 1768.
du CHESNE Hiſtoire des Fraiſiers. *Paris* 1766. 12.
CHEVALIER in Hiſt. de l'Acad. Roïale des ſciences. 1709.
CHOMEL Dictionnaire Oeconomique. *Commercy* 1741. 2. *Vol.* fol.
CICERO Opera Epiſtolica. *Berol.* 1747. 8.
- - - Opera Philoſophica. *Berol.* 1745. 8. 2. *Vol.*
CLEPHANE Obſervations by a Society of Phyſicians. *T. I. London* 1763. 8.
CLAUDER Ephem. Natur. Curioſ. *D. II. a. 6.* & 7.
le CLERC Hiſtoire de Medecine. *à la Haye* 1729. 4.
CLOSSÆUS *apud* HORST.
CLUSIUS Curæ poſteriores. *Antwerp.* 1611. fol.
- - - Exotica. *Antw.* 1605. fol.
- - - Hiſtoria Plantarum rariorum. *Antwerp.* 1601. fol.
- - - Rariorum aliquot Stirpium per Hiſpaniam obſervatorum Hiſtoria. *Antw.* 1567. 8.
Codex Medicamentarius. *Pariſ.* 1758 4.
COEURDOUX in Mem. tirés des lettres édificantes. *T. I. Paris* 1767. 12.
COHAUSEN in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. VII.*
- - - in Commerc. litterar. Noric. 1742.
- - - in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. VI.*
COLBATSCH Collection of Traits chirurgical and medical. *London* 1719. 8.
- - - - Diſſertation concerning Misletoe. *London* 1719. 8.
COLLIGNON in Journal de Medecine. 1761.
COLLIN Noſocomii *Annus Medicus tertius. Vindob.* 1764. 8.
- - - Obſervationes circa morbos acutos & chronicos. *Viennæ* 1772. 8.

D.

DARLUC in Journal de Medecine. 1759.

DECKER Exercitat. Practicæ. *Lugd. Bat.* & *Amstel.* 1673. 8.

DECKERS in Recueil Périodique. 1755.

DEGNER de Dysenteria biliosa. *Traject. ad Rhen.* 1755. 8.

DELIUS Amœnitates Medicæ. *Lips.* 1747. 8.

- - - in Frænkische Sammlungen. *T. II.* 1757.

- - - de Peucedano *Resp.* WAGNER. *Erlang.* 1753

- - - de Taraxaro *Resp.* SCHROEDER. *Erl.* 1744.

DESMARS in Recueil Périodique. 1757.

DESMILLEVILLE in Journal de Medecine. 1761.

DETHARDING de Aquæ calcis vivæ usu interno *Resp.* KEMNA. *Rostoch.* 1746.

- - - - in Ephem. Nat. Curios. *Dec. III. a.* 7. & 8.

DICKSON in Observations by a Society of Physicians. *T. II. London* 1762. 8.

DIEMERBROECK Opera. *Genevæ* 1688. 4.

DIETRICH Observat. de Usu Corticis Peruviani in cancro mammarum. *Ratisb.* 1746. 4.

DILLENIUS *Joh. Jac.* in Ephem. Nat. Curios. *Cent. III.* & *IV.* & Act. Acad. Nat. Curios. *Vol. I.*

- - - - *Just. Frid.* in Ephem. Nat. Curios. *Dec. III. a.* 9. & 10.

DIOCLES *apud* MACRUM.

DIOSCORIDIS Opera *per* SARACENUM. 1598. fol.

DIPPEL *Christian. Democrit.* Krankheit und Arzney des menschl. Lebens. *Frf. u. Leipz.* 1736. 8.

Dispensatorium Brandeburgicum. *Berol.* 1731. fol.

Dispensatorium Noricum. 1666. fol.

DOBOLENSKY in Ephem. Nat. Curios. *a.* 2.

DODONÆI Stirpium Historiæ Pemptades. *Antwerp.* 1616. fol.

DOEDERLIN in Commerc. litterar. Noric. 1744.

DOERING Usus Opii. *Jenæ* 1620. 8.
van DOEVEREN de Vermibus Intestinalibus. *Lugd. Bat.* 1753. 4.
DOLÆI Opera. *Francof.* 1703. fol.
DONDUS Promptuarium Medicinæ. *Venet.* 1576. fol.
DORNCRELLIUS Empirica. *Francof.* 1601. 8.
DOUGLASS An Account of mortification and of the effect of the barck. *London* 1732. 8.
DUPUY *de la Porcherie* in Journal de Medecine. 1765.
DÜRR in Ephem. Nat. Curios. *Dec. II. a.* 7.

E.

EHRHARD in Commerc. litterar. Noric. 1736.
EHRHART de Cicuta. *Argent.* 1763.
ELLER in Histoire de l'Academie R. des sciences de Berlin. 1753.
ELLIS Essais towards a natural history of the Corallines. *London* 1755. 4.
ELSHOLZ in Ephem. Nat. Curios. *a.* 6. & 7.
ELSNER in Ephem. Nat. Curios. *a.* 1.
ENCKELMANN de Sale Alcali de Segnette. *Arg.* 1755.
ERASISTRATUS *apud* PLUTARCHUM.
ERASTUS de Medicina nova Paracelsi. *Basil.* 1572. 4. 2. *Vol.*
ENGELBERG *apud* STOERCK.
ERNDTEL Warsavia physica illustr. *Dresd.* 1730. 4.
ERNIUS in Ephem. Nat. Curios. *Dec. II. a.* 4.
ETTMÜLLER *Michael* Opera *per* WESTPHAL. *Franc.* 1697. fol. 3 *Vol.*
- - - - *Michael Ern.* in Ephem. Natur. Curios. *Cent. III.* & *IV.*
EVERARD Elaterium magnis mortalium usibus &c. *Altdorf.* 1722.
EVERARDES de Herba Panacea. *Antwerp.* 1687. 12.
EUGALENUS de Scorbuto, *Amstel.* 1720. 8.

F.

FABER *Joh. Matth.* Strychnomania. *August. Vindel.* 1677. 4.

- - *M. Joh.* apud SCHENCK.

FABRICIUS de Ichtyocolla *Resp.* STOLZE. *Helmst.* 1756.

FABUS in Journal de Medecine. 1762.

FAGOT in Philos. Transact. 1751.

de la FAILLE *apud* GUETTARD Memoires.

FALLOPIUS Opera. *Francof.* 1584. fol.

FARR in Observations by a Society of Physicians in London *IV.* 1771.

FASCH de Castoreo *Resp.* KRAUSOLDT. *Jenæ* 1677.

FEHR in Ephem. Natur. Curios. *a.* 9. & 10. & *Dec. II. a.* 4.

FERBER Briefe per VON BORN. *Prag* 1773. 8.

FERGUSON *apud* HALLER Elem. Physiol.

FERNELIUS Opera Medicinalia. *Paris.* 1638. 2. *Vol.*

FERRARII Hesperides. *Romæ* 1646. fol.

FINANT NEVEU in Journal de Medecine. 1764.

FIORAVENTUS Chirurgia. *Venet.* 1679. 12.

FISCHER *apud* BUCHNER Miscell. Phys. Medic. Mathem. 1730.

FLOYER φυτόβάσανος. *London* 1687. 8.

FLUDD *Robert* apud LANGELOTT.

FORD in Philosoph. Transact. 1755.

FORESTUS Observat. & Curationes. *Rothomag.* 1653. fol. 2. *Vol.*

FORDYCELL in Observationes by a Society of Physicians in London. *T. I.*

FORMIUS *apud* RIVERIUM.

FOTHERGILL in Observations by a Society of Phisicians in London. *T. I. II. & III.*

FOUGEROUX de BONDAROY in Hist. de l'Académie Roïale des sciences. 1766.

du FOUR du Caffée, du Thée & du Chocolat. *Lyon* 1668. 8.

FRACASTORIUS Opera. *Genev.* 1671. 8.
FRANCUS *Joh.* Vera Antiquorum herba Acetosella. *Augujt. Vindel.* 1717. 12.
- - - - - Descriptio Momordicæ Ulmæ 1720. 8.
- - - *Georg.* de Malo Citreo *Resp.* NEBEL. *Heid.* 1686.
- - - - - - apud BRUNNER in Eph. Nat. Curios. *Dec. II. a. 6.*
FRASER in Observations of Physicians in London. *T. II.* 1762,
FRENCH in Observat. by a Society of Phisicians in London. *T. I.*
FULLER Pharmacopœa extemporanea. *Lond.* 1714. 12.
FURSTENAU de Antimonio crudo *Resp.* HEISENIUS. *Rintel.* 1748.

G.

GABER in Miscellan. Taurin. *T. III.* 1766.
GALE in Philosoph. Transact. 1765.
GALLO del' uso di Latte. *Parigi* 1753. 8.
GALEATI in Comment. Inst. Bononiens. *Tom. III. Bonon.* 1755.
GALENI Opera. *Venetiis* 1625. fol. 8. *Vol.*
de la GARAYE Chymie Hydraulique. *Paris* 1746. 8.
GARCIN in SAVARY Dictionnaire de Commerce.
GARIDEL Histoire des Plantes. *Aix* 1715. fol.
GARCIAS ab HORTO Aromatum historia *per* CLUSIUM. *Antwerp.* 1597. 8.
GARMANN in Ephem. Natur. Curios. *a.* 1.
GASER *apud* WELSCH.
GASSENDUS *apud* GARIDEL.
GATAKER on the internal Use of Solanum. *London* 1633. 8.
GATENARIA *apud* SEVERINUM.
GAUB Adversaria varii Argumenti. *Lugd. B.* 1771. 8.
GEBAUER *apud* SCHULZ Mater. Medic.

GEISLER Animadverſiones de Uſu Vomitoriorum. *Lipſ.* 1746.
GEOFFROI *Claud. Joſeph.* Hiſt. de l'Academ. Roïale des ſciences. 1740.
- - - *Steph. Franciſc.* Mem. de l'Academ. Roïale des ſciences. 1715.
- - - - - - - - - de Materia Medica. *Paris* 1741. 8. 3 *Vol.* Suite de la Matiere Medicale *par* M*** 1750. 12. 3 *Vol.* Suite de la Matiere Medicale *par* Mſſrs. ARNAULT DE NOBLEVILLE & SALERNE Regne Animal. *Paris* 1756. & 1757. 12. 6 *Vol.* Les Figures des plantes & animaux par Mr. de GARSAULT. 4. 5. *Vol.*
GERBER in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 9.
GESNER *A. J.* Beſchreibung des Wildbads. *Stuttg.* 1745. 8.
- - - *Conrad* apud J. B. Hiſtoria Plantarum.
- - - - - Epiſtolæ Medicinales. *Tiguri* 1577. 4.
- - - - - Hiſtoria Animalium. *Francof.* 1620. fol. 4 *Vol.*
- - - - - de omni Rerum foſſilium genere. *Tigur.* 1565. 8.
- - - *Joh. Albert* de ZINZIBERE. *Altdorf* 1723.
- - - *Joh. Auguſt. Phil.* in Nov. Act. Natur. Cur. *T. IV.*
- - - - - - - in Frænkiſch. Sammlung. *T. VII. Nürnb.* 1765.
- - - - - - - Sammlung von Beytrægen aus der Arzneygelahrtheit u. Naturkund. *Nördl.* 1771. 8.
GIBSON in Medical Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. IV.* 1771. 8.
GIRARDI de Uva Urſi. *Patav.* 1764. 8.
GLAUBER Opera. *Frankf.* 1658. 6. 2 *Vol.*
GLAUBRECHT Analecta de Odontalgia. *Argentor.* 1766.

GLEDITSCH in Mem. de l'Acad. Roïale des ſciences de Berlin. 1748.
GLISSONIUS de Rachitide. *Lugd. Bat.* 1671. 12.
GMELIN *Joh. Conrad* in Commerc. litterar. Noric. 1733.
- - - *Joh. Georg.* Flora Sibirica. *T. I. Petropol.* 1749. 4.
- - - - - Reiſe durch Siberien. 1751 & 1752. 8. 4. *Vol.*
- - - - - Rhabarbarum Officinar. *Reſp.* BENGEL. *Tubing.* 1752.
- - - *Phil. Frider.* ſpecifica Methodus recentior Cancrum ſanandi *Reſp.* GÆRTNER. *Tub.* 1757.
GOECKEL *Eberhard* Beſchreibung des Anno 1694-1696. durch das Silberglætt verſúſsten Weins. *Ulm* 1697. 8.
GOERITZ in BUCHNER Miſcell. Phyſico-Medico-Mathemat. 1728.
GOETZ *Joh. Chriſtian.* de Glycyrrhiza. *Altdorf. ſine anno.*
- - *Joh. Chriſtoph.* in Act. Nat. Curioſ. *Vol. II.*
GOHL Acta Medicorum Berolinenſ. 1715-1731. 8. 21. *Vol.*
GORIS Medicina contempta. *Lugd. Bat.* 1700. 4.
GOULARD Oeuvres de Chirurgie. *Pezenas* 1766. 12. 2. *Vol.*
GRAINGER in Eſſais read before a Society in Edinburgh. *T. II.* 1756. 8.
GRANGER in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1735.
GRASHUYS in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. VIII.*
GRASSIUS in Ephem. Natur. Curioſ. *a.* 3, 4 & 5.
GREDING in Adverſariis Medico-Pract. *Lipſ.* 1771. 8.
GRONOVIUS Flora Virginica. *Lugd. Bat.* 1762. 4.
- - - - in Commerc. litterar. Noric. 1743.
GRUBEL in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 4.
GRUNFIELD Safe internal uſe of Cantharides. *Lond.* 1706. 8.

GRUNWALD in Ephem. Nat. Cur. *Dec. III. a.* 9 & 10.
GUERIN *apud* EHRHART.
GUETTARD in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1754.
- - - - Memoires ſur différentes parties des Sciences & des Arts. *Paris* 1768 - 1770. 4. 3. *Vol.*
GUIDO *apud* FORESTUM.
a GULDENKLÉE Epiſtolæ & Conſilia. *Lipſ.* 1655. 4.
- - - - Reſponſa Medicinalia. *Lipſ.* 1688. 4.
GULLMANN in Act. Phyſic. Medic. *Vol VI.*
GUYOT in Prix de l'Académie Roiale de Chirurgie. *T. II.* 157.

H.

HAARTMANN in Abhandlungen der ſchwediſchen Academie. 1762. 8.
de HAEN Ratio medendi. *Vind.* 1757 - 74. *XV. Vol.*
HÆNEL de Camphora. *Lugd. Bat.* 1739.
HAGENDORN in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 1.
- - - - de Catechu. *Jenæ* 1673. 8.
HAGG de Uſu Mercurii in Hydrophobia. *Argent.* 1761.
HALE le Gentilhomme Cultivateur par Dupuis Demporte. *Paris* & *Bourd.* 1761 - 1764. *VIII. Vol.*
HALES Statique des Vegétaux. *Paris* 1735. 4.
de HALLER Beſchreib. der Salzwercke. *Bern* 1765. 8.
- - - - Elementa Phyſiologiæ. *Lauſann.* & *Bern* 1757 - 66. 4. 8 *Vol.*
- - - - Hiſtoria Stirpium Helvetiæ indigenarum. *Bernæ* 1768. fol. 3 *Vol.*
- - - - in Commercio litterar. Noric. 1736,
du HAMEL in Traité des Arbres fruitiers. *Paris* 1768. 4. 2. *Vol.*
- - - - Art de rafiner le Sucre 1764. *dans la Deſcription des Arts & Metiers.*
- - - - in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Sciences. 1739, 1748 & 1767.

HAMILTON in Eſſais read before a Society in Edinburgh *II.* 1756.

HANNÆUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 4 & 5.

HANNEMANN in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 1.

HANNES de puero epileptico foliis Aurantiorum ſanato. *Veſal.* & *Lipſ.* 1766. 8.

HARDER Theſaurus Obſervationum. *Baſil.* 1736. 4.

HARTMANN *Joh.* Opera, *Francof.* 1682. fol.

- - - - *Peter Imman.* Obſervationes ad Cicutæ, Mercurii ſublimati & Phoſphori hiſtoriam *Reſp.* HUDEMANN. *Helmſt.* 1763.

HASSELQUIST Reiſe nach Palæſtina *per* LINNÆUM. *Roſtoch.* 1762. 8.

- - - in Abhandl. der ſchwediſch. Academie. 1751. 8.

HAUSMANN de Acidulis Sulzbacenſibus. *Arg.* 1764

ab HEERS Obſervationes Medicæ. *Lugd. Bat.* 1685. 12.

HEIMREICH in Act. Nat. Curioſ. *Vol. II.*

HEINZELMANN in LINNÆI Amœnit. Academ. *T. VII.*

HEISENIUS in Act. Nat. Curioſ. *Vol. IX.*

HEISTER de Aurantiis *Reſp.* WILBERDING. *Helmſt.* 1741.

- - - de Pipere *Reſp.* PFEFFER. *Helmſt.* 1740.

van HELMONT opera *per* VALENTINUM. *Hafniæ* 1707. 4.

HELVETIUS Traité des Maladies. *Paris* 1724. 8. 2. *Vol.*

HELWICH *Chriſtian* in Ephemer. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 5. & 6.

HELWIG *Chriſtoph.* Caſus & Obſervationes. *Lipſ.* 1711. 8.

de - - in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent. V, IX.* & *X.*

HENCKEL in Act. Natur. Curioſ. *Vol. II.*

- - - von der Bergſucht und Huttenkatz. *Freib.* 1728. 8.

HENCKEL Pyritologia. *Leipz.* 1725. 8.
HENNING *apud* BUCHNER in Miſcell. Phyſic. Medic. Mathemat. 1729.
HERACLIDES *apud* CÆLIUM AURELIANUM.
HERCULES SAXONIÆ Prælectiones practicæ. *Franc.* 1610. fol.
HERISSANT in Philoſoph. Tranſact. 1751 & 1752.
HERMANN *Benedict.* in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec. II a.* 4.
- - - - *Gottl. Ephraim* in Primitiis Phyſico-Medicis ab iis, qui in Polonia Medicinam faciunt, collectis. *Vol. III. Zullichau* 1753. 8.
- - - - *Paul.* in Cynoſura Materiæ Medicæ, continuata *per* BOECLER. *Arg.* 1726-31. 4. 3 *Vol.*
- - - - - Paradiſus Batavus. *Lugd. Bat.* 1705. 4.
HERNANDEZ in Nova Plantarum, & Mineralium Mexicanorum hiſtoria *per* RECCHUM. *Romæ* 1601. fol.
HERTODT Crocologia. *Jenæ* 1671. 8.
HESSE in Commerc. literar. Noric. 1737 & 1739.
HEURNIUS in Aphoriſmos HIPPOCRATIS. *Amſtelod.* 1688. 12.
- - - Praxis Medicinæ. *Lugd.* 1658. fol.
de HEYDE Centuria Obſervationum Medicarum. *Amſtel.* 1686. 8.
HILDANUS Opera. *Francof.* 1646. fol.
HILLEFELD Experimenta circa Venena. *Gött.* 1760
HIPPOCRATES Opera *per* FOESIUM. *Francof.* 1659. fol.
HIRSCHEL in Berliniſch. Sammlungen. *T. III* 1771.
Hiſtoria Morborum Vratislavienſium. *Lauſann.* & *Genevæ* 1746. 4.
HODGES Λοιμολογία. *London* 1672. 8.
HOECHSTETTER Obſervationes Medicæ. *Francof.* 1674 8.
HOEFER Hercules Medicus. *Viennæ* 1657. 4.

HORNUNG Ciſta Medica. *Norimb.* 1626. 4.
HORST *Georg* Opera. *Norimb.* 1660. fol.
HOYER in Ephemerid. Nat. Cur. *Dec. III. a.* 7 & 8. *Cent. I.* & *II. Cent. VI.*
HUCK in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. III.* 1763.
HUEBER de ænea culinaria ſupellectile. *Arg.* 1766.
HUNAULD in Hiſt. de l'Académie Roïale des Sciences. 1737.
HUNERWOLFF in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 5. & *Dec. III. a.* 2.
HUNTER in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. I.*
HUXHAM Opera *per* REICHEL. *Lipſ.* 1764. 8.

I.

JACOBI in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Vol. I.* & *II.*
- - - in Act. Acad. Moguntin. *T. I. Erf.* & *Goth.* 1757. 8.
JACQUIN Selectarum ſtirpium American. Hiſtoria. *Vindob.* 1763. fol.
de JÆGER *Herbert* in Ephem. Natur. Curioſ. *Dec. II. a.* 3.
- - - - - - *apud* VALENTINI Ooſt-Indiſch. Schreiben.
- - - de Cantharidibus *Reſp.* KAISER. *Tub.* 1769.
JÆGERSCHMID der in denen durch Silberglætt beſtrichenen Weinen verborgene Mercurius. *Ulm* 1699. 8.
IMLIN de Soda. *Argent.* 1760.
IMPERATI dell' Hiſtoria Naturale. *Napoli* 1599. 4.
JOEL Opera. *Amſtel.* 1663. 4.
JOERDENS in Commerc. litterar. Noric. 1740.
JOUBERT Pharmacopœa. *Lugd.* 1579. 8.
Journal Oeconomique *cœpit Pariſiis* 1751. *ſingulis menſibus Volumen in* 8. *prodit.*

JUCH de Radice Chinæ *Resp.* ERMEL *Erford* 1753.
JUNCKER Conspectus Therapiæ generalis. *Halæ* 1736.
JUNGKEN Corpus Pharmaceutico-Medicum. *Francof.* 1697. 4.
de JUSSIEU in Hist. de l'Académie Roïale des Sciences. 1717, 1729 & 1740.
- - - - An inveteratis Alvi fluxibus Simaruba? *Paris.* 1730. *recusa à* CAPET HUGO & FUMÉE. 1758.
JUSTI Grundriss des gesammten Mineral-Reichs. *Gœttingen* 1757. 8.

K.

KAAS Observationes de Borace. *Traj. ad Rhen.* 1769.
KÆMPFFER Amœnitates Exoticæ. *Lemgov.* 1712. 4.
KÆMPFF in Act. Societat. Hassiac. *T. I. Gissæ* 1771. 4.
KALDE Dispensatorium Hamburgens. 1716. fol.
KALM Reise nach Nord-America. *Gœtting.* 1754-1764. 8. 3 *Vol.*
KENTMANN Nomenclatura Fossilium *in* GESNER de omni rerum fossilium genere.
KERKRING Opera Anatomica. *Lugd. Bat.* 1729. 4.
KERNER *apud* HASSELQUIST.
KESSELMEIER Quorundam Vegetabilium principium nutriens. *Argent.* 1759.
KETELAER de Aphtis. *Genev.* 1727. 4.
KHON in Ephemerid. Nat. Curios. *Dec.* III. *a.* 5. & 6.
KHUNRATH in Medulla destillatoria. *Hamb.* 1405. 4.
KINNEIR in Philosoph. Transact.
KLAUNIG in Ephem. Nat. Curios. *Cent. V. & VI.* & in Act. Acad. Nat. Curios. *Vol.* II.
KLEIN Descriptio tubulorum marinorum. *Gedan.* 1731. 4.
- - - Historia Piscium. *Gedan.* 1740-1749. 4. 5. *Vol.*
- - - Tentamen Herpetologiæ. *Gœtting.* 1754. 4.

KLEINKNECHT de Scordio. *Ulmæ* 1720. 8.
KOEHLER in Commerc. litterar. Noric. 1740.
KOENIG *Emmanuel* in Ephemerid. Nat. Curiof. *Dec. II. a.* 10.
- - - - - - - Regnum Vegetabile. *Bafil.* 1708. 4.
- - - *Samuel Frid.* de Lamio Plinii. *Arg.* 1742.
KOELICHEN in Act. Hafnienf. *Vol. II.*
KRAMER *J. Geo. Heinr.* in Commerc. litterar. Noric. 1733, 1738, 1739.
- - - *Theodor. Valent.* in Act. Medic. Berolinenf. *Dec. II. Vol. VIII.*
KRAPFF de nonnullorum Ranunculorum venenata indole. *Viennæ* 1766. 8.
KRIELE in Mem. de l'Acad. R. des Sciences de Berlin. 1763.
KUNCKEL Laboratorium Chymicum. *Hamb.* 1738. 8.
KÜRSCHNER de Fonte medicato Caftanacenfi. *Argent.* 1760.

L.

LAMBERGEN Ephemerides perfanati carcinomatis *in* Gœttinger-Anzeigen von gelehrt. Sachen. 1755.
LANDEUTTE in Journal de Medecine. 1761.
LANG Epiftolæ Medicæ. *Hanov.* 1605. 8.
LANGE Dubia Cicutæ vexata *Refpond.* MÜLLER. *Helmft.* 1764.
- - - de Remediis domefticis Brunfvicenfibus. *Brunfv.* 1765. 8.
LANGELOTT in Ephemerid. Nat. Curiof. *a.* 5, & 6.
LANZONUS in Ephem. Nat. Curiof. *Dec. II. a.* 10. *Dec. III. a* 2. & 7. Act. Nat. Curiof. *Vol. I.*
- - - - Opera. *Laufann.* 1738. 4. 3 *Vol.*
LARROTURE in Journal de Medecine. 1764.
LAUTH *apud* ERHART.
LEBENWALD in Ephem. Nat. Curiof. *Dec. II. a.* 8.
LEDEL in Ephem. Nat. Curiof. *Dec. I. a.* 9. *Dec. II. a.* 2. *Dec. III. a.* 1.

LEIBNITZ in Ephem. Nat. Curiof. *Dec. III. a.* 3.
LEMERY *Louis* in Hift. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1720 & 1739.
- - - - - in Traité des Alimens *per* BRUHIER. *Paris* 1755. 8.
- - - *Nicolas* in Cours de Chymie *per* BARON. *Paris* 1756. 4.
- - - - - - in Pharmacopée Univerfelle. *Bruxell.* 1689. 4.
- - - - - - in Traité de l'Antimoine. *Paris* 1707. 8.
LENTILIUS in Ephemerid. Nat. Curiof. *Dec. II. a.* 3. 9 & 10. *Dec. III. a.* 1, 3, 4, 5 & 6.
- - - - Eteorodromus Medico-Practic. *Stuttg.* 1711. 4.
- - - - Mifcellanea Practica. *Ulm* 1698. 4.
LETSOME in Natural Hiftory of the Tea tree. *London* 1772. 4.
LEUCHSENRING, de Fonte medicato Niederbronnenfi. *Argent.* 1753.
LEWIS in Experimental Hiftory of the Materia Med. *London* 1761. 4.
LIE in Drontheimer Gefellfchaft Schriften. *Tom. III.*
LINDERN *apud* ROUSSY.
LINNÆI Amœnitates Academicæ. *Holm.* 1749-1769. 8. 7 *Vol.*
- - - Flora Suecica. *Holm.* 1755 8.
- - - Genera Plantarum. *Holm.* 1764. 8.
- - - Mantiffa plantarum altera *Holm.* 1771. 8.
- - - Materia Medica *per* SCHREBER. *Lipf. & Erl.* 1772. 8.
- - - Species Plantarum. *Holm.* 1762. 8. 2 *Vol.*
- - - Syftema Naturæ. *Holm.* 1766-68. 8. 3 *Vol.*
LISCHWITZ de ordinandis rectius Virgis aurei; *Refp.* TETTELBACH. *Lipf.* 1731.
LISTER Exercitat. Medicinales. *Frf. & Lipf.* 1696. 8.
- - - de Morbis chronicis. *Genev.* 1727. 4.

LOBB de Diſſolventibus calculum. *Baſil.* 1742. 8.
LOBEL Balſami, Opobalſami exploratio. *Londin.* 1698. 4.
- - - & PENÆ Adverſaria ſtirpium. *Antw.* 1576. fol.
LOBSTEIN *apud* SPIELMANN de Vegetabilibus venenatis Alſatiæ.
LOCHER Obſervat. Practic. *Vienn.* 1762. 8.
LOCHNER in Ephemer. Nat. Curioſ. *Cent. V & VI.*
- - - de Pareira brava. *Norimb.* 1719. 4.
LOEFLING Reiſe *per* LINNÆUM. *Berlin u. Stralſund* 1766. 8.
LOESECKE in Abhandlung der auſserleſenſten Arzneymittel. *Berlin* 1773. 8.
LOEW in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 5 & 6.
LONICER Kræuterbuch *per* ERHARD. *Ulm* 1737. fol.
LORRY de Melancholia. *Pariſ.* 1765. 8. 2 *Vol.*
LOSS de Nuce Vomica *Reſp.* GEORGI. *Witteb.* 1683
LOTTINGER in Journal de Medecine. 1768.
LOWER, BEHR &c. vollſtændige Haberbeſchreibung. *Beuthen* 1755. 8.
LUCAS in Philoſ. Tranſact. 1746.
LUDOVICI Opera *per* MICHAEL. *Francof.* 1712. 4.
LUDWIG Terræ Muſæi Regii Dreſdenſis. *Lipſ.* 1749. fol.
- - - in Comment. Lipſienſ. *T. VIII. & XI.* 8.
LUISINUS *Aloyſ.* de morbo gallico quæ extant omnia *per* BOERHAAVE. *Lugd. Bat.* 1728. fol.
Luminare majus. *Venet.* 1553. fol.

M.

MACBRIDES Experimental Eſſais. *London* 1764. 8.
MACCAULAY in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T.* I.
MACER de Virtutibus Herbarum *per* RANZOVIUM. 1596. 8.
MAGNENUS de Tabaco, *Amſtel.* 1669. 12.

MAINARDES *apud* BRUNFELS.
MALLEBRANCHE in Hiſtoir. de l'Académie Roïale des Scienc. 1702.
MALOUIN in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1746
MANARDUS Epiſtolæ. *Baſil.* 1540. fol.
MACQUER Dictionnaire de Chymie. *Paris* 1756. 8. 2 *Vol.*
de MANLIIS Interpretatio Simplicium *apud* BRUNFELS.
MAPPUS de Potu Caffée *Reſp.* WENCKER. *Arg.* 1693
MARANTA *Barthol.* Methodus cognoſcendi ſimplicia. *Venet.* 1559. 4.
MARCELLUS de Medicam. ſimplicibus. *Baſil.* 1536. fol.
MARCHANT in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1706
MARGGRAF in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Sciences de Berlin. 1747 & 48.
- - - - Chymiſche Schriften. *Berlin* 1761 & 67. 8. 2 *Vol.*
Maris Balthici nova litteraria. *Lubec.* 1698 - 1708. 4.
MAROLDUS Practica Medica. *Francof.* 1650. 4.
MARTEAU in Journal de Medecine. 1762.
MARTIALIS Opera. *Paris* 1754. 8.
MARTINI *apud* S. PAULI.
MARTIUS *apud* WELSCH Curat. Exotic.
MARTYN Philoſoph. Tranſact. abridged. *Vol. VII.*
MASSE *apud* TRONCHIN Traité d'Epilepſie.
MATTHIOLI Kræuterbuch *per* CAMERARIUM. 1600. fol.
- - - - Opera *per* C. B. 1698. fol.
MAUCHART in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent. I. & II.*
MAUPERTUIS in Hiſtoire de l'Académie R. des Scienc. 1731.
MAUTT de Cortice Peruviano. *Lugd. Bat.* 1760.
MAZEAS in Journal des Scavans. 1769.
MAZARS DE CAZELLE in Journal de Medecine. 1770 *Supplément.*
MEAD Monita Medica. *Lond.* 1751. 8.

MEAD Opera. *Gœtting.* 1748. 8. 2 *Vol.*
MEDICUS in Bayriſch. Acad. *T. II. Vol. II. Münch.* 1764. 4.
MELCHIORIUS *Joh. Odoric. apud* MATTHIOLUM.
MELICHIUS *apud* SCHENCK Obſervationes.
MENGHINI in Comment. Inſtitut. Bononienſ. *T. II. P. III.* 1747. & *T. IV.* 1755. 4.
MESUE Opera. *Venet.* 1589. fol.
MENZEL in Ephemerid. Nat. Curioſ. *a.* 6 & 7.
MERCATI de Eſſentia, cauſis, ſignis & curatione febris malignæ. *Valladol.* 1574. 8.
MEYER Chymiſche Verſuche. *Hann. u. Leipz.* 1764. 8.
MICHAEL Opera. *Norimb.* 1688. 4.
MILLAR Obſervations on the Aſthm. *London* 1767. 8.
MILLER Gærdner Dictionnary. *London* 1759. fol.
MINDERER de Calcantho. *Auguſt. Vindel.* 1617. 4.
- - - - Alœdarium Marocoſtin. *Auguſt. Vindel.* 1622. 12.
MISSA in Recueil Périodique. 1755.
M. M. L** Eſſais ſur les effets de l'Ecorce de Garou. *Paris* 1767. 8.
MODEL Fortſetzung ſeiner chymiſchen Nebenſtunden. *Petersburg* 1768. 8.
- - - Verſuch über einen natürlichen Salmiack. *Leipzig* 1758. 8.
MOEHRING in Commerc. litterar. Noric. 1735 & 36.
MOELLENBROECK in Ephem. Natur. Curioſ. *a.* 2.
- - - - de Varis. *Lipſ.* 1663. 8.
MOLINARIS Epiſtola. *Vindob.* 1761. 8.
MOLINELLUS in Commentat. Inſtitut. Bononienſ. *T. V. P. I.* 1767. 4.
MOLITOR de Febre continua maligna & intermittente ad Rhenum. 1731 & 35. Epidemica. *Heidelb.* 1736.
MONARDES Simplicium Medicamentorum ex novo Orbe hiſtoria. *Antw.* 1682. 8.

MONTAGNANA Opera Selectiora. *Norimb.* 1652. fol.
MONTANUS de terra sigillata Strigoniensi. *Vratislav.* 1610. 8.
- - - Metamorphosis eorum quæ ad Medicamentorum doctrinam attinent. *Patav.* 1550. 8.
MONTET Histoire de l'Académie Roïale des sciences. 1757 & 62.
MONTINUS *apud* HILLEFELD.
MORAND in Memoires de l'Académie de Chirurgie. *T. II. Paris* 1753. 4. *J. B.* Historia botanico-practica. *Mediol.* 1744. fol.
MOREALI delle febri maligni & contagiosi. *Mutin.* 1739. 4.
MOREL Mineralwasser zu Watweiler. *Colln.* 1765. 8.
MORCY *apud* BIRCH History of the royal Society of London. *T. II. & III.* 1756 & 57. 4.
MORGAGNI de sedibus & causis morborum. *Venet.* 1761. fol.
MORGENSTERN Nov. Act. Nat. Curios. *T. IV.*
MORLEY Collectanea Chymica Leidensia. *Lugd. Bat.* 1684. 4.
MORTON Opera Medica. *Genevæ* 1727. 4.
MÜLLER in Frænkisch. Sammlung. *T. IV. Nuremb.* 1759. 8.
MUNDIUS Comment. de Acre, esculentis & potulentis. *Frf. & Lipf.* 1685. 8.
MUNTING Phytographia *Resp.* KIGGELAËR. *Amstel.* 1727. fol.
de MURALTO in Ephem. Nat. Curios. *Dec. II. a.* 2 & 8.
MURRAY de Arbuto Uva Ursi. *Gœtting.* 1765. 4.
MUSCHEL *de Moschau* in Ephemerid. Natur. Curios. *Dec. II. a.* 8.
MUSCHENBROECK Introductio ad Philosophiam Naturalem. *Lugd. Bat.* 1762. 4. 2 *Vol.*
MUTEAU DE ROQUEMONT in Journal de Medecine. 1766.

P.

PAARMANN Ligni Quaſſiæ examen. *Argent.* 1772.
PALLADIUS *cum* Scriptorib. Rei Ruſticæ *ed.* GESNER.
PALLAS *apud* MURRAY.
- - - *Joh. Dietr. Diſſ.* de Chryſoſplenio. *Argent.* 1758.
- - - *P. S.* Elenchus Zoophytorum. *Hagæ Comit.* 1766. 8.
PANCOVIUS Herbarium *per* ZORN. *Cœlln an der Spree* 1763. 8.
PARACELSI Opera. *Genev.* 1658. fol.
PARÉ Oeuvres. *Lyon* 1641. fol.
PARIS *apud* ERHART.
PARKINSON Theatrum Botanicum. *Lond.* 1640. fol.
PARSON in Philoſoph. Tranſact. 1745 & 55.
PASSERAT *de la Chapelle* in Recueil Périodique. 1757.
PATOUILLART in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Sciences. 1737.
PAULI *Simon* quadripartitum Botanicum. *Argent.* 1667. 4.
PAULINUS Obſervat. Medico-Phyſicæ. *Lipſ.* 1706. 8.
- - - - de Salvia. *Auguſt. Vind.* 1688. 8.
PAULINI de Theriaca cœleſti. *Francof.* 1701. 8.
PECHLIN de purgantium medicamentorum facultatib. *Amſtel.* 1702. 8.
PELET in Journal de Medecine. 1761.
PENICHER Collectanea Pharmaceutica. *Pariſ.* 1695. 4.
PETIT in Hiſt. de l'Académie Roïale des Sciences. 1732.
PETRONIUS de morbo Gallico *apud* LUISINUM.
Pharmacopœa Argentorat. 1757. fol.
- - - - Auguſtana. 1622. fol. *renov.* 1710. fol.
- - - - Bateana. *Lovan.* 1752. 8.
- - - - Edinburg. *Bremæ & Lipſ.* 1758. 8.
- - - - Hagienſis. 1659. 4.
- - - - Londinenſis. 1746. 8.

Pharmacopœa Lugdunenſis. 1674. 4.
- - - - - Wurtembergica. *Stuttg.* 1750. fol.
PIETSCH Erzeugung des Salpeters. *Berlin* 1750. 4.
PISO *Guilielm.* de Aere, aquis & locis &c. Indiæ Occidentalis. 1658. fol.
- - *Homobom.* de regimine magnorum auxiliorum. *Patav.* 1735. 4.
PLANCHON in Journal de Medecine. 1763.
PLATEARIUS Practica brevis morborum curandorum. *Lugd.* 1535. fol.
PLATER Obſervationes. *Baſil.* 1680. 8.
PLAZA in Miſcell. Taurinenſ. *T. I.* 1759.
PLENCK *Joſ. Jacob* Mater. Chirurgica. *Wien* 1771. 8.
PLINII Hiſt. Naturalis. *Pariſ.* (*Baſil.*) 1731. 3 *Vol.* fol.
PLUMIER Plantæ Americanæ *per* BURMANN. *Amſtel.* 1755-60. *Vol. X.* fol.
PLUTARCHI Opera *per* XYLANDER. *Frf.* 1620. fol.
POERNER Verſuch zur Færberkunſt. *Leipz.* 1772 & 73. 3 *Vol.*
POISSONIER in Hiſt. de l'Académie Roïale des Scienc. 1751.
PONTEDERA Anthologia. *Patav.* 1720 4.
POMET Hiſtoire des Drogues. *Paris* 1735. 4.
PORPHYRIUS *in* BARTHOLINI Epiſtolis.
PORTE in Journal de Medecine. 1762.
PORTALEZ in Conſultations choiſies de Montpelier. *T. II. Paris* 1748. 12.
PORZII Anatomia Vini Rhenani. *Heidelb.* 1672. 12.
POTERI Opera *per* HOFFMANN. *Francof.* 1698. 4.
POTT in Mem. de l'Académie Roïale des Sciences de Berlin. 1753.
- - Obſervat. & Animadverſ. Chymiæ Collect. I. *Berolin.* 1739. 4.
POUTEAU Mélanges de Chirurgie. *Paris* 1760. 8.
PRANGE Camphoræ virtus Anthelmint. *Gœtt.* 1759.
PRÆVOTII Remedia ſelectiora. *Francof.* 1659. 12.

PRINGLE in Eſſais read before a Society in Edinburgh *II.*
- - - Diſcaſes of the Army. *London* 1764. 8.
PYE in Medical Obſervations by a Society of Phyſicians in London *I.*

Q.

QUARIN de Cicuta. *Vindob.* 1761. 8.
QUELMALZ de Hydrargyri viribus a Sulphure ſuſpenſis. *Lipſ.* 1748.
QUER Obſervat. ſur la maladie Nephritique & ſon ſpécifique le Raiſin d'Ours. *Strasb.* 1762. 8.
QUERCETANUS *apud* ETTMÜLLER.
- - - - - Pharmacopœa Dogmaticorum. *Francof.* 1615. 4.
QUINCY in Philoſoph. Tranſact. *N.* 365.

R.

RAHN de Aquis mineralibus Fabarienſibus ſeu Piperinis. *Lugd. Bat.* 1757.
- - in Naturforſch. Geſellſchaft in Zürch *II.* 1764.
RAJI *Joh.* Hiſtoria plantarum. *Lond.* 1686. fol. 3 *Vol.*
- - - Philoſophical lettres. *London* 1718. 8.
RAISIN in Recueil Périodique. 1756.
RAMAZZINUS de Morbis Artificum. *Venet.* 1743. 8.
RAMSAY in Eſſais & Obſervations de Medecine de la Societé d'Edimbourg. *T. V. Paris* 1743. 12.
- - - in Medical Obſervations by a Society of Phyſicians in London *II.* 1762.
RAMSPECK Biga Remediorum. *Baſil.* 1745.
RANSON in Recueil Périodique. 1760.
RAU in Nov. Act. Nat. Carioſ. *Vol. III.*
RAULIN Obſervations de Medecine. *Paris* 1754. 12.
RAUWOLFF Reiſe. *Frankf.* 1582. 4.
RÉAUMUR in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Scienc. de Paris. 1718.

RIVINIUS Differt. Medic. *Lipf.* 1710. 4.
ROCHARD in Recueil Periodique. 1755.
ROESEL VON ROSENHOFF monatlich herausgekommene Infecten-Beluftigung. *Nürnb.* 1746-61. 4 *Vol.*
- - - Hiftoria naturalis Ranarum. *Nürnb.* 1758. fol.
ROESZLER fpeculum Metallurgiæ. *Dresd.* 1700. fol.
ROLFINCK Chymia in artis formam redacta. *Genev.* 1671. 4.
- - - - Epitome methodi cognofcendi & curandi particulares corporis affectus. *Jenæ* 1655. 4.
- - - - Purgantia Vegetabilia. *Jenæ* 1684. 4.
ROSE in Berliner Sammlungen *I.* *Berlin* 1768. 8.
ROSEN VON ROSENSTEIN Anweifung zu Kinder-Krankheiten *per* MURRAY. *Gotha u. Gœtting.* 1766. 8.
ROSNER *Differt.* qua nonnulla circa lactis vires notantur. *Lugd. Bat.* 1756.
ROUSSY de Fumaria vulgari. *Argent.* 1749.
RUELLIUS *Joh.* de Natura ftirpium. *Bafil.* 1537. fol.
RULAND Curationes Empyric. *Budiff.* 1679. 8.
RUMPEL *Progr.* de Cantharidibus. *Erford.* 1767.
RUMPH Herbarium Amboinenfe. *Amftel.* 1741-65. *V. Vol.*
RUSH in Obfervations by a Society of Phyficians in London. *T. IV.* 1771.
RUSSEL in Obfervations by a Society of Phyficians in London *I.* & *III.*
RUTTY in Obfervations by a Society of Phyficians in London *III.* 1769.
- - - Methodica Synopfis of mineral Waters. *London* 1757. 4.
de RUUSCHER Naturlyke hiftorie van de Cochenille. *Amftel.* 1729. 8.
ten RYNE *apud* BREYN Centur. Plantar.
RYSER *apud* WEPFER.

S.

SACHS a LEWENHEIM in Ephem. Nat. Curiof. *a.* 1.
- - *Philipp* Ampelographia. *Lipf* 1661. 8.
SALA *Angelus* Opera Medico-Chymica. *Frf.* 1647. 4.
de SALICETO Opus de Chirurgia. *Venet.* 1480. fol.
SALMASII Exercitationes Plinianæ. *Traject.* 1689. fol. 2 *Vol.*
SANCTORIUS Ars de ftatica Medicina *per* LISTER. *Lugd. Bat.* 1728. 8.
SARTORIUS in Ephemerid. Natur. Curiof. *Dec.* II. *a.* 1.
SAUVAGES *apud* BENTHEL de Animalibus venenatis Galliæ. *Monfpel.* 1763.
- - - Nofologia Method. *Amftel.* 1768. 4. 2 *Vol.*
SAVARY *Franc. Petr.* de Sale effentiali Acetofell. *Arg.* 1773.
- - - *Philemon. Louis* in Dictionnaire de Commerce. *Geneve* 1759-1765. fol.
SCHALLER de Jalappa. *Argent.* 1761.
SCHARFF de Junipero. *Jenæ* 1679. 8.
SCHEFFLER de Afaro. *Altdorf.* 1721.
SCHELHAMMER de Natura. *Kiel* 1697. 4.
SCHENCK A GRAFFENBERG Obfervationes Medicæ. *Francof.* 1665. fol.
SCHEUCHZER Hydrographia Helvetica. *Zurich* 1717. 4.
- - - - Itinera. *Lugd. Bat.* 1723. 4. 4 *Vol.*
SCHMID in Ephemerid. Natur. Curiof. *Dec.* II. *a.* 2.
SCHLEGER in Berlinifch. Samml. II. 1770. 8.
SCHLUTER Hüttenwerk und Probierbuch. *Braunfchw.* 1738. fol.
SCHOLZ Concilia Medicinalia. *Hannov.* 1610.
SCHRADER in Berlinifche Samml. *T.* II. 1770.
SCHREBER *Daniel Gottfrid* Sammlung verfchiedener Schriften. *Halle* 1755-65. *Part. XVI.* 8.

SCHREBER *Joh. Christian Daniel* Beschreibung der Græser. *Leipzig* 1769.
SCHREIBER Observationes de Pestilentia Ucraniæ. *Berl.* 1744. 8.
SCHROECK in Ephemerid. Natur. Curios. *Dec.* II. *a.* 3. & 4. *Norimb.* 1705.
SCHRIZER *apud* HORNUNG.
SCHROEDER *Joh.* Pharmacopœa Medico-Chymic. *Francof.* 1668. 4.
SCHROER Scrutinium Trifol. fibrin. *Gubin.* 1700. 8.
SCHUCHMANN in Ephem. Nat. Curios. *Dec.* III. *a.* 4. *Lips.* & *Francof.* 1697.
SCHULTZ *Simon* in Ephem. Nat. Curios. *a.* 3. 4. & 5.
- - - *Joh. Heinr.* de Chamæmelo *Resp.* HERTOG. *Halæ* 1739.
- - - - - - - de Helleboro.
- - - - - - - de Fructibus horræis *Resp.* REDTEL. *Halæ* 1737.
- - - - - - - de Inexpectato medicamentorum effectu *Resp.* LANGUTH. *Halæ* 1739.
- - - - - - - Examen Chemicum Radicis scillæ marinæ *Resp.* MEDER. *Halæ* 1734.
- - - - - - - de Ægroto asthmatico usu radicis scillæ sublevato *Resp.* SDHROETER. *Halæ* 1745.
- - - - - - - de Viperarum usu Medico *Resp.* MEYER. *Altorf* 1727.
- - - - - - - Mat. Medica. *Norimb.* 1746. 8.
- - - - - - - Prælectiones in Dispens. Brandeburg. *Norimb.* 1753. 8.
SCHUSTER in Nov. Act. Natur. Curios. *Vol. I.*
SCHWENCK *apud* DEGNER.
- - - - *Thom.* Hæmatologia. *Hag. Com.* 1743. 8.
SCHWENCKFELD stirpium & fossilium Catalogus. *Lignit.* 1700.
SCOPOLI Flora Carniolica. *Vienn.* 1772. 8. 2 *Vol.*
SCRIBONIUS Largus *per* RHODIUM. *Patav.* 1655. 4.

SEBA in Act. Nat. Curiof. *IV. Norimb.* 1737.
- - locupletiſſimus rerum naturalium theſaurus. *T. IV. Amſtel.* 1735.
SEBASTIANI in Act. Acad. Moguntin. *Erf.* 1761. 8.
SEBIZIUS *Melchior* de Alimentorum facultatibus. *Argent.* 1650. 4.
SEIP Pyrmontiſch Mineralwaſſer. *Hann. u. Pyrmont* 1750. 8.
SENNERT Practica Medic. *Witt.* 1628-35. 4. *VI. Vol.*
SERAPIO de ſimplicibus Medicinis *per* BRUNFELS. *Argent.* 1531. fol.
SERAPION *apud* CÆLIUM AURELIANUM.
SERENUS SAMMONICUS de Medicina. *Amſtel.* 1662. 8.
la SERRE in Ephem. Nat. Curiof. *Dec. II. a.* 1.
SETHI *Simeon* Syntagma de Alimentorum facultate. 1561. 8.
SEVERINUS de Vipera pythia. *Patav.* 1651. 4.
SEUTER Diſſ. de Nuce Vomica. *Lugd. Bat.* 1691.
SHARP in Philoſoph. Tranſact. *XLVIII.* 1752.
SHAW Travels. *London* 1757. 4.
SHERARD *apud* GEOFFROI Mat. Med.
SHORT in Hiſtory of the mineralwaters. *Lond.* 1734, 1740. 2 *Vol.* 4.
SIMON *Joh. Chriſt.* Kunſt Salpeter zu machen. *Dresd.* 1771. 8.
SIMSON in Recueil d'Obſervations de Medecine par la Societé d'Edinbourg *V. Paris* 1743.
SLEVOGT *Progr.* de Arſenico. *Jenæ* 1719.
SLOANE on account of a moſt efficaceus medicine for foreneſs, wickneſs and other diſtempers of the eye. *London* 1745. 4.
- - - Voyage at Jamaica. *London* 1707. fol.
- - - in Philoſoph. Tranſuct. *N.* 417.
SOLLENANDER Conſilia Medica. *Hanov.* 1609. fol.
de SORBAIT Opera. *Norimb.* 1672. fol.
SPILENBERG in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 1.

SPIELMANN in Mem. de l'Académie Roïale des Sciences de Berlin. 1758.
- - - - de Cardamomo *Resp. Joh.* HERMANN. 1762.
- - - - Diss. de fonte Rippelsaviensi *Resp.* BOECLER. *Argent.* 1762.
- - - - de Hydrargyri præparatorum internorum usu *Resp.* EHRMANN. *Argent.* 1761.
- - - - de venenatis Alsatiæ plantis *Resp.* GUERIN. 1766.
- - - - Instit. Chemiæ. *Argent.* 1766. 8.
SPIES *apud* WERLHOFF.
SPRINGSFELD Iter Medicum. *Lips.* 1748. 8.
- - - - Abhandlung vom Carlsbad. *Lpz.* 1749. 8.
SPROEGEL Experimenta circa venena. *Gœtting.* 1753.
STACHER in Naturforschende Gesellschaft in Zürch II. 1764.
STAHL *G. E. medicamenta composita ab eodem recepta* Dispensatorium Brandeburgicum *recenset.*
- - - - Materia Medica. *Dresden* 1731. 8.
- - - - Opuscul. Chymico-Medic. *Hal.* 1715. 4.
- - - *Juon. Joh.* Diss. de usu & effectibus potus Caffée *Resp.* WOYWODE. *Erford.* 1731.
STECK de Sagu. *Argent.* 1757.
STEDMANN in Essais & Observations de Medecine de Societé d'Edinbourg *T. II. Paris* 1742. 8.
STEINMEYER de Rubia tinctorum. *Arg.* 1762.
STELLA *Erasmus apud* GESNER Historia Animal.
STENO *apud* BARTHOLINUM Epistol. Medic.
STISSER *Joh. Andr.* Act. Laborat. Chymic. *Helmst.* 1701. 4.
STOERCK *Ant.* Annus Medicus. *Vind.* 1759. secundus 1761. 8.
- - - - - libellus qua demonstratur Cicutam &c. *Vindob.* 1760. 8. libellus secundus 1771. Supplementum necessar. 1771.
- - - - libellus quo demonstratur Stramonium Hyoscyamum, Aconitum &c. *Vindob.* 1772.

STOERCK *Ant.* libellus quo demonſtratur Colchici Autumnal. Radicem &c. *Vindob.* 1773.

- - - - - libellus quo continuantur Obſervationes & Experimenta circa nova ſua medic. *Vind.* 1765.

STOSCHIUS in Act. Med. *Berol.* *Vol.* 6.

STRUVE in Commerc. Noric. 1732.

STURM *Roland.* Corticis Chinæ Deſcr. *Antw.* 1659. 12.

SULZER in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Vol.* III. & IV.

SWAINE in Eſſays read before a Society in Edinburgh. 1756.

van SWIETEN Commentarii in Aphoriſmos Bœrhaave. *Lugd. Bat.* 1741-72. 5 *Vol.*

SYDENHAM Opera. *Lugd. Bat.* 1741. 8.

SYLVATICUS *Benedict.* Conſilia & Reſponſiones. *Gen.* 1662. fol.

- - - - *Matth.* Opus Pandectarum Medicinal. *Turin* 1526. fol.

SYLVESTER in Obſervations by a Society of Phyſic. in London I.

SYLVIUS *de le* BOE Opera. *Genev.* 1681. fol.

SYLVII *Jacob* Opera *per* MOREAU. *Col. Agr.* 1630. fol.

T.

TABERNÆMONTANUS *Jac. Theod.* Kræuterbuch *per* BAUHINUM. *Baſel* 1687. fol.

TACHENIUS Echo ad vindicias Chiroſophi. *Venet.* 1656. 4.

- - - - Hippocrates Chymicus. *Brunſv.* 1668. 12.

TACITUS de Moribus Germanorum *per* ERNESTI. *Lipſ.* 1752. 12.

TARZAGUS *apud* LANZONIUM.

TAUBE *apud* MURRAY.

TEISONNIER in Conſult. choiſies de Montpelier. *T.* II. *Paris* 1748. 12.

TENENT Epiſtole concerning the efficacy of Seneca ſnackervot Edinburg. 1742. 8.

TESTI in Ephem. Nat. Curiof. *Cent.* I. & II.
THALIUS Sylva Hercinia *cum* CAMERARII horto.
THEBESIUS in Nov. Act. Natur. Curiof. I.
THEODORICUS *apud* FORESTUM.
- - - - Chirurgia. *Venet.* 1502. fol.
THEOPHRASTI Opera *per* HEINSIUM. *Lugd.* B. 1613. fol.
THILEMANN Diff. de Abufu medicamentorum Mercurialium. *Argent.* 1715.
THORNHILL in Philof. Tranfact. 1755.
TILING Rhabarbarologia. *Francof.* 1679. 4.
TISSOT *apud* DEGNER.
- - - Avis au peuple. *Paris* 1772. 12.
- - - fur la fanté des gens de lettres. *Lauf.* 1768. 8.
- - - Traité de l'Epilepfie. *Paris* 1770. 12.
TORACEA fpecimum experimentorum quibus Corticis Peruviani vis antifeptica &c. comprobari videntur. *Romæ* 1765. 4.
TORTUS *Franc.* Therapeutica. *Venet.* 1743. 4.
TOURNEFORT in Hift. de l'Acad. Roïale des Sciences depuis 1666 jufqu'à 1699. *T.* II. 4.
- - - - - Hiftoire des plantes qui naiffent aux environs de Paris. 1725. 2 *Vol.* 12.
- - - - - Relation d'un voyage du Levant. *Paris* 1717. 2 *Vol.* 4.
TRAGUS de ftirpibus. *Argent.* 1552. 4.
TRALLIANUS in Medicæ Artis Principibus. 1567. fol.
TRALLES Examen rigorofius virium terreis medicamentis tribuuntur. *Vratisl.* & *Lipf.* 1740. 4.
- - - Ufus Opii. *Vratisl.* 1757-63. 4 *Vol.* 4.
TRAMPEL in Berlinifch. Samml. I. 1768.
TREW in Commerc. litter. Noric. 1734, 35, 43.
TRIEWALD in fchwed. Acad. Abhandl. 1744.
TRILLER Difpenfatorium Pharmaceuticum univerfale. *Francof.* 1764. 4.

TRILLER de Morte ſubitanea ex nimio Violarum odore *Reſp.* RENSCH. *Witteb.* 1763.
TRONCHIN de Colica Pictonum. *Genev.* 1757. 8.
TULPIUS Obſervationes Medicæ. *Amſtel.* 1672. 12.

V.

VALCARENGHI Medicina rationalis conſtitutionum epidemic. *Cremonæ* 1737 & 1742. 4. 2 *Vol.*
VALENTINI *Baſil.* Chymiſche Schriften *ed.* PETRÆO. *Hamb.* 1740. 8.
- - - - *Michael Bernh.* Hiſtoria ſimplicium *per* BECKER. *Francof.* 1716. fol.
- - - - - - - - - Oſtindiſche Sendſchreiben. *Frf.* 1705. fol.
VALISNERIUS *apud* LENTILIUM in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Cent. III. & IV.*
- - - - - *apud* PISO Homobom.
- - - - Opere Fiſicho Mediche. *Venet.* 1733. fol. 3 *Vol.*
VALLERIOLA Obſervat. Medicæ. 1588. 8.
VATER *Abrah.* de Antidoto novo adverſus viperarum morſum præſtantiſſim. *Reſp.* GENSTER. *Vit.* 1736.
VAUGHAN *apud* RAJI Philoſoph. lettres.
VENEL in Memoires préſentés à l'Académie Roïale des Sciences. *T. II. Paris* 1755.
VERATTI in Comm. Inſtit. Bononienſ. *T. II. P. II. Bonon.* 1746. 4.
du VERNEY in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1703
VERNY *ad* BAUDERON.
Verſuch einer neuen Mineralogie. (CRONSTADT.) *Koppenhagen* 1770. 8.
VESALII Epiſt. de Uſu Radicis Chinæ. *Baſil.* 1546. fol.
VICARIUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III.*
VIGO Practica. *Venet.* 1561. 8.
VITALI *Bonafede* lettera & riſpoſta ſopra le maladie contagioſa. *Veron.* 1743. 8.

de VILLA NOVA *Arnold.* Opera *per* TAURELLUM. *Basil.* 1585.
UNZER de Renum Calculo. *Magdeb.* 1623. 4.
VOGEL *apud* MURRAY.
- - Programm. Dubia contra nocivum linimentorum sulphureorum usum in scabie. *Gœtt.* 1765.
- - de insigni quorundam venenorum virtute medica *Resp.* WICHMANN. *Gœtting.* 1762.
- - Historia Materiæ Medic. *Lugd. Bat.* & *Lips.* 1758. 8.
VRATISLAVIENSIUM morb. Hist. *Laus.* & *Lps.* 1746. 4.

W.

WAGNER in Commerc. litter. Noric. 1737.
- - - Observat. Clinicæ. *Lubec.* 1737. 4.
WAINEWRIGHT *apud* HALLER Elem. Physiol. *T. III.*
WALDSCHMIDT Opera. *Lugd.* 1736. 2 *Vol.* 4.
WALL in Philos. Transact. 1744.
WALLERII Mineralogie *per* DENSO. *Berlin* 1750. 8.
WALPOLE in Philosoph. Transact. 1751.
WALTHER *Progr.* de Nitroso plurium fontium Sale. *Lips.* 1744.
WARNER Cases in Surgery. *London* 1754.
WATSON in Philosoph. Transact. *N.* 437. & 1755.
WECKER Antidotarium generale. *Basil.* 1585.
WEDEL *G. W.* Amœn Mat. Med. *Jenæ* 1684. 4.
- - - - - Compendium Chymiæ. 1715. 4.
- - - - - de Allio *Resp.* EMHARD. *Jenæ* 1718.
- - - - - in Eph. N. Cur. *D. I. a.* 2. & 3. *D. II. a.* 2.
- - - - - de Ipecacuanha *Resp.* LEINCKER. *Jenæ* 1705.
- - - - - de Medicament. facultat. *Jenæ* 1696. 4.
- - - - - Pharmacia in artis formam redacta. *Jenæ* 1693. 4.
- - - - - de Serpentaria Virginiana *Resp.* GOECKEL. *Jenæ* 1710.
WEISMANN in Act. Nat. Curios. *Vol. I.*

WEITBRECHT de febrili conſtitutione. *Regiomont.* 1736. 4.
WELSCH de Ægagropilis. *Auguſt. Vind.* 1668. 4.
- - - Curationum propriarum Decades. *Auguſt. Vindel.* 1680. 4.
- - - Hecatoſtea. *Auguſt. Vindel.* 1675. 4.
- - - Mictomimeta. *Lipſ.* 1676. 4. & in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 4. & 5.
- - - Sylloga Curationum & Obſervat. Medicin. *Ulmæ* 1667. 8.
WEPFER Hiſtoria Cicutæ aquaticæ *per* ZWINGER. *Baſil.* 1716. 4.
- - - Obſervat. Medico-practicæ. *Tigur.* 1745. 4.
- - - *apud* KOENIG Regnum Vegetabil.
- - - - - HALLER Hiſtoria ſtirpium.
- - - - - SEVERINUM.
WERLHOF Cautiones Medicæ. 1734. *Hannover.*
- - - - *apud* CRELL de Simarouba.
- - - - - - MURRAY.
- - - - *apud* VOGEL de inſigni venenor. quorundam virtute medica.
- - - - Obſervat. de Febribus. *Hann.* 1745.
- - - - de Variolis & Anthracib. *Hann.* 1735. 4.
WESTPHAL in Act. Phyſ. Med. *Vol. VIII.*
WHYTT in Eſſais the virtue of Lime. water *Edinburgh* 1761. 8.
- - - *apud* PLENCK Mat. Med.
van der WIEL Obſervationes. *Lugd. Bat.* 1687. 12.
WILLIS Opera. *Amſtel.* 1682. 4.
WILLIUS in Acta *Hafnienſ.* *T. III.*
WINTER Tentam. Vratisl. 1724.
WOLFF *Jac.* in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 8.
- - - *Joh.* in Comm. litter. Nor. 1740, 41 & 43.
- - - in Act. Natur. Curioſ. *Vol. V. VIII.* & *IX.*
WORMII Epiſtolæ. *Hafniæ* 1757. 8. 2 *Vol.*
WURZ *Felic.* Practica der Wundarzney. *Baſil.* 1687. 8.

X.

XENOPHON Opera. *Francof.* 1596. fol.

Y.

YONGE Currus triumphalis e Terebintho. *London* 1679. 8.
- - - in Philosophical Transactions. *N.* 280.

Z.

ZACUTI LUSITANI Opera. *Lugd.* 1694. fol.
ZANETTI in Nov. Act. Nat. Curios. *Vol. V.*
ZORN *apud* PANCOVIUM.
ZUCKERT Beschreib. aller Gesundbrunnen Deutschlands. *Berlin u. Leipzig* 1768. 4.
ZWELFFER Discursus Apologeticus. *Norimb.* 1668. fol.
ZWINGER *Theodor.* in Ephemerid. Natur. Curios. *Dec. III. a.* 2, 7. 8.
- - - - Examen Plantarum Nasturtinarum *Resp.* MIEG. *Basil.* 1714.
- - - *Joh. Rud.* in Act. Helvet. *IV. Basil.* 1760. & *V.* 1762. 4.
ZWOELFFER Animadvers. in Pharmacop. August. *Norimb.* 1661. Appendix 1667. Pharmacopœa Regia. 1668.

SYLLABUS RERUM.

A.

SYLLABUS RERUM.

C.

F.

I.

K.

M.

Oleum

W.

Typis HEITZIANIS.

CORRIGENDA & ADDENDA.

P. 7. *l.* 12. *leg.* balſamica. *l.* 14. *leg.* determinanda. *p.* 10. *l.* 2. *leg.* tenetur. *l.* 32. pro Medicamentorum *leg.* alimentorum. *p.* 12. *l.* 23. poſt peſtibus *add.* ſolent inquinari. *p.* 13. *l.* 19. *leg.* fermentationis. *p.* 17. *l.* 5. *leg.* BRUYERINO. *l.* 25. *leg.* temulenti. *p.* 28. *l.* 27. *leg.* cui. *l.* 32. *leg.* CICERA. *p.* 29. *l.* 14. *leg.* ut. *p.* 31. *l.* 6. add. BLACWELL 283. *p.* 32. *l.* 17. *leg.* ſiliquarum. *p.* 34. *l.* 12. *leg.* album. *p.* 41. *l.* 15. *leg.* 443. *p.* 42. *l.* 6. *leg.* PRÆP. *p.* 43. *l.* 18. add. BLACWELL 332. *p.* 46. *l.* 14. *leg.* *Gongylodes* L. *p.* 52. *l.* 15. *leg.* *Dracunculus.* *l.* 23. *leg.* folia. *l.* 34. *leg.* Cardunculo. *p.* 55. *l. ult. leg.* volva. *p.* 56. *l. ult.* add. * *p.* 57. *l.* 33. *leg.* leviſſime. *p.* 58. *leg.* 448. *p.* 59. *l.* 30. ad Semina add. * *l.* 32. add. BLACWELL 312. *p.* 60. *ad l.* 15. add. BLACWELL 260. *p.* 62. *l.* 7. *leg.* 379. *p.* 65. *l.* 10. ad Aqua add.* *p.* 67. *l.* 16. *leg.* egregiam. *p.* 69. *l.* 25. add. BLACWELL 49. *l.* 28. *leg.* hortos. *p.* 77. *l.* 2. *leg.* proprii ſaporis. *p.* 81. *l.* 24. ad Tinctura add. * *p.* 83. *l.* 7. add. BLACWELL 157. *p.* 89. *l.* 8. *leg.* *Veſca.* *l.* 12. *leg.* *Fraiſier Freſant.* *p.* 93. *l.* 20. *leg.* * *Aqua deſtillata.* *p.* 94. *l.* 20. add. BLACWELL 101. *l.* 27. *leg.* Perſea. *p.* 95. *l.* 29. add. BLACWELL 305. *l.* 33. add. BLACWELL 494. *p.* 96. *l.* 19. poſt tertium add. *Framboiſes.* *p.* 102. *l.* 24. *leg.* multam. *p.* 107. *l.* 22. *leg.* 199. *p.* 108. *l.* 19. *leg.* POUTEAU. *l.* 21. *leg.* BROGIANI. *p.* 109. *l.* 30. *leg.* 174. *p.* 113. *l.* 24. add. BLACWELL 293. *p.* 114. *l.* 3. *leg.* *Corylini.* *l.* 23. *leg.* *Braſilienſes.* *p.* 116. *l.* 16. *del.* habet. & add. BLACWELL 337. *p.* 118. *l.* 26. *leg.* mucronem. *p.* 119. *l.* 15. præfig. * *p.* 121. *l.* 28. *leg.* 189. *p.* 122. *l.* 23. *leg.* *Trapa.* *p.* 123. *l.* 7. *leg.* requirunt. *p.* 134. *l.* 1. *leg.* evidenter. *l.* 8. *leg.* affuſo. *p.* 135. *l.* 23. *del.* obtinet. *p.* 136. *l.* 15. *leg.* * *Axungia.* *p.* 139. *l.* 8. *leg.* gignunt. *p.* 141. *l.* 6. *del.* circa finem Aprilis. *p.* 147. *l.* 22. præfig. * *p.* 148. *l.* 22. *leg.* æquinoctium. *p.* 151. *l.* 2. *leg.* Bonaſia. *l.* 19. *leg.* Ecandata. *l.* 34. *leg.* adductæ. *p.* 152. *l.* 18. *leg.* OVELGÜN. *p.* 159. *l.* 3. *leg.* *Crax.* *p.* 169. *l.* 1. *leg.* duas. *p.* 180. *l.* 15. *leg.* illæ. *l. penult. leg.* illa. *p.* 181. *l.* 25. *pro terra leg.* ſtratum quod ſcaturiginem emittit. *p.* 184. *l.* 4. *leg.* majore. *p.* 186. *l.* 8. *leg.* quem. *p.* 187. *l.* 10. *leg.* petrolei. *p.* 187. *l.* 3. *leg.* *Sulzbacenſes.* *p.* 194. *l.* 17. *leg.* *Tonica.* *p.* 195. *l.* 26. add. BLACWELL 527. *p.* 198. *ad l.* 28. add. * *l.* 14. *pro reſinoſ. leg.* aquoſum. *p.* 201. *l.* 32. add. BLACWELL 534. *p.* 204. *l.* 17. add. BLACWELL 476. *l. penult. leg.* exeſa. *p.* 206. *l.* 1. add. BLACWELL 452. *l.* 12. *leg.* maligna. *p.* 207. *l.* 5. *leg.* CHAMÆMELUM *p.* 209. *l.* 22. *pro antecedens leg.* Chamædrys. *p.* 213. *l.* 20. add. BLACWELL 110. *p.* 215. *l.* 6. *præfig.* * *p.* 219. *l.* 19. *præfig.* * *p.* 224. *l.* 11. *leg.* LOCHNER. *p.* 226. *l.* 22. *leg.* recludenda. *p.* 228. *l.* 13. *leg.* illum. *l. antepen. leg.* nauſeam. *p.* 230. *l.* 24. *præfig.* * *l.* 31. add. BLACWELL 331. *l.* 32. *leg.* Panonia. *p.* 231. *poſt l.* 8. add. *Tanacetum* Corollis tubuloſis compoſitis, calyce hemiſphærico comprehenſis, ſeminibus & receptaculis nudis gaudet: *Vulgare* L. BLACWELL 464. folia bipinnata & habitum lævem habet. *p.* 233. *l.* 7. *leg.* curatas. *p.* 239. *l.* 17. *del.* & *p.* 240. *l.* 20. *leg.* affectus. *p.* 241. *l.* 24. add. BLACWELL 431. *p.* 249. *l.* 8. *leg.* oriundos. *l.* 13. *del.* * *p.* 250. *l.* 31. *præfig.* * *p.* 256. *l.* 21. *del.* idem quoque Wurtembergenſes habent.

l. 30. *leg.* prælongos. *p.* 260. *l.* 3. *pro illud leg.* Coriandrum. *l.* 34. *pro* $\frac{2}{4}$ *leg.* $\frac{3}{4}$. *p.* 261. *l.* 26. *leg.* * *Tinctura.* *l.* 27. *leg.* * *Oleum.* *p.* 264. *l.* 29. *leg.* antecedentes. *p.* 267. *l.* 23. *leg.* non marginatis. *p.* 268. *l.* 9. *leg.* * *Confectio.* *l.* 29. add. BLACWELL 296. *p.* 270. *l.* 26. add. BLACWELL 414. *p.* 271. *l.* 26. add. BLACWELL 261. *p.* 272. *l.* 13. *del.* includunt. *l.* 22. *del.* trigynæ. *l.* 23. *leg.* 187. *p.* 281. *l.* 1, *del.* omnino. *p.* 283. *l.* 5. *leg.* LOBEL. *p.* 288. *l.* 11. add. BLACWELL 129. *p.* 290. *l.* 18. *leg.* 159. *l.* 33. *leg.* SCHULZ. *p.* 292. *l.* 25. *leg.* * *Extractum.* *p.* 293. *l.* 2. add. inde obtinuit. *p.* 294. *l.* 1. add. BLACWELL 10 & 71. *p.* 294. *l.* 22. *leg.* CULLEN. *p.* 296. *l.* 19. *post eosdem add.* usus. *p.* 297. *l.* 19. add. BLACWELL 359. *p.* 307. *l.* 4. *del.* sunt. *l.* 13. *leg.* *Calambac.* *p.* 308. *l.* 5. *leg.* illam. *p.* 311. *l.* 4. *leg.* BARTHES. *l.* 24. *leg.* TRAMPEL. *l.* 28. *leg.* PRANGE. *p.* 317. *l.* 2. *leg.* * *Lignum.* *l.* 7. *leg.* quarum. *l.* 29. post reddendo add. usurpare. *p.* 319. pro lignum *leg.* linguam. *p.* 321. *l.* 28. *præfig.* * *p.* 324. *l.* 4. *præfig.* * *p.* 325. *l.* 33. *præfig.* * *p.* 328. *l.* 6. *leg.* hæc. *p.* 331. *l.* 32. *leg.* *Toloctanum.* *p.* 332. *l.* 22. *leg.* planus. *l.* 28. *leg.* antherarum. *p.* 337. *l.* 3. *leg.* calore. *l.* 34. *leg.* scateat. *p.* 389. *l. penult. leg.* duritie. *p.* 343. *l.* 16. post monent add. & *p.* 346. *l.* 2. *leg.* suaveolentia & graveolentia. *p.* 350. *l.* 16. pro CLOSSIUS *leg.* SCHOLZ. *p.* 356. *l.* 28. *leg.* uncia. *p.* 357. *l.* 2. *leg.* hanc. *l.* 3. *leg.* *Radicis.* *p.* 362. *l.* 12. *leg.* singula. *p.* 363. *l.* 30. *leg.* χρυσός. *p.* 377. *l. ult.* add. spicam habet interruptam. *p.* 374. *l.* 3. add. BLACWELL 193. *p.* 379. *l.* 5. add. Non raro *Pteris* Filix cujus fructificationes in lineas, margini frondis subjectas ordinatæ sunt: *Aquilina* L. BLACWELL 325. frondibus multum divisis, pinnis integerrimis, ultimis lanceolatis, ubique per Europam occurrens radices subministrat. *p.* 380. *l.* 17. *leg.* 92. *l.* 29. add. BLACWELL 225. *p.* 384. add. *Asplenium Scolopendrium* L. BLACWELL 138. frondibus simplicibus cordato-linguiformibus, integerrimis gaudet. *p.* 385. *l. penult.* præfig. * *p.* 393. *l.* 5. *leg.* albumen. *p.* 398. *l.* 24. *leg.* RUUSCHER. *p.* 415. *l.* 30. *leg.* CULLEN. *p.* 454. *leg.* MAINARDES. *p.* 466. *leg.* CULLEN. *p.* 472. *l.* 11. post genuina add. paratur. *p.* 490. *l.* 27. *leg.* CULLEN. *p.* 498. *l.* 4. *leg.* BOESZLER. *p.* 507. *l.* 31. *leg.* CULLEN. *p.* 509. *l.* 4. *leg.* GUYOT. *l.* 32. *leg.* MAZARS DE CAZELLE. *p.* 510. *l.* 2. *leg.* CULLEN. *p.* 519. *l.* 4. *leg.* FARR. *p.* 521. *l.* 25. *leg.* * *Opiata.* *l.* 27. *leg.* * *Orvictanum.* *p.* 526. *l.* 20. *leg.* FASCH. *p.* 543. *l.* 21. *leg.* KAAS. *p.* 577. *l.* 3. *leg.* GUYOT. *p.* 580. *l.* 12. *leg.* HEERS. *p.* 592. *l.* 27. *leg.* ERNIUS. *p.* 610. *l.* 29. *leg.* SCHEFFLER. *p.* 630. *l.* 15. *leg.* BURGHARD. *l.* 35. *del.* & *p.* 647. *l.* 12. *leg.* MANARDUS.

VT